GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2025

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 16 / 19 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2024/66217 19.11.2025
ÖMER ŞERAN

002 2021/27249 20.11.2025
KEMAL ŞENGÜL

003 2022/8989 20.11.2025
K.N.

004 2023/38927 20.11.2025
B.K.

005 2023/46215 20.11.2025
SÜMEYRA BAKLA

006 2020/10569 03.12.2025
AYŞEGÜL ARIK KÖRKÜ VE DİĞERLERİ

007 2020/17210 03.12.2025
AHMET BARIŞ AKKAYA

008 2020/22992 03.12.2025
MUSTAFA BAHADIR BAĞYAPAN

009 2020/26755 03.12.2025
ARMAĞAN COŞKUN VE ERDOĞAN COŞKUN

010 2020/28326 03.12.2025
CELAL UYSAL VE DİĞERLERİ

011 2021/3908 03.12.2025
ABDULLAH DAĞ VE DİĞERLERİ

012 2021/7551 03.12.2025
İBRAHİM YILMAZ VE DİĞERLERİ

013 2021/11646 03.12.2025
ŞEMSETTİN KIZILCAN

014 2021/12256 03.12.2025
ORHAN ÇINAR

015 2021/13525 03.12.2025
İZZETHAN SEVİK

016 2021/21411 03.12.2025
ERTUĞRUL ARTUT VE DİĞERLERİ

017 2021/30375 03.12.2025
ABDULLAH ÇAVDAR VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

018 2021/36440 03.12.2025
A.C. VE DİĞERLERİ

019 2021/49088 03.12.2025
NAMIK ŞAMLI VE DİĞERLERİ

020 2021/58579 03.12.2025
YETİMLER TARIM ÜRÜNLERİ İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ. (2)

021 2022/391 03.12.2025
ŞAHİN AĞTÜRK VE DİĞERLERİ

022 2022/5590 03.12.2025
BÜLENT ÇAÇA

023 2022/20317 03.12.2025
GÖKHAN YER

024 2022/21240 03.12.2025
MEHMET KARAKAŞ

025 2022/28526 03.12.2025
MİTHAT GÜVEN

026 2022/29013 03.12.2025
ALAATTİN GÜNER

027 2022/36479 03.12.2025
VAHDETTİN KAPLAN

028 2022/36692 03.12.2025
ŞEYDA EROL VE ŞEYDA SUMRU EROL

029 2022/40005 03.12.2025
MEHMET VEHBİ DÜZ

030 2022/50838 03.12.2025
DERYA ARI AKÇA

031 2022/56279 03.12.2025
TUBAL INTERNATIONAL RENTAL CARS TAŞ. İÇ VE DIŞ TİC. A.Ş.

032 2022/58069 03.12.2025
AYŞE ÇALIK VE DİĞERLERİ

033 2022/61996 03.12.2025
İHSAN BAKAR

034 2022/62819 03.12.2025
DURAN ÖZİNAL VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

035 2022/63522 03.12.2025
MUSTAFA TOSUN

036 2022/66152 03.12.2025
İBRAHİM HALİL ŞEKER (3)

037 2022/75787 03.12.2025
EMİN ŞEN

038 2022/75959 03.12.2025
SADİ ÖZDEMİR

039 2022/76951 03.12.2025
NUR ALPSEYMEN VE DİĞERLERİ

040 2022/78594 03.12.2025
İZKA GAYRİMENKUL İNŞAAT A.Ş.

041 2022/79129 03.12.2025
MESUT TURAN

042 2022/92242 03.12.2025
İSMAİL GENÇ

043 2022/93694 03.12.2025
İSMAİL GEDÜK VE DİĞERLERİ

044 2022/103817 03.12.2025
İSMET AKIN

045 2022/108113 03.12.2025
H.A.

046 2023/3984 03.12.2025
ADEM DEMİR VE DİĞERLERİ

047 2023/11066 03.12.2025
E.F. VE D.A.

048 2023/18292 03.12.2025
AYŞE KEFELİ VE DİĞERLERİ

049 2023/30492 03.12.2025
MELİK GÜLER VE DİĞERLERİ

050 2023/55370 03.12.2025
ALİ ŞÜKRÜ ALPSAR VE DİĞERLERİ

051 2023/61868 03.12.2025
MEHMET ADIHAN VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

052 2023/66732 03.12.2025
HAMİT DEMİR

053 2023/96719 03.12.2025
AKİF BİLGİR VE DİĞERLERİ

054 2023/99307 03.12.2025
ÇETİN KARAMAN

055 2023/104341 03.12.2025
FEHMİ HARSAK VE DİĞERLERİ

056 2024/42059 03.12.2025
SERACETTİN KARADAĞI VE DİĞERLERİ

057 2020/5459 04.12.2025
BAYZAR ÖKCÜ VE DİĞERLERİ

058 2020/34574 04.12.2025
ÖMER SEVİL

059 2021/12064 04.12.2025
İSMAİL SEV

060 2021/15338 04.12.2025
ENGİN SARICI VE GÖKHAN HENDEN

061 2021/17047 04.12.2025
BEDRİ DEMİR VE DİĞERLERİ

062 2021/19991 04.12.2025
NAMİK DEMİR

063 2021/21644 04.12.2025
ALİ YAYLACIK

064 2021/31236 04.12.2025
MERT ÖZAŞKIN

065 2021/40443 04.12.2025
CENGİZ ÇAĞLAR AYYILDIZ

066 2022/518 04.12.2025
YUSUF ERGEN

067 2022/3730 04.12.2025
UMUT ORUÇ

068 2022/20556 04.12.2025
HALİL ERBİL

İçindekiler - devam

069 2022/21715 04.12.2025
MEHMET EMİN ELİNÇ

070 2022/36253 04.12.2025
GÜLBAHAR ÇINAR

071 2022/36437 04.12.2025
ALİ MUNGAN VE DİĞERLERİ

072 2022/40109 04.12.2025
CEMİL BİLGİÇ

073 2022/42158 04.12.2025
OSMAN GÜNEŞ

074 2022/48771 04.12.2025
TARIK GÜNEŞ

075 2022/50367 04.12.2025
HASAN HÜSEYİN ALGÜN

076 2022/50991 04.12.2025
ÖZGÜR ARAS

077 2022/51755 04.12.2025
AYDA BESTE SEZGİÇ

078 2022/54500 04.12.2025
MELİSA KUYUMCULUK MÜCEVHERAT SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

079 2022/60223 04.12.2025
AYHAN AKTAŞ VE DİĞERLERİ

080 2022/109600 04.12.2025
MEHMET TEKİN

081 2023/55314 04.12.2025
ŞEYHMUS ÖZEN VE DİĞERLERİ

082 2023/62122 04.12.2025
AZİZ ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

083 2023/69407 04.12.2025
NEVZAT BALKAYA

084 2023/103560 04.12.2025
SATILMIŞ DESTİRECİ VE DİĞERLERİ

085 2024/856 04.12.2025
ABDULAZİZ GÖRDÜ VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

086 2024/25897 04.12.2025
SADİYE YEŞİL VE DİĞERLERİ

087 2024/66096 04.12.2025
ÖMER ŞERAN (2)

088 2019/20196 09.12.2025
ASUMAN YILMAZ VE DİĞERLERİ

089 2020/373 09.12.2025
ZELDAL ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ

090 2021/1490 09.12.2025
H.K. VE DİĞERLERİ

091 2021/5665 09.12.2025
ALİ ÇALIM VE DİĞERLERİ

092 2021/11075 09.12.2025
B.D. (2)

093 2021/12771 09.12.2025
CUMALİ AZİZOĞLU

094 2021/18715 09.12.2025
AYŞE MAVIŞ VE DİĞERLERİ

095 2021/19823 09.12.2025
REYHAN SÜRMEN

096 2021/22933 09.12.2025
ÇINAR ERSOY VE SERPİL ERSOY

097 2021/46563 09.12.2025
NURETTİN EKİNCİ

098 2021/63276 09.12.2025
NASRİ AYDIN

099 2021/63300 09.12.2025
TALHA ERFEN

100 2022/11785 09.12.2025
A.Ç.

ÖMER ŞERAN

B. No: 2024/66217 | Karar tarihi: 19.11.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/66217

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER ŞERAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/66217)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Ömer ŞERAN

Vekili : Av. Sinem ARKAŞ KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, aynı maddi olaya dayanılmak suretiyle açılan başka davalarda verilen kararlardan aksi bir sonuca ulaşılarak davanın reddine karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/12/2024 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

5. Başvurucu, Diyarbakır Barosuna kayıtlı bir avukattır. Başvurucu ile D.E.P.S. A.Ş. (Şirket)

arasında avukatlık ücret sözleşmesi akdedilmiştir. Anılan sözleşmenin konusu Şirket alacaklarının tahsili amacıyla açılan icra takibi, buna bağlı davaların takibiyle ilgili olarak Şirket tarafından vekâlet akdi ile hizmet satın alınmasına, vekâlet akdi ile çalışacak avukatların hizmetlerine, sorumluluklarına, mali haklarına ve sözleşme şartlarına dair usul ve esasları belirlemektir.

6. Sözleşmenin 4.A maddesine göre taraflar, Şirket aleyhine ve lehine açılan icra takiplerinde icra takiplerinin avukat tarafından takip edilmesi nedeniyle belirlenen ücret dışında avukata herhangi bir ücret ödemesi yapılmayacağı konusunda mutabıktır; avukata dosya hitam olduğunda düzenleyeceği serbest meslek makbuzu karşılığında icra takiplerinde avukatlık asgari ücret tarifesi hükümleri uyarınca icra veya yargı mercilerince Şirket lehine hükmedilip karşı taraftan tahsil edilen avukatlık ücretlerinin tamamı ödenecektir. Avukata -avukatlık ücreti dışında- ilamsız icra takip dosyasının kendisine atanma tarihinden itibaren ilk dört ay içinde yapacağı anapara tahsilatı üzerinden yüzde 6, ikinci dört ay içinde yapacağı anapara tahsilatı üzerinden yüzde 4, üçüncü dört ay içinde yapacağı anapara tahsilatı üzerinden yüzde 2 oranında hesaplanacak prim dosyanın hitam olması hâlinde kesilecek serbest meslek makbuzu karşılığında ödenecektir.

7. Sözleşmenin 4.B maddesine göre Şirket avukata verdiği icra takipleri ile takibe bağlı ceza ve hukuk davalarında bulundukları safhada durdurmak, takside bağlamak, feragat, kabul ve sulh ile sonuçlandırmak, başka avukata vermek veya diğer avukatlarla birlikte gidip takip ettirmek yetkilerine sahiptir. Sözleşmenin 4.D maddesine göre avukatın sözleşmeyi feshetmesi ve işi bırakması, Şirketin sözleşmeyi herhangi bir sebeple feshetmesi veya dosyaları geri alması hâlinde avukat Şirketten vekâlet ücreti talebinde veya ne adla olursa olsun herhangi bir talepte bulunamayacaktır.

8. Başvurucu, sözleşme kapsamında kapanan icra dosyaları için 19/6/2014 tarihine kadar Şirkete dört serbest meslek makbuzu düzenleyerek vekâlet ücretini aldığını ancak bu tarihten sonra tahakkuk ettirilen vekâlet ücretlerinin haksız şekilde kendisine ödenmediğini, Siirt İcra Müdürlüğünün bazı dosyaları (E.2014/2815, E.2014/3246, E.2014/3368, E.2014/7524, E.2014/3205, E.2014/3410) tahsilat ile kapanmasına rağmen bu dosyalarda tahakkuk ettirilen vekâlet ücretlerinin ödenmediğini belirterek 18/8/2015 tarihli ihtarname ile haklı nedenle sözleşmeyi feshetmiş, akabinde sözleşmeyi haklı nedenle feshettiğinin tespitine ve fazlaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla yukarıda esas numaraları bildirilen altı dosyadan hak ettiği akdi vekâlet ücreti ve karşı taraf vekâlet ücreti için şimdilik 1.000 TL'nin 18/8/2015 tarihinden itibaren işletilecek ticari faizi ile birlikte tahsili istemiyle Diyarbakır 7. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Asliye Hukuk Mahkemesi) alacak davası açmıştır.

9. Asliye Hukuk Mahkemesi 27/5/2021 tarihinde konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Mahkeme, gerekçeli kararda davaya konu vekâlet ücreti alacaklarının ödendiğini belirtmiştir.

10. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu, istinaf dilekçesinde sözleşmenin haklı nedenle feshedildiğinin tespit edilmesini talep ettiğini, mahkeme tarafından bu talebi değerlendirilmeden uyuşmazlık konusunun yalnız vekâlet ilişkisinden kaynaklanan alacak davası olduğundan bahisle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesinin hukuka aykırı olduğunu açıklamıştır.

11. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 2/12/2022 tarihinde başvurucunun istinaf başvurusunun kabulü ile sözleşmenin haklı

sebeple feshedildiğinin tespitine, vekâlet ücreti alacaklarının yargılama safhasında ödenmesi nedeniyle bu talep yönünden esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına kesin olarak karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, gerekçeli kararda Siirt İcra Müdürlüğünün altı dosyasına (bkz. § 8) konu olan borçların dava dışı takip borçluları tarafından davalı Şirkete ödenmesi üzerine durumun e-posta yoluyla başvurucuya iletildiğini, bunun üzerine başvurucunun tahsil harçlarını icra dosyalarına 7/8/2014 ve 23/10/2014 tarihlerinde yatırdığını, dosyalarda 2/9/2014 ve 24/10/2014 tarihlerinde tahsil harcı/dosya kapatma bilgilerinin sisteme girildiğini, buna rağmen bu dosyaların vekâlet ücretlerinin ödenmemesi nedeniyle 18/8/2015 tarihli feshin haklı sebebe dayandığını açıklamıştır. Öte yandan Bölge Adliye Mahkemesi gerekçeli kararında sözleşmenin 4.D maddesini yorumlamış ve maddenin geçersiz olduğunu tespit etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesine göre 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin dördüncü fıkrasındaki kural gereği avukatın avukatlık asgari ücret tarifesinin altında ücret alamayacağına ilişkin kural emredici nitelikte olup sözleşmenin 4.D maddesinin emredici kurallara aykırı olarak düzenlenmesi nedeniyle sözleşme geçersizdir.

B. Başvuruya Konu İcra Takibine Yönelik İtirazın İptali Davası Süreci

12. Başvurucu, Şirket aleyhine Diyarbakır İcra Dairesinin E.2020/143130 sayılı dosyasında fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 969,40 TL üzerinden icra takibi başlatmıştır. Şirket takibe itiraz etmiş ve takip durmuştur. Başvurucu, duran takibe devam etmek için Şirket aleyhine Diyarbakır 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) itirazın iptali davası açmıştır.

13. Başvurucu, dava dilekçesinde sözleşme kapsamında 1.414 icra takibi başlattığını, sözleşmenin haklı nedenle feshedildiğinin Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararıyla sabit olduğunu, Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyasının celbi ile hesaplama için bilirkişiye tevdi edilmesi, mevcut davada itirazın iptaline ve icra inkar tazminatına karar verilmesi gerektiğini belirtmiş; öte yandan benzer mahiyette olan itirazın iptali davalarının kabulüne yönelik kararlar olduğunu Mahkemeye ibraz etmiştir. Şirket, cevap dilekçesinde borçlu A.C. hakkında hizmet aboneliği nedeniyle asıl alacak ve gecikme bedelinin tahsili amacıyla Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyası üzerinden takip başlatıldığını, başvurucunun bu takipte yükümlülüklerini yerine getirmediğini ve İcra Müdürlüğünün 26/10/2016 tarihinde süresinde haciz talebinde bulunulmadığından dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verdiğini, herhangi bir tahsilat yapılmadığını, bu sebeple başvurucunun vekâlet ücretini hak etmediğini savunmuştur. Şirket emsal gösterilen Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararının tahsilatla sona eren altı icra dosyasına yönelik olduğunu, başvurucuya tevdi edilen ve derdest tüm icra dosyaları bakımından emsal teşkil etmeyeceğini, her bir icra takibi yönünden başvurucunun vekâlet ücreti almaya hak kazanıp kazanmadığı bakımından mahkemelerce ayrıca değerlendirme yapılmasının zorunlu olduğunu açıklamıştır. Şirkete göre başvurucu sanki tüm dosyalarda tahsilat gerçekleşmiş gibi hareket etmekte ve 1.265 ayrı takip yaparak haksız çıkar elde etmeye çalışmaktadır.

14. Mahkeme 14/11/2024 tarihinde davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Mahkeme gerekçeli kararında öncelikle başvurucu tarafın fesih tarihi itibarıyla derdest olan dosyalar yönünden (henüz sonuçlanmamış/hitam etmemiş) vekâlet ücreti talep ettiğini ve bu çerçevede inceleme yapıldığını belirtmiştir. Mahkeme, sözleşme hukukuna yönelik temel ilkelere vurgu yapmış ve "Conventio est lex. (Anlaşma kanundur.)", "Consensus facit legem. (Akit kaideleri taraflar için kanun hükmündedir.)" ilkeleri uyarınca sözleşme hükümlerinin taraflar arasındaki uyuşmazlığa öncelikle uygulanması gerektiğini, sözleşmenin 4.D

maddesinin geçerli olduğunu, bu maddenin emredici hükümlere aykırılık taşımadığını, nitekim bu tür kayıtların geçerli kabul edildiğine yönelik kararlar da olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, kararına Yargıtay (Kapatılan) 13. Hukuk Dairesinin 5/6/2012 tarihli ve E.2012/8500, K.2012/14725 ve Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin 6/9/2024 tarihli ve E.2022/2775, K.2024/2082 sayılı kararlarını dayanak göstermiştir.

15. Başvurucu, nihai hükmü 10/12/2024 tarihinde öğrendikten sonra 13/12/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 19/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararına güvenerek pilot olmak üzere on icra takibi başlattığını, bu takiplerin sonunda açtığı davalarda mahkemelerin lehine verdiği kararlara güvenerek 1.050 dava açtığını, Diyarbakır 6. ve 8. Asliye Hukuk Mahkemelerine tevzi edilen 120 davanın kabul edildiğini, buna karşılık Diyarbakır 2. Asliye Hukuk Mahkemesine tevzi edilen dosyaların 68'inin reddedildiğini, iki davanın (E.2024/574 ve E.2024/604) ise kabul edildiğini belirtmiştir. Başvurucu; aynı olaya ilişkin bazı davaların lehine, büyük bir kısmının ise aleyhine sonuçlandığını, bu durumun hukuki belirlilik ve güvenlik ilkesini ihlal ettiğini belirterek gerekçeli karar hakkının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ve sürpriz karar yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, benzer nitelikteki davalarda farklı yönde kararlar verilmesine ilişkin olduğundan başvuru hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

19. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "adil yargılanma hakkı" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dâhil" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (AİHS) düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almaktır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54).

20. Adil yargılanma hakkı uyuşmazlıkların çözümlenmesinde hukuk devleti ilkesinin gözetilmesini gerektirir. Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanması ve uygulanmasında gözönünde bulundurulması zorunlu olan bir ilkedir.

21. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010; E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012). Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven

duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade eder (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013).

22. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı ve birden fazla biçimde yorumlanmasının mümkün olduğu durumlarda bunlardan hangisinin benimseneceği, yargı mercilerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda yargı mercilerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanıması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Anayasa Mahkemesinin kanunilik ilkesi bağlamındaki görevi, hukuk kurallarının birden fazla yorumunun hukuki belirliliği ve öngörülebilirliği etkileyip etkilemediğini tespit etmektir (Mehmet Arif Madenci [2. B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 81).

23. Özellikle aynı somut olay ve hukuksal durumdaki farklı kişilerce açılan davalarda birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşılması hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşebilir. Yargı mercilerinden anılan ilkelerin bir sonucu olarak kamuoyu nezdinde yargıya olan güveni muhafaza etme bakımından kararlarında belli bir istikrar sağlaması beklenir (Hakan Altıncan [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, § 48).

24. Mahkemelerin maddi olgularla ilgili değerlendirme ve nitelemeleri ile mutlak bir şekilde bağlı olmaları söz konusu olmayıp bunları değiştirmeleri de mümkündür. Ancak maddi olgularla ilgili değerlendirmelerin aynı olay kapsamındaki diğer uyuşmazlıklar yönünden kuvvetli delil teşkil edebileceği gözetildiğinde mahkemelerin daha önce ulaştıklarından farklı bir sonuca ulaşmaları durumunda bunun gerekçesini ikna edici şekilde ortaya koymaları kendilerinden beklenir (Özlem Terzioğlu [2. B.], B. No: 2014/19341, 21/11/2017, § 46).

25. Başvurucu, aynı maddi olaya ilişkin açtığı davaların bir kısmı kabul edilirken bir kısmının reddedilmesinden yakınmıştır. Başvurucu, açtığı 1.050 davanın farklı ilk derece mahkemelerine tevzi edildiğini ve farklı mahkemelerin birbirinin zıttı kararlar verdiğini belirtmiştir.

26. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi vekâlet ücreti alacaklarının tahsiline yönelik uyuşmazlıkta 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümleri ile 1136 sayılı Kanun hükümlerini birlikte değerlendirerek sonuca ulaşmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi kararında somut olaya ilişkin olarak öncelikle başvurucunun sözleşmeyi feshinin haklı sebebe dayandığını tespit etmiş, ikinci olarak sözleşmenin 4.D maddesini değerlendirerek emredici kurallara aykırı olarak düzenlenmesi nedeniyle geçerli kabul edilmesinin hukuken mümkün olmadığını belirtmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kararının fesih tarihi itibarıyla muaccel hâle gelen vekâlet ücreti alacakları bakımından değerlendirme içerdiği, buna karşılık henüz muaccel hâle gelmeyen vekâlet ücreti alacakları bakımından herhangi bir değerlendirme ve sonuç içermediği görülmüştür. Bu noktada Mahkemenin fesih tarihi itibarıyla henüz muaccel hâle gelmemiş vekâlet ücreti alacakları yönünden davayı reddetmesinin temelinde sözleşmenin 4.D maddesinin emredici kurallara aykırılık taşımadığını kabul etmesi yatmaktadır. Mahkeme bu sonuca ulaşırken sözleşme hukukuna ilişkin temel ilkeleri ve yargı kararlarını dayanak göstermiştir (bkz. § 14).

27. Öncelikle davanın kabulüne karar verilen iki dosyanın (E.2024/574 ve E.2024/604) maddi olay ve olgularının mevcut başvuruya konu davadaki ile farklı olduğunun altı

çizilmelidir. Mevcut başvuruda icra takibi tahsilat ile sonlandırılmamış olup derdesttir. Buna karşılık yukarıda esas numaraları verilen iki dosyanın temelini teşkil eden icra takiplerinde borcun haricen tahsil edildiği ve vekilin vekâlet ücreti almaya hak kazandığı mahkemenin gerekçeli kararında açıklanmıştır. Bu durumda Mahkemenin iki davada farklı sonuca ulaşmasını gerektiren maddi vaka ve olguların olduğu açıktır. Bireysel başvuruya konu Mahkeme kararının gerekçesinde yukarıda anılan farklılığa işaret edilerek bir sonuca ulaşılmıştır (bkz. § 14). Mahkemelerin maddi olay ve olguları farklı olan dosyalarda farklı kararlar vermesi hukuken doğal ve kabul edilebilir bir durumdur zira her bir dava, somut olayın özellikleri, delillerin kapsamı ve tarafların iddia ve savunmalarına göre değerlendirilir; bu nedenle aynı taraflar arasında dahi olsa farklı maddi ve hukuki nitelik taşıyan uyuşmazlıklarda farklı sonuçlara ulaşılması yargılamanın doğasından kaynaklanır.

28. Eldeki başvuruda Mahkemenin maddi olay ve olguları birbirinden farklı olan dosyalarda farklı kararlara ulaşmasının hakkaniyete uygun yargılama hakkının ihlali olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığı gibi Mahkemenin sözleşmenin 4.D maddesine ilişkin yaptığı değerlendirme sonucu anılan maddenin geçerli olduğuna yönelik yorumunun açıkça keyfîlik veya bariz takdir hatası içermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu değerlendirilmiştir.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu; aynı olayla ilgili olarak Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararı ve ilk derece mahkemesi kararları olmasına rağmen somut başvuruda hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri ihlal edilerek davanın reddine karar verilmesi nedeniyle vekâlet ücretine ulaşamadığını, yargılama giderlerini ve karşı vekâlet ücretini haksız yere ödemek zorunda kalacağından ciddi bir maddi kayıp yaşayacağını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

32. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

33. Meşru beklenti, objektif temelden uzak olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve AİHS'in ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen

mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

34. Eldeki başvuruda başvurucu, Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyası üzerinden vekil sıfatıyla takip başlatmış; takip kesinleşmiş ancak süresinde haciz talebinde bulunmadığından İcra Müdürlüğünün 26/10/2016 tarihli kararıyla dosya işlemden kaldırılmıştır. Başvurucu, sözleşmeyi haklı sebeplerle feshettiğinin Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile sabit olduğunu kabul ederek Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 takip dosyası nedeniyle vekâlet ücreti alacağının tahsili için Diyarbakır İcra Dairesinin E.2020/143130 sayılı dosyası üzerinden Şirket aleyhine ilamsız takip yapmıştır. Takibin itiraz üzerine durması sonrasında başvurucunun açtığı itirazın iptali davası kesin olarak reddedilmiştir. Bir başka ifadeyle başvurucunun Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyası nedeniyle vekâlet ücreti alacağına yönelik istemi Mahkemece kabul edilmemiştir. Bu itibarla başvurucunun Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyası nedeniyle mülkiyet hakkının korumasında olan mevcut bir mülkünün bulunmadığı açıktır.

35. Mülkü olmadığı anlaşılan başvurucunun meşru beklentisinin bulunup bulunmadığı ortaya konulmalıdır. Bir beklentinin meşru olabilmesi için özellikle ulusal hukukta yerleşik içtihatlar gibi yeterli bir temeli olmalıdır. Başvurucunun beklentisinin hem hukuki dayanaklarını hem de somut olayda bu hukuki dayanakların gerçekleştiğini göstermesi gerekir. Ayrıca meşru beklentinin dayanağını gösterme yükümlülüğü, bir başka ifadeyle meşru beklentinin somut olayda gerçekleştiğinin ispat külfeti başvurucunun üzerindedir (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54).

36. Bu noktada değerlendirilmesi gereken husus başvurucunun vekâlet ücretinin kendisine ödenmesi gerektiği iddiasının kanuni düzenlemeler veya yargısal içtihatlarla desteklenip desteklenmediğidir. Başvurucu, sözleşmenin haklı nedenle feshedildiğinin Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararıyla tespit edildiğini, bu karara güvenerek açtığı bazı davaların lehe sonuçlandığını, bir kısım davanın ise aleyhe sonuçlandığını belirtmiş ve sözleşme gereğince vekâlet ücretinin kendisine ödenmesinin zorunlu olduğunu ileri sürmüştür.

37. Başvurucunun formda dile getirdiği Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararı, başvurucunun Siirt İcra Müdürlüğünün altı dosyasına (bkz. § 11) ilişkin tüm yükümlülüklerini yerine getirerek dosyaların tahsilatla hitam etmiş olmasına karşılık vekâlet ücretinin zamanında ödenmediğinden bahisle sözleşmenin feshinin haklı sebebe dayandığını tespit eden bir karardır. Eldeki başvuruda başvurucu, Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı takibi nedeniyle vekâlet ücreti alacağı olduğunu iddia etmiştir. Başvurucunun Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı takibi nedeniyle vekâlet ücreti alacağının kendisine ödenmesini gerektiren istikrarlı bir içtihada dayanan yargı kararı sunamadığı görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun meşru beklenti olarak nitelendirilmeye yetecek somutlukta bir mülkün varlığını ispat yükümlülüğünü yerine getirdiğinden söz edilemeyeceğinden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına ilişkin korumadan yararlandırılmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren mevcut mülkü ve korunmaya değer bir menfaatinin bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun bu

kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEMAL ŞENGÜL

B. No: 2021/27249 | Karar tarihi: 20.11.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/27249

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

KEMAL ŞENGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/27249)

Karar Tarihi: 20/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 22/5/2026 - 33261

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Metin KIRATLI

Raportörler : Murat İlter DEVECİ Rıdvan DEMİR

Başvurucu : Kemal ŞENGÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; gözaltında tutulan şüphelinin sağlığı için gerekli tıbbi tedaviyi almasının engellenmesi ve bu olay hakkında yürütülen kamu davasının zamanaşımına uğratılması nedeniyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının, yargılama sürecinin uzun sürmesinden dolayı tam yargı davası açılamaması nedeniyle de bu yasakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/4/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmuştur.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu 6/2/2006 tarihinde Avcılar Kaymakamı'nın makam aracını çalmaya çalışırken görevli kolluk görevlileri olaya müdahale etmiş, başvurucunun ateş etmesi neticesinde çatışma çıkmıştır. Başvurucu, çatışma sırasında yaralanmış ancak yakalanamamıştır. Başvurucu 7/2/2006 tarihinde evine yapılan operasyonda yakalanmış, 9/2/2006 tarihinde tutuklanarak ceza infaz kurumuna sevk edilmiştir. Başvurucu hakkında düzenlenen 7/2/2006 ve 8/2/2006 tarihli adli muayene raporlarında ateşli silah yaralanması ile sağ el avuç içinde ve sağ dirsekte mermi yaralanması olduğu, ileri tedavi için sevkinin uygun bulunduğu belirtilmiştir. Buna rağmen sevk işlemleri yapılmayan başvurucunun nezarethanedeki tutulma durumu devam etmiştir.

7. Başvurucunun yaralı olmasına rağmen tedavi edilmemesi nedeniyle yaptığı suç duyurusu üzerine Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) konuyla ilgili olarak soruşturma başlatmıştır. Bu soruşturma kapsamında bazı şüpheliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilse de polis memurları İ.A., K.K., R.C.D. ve M.A. hakkında 13/9/2012 tarihli iddianameyle görevi kötüye kullanma suçundan kamu davası açılmıştır. Kovuşturmayı yürüten Küçükçekmece 21. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 19/12/2014 tarihinde yargılamayı sonlandırmıştır. Mahkeme, sanık polis memurlarının kendi gözetim ve sorumlulukları altında bulunan başvurucunun sağlık durumu iyi olmamasına ve acilen cerrahi konsültasyonu gerekmesine rağmen başvurucuyu bir üst basamaktaki sağlık kuruluşuna götürmeyip tedavisini geciktirdiklerini kabul etmiştir. Mahkemeye göre başvurucunun sağ dirseğinde oluşan hareket kısıtlılığı, gerekli tıbbi tedavi ve rehabilitasyon ile daha düşük oranda ortaya çıkabilirdi. Dolayısıyla sanıklar başvurucunun zarara uğramasına sebebiyet vermiştir. Bu nedenle R.C.D. ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçundan neticeten 1.500 TL adli para cezasına, diğer üç sanık ise aynı suçtan neticeten 2 ay 15 gün hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Bununla birlikte hapis cezalarına ilişkin hükümlerin açıklanması geri bırakılmıştır. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Sanıkların savunması, katılanın iddiası, doktor raporları, iddia ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, olay tarihinde, sanıklar İ... A..., R... C... D...'ın Avcılar Asayiş Büro Amirliğinde, sanıklar M... A... ve K... K...'nın İstanbul Asayiş Şube Müdürlüğünde polis memuru olarak görevli oldukları, 06.02.2006 tarihinde Avcılar İlçe Kaymakamının makam hizmetinde kullanmakta olduğu 34 ... plakalı araç ile Denizköşkler mahallesindeki ikametine götürüldüğü, Avcılar Kaymakamının eve bırakılmasına müteakip çalışır vaziyette bulunan makam aracına katılanın binerek hırsızlamaya çalıştığı, bu sırada araç sürücüsü olan F... K.. ile katılan arasında arbede meydana geldiği, katılanın silah çektiği, F... K...'nin yerde bulunan dubayı araca fırlattığı, araç kapı camının kırıldığı, F... K...'nin aracın kapısına asıldığı, bu sırada koruma görevi yapmakta olan polis memurları M... E... ile Ş... D...'ın olaya müdahale ettikleri, dur ihtarında bulundukları, ancak katılanın araçla birlikte kapıya asılan F... K...'yi bir miktar sürüklediği, bu sırada da daha sonradan gaz tabancası olduğu anlaşılan tabanca ile polis memurlarına ateş ettiği, görevli polis memurlarının da aracı durdurmak ve

katılanı yakalamak için ateşle karşılık verdikleri, katılanın açılan ateş sonucu yaralanmasına rağmen olay yerinden kaçmaya devam ettiği, bir süre sonra aracı terk ettiği ve Bahçelievler'deki evine giderek geceyi burada geçirdiği, yapılan çalışmalar sonucunda katılanın adresinin tespit edildiği ve 07.02.2006 tarihinde söz konusu eve operasyon yapılarak, katılanın evde bulunan K... Y... ve N... Ş... isimli şahıslarla birlikte ve bir kısım hırsızlığa konu suç eşyaları ile birlikte yakalandığı, konu ile ilgili ilk tahkikat işlemlerinin Avcılar Asayiş Büroda başlandığı ve tahkikatın Asayiş Büro Amirliğinde komiser olarak görev yapan sanık İ... A... nezaretinde yürütüldüğü, katılanın Avcılar Asayiş Büroda polis memuru olarak görev yapan sanık R... C... D... tarafından rapor alınmak üzere Avcılar Sağlık Ocağına götürüldüğü, burada doktor tarafından muayenesinin yapıldığı ve 07.02.2006 tarih saat 12.45 de tanzim edilen adli rapor ile sol el avuç içinde ve sağ dirsekte mermi yaralanması olduğu belirtilerek katılanın acil Bakırköy Devlet Hastanesine sevkinin uygun olduğunun belirtildiği, ancak bu sevk işleminin yapılmayarak katılanın sanık polis memuru R... C... D... tarafından tekrar Avcılar Asayiş Büro Amirliğine getirildiği, katılanın burada bekletilerek, olayla ilgili tahkikat işlemlerine sanık polis memurları İ... A... ve R... C... D... tarafından devam edildiği, ancak katılanın bulunduğu evde hırsızlığa konu çok sayıda eşya çıkması nedeni ile tahkikat işlemlerine İstanbul Emniyet Müdürlüğü Oto Hırsızlık Masası tarafından devamına karar verildiği, aynı gün saat 17.00 itibariyle İstanbul Asayiş Şube Müdürlüğünde görevli sanık polis memurları M... A... ve K... K...' nın gelerek tahkikat evrakını ve katılanı teslim aldıkları, 08.02.2006 tarihinde katılanın polis memurları M... A... ve K... K... tarafından Şişli Etfal Hastanesine götürülerek muayenesinin yaptırıldığı ve adli rapor alındığı, Şişli Etfal Hastanesince 08.02.2006 gün ve saat 13.30 da tanzim edilmiş raporda, katılanın sol avuç içi ve sağ dirseğinde mermi yarasının olduğu ve acil cerrahiye sevkinin uygun olduğunun belirtildiği, ancak bu sevk işlemi yapılmayarak katılanın tekrar İstanbul Emniyet Müdürlüğüne getirildiği, hakkında gözaltı kararı alındığı, bir gece yaralı vaziyette nezarethanede kaldığı, 09.02.2006 tarihinde adliyeye sevk işlemi yapılacak olan katılanın nezarethaneden çıkış işlemleri kapsamında adli raporunun düzenlenmesi için yine Şişli Etfal Hastanesine götürüldüğü, katılandaki yaralanmaların çıkış raporunda da aynı şekilde tespit edildiği, ancak yine hastanede ileriye sevk işlemleri yapılmaksızın katılanın emniyet müdürlüğüne ve sonrasında Küçükçekmece Adliyesine götürüldüğü, yağma suçu nedeni ile tutuklanmasına karar verildiği, 09.02.2006 tarihinde Metris Cezaevine gönderildiği, katılan hakkında silahlı yağma suçundan kamu davası açılarak Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesinin ... sayılı kararları ile 8 yıl 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, tutuklanan katılanın cezaevine gönderildikten sonra tedavisinin yapıldığı, katılanın yaralanması nedeniyle İstanbul Adli Tıp Kurumu ve Küçükçekmece Adli Tıp Şube Müdürlüğünden alınan raporlarda, katılandaki yaralanmanın ateşli silah yaralanması olduğu ve basit tıbbı müdahale ile giderilemeyeceği, kemik kırığına neden olduğu, organ işlevinin sürekli zayıflaması niteliğinde olduğu, katılanın bu anlamda sağ dirseğinde oluşan hareket kısıtlılığının kemik yapıda ve yumuşak dokuda meydana gelen hasar sonucunda meydana gelmesinin muhtemel olduğu, gerekli tıbbı tedavi ve rehabilitasyon ile bu kısıtlılığın daha düşük oranda ortaya çıkabileceği ancak sekel bırakmadan iyileşmesinin mümkün görülmediğinin bildirildiği, yakalama, gözaltına alma ve ifade alma yönetmeliğinin 6/son maddesinde kolluk tarafından yakalanan kişilerin tedavi kurumuna götürülmesi gerekenlerin ilgili kurumlarca teslim alınmalarının sağlanması gerektiğinin hüküm altına alındığı, yine aynı yönetmeliğinin 9/son maddesine göre gözaltına alınanlardan herhangi bir nedenle sağlık durumu bozulanlar ile sağlık durumundan şüphe edilenlerin derhal hekim kontrolünden geçirilerek gerekiyorsa tedavilerinin yaptırılması gerektiğinin hüküm altına alındığı, açıklananlar ışığında silahlı yağma suçu nedeni ile yakalanan sol el avuç içi ve sağ

dirsek bölümünde ateşli silah yaralanması bulunan ve önce Avcılar Merkez Sağlık Ocağındaki doktor tarafından acilen Bakırköy Devlet Hastanesine, daha sonra da Şişli Etfal Hastanesindeki muayenesine müteakip buradaki doktor tarafından Acil Cerrahi Polikliniğine sevk edilen katılanın yönetmelik hükümlerine göre derhal tedavisinin yaptırılması gerekirken, ilgili sağlık kurumlarına sevk işlemi yapılmadığı, katılan hakkında ceza soruşturması kapsamında tahkikat ve ilgili diğer işlemleri yapan sanık polis memurlarının, kendi gözetim ve sorumlulukları altında bulunan katılanın sağlık durumu bozuk olduğu ve acilen cerrahi konsültasyonu gerektiği halde bir üst basamaktaki sağlık kuruluşuna götürmeyip, tedavisini geciktirerek, görevlerinin gereklerine ve mevzuat hükümlerine aykırı davrandıkları, bu nedenle katılanın sağ dirseğinde oluşan hareket kısıtlılığının gerekli tıbbı tedavi ve rehabilitasyon ile daha düşük oranda ortaya çıkabilecekken daha yüksek oranda sekel bırakarak katılanın zarar uğramasına sebebiyet verdikleri, böylelikle görevlerini ihmal ettikleri ve görevi kötüye kullanma suçunu işlediklerinin sabit olduğu kanaatine varılmıştır.

..."

8. Başvurucu, kararın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kısmına karşı itiraz, 20/2/2015 tarihinde de kararın R.C.D. hakkında verilen kısmına karşı temyiz kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Başvurucunun itirazı Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 17/3/2015 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu; temyiz dilekçesinde kolluk görevlilerinin fiillerinin işkence suçuna vücut verdiğini, bu sebeple kararın bozulması gerektiğini ileri sürmüştür. R.C.D. de aleyhine kurulan hükme karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

9. Yargıtay 9. Ceza Dairesi 2/12/2020 tarihinde süresinde olmadığı gerekçesiyle başvurucunun temyiz başvurusunun reddine, R.C.D.nin temyiz talebinin kabulü ile 7/2/2006 tarihinde gerçekleşen fiile yönelik 12 yıllık uzamış dava zamanaşımı süresinin dolması sebebiyle kamu davasının düşmesine karar vermiştir.

10. Karar, başvurucuya 29/3/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

11. İlgili ulusal hukuk için bkz. S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 64, 65.

B. Uluslararası Hukuk

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Akın/Türkiye (B. No: 58026/12, 17/11/2020) kararında başvurucuya yönelik fiilleri nedeniyle yargılanan birden çok polis memuru hakkında farklı zamanlarda verilen ve kesinleşen kararlara ilişkin değerlendirme yapmıştır. Anılan karardaki değerlendirme ve belirlemelere göre farklı zamanlarda yapılan yargılamalar sebebiyle sanıklar hakkında verilen kararların farklı şekilde kesinleşmesi durumunda her sanık yönünden başvurucudan beklenen, hak ihlali iddiasını süresinde dile getirerek bireysel başvuruda bulunmasıdır (Akın/Türkiye, §§ 35, 36). Bu nedenle bir polis memuru hakkında zamanaşımı sebebiyle verilen davanın düşmesine ilişkin Yargıtay kararına yönelik kısım yönünden AİHM süre aşımı nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir.

13. AİHM, Öner/Türkiye (B. No: 8875/22, 25/2/2025) kararında başvuruculların, oğullarının zırhlı bir polis aracı tarafından kasten ezildikten sonra öldüğüne, oğullarının ağır yaralanmasına rağmen derhal hastaneye sevk edilmediğine ve bu olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğine ilişkin şikâyetlerini incelemiştir. Başvuruya konu olayda

bir polis memuru hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş, bir polis memuru hakkında ise taksirle öldürme suçundan kamu davası açılmıştır. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara başvurucu Mehmet Şirin Öner, tanık ifadelerinin R.Ü. ve diğer polis memurlarının oğlunu hastaneye götürmek yerine olay yerinde ölümünü beklediklerini ortaya koyduğunu da belirterek itiraz etmiştir. Başvuruculların kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yönelik itirazlarının reddi üzerine yaptıkları bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi olayın maddi koşullarının belirlenebilmesi ve şüpheli ölüm olayının aydınlatılabilmesi için bir yargılamanın devam ettiğine, usul boyutuna ilişkin olarak ileri sürülen hususların tamamının yargılaması devam eden dava ile doğrudan ve çok yakın bir bağlantısı bulunduğuna ve yapılacak yargılama sonunda sorumluluğu tespit edilen kişiler hakkında kamu davası açılmasının önünde bir engel olmadığına işaret ederek başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Basra Öner ve Mehmet Şirin Öner [1. B.], B. No: 2017/27463, 30/6/2021, §§ 67-75). Hükûmet, başvuruculların yargılamanın sonucunu beklemesi gerektiğini ve bu nedenle iç hukuk yolları tüketilmeden başvuru yapıldığını iddia etmiştir. AİHM'in bu itiraza yönelik değerlendirmelerinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

69. [AİHM], başvuruculların, ... kod nolu aracın sürücüsü polis memuru R.Ü.nün de oğullarının ölümünden sorumlu olduğunu ileri sürdüklerini kaydetmektedir. Bu bağlamda ilgililer, özellikle, R.Ü. lehine Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı eleştirmektedirler. Başvurucular, ulusal makamların bu konuda etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüklerini yerine getiremediğini iddia etmektedirler.

70. [AİHM] öncelikle, 15 Şubat 2017 tarihinde Cumhuriyet savcısının, ... kod nolu aracın sürücüsü hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiğini kaydetmektedir. Bu karara karşı başvurucular tarafından yapılan itiraz Diyarbakır Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedilmiştir. Savcının kararının, Diyarbakır Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen karar sonucunda kesinleştiği konusunda hiçbir şüphe bulunmamaktadır. Zira Hükûmet de bu hususa itiraz etmemektedir.

71. [AİHM] ardından, Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde yürütülen ceza davası sürecinde başka bir polis memurunun cezai sorumluluğuna ilişkin olarak herhangi bir sorunun ileri sürülmediğini kaydetmektedir. Söz konusu davada sanık olarak yalnızca polis memuru S.K. bulunmaktadır... Sonuç olarak, Ağır Ceza Mahkemesi önündeki yargılama halen derdest olduğu için bu mahkeme tarafından aydınlatılması gereken tek konu S.K.nın olaydaki sorumluluk derecesidir.

72. Yargılama sırasında, ilke olarak, başka bir kişinin cezai sorumluluğu tespit edilebilir olsa da ceza soruşturması sonucunda S.K. dışında hiçbir polis memuruna cezai sorumluluk yüklenmemiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kesinleşmiş kararda, polis memuru R.Ü. hakkında cezai işlem başlatılmasını gerektirecek herhangi bir unsurun bulunmadığı açıkça belirtilmiştir. [AİHM'e] göre, Hükûmetin ileri sürdüğünün aksine, başvuranların Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yaparak R.Ü. lehine sonuçlanan ceza soruşturmasına itiraz etme hakkı vardı.

..."

14. Sonuç olarak Öner/Türkiye başvurusunda AİHM;

i. Yargılamanın devam ettiğini gözeterek başvuruculların oğlunun, hakkında kamu davası

açılan polis tarafından kasten ezildiğine ilişkin şikâyet yönünden başvurunun iç hukuk yolları tüketilmeden yapıldığı sonucuna varmıştır.

ii. Ağır yaralanmasına rağmen başvurucuların oğlunun polis memurlarınca derhâl hastaneye sevk edilmediğine ve bu olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğine ilişkin şikâyet yönünden ise başvuruyu kabul edilebilir bulmuştur.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 20/11/2025 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

16. Başvurucu; uzun süredir ceza infaz kurumunda barındırıldığını, bu sebeple bir geliri veya çalışma imkânı olmadığını belirterek adli yardım talep etmiştir. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

17. Başvurucu; gözaltında tutulduğu süreçte tedavisini yapan sağlık kuruluşunca bir başka sağlık kuruluşuna sevk edilmesine rağmen tedavisinin yaptırılmamasından, kamu görevlileri hakkında yürütülen kovuşturmanın makul bir süratle yürütülmemesi nedeniyle kamu davasının zamanaşımına uğratılmasından ve suç vasfında hata yapılmasından yakınmıştır. Başvurucuya göre sanıklara atfedilen eylem işkence suçunu oluşturmaktadır.

18. Bakanlık görüşünde; sanıklar İ.A., K.K. ve M.A. hakkında verilen kararların kesinleştiği tarihe işaret edilip ihlal iddialarının değerlendirilmesinde ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

19. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında ihlal iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

20. Başvurucunun kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiası hakkında yapılacak incelemenin kapsamının belirlenebilmesi için öncelikle başvuruculaların etkililiğinden şikâyet ettikleri ceza soruşturmaları ile kovuşturmalarının farklı zamanlarda faklı kararlarla neticelenen aşamalarının bulunması hâlinde konuya nasıl yaklaşılması gerektiğinin ortaya konulması gerekir. Zira başvuruya konu yargısal sürecin biri hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararıyla, diğeri de kamu davasının düşmesine karar verilmesiyle sonuçlanan iki aşaması vardır.

21. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun infaz koruma memurlarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden türde muamelelerine maruz kaldığına ve bu olay hakkında etkili ceza ceza soruşturması yürütülmediğine ilişkin şikâyetlerini incelediği S.D. başvurusuna ilişkin kararında; bir ceza soruşturması veya yargılaması sürecinde kovuşturmaya yer olmadığı, beraat, mahkûmiyet veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarıyla farklı zamanlarda neticelenmiş aşamalar bulunması durumunda, anılan aşamaların tek bir olay için farklı kişilerin sorumluluklarına yönelik olması nedeniyle

soruşturmaların bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekebileceğini ifade ederek süreci bir bütün olarak ele almış ve başvuru süresinin başlangıcına yargısal süreçte verilen nihai kararın öğrenilme tarihini esas almıştır (anılan kararda bkz. § 69). Bu yaklaşım M.Ç. ([2. B.], B. No: 2018/33351, 15/11/2023, §§ 13-15, 41-43) ve Serhan Tuhan ([2. B.], B. No: 2020/35978, 27/2/2024, § 11) başvurularına ilişkin kararlarda da sürdürülmüştür. Ayrıca aynı olaya ilişkin olarak sorumluluğu bulunduğu iddia edilen birden fazla kişi hakkında yürütülen adli süreçlerin bir kısmı devam ederken bir kısım şüpheli/sanık bakımından sürecin sona ermesi üzerine yapılan bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesi, somut olayın ve tüm adli sürecin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna ulaşmıştır (birçok karar arasından bkz. Bülent Kurt [1. B.], B. No: 2013/7408, 20/1/2016, § 40).

22. Anılan yaklaşımın bazı hukuki sorunlara yol açabileceği değerlendirilmiştir.

23. İlk olarak başvuruya konu yargısal süreçte olduğu gibi bazı sanıklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesine karşın bazı sanıklar yönünden sürecin devam ettiği ve yargılama sürecinde verilen nihai karar sonrasında yapılan başvurularda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı yönünden de yeniden yargılamaya karar verilmesi durumunda söz konusu kararın yerine getirilmesinde hukuki güçlük çekilebilir. Çünkü 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (10) numaralı fıkrasına göre "[Hükmün açıklanmasının geri bırakılması nedeniyle sanığın tabi tutulduğu 5 yıllık] denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir." Ayrıca 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca sanığın tabi tutulduğu 5 yıllık denetim süresince dava zamanaşımı süresi dursa da denetim süresi sonunda dava zamanaşımı süresi kaldığı yerden işlemeye devam eder. Bu bakımdan hükmün açıklanmasının geri bırakılması sonrasında devam eden yargısal sürecin uzunluğu ve bireysel başvurunun incelenmesine kadar geçen süre dikkate alındığında Anayasa Mahkemesinin ihlal tespiti nedeniyle yeniden yargılamaya karar vermesine kadar geçecek sürede;

i. Sanıkların denetim süresi içinde kasıtlı suç işlememeleri ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerine uygun davranmaları nedeniyle haklarındaki davanın düşmesine karar verilebilir.

ii. Suç tarihi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi arasında geçen süre ve denetim süresinin sona ermesinden sonra geçen süre nedeniyle dava zamanaşımı süresi dolabilir.

24. İkinci olarak devam eden yargısal sürecin haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen sanıkların sorumluluklarının belirlenmesiyle hiçbir ilgisi yoktur.

25. Son olarak sanıklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesiyle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği yargı mercilerince zaten tespit edilmiştir. Bu tespit karşısında Anayasa Mahkemesince incelemesi gereken husus, kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini korumak için oluşturulan mevzuatın etkili şekilde uygulanıp uygulanmadığı, dolayısıyla devletin kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini idari ve yasal mevzuat aracılığıyla koruma konusundaki pozitif yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Şenol Gürkan [1. B.], B. No: 2013/2438, 9/9/2015, §§ 84, 105; yaşam hakkı yönünden yapılan benzer

değerlendirmeler için bkz. Seyfullah Turan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/1982, 9/11/2017, § 162; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 105). Yapılacak incelemede kamu güveninin sürdürülmesi ve hukukun üstünlüğünün sağlanması adına mahkemelerin takdir haklarını bu tür eylemlere müsamaha edilmeyeceğini göstermek için kullanıp kullanmadıkları ve takdir hakkının suçun sonuçlarının hafifletilmesi için kullanıldığı yönünde bir izlenim oluşmasına neden olup olmadıkları değerlendirilir (Naif Bal (3) [2. B.], B. No: 2020/6966, 15/5/2024, § 31; yaşam hakkı yönünden yapılan aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Cembeli Erdem [1. B.], B. No: 2014/19077, 18/4/2018, §§ 100-102; Narin Kurt, § 109). Bu bakımdan ihlalin yargılama makamlarınca tespit edildiği hâllerde başvurunun incelenmesinden kaçınılmasını ve incelemenin akıbeti belli olmayan yargılama süreci sonunda yapılacak başvuruya bırakılmasını haklı kılan bir neden bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa Mahkemesi şu sonuçlara varmıştır:

i. Başvurucular kendilerine kötü muamelede bulunduklarını iddia ettikleri bazı sanıklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinden de şikâyet ediyorlarsa anılan karara karşı yaptıkları kanun yolu başvurusunun sonucunu öğrenmelerinin ardından süresi içinde başvuru yapmalı, konuyla ilgili yargısal sürecin tamamıyla sona ermesini beklememelidir.

ii. Yargısal sürecin nihayete ermesinden sonra yapılan başvurularda, başvuruya konu soruşturma ve kovuşturmayla ilgili dosyadaki tüm bilgi ve belgeler dikkate alınmalı ancak başvuruya konu edilen yargısal aşama yönünden sonuç doğuracak şekilde karar verilmelidir.

27. Anılan değerlendirmeler sonrasında başvuruya konu olaya dönüldüğünde üç sanık hakkında Mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, başvurucunun bu karara karşı yaptığı itirazın da reddedildiği fakat başvurunun sanık R.C.D. hakkındaki yargısal sürecin nihayete ermesinden sonra yapıldığı görülmüştür. Bu sebeple başvurucunun iddiaları incelenirken başvuru dosyasında bulunan ve başvurucuya yönelik eylemler nedeniyle yürütülen yargılamada elde edilen tüm bilgi ve belgeler dikkate alınmış ancak -başvurucunun açıkça şikâyet konusu da etmediği- üç sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi yönünden değerlendirme yapılmamıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

29. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine)

ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

30. Anayasa'nın 17. maddesi, gözaltındaki şüphelilerin özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamasını da gerektirir. Dolayısıyla bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı ve bu kişilere gerekli duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (tutuklu ve hükümlüler yönünden yapılan aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 39).

31. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

32. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D., §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

33. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103).

34. Olası cezai sorumluluğun tespiti adına yürütülen soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmiş ise bu aşama da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olmalıdır (Ferit Kurt ve diğerleri, § 79).

35. Bütün kovuşturmaların mahkûmiyet veya belirli bir cezayla sonuçlanmasına yönelik kesin bir zorunluluk bulunmamaktadır ancak mahkemeler, hiçbir koşul altında yaşamı tehdit eden suçlar ile fiziksel ve ruhsal bütünlüğe yapılan ağır saldırıların cezasız kalmasına veya af ya da zamanaşımına uğramasına izin vermemeli; sorumlulara yaptırım uygulamakta kararlı olmalı ve suçun ağırlık derecesi ile verdikleri ceza arasında açık bir orantısızlığın bulunmamasına dikkat etmelidir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 77; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 85).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Başvuruya konu yargılama sürecinde Mahkeme, sanık R.C.D.nin gözetim ve sorumluluğu altındaki başvurucunun sağlık durumu iyi olmamasına ve acilen cerrahi konsültasyonu gerekmesine rağmen başvurucuyu bir üst basamaktaki sağlık kuruluşuna götürmeyip tedavisini geciktirdiğini kabul edip R.C.D.yi 1.500 TL adli para cezasına mahkûm etmiştir. Ne var ki temyiz incelemesi, yaklaşık altı yılda tamamlanabilmiş; bu aşırı gecikme nedeniyle kamu davası, incelemenin sürdüğü 7/2/2018 tarihinde zamanaşımına uğramıştır (bkz. § 9).

37. Başvurucu; suç vasfında hata edildiği, sanıklara isnat edilen eylemin işkence suçunu oluşturduğunu iddia etmiştir ancak bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunları incelemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 76). Anayasa Mahkemesinin kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda incelediği husus, devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki sorumluluğudur (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96). Bu nedenle Anayasa Mahkemesinden sanıklara isnat edilen eylemlerin vasıflandırmasını yapması beklenmemelidir (yaşam hakkı yönünden yapılan aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Aysel Gezer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/9961, 2/11/2023, § 147).

38. Sonuç olarak yargılama makamları, kötü muamele yasağına yönelik ihlallerin önlenmesindeki önemli rollerine aykırı suretle yargılamanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi konusunda göstermeleri gereken hassasiyeti göstermemiş ve sanık R.C.D. mahkûm edilmesine rağmen mutlak bir cezasızlık nedeni olan dava zamanaşımı süresinden yararlanmıştır. Ayrıca yapılan itirazların reddedilmesi nedeniyle kesinleşen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararların içeriği dikkate alındığında sağlık durumu acil cerrahi konsültasyonu gerektirmesine rağmen başvurucu gözaltında kaldığı süreçte tedaviden mahrum bırakılmıştır. Bu durumda kötü muamele yasağının hem maddi hem usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurunun maruz kaldığı muamele, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., §§ 84-88).

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele Yasağıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucu, kamu davasının uzun sürmesi nedeniyle tazminat davası açamadığını belirterek etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

41. Başvurucunun ihlal iddiası, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

42. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesiyle ilgili 48. maddesinde Anayasa Mahkemesinin açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebileceği açıklanmıştır. Anayasa Mahkemesine göre karmaşık veya zorlama şikâyetler, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki şikâyetler, başvurucunun ihlal iddialarını temellendiremediği şikâyetler ile temel haklara yönelik bir ihlalin olmadığı açık olan şikâyetler açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24; Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021, § 21).

43. Başvurucu, ceza soruşturması sürecinde tedavisine engel olduğunu iddia ettiği kişilerin kimlik bilgilerinden haberdar olmuştur. Ayrıca bu kişiler hakkında açılan kamu davasında sanıklardan birinin ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçundan neticeten 1.500 TL adli para cezasıyla, diğer üç sanığın ise aynı suçtan neticeten 2 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş; hapis cezalarına ilişkin hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına yönelik kararlar da kesinleşmiştir. Başvurucu, maruz kaldığı muamele nedeniyle idare aleyhine -soruşturma ve kovuşturma makamlarından bağımsız olarak hizmet kusuru bulunup bulunmadığını değerlendiren- idari yargı merciinde tam yargı davası açmasını engelleyen bir durumdan söz etmemiş, bu yolun etkisiz olduğunu da iddia etmemiştir. Bu bakımdan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkına yönelik bir ihlalin söz konusu olmadığı açıktır.

44. Açıklanan gerekçelerle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmelidir.

VI. GİDERİM

45. Başvurucu, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruya konu edilen kamu davasının zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle düştüğü dikkate alındığında insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlaline ilişkin sonuçların ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

47. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 225.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL

EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 225.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Küçükçekmece 21. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2014/82, K.2014/416), Yargıtay 9. Ceza Dairesine (E.2020/3694, K.2020/2452) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

K.N.

B. No: 2022/8989 | Karar tarihi: 20.11.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/8989

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

K.N. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/8989)

Karar Tarihi: 20/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 22/5/2026 - 33261

GENEL KURUL

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : K. N.

Vekili : Av. Nurullah ÇELEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, haksız olduğu ileri sürülen idari gözetimin sona ermesinden sonra idari gözetimin hukuka aykırılığını incelettirebileceği bir başvuru yolunun bulunmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/2/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Özbekistan Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında DEAŞ silahlı terör örgütü üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatmıştır. Başvurucu, soruşturma kapsamında 19/9/2019 tarihinde gözaltına alınmıştır.

6. İstanbul Valiliği 24/9/2019 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca başvurucunun sınır dışı edilmesine ve aynı Kanun'un 57. maddesi gereğince 6 ay süreyle idari gözetim altına alınmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu, ilk olarak İstanbul'un Çatalca ilçesindeki Binkılıç Geri Gönderme Merkezine sevk edilmiştir. Sonrasında Muğla Geri Gönderme Merkezine sevk edilen başvurucu, Muğla 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) yaptığı itirazın kabulüyle 14/1/2020 tarihinde serbest bırakılmıştır.

8. Başvurucu hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında Başsavcılık 7/12/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

9. Başvurucu 16/4/2021 tarihinde Muğla 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde açtığı tam yargı davası ile haksız şekilde idari gözetim altında tutulması nedeniyle uğradığı manevi zararın tazminini talep etmiştir.

10. İdare Mahkemesi 20/4/2021 tarihinde Uyuşmazlık Mahkemesinin 23/11/2020 tarihli ve E.2020/651, K.2020/684 sayılı kararına atıf yaparak davanın görev yönünden reddine karar vermiştir. Uyuşmazlık Mahkemesi bu kararında 6458 sayılı Kanun uyarınca sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altına alınma için yapılan işlemler sırasında uğranılan manevi zararın tazminine yönelik manevi tazminat istemiyle açılan davanın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine karar vermiştir. İdare Mahkemesi kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Olayda, açılan davanın, davacının 6458 sayılı Kanun uyarınca sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altına alınması nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü manevi zararların tazmini istemine yönelik olduğu ve 6458 sayılı Kanunda idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimliğine başvurulacağının öngörüldüğü dikkate alındığında; aynı işlemden kaynaklanan manevi tazminat istemli davalara da adli yargı yerinde bakılması gerektiği sonucuna varılmıştır."

11. Anılan karar, başvurucunun istinaf talebinin reddedilmesiyle 14/12/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

12. Başvurucu 3/1/2022 tarihli dilekçe ile Hâkimliğe başvurarak söz konusu idari gözetim tedbirinden kaynaklanan manevi zararının tazmin edilmesini talep etmiştir.

13. Hâkimlik, idareye karşı açılan tazminat davalarına bakma görevinin bulunmadığı gerekçesiyle başvurunun görev yönünden reddine 13/1/2022 tarihinde itiraz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Anılan kararda başvurucunun adli süreçle ilgili tazminat taleplerine ilişkin olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141.

ve devamı maddeleri uyarınca yetkili ağır ceza mahkemesine, idari süreçle ilgili olarak da yetkili ve görevli idare mahkemesine başvurma imkânının olduğu belirtilmiştir.

14. Başvurucu, bu kararı 19/1/2022 tarihinde öğrenmiştir.

15. Aleyhine itiraz kanun yoluna başvurulmayan Hâkimlik kararı 15/2/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

16. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi" başlıklı 57. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

(2) (Değişik:6/12/2019-7196/77 md.) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır ya da 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancının iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) (Değişik:6/12/2019-7196/77 md.) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılara, 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

..."

17. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. (Değişik: 10/6/1994-4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

...

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır..."

18. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" başlıklı 141. maddesi bireysel başvuru tarihi itibarıyla şöyledir:

"(1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

b) Kanunî gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan,

c) Kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan,

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

f) Mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu cezayla cezalandırılan,

g) Yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözle açıklanmayan,

h) Yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen,

i) Hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen,

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

k) (Ek: 11/4/2013-6459/17 md.) Yakalama veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan,

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

(2) Birinci fıkranın (e) ve (f) bentlerinde belirtilen kararları veren merciler, ilgiliye tazminat hakları bulunduğunu bildirirler ve bu husus verilen karara geçirilir.

(3) (Ek:18/6/2014-6545/70 md.) Birinci fıkrada yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.

(4) (Ek:18/6/2014-6545/70 md.) Devlet, ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarına bir yıl içinde rücu eder."

19. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" başlıklı 142. maddesinin (2) numaralı fıkrası bireysel başvuru tarihi itibarıyla şöyledir:

"(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır."

20. 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un "Hukuk mahkemelerinin görevleri" başlıklı 6. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Asliye hukuk mahkemeleri, sulh hukuk mahkemelerinin görevleri dışında kalan ve özel hukuk ilişkilerinden doğan her türlü dava ve işler ile kanunların verdiği diğer dava ve işlere bakar."

21. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Görevin belirlenmesi ve niteliği" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir. Göreve ilişkin kurallar, kamu düzenindendir."

22. 6100 sayılı Kanun'un "Asliye hukuk mahkemelerinin görevi" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"(1) Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir.

(2) Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir."

B. Yargı Kararları

23. Uyuşmazlık Mahkemesi içtihadına göre idari gözetim kararından kaynaklanan tazminat istemli davaların çözümünde adli yargı görevlidir (bu yönde verilen çok sayıda karar arasından bkz. 19/6/2023 tarihli ve E.2023/176, K.2023/482; 30/5/2022 tarihli ve E.2022/225, K.2022/296; 28/2/2022 tarihli ve E.2021/836, K.2022/96 sayılı kararlar).

24. Uyuşmazlık Mahkemesinin 23/11/2020 tarihli ve E.2020/651, K.2020/684 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Olayda, açılan davanın, davacı hakkında 6458 sayılı Kanun uyarınca sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altına alınması için yapılan işlemler sırasında uğranılan manevi zararın tazmini istemine yönelik olduğu, istemin 5271 sayılı Kanun kapsamında bulunmadığı, 6458 sayılı Kanunda da idari gözetim kararına karşı sulh ceza hakimine başvurulacağı düzenlenmiş olup, aynı işlemden kaynaklanan manevi tazminat istemli davalara da adli yargı yerinde bakılacağı, ancak Mahkememizin adli yargı içerisinde hangi yargı merciinin bu davalara bakmakla görevli olduğu hususunda karar verme yetkisi bulunmadığı gözetildiğinde, bu belirlemenin ilgili yargı kolunun kendi içerisinde yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesince yapılan başvurunun kabulü ile,

Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesince verilen ... görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

Sonuç: Davanın çözümünde adli yargının görevli olduğuna, bu nedenle, İstanbul 1. İdare Mahkemesince yapılan başvurunun kabulü ile, Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesince verilen... görevsizlik kararının kaldırılmasına... [karar verildi.]"

25. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 9. İdari Dava Dairesinin 11/9/2025 tarihli ve E.2025/1882, K.2025/3760 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Olayda; uyuşmazlığın 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 57. maddesinde düzenlenen idari gözetim altına alınmaktan kaynaklandığı, aynı Kanunun 57. maddesinin 6. fıkrası uyarınca idari gözetim kararlarının Sulh Ceza Hakimliği'nce çözümlenmesi gerektiği, hukuka uygunluk denetimi idari yargı koluna ait olmayan işlemin, hukuka aykırılığından bahisle ileri sürülecek tazminat isteminin idare mahkemelerince değerlendirilmesinin mümkün olmadığı ve adli yargı mercileri tarafından çözüme kavuşturulması gerektiği anlaşıldığından, uyuşmazlığın görüm ve çözümünün idari yargının görev alanına girmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Belirtilen durum itibariyle görülmekte olan davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekmekte iken uyuşmazlığın esası incelenmek suretiyle verilen istinaf başvurusuna konu kararda hukuki isabet bulunmamaktadır."

26. Uyuşmazlığın çözümünün idari yargının görev alanına girmediği yönünde benzer nitelikteki idari yargı merci kararları için çok sayıda karar arasından Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesinin 11/11/2025 tarihli ve E.2025/3710, K.2025/3956; Bursa Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesinin 12/9/2025 tarihli ve E.2025/1545, K.2025/1964; Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesinin 25/9/2025 tarihli ve E.2025/1304, K.2025/1749; Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin 30/9/2025 tarihli ve E.2025/1240, K.2025/1535; İzmir Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesinin 4/7/2025 tarihli ve E.2025/1628, K.2025/1766 sayılı kararlarına bakılabilir.

27. Adli yargı merci kararlarında ise idari gözetime bağlı haksız tutmadan kaynaklanan zararlara ilişkin uyuşmazlıkların çözüm yerinin neresi olduğuna dair farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bazı bölge adliye mahkemeleri Uyuşmazlık Mahkemesi içtihadıyla uyumlu olarak söz konusu davaların adli yargı mercilerince görülmesi gerektiği yönünde kararlar vermektedir (bu yönde bkz. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin 28/11/2024 tarihli ve E.2024/1812, K.2024/384 sayılı kararı). Öte yandan bir kısım adli yargı merci ise idari gözetim kararının idari işlem niteliğinde olması nedeniyle bu karardan kaynaklanan uyuşmazlıkların idari yargıda görülmesi gerektiği şeklinde değerlendirme yapmaktadır. Van Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesinin bu yöndeki 7/1/2025 tarihli ve E.2024/1859, K.2024/1336 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut durumda davacı, idari gözetim kararı nedeniyle uğranıldığı iddia olunan maddi ve manevi zararının tahsili istemi ile eldeki davayı açmış olup, yukarıda açıklanan yasal düzenleme ve tanımlar nazara alındığında, tazminata dayanak olarak gösterilen karar idari işlem niteliğindedir. İdari işlemin itiraz merciinin sulh ceza hakimliği olması işlemin bu niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi yargı yolunu da belirlemeye yeterli ve elverişli değildir. Eldeki somut uyuşmazlıkta Uyuşmazlık Mahkemesi kararı bulunmadığı gibi, Uyuşmazlık Mahkemesinin salt itiraz merciinin sulh ceza hakimliği olması nedeni ile tazminat davasının da adli yargıda görülmesi gerektiğine ilişkin kabulüne Dairemizce iştirak edilmemiştir. Kaldı

ki Anayasa Mahkemesi kararında da idari gözetim kararı halinde tazminat istemli davalarda görevli yargı yerinin 2577 sayılı Yasanın 2. maddesi uyarınca idari yargı mercileri olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu itibarla, idari işlemden kaynaklanan eldeki davanın görüm ve çözüm yeri adli yargı değil, 2577 sayılı Yasanın 2. maddesi uyarınca idari yargı mercileridir."

28. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Ceza Dairesinin 11/7/2025 tarihli ve E.2025/473, K.2025/1653 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

" ... [D]avanın görev yönünden reddine karar verilmiş ise de, Uyuşmazlık Mahkemesinin benzer konuda emsal 31/10/2022 tarih, 2022/293 E, 2022/466 K sayılı, 'Bu bağlamda, 6458 sayılı Kanunda idari gözetim kararına karşı sulh ceza hakimine başvurulacağının düzenlendiği gözetildiğinde, aynı işlemden kaynaklanan maddi, manevi tazminat istemli davalara da adli yargı yerinde bakılması gerektiği değerlendirilmiştir. Ancak Uyuşmazlık Mahkemesinin adli yargı içerisinde hangi yargı merciinin bu davalara bakmakla görevli olduğu hususunda karar verme yetkisi bulunmadığı, bu belirlemenin ilgili yargı kolunun kendi içerisinde yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır' şeklindeki ilamı dikkate alınarak, CMK'nın 141-144 maddeleri kapsamında davacı tarafın talebi değerlendirilerek, davanın esası hakkında hüküm tesis edilmesi gerektiği gözetilmeden, davanın görev yönünden reddine dair yazılı şekilde karar verilmesi... [bozmayı gerektirmiştir.]"

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Anayasa Mahkemesinin 20/11/2025 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucu, Anayasa Mahkemesinin B.T. ([GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017) kararı uyarınca hukuka aykırı ve ölçüsüz idari gözetim tedbirinden kaynaklanan manevi zararının tazmini amacıyla İdare Mahkemesi nezdinde açtığı tam yargı davasının görev yönünden reddine karar verildiğini beyan etmiştir. Ayrıca İdare Mahkemesinin ret kararı ve kararda atıf yapılan Uyuşmazlık Mahkemesi kararına istinaden manevi zararının giderilmesi amacıyla Hâkimliğe yaptığı başvurunun da görevsizlik gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle hukuka aykırı ve ölçüsüz idari gözetim tedbirinden kaynaklanan zararının tazmini için başvurabileceği etkili bir başvuru yolu bulunmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesinin Erol Güler ([2. B.], B. No: 2013/8173, 14/4/2016) başvurusunda olumsuz görev uyuşmazlığı üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmamasının başvuru yollarının tüketilmemesine neden olacağına karar verdiği, somut olayda da başvurucunun İdare Mahkemesi ve Hâkimlik arasındaki olumsuz görev uyuşmazlığının çözümü talebiyle Uyuşmazlık Mahkemesine başvuru yaptığına ilişkin bilgi ve belge sunmadığı belirtilerek başvurucunun itiraz kanun yolu açık olarak verilen Hâkimlik kararına itiraz ettiğini gösterir bilgi ve belge sunmaması nedeniyle başvuru yollarının tüketilip tüketilmediğinin başvurunun kabul edilebilirliğine dair yapılacak incelemede değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Ayrıca başvurunun esasına ilişkin olarak yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

32. Anayasa'nın 19. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

...usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

...

(Değişik: 3/10/2001-4709/4 md.) Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir."

33. Başvurucunun şikâyetinin özü, hukuka aykırı ve ölçüsüz idari gözetim tedbirinden kaynaklanan manevi zararının tazmini amacıyla açtığı davanın esasının adli ve idari yargı mercilerince incelenmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkindir. Bu nedenle başvurucunun şikâyetinin Anayasa'nın kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını düzenleyen 19. maddesinin -ikinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında hürriyeti kısıtlanan kişiler için güvence altına alınan tazminat isteme hakkı, Anayasa'nın 40. maddesinin özel (lex specialis) bir görünümü olduğundan somut olayda 40. madde açısından ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Somut olayda başvurucu, Hâkimliğin itiraz kanun yolu açık olarak verdiği görev yönünden ret kararına itiraz etmediği gibi idari ve adli yargı yerleri arasındaki olumsuz görev uyuşmazlığının çözümü amacıyla Uyuşmazlık Mahkemesine de başvurmamıştır. Bununla birlikte başvurucu, Anayasa Mahkemesinin B.T. kararıyla ortaya konan ilkelere rağmen hukuka aykırı ve ölçüsüz idari gözetim tedbirinden kaynaklanan manevi zararının tazmini amacıyla başvurduğu yargısal mercilerce verilen görev yönünden ret kararları nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun şikâyetine ilişkin etkili bir yol bulunup bulunmadığı meselesi doğrudan başvurunun esasını ilgilendirdiğinden bu hususa ilişkin kabul edilebilirlik değerlendirmesi, işin esasıyla birlikte yapılmalıdır.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

35. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunan kişilere tanınan güvencelere ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir (Safkan Aydoğdu [2. B.], B. No: 2014/7498, 5/4/2017, § 43).

36. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödeneceği ifade edilmiştir. Anılan fıkrada yer alan "bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişiler" tabiri ile maddenin diğer tüm fıkralarında belirtilen kurallara aykırı bir

işleme tabi kılınmanın kişiye tazminat hakkı doğurduğu belirtilmiştir (Safkan Aydoğdu, § 44). Buna göre Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden ilk sekiz fıkrada yer alan güvenceleri tamamlayan ve onlara riayet edilmemesi sonucunda ilgililere tazminat ödenmesini zorunlu kılan bir işleve sahiptir (A.A. [GK], B. No: 2017/34502, 21/10/2021, § 52).

37. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eyleme karşı idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla hukuka aykırı idari gözetim tedbirinden kaynaklanan tazminat davasını esastan inceleyecek etkili bir yargısal yolun bulunmadığı iddiasıyla yapılan başvurularda sözü edilen idari gözetimin hukuka uygunluğunun ilk elden Anayasa Mahkemesince incelenmesi bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi ile bağdaşmadığı gibi bireysel başvuru yolunun amacıyla da bağdaşmamaktadır (makul sürede yargılanma hakkı yönünden yapılan aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Nevriye Kuruç [GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022, § 87; idari gözetim kararına bağlı tutulma koşulları kapsamında kötü muamele yasağıyla bağlantılı etkili başvuru hakkı yönünden yapılan benzer yöndeki değerlendirme için bkz. İbrahim Muhammed Ali [GK], B. No: 2025/10406, 8/7/2025, § 51).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

38. Anayasa Mahkemesi 6458 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 11/4/2014 tarihinden sonra idari gözetim altında bulundurulan yabancıların gerek idari gözetim kararının idarece resen sonlandırılmasını gerekse tutulanların sulh ceza hâkimliğine yaptıkları itiraz üzerine serbest bırakılmalarını müteakiben kendisine yapılan başvurularda Anayasa'nın 19. maddesine ve 6458 sayılı Kanun'daki usule aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren ya da hakkında sınır dışı etme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya gözetim altına alınması uygulamasında tutma kararı verme işleminin koşulları, süresi, sürenin uzatılması, ilgiliye bildirilmesi, idari gözetim kararına karşı başvuru yolları gibi usul güvencelerine aykırılıktan dolayı bu başlık altında yapılan şikâyetlerden ötürü ihlal kararları vermiştir (örnek kararlar için bkz. K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015; I.S. ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/15824, 22/9/2016).

39. Anayasa Mahkemesi, idari gözetim altına alınan yabancıların kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ilgilendiren ihlal iddialarında B.T. başvurusu hakkında verdiği kararla içtihat değişikliğine gitmiştir. Anılan kararda, Anayasa Mahkemesi 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinin idari işlem veya eylem türleri yönünden herhangi bir ayrım yapılmadığından idari fonksiyona giren her türlü işlem veya eylem sebebiyle oluşan zararın tazmininin bu kurala dayanılarak açılacak tam yargı davasıyla istenebilmesi için yeterli bir yasal zemin oluşturduğunu, sırf -bilgi eksikliği nedeniyle- fiiliyatta bu yolun işletilmemesinin etkisiz olduğu biçiminde yorumlanamayacağını, hukuka aykırı şekilde tutulan yabancılar yönünden tam yargı davasının etkili bir hukuk mekanizması olduğunu belirtmiştir (B.T., §§ 52, 54).

40. Diğer taraftan anılan kararda Anayasa Mahkemesi 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesine göre hukuki niteliği itibarıyla idari bir işlem olduğu hâlde yabancıyı özgürlüğünden yoksun bırakan kararın mahiyetini de dikkate alan kanun koyucunun idari gözetim kararına karşı itiraz mercii olarak münhasıran sulh ceza hâkimliklerini tayin ettiğini, bu açıdan idare

mahkemelerinin idari gözetim kararının hukuka uygunluğunun denetimi konusunda herhangi bir yetkisi bulunmadığından sulh ceza hâkimliğine itiraz edilmeden idari yargıda tam yargı davası açılamayacağını açıklamıştır (B.T., §§ 70, 71). Öte yandan sulh ceza hâkiminin idari gözetim kararının hukuka uygun olduğuna hükmetmesi durumunda -idari yargı merciinin idari gözetim kararının hukukiliğini denetleme yetkisinin bulunmadığı gözetildiğinde- 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinde öngörülen tam yargı davasının idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu şikâyetlerine bağlı tazminat istemi yönünden etkisiz hâle geleceği, bu gibi hâllerde sulh ceza hâkiminin ret kararından itibaren süresi içinde doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabileceği belirtilmiştir (B.T., § 72).

41. Anayasa Mahkemesi A.A. ([1. B.], B. No: 2014/18827, 20/12/2017) kararında sulh ceza hâkiminin idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle itirazı kabul etmesi hâlinde tam yargı davası açılmasını engelleyici bir düzenleme bulunmadığından bu yol tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulamayacağı yönündeki değerlendirmenin idari gözetimin idarece sonlandırılması durumunda da geçerli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu kararlardan anlaşılacağı üzere Anayasa Mahkemesi idari gözetimi sona erdirilen başvurucuların hukuka aykırı olarak idari bir kararla özgürlüklerinden yoksun bırakılmaları nedeniyle uğradıklarını öne sürdükleri maddi ve manevi zararlarının karşılanması bakımından idari yargıda tam yargı davası yolunu tüketmeleri gerektiğini belirtmiştir.

42. Anayasa Mahkemesinin anılan kararlarından sonraki süreçte Uyuşmazlık Mahkemesi somut olaya benzer olumsuz görev uyuşmazlıklarında idari yargının değil adli yargının görevli olduğuna dair çok sayıda karar vermiştir (bkz. §§ 23, 24). Bu kararlar sonrasında söz konusu tazminat davalarının hangi yargı mercilerince görüleceğine ilişkin farklı uygulamalar ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda idari yargı mercileri Uyuşmazlık Mahkemesi içtihadına uygun şekilde idari gözetim tedbirinin hukuka uygunluğunun adli yargı teşkilatı içerisinde yer alan sulh ceza hâkimliklerince denetlendiği ve bu nedenle idari gözetimden kaynaklanan tazminat davalarının da adli yargı mercilerince görülmesi gerektiği şeklindeki gerekçelerle görev yönünden ret kararları vermektedir. Bununla birlikte bazı adli yargı mercileri de B.T. kararında ortaya konan ilkeler çerçevesinde idari gözetim kararının idari işlem niteliğinden hareketle açılan tazminat davalarını görev yönünden reddetmektedir. Ayrıca somut başvuruda olduğu gibi uygulamada söz konusu tazminat davasının adli yargı teşkilatı içinde hangi mercilerde (ağır ceza mahkemeleri, sulh ceza hâkimlikleri, genel görevli hukuk mahkemeleri) açılacağına ilişkin bir belirsizliğin de söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca uygulamada benzer nitelikteki davaları esastan inceleyen adli yargı mercilerinin de idari gözetimin hukuka uygunluğunu denetlemek suretiyle tazminat talebini kabul ettiğine dair herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Bu koşullar altında başvurucudan Hâkimlik kararına itiraz veya Uyuşmazlık Mahkemesine başvuru gibi pratik olarak dikkate değer bir başarı şansı sunmayan hukuki yolları tüketmesinin beklenemeyeceği, eldeki başvuruda başvuru yollarının tüketilmesi ve süre aşımı yönlerinden herhangi bir eksiklik bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla açıkça dayanaktan yoksun olmayan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

43. Anayasa Mahkemesinin 30/11/2017 tarihinde verdiği B.T. kararından bu yana aradan geçen uzunca süreye rağmen gelinen aşamada hukuka aykırı olarak idari gözetim altına alınan bireylerin bu işlemden kaynaklanan zararlarının tazmini için hangi yargısal merciye başvuracakları konusunda -kendilerinden kaynaklanmayan- ciddi bir belirsizlik içinde oldukları anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu

fıkrasıyla güvence altına alınan tazminat isteme hakkının hangi yargısal merci önünde ileri sürüleceğine ilişkin özel bir hüküm bulunmayan hukuk düzenimizde, mevcut genel nitelikteki kural ve mekanizmaların uygulamada süregelen belirsizliğin giderilmesinde yetersiz kaldığı görülmüştür.

44. Mevcut koşullar altında Anayasa Mahkemesi -K.A. kararında olduğu gibi- sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetim altında tutulan başvurucu açısından tutmadan kaynaklanan zararların tazminine imkân sağlayabilecek etkili idari ve yargısal bir başvuru yolunun bulunmadığı kanaatine ulaşmıştır.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -ikinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

A. Genel İlkeler

46. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

47. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Pilot karar usulü" başlıklı 75. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bölümler, bir başvurunun yapısal bir sorundan kaynaklandığını ve bu sorunun başka başvurulara da yol açtığını tespit etmeleri ya da bu durumun yeni başvurulara yol açacağını öngörmeleri hâlinde, pilot karar usulünü uygulayabilirler. Bu usulde, konuya ilişkin Bölüm tarafından pilot bir karar verilir. Benzer nitelikteki başvurular idari mercilerce bu ilkeler çerçevesinde çözümlenir; çözümlenmediği takdirde Mahkeme tarafından topluca görülerek karara bağlanır.

...

(5) Bölüm pilot kararla birlikte, bu karara konu yapısal soruna ilişkin benzer başvuruların incelenmesini erteleyebilir. İlgililer erteleme kararı hakkında bilgilendirilirler. Bölüm, gerekli gördüğü takdirde ertelediği başvuruları gündeme alarak karara bağlayabilir

(6) (Ek:RG-5/8/2025-32977) Genel Kurula sevk edilen başvurularda söz konusu değerlendirmeler Genel Kurul tarafından yapılır."

48. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal

kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

49. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

50. İhlal, Anayasa Mahkemesine başvuru yapmadan önce başvuru yapılabilecek idari veya yargısal başvuru yoluna ilişkin kanun hükmünün bulunmamasından kaynaklanabilir. Bu durumda söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilmesi ancak ihlale yol açan konuda kanuni düzenleme yapılması veya ilgili hükümlerin yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ile mümkün olur. Bunun yanında bazı hâllerde sadece kanuni düzenleme yapılması ihlalin tüm sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından yeterli olmayabilir. Bu durumda ise bireysel başvuru kapsamında mağdurların ihlalden kaynaklanan maddi ve manevi zararlarını telafi edici birtakım tedbirlerin alınması da gerekebilir (Nevriye Kuruç, § 105).

51. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasını temin eden yollardan biri de İçtüzük'ün 75. maddesinde öngörülen pilot karar usulünün işletilmesidir. İhlalin yapısal bir sorundan kaynaklandığının tespiti ile bu sorunun başka başvurulara, bir diğer ifadeyle yeni ihlallere sebebiyet verdiğinin anlaşılması veya bu durumun yeni başvurulara sebebiyet verebileceğinin öngörülmesi hâlinde sadece somut olay bakımından alınan bir ihlal kararı temel hak ve özgürlüklere yönelik gerçek bir koruma sağlamaktan uzak kalacaktır (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 69). Böyle bir durumda Anayasa Mahkemesi, resen veya Bakanlığın ya da başvurucunun istemi üzerine pilot karar usulünü başlatabilecektir. Pilot karar usulünün başlatılması hâlinde yapısal sorunun tespiti ve bunun çözüm önerilerinin ortaya konulması gerekir (Y.T., § 70).

52. Pilot karar usulünün benimsenmesindeki en önemli amaç, benzer başvuruların tamamının ihlalle sonuçlanması yerine ilgili mercilerce çözüme kavuşturulması ve bu suretle ihlalin kaynağının ortadan kaldırılarak yapısal sorunun düzeltilmesinin sağlanmasıdır (Y.T., § 71). Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, pilot kararında belirttiği yapısal sorunun ortadan kaldırılması ve benzer başvuruların çözüme kavuşturulması için belirli bir süre öngörüp bu süre zarfında diğer başvuruların incelenmesini erteleyebilir. Bu durumda erteleme kararı hakkında bilgilendirme yapılması gerekir. Öngörülen süre içinde yapısal sorunun ve bu kapsamda kalan şikâyetlerin ilgili mercilerce çözülmemesi hâlinde Anayasa Mahkemesi tarafından benzer nitelikteki başvuruların topluca karara bağlanması mümkündür (Y.T., § 72).

B. İlkelerin Olaya Uygulanması

53. Başvurucu, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

54. İncelenen başvuruda hukuka aykırı idari gözetimden kaynaklanan maddi ve manevi zararların tazmini için müracaat edilebilecek etkili bir başvuru yolu bulunmadığı, bu konuya

özgü kişilerde tereddüt yaratmayacak şekilde açık kanuni bir düzenlemenin olmadığı, genel nitelikteki düzenlemelerin de uygulamada etkili bir mekanizma oluşturamadığı tespit edilmiş ve bu durumun Anayasa'nın 19. maddesinin -ikinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır.

55. Bu kapsamda hukuka aykırı idari gözetim kararlarına bağlı tutmadan kaynaklanan zararların tazmini için başvurulabilecek etkili bir yol bulunmadığı iddiasıyla yapılan başvuruların sayısı her geçen gün artmakta, bu konuda çok sayıda şikâyet Anayasa Mahkemesi önüne bireysel başvuru yolu ile getirilmektedir.

56. Anayasa Mahkemesi tarafından mevcut başvuru ve diğer derdest başvurular bakımından yeni ihlal kararları verilmesi benzer başvuruların yapılmasını önlemeyecektir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun ikincilliği ve hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesinden sonra başvurulabilecek bir anayasal başvuru yolu olması da dikkate alınarak hukuka aykırı idari gözetimden doğan maddi ve manevi zararların giderilmesini sağlayacak etkili bir yol bulunmamasından kaynaklanan ihlaller nedeniyle ortaya çıkan ve yapısal sorun teşkil eden durumun telafi edilebilmesi için açık bir kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir. Oluşturulacak başvuru yolu, idari gözetim altında tutmanın kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal edip etmediğini tespit edebilmeli ve şayet ihlal söz konusu ise tutmadan kaynaklanan zararların tazminini sağlayabilmelidir.

57. Anayasa'nın "Başlangıç" bölümünde, kuvvetler ayrımının devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmediği ancak belli yetki ve görevlerin kullanılmasından ibaret olduğu, erkler arasında medeni bir iş bölümü ve iş birliği ilişkisinin bulunduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen yetki ve görevlerini yerine getirerek sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetim altında tutulan yabancılar yönünden tutmanın hukuka aykırılığı nedeniyle uğranılan zararların tazmini istemiyle başvuru yapılabilecek etkili bir yolun ihdas edilmesi gerektiği tespitini yapmıştır. Dolayısıyla kararın bir örneğinin Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan bir temel hak ve hürriyetin ihlaline yol açtığı tespit edilen söz konusu sorunun çözümü için Türkiye Büyük Millet Meclisine de bildirilmesi gerekir. Bu bağlamda İçtüzük'ün 75. maddesinin (6) numaralı fıkrasının delaletiyle aynı maddenin (5) numaralı fıkrası uyarınca işbu kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihe kadar hukuka aykırı idari gözetim altında tutmadan kaynaklanan zararların tazmini için başvurulabilecek idari ve/veya adli bir makam bulunmadığı iddiasıyla yapılmış olan başvurular ile bu tarihten sonra kaydedilecek aynı mahiyetteki başvuruların incelenmesinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren dört ay süreyle ertelenmesine karar verilmesi gerekir.

58. İhlalin tespit edilmesi somut başvuru bağlamında başvurucunun ihlalden kaynaklanan mağduriyetini bütünüyle gidermemektedir. İhlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 19. maddesinin -ikinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. İhlalin yapısal sorundan kaynaklandığı anlaşıldığından PİLOT KARAR USULÜNÜN UYGULANMASINA,

E. İhlale neden olan sorunun çözümü için durumun Türkiye Büyük Millet Meclisine BİLDİRİLMESİNE,

F. Kararın yayımlandığı tarihe kadar hukuka aykırı idari gözetim altında tutmadan kaynaklanan zararların tazmini için başvurulabilecek idari ve/veya adli bir makam bulunmadığı iddiasıyla yapılmış olan başvurular ile bu tarihten sonra kaydedilecek aynı konuda yapılan ve karardan sonra yapılacak başvuruların incelenmesinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren DÖRT AY SÜREYLE ERTELENMESİNE,

G. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B.K.

B. No: 2023/38927 | Karar tarihi: 20.11.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/38927

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

B.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/38927)

Karar Tarihi: 20/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 13/3/2026 - 33195

GENEL KURUL

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Metin KIRATLI

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : B.K.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasıyla iltisakının ve irtibatının olduğu değerlendirilen yargı mensubunun meslekten çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadan kamu görevinden çıkarma kararı verilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin, açılan iptal davasının uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/5/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvuru belgelerinin bir

örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

3. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

A. Genel Bilgiler

5. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsüne karşı koyan güvenlik görevlileri ile bu teşebbüse tepki göstermek üzere sokaklara çıkan sivillere uçaklar, helikopterler, tanklar, diğer zırhlı araçlar ve silahlarla saldırılmış; bu saldırılar sonucunda toplam 251 kişi hayatını kaybetmiş, binlerce kişi de yaralanmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü ve Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç ile FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-46) kararında yer almaktadır (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 10; N.E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 5; A.S. [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 5; Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 6).

6. 15 Temmuz darbe teşebbüsü öncesinde Millî Güvenlik Kurulu (MGK) söz konusu yapılanmayı 2014 yılı başından itibaren sırasıyla halkımızın huzurunu ve ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanma, devlet içindeki illegal yapılanma, kamu düzenini bozan iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanma, paralel devlet yapılanması, terör örgütleriyle iş birliği içinde hareket eden paralel devlet yapılanması ve bir terör örgütü olarak kabul etmiştir. Söz konusu MGK kararlarının her biri basın duyuruları aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Yine FETÖ/PDY 2014 yılında Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nde "Legal Görünümlü İllegal Yapılar" başlığı altında "Paralel Devlet Yapılanması" adıyla yer almıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 28, 33; C.A. (3), § 11; N.E., § 6; A.S., § 6; Halit İnciroğlu, § 7).

7. Yargı organları birçok kararda FETÖ/PDY'nin devletin anayasal kurumlarını ele geçirmeyi, sonrasında devleti, toplumu ve fertleri kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomiyi, toplumsal ve siyasal gücü yönetmeyi amaçlayan, bu doğrultuda mevcut idari sisteme paralel şekilde örgütlenen bir terör örgütü olduğunu ve bu örgütün 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğunu kabul etmiştir (Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, §§ 20, 21; Alparslan Altan [GK], B. No: 2016/15586, 11/1/2018, § 10; C.A. (3), § 12; N.E., § 7; A.S., § 7; Halit İnciroğlu, § 8).

8. Yargı organlarının kararlarında ayrıca FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi birçok özelliğinin bulunduğu ve bu örgütün diğerlerine nazaran çok daha zor ve karmaşık bir yapı olduğu ortaya konulmuştur. FETÖ/PDY'nin şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içinde, bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi

inandırmaya çalıştığı ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlendiği tespitlerine yer verilmiştir (bu konuda bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı) (C.A. (3), § 13; N.E., § 8; A.S., § 8; Halit İnciroğlu, § 9).

9. Darbe teşebbüsünün bastırılmasının ardından Bakanlar Kurulu, ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar vermiştir. Üçer aylık sürelerle uzatılan OHAL süreci 18/7/2018 tarihinde sona ermiştir. OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (aynı kararda bkz. §§ 47-66) kararında yer almaktadır (C.A. (3), § 14; N.E., § 9; A. S., § 9; Halit İnciroğlu, § 10).

10. Türkiye Cumhuriyeti 21/7/2016 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS/Sözleşme), Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine ise Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye (MSHUS) ilişkin derogasyon (askıya alma/yükümlülük azaltma) beyanında bulunmuştur. OHAL'in uzatılmasına ilişkin kararlar da Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 50; C.A. (3), § 18; N.E., § 10; A.S., § 10; Halit İnciroğlu, § 11).

11. OHAL sürecinde 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 3. maddesinde yargı mensupları ile bu meslekten sayılanlara ilişkin tedbirlere yer verilmiştir. Buna göre devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen hâkimlerin ve savcıların Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) tarafından meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'la aynen kabul edilmiştir.

12. 667 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenleme uyarınca HSK tarafından ilki 24/8/2016 tarihinde olmak üzere FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu sabit görülen hâkimlerin ve savcıların ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve ayrı ayrı olmak üzere meslekten çıkarılmalarına karar verilmiştir. Anılan kararlarda FETÖ/PDY'nin yapısına ve yargı erkinde gerçekleştirdiği faaliyetlerine ilişkin olarak detaylı bilgiler aktarılmıştır. Kararların sonuç kısmı şöyledir:

"Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunun, 667 sayılı KHK'nın 3'üncü maddesi uyarınca yapacağı değerlendirme, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının Milli Güvenlik Kurulunca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı,oluşum veya gruplardan MGK kararlarında ifade edildiği şekliyle 'Paralel Devlet Yapılanması' ile 'üyelik', 'mensubiyet', 'iltisak' veya 'irtibat' şeklinde herhangi bir bağlantılarının bulunup bulunmadığına ilişkin olup somut olayın yukarıda ifade edilen özellikleri, ilgililerin mesleğe kabulleri ile başlayan, eğitim merkezi ve Türkiye Adalet Akademisindeki faaliyetleri, hizmet içi eğitim ve yabancı dil eğitimlerine katılımlarına, yurtdışına gönderilmelerine, özel yetkili savcılıklara veya mahkemelere yahut idari görevlere atanmalarına ilişkin bilgiler ile bu görevlendirmelerde ve yine bir silah olarak kullanılan özel yetkili mahkemelere hâkim veya unvanlı olarak, Teftiş Kurulu Başkanlığına, başkan, başkan yardımcısı veya müfettiş sıfatıyla, idari kurumlara tetkik hâkimi, daire başkanı veya yardımcısı, genel müdür veya

yardımcısı sıfatıyla v.s. şeklinde yapılan atamalarda dikkate alınan kriterler, özlük dosyalarındaki bilgi ve belgeler, sosyal medya hesaplarındaki paylaşımları, ilgililer hakkında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna intikal eden şikâyet, ihbar, inceleme ve soruşturma dosyaları ile bu dosyalar hakkında verilen kararlar, mahallinde yapılan araştırmalar, FETÖ/PDY terör örgütü ile ilintili dosyalarda görev alan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının bu dosyalarda yapmış oldukları işlemler ve verdikleri kararlar, örgüt mensuplarının haberleşme için kullandıkları şifreli programlarda yer alan kayıtlar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun FETÖ/PDY mensubu oldukları Emniyet Genel Müdürlüğü terörle mücadele birimlerince düzenlenen raporlarla sabit olan örgüt üyeleri hakkında tayin ettiği disiplin cezaları ve muhalefet şerhleri, sosyal çevre bilgileri ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından temin edilen bilgi ile belgeler, ilgililer hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturmanın niteliği ve isnat edilen suçlamalar ile gözaltı ve tutuklama kararları, soruşturma kapsamında ifadelerine başvurulan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının ifade ve sorgu tutanakları, itirafçıların beyanları birlikte dikkate alınarak, ekli listede yer alan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının 667 sayılı KHK'nın 3'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında FETÖ/PDY örgütü ile iltisak ve irtibatlarının olduğu sabit görüldüğünden, adı geçenlerin, 23/7/2016 tarih ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3'üncü maddesi uyarınca meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve ayrı ayrı olmak üzere meslekten çıkarılmalarına, 6087 sayılı Kanun'un 33'üncü maddesi uyarınca, kararın tebliğ tarihinden itibaren on gün içerisinde, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulu nezdinde yeniden inceleme talebinde bulunulabileceğine, ... tarihinde oybirliği ile karar verildi."

13. Bu kararlara karşı ilgililer tarafından ilgili mevzuat uyarınca HSK nezdinde yeniden inceleme talebinde bulunulmuştur. HSK, bahse konu yeniden inceleme taleplerini ilki 29/11/2016 tarihinde olmak üzere farklı tarihli kararlarla sonuçlandırmış ve yeniden inceleme taleplerinin bazı kişiler yönünden reddine, bazı kişiler yönünden kabulüne karar vermiştir.

14. Haklarında meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına (meslekten çıkarma) karar verilen kişiler, bu kararların iptaline karar verilmesi talebiyle idari yargıda dava açmıştır. Danıştay ilk olarak bu davalara ilişkin kararlarında, 667 sayılı KHK'nın 3. maddesi uyarınca ilgili yargı mensuplarının meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmasına ilişkin kararların adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütlerinin ve millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu, disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan ve yargı denetimine tabi bir disiplin cezası olan meslekten çıkarma cezası niteliğinde olmadığını belirtmiştir. Netice itibarıyla bahse konu davalarla ilgili olarak ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayda görülebilecek bir uyuşmazlık bulunmadığından uyuşmazlığın çözümünde idari yargıda genel görevli yargı yeri olan idare mahkemelerinin görevli olduğu sonucuna varmış, davaların görev yönünden reddi ile dava dosyalarının görevli ve yetkili Ankara idare mahkemelerine gönderilmesine karar vermiştir.

15. OHAL süreci devam ederken 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) 11. maddesi ile haklarında meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar

verilenlerin kararın kesinleşmesinden itibaren altmış gün içinde ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda dava açabileceklerine ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. Bu düzenleme 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 11. maddesi ile kanunlaşmıştır.

16. Bundan sonra daha önce görev yönünden reddine karar verilen dava dosyaları idare veya bölge idare mahkemeleri tarafından Danıştaya gönderilmiş, yeni açılan davalara ilişkin dosyalar da tekemmül ettirilmiştir. Sonuç olarak Danıştay Beşinci Dairesi (Daire) ilki 17/6/2019 tarihinde olmak üzere bahse konu dosyalarla ilgili olarak işin esasına yönelik kararlar vermiştir. Kararlarda genel olarak şu hususlar tekrarlanmıştır:

i. İlk olarak 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsüne değinilmiş ve bu çerçevede OHAL ilan edildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte 667 sayılı KHK'nın 3. maddesinde FETÖ/PDY ile iltisakı veya irtibatı olduğu değerlendirilen yargı mensuplarının meslekten veya kamu görevinden çıkarılmalarına karar verileceğinin düzenlendiği ifade edilmiştir. HSK tarafından ilgili kişilerin bu kapsamda meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmasına karar verildiği vurgulanmıştır.

ii. HSK tarafından yargı mensuplarının meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmasına ilişkin kararlar tesis edilirken ilgililere haklarındaki tespitler bildirilmek suretiyle karşı beyanda bulunma imkânı tanınmadığı dile getirilmiştir. Öte yandan Sözleşme'nin 15. maddesi hükmü uyarınca ulusun varlığını tehdit eden genel bir tehlikeye karşı ivedi şekilde tedbir alma zorunluluğu çerçevesinde durumun gerektirdiği ölçüde kabul edilebilecek nitelikte olan bu hususun yargılama aşamasında haklarındaki tespitler bildirilerek ilgililerin bunlara karşı beyanlarının alınması suretiyle giderilmesinin mümkün olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda HSK tarafından dava konusu kararların gerekçesi olarak yargılama safahatında dava dosyasına sunulan tüm bilgi ve belgelerin davacılara tebliğ edildiği, bu bilgi ve belgelere karşı etkin şekilde beyanda bulunma imkânının davacılara tanındığı belirtilmiştir.

iii. FETÖ/PDY ile ilgili tespit ve değerlendirmeler aktarıldıktan sonra yargı mensuplarının sadakat yükümlülüğünün memurlardan farklı olarak bağımsızlık ve tarafsızlık ilkeleri çerçevesinde hukuk devletine ve demokratik anayasal düzene sadakat yükümlülüğü olarak ortaya çıktığı, yargı yetkisini kullanan hâkim ve savcıların Anayasa gereği tarafsız ve bağımsız olarak görev yapmalarının, Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm vermelerinin ve anayasal düzene sadakat göstermelerinin hukuk devletinde demokratik toplum düzeninin korunması açısından büyük önem arz ettiği vurgulanmıştır.

iv. Dava konusu edilen kararların hukuki niteliği ile ilgili olarak ise bu kararların adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütlerinin ve millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan olağanüstü tedbir niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Yine anılan kararların ilgililerin FETÖ/PDY ile irtibatının ve iltisakının sabit olduğu gerekçesiyle tesis edildiği, bu kavramlarla cezai sorumluluğu gerektiren üyelik ve mensubiyet kavramlarına nazaran daha az yoğun ve atipik bir bağlantının vurgulandığı belirtilerek bu bağlamda üyelik ve mensubiyet olmasa da bu yapılarla iltisaklı veya irtibatlı olunması hâlinin de anılan tedbirin uygulanabilmesi için yeterli olduğu açıklanmıştır.

v. Netice itibarıyla Daire tarafından verilen kararlarda "Kişiselleştirme ve Delillerin

Değerlendirilmesi" başlığı altında davacılar hakkında dava dosyalarına sunulan bilgi ve belgelere ilişkin olarak değerlendirmeler yapılmış, davacıların bu bilgi ve belgelere karşı beyanları da gözönünde bulundurularak bir sonuca varılmıştır.

17. Dairenin bahse konu davalarla ilgili olarak ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği bu kararlara karşı yapılan temyiz başvuruları hakkında ise Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (İDDK) tarafından nihai kararlar verilmiştir.

B. Somut Olay Bilgisi

18. 2/8/2010 tarihinde Nevşehir'de ağır ceza mahkemesi üyesi olarak mesleğe başlayan başvurucunun Van'da ağır ceza mahkemesi üyesi olarak görev yapmaktayken FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı olduğu gerekçesiyle HSK Genel Kurulunun (Kurul) 24/8/2016 tarihli kararıyla meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun kararın yeniden incelenmesine yönelik talebi ise Kurulun 29/11/2016 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

19. Başvurucu, meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmasına ilişkin 24/8/2016 tarihli kararın iptaline karar verilmesi talebiyle Dairede dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; FETÖ/PDY ile hiçbir ilgisinin olmadığını, üniversite hayatı boyunca devlet yurdunda kaldığını, hâkimlik ve savcılık sınavlarına ailesinin yanında hazırlandığını belirtmiştir. FETÖ/PDY ile bağlantılı okullara gitmediğini, çocuğunu bu okullara göndermediğini vurgulayan başvurucu 2010-2014 yılları arasında Nizip Adliyesinde görev yaparken tayin ve yetki taleplerinin reddedildiğini ve müfettiş denetiminde kendisine düşük not verilerek FETÖ/PDY tarafından mağdur edildiğini dile getirmiştir. Bunun yanında başvurucu 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda yer alan düzenlemelere aykırı olarak ve savunması alınmadan meslekten çıkarma cezası verildiğini ifade etmiştir.

20. Yargılama devam ederken HSK tarafından 5/2/2019 tarihli savunma, dava dosyasına sunulmuştur. Anılan savunmada başvurucunun eşinin askerî hâkim olarak görev yapmaktayken FETÖ/PDY ile iltisakının ve irtibatının bulunduğu gerekçesiyle meslekten çıkarıldığı belirtilmiştir. Bunun yanında M.N.A.nın ve G.Y.Ö.nün beyanlarına yer verilmiştir. Öte yandan bahse konu savunmada başvurucu hakkındaki ihbar/şikâyet dilekçelerinde FETÖ/PDY'yle iltisaklı veya irtibatlı olduğuna yönelik beyanların bulunduğu, başvurucunun HTS analiz raporuna göre FETÖ/PDY üyeliği suçundan hakkında soruşturma yürütülen birçok kişi ile irtibatının tespit edildiği ifade edilmiştir.

21. Daire 9/7/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiş, kararın gerekçesinin "Kişiselleştirme ve Delillerin Değerlendirilmesi" başlığının "Davacı Hakkındaki Tanık Beyanları" kısmında M.N.A.nın ve G.Y.Ö.nün beyanlarına yer vermiştir. Bahse konu beyanlar şöyledir:

"Avukat olarak görev yapan ve ifadesine başvurulan M.N.A, Nizip Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 29/08/2016 tarihli tanık ifade tutanağında; 'Komşuluk yaptığım süre içerisinde o dönem Nizip Adliyesinde görev yapan bazı Hakim-Savcıların sıklıkla Y.B'nin evine geldiklerini gördüm. Bu Hakim-Savcılar; Cumhuriyet Savcısı E.O.Y. ve eşi Hakim S.N.C.Y. Cumhuriyet Savcısı A.K ve eşi Hakim E.S.K. Hakim N.Ç ve eşi İdari Hakim K.Ç, Hakim M.G, Hakim T.Ö, Hakim [B.K.] [başvurucu] ve eşi olduğunu tahmin ettiğim kişidir... Y.B' nin FETÖ/PDY mensubu bir savcı olduğu avukatlar arasında da bilinir ve konuşulurdu. Hatta kendisinden Savcıların Abisi şeklinde bahsedilirdi. Ben de bu yapıya zıt

bir insan olduğum için Y.B' nin evine gelip gidene biraz dikkat ederdim.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan G.Y.Ö, Van Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 22/08/2016 tarihli şüpheli ifade tutanağında; 'Seçim döneminde H.A.B'nin adaylardan A.N.G'ün temsilcisi imajı oluşturacak şekilde davranışlar gösterdiği kendisini karşılayıp meslektaşlar ile görüştürdüğünü benim ile birlikte açığa alınan A.G.B gözaltında bulunduğumuz sırada kendisi bana anlatmıştı. Şahsi gözlemim olarak açığa alınan kişilerin [B.K.] [başvurucu] yukarıda ismini verdiğim 3 hakim ile samimi idi. Genelde onlarla birlikte dolaşırdı. Ancak bunun iyi anlaştığından dolayı mı yoksa örgütsel bir bağdan dolayı kaynaklandığını bilmiyorum."

22. Netice itibarıyla Daire, bahse konu ifadeleri başvurucunun örgütün içinde yer aldığına, örgüt toplantılarına katıldığına ve diğer hususlara yönelik beyanlar olarak kabul etmiş; başvurucunun bu ifadelere karşı beyanlarının değerlendirilmesi sonucunda beyanlarına itibar edilmeyerek FETÖ ile süregelen bir ilişki içinde olduğu sonucuna varıldığını belirtmiştir.

23. Ayrıca Daire, dava konusu edilen kararı temel hak ve özgürlükler bağlamında da değerlendirmiştir. Bu kapsamda başvurucunun meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmasına ilişkin kararın özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil ettiği, bu müdahalenin kanunilik, meşru amaç şartını taşımanın yanında demokratik bir toplum düzeni açısından gerekli ve ölçülü olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında da müdahalenin OHAL koşullarının gerektirdiği ölçüde olduğu vurgulanmıştır.

24. Başvurucu, Daire kararına karşı İDDK'ya temyiz başvurusunda bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucu, dava dilekçesindeki iddialarını yinelemekle birlikte davanın reddine gerekçe olarak alınan beyanlarda adı geçen diğer kişilerin meslekten çıkarılmadığını vurgulamıştır. M.N.A.nın beyanında yer alan Y.B.yi tanımadığını, bu kişinin evine gitmediğini fade eden başvurucu; G.Y.Ö.nün beyanında yer alan "İyi anlaştığından dolayı mı yoksa örgütsel bir bağdan dolayı mı kaynaklandığını bilmiyorum." şeklindeki kısmın adli soruşturma esnasında lehe yorumlandığına dikkat çekmiştir. Netice itibarıyla başvurucu, Daire tarafından itirazlarının dikkate alınmadığını ve yeterli araştırma yapılmadan davanın reddine karar verildiğini belirtmiştir.

25. HSK tarafından temyiz dilekçesine karşı sunulan savunmada ise Daire kararında herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı, başvurucunun temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü iddiaların hukuki dayanaktan yoksun olduğu belirtilmiştir.

26. Sonuç olarak İDDK 29/12/2022 tarihinde Daire kararının usule ve hukuka uygun olduğu, temyiz dilekçesinde ileri sürülen iddiaların kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı gerekçesiyle temyiz başvurusunun reddine ve Daire kararının onanmasına oyçokluğuyla karar vermiştir.

27. İDDK kararının karşıoyunda iki üye tarafından öncelikle Daire tarafından bahse konu iki tanık ifadesinin dışında başvurucu aleyhine ve başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı olduğuna dair başka bir bilgi, veri ve delile dayanılmadığı vurgulanmıştır. Bunun yanında tanık ifadesinde işaret edilen arkadaşlık ilişkisinin sosyal ilişkiler kapsam ve çerçevesinde değerlendirilebilecek olağan ve makul ölçüler içinde cereyan eden bir arkadaşlık ilişkisi olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiş, toplumsal çerçevede hayatın olağan akışına uygun biçimde gerçekleşen veya var olan bu tür ilişkilerin bir örgütle iltisakı ve irtibatını gösterdiği şeklindeki değerlendirmenin hukuken kabul edilebilir olmadığı dile

getirilmiştir. Netice itibarıyla iltisak ve irtibatın başvurucu hakkında somut ve hukuken kabul edilebilir delil ve vesilelerle ortaya konulmadığı gerekçesiyle davanın reddine yönelik Daire kararının bozulması gerektiği belirtilmiştir.

28. Başvurucu, nihai kararı 26/4/2023 tarihinde öğrenmiştir.

29. Öte yandan başvurucu hakkında Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından yürütülen soruşturma sonucunda 25/4/2018 tarihinde kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

30. Başsavcılığın anılan kararında başvurucunun Bank Asya hesabının bulunmadığı, ByLock isimli programı kullanmadığı, ele geçirilen dijital materyallerin imajlarını içeren hard disk ve sair materyaller üzerinde incelemelerin yapıldığı, atılı eylemle ilgili olarak dijital materyal içeriklerinde herhangi bir suç ve suç unsuruna rastlanılmadığının tespit edildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte tanzim edilen HTS analiz raporunda başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan hakkında soruşturma yürütülen birçok kişi ile irtibatının tespit edildiği ancak örgüt içinde imam-abi pozisyonunda bulunan herhangi bir örgüt üyesi veya yöneticisi ile irtibatının tespit edilemediği ifade edilmiştir. Sonuç olarak Başsavcılık tarafından başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı bulunduğuna dair herhangi bir delil elde edilemediği vurgulanmıştır. Bu karar 26/5/2018 tarihinde itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

31. Anayasa'nın "III. Hâkimler ve Savcılar Kurulu" başlıklı 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen 159. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hâkimler ve Savcılar Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.

...

Kurul, adlî ve idarî yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar; ..."

32. 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun "Hakimlik ve savcılık görevlerinin sona ermesi" başlıklı 53. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hakim ve savcıların:

a) Bu Kanun hükümlerine göre meslekten çıkarılmaları veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilmesi,

...

Hallerinde görevleri sona erer."

33. 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun "Kurulun görevleri" başlıklı 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Kurulun görevleri şunlardır:

...

b) Hâkim ve savcılarla ilgili olarak;

...

6) Meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme,

7) Disiplin cezası verme,

...

işlemlerini yapmak."

34. 6087 sayılı Kanun'un "Yeniden inceleme, itiraz ve yargı yolu" başlıklı 33. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Genel Kurulun ilk defa aldığı kararlara karşı, Başkan veya ilgililer, tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde, Genel Kuruldan yeniden inceleme talebinde bulunabilir; yeniden inceleme talebi üzerine verilen kararlar kesindir.

...

(5) Genel Kurulun veya dairelerin, meslekten çıkarma cezasına ilişkin kesinleşmiş kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulabilir; diğer kararları yargı denetimi dışındadır. Meslekten çıkarma kararlarına karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Bu davalar, acele işlerden sayılır."

35. 667 sayılı KHK'nın "Yargı mensupları ile bu meslekten sayılanlara ilişkin tedbirler" başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara ... iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ... hâkim ve savcılar hakkında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunca ... meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilir..."

36. Bahse konu düzenleme 6749 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla aynen kabul edilmiştir.

37. Anılan maddenin gerekçesi şöyledir:

"Anayasanın 139 uncu maddesinde hâkimlik ve savcılık teminatı düzenlenerek azlolunamayacakları hükme bağlanmış ise de, aynı maddede meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklı tutulmuştur. Benzer düzenleme 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 44 üncü maddesinde de yer almaktadır. 15/07/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve kalkışmanın sorumlusu olan FETÖ/PDY ile bağlantılı yargı mensuplarının görevde tutulmaları en başta yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Anayasanın 138 inci maddesine göre Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatine göre hüküm verme ödevi altındaki yargı mensuplarının bağımsızlık ve tarafsızlık ilkesiyle hiçbir biçimde bağdaşmayacak yapılanmaların içine girmesi, örgüt hiyerarşisi içinde ve ideolojik bağlılık duygularıyla hareket etmesi en başta yargının saygınlığı ve güvenilirliğine zarar vermektedir. Devlet organizasyonu dışındaki başka bir hiyerarşik yapının talimatlarına boyun eğen yargı mensuplarının varlığı, vatandaşların yine Anayasanın teminatı altındaki

adil yargılanma hakkı önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu nedenlerle, belirtilen türde irtibatları değerlendirilen yargı mensuplarının meslekte kalmalarının doğuracağı sakıncaları gidermek amacıyla, Anayasanın 139 uncu maddesinin ikinci fıkrasında tanınan takdir hakkı da gözetilerek bu düzenleme yapılmaktadır."

38. 6749 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Birinci fıkra uyarınca görevine son verilenler hakkında da 4 üncü maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır..."

39. 6749 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Birinci fıkra uyarınca görevine son verilenler bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemez, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; görevinden çıkarılanların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bu fıkrada sayılan görevleri yürütmekle birlikte kamu görevlisi sıfatını taşımayanlar hakkında da bu fıkra hükümleri uygulanır."

40. 685 sayılı KHK'nın "Yargı denetimi" başlıklı 11. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrası ile 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilenler, kararın kesinleşmesinden itibaren altmış gün içinde ilk derece mahkemesi olarak Danıştaya dava açabilir."

41. 685 sayılı KHK'nın "Geçiş hükümleri" başlıklı geçici 1. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihten önce 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrası ile 6749 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilenler, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihten itibaren altmış gün içinde 11 inci maddenin ikinci fıkrasında yer alan hükümlere göre dava açabilir. Bu kapsamda idare mahkemelerinde derdest olan davalar Danıştaya gönderilir. Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımlandığı tarihten önce açılmış olup da karar verilen dosyalarda da bu fıkra hükümleri uygulanır."

42. Bahse konu düzenlemeler 7075 sayılı Kanun'un 11. ve geçici 1. maddeleri ile kabul edilmiştir.

2. İlgili Yargı Kararları

a. FETÖ/PDY'nin Yapısına İlişkin Kararlar

43. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 24/4/2017 tarihli ve E.2015/3, K.2017/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"FETÖ/PDY silahlı terör örgütü, paravan olarak kullandığı dini, din dışı dünyevi emellerine ulaşma aracı haline getiren; siyasi, ekonomik ve toplumsal yeni bir düzen kurma

tasavvuruna sahip örgüt liderinden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket eden; bu amaçla öncelikle güç kaynaklarına sahip olmayı hedefleyip güçlü olmak ve yeni bir düzen kurmak için şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içerisinde olmayı şiar edinen; bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalışarak ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlenen, bir yandan da kendi mensubu olmayanları düşman olarak görüp mensuplarını motive eden; 'Altın Nesil' adını verdiği kadrolarla sistemle çatışmak yerine sisteme sahip olma ilkesiyle devlete tabandan tavana sızan; bu kadroların sağladığı avantajlarla devlet içerisinde belli bir güce ulaştıktan sonra hasımlarını çeşitli hukuki görünümlü hukuk dışı yöntemlerle tasfiye eden; böylece devlet aygıtının bütün alt bileşenlerini ünite ünite kontrol altına almayı ve sisteme sahip olmayı planlayıp ele geçirdiği kamu gücünü de kullanarak toplumsal dönüşümü sağlamayı amaçlayan; casusluk faaliyetlerini de bünyesinde barındıran atipik/suigeneris bir terör örgütüdür.

İstişare kurulu, ülke, bölge, il, ilçe, semt, ev imamları gibi hiyerarşik bir yapı içeren insan gücünü ve finans kaynaklarını örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirme amacı taşıyan FETÖ/PDY silahlı terör örgütü 'gizli yaşamak, her zaman korkmak, doğruyu söylememek, gerçeği inkâr etmek' üzerine kuruludur.

Talimatlar yoluyla kollektif bir şekilde mobilize olan, kamu erkinin kritik bürokratik alanları başta olmak üzere, kamusal alanı ele geçirme refleksi ile hareket eden, mülkiye, adliye, emniyet, eğitim, istihbarat ve ordu içerisinde kendi özel hiyerarşisi ile illegal şekilde kadrolaşan, devletin tüm kurumlarına yerleştirdiği örgüt mensupları ile devlet teşkilatını kendisine hizmet eder hale getiren ve adeta devlet içinde ayrı bir devlet yapısı oluşturan örgütün lideri Fethullah Gülen tarafından;

'Esnek olun, sivrilmeden can damarları içinde dolanın!; bütün güç merkezlerine ulaşıncaya kadar hiç kimse varlığınızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin!'

'Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır.'

'Zaman henüz uygun değil. Bütün dünyayı omuzlayıp taşıyabileceğimiz zamana dek, tamam olacağınız ve koşulların uygun olacağı zamana dek beklemelisiniz! Bilhassa, haber alma hususunda her zaman hasım cephenin çok önünde olunmalıdır.'

'Yani siz hâkim değilsiniz başka kuvvetler var. Bu ülkede değişik kuvvetleri hesap edecek dengeli, dikkatli, tedbirli, temkinli yürümekte yarar var ki geriye adım atmayalım...'

'Türkiye’deki devlet yapısı ölçüsüne göre bütün anayasal müesseselerdeki güç ve kuvveti cephemize çekeceğimiz ana kadar her adım erken sayılır ... bunca kalabalık içinde ben bu dünyayı ve düşüncemi sözde mahremiyet içinde anlattım ... sırrınız sizin sırrınızdır. Söylerseniz siz esir olursunuz.'

'Daima tedbirli olmalıyız, daima istişare içerisinde karar alın, ana istişare organı olan Başyüceler ne karar aldıysa onu uygulayın (Kaldı ki; Başyüceler’in lideri de kendisidir) bütün güç merkezlerine ulaşmalıyız...'

'Bir gün bana Ankara’da bin evimiz olduğunu söyleyin, devletin paçasından şöyle bir tutacağım, devlet uyandığında yapacağı hiçbir şey kalmayacak.' şeklinde değişik yer ve

zamanlarda örgüt mensuplarına verilen talimatlarda gizliliğe atfedilen önem görülmektedir.

Örgüt, kamu kurum ve kuruluşlarına yerleştirdiği personelin aile yaşamlarına dahi müdahale ederek şahısların kiminle evleneceğine de karar vermektedir.

Örgüt, kamu kurumlarında sayısı beş kişiyi geçmeyen bir örgüt abisine bağlı hücreler şeklinde yapılanmıştır. Hücreler birbirinden haberdar değildir. Bu şekilde bir hücre açığa çıksa bile diğer hücrelerin faaliyetlerine devam ederek deşifre olmaları engellenmektedir. İçlerinde katı bir askeri disiplin hakimdir.

...

Örgütün deşifre olmaması ve Devletin örgüt yapısını çözmekte zorlanması için örgüt hücre tipinde yatay yapılanmaya özen göstermiştir. Hücreler genellikle en fazla beş kişiden oluşan ve bir abla veya abiye bağlı birimlerdir. Hücredeki kişi sayısı bazı kurumlarda üç, TSK gibi bazı kurumlarda ise birebirdir. Her hücreden sorumlu bir imam vardır.

FETÖ/PDY'nin asli unsuru müntesipler, ışık evi, yurtlar, okullar, dershaneler olan hizmet birimlerinde yetiştirilmektedir. Bu kurumların temel amacı bu örgüte müntesip yetiştirmektir. İlk ve öncelikli kuruluş gayesi eğitim değil, insan kaynağı sağlamaktır. Örgüte ait özel okul ve yurt gibi yerler toplantı ve himmet toplama amaçlı da kullanılmaktadır. Örgüt, elemanlarını genel olarak genç yaştaki öğrencilerden seçmekte ise de, kamu personelini de sonradan örgüte kazandırabilmektedir.

Bütün terör örgütleri gibi FETÖ/PDY de eleman bulma, buldukları elemanları örgüt amacına göre eğitme, örgütsel olarak onlara nasıl davranılması gerektiğini öğretip uygulatma üzerine kuruludur. Örgütsel bağlılığın temini bakımından; kod adı kullanma, gizlilik ve tedbir uygulanması, kişiler hakkında istihbarat toplayıp özel bilgi edinmek, sorunsuz işleyen bir emir ve rapor zincirinin varlığı, devletten ve aileden önde gelen örgüt aidiyeti, devlet hiyerarşisinde daha üstte olsa bile örgüt hiyerarşisi asıl olduğundan daha ast birinden emir alınması, hizmet kardeşliği ve örgüt içi dayanışma nedeniyle illegal olsa dahi talimatın sorgulanmaması, psikolojik tehdidin etkisiyle özgür iradenin kaybedilmesi hususları önem taşımaktadır.

..."

44. FETÖ/PDY'nin anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında yer alan hiyerarşik yapılanması ile ilgili diğer hususlar için bkz. Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 63.

45. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20/2/2024 tarihli ve E.2019/(kapatılan)16.MD-473, K.2024/76 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 25/4/2019 tarihli ve 2-3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Örgütsel kadrolaşma açısından; FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü tarafından kendi mensuplarına hâkimlik ve Cumhuriyet savcılığı sınavlarına girmeleri konusunda telkinlerde bulunulduğu, örgüt mensubu öğrencilere hâkimlik ve savcılık sınavını kazanmaları hâlinde örgütün kendilerine referans olacağının söylendiği, mülakatı geçip staja başlayan örgüt mensubu hâkim ve Cumhuriyet savcısı adaylarının Adalet Akademisi ve staj döneminde de yine örgüt tarafından koordine edildiği, söz konusu adayların örgüt mensubu olduklarının anlaşılmaması için kendi başlarına fakat örgütle irtibatı koparmayacak şekilde ev

tutmalarının tavsiye edildiği, adayların beşer kişilik kapalı gruplar halinde örgüt tarafından finanse edilen evlerde kalmalarının sağlandığı, bu kapsamda örgüt kurallarına göre iki evin irtibat halinde olmasının istendiği, bu evlere murakıp adı verilen örgüt mensubu kişilerin gelerek evde kalan adaylardan bilgi alıp tavsiyelerde bulundukları, bununla birlikte örgüte ait ışık evlerinin il bazında eyalet adı altında birden çok bölgeye ayrıldığı, her bölgenin sekiz ilâ on evi kapsadığı, bölgelerden sorumlu kişilere bölge abisi/ablası adı verildiği, örgütün Türkiye Adalet Akademisi stajındaki adayları staj dönemlerine göre ayırdığı, bazı örgüt mensubu adaylara Türkiye Adalet Akademisi yurdunda kalmaları tavsiye edilerek bu kişilerden, örgüt lehine ya da aleyhine konuşan aday arkadaşlarının bildirilmesinin istendiği, her dönemin sorumlu abisinin/ablasının bulunduğu, evlere gelen örgüt mensubu murakıpların adaylara dinsel ve sosyal davranışları açısından telkinde bulundukları, örgüt mensubu hâkim ve Cumhuriyet savcılarının T1, T2, T3, T4 ve T5 şeklinde kategorize edilerek taşra ve devre yapılanmasının oluşturulduğu, bu yapılanmalarda belirli aralıklarla organizasyon ve görüşmelerin gerçekleştirildiği,

Eski Yargıtay üyelerinin görev yapmakta oldukları hukuk ve ceza dairelerine göre gruplar oluşturulduğu, eski yüksek yargı üyelerinin kod isimleri dikkate alındığında (H1, H2, H3, C1, C2, C3, C4) şeklinde gruplandırıldıkları, eski Yargıtay üyelerinin görevde bulundukları zaman içerisinde görev yaptıkları Yargıtay Daireleri göz önünde bulundurulduğunda 'H' kod adı ile isimlendirilenlerin Yargıtay Hukuk Dairelerinde, 'C' kod adı ile isimlendirilenlerin Yargıtay Ceza Dairelerinde görev yaptıkları, isimlendirmelerde yer alan 0, 1, 2, 3 rakamlarının grup içerisindeki hiyerarşiye ilişkin sıralamayı, '0' ile kodlamanın ise grup sorumlusunu gösterdiği, harf ve rakam ile gruplandırmalardan sonra (C3, H2 vb.) bazı isimlendirmelerde kullanıcının adı ve soyadının baş harflerinin eklenmesi suretiyle kod adı oluşturulduğu anlaşılmıştır.

..."

46. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun (İDDK) 26/1/2022 tarihli ve E.2020/1197, K.2022/146 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 17/6/2019 tarihli ve E.2016/58146, K.2019/4158 sayılı kararında "FETÖ'ye İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

" ...

Öte yandan Dairemizde derdest olan dava dosyalarında yukarıda belirtilen tespitleri destekler mahiyette, FETÖ'nün niteliğine ilişkin aşağıdaki beyanların yer aldığı görülmüştür:

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ü.ye ait Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21/10/2016 tarihli ek sorgulama tutanağı: '…Şunu söylemem gerekiyor ki cemaat farklı sınav evlerinde kalan şahısları birbiriyle tanıştırmaz. … Bu yapı sizi asla boşta bırakmaz, yani üniversiteden mezun olduğunuzda sınav çalışma eviniz hazırdır, sınavı kazanınca mülakat referans listeniz hazırdır, bunların her aşamasından sorumlu olan kişiler vardır. …Kural olarak bu yapı gizlilik üzerine kurulu olduğundan bir evde kalan diğer evde kalan kişileri tanımazdı. Ama biz bazen tanıştığımızda kimin bizden olduğunu hissediyor ve anlıyorduk. Biz staja başladıktan sonra bize yavaş yavaş tedbire riayet etmemiz hususu anlatılmaya başlandı. …bu yapıda ciddi bir hiyerarşi söz konusuydu. Ben maaşımın bekarken %15'ini, evlendikten sonra ise %10'unu cemaate himmet olarak verdim. …Evde kalan kişi sadece ev abisini tanır. Kıdemsiz birinin üst abileri tanıma şansı yoktur. Staj esnasında bize namazınızı gizli kılın gerekirse zorunlu hallerde

namazlarınızı cem edin diyorlardı. Ramazan orucunuzu tutun ancak gerekirse oruç tutmuyormuş gibi davranın diyorlardı. Bunun haricinde önemli bir husus da bize evliliğin faziletleri anlatılıyordu. ...Evlilikten sorumlu abi, evlendirmeyi düşündüğü erkeğe gelerek erkekten bir vesikalık fotoğraf ve bir CV ister, devamında bu CV'yi ve fotoğrafı bir havuza atardı. Aynı işlemi bayanlar için de yapıyorlardı. Devamında evlilikten sorumlu abi kendince uygun gördüğü eş adaylarını birbirleriyle tanıştırıyordu.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan A.A.ya ait Kilis Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 23/06/2017 tarihli şüpheli ifade tutanağı: '17-25 Aralık süreci sonrası örgütün sivil imamı Erdal kod adlı şahsın katıldığı ...bir toplantıda sivil imam adlicilere hitaben 'elinizde ...siyasal iktidara ilişkin yolsuzluk ihale usulsüzlüğü vs. gibi ses getirecek dosya varsa, bu tarz ses getirecek dosyaları bekletmeyin, hemen davasını açın.' dedi. ...Örgüt mensuplarının deşifre olmasını önlemek için tedbir ya da ruhsat diye tabir edilen yöntemler uygulanmaktaydı. Bu kapsamda örneğin; cuma namazına gitmememiz, adliyede namazları ima ile (göz ile) kılmamız, eğer mümkünse namaz vakti yetişiyorsa namazları cem ederek (birleştirerek) evde kılmamız, ramazan ayında eğer belli olacaksa oruç tutmamamız ve gerektiğinde alkol almamız talimatlandırılmıştı. ...Bizim mezuniyet balomuzda, o dönemki yargı bürokrasisinin hassasiyeti de gözetilerek protokol masalarından görülecek açıdaki ön sıra masalara hep örgüt üyeleri oturtulmuş ve bunlara alkol almaları talimatlandırılmıştı diye biliyorum. ...Seçim [2014 tarihli HSYK seçimi] süreciyle ilgili son olarak belirtmek istediğim, örgütün ByLock üzerinden birbirleriyle haberleşerek Facebook'taki hâkim-savcı gruplarında ya da adalet.org'da organize bir şekilde hareket ederek bağımsız aday tanıtımlarının altına adayı övücü, parlatıcı, adayı ön plana çıkartıcı yorumlar yapılmasının sağlanmasıydı. Buna örnek olarak bir olay anlatayım; R.Ş. mahkemede yanıma gelip bana tefonundaki ByLock mesajını okuttu. Yazının içeriğinde; --Tüm arkadaşların dikkatine, şu gün şu saatte Facebook'taki hâkim savcı gruplarında ve adalet.org'da '[İ.Ç.] Gerçeği' isimli bir paylaşım yapılacaktır. Paylaşımın altına bağımsız aday [İ.Ç.]yi övücü yorumlar yapıp destekleyelim ... Görüldüğü üzere örgüt sosyal medyada organize bir şekilde hareket ederek seçimde başarılı olmayı amaçlamıştır. ...FETÖ yargı mensuplarını T1, T2, T3, T4, T5 üst başlığı/ tasnifi adı altında grup grup, hücre tipi yapılandırılmıştır. T3'teki bir kişinin ekstra bir tanışıklık yoksa diğerlerini bilmesi mümkün olmadığı gibi, yine T3 altında yer alan grupların da birbirini tanımaması genel kuraldır. Tedbir denilen gizlilik kurallarına riayet edilerek bu gizliliğin sağlanması amaçlanmıştır. Ama özellikle Ankara'da staj döneminde bu gizliliği sağlayamadılar. Bir çok farklı gruba mensup kişi birbirlerini bir şekilde tanıdı veya başkasından duymak suretiyle öğrendi. Ancak tedbire son derece riayet edenler kendilerini gizleyebilmiştir.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ö.ye ait Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 18/10/2016 tarihli sorgulama tutanağı: 'Taşra yapılanmasında o dönemki adı ile cemaatin bu yapılanması profesyonel olarak yürütülüyordu. 2002 yılından itibaren taşra yapılanması kendi içerisinde T1, T2, T3, T4, T5 şeklinde bölümlere ayrılmıştı. ('T' taşra anlamına gelen yapılanmayı simgelerdi). T1 grubu 39 bin sicilden daha önce gelenlerdi. T2 grubu 39 bin, 42 bin sicillileri, T3 grubu 92 bin 109 bin arası sicillileri, T4 grubu daha sonraki sicillileri, T5 grubu 125 bin ve sonraki sicillileri ifade ederdi.'

Sonuç olarak FETÖ'nün, yıllar itibarıyla takiye (olduğundan farklı görünme) esasına dayanan uzun vadeli bir projenin aşamalarını izleyerek kurduğu strateji doğrultusunda, kamu kurumlarında ve yargı organlarında demokratik devlet düzeninden ayrıksı ve ona

paralel şekilde teşkilatlanmak suretiyle ülkenin bağımsızlığını, bütünlüğünü ve demokratik hukuk devletini tehdit edici, anayasal düzene sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlar gösteren bir yapılanma hâline geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu yapılanma tarafından 15 Temmuz 2016 gecesi anayasal düzene, demokratik kurumlara ve bizatihi Türk Milletine karşı darbe teşebbüsünde bulunulmuştur.

Darbe teşebbüsünün bertaraf edilmesini takip eden günlerde, söz konusu kalkışmaya dâhil olan kişilerin telefon konuşmaları ve mesajları ortaya çıkmıştır. Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (B. No: 2016/22169, 20/06/2017) kararında da yer alan, darbe teşebbüsünün şüphelilerinden olan Komiser Yardımcısı E.G.nin telefonunda bulunan mesajlar bunlara örnek teşkil etmektedir. E.G.nin telefonunda, 'önemli, durum kötü, çok acil duyuru. tüm il ve ilçe imamlarını, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin, tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklama yapsın, meydanlara inip kendisini kamufle etsin, resim çekilip sosyal medyada yayınlasın, demokrasi, seçilmiş irade falan desinler, ama fazla da asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin açıklamalarda, hepimizi alabilirler, herkes -darbeden haberim yok TV'de gördüm ilk kez- desin, asla hükümete ve Tayyibe karşı olumsuz bir paylaşım yapmayın, bu gurubu kapatıyorum şimdi' şeklinde mesajların bulunduğu tespit edilmiştir."

47. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/4/2025 tarihli ve E.2024/1375, K.2025/829 sayılı kararında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargısal denetiminin, kural olarak söz konusu işlemlerin tesis edildikleri tarihteki hukuki duruma göre yapılması esas ise de, dava konusu edilen işlemlerin niteliğine göre idari işlemin tesis edildiği tarihten önceki dönemi ilgilendirmesi koşuluyla, yargılama sürecinde veya daha sonra ortaya çıkan tüm bilgi ve belgelerin işlemin hukuka uygunluk denetiminde göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu çerçevede, FETÖ/PDY terör örgütünün, büyük bir gizlilik ve takiye içinde Devleti ele geçirmek amacıyla yasadışı faaliyetlerde bulunduğu, söz konusu örgütle olan iltisak veya irtibatın, 21/07/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hal ilan edilmesinden çok daha önceki süreçte de ortaya çıkabileceği, bir anda ortaya çıkmasının mümkün olmadığı, örgütün yapılanma yöntemi de göz önünde bulundurulduğunda iltisak veya irtibatın uzun bir süreci kapsadığı değerlendirilmektedir.

..."

b. Danıştayın İlgili Diğer Kararları

48. Dairenin İDDK'nın 18/12/2024 tarihli ve E.2023/2770, K.2024/3428 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 17/5/2023 tarihli ve E.2018/2699, K.2023/6311 sayılı iptal kararında "a) Davacı Hakkındaki Tanık Beyanları" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

"a-1) T.D. İsimli Şahsın Beyanı Yönünden:

Davacı hakkındaki tanık beyanı şu şekildedir:

'Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan T.D.'ye ait, Malatya Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 4/8/2016 tarihli ek sorgulama tutanağı; '...Ben 15 gündür Malatya E Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu olarak bulunuyorum. Cezaevinde hâkim

ve savcılar olarak aynı koğuştayız. Benim gibi tutuklu olan Malatya Cumhuriyet Savcısı [S. C.] etkin pişmanlıkta bulunacağımı öğrenince bana 'abi eşin ne dediyse onu söyle kurtul' dedi. Söylem tarzından eşimin ifadesinden daha fazlasını anlatmamam gerektiğini ima ettiğini anladım. Kanaatime göre [S.C.]de cemaat mensubudur, ancak ben kendisini tanımadığım için bu konuda net bir belirlemede bulunamıyorum. Çünkü daha önce kendisiyle bir dialoğum ve onu görmüşlüğüm söz konusu olmamıştır...'

...

Yukarıda yer verilen tanık ifadesi incelendiğinde; T.D. isimli tanığın beyanında, davacı [S.C.] ile aynı cezaevinde kaldığı, bu esnada etkin pişmanlıkta bulunacağını öğrenen davacı tarafından kendisine 'eşin ne dediyse anlat kurtul' şeklinde beyanlarda bulunulduğu, söylem tarzından da davacının eşinin ifadesinden fazlasını anlatmaması gerektiğini ima ettiğini anladığı ve kanaatine göre davacının cemaat (örgüt) mensubu olduğu, ancak kendisini tanımadığından, daha önce bir diyaloğu ve görmüşlüğü söz konusu olmadığından bu konuda net bir belirlemede bulunamadığı hususlarına yer verildiği görülmüştür.

Netice itibarıyla, T.D. isimli tanığın ifadesinin, davacının örgüt içerisinde yer aldığına ilişkin somut bir veriye dayanmaması, yalnızca tahmin ve kanaate dayalı olması nedeniyle, davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakını ortaya koyan bir delil olarak değerlendirilmesine olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

a-2) Ş.Ş. İsimli Şahsın Beyanı Yönünden:

Davacı hakkındaki tanık beyanı şu şekildedir:

'Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan Ş.Ş.'ye ait, Konya Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 25/8/2016 tarihli sorgulama tutanağı; '...Malatya da görev yaptığım dönemde bir dönem geçici yetki ile Arapgir ilçesinden Malatya adliyesine gelip çalışan 10... sicil numaralı Cumhuriyet Savcısı Y.B., Malatya Cumhuriyet Savcısı H.A., Malatya Cumhuriyet Savcısı U.K., Malatya Cumhuriyet Savcısı S.C., Malatya Vergi Mahkemesi Hâkimi B.K.'nın Gülen Cemaatine mensup kişilerden oldukları hususlarında şüphelerim vardı. Yani bunların cemaatten olduklarını düşünüyordum. Bu düşünceye genel tavır ve davranışlar ile söylemlerden ulaştığımı söyleyebilirim; ancak kendilerini cemaate hasren yapılan herhangi bir cemaat toplantısında bizzat görmüş değilim. Kendilerinin cemaatten olup olmadıklarını kesin olarak bilmemem normaldir. Zira cemaat yapılanmasında genellikle görüşülen kişiler gizlilik kuralına riayet edilerek ifşa edilmemelerini sağlamak için sayısal olarak dar tutulurdu...'

...

Yukarıda yer verilen tanık ifadesi incelendiğinde; Ş.Ş. isimli tanığın beyanında, davacının [S.C.] cemaat (örgüt) mensubu olduğunu düşündüğü, bu konuda şüpheleri olduğu, bunu genel tavır ve davranışlarından çıkardığı, ancak herhangi bir örgüt toplantısında davacıyı görmediği, kesin olarak örgüt mensubu olup olmadığını bilmediği hususlarına yer verildiği görülmüştür.

Netice itibarıyla, Ş.Ş. isimli tanığın ifadesinin, davacının örgüt içerisinde yer aldığına ilişkin somut bir veriye dayanmaması, yalnızca kişisel kanaat ve tahmine dayalı olması nedeniyle, davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakını ortaya koyan bir delil olarak değerlendirilmesine olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

a-2) İ.F.Y. İsimli Şahsın Beyanı Yönünden:

Davacı hakkındaki tanık beyanı şu şekildedir:

'Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan İ.F.Y.'ye ait, İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliğince düzenlenen 9/10/2017 tarih ve Sorgu No:2017/597 sayılı ifade sorgu zaptında; '...2014 HSYK Seçimleri döneminde Bitlis Hizan'da görev yapıyordum, o zaman bağımsızlara oy vermem için Savcı S.C. beni aradı, kendisi Malatya'da görev yapıyordu, bana bağımsızların içinden birkaç isim söyleyerek akademideki görevli A.N.G. ve O.G. için oy istemişti, oy istemekten ziyade bunlar iyi kişiler, haberin olsun gibi şeyler söyledi, yargıda birlik adaylarından herhangi bir adayı kötülemedi, Patnos hâkimi M.E.Ö. de beni aradı, açıkça bağımsız adaylara oy istedi, ben her ikisine de yargıda birlik adaylarına oy vereceğimi söyledim, gerçekte bağımsız olmadıklarını söyledim...'

...

Öte yandan, İ.F.Y. isimli aynı şahsın, davacının yargılandığı Gaziantep 8. Ağır Caza Mahkemesinin E:2017/353 sayılı dosyasında yapılan 10/7/2018 tarihli duruşmada SEGBİS sistemi vasıtasıyla alınan beyanında şu ifadelere yer verdiği görülmüştür: '...HSYK seçimlerinden önceki bir dönemde sanık (davacı) beni aradı, kendisiyle konuştuk, benim hâlimi hatrımı sordu, bende hâlini hatrını sordum, beni düğüne davet etti, bende geleceğimi söyledim, onun dışında bir görüşme geçmedi, seçimler hususunda bir konuşmamız geçmedi, HSYK seçimleri ile ilgili aramızda hiçbir konuşma olmadı.

Önceki beyanı okundu, çelişki nedeniyle soruldu: ben daha önce de söyledim, Hâkim bey bana seni arayan oldu mu diye sorgum sırasında soruldu, ben [S.C.nin] aradığını söyledim ancak oy istediği gibi birsey söylemedim, neden bu şekilde zapta yazıldı bilmiyorum, ancak ben kesinlikle bağımsız adaylar için oy istedi şeklinde beyanda bulunmadım, beyanımın o kısmını kabul etmiyorum, zaten oradan da anlaşılacağı üzere O.G. diye birisinden bahsedilmiş zaten öyle bir adayda yoktu, buradan da bir çelişki olduğu anlaşılıyor...'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan İ.F.Y. isimli şahsın yukarıda yer verilen ifadeleri incelendiğinde; İstanbul 6. Sulh Ceza Mahkemesince düzenlenen 9/10/2017 tarihli sorgu zaptında, davacının [S.C.] 2014 yılı HSK seçimleri döneminde örgütün sözde 'bağımsız' adaylarına oy vermesi için kendisini aradığını, bağımsız adaylardan birkaç isim söyleyerek A.N.G. ve O.G. isimli adaylar için oy istediğini beyan ettiği, aynı tanığın davacının yargılandığı Ceza Mahkemesinde yapılan 10/7/2018 tarihli duruşmada alınan ifadesinde ise, davacının 2014 yılı HSK seçimleri döneminde kendisini aradığını, ancak aralarında seçimler ile ilgili herhangi bir konuşma geçmediğini, davacının hâl hatır sorarak kendisini düğününe davet ettiğini, daha önce yapılan sorgu esnasında davacının kendisini aradığını ancak bağımsız adaylar için oy istedi şeklinde bir beyanının bulunmadığını, neden bu şekilde zapta yazıldığını bilmediğini, ifadesinin o kısmını kabul etmediğini, burada bir çelişki olduğunu beyan ettiği görülmüştür.

Netice itibarıyla, İ.F.Y. isimli tanığın davacının yargılandığı ceza yargılamasında 10/7/2018 tarihli duruşmada alınan ve davacının 2014 yılı HSK seçimleri döneminden önceki bir zamanda kendisini arayarak hâl hatır sorduğunu ve düğününe davet ettiğini, örgütün sözde bağımsız adayları lehine oy istemediğini, aralarında bu yönde bir konuşma geçmediğini, ayrıca 9/10/2017 tarihli sorgu ifadesinde davacının bağımsız adaylar için oy istediğini beyan ettiği şeklinde düzenlenen kısmını kabul etmediğini belirten ifadesi de göz önüne alındığında, adı geçen tanığın davalı idare tarafından ileri sürülen 9/10/2017 tarihli sorgu zaptında yer alan beyanları, davacının 2014 yılı HSK seçimleri döneminde örgütün sözde 'bağımsız' adaylarını desteklediği yönünde somut bir veriye dayanmaması ve daha sonra

verdiği ifade ile birbirini doğrulamaması nedeniyle, davacının örgüt ile irtibat ve iltisakını ortaya koyan bir delil olarak değerlendirilmemiştir."

49. Dairenin İDDK'nın 3/2/2025 tarihli ve E.2023/3021, K.2025/182 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 15/6/2023 tarihli ve E.2017/3907, K.2023/9052 sayılı iptal kararında "b)Davacı Hakkındaki Tanık Beyanı" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

"Yargı mensubu olan ve ifadesine başvurulan Y.C. isimli şahsa ait, HSK Müfettişince düzenlenen 29/3/2018 tarihli tanık ifade tutanağında şu ifadelere yer verilmiştir: '...Kocaeli Cumhuriyet Savcısı iken görevden ihraç edilen Cumhuriyet Savcısı [M.A.E.] ile bir samimiyetim yoktur. Kendisi ile aynı Mahkemede görev yapmadık. Bildiğim kadarıyla ailesi Kocaeli ilinde ikamet ettiğinden onlarla birlikte kalıyordu. Evlenmemiş bir meslektaşımızdı. Çok sık yurt dışı seyahati yaptığı için arkadaşlarla sohbet sırasında 'acaba yurt dışındaki FETÖ yurtlarında mı kalıyor, bu şekilde bedavaya getiriyor' dediğimde meslektaşlar hiç evlenmediğini, parasının gezilere rahatlıkla yetebileceğini söylediler. Adliye içerisinde FETÖ'ye yakın bilinen savcılarla daha samimi gördüğüm için kendisinden biraz şüphelenmiştim. Ancak meslekten atıldıktan sonra adını hatırlayamadığım bir meslektaşımız Savcı [M.A.E.nin] 8 kardeşinin hiçbirisinde FETÖ iltisakının tespit edilemediğini, kendisinin de öğrencilik yıllarında H. Vakfı tabir edilen oluşuma yakın olduğunu söyledi...'

Davalı Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından, Y.C. isimli şahsın yukarıda yer verilen beyanlarının, davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve/veya iltisaklı olduğunu gösterir delil niteliğinde olduğu ileri sürülmüştür.

Davacı tarafından; tanığın beyanının kişisel yorumdan ibaret olduğu, somut verilere dayalı beyanda bulunmadığı, tanığın ifadesinde belirttiği "daha samimi" şeklindeki ibarenin ceza ve disiplin hukuku açısından hiçbir anlam taşımadığı beyan edilmiştir.

Yukarıda yer verilen tanık ifadelerinde; davacı [M.A.E.] ile bir samimiyetinin olmadığı, çok sık yurt dışı seyahati yaptığı için bir sohbet sırasında arkadaşlarına 'acaba yurt dışındaki FETÖ yurtlarında mı kalıyor, bu şekilde bedavaya getiriyor' dediğinde arkadaşlarının kendisine davacının hiç evlenmediğini, parasının gezilere rahatlıkla yetebileceğini söylediği, Adliye içerisinde FETÖ'ye yakın savcılarla daha samimi gördüğü için kendisinden biraz şüphelendiği ancak meslekten çıkarıldıktan sonra adını hatırlayamadığı bir arkadaşının davacının sekiz kardeşinin hiçbirinde FETÖ iltisakının tespit edilemediği, davacının da öğrencilik yıllarında H. Vakfı diye tabir edilen oluşuma yakın olduğunu söylediği belirtilmiş ise de, anılan tanık ifadelerinde davacının örgütle bağlantısına yönelik somut herhangi bir ifadeye yer verilmediği görülmektedir.

Netice itibarıyla, davacının FETÖ/PDY terör örgütüyle irtibat ve iltisakına yönelik somut herhangi bir bilgi içermeyen söz konusu tanık beyanlarının, davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibatını ve/veya iltisakını ortaya koyan deliller olarak değerlendirilmesine olanak bulunmamaktadır."

c. Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Kararları

50. Anayasa Mahkemesinin 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 6. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen "…ile terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanlar…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

14. 1512 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasında noterlik stajına engel mahkûmiyeti olanlar ile terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyecekleri hükme bağlanmakta olup fıkrada yer alan '…terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların…' ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

15. Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması ya da şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gerekçesiyle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâlin ilanına karar verildiği gözetildiğinde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyeceklerini düzenleyen kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu açıktır. Ancak kuralın olağanüstü hâl süresiyle sınırlı olarak uygulanmaması nedeniyle kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

...

30. Kuralda terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı bulunan kişilerin noterliğe kabul edilemeyecekleri belirtilmekte olup kuralda geçen iltisaklı kavramı kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramı ise bağlantılı anlamına gelmektedir. Anılan kavramlar genel kavram niteliğinde olmakla birlikte bunların belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Bu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek durumdadır.

31. Diğer yandan anılan kavramların, içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabilmesi de mümkündür. Bu bağlamda olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikeler gözetilerek olağanüstü hâl döneminde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunulup bulunulmadığının tespiti bakımından terör örgütleriyle üyeler arasındaki bağın varlığı konusunda yapılacak değerlendirme ile olağan dönemde yapılacak değerlendirmenin farklı olabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

32. Olağan dönemde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir temele sahip bulunması esasının benimsenmesi, kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucudur. Buna göre kural uyarınca ancak noterlik mesleğine alınmamasını haklı kılacak nitelikte olgusal temele sahip olan bağlantıların iltisak ve irtibat olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuşkusuz bu değerlendirme, her hâlükârda cezai sorumluluğun bulunup bulunmadığından bağımsız olarak sadece kişinin noterlik görevine alınmasının uygun olup olmadığı yönünde yapılacak bir incelemeden ibaret olacaktır. Bu kapsamdaki değerlendirme ise noterliğe atama konusunda yetkili olan Bakanlık tarafından yapılacak olup söz konusu değerlendirme sırasında Bakanlık, kendisine yapılan bildirimlerle bağlı olmaksızın her türlü olay, olgu, bilgi ve bulguyu serbestçe gözetecektir.

33. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olma durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez. Zira kanunların genel ve soyut olması; somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla kuralda temel

hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

...

35. Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmama koşulunun; farklı saiklerle hareket edilmesinin önüne geçmek suretiyle noterlerin görevlerini gerçeğe uygun, doğru ve tarafsız biçimde yerine getirmelerine, noterlik işlemlerine ilişkin güvenilirliğin sağlanmasına, görev sebebiyle öğrenilen sırların gerektiği gibi muhafaza edilmesine, görev ve yetkilerin kötüye kullanımının önlenmesine hizmet etmek suretiyle noterlik hizmetinin sağlıklı biçimde işleyişine katkıda bulunmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın noterlik hizmetinde hukuki güvenliğin ve kamu yararının sağlanmasına yönelik amaçlara ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

36. Diğer taraftan noterlik mesleğinin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilen anılan koşulla herkes için eşit bir uygulama öngörülmektedir. Başka bir anlatımla noterlik mesleğine kabul edilecekler bakımından belli bir gruba yönelik istisnai bir düzenleme getirilmemektedir.

37. Ayrıca kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınabilmesi mümkündür. Bu kapsamda kural yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmediğinden noterliğe kabul edilmeyen bireylerin kuralın öngördüğü koşulun gerçekleşmediği, bir başka deyişle herhangi bir terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmadıkları iddiasıyla yargı yoluna başvurmalarında ve yargı yerlerince haklı bulunmaları hâlinde noterliğe girmelerinde bir engel bulunmamaktadır. Buna göre Kanun'da kuralın amacı dışında keyfi olarak kullanılmasını önleyecek yasal güvenceye yer verildiğinden kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu hizmetine girme hakkını sınırlandıran kuralın orantısız bir müdahaleye de neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

51. Anayasa Mahkemesinin 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 37. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada yer alan "…Milli Güvenlik Kurulunca…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 3/6/2021 tarihli ve E.2020/18, K.2021/38 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

4. 6755 sayılı Kanun'un 37. maddesinin (3) numaralı fıkrasında terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve bu nedenle kamu görevinden çıkarılmış olan kişilerden adli veya idari soruşturma veya kovuşturması devam edenlerin sosyal güvenlik haklarına ilişkin başvuruları hakkında 31/10/2019 tarihine kadar karar alan, bu kararları yerine getiren veya işlem yapmayan kamu görevlilerinin bu karar ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğunun olmadığı öngörülmekte olup anılan fıkrada yer alan '…Milli Güvenlik Kurulunca…' ibaresi dava

konusu kuralı oluşturmaktadır.

...

9. Bu itibarla istişari nitelikte bir danışma organı olan MGK'nın icrai karar alma yetkisine sahip olmadığı gözetildiğinde Cumhurbaşkanınca ayrı bir kararla benimsenmemiş MGK kararlarına hukuki sonuç bağlanamayacağı ve bu kararların kendiliğinden icra edilemeyeceği açıktır.

...

11. Bununla birlikte dava konusu '...Milli Güvenlik Kurulunca...' ibaresi, tavsiye niteliğindeki MGK kararına kendiliğinden hukuki bir sonuç bağlamaktadır. Şüphesiz MGK'nın tavsiye niteliğindeki kararlarının yürütme organı tarafından dikkate alınması ve hukuk aleminde hayata geçirilmesi mümkündür. Ancak MGK'nın kararları hakkında başkaca icrai bir karar alınmadan bu kararlara hukuk âleminde sonuçlar bağlanması Anayasa'nın açık lafzıyla bağdaşmamaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 118. maddesine aykırıdır. İptali gerekir."

52. Anayasa Mahkemesinin 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

52. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan '...üyeliği, mensubiyeti veya...' ibaresidir.

...

58. Dava konusu kural kapsamında Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üye veya mensup oldukları gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Söz konusu ibareler, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü üyesi veya mensubu olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek niteliktedir. Bunun yanında kuralda, listede yer alan kişiler hakkında kesin hükümle sonuçlanan herhangi bir yargısal sürecin varlığına yönelik açıklama da yapılmamıştır. Dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kural masumiyet karinesini ihlal etmektedir.

59. Açıklanan nedenlerle olağan dönemde Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarına aykırı olarak Anayasa'nın 13. maddesindeki güvencelerin ötesinde sınırlama getiren kuralın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

60. Anayasa’nın 15. maddesinde, olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa’nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınmasına imkân tanınmakla birlikte bu yetki sınırsız değildir. Maddenin ikinci fıkrasında, bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmış; suç ve cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağı kabul edilmiştir.

61. Yukarıda açıklandığı üzere dava konusu kural kapsamında haklarında kesin bir mahkûmiyet kararı verilmediği halde kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadelerin kullanılması, olağanüstü hâl şartlarında dahi dokunulması yasaklanan masumiyet karinesine aykırılık oluşturmaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

53. Anayasa Mahkemesinin 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “…ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;…” kısmının iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

151. Kural, Kanun’a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

...

161. Kamu hizmetine girme hakkı olağanüstü hâl yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa’nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığından bu hak yönünden olağanüstü hâllerde Anayasa’daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür. Ayrıca anılan hak, Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerde olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden güvenceler kapsamında değildir. Kamu hizmetine girme hakkına olağanüstü dönemde getirilen sınırlamanın Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir.

162. Kamu hizmeti adı altında yapılan faaliyetlerin kamu güvenliği ve düzeni ile yakından bir ilişkisi bulunmaktadır. Kanun koyucunun anılan hususları gözeterek kamu hizmetinde istihdam edilecek kişilere yönelik birtakım tedbirler almasında, bu konuda gerekli şartları belirlemesinde takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Bu açıdan kuralda öngörülen şartın Anayasa’nın 70. maddesi bağlamında görevin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

163. Bu noktada dava konusu kural yönünden 15 Temmuz darbe girişiminden sonra FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olan kamu görevlilerine karşı yürütülen tasfiye süreci ile özellikle komünizm sonrası Avrupa ülkelerinde uygulanan ve arındırma olarak adlandırılan kamu görevinden tasfiyeye yönelik uygulamalar çerçevesinde

değerlendirme yapılması gerekir. Avrupa ve Türkiye'deki kamudan tasfiye süreçleri arasında birtakım benzerlikler olsa da arındırmanın temelinde yatan nedenler açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Avrupa'da farklı ülkelerde çıkarılan arındırma yasaları, genel olarak demokrasiye geçişten önceki devlet yapısında anayasa ve kanunlara uygun konumda çalışan kişileri kamu görevinden uzaklaştırarak kamuya dönüş imkânlarını ortadan kaldırırken dava konusu kural kapsamında kamuda çalışmalarına yasak getirilen kişiler, demokratik devlet yapısını ortadan kaldırmayı amaçlayan bir örgüt ya da oluşumla bağlantıları olduğu gerekçesiyle söz konusu tedbire maruz bırakılmışlardır.

164. Bu yönüyle millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

165. Kural, kişilerin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama da getirmemektedir. Ayrıca kuralda öngörülen tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için ilgili kanunlarda gerekli güvencelere yer verilmiştir. Başka bir ifadeyle bireyselleştirme yapılmadan uygulanan tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve İdare Mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvenceler sağlanmıştır. Buna göre keyfiliğe yol açabilecek uygulamalara karşı Kanun'da gerekli güvencelerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

166. Bu itibarla darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

54. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

65. Kurallarla devlete sadakat bağı ile hizmet etmesi gerektiği hâlde millî güvenliğe açık ve yakın tehlike oluşturan terör örgütü veya benzeri yapı ve oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı oldukları tespit edilen kamu görevlileri hakkında uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu açıktır.

66. Kurallarda öngörülen tedbirler bu dönemde uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Kuralların, tedbire muhatap kişilerin statülerinde ileriye yönelik sürekli değişiklikler meydana getirmesi, olağanüstü hâl süresince uygulanma özelliğini aşan bir niteliğe sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Kurallar Resmî Gazete'de yayımlanmak

suretiyle defaten uygulanmış ve belli kişiler hakkında hükmünü icra etmiştir. Kuralların Kanun'a ekli listede sayılan kişilerle sınırlı olarak uygulandığı dikkate alındığında geleceğe yönelik genel, soyut ve herkesi bağlayıcı bir etki meydana getirmediği açıktır. Bu yönüyle kurallar olağanüstü hâl dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. Bu itibarla kuralların anayasallık denetiminde Anayasa'nın olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesinin dikkate alınması gerekmektedir.

...

74. Dava konusu kuralların öncelikle düzenlenme amacına değinilmesi gerekir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin memurlar ve kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Kanun koyucunun, anılan hususlar çerçevesinde kamu görevlisi olarak istihdam edilen kişilerle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

75. Anayasa'ya sadakat yükümlülüğüyle bağdaşmayacak biçimde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle kişilerin kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetin alınmasını öngören kuralların milli güvenlik ve kamu düzeninin sağlanarak buna ilişkin hizmetlerin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

76. Bunun yanında kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın kanuni bir temele dayanması gerekir. Kurallarla söz konusu hakka kanuna dayalı olarak kısıtlama getirildiği açıktır. Ancak Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir olması gerekir.

77. Esasen kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren dava konusu kuralların bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesi gerekir (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 153). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, § 42).

78. Kuralda geçen iltisak ve irtibat kavramları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararında, iltisaklı kavramının kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramının ise bağlantılı anlamına geldiğini, bu ibarelerin genel kavram niteliğinde olduğunu, objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 30, 31). Dolayısıyla kapsam ve sınırlarının tespiti mümkün olan söz konusu ifadelerin belirsiz olduğu söylenemez.

...

111. Kuşkusuz kanun koyucunun demokratik düzene tehdit oluşturan durumları bertaraf etmek için başvuracağı araçların kapsamını, içeriğini tespit etmede geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Nitekim devletin tehlikenin içeriği ve boyutu ile doğrudan temas hâlinde olması nedeniyle buna yönelik savunma stratejisini belirlemede her zaman öncelikli bir konumu bulunmaktadır. Ancak olağanüstü hâl yönetim usullerinde dahi söz konusu yöntemler tespit edilirken belirli ölçülerde hareket edilmesi gerekir. Dolayısıyla olağanüstü dönemde devlete tanınan yetki alanının sınırları Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen durumun gerektirdiği ölçü kriteri kapsamında değerlendirilmelidir. Söz konusu kriterin kapsamı da belirlenirken ülkenin içinde bulunduğu şartlar, karşılaşılan tehlikenin yakın ve acil müdahale gerektiren bir niteliğinin olup olmaması, sınırlamanın etki ve derecesi gibi hususların dikkate alınması gerekir.

112. 15 Temmuz darbe girişimi, ülkede terör saldırılarının yoğunlaştığı bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte genel olarak bölücü terör örgütü PKK ile mücadele edilmekle birlikte DHKP/C, El Kaide ve DEAŞ gibi diğer pek çok terör örgütünün de saldırılarına maruz kalınmış ve bunlara karşı da mücadelede bulunulmuştur. Dolayısıyla darbe teşebbüsünün savuşturulmasından sonra teşebbüsle bağlantılı kişilerle veya teşebbüsle doğrudan bağlantılı olmasa bile teşebbüsün arkasındaki yapılanma ile ilgili olduğu değerlendirilen kişilere karşı etkili bir mücadele yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 101).

113. Tehlikenin kaynağını oluşturan FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesi ve kesinleşmiş yargı kararlarına da konu olan birçok yasa dışı faaliyeti gerçekleştirecek operasyonel bir güç hâline gelmesi nedeniyle demokratik devlet düzenine karşı oluşturduğu tehdit, darbe girişimiyle birlikte açık ve mevcut bir tehlikeye dönüşmüştür. Esasen darbe teşebbüsünden önce uzun bir zaman süreci içerisinde söz konusu tehlikeye karşı mücadele başlamıştır. Dolayısıyla tehlikenin ağırlığı ile orantılı olarak demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü hâl ilanına neden olan olayların bertaraf edilmesi ve bir daha tekrarlanmaması amacıyla devletin olağan dönemle kıyaslanmayacak ciddi ve acil yöntemlere başvurulması zorunluluğunun ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

...

115. Dolayısıyla idari teşkilat içinde hangi konumda olduğu fark etmeksizin FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleri ile irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlilerinin millî güvenlik açısından tehlike oluşturduğu gözetildiğinde bir kısmı önemli pozisyonlarda bulunan ve farklı kurumlarda çalışan çok sayıdaki kamu görevlisinin doğrudan darbeyle ilişkili olmasa dahi söz konusu örgütlerle bağlantıları nedeniyle acil ve ivedilikle soruşturulması ve haklarında tedbir uygulanması ihtiyacı ortaya çıkabilecektir.

116. Bu yönüyle olağan dönemdeki idari usul ve disiplin hukuku kuralları çerçevesinde her bir kamu görevlisi nezdinde soruşturma yapılarak tedbir uygulanmasının, yakın ve acil nitelikteki bu tehlikeyi bertaraf etmede yetersiz kalacağı söylenebilir. FETÖ/PDY'nin yapısındaki gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kripto üyelerinin tespit edilmesindeki güçlük ve bunların eylem yapma potansiyeli, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi özellikleri dikkate alındığında darbe girişiminin üzerinden belli bir sürenin geçmesi de daha hafif nitelikteki tedbirlere başvurma zorunluluğunu ortaya çıkaran bir faktör olarak değerlendirilemez. Ayrıca millî güvenliğe

aykırı faaliyetlerde bulunan diğer terör örgütleriyle bağlantısı olduğu değerlendirilen kamu görevlileri açısından da FETÖ/PDY'nin oluşturduğu tehdit ortamında, anılan yöntemlere başvurulması söz konusu olabilecektir.

...

128. Sonuç olarak darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetlerinin alınmasını düzenleyen kuralların, olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında milli güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

...

142. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarda uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin belli bir kurumun veya mesleğin disiplinini sağlamaktan ziyade devlet kurumlarına yönelik güveni yeniden tesis etmek suretiyle demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi nedeniyle uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tedbirler, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunlar için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Öte yandan kuralların kişilerin özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığı gözönünde bulundurulduğunda kurallarda öngörülen tedbirlerin ciddiyet ve ağırlığının bunlara cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, kamu görevinden çıkarma tedbirinin "olağanüstü tedbir" niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. AİHM de 667 sayılı olağanüstü hâl KHK'sı uyarınca uygulanan işten çıkarma prosedürü ve buna ilişkin yargılamanın AİHS'in 6. maddesi kapsamında suç isnadı niteliğinde olmadığını belirtmiştir (Pişkin/Türkiye, B. No: 33399/18, 15/12/2020, §§ 102-109)."

B. Uluslararası Hukuk

55. Sözleşme'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

56. Sözleşme'nin "Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklere ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklere aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında 2. maddeye, 3. ve 4. maddeler (fıkra 1) ile 7. maddeye aykırı tedbirlere cevaz vermez.

3. Aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşmeci Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir."

57. MSHUS'nin 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Ulusun hayatını tehdit eden ve varlığı resmen ilan edilmiş olan olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din ya da toplumsal kökene dayalı bir ayrımcılık içermemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden ayrılan tedbirler alabilirler.

2. Bu hükme dayanılarak Sözleşme'nin 6, 7, 8 (1. ve 2. fıkralar), 11, 15, 16 ve 18nci maddelerine aykırılık getirilemez."

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

58. Sözleşme'nin 8. maddesine yönelik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına ve AİHM'in özel hayata saygı hakkı bağlamında sebebe ve sonuca dayalı yaklaşımına ilişkin açıklamalar için bkz. C.A. (3), §§ 62-75; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 53-67.

a. Sözleşme'nin 15. Maddesi Bağlamında Değerlendirme

59. Taraf devletlere tek taraflı bildirimde bulunarak sınırlı bazı hâllerde Sözleşme'deki belli hak ve özgürlüklere aykırı davranma, bir başka deyişle anılan hak ve özgürlüklere ilişkin yükümlülükleri azaltma imkânı sunan Sözleşme'nin 15. maddesine ilişkin olarak AİHM uygulamasına ve Türkiye'deki OHAL'e ilişkin Avrupa Konseyi nezdinde hazırlanan bazı raporlara Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ayrıntılı şekilde yer verilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 148-162).

60. AİHM, söz konusu kararlarında özetle derogasyon bildiriminde bulunan devletler yönünden ulusun varlığını tehdit eden tehlikenin olup olmadığı hususunda sınırlı da olsa bir denetim yaptığını, denetim standardı belirlenirken ulusal makamların geniş takdir yetkilerinin bulunduğunu özellikle vurgulamıştır. AİHM; takdir alanının sınırsız olmadığını, taraf devletlerin krizin doğurduğu zorunlulukların kesin olarak gerektirdiği ölçüde hareket etmenin ötesine geçmemesi gerektiğini belirtmiştir (Brannigan ve McBride/Birleşik Krallık, B. No: 14553/89-14554/89, 26/5/1993, § 43).

b. Pişkin/Türkiye Kararı

61. AİHM, Pişkin/Türkiye (B. No: 33399/18, 15/12/2020) kararında Ankara Kalkınma Ajansında çalışan başvurucunun 667 sayılı KHK uyarınca iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik

iddialarını incelemiştir. Anılan başvuruya ilişkin olayda kalkınma ajansında iş hukukuna tabi olarak çalışmakta iken başvurucunun iş sözleşmesi millî güvenliğe karşı tehdit oluşturan oluşumlara üyeliği veya bu oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı olması nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucunun işe iade talebiyle açtığı davada iş mahkemesi, iş sözleşmesinin feshinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. AİHM, öncelikle özel sektörde iş ilişkisinin sonlandırılmasına ilişkin olanlar başta gelmek üzere iş ilişkisi hakkındaki ihtilafların Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamındaki medeni hakları ilgilendirmesi dolayısıyla başvurucunun işten çıkarılmasına ilişkin yargılamaların başvurucunun medeni hakları ile alakalı olduğunu, tedbirin cezai yönünün bulunmadığını vurgulamıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 99, 109). Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilirliği ile ilgili olarak ise AİHM, başvurucunun iş sözleşmesinin feshine ilişkin olarak açılan yargılamaların Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında bir cezai suç hakkında verilecek bir karara ilişkin olduğunu gösterebilecek herhangi bir nedenin mevcut olmadığı kanaatinde olduğunu belirterek bu maddenin ceza yönünün uygulanabilir olmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, § 109).

62. Sonuç olarak AİHM; ulusal mahkemelerin başvurucu ile idari makamlar arasındaki ihtilafı karara bağlamak için tam bir yargı yetkisine sahip olmalarına karşın Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının gerektirdiği şekilde önlerindeki ihtilafla ilgili tüm hukuksal ve olgusal sorunları incelemekten kaçındıklarını, başvurucunun ulusal makamlar tarafından dinlenmediğini ve dolayısıyla başvurucunun Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası anlamında adil yargılanma hakkının güvence altına alınmadığını belirtmiştir. AİHM; ulusal mahkemelerin başvurucunun argümanlarını derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde incelemediğini ve başvurucunun itirazlarının reddedilmesine yönelik gerekçeler sunmadığını özellikle vurgulamış, netice itibarıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 150-152).

63. Öte yandan başvurucunun iş sözleşmesinin feshi ile ilgili olarak şikâyette bulunduğunu ve bir terör örgütüyle bağlantısı olduğu gerekçesiyle görevini kaybetmesinden bu yana terörist ve vatan haini olarak etiketlendiğini ileri sürdüğünü belirten AİHM, başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden de incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 159-166).

64. AİHM, öncelikle ceza soruşturmasının sonucuna bakılmaksızın işverenin ulusal mahkemelere başvurucunun yasa dışı bir yapı ile bağlantısı olduğu iddiasını kanıtlayabilecek bilgi veya olgusal delil sunabileceğini ve böylece çalışanı ile arasındaki güven ilişkisinin bozulmasının nedenlerini açıklayabileceğini kabul etmeye hazır olduğunu hem uygulanma koşulları hem de usul rejimi açısından özerk olan söz konusu işten çıkarma usulünün ceza yargılamasının doğrudan bir sonucu olmadığını ifade etmiştir fakat AİHM, söz konusu iş sözleşmesinin feshinin başvurucunun kendi eylemlerinin öngörülebilir sonucu olduğuna dair kesinlikle hiçbir kanıt bulunmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 181-183). Neticede başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu değerlendirerek müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 209, 210).

65. Bu bağlamda AİHM, işverenin başvurucunun yasa dışı yapı ile iltisakı olduğu değerlendirmesini potansiyel olarak haklı çıkaracak şekilde eylemlerinin niteliğini belirtmediğini ulusal mahkemeler önündeki yargılamalar sırasında böylesi bir yapıyla iltisakı bulunduğu iddiasına ilişkin açık bir şekilde somut bir suçlama yapılmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte ulusal mahkemelerin dava konusu tedbiri detaylı olarak incelemeden ve bu tedbirin başvurucunun özel hayatına saygı hakkına yönelik ciddi etkileri olmasına rağmen

işverenin değerlendirmesini iş sözleşmesinin sonlandırılması emri için geçerli bir gerekçe olarak kabul ettiğini belirtmiştir. Sonuç olarak mevcut davada dava konusu tedbire ilişkin yargı denetiminin yetersiz olduğunu, başvurucunun Sözleşme'nin 8. maddesinin gerektirdiği şekilde, keyfî müdahaleye karşı korumadan asgari düzeyde faydalanamadığını ifade ederek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 218-229).

c. Polyakh ve Diğerleri/Ukrayna Kararı

66. Polyakh ve diğerleri/Ukrayna (B. No: 58812/15, 53217/16 ..., 17/10/2019) kararında AİHM, rejim değişikliği sonrası genel düzenlemelerle kamu görevinden çıkarılan ve on yıl boyunca kamu görevine dönmeleri yasaklanan kişilerin yaptığı başvuruları karara bağlamıştır. Öncelikle AİHM; başvuruya konu olan tedbirlerin uygulanmasına neden olan davranışların iç hukukta suç olarak tanımlandığını, yaptırımın ağırlığının söz konusu tedbirlerin cezai yönünün bulunduğunu söylemek için tek başına yeterli olmadığını belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün mevcut koşullarda uygulanabilir olmadığına karar vermiştir (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 154-159). AİHM; başvurucuların kamu hizmetinden çıkarılmalarının, on yıl boyunca kamuda görev almalarının yasaklanmasının ve isimlerinin kamuoyunun erişimine açık ve çevrim içi olan bir sicile kaydedilmesinin sonuçları itibarıyla ciddi olduğunu ve doğurduğu etkilerin ağırlık düzeyine ulaştığını belirterek başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden ele almıştır (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 203-211).

67. AİHM; birçok kişi hakkında tesis edilen arındırma işlemlerinin bir cezalandırma veya intikam aracı olarak kullanılamayacağını ve başvurucuların durumlarının bireysel olarak değerlendirilerek görevden alınmaları veya mümkünse daha genel pozisyonlarda istihdam edilmeleri gibi daha az müdahale teşkil eden araçlarla da hedeflenen amaçlara erişilebileceğini vurgulamıştır (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 276, 277). Müdahalelerin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca cevap vermesi ve özellikle de hizmet edilen meşru amaçla orantılı olması hâlinde demokratik bir toplumda gerekli olarak nitelendirilebileceğini hatırlatmış; uygulanan tedbirin ağırlığının ve yasal çerçevenin orantılı, öngörülen zorunlu sosyal ihtiyaca karşılık gelecek şekilde yeterince dar kapsamlı olarak düzenlenip düzenlenmediğinin önemine değinmiştir. AİHM'e göre yasal düzenlemeler hakkındaki meclis denetiminin ve bu kapsamdaki işlemlerin yargısal denetiminin niteliği de önem arz etmektedir (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 292, 293).

d. Xhoxhaj/Arnavutluk Kararı

68. AİHM, Xhoxhaj/Arnavutluk (B. No: 15227/19, 9/2/2021) kararında, Anayasa Mahkemesi üyesi olan başvurucunun meslekten çıkarılması ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğinden süresiz olarak yasaklanmasından kaynaklı iddialarını özel hayata saygı hakkı kapsamında incelemiştir. Arnavutluk'ta gerçekleştirilen yargı reformu kapsamında tüm hâkim ve savcıların mal varlıkları, organize suçlarla bağlantılarının olup olmadığı ve mesleki yönden yeterli olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde başvurucu, mülkiyetinde yer alan bazı mal varlığı değerlerinin kaynağını açıklayamaması nedeniyle meslekten çıkarılmış, bunun bir sonucu olarak da hâkimlik görevini yapması süresiz olarak yasaklanmıştır.

69. AİHM, öncelikle somut olayda Sözleme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilir olmadığına hükmetmiş; incelemesini adil yargılanma hakkının medeni hak ve yükümlülükler yönüyle yapmıştır. AİHM; bu kapsamda inceleme organlarının bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu, yargılamanın adil olmadığı, itiraz makamı önünde aleni duruşma yapılmadığı

ve hukuki kesinlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaları ayrı ayrı incelemiş ve Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 230-353).

70. AİHM, ayrıca başvurucunun hukuka aykırı ve keyfî olarak görevden alındığı ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğini yapmaktan süresiz şekilde yasaklandığı iddiasını Sözleşme'nin 8. maddesi yönünden incelemiştir. AİHM, öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanabilir olduğunu tespit etmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 356-364). Esas yönünden AİHM, meslekten çıkarılan başvurucunun özel hayatına saygı hakkına müdahale edildiğini, bu müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu belirtmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 374-393). Bununla birlikte AİHM, müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığına yönelik yaptığı incelemede öncelikle Arnavutluk'taki yargı reformunun acil bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini belirtmiş; ardından ulusal makamlar tarafından sunulan gerekçelerin meslekten çıkarma tedbiri için yeterli ve ikna edici olup olmadığını, bu gerekçelerin yeterli bir bireyselleştirmeye dayanıp dayanmadığını değerlendirmiştir. AİHM, bu kapsamda yaptığı değerlendirme neticesinde ulusal makamlar tarafından başvurucunun mal varlığı hakkında yapılan gerekçelendirmenin yeterli ve ikna edici olduğu kanaatine varmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 394-412).

71. Öte yandan AİHM, başvurucunun meslekten çıkarma tedbirinin bir sonucu olarak hâkimlik mesleği yapmaktan ömür boyu yasaklanmasının ölçülü olup olmadığı üzerinde durmuştur. AİHM, hâkimlerin ve özellikle de başvurucu gibi yüksek derecede sorumluluk gerektiren görevlerde bulunanların devletin egemenlik yetkisinin bir kısmını kullandıklarını vurgulamış; başvurucuya ve ciddi etik ihlalleri nedeniyle görevden alınan diğer kişilere getirilen ömür boyu meslekten men cezasının yargı makamının dürüstlüğünü ve halkın adalet sistemine olan güvenini sağlamak şeklindeki meşru amaçlarla uyumsuz veya orantısız olmadığını belirtmiştir AİHM, tüm bu gerekçelerle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 413, 414).

e. Naidin/Romanya Kararı

72. Naidin/ Romanya (B. No: 38162/07, 21/10/2014) kararında AİHM, siyasi polis memuruyla çalıştığı konusunda yapılan tespite dayanılarak kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklanan başvurucunun iddiasını özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında ele almıştır.

73. Olayda 1990 ve 1991 yıllarında yüksek rütbeli hükûmet memuru olarak çalışan başvurucu, sonrasında parlamento üyesi olarak da görev yapmıştır. Başvurucu 2000 yılında üçüncü kez seçimlere katılmış ve bu süreçte Eski Siyasi Polis Arşivleri Araştırma Ulusal Konseyi, başvurucunun geçmişi hakkında resen soruşturmalar gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda başvurucunun 1971 ve 1974 yılları arasında, şüpheli olduğu düşünülen bazı iş arkadaşları hakkında bilgi sağlamak üzere siyasi polisle iş birliği yaptığı sonucuna varmıştır. Başvurucu, geçmiş faaliyetleriyle ilgili olarak ortaya konulan yorumlara mahkeme nezdinde itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir. 2003 yılında siyasi polis memuruyla çalıştığı tespit edilen kişileri kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklayan bir yasal değişiklik getirilmiştir. Başvurucu, parlamento döneminin sonu olan 2004 yılında memur olarak çalışmalarına devam etme talebinde bulunmuş ancak bu talebi anılan düzenleme çerçevesinde reddedilmiştir. Yargılama sürecinde ayrımcılık temelli şikâyetlerini dile getiren başvurucunun iddiaları, yasama organının sahip olduğu takdir yetkisine ve mevcut koşulların zorunlu kıldığı gerekliliklere dayanılarak reddedilmiştir (Naidin/ Romanya, §§

6-17).

74. Başvurucu; temelde, istihdam yasağının mutlak nitelikte olması ve eylemlerinin önemsizliğinin dikkate alınmaması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, kural olarak devletlerin kamu hizmetinde istihdam şartlarını düzenlerken meşru bir menfaate sahip olduklarını ve demokratik bir devletin bünyesinde görev yapan çalışanlarından devletin kuruluşunun dayandırıldığı anayasal ilkelere sadakat göstermesini isteme haklarının olduğunu vurgulamıştır. Romanya'nın komünist rejim sırasındaki durumunun dikkate alınmasının gerektiğini ifade eden AİHM, devletin geçmişin tekerrür etmesini önlemek üzere kendisini savunabilecek nitelikte bir demokrasi temelinde kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucuya uygulanan kamu hizmetinde istihdam yasağına ilişkin muamelenin ulusal güvenlik, kamu düzeni ve başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması konusunda meşru bir amaç izlediği sonucuna varmıştır (Naidin/ Romanya, §§ 49-51).

75. Bununla birlikte AİHM, başvurucunun kariyer beklentilerinin yalnızca kamu hizmetinde durdurulduğunu belirtmiş ve devlet memurlarının özellikle başvurucunun istihdam edilmek istediği gibi yüksek derecede sorumluluk getiren görevlerde bulunan kişilerin devletin egemenlik gücünden pay sahibi olduğunu vurgulamıştır. Başvurucuya uygulanan yasağın kamusal yararın korumasından sorumlu kişilerin sadakatini sağlama konusunda devlet tarafından izlenen yasal amaçla orantısız olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca kararda; başvurucunun özel sektörde, devletin ekonomik, siyasi ve güvenlikle ilgili çıkarları için potansiyel öneme sahip şirketlerde ya da kamu otoritesinin uygulanmasıyla bağlantılı olmayan diğer kamu sektörü alanlarında istihdam edilme olanağını etkileyecek herhangi bir kısıtlamanın uygulanmadığı dile getirilmiştir. Yanı sıra başvurucunun iddialarının yargılama süreçlerinde incelendiği ve ulusal mercilere bırakılan takdir yetkisi kapsamında yer alan fiilî unsurların oluşturulduğu ifade edilmiştir. AİHM, yerel mahkemeler tarafından ulaşılan tespitlerin yerindeliğinin sorgulanamayacağını belirterek özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine ulaşmıştır (Naidin/Romanya, §§ 42-57).

2. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ve Budapeşte İlkeleri

76. Yargıda Doğruluğun Güçlendirilmesine Yönelik Yargı Grubu tarafından kabul edilen 2001 Bangalor Yargı Etiği Taslak Belgesi 25/11/2002-26/11/2002 tarihlerinde Lahey Barış Sarayı'nda düzenlenen Yüksek Mahkeme Başkanları Yuvarlak Masa Toplantısı'nda revize edilmiştir. Bangalor Yargı Etiği İlkelerinde bağımsızlık, tarafsızlık, doğruluk, dürüstlük, eşitlik, ehliyet ve liyakat korunan değerler olarak sayılmıştır. Bu bağlamda öncelikle hâkimin herhangi bir yerden herhangi bir sebeple doğrudan ya da dolaylı olarak gelebilecek her türlü dış etki, rüşvet, baskı, tehdit ve müdahaleden uzak şekilde olaylara ilişkin kendi değerlendirmesine dayanarak ve hukuka dair kendi vicdani anlayışı ile uygun biçimde yargı işlevini bağımsız olarak yerine getirmesi gerektiği belirtilmiştir. Öte yandan hâkimin mahkeme içinde ve dışında halkın, hukukçuların ve dava taraflarının yargı ve hâkim tarafsızlığına duyduğu güveni koruyacak ve artıracak davranışlar içinde olması gerektiği ifade edilmiştir.

77. Anılan ilkeler kapsamında vurgulanan bir diğer husus ise sürekli kamu gözetiminin öznesi konumunda olan hâkimin sıradan bir vatandaşın ağır olarak nitelendirebileceği kişisel sınırlamaları kabul etmek durumunda olduğu, özellikle yargı vazifesinin onuruyla uyumlu bir tarzda davranması gerektiğidir. Bu bağlamda ayrıca hâkimin diğer vatandaşlar

gibi ifade, inanç, dernek kurma ve toplanma özgürlüğüne sahip olduğu ancak bu hakların kullanılmasında yargı mesleğinin onurunu, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını koruyacak şekilde davranması gerektiği hususu vurgulanmıştır.

78. 31/5/2005 tarihinde Avrupa Savcıları Konferansı'nda kabul edilen Savcılar İçin Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esasları da (Budapeşte İlkeleri) Bangalor İlkeleri ile benzer ilkeleri içermektedir.

3. Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri

79. 26/8/1985-6/9/1985 tarihleri arasında Milano'da yapılan Birleşmiş Milletler (BM) Suçun Önlenmesi ve Suçluların Tedavisi Yedinci Kongresi'nde kabul edilen 29/11/1985 tarihli ve 40/32 sayılı ile 13/12/1985 tarihli ve 40/146 sayılı kararlarla BM Genel Kurulu tarafından tasdik edilen Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığı Temel İlkelerinde "Yargı Bağımsızlığı", "Hâkimlerin İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü", "Hâkimlerin Nitelikleri, Göreve Seçilmeleri ve Eğitimleri", "Hizmet Şartları ve Hâkimlik Teminatı", "Mesleki Gizlilik ve Dokunulmazlık" ile "Disiplin, Uzaklaştırma ve Görevden Alma" başlıkları altında birtakım düzenlemeler yer almaktadır.

80. Anılan ilkeler kapsamında hâkimlerin sadece görevlerini yapamayacak duruma gelmeleri veya görevleriyle bağdaşmayacak davranışlarda bulunmaları sebebiyle görevlerinden alınabileceği veya görevlerine son verilebileceği belirtilmiştir. Bunun yanında bütün disiplin, uzaklaştırma ve göreve son verme işlemlerinin yargısal faaliyetin yerleşik standartlarına göre karara bağlanacağına, disiplin, uzaklaştırma ve göreve son verme kararlarının bağımsız bir denetime tabi olacağına yönelik ilkeler ortaya konulmuştur.

4. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu'nun 12/12/2016 tarihli Görüşü

81. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) 12/12/2016 tarihinde "15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 İlâ 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş" isimli belgeyi yayımlamıştır.

82. Venedik Komisyonu bir kişinin somut olay bağlamında görevinden alınması için suç örgütü ile gereken bağlantının bir kişiyi suç örgütünün üyesi olarak tanımlamak için gereken bağlantıdan daha az yoğun olabileceğini kabul ettiğini, bu bağlamda bir kamu görevlisinin görevden geçici veya kalıcı olarak alınabilmesi için suç örgütüyle daha zayıf bir bağlantı kurmuş olmasının yeterli olabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Venedik Komisyonu; anılan görüşünde bahse konu zayıf bağlantının yine de anlamlı, kamu görevlisinin sadakatiyle ilgili objektif kuşku uyandır nitelikte olması gerektiğini vurgulamıştır. Masum, tesadüfi vs. bağlantıların ise hariç tutulması gerektiğini belirtmiştir. Netice itibarıyla görevden almanın demokratik anayasal düzene sadakatte objektif olarak ciddi şüphe uyandıracak bir şekilde hareket edildiğini açıkça gösteren fiilî unsurlar kombinasyonunun varlığı hâlinde mümkün olabileceğini açıklamıştır (aynı görüşte bkz. §§ 130, 131).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

83. Anayasa Mahkemesinin 20/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

84. Başvurucu; hakkındaki meslekten çıkarma kararının ağırlığı ve sonuçları itibarıyla cezalandırma niteliği taşıdığını belirterek adil yargılanma hakkının cezai yönüne ilişkin güvenceler yönünden de değerlendirme yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Meslekten çıkarılmadan önce savunma hakkı verilmediğini, ilgili makamlar önünde açıklamada bulunma imkânı elde edemediğini vurgulayan başvurucu; lehine olan beyanların yargısal makamlar tarafından değerlendirilmediğini, yargılamanın sonucu açısından belirleyici etkiye sahip taleplerinin karşılanmadığını belirtmiştir. Bunun yanında başvurucu; özel hayatına dair bilgilerden hareketle meslekten çıkarıldığını, adının internette yayımlandığını, sosyal çevresi ile iş ilişkisinde hayatın olağan akışındaki görüşmelerin iltisak ve irtibatın göstergesi olarak kabul edildiğini ve hakkında verilen kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin kararın dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Öte yandan beyanda bulunan tanıkların idari yargı mercileri tarafından dinlenilmediğini, bu tanıklarla yüzleştirilmediğini dile getirmiştir. Netice itibarıyla başvurucu; adil yargılanma hakkının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının, özel hayata saygı hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca başvurucu, kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulmasını talep etmiştir.

85. Bakanlık görüşünde, başvuruya konu olay ve sürece ilişkin olarak genel bilgilere yer verilmiş; yargılama safahatının özeti yapılmıştır. Ayrıca özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk kriterlerine ilişkin açıklamalarla birlikte yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak mevcut başvuru ile ilgili Anayasa, mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi içtihadı hatırlatılarak somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Ayrıca başvurucunun meslekten çıkarılmasına ilişkin olarak tesis edilen işlemin gerekliliğine, FETÖ/PDY'nin yargı içindeki konumuna, faaliyetlerine ve konu ile ilgili AİHM kararlarına ilişkin bilgilerin yer aldığı HSK Genel Sekreterliğinin yazısı Bakanlık görüşünün ekinde sunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı sunduğu beyanda bireysel başvuru formunda ve olağan yargısal safahatta ileri sürdüğü hususları yinelemiş; Bakanlık tarafından sunulan görüşün soyut ve genel değerlendirmelerden oluştuğunu belirtmiştir.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

86. Anayasa’nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

87. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

88. Başvurucunun iddialarının mesleki hayatına kamu gücü marifetiyle bir tedbir uygulanmasına, bu doğrultuda kamu görevinden çıkarılmasına ve açtığı davanın reddedilmesine dayandığı görülmektedir. Kişilerin mesleki hayatlarının özel hayatlarıyla sıkı bir irtibatının olduğu ve meslek hayatına yönelik tedbirlerin ya da müdahalelerin söz konusu olduğu dava süreçlerinde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınamaz. Mesleki hayata yönelik bu tür tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayat

bağlamında uygulanabilir olduğu hususunda belirlenen ölçütler, Anayasa Mahkemesinin birçok kararında olduğu gibi somut olayla benzer nitelikteki durumlara ilişkin olarak da N.E., A.S. ve Halit İnciroğlu kararlarında detaylı olarak açıklanmıştır. (bkz. N.E., §§ 89-99; A.S., §§ 91-101; Halit İnciroğlu, §§ 95-106).

89. Yargı mensubu olan ve HSK tarafından meslekte kalmasının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmasına karar verilen başvurucunun mesleki hayatına yönelik müdahalenin başvuru formundaki iddialar da gözönüne alındığında başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflamasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçların ortaya çıkmasına yol açacağı, neticede meslekten çıkarmanın özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıyacağının ve özel hayatı üzerinde etki doğuracağının muhtemel olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun dile getirdiği endişeler, ifa ettiği görevin toplumsal önemi ile niteliği, FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı olduğu gerekçesiyle meslekten çıkarılması hususları birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun yaşadığı endişenin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi düzeye ulaştığı anlaşılmıştır.

90. Açıklanan gerekçelerle mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatını ciddi şekilde etkilediği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı anlaşıldığından başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

b. Başvuruyu İnceleme Usulü Yönünden

91. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği, söz konusu müdahalelerin anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya OHAL dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle gerçekleştirilen müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (bu hususta ki detaylı açıklamalar için bkz. N.E., §§ 100-108; A.S., §§ 102-110; Halit İnciroğlu, §§ 107-115).

92. Başvuruya konu olan meslekten çıkarma tedbiri, olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olarak birel işlem şeklinde tesis edilmiş ve olağanüstü hâl döneminde uygulanmıştır. Tedbirle meslekten çıkarılan başvurucunun bir daha bu göreve getirilmesi engellenmiş ve böylece başvurucuya yönelik olağanüstü hâl sonrası dönemi kapsayacak şekilde geleceğe yönelik yasaklama getirilmiştir. OHAL döneminde hayata geçirilen ve meslekten çıkarma işlemine dayanak olan söz konusu kanuni düzenlemelerin olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu Anayasa Mahkemesince saptanmıştır. Ancak burada uygulanan tedbirin düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliği bulunmamaktadır. Tedbire dayanak olan kural, olağanüstü hâl dönemindeki durumları değerlendirilerek terör örgütleriyle ya da millî güvenliğe aykırı faaliyette bulunan yapı oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olduğu tespit edilen kişilere özgü düzenleme getirmektedir. Başka bir ifadeyle kural, düzenleyici işlemlerde olduğu gibi benzer durumda bulunan kişilere ve olaylara olağanüstü hâl sonrası durumları da dikkate alınmak suretiyle uygulanacak şekilde geleceğe yönelik hüküm ve sonuç doğurma özelliği taşımamaktadır. Söz konusu kurala dayanılarak gerçekleştirilen somut

tedbir başvurucu hakkında olağanüstü hâl döneminde defaten uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Anayasa Mahkemesi, benzer şekilde kamu görevinden çıkarma usulünün dayanağı olan düzenlemelerin anayasallık denetimini yaptığı 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararında da bu hususa vurgu yapmıştır (aynı kararda bkz. § 66).

93. Bu durumda terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum ya da gruplarla iltisaklı ve irtibatlı olduğu OHAL döneminde değerlendirilen başvurucunun hâkimlik ve savcılık mesleğinden çıkarılmasını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemesini içeren işleme yönelik olarak gerçekleştirilen bireysel başvuruya ilişkin incelemenin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği değerlendirilmiştir. (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., §§ 109-114; A. S., §§ 111-116; Halit İnciroğlu, §§ 116-121)

c. Kabul Edilebilirlik Yönünden

94. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Esas Yönünden

95. Olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olan ve olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat, § 146; N.E., § 116; A.S., § 118; Halit İnciroğlu, § 123).

i. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

96. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz, kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz, suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 196, 197; N. E., § 117; A. S., § 119; Halit İnciroğlu, § 124).

97. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden olağanüstü hâl dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür (N.E., § 118; A.S., § 120; Halit İnciroğlu, § 125)

98. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, kamu görevinden çıkarmaya ve memuriyetin alınmasına ilişkin tedbirlerin muhataplarının özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığına ve ciddiyet ve ağırlığının söz konusu tedbire cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığına karar vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 142). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, benzer şekildeki kamu görevinden çıkarma tedbirinin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Öngörülen tedbirlerin cezai niteliğinin olmamasının bir sonucu olarak başvuruya konu olan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 119; A.S., § 121; Halit İnciroğlu, § 126).

ii. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklere Aykırı Olup Olmadığı

99. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir.

100. MSHUS'nin 4. ve AİHS'in 15. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilirler. Ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında; AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülük azaltılması mümkün olmayan bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 198-201; N.E., § 121; A.S., § 123; Halit İnciroğlu, § 128).

101. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan özel hayata saygı hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 122; A.S., § 124; Halit İnciroğlu, § 129).

iii. Tedbirin Durumun Gerektirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

(1) Genel İlkeler

102. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük - Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (Aydın Yavuz ve

diğerleri, § 203; Ayla Demir İşat, § 153; N.E., § 123; A.S., § 125; Halit İnciroğlu, § 130).

103. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçülü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Ayla Demir İşat, § 154; N.E., § 124; A.S., § 126; Halit İnciroğlu, § 131; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

104. Ölçülülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahale teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliğinin öncelikle dikkate alınması gerekir. Yine müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zamanın da ölçülülüğün belirlenmesinde gözönüne alınması gerekir. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşulların dikkate alınması gerekir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 205-207; Ayla Demir İşat, § 155; N.E., § 125; A.S., § 127; Halit İnciroğlu, § 132).

105. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı, ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208; Ayla Demir İşat, § 156; N.E., § 126; A.S., § 128; Halit İnciroğlu, § 133).

106. Bu bağlamda alınan idari tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulmalıdır. Bu durum, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanmasının yeterli olmasını ifade etmektedir (N.E., § 127; A.S., § 129; Halit İnciroğlu, § 134).

107. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin olağanüstü hâl dönemlerinde de sağlanması gerekir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları, ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte -bireysel

başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 209, 210; Ayla Demir İşat, § 157; N.E., § 128; A.S., § 130; Halit İnciroğlu, § 135).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

108. Kişilerin kendilerinin, ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfî olmaması ve bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (Ayla Demir İşat, § 150). Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü hâl yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (N.E., § 129; A.S., § 131; Halit İnciroğlu, § 136).

109. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL sürecinde kamu görevinden çıkarmaya ilişkin genel ve soyut normlar yürürlüğe konulmuş ve birçok kamu görevlisi hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler gerçekleştirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 56-61). Başvurucunun hâkimlik ve savcılık mesleğinden çıkarılmasına ve kamu görevinden yasaklanmasına ilişkin olarak alınan tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfîlik içermemesi gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349; Ayla Demir İşat, § 152; N.E., § 130; A.S., § 132; Halit İnciroğlu, § 137).

110. Anayasa Mahkemesince vurgulandığı üzere 15 Temmuz darbe teşebbüsü sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil, bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturmuş ve ülke tarihinde ulusun yaşamını ve hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olmuştur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 215; N.E., § 131; A.S., § 133; Halit İnciroğlu, § 138).

111. Terör faaliyetleri, tüm dünyada demokratik topluma ve bireylerin şiddetten ari bir ortamda yaşamını sürdürmesine yönelik en ciddi tehditlerin başında gelmektedir. Terör örgütleri çoğunlukla belli bir ülkenin coğrafi hudutlarıyla sınırlı olarak faaliyet göstermemekte, uluslararası mahiyeti bulunan bir küresel güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine özgü yapısı ve gizlilik esasına dayanan çalışma yöntemi, sivil organizasyonları örgütsel amaçlarına ulaşabilmek amacıyla kullanmadaki maharetiyle FETÖ/PDY, yetkili makamlarca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olarak tespit edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere emniyet, yargı, eğitim ve din alanında faaliyet gösteren ülkedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi partiler, sendikalar, vakıf ve dernekler ile ticari kuruluşlar gibi sivil organizasyonlarda örgütlenen FETÖ/PDY faaliyetleri dünyanın her yanına yayılmış en organize ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 217; Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 148). Yargı kararlarında FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullanarak böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı konusunda

tespitlerde bulunulmuştur (bkz. §§ 8, 43-46). Ayrıca Anayasa Mahkemesi, daha az önem taşıyan bir ünvan veya pozisyon için alınan tedbirlerin niçin gerekli olduğunun ortaya konulması yönündeki ölçütün FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak mutlak olarak uygulanamayacağını ifade etmiştir (C.A. (3) § 133; N. E., § 132; A. S., § 134; Halit İnciroğlu, § 139).

112. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbe teşebbüsünün başarılı olması hâlinde egemenlik milletten alınarak bir grubun eline geçmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 220). Böylesine kabul edilemez ağır sonuçlar içeren darbe teşebbüsünün faili olduğu tespit edilen FETÖ/PDY'nin atipik yapısı, söz konusu yasa dışı yapılanmanın çözümlenmesini de güç kılmıştır. Devletin üç temel sacayağından biri olan yargı erki içinde görev yapan yargı mensupları arasında FETÖ/PDY yapılanmasıyla irtibatlı ya da iltisaklı olan kişilerin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi ve bu kapsamda olduğu saptanan yargı mensuplarının meslekten çıkarılması ve kamu görevinden yasaklanması OHAL'e neden olan somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacı doğrultusunda elverişli ve gerekli bir tedbir olarak nitelendirilmeye uygundur (benzer değerlendirme için bkz. N.E., § 133; A.S., § 135; Halit İnciroğlu, § 140).

113. Nitekim Anayasa Mahkemesince darbe teşebbüsünden kısa süre sonra verilen kararda, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği tehlikeye sokan ve Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletini hedef alan bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalması nedeniyle söz konusu teşebbüsün arkasındaki terör örgütleriyle bağlantılı olduğu ve millî güvenliğe tehdit oluşturduğu değerlendirilen kamu görevlileri hakkında devlet tarafından bazı ilave ve olağan dışı tedbirlerin alınması, kamu hizmetinin yürütülmesi konusunda reform çalışmaları yapılması, bu bağlamda birtakım düzenlemelerin hayata geçirilmesi haklı gerekçelere dayanan gelişmeler olarak nitelendirilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, §§ 77-81; N.E., § 134; A.S., § 136; Halit İnciroğlu, § 141).

114. Anayasa’nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin olduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus, devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince kanun koyucunun anılan hususlar çerçevesinde anayasal düzene sadakat göstermeyen kamu görevlileriyle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 74). Sadakatten duyulan şüphenin kamu görevlisinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak kamu görevlisinin sadakatinden duyulan şüphenin ağırlığı, ciddiyeti ve delillendirilmesi ifa edilen görevin önemi ve niteliği gözönünde bulundurulmak suretiyle değerlendirmeli ayrıca keyfî uygulamaları önlemek adına tarafların menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle açıklanmalıdır (N.E., § 135; A.S., § 137; Halit İnciroğlu, § 142).

115. Özellikle ayrıcalıklı kamusal yetkilerle donatılan kamu görevlilerinin sahip oldukları yetkilerin kamu düzeni ve güvenliği bağlamındaki önemi nedeniyle diğer kamu görevlilerinden farklı ve ağır yükümlülükleri olabilir. Mesleğe özgü özel kanunlarla da görünür hâle gelen personel rejimi dâhil ayrıcalıklı konumları nedeniyle anılan özelliğe sahip kamu görevlilerinden devletin özel bir sadakat ve bağlılık beklemesinin de tanınan

ayrıcalığın bir sonucu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda hâkim, savcı, polis, asker gibi özel kanunlarla diğer kamu görevlilerine göre ayrıcalıklı yetki ve yükümlülüklerle donatılan ve kamu gücünü kullanabilen kamu görevlilerinden devletin özel bir güven ve sadakat bekleyebileceğinin kabulü gerekir. Zira kamu görevlilerine tanınan ayrıcalıklı hukuki statü, yetki ve haklar ile ifa ettikleri görevin niteliğinin sadakat ve güven kavramları kapsamında devletle olan ilişkideki yükümlülükleri belirlemede de başat rol oynadığı söylenebilir (N.E., § 136; A.S., § 138; Halit İnciroğlu, § 143).

116. Bununla birlikte Anayasa'nın 9. maddesine göre yargı yetkisinin Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılması gerektiği açık olduğundan yargı mensuplarının memurlardan farklı olarak bağımsız ve tarafsız şekilde görevlerini yapmaları, hukuk devletine ve demokratik anayasal düzene sadakat göstermeleri konusunda anayasal yükümlülükleri bulunmaktadır. Yine hâkimlerin Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun şekilde görev yapacaklarına ilişkin vurgunun yer aldığı Anayasa'nın 138. maddesinde de anayasal düzene sadakatin gerekliliğine ayrıca dikkat çekilmiştir. Söz konusu anayasal düzenlemede hâkimlerin bağımsızlığına özellikle değinilmiş; hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği hüküm altına alınmıştır (N.E., § 137; A.S., § 139; Halit İnciroğlu, § 144)..

117. Bu bağlamda hâkim ve savcıların adalet sistemi içindeki önemi ile Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız olarak kullanmak üzere kendilerine tanınan ayrıcalıklı kamusal yetkileri birlikte değerlendirildiğinde yargı mensuplarının görevlerini demokratik anayasal düzene bağlı olarak ve özel bir güvenle ifa etmeleri beklenir. Şüphesiz bu sadakat yükümlülüğü, görevin ifası sırasında demokratik hukuk devletinin dışındaki hiçbir hiyerarşiye tabi olmamayı da içermektedir. Yine görevin ifası sebebiyle edinilen bilgilerin görevle alakası olmadığı sürece kimseyle paylaşılmaması da tarafsızlık ilkesi bağlamında bahse konu sadakat yükümlülüğünün bir gereğidir. Dolayısıyla yargı mensuplarından beklenen sadakat yükümlülüğü, onların temel hak ve özgürlüklerine diğer kişilere göre farklı sınırlamalar getirilmesinin de bir dayanağıdır (N.E., § 138; A.S., § 140; Halit İnciroğlu, § 145).

118. Somut olaydaki tedbirin gerekçesi, yargı mensubu olan başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı olduğunun, bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığının değerlendirilmesidir. Anayasa Mahkemesi; irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini daha önce ifade etmiştir (bkz. §§ 50, 54; AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 30). Yine Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, § 80; Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; C.A. (3), § 126). Bu bağlamda FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olma hâli, demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığını ya da zayıfladığını gösteren bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu noktada söz konusu tedbirin keyfîlik içerip içermediğinin ve durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi gerekir. (N.E., § 139; A.S., § 141; Halit İnciroğlu, § 146).

119. Bakılmakta olan başvuruya konu uyuşmazlıkta başvurucunun meslekten çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada Daire, M.N.A.nın ve G.Y.Ö.nün başvurucu hakkındaki beyanlarından hareketle davanın reddine karar vermiş ve Dairenin bu kararı temyiz aşamasında İDDK tarafından onanmıştır. Bu bağlamda HSK tarafından 5/2/2019 tarihli savunmada belirtilen başvurucunun eşinin askerî hâkim olarak görev yapmaktayken FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunduğu gerekçesiyle meslekten çıkarıldığı, başvurucu hakkındaki ihbar/şikâyet dilekçelerinde başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olduğuna yönelik beyanların bulunduğu ve başvurucunun HTS analiz raporuna göre FETÖ/PDY üyeliği suçundan hakkında soruşturma yürütülen birçok kişi ile irtibatının tespit edildiği yönündeki hususların (bkz. § 20) Daire ve İDDK tarafından değerlendirmeye değer görülmediği anlaşılmaktadır.

120. FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirin, terör örgütüne üye olma veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme gibi suçlardan mahkûmiyet yahut terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyelik ya da mensubiyet şeklindeki birtakım nedenlerden hareketle değil iltisaklı ya da irtibatlı olma gerekçesiyle tesis edildiği tekrar vurgulanmalı, ayrıca FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olmaya ilişkin yargısal denetimin idari yargının görev ve yetkisinde olduğu akılda tutulmalıdır. Daha açık bir ifadeyle ceza hukuku bağlamında bir suç ile ilgili değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi adli yargı mercilerinin iken iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi idari yargı mercilerinindir. Ceza mahkemeleri; bir suçun maddi ve manevi tüm unsurlarının oluşması, sanığın her türlü şüpheden uzak şekilde eylemi gerçekleştirmesi hâlinde mahkûmiyete karar vermektedir. İdare mahkemeleri ise bir idari işleme ilişkin yargılamada yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden inceleme yaparak işlemin hukuka uygun olup olmadığıyla ilgili bir sonuca ulaşmaktadır. Aynı olgudan hareketle her mahkemenin kendi yargı kolunun yargılama ilkeleri ve delil standardı kapsamında farklı değerlendirme yapabilmesi mümkündür. Bu bağlamda ilgililer hakkında bir suçtan verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ya da beraat kararı, ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunup bulunmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Öte yandan FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat yönünden inceleme yapacak olan idari yargı düzenindeki yargısal makamların adli yargı düzeninde tespit edilmiş birtakım verileri veya olay, olgu, bilgi ya da belgeleri inceleyerek bunları iltisak ve irtibat kavramları bağlamında değerlendirmeye alması ve ceza yargısından farklı yorumlaması olağandır.

121. Öncelikle somut başvuruya konu olayda her ne kadar Başsavcılık, başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunduğuna dair delil elde edilemediğini belirterek kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermişse de (bkz. §§ 29, 30) Başsavcılığın bu sonuca bir suç soruşturması sonucunda ulaştığı, iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme yapma görev ve yetkisinin bulunmadığı akılda tutulmalıdır. Bu çerçevede iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığı yönünden yapılacak incelemede idari yargı düzenindeki yargısal makamların Başsavcılığın sonuca yönelik bu tespitiyle bağlı olmadığını ve idari yargı düzeninde yapılan değerlendirmelerden hareketle bir sonuca ulaşıldığını vurgulamak gerekmektedir.

122. Bu bağlamda başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun

gerektirdiği ölçüde olup olmadığının ortaya konulabilmesi için yargısal makamlar tarafından açıklanan gerekçelerden hareketle başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenip desteklenmediği, başvurucunun ve kamunun menfaatlerini dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçenin yargısal makamlar tarafından ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir. Bu noktada olağan yargısal makamlar tarafından M.N.A.nın ve G.Y.Ö.nün başvurucu hakkındaki ifadelerinin gerekçeye alınarak davanın reddine karar verildiği ve HSK'nın belirttiği diğer hususların değerlendirmeye alınmadığı tekrar vurgulanmalıdır. Netice itibarıyla başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı hususu bahse konu ifadeler dikkate alınarak incelenmelidir.

123. Somut olayda Daire kararının gerekçesinde yer alan ve avukat olarak görev yaptığı belirtilen M.N.A., ifadesinde komşusu olan Y.B.den savcıların abisi olarak bahsedildiğinden ve bu nedenle Y.B.nin evine gelip gidenlere dikkat ettiğinden bahsetmiş; bu doğrultuda diğer bazı hâkim ve savcılarla birlikte başvurucunun ve eşi olduğunu tahmin ettiği kişinin de Y.B.nin evine sıklıkla gelip gittiğini gördüğünü belirtmiştir. Bununla birlikte Daire kararının gerekçesinde yer alan ve yargı mensubu olarak görev yaptığı belirtilen G.Y.Ö.nün ise ismini verdiği açığa alınan üç hâkim ile samimi olduğunu dile getirdiği görülmektedir. Bununla birlikte G.Y.Ö., başvurucuyla ilgili bu durumun örgütsel bir bağdan kaynaklanıp kaynaklanmadığı konusunda bilgi sahibi olmadığını dile getirmiştir (bkz. § 21).

124. İlgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat bağlamında bir sonuca varılırken şüphesiz ilgililer hakkındaki beyanlardan ya da tanık ifadelerinden yola çıkılabilir. FETÖ/PDY'nin yapısal olarak çok sayıda kişiyi sistemine dâhil ettiği ve FETÖ/PDY ile iltisaklı kişilerin küçük gruplar hâlinde de olsa etkileşim hâlinde oldukları, ayrıca zaman zaman eylemleri ve tutumlarıyla FETÖ/PDY ile irtibatlı oldukları konusunda dış dünyada görünür olabildikleri, bu durumun ilgililerin yakın ve sosyal çevresi tarafından gözlemlenebilir hâle gelebildiği dikkate alındığında tanık ifadelerinin önemi daha da artmaktadır. Diğer yandan FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma durumundan hareketle anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasıyla ilgili olarak duyulan şüphenin ilgili kişiden kaynaklanan bir sebebe dayanan, ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif olay ve vakıalarla desteklenmiş olduğunun söylenebilmesi için anılan beyanlara dair bir nitelik incelemesi yapılması gerekmektedir. Öyle ki bu konuda beyanda bulunan ifade sahiplerinin hakkında beyanda bulundukları kişilere yönelik görgüye ve bilgiye dayanmayan duyumlarının somut ve objektif nitelikte olduğu kural olarak söylenemeyecektir. Görgüye ve bilgiye dayanan beyanlar söz konusu olduğunda ise bu nevi beyanların içeriği dikkate alınmalıdır. Bunun yanında söz konusu beyanlar tutarlı olmalı, varsa diğer delillerle karşılaştırıldığında çelişki içermemelidir. Nitekim tesadüfi sayılabilecek ya da iltisak ve irtibatın varlığını ortaya koyabilecek niteliği haiz olmayan bir olayın ya da vakıanın, ilgili kişinin anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına ilişkin ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif deliller kapsamında nitelendirilemeyeceği kabul edilmelidir.

125. Diğer yandan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında durumun gerektirdiği ölçüde olabilmesi için FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurucunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekir. Anılan gereklilik irtibat ve iltisak kavramlarının içeriğinin kişiye ilişkin bir profilin

çıkarılmasıyla doldurulabilir, somutlaştırılabilir olmasının da bir sonucudur. Nitekim Danıştayın konu ile ilgili olarak verdiği bazı kararlarda kişilerin FETÖ/PDY ile bağlantı hususunda somut verilere dayanmayan, yalnızca kişisel kanaat ve tahmine dayalı tanık beyanlarını FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı ortaya koymak konusunda yeterli bulmadığı görülmüştür (örnek kararlar için bkz. §§ 48, 49).

126. Eldeki başvuruda; Dairenin davanın reddine gerekçe olarak aldığı ifadelerden biri başvurucunun savcıların abisi olarak bahsedilen Y.B.nin evine sıklıkla gelip gittiğine, diğeri ise açığa alınan üç kişi ile samimiyetinin bulunduğuna yöneliktir. Öncelikle ifade sahibinin bahse konu samimiyetin örgütsel bir bağdan kaynaklanıp kaynaklanmadığını bilmediğini dile getirdiğini belirtmek gerekir. Bunun yanında Y.B.nin savcıların abisi ya da FETÖ/PDY yapısı içinde savcılardan sorumlu kişi olduğuna ilişkin bir belirleme söz konusu olmadığı gibi Y.B.nin evinde örneğin sohbet adı altında iltisak ve irtibatın varlığını ortaya koyabilecek nitelikteki toplantıların yapıldığına yönelik de beyanın bulunmadığı görülmektedir (bu hususta ki örnek karar için bkz. Sinan Ulu [GK], B.No: 2023/57158, 18/9/2025).

127. Bu bağlamda yukarıda aktarılan ilkelerden hareketle söz konusu beyanların içeriği gözönüne alındığında beyanlarda yer alan olay, olgu ve bilgilerin iltisak ve irtibatın varlığını ortaya koyabilecek ve tesadüfi olma ihtimalini bertaraf edecek niteliği haiz olduğu söylenemez.

128. Netice itibarıyla idari ve yargısal makamların başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğunu, bu suretle anayasal düzene sadakatinin ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya koyduğu söylenemez. Dolayısıyla başvurucunun meslekten çıkarılması ile ortaya çıkan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin OHAL koşullarında durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı sonucuna varılmıştır.

129. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığına, başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

130. Başvurucu; hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadığı hâlde meslekten çıkarıldığını, idari yargı düzeninde dava süreci devam ederken Ağır Ceza Mahkemesince hakkında beraat kararı verildiğini, bu karara rağmen suçlu ilan edildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

131. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

132. Bilindiği gibi ceza muhakemesi hukuku ile idare hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. İdare hukuku; kamu gücünü kullanma yetkisine sahip olan idarenin

gerçekleştirdiği işlem ya da eylemlerde uygulanması gereken başta Anayasa olmak üzere yürürlükteki hukuk kurallarının bütününü ifade etmektedir. Bu bakımdan idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle hukuka aykırı olduğu ve iptali, menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davalarıyla ileri sürülür. Söz konusu davalar, idari yargı düzeninde yer alan yargı mercilerince idare hukuku ilkeleri kapsamında ele alınır. Bazı hâllerde kamu görevlisinin fiilî ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra idare hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir. Bunun yanı sıra ceza hukuku anlamında suç teşkil etmeyen bir eylem ya da işlem, idare hukuku bağlamında bir yaptırımı gerekli kılabilir. Zira cezai sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özcan Pektaş [1. B.], B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; Kürşat Eyol, § 30).

133. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden idari soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47).

134. Somut olayda adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütlerinin ve millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan olağanüstü tedbir niteliğinde bir meslekten çıkarma işlemi tesis edilmiştir. İdari yargı mercilerince eldeki başvurudan önce verilen kararlarda bahse konu meslekten çıkarma işleminin nedeni olarak kabul edilen devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ ve/veya PDY ile iltisak ve irtibat içinde olma ölçütü çerçevesinde ve idare hukuku ilkeleri kapsamında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Söz konusu kararlarda başvurucunun ceza yargılamasında kendisine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığı, kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla ceza hukuku anlamında ve teknik unsurlarıyla yargılamaya konu suça ya da bu suçun işlendiğine işaret etmediği anlaşılmıştır.

135. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

136. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

137. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin

olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

138. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

139. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesine, yeniden yargılama yapılmasına ve 10.000.000 TL maddi, 15.000.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

140. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

141. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

142. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Beşinci Dairesine (E.2016/10998, K.2020/3425) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 1.480,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Hâkimler ve Savcılar Kuruluna, Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜMEYRA BAKLA

B. No: 2023/46215 | Karar tarihi: 20.11.2025

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/46215

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

SÜMEYRA BAKLA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/46215)

Karar Tarihi: 20/11/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 13/3/2026 - 33195

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Metin KIRATLI

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Sümeyra BAKLA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle meslekten çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, idari yargı mercilerinin ceza mahkemesi kararına dayanarak davanın reddine karar verdiği belirtilerek masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/5/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı

beyanda bulunmuştur.

3. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

A. Genel Bilgiler

5. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsüne karşı koyan güvenlik görevlileri ile bu teşebbüse tepki göstermek üzere sokaklara çıkan sivillere uçaklar, helikopterler, tanklar, diğer zırhlı araçlar ve silahlarla saldırılmış; bu saldırılar sonucunda toplam 251 kişi hayatını kaybetmiş, binlerce kişi de yaralanmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç ile FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-46) kararında yer almaktadır (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 10; N.E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 5; A.S. [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 5; Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 6).

6. 15 Temmuz darbe teşebbüsü öncesinde Millî Güvenlik Kurulu (MGK) söz konusu yapılanmayı 2014 yılı başından itibaren sırasıyla halkımızın huzurunu ve ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanma, devlet içindeki illegal yapılanma, kamu düzenini bozan iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanma, paralel devlet yapılanması, terör örgütleriyle iş birliği içinde hareket eden paralel devlet yapılanması ve bir terör örgütü olarak kabul etmiştir. Söz konusu MGK kararlarının her biri basın duyuruları aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Yine FETÖ/PDY, 2014 yılında Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nde "Legal Görünümlü İllegal Yapılar" başlığı altında "Paralel Devlet Yapılanması" adıyla yer almıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 28, 33; C.A. (3), § 11; N.E., § 6; A.S., § 6; Halit İnciroğlu, § 7).

7. Yargı organları birçok kararda FETÖ/PDY'nin devletin anayasal kurumlarını ele geçirmeyi, sonrasında devleti, toplumu ve fertleri kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomiyi, toplumsal ve siyasal gücü yönetmeyi amaçlayan, bu doğrultuda mevcut idari sisteme paralel şekilde örgütlenen bir terör örgütü olduğunu ve bu örgütün 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğunu kabul etmiştir (Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, §§ 20, 21; Alparslan Altan [GK], B. No: 2016/15586, 11/1/2018, § 10; C.A. (3), § 12; N.E., § 7; A.S., § 7; Halit İnciroğlu, § 8).

8. Yargı organlarının kararlarında ayrıca FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi birçok özelliği bulunduğu ve bu örgütün diğerlerine nazaran çok daha zor ve karmaşık bir yapı olduğu ortaya konulmuştur. FETÖ/PDY'nin şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içinde, bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlendiği tespitlerine yer

verilmiştir (bu konuda bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı; C.A. (3), § 13; N.E., § 8; A.S., § 8; Halit İnciroğlu, § 9).

9. Darbe teşebbüsünün bastırılmasının ardından Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Üçer aylık sürelerle uzatılan OHAL süreci 18/7/2018 tarihinde sona ermiştir. OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (aynı kararda bkz. §§ 47-66) kararında yer almaktadır (C.A. (3), § 14; N.E., § 9; A.S., § 9; Halit İnciroğlu, § 10).

10. Türkiye Cumhuriyeti 21/7/2016 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS/Sözleşme), Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine ise Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye (MSHUS) ilişkin derogasyon (askıya alma/yükümlülük azaltma) beyanında bulunmuştur. OHAL'in uzatılmasına ilişkin kararlar da Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 50; C.A. (3), § 18; N.E., § 10; A.S., § 10; Halit İnciroğlu, § 11).

11. OHAL döneminde çıkarılan olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri (OHAL KHK'ları) ile terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum ya da gruplarla iltisakı yahut irtibatı olan kişiler, anılan kanun hükmünde kararnamelere ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarılmıştır. Akabinde bahse konu KHK'lar farklı kanunlarla bazıları değiştirilerek, bazıları aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır. Bununla birlikte yine önceki OHAL KHK'ları ile kamu görevinden çılarılmış olan bazı kişiler sonradan çıkarılan OHAL KHK'ları ile ilgili kanun hükmünde kararnamelerin eki listelerinin ilgili sıralarından çıkarılmış, bu kişilerin kamu görevine iade edilmelerine karar verilmiştir.

12. OHAL süreci devam ederken 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) 1. maddesi ile bahse konu usulle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) kurulmuştur. Yine 685 sayılı KHK'nın 11. maddesi ile OHAL Komisyonunun kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir. Anılan hükümler 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un ilgili maddeleri ile kanunlaşmıştır.

B. Somut Olay Bilgisi

13. Bakanlık bünyesinde zabıt kâtibi olarak görev yapan başvurucu, terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı yahut irtibatı olduğundan bahisle 6/1/2017 tarihli ve 29940 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2/1/2017 tarihli ve 679 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye (679 sayılı KHK) ekli (1) sayılı listede ismine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmıştır.

14. Başvurucu anılan işlemin iptaline karar verilmesi talebiyle OHAL Komisyonuna

başvurmuş, OHAL Komisyonu 24/10/2018 tarihinde başvurunun reddine karar vermiştir. Anılan kararda başvurucunun Erzurum 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından yürütülen yargılama sonucunda cezalandırıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun FETÖ/PDY içinde abla konumunda olduğu, çalıştığı yerdeki personelden himmet parası topladığı ve FETÖ/PDY ile bağlantılı olduğu yönündeki değerlendirme vurgulanmıştır.

15. Başvurucu, OHAL Komisyonu kararının iptaline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; yürütülen ceza yargılamasında maddi gerçeğin bütün yönleriyle araştırıldığını, örgüt üyesi olduğuna dair bir delil bulunamadığını dile getirmiştir. Bunun yanında başvurucu, kesinleşmemiş bir ceza mahkemesi kararının kamu görevinden çıkarılmasına gerekçe olarak alınmasının masumiyet karinesini ve uluslararası normları ihlal ettiğini ifade etmiştir.

16. İdare ise savunmasında başvurucunun sohbet adı verilen toplantılara katıldığı, sohbet ablalığı yapan Z.İ.nin talebi doğrultusunda para yardımında bulunduğu, çalıştığı adliyede FETÖ/PDY'nin menfaatine kurban bağışı topladığı, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan yapılan yargılamada cezalandırıldığı hususlarını belirtmiştir. Bu doğrultuda İdare, başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat içinde olduğunu ifade etmiştir.

17. Ankara 22. İdare Mahkemesince (İdare Mahkemesi) 29/11/2019 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararda öncelikle FETÖ/PDY'nin niteliğine ilişkin genel değerlendirmeler yapılmış, FETÖ/PDY ile bağlantılı kişilerin kamu görevinden çıkarılması sürecine dair genel bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda kamu görevlilerinin sadakat yükümlülüğünden bahsedilmiş, FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı bulunan kişilerin kamu görevinden çıkarılması sürecinde milletlerarası yükümlülüklere uyulduğu, bu tedbirin çekirdek haklara dokunmadığı ve ölçülü olduğu yönünde değerlendirmeler yapılmıştır. Bununla birlikte İdare Mahkemesi kararının "Davacı Hakkında Verilmiş Olan Ceza Mahkemesi Kararının Kesinleşmediğinden Bahisle Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiği İddiası" başlığı altında da birtakım değerlendirmeler yapılmış ve ilgililer hakkında ceza yargılamasında üyelik suçlamasıyla açılan davalarda beraat kararı verilmiş olsa dahi idari yargı yerlerinin irtibat ve iltisak unsurları yönünden işlemi incelemek zorunda olduğu ve başvurucunun iddiasına itibar edilmediği ifade edilmiştir. "Uyuşmazlık Konusu Olayın Değerlendirilmesi" başlığı altında ise ilk olarak başvurucunun Ağır Ceza Mahkemesince silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verildiği belirtilmiş, devamında ise Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin (Bölge Adliye Mahkemesi) 11/9/2019 tarihli kararıyla silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başvurucu hakkında yürütülen yargılamadaki bazı tespitlere yer verilmiştir. Bu tespitlerden hareketle İdare Mahkemesi, başvurucunun eylemlerinin sabit olduğunu ve FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı bulunduğunun açık olduğunu belirtmiştir. Öte yandan İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde yer alan Bölge Adliye Mahkemesi kararından aktarılan kısım şöyledir:

"Davacının 'FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma' suçundan dolayı yeniden yapılan yargılamaya ilişkin Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 11/09/2019 tarihli ve E:2018/1520, K:2019/1174 sayılı dosyasında: '....sanığın aşamalardaki kısmen ikrar içeren beyanları, FETÖ içerisinde "abla" olarak faaliyet yürüttüğü ve himmet topladığına ilişkin gizli tanıklar Vatan ve Hakikat'in anlatımları, 2016 yılına kadar sohbet adı verilen toplantılara katıldığına ilişkin tanık [S.U.nun] aşamalardaki ifadeleri, sohbet adı verilen toplantıları organize ederek başkalarının da katılımını sağladığına dair tanıklar [N.K.K.],

[N.A.Y.], [H.T.] ve [E.A.nın] ile tüm dosya kapsamına göre, zabıt k[â]tibi olarak görev yapan sanığın FETÖ içerisinde yer alarak, bu yapının bir terör örgütü olduğunun devletin yetkili makamlarınca ilan edildiği dönem sonrasında bile sohbet adı verilen toplantılara ısrarla katıldığı ve başkalarının da katılımını sağladığı, örgüt içerisinde "abla" olarak görev aldığı ve himmet topladığı, sanık hakkındaki soruşturmanın başladığı andan itibaren FETÖ'nün sohbet adı altındaki toplantılarına katıldığı ve başkalarını da çağırdığını ifade ederek kendisi gibi bu yapıyla ilişkili olduğunu bildiği kişilerin isimlerini bildirdiği ve etkin pişmanlık hük[ü]mlerinden yararlanmak istediğini söyleyen sanığın, duruşmada da bu beyanlarını tekrar ederek pişmanlığını dile getirdiği, söylediği kişiler hakkında soruşturma ve kovuşturmalar yürütüldüğü gibi sanığın da Mahkemelerde tanıklık yaptığı anlaşılmıştır....' şeklinde tespitlere yer verildiği görülmektedir."

18. Başvurucu, İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde başvurucu; dava dilekçesindeki iddialarını tekrar etmekle birlikte hakkında beyanda bulunan bazı tanıkların kamu görevinden çıkarılmadığını, kendisi gibi FETÖ/PDY ile ilişkilerini etkin pişmanlık kapsamında anlatan bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmamasına rağmen kendisinin kamu görevinden çıkarılmasının hukuksuz olduğunu dile getirmiştir. Bununla birlikte başvurucu; tartışılması gerekenin irtibatın varlığı değil hangi koşullar altında, hangi amaçla ve hangi yoğunlukla gerçekleştiği hususu olduğunu belirtmiştir.

19. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 14. İdari Dava Dairesi (Daire) 18/3/2021 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

20. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucu, dava ve istinaf dilekçelerinde yer alan iddialarını tekrar etmekle birlikte FETÖ/PDY'nin terör örgütü olduğunu bilebilecek durumda olmadan sadece dinî ve sosyal yardımlaşma amaçlı bir oluşum olduğu zannıyla ve tamamen insani duygularla bu yapı ile irtibat kurduğunu ifade etmiştir.

21. Danıştay Beşinci Dairesi (Danıştay) 14/3/2023 tarihinde Daire kararının ve dayandığı gerekçenin hukuka ve usule uygun olduğunu ve bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığından temyiz başvurusunun reddi ile anılan kararın onanmasına karar vermiştir. Ayrıca başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği gerekçesiyle hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve anılan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verildiği ve itiraz edilmemesi üzerine söz konusu cezanın kesinleştiği hususu aktarılmıştır.

22. Başvurucu, nihai kararı 22/5/2023 tarihinde öğrenmiştir.

23. Öte yandan başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen yargılamada Ağır Ceza Mahkemesi 8/5/2018 tarihinde başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği fakat 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin (7) numaralı fıkrası uyarınca örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım ettiği sonucuna ulaşarak 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bu karara karşı yapılan istinaf kanun yolu başvurusu sonucunda ise Bölge Adliye Mahkemesi 11/9/2019 tarihli kararıyla Ağır Ceza Mahkemesi kararının kaldırılmasına, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği anlaşılarak FETÖ/PDY'nin yapısı ve faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve bu suçların failleri ile ilgili olarak verdiği bilgiler uyarınca başvurucu hakkında etkin pişmanlık

hükümlerinin uygulanmasına, 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve HAGB'ye karar vermiştir. Bu karar 19/9/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

24. 679 sayılı KHK'nın "Kamu personeline ilişkin tedbirler" başlıklı 1. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara ... iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..."

25. 679 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7084 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile aynen kanunlaşmıştır.

26. 685 sayılı KHK'nın "Komisyonun oluşumu" başlıklı 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Anayasanın 120 nci maddesi kapsamında ilan edilen ve 21/7/2016 tarihli ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında, terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur."

27. 685 sayılı KHK'nın "Yargı denetimi" başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Komisyon kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabilir."

28. 685 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7075 sayılı Kanun'un 1. ve 11. maddesi ile kanunlaşmıştır.

2. İlgili Yargı Kararları

a. FETÖ/PDY'nin Yapısına İlişkin Kararlar

29. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 24/4/2017 tarihli ve E.2015/3, K.2017/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"FETÖ/PDY silahlı terör örgütü, paravan olarak kullandığı dini, din dışı dünyevi emellerine ulaşma aracı haline getiren; siyasi, ekonomik ve toplumsal yeni bir düzen kurma tasavvuruna sahip örgüt liderinden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket eden; bu amaçla

öncelikle güç kaynaklarına sahip olmayı hedefleyip güçlü olmak ve yeni bir düzen kurmak için şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içerisinde olmayı şiar edinen; bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalışarak ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlenen, bir yandan da kendi mensubu olmayanları düşman olarak görüp mensuplarını motive eden; 'Altın Nesil' adını verdiği kadrolarla sistemle çatışmak yerine sisteme sahip olma ilkesiyle devlete tabandan tavana sızan; bu kadroların sağladığı avantajlarla devlet içerisinde belli bir güce ulaştıktan sonra hasımlarını çeşitli hukuki görünümlü hukuk dışı yöntemlerle tasfiye eden; böylece devlet aygıtının bütün alt bileşenlerini ünite ünite kontrol altına almayı ve sisteme sahip olmayı planlayıp ele geçirdiği kamu gücünü de kullanarak toplumsal dönüşümü sağlamayı amaçlayan; casusluk faaliyetlerini de bünyesinde barındıran atipik/suigeneris bir terör örgütüdür.

İstişare kurulu, ülke, bölge, il, ilçe, semt, ev imamları gibi hiyerarşik bir yapı içeren insan gücünü ve finans kaynaklarını örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirme amacı taşıyan FETÖ/PDY silahlı terör örgütü 'gizli yaşamak, her zaman korkmak, doğruyu söylememek, gerçeği inkâr etmek' üzerine kuruludur.

Talimatlar yoluyla kollektif bir şekilde mobilize olan, kamu erkinin kritik bürokratik alanları başta olmak üzere, kamusal alanı ele geçirme refleksi ile hareket eden, mülkiye, adliye, emniyet, eğitim, istihbarat ve ordu içerisinde kendi özel hiyerarşisi ile illegal şekilde kadrolaşan, devletin tüm kurumlarına yerleştirdiği örgüt mensupları ile devlet teşkilatını kendisine hizmet eder hale getiren ve adeta devlet içinde ayrı bir devlet yapısı oluşturan örgütün lideri Fethullah Gülen tarafından;

'Esnek olun, sivrilmeden can damarları içinde dolanın!; bütün güç merkezlerine ulaşıncaya kadar hiç kimse varlığınızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin!'

'Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır.'

'Zaman henüz uygun değil. Bütün dünyayı omuzlayıp taşıyabileceğimiz zamana dek, tamam olacağınız ve koşulların uygun olacağı zamana dek beklemelisiniz! Bilhassa, haber alma hususunda her zaman hasım cephenin çok önünde olunmalıdır.'

'Yani siz hâkim değilsiniz başka kuvvetler var. Bu ülkede değişik kuvvetleri hesap edecek dengeli, dikkatli, tedbirli, temkinli yürümekte yarar var ki geriye adım atmayalım...'

'Türkiye’deki devlet yapısı ölçüsüne göre bütün anayasal müesseselerdeki güç ve kuvveti cephemize çekeceğimiz ana kadar her adım erken sayılır ... bunca kalabalık içinde ben bu dünyayı ve düşüncemi sözde mahremiyet içinde anlattım ... sırrınız sizin sırrınızdır. Söylerseniz siz esir olursunuz.'

'Daima tedbirli olmalıyız, daima istişare içerisinde karar alın, ana istişare organı olan Başyüceler ne karar aldıysa onu uygulayın (Kaldı ki; Başyüceler’in lideri de kendisidir) bütün güç merkezlerine ulaşmalıyız...'

'Bir gün bana Ankara’da bin evimiz olduğunu söyleyin, devletin paçasından şöyle bir tutacağım, devlet uyandığında yapacağı hiçbir şey kalmayacak.' şeklinde değişik yer ve zamanlarda örgüt mensuplarına verilen talimatlarda gizliliğe atfedilen önem görülmektedir.

Örgüt, kamu kurum ve kuruluşlarına yerleştirdiği personelin aile yaşamlarına dahi müdahale ederek şahısların kiminle evleneceğine de karar vermektedir.

Örgüt, kamu kurumlarında sayısı beş kişiyi geçmeyen bir örgüt abisine bağlı hücreler şeklinde yapılanmıştır. Hücreler birbirinden haberdar değildir. Bu şekilde bir hücre açığa çıksa bile diğer hücrelerin faaliyetlerine devam ederek deşifre olmaları engellenmektedir. İçlerinde katı bir askeri disiplin hakimdir.

...

Örgütün deşifre olmaması ve Devletin örgüt yapısını çözmekte zorlanması için örgüt hücre tipinde yatay yapılanmaya özen göstermiştir. Hücreler genellikle en fazla beş kişiden oluşan ve bir abla veya abiye bağlı birimlerdir. Hücredeki kişi sayısı bazı kurumlarda üç, TSK gibi bazı kurumlarda ise birebirdir. Her hücreden sorumlu bir imam vardır.

FETÖ/PDY'nin asli unsuru müntesipler, ışık evi, yurtlar, okullar, dershaneler olan hizmet birimlerinde yetiştirilmektedir. Bu kurumların temel amacı bu örgüte müntesip yetiştirmektir. İlk ve öncelikli kuruluş gayesi eğitim değil, insan kaynağı sağlamaktır. Örgüte ait özel okul ve yurt gibi yerler toplantı ve himmet toplama amaçlı da kullanılmaktadır. Örgüt, elemanlarını genel olarak genç yaştaki öğrencilerden seçmekte ise de, kamu personelini de sonradan örgüte kazandırabilmektedir.

Bütün terör örgütleri gibi FETÖ/PDY de eleman bulma, buldukları elemanları örgüt amacına göre eğitme, örgütsel olarak onlara nasıl davranılması gerektiğini öğretip uygulatma üzerine kuruludur. Örgütsel bağlılığın temini bakımından; kod adı kullanma, gizlilik ve tedbir uygulanması, kişiler hakkında istihbarat toplayıp özel bilgi edinmek, sorunsuz işleyen bir emir ve rapor zincirinin varlığı, devletten ve aileden önde gelen örgüt aidiyeti, devlet hiyerarşisinde daha üstte olsa bile örgüt hiyerarşisi asıl olduğundan daha ast birinden emir alınması, hizmet kardeşliği ve örgüt içi dayanışma nedeniyle illegal olsa dahi talimatın sorgulanmaması, psikolojik tehdidin etkisiyle özgür iradenin kaybedilmesi hususları önem taşımaktadır.

..."

30. FETÖ/PDY'nin anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında yer alan hiyerarşik yapılanması ile ilgili diğer hususlar için bkz. Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 63.

31. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20/2/2024 tarihli ve E.2019/(kapatılan) 16. MD-473, K.2024/76 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 25/4/2019 tarihli ve E.2017/2, K.2019/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Örgütsel kadrolaşma açısından; FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü tarafından kendi mensuplarına hâkimlik ve Cumhuriyet savcılığı sınavlarına girmeleri konusunda telkinlerde bulunulduğu, örgüt mensubu öğrencilere hâkimlik ve savcılık sınavını kazanmaları hâlinde örgütün kendilerine referans olacağının söylendiği, mülakatı geçip staja başlayan örgüt mensubu hâkim ve Cumhuriyet savcısı adaylarının Adalet Akademisi ve staj döneminde de yine örgüt tarafından koordine edildiği, söz konusu adayların örgüt mensubu olduklarının anlaşılmaması için kendi başlarına fakat örgütle irtibatı koparmayacak şekilde ev tutmalarının tavsiye edildiği, adayların beşer kişilik kapalı gruplar halinde örgüt tarafından finanse edilen evlerde kalmalarının sağlandığı, bu kapsamda örgüt kurallarına göre iki evin

irtibat halinde olmasının istendiği, bu evlere murakıp adı verilen örgüt mensubu kişilerin gelerek evde kalan adaylardan bilgi alıp tavsiyelerde bulundukları, bununla birlikte örgüte ait ışık evlerinin il bazında eyalet adı altında birden çok bölgeye ayrıldığı, her bölgenin sekiz ilâ on evi kapsadığı, bölgelerden sorumlu kişilere bölge abisi/ablası adı verildiği, örgütün Türkiye Adalet Akademisi stajındaki adayları staj dönemlerine göre ayırdığı, bazı örgüt mensubu adaylara Türkiye Adalet Akademisi yurdunda kalmaları tavsiye edilerek bu kişilerden, örgüt lehine ya da aleyhine konuşan aday arkadaşlarının bildirilmesinin istendiği, her dönemin sorumlu abisinin/ablasının bulunduğu, evlere gelen örgüt mensubu murakıpların adaylara dinsel ve sosyal davranışları açısından telkinde bulundukları, örgüt mensubu hâkim ve Cumhuriyet savcılarının T1, T2, T3, T4 ve T5 şeklinde kategorize edilerek taşra ve devre yapılanmasının oluşturulduğu, bu yapılanmalarda belirli aralıklarla organizasyon ve görüşmelerin gerçekleştirildiği,

Eski Yargıtay üyelerinin görev yapmakta oldukları hukuk ve ceza dairelerine göre gruplar oluşturulduğu, eski yüksek yargı üyelerinin kod isimleri dikkate alındığında (H1, H2, H3, C1, C2, C3, C4) şeklinde gruplandırıldıkları, eski Yargıtay üyelerinin görevde bulundukları zaman içerisinde görev yaptıkları Yargıtay Daireleri göz önünde bulundurulduğunda 'H' kod adı ile isimlendirilenlerin Yargıtay Hukuk Dairelerinde, 'C' kod adı ile isimlendirilenlerin Yargıtay Ceza Dairelerinde görev yaptıkları, isimlendirmelerde yer alan 0, 1, 2, 3 rakamlarının grup içerisindeki hiyerarşiye ilişkin sıralamayı, '0' ile kodlamanın ise grup sorumlusunu gösterdiği, harf ve rakam ile gruplandırmalardan sonra (C3, H2 vb.) bazı isimlendirmelerde kullanıcının adı ve soyadının baş harflerinin eklenmesi suretiyle kod adı oluşturulduğu anlaşılmıştır.

..."

32. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 26/1/2022 tarihli ve E.2020/1197, K.2022/146 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 17/6/2019 tarihli ve E.2016/58146, K.2019/4158 sayılı kararında "FETÖ'ye İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

Öte yandan Dairemizde derdest olan dava dosyalarında yukarıda belirtilen tespitleri destekler mahiyette, FETÖ'nün niteliğine ilişkin aşağıdaki beyanların yer aldığı görülmüştür:

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ü.ye ait Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21/10/2016 tarihli ek sorgulama tutanağı: '...Şunu söylemem gerekiyor ki cemaat farklı sınav evlerinde kalan şahısları birbiriyle tanıştırmaz. ... Bu yapı sizi asla boşta bırakmaz, yani üniversiteden mezun olduğunuzda sınav çalışma eviniz hazırdır, sınavı kazanınca mülakat referans listeniz hazırdır, bunların her aşamasından sorumlu olan kişiler vardır. ...Kural olarak bu yapı gizlilik üzerine kurulu olduğundan bir evde kalan diğer evde kalan kişileri tanımazdı. Ama biz bazen tanıştığımızda kimin bizden olduğunu hissediyor ve anlıyorduk. Biz staja başladıktan sonra bize yavaş yavaş tedbire riayet etmemiz hususu anlatılmaya başlandı. ...bu yapıda ciddi bir hiyerarşi söz konusuydu. Ben maaşımın bekarken %15'ini, evlendikten sonra ise %10'unu cemaate himmet olarak verdim. ...Evde kalan kişi sadece ev abisini tanır. Kıdemsiz birinin üst abileri tanıma şansı yoktur. Staj esnasında bize namazınızı gizli kılın gerekirse zorunlu hallerde namazlarınızı cem edin diyorlardı. Ramazan orucunuzu tutun ancak gerekirse oruç tutmuyormuş gibi davranın diyorlardı. Bunun haricinde önemli bir husus da bize evliliğin

faziletleri anlatılıyordu. …Evlilikten sorumlu abi, evlendirmeyi düşündüğü erkeğe gelerek erkekten bir vesikalık fotoğraf ve bir CV ister, devamında bu CV'yi ve fotoğrafı bir havuza atardı. Aynı işlemi bayanlar için de yapıyorlardı. Devamında evlilikten sorumlu abi kendince uygun gördüğü eş adaylarını birbirleriyle tanıştırıyordu.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan A.A.ya ait Kilis Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 23/06/2017 tarihli şüpheli ifade tutanağı: '17-25 Aralık süreci sonrası örgütün sivil imamı Erdal kod adlı şahsın katıldığı …bir toplantıda sivil imam adlicilere hitaben 'elinizde ...siyasal iktidara ilişkin yolsuzluk ihale usulsüzlüğü vs. gibi ses getirecek dosya varsa, bu tarz ses getirecek dosyaları bekletmeyin, hemen davasını açın.' dedi. …Örgüt mensuplarının deşifre olmasını önlemek için tedbir ya da ruhsat diye tabir edilen yöntemler uygulanmaktaydı. Bu kapsamda örneğin; cuma namazına gitmememiz, adliyede namazları ima ile (göz ile) kılmamız, eğer mümkünse namaz vakti yetişiyorsa namazları cem ederek (birleştirerek) evde kılmamız, ramazan ayında eğer belli olacaksa oruç tutmamamız ve gerektiğinde alkol almamız talimatlandırılmıştı. …Bizim mezuniyet balomuzda, o dönemki yargı bürokrasisinin hassasiyeti de gözetilerek protokol masalarından görülecek açıdaki ön sıra masalara hep örgüt üyeleri oturtulmuş ve bunlara alkol almaları talimatlandırılmıştı diye biliyorum. …Seçim [2014 tarihli HSYK seçimi] süreciyle ilgili son olarak belirtmek istediğim, örgütün ByLock üzerinden birbirleriyle haberleşerek Facebook'taki hâkim-savcı gruplarında ya da adalet.org'da organize bir şekilde hareket ederek bağımsız aday tanıtımlarının altına adayı övücü, parlatıcı, adayı ön plana çıkartıcı yorumlar yapılmasının sağlanmasıydı. Buna örnek olarak bir olay anlatayım; R.Ş. mahkemede yanıma gelip bana te[le]fonundaki ByLock mesajını okuttu. Yazının içeriğinde; --Tüm arkadaşların dikkatine, şu gün şu saatte Facebook'taki hâkim savcı gruplarında ve adalet.org'da '[İ.Ç.] Gerçeği' isimli bir paylaşım yapılacaktır. Paylaşımın altına bağımsız aday [İ.Ç.yi] övücü yorumlar yapıp destekleyelim … Görüldüğü üzere örgüt sosyal medyada organize bir şekilde hareket ederek seçimde başarılı olmayı amaçlamıştır. ...FETÖ yargı mensuplarını T1, T2, T3, T4, T5 üst başlığı/tasnifi adı altında grup grup, hücre tipi yapılandırılmıştır. T3'teki bir kişinin ekstra bir tanışıklık yoksa diğerlerini bilmesi mümkün olmadığı gibi, yine T3 altında yer alan grupların da birbirini tanımaması genel kuraldır. Tedbir denilen gizlilik kurallarına riayet edilerek bu gizliliğin sağlanması amaçlanmıştır. Ama özellikle Ankara'da staj döneminde bu gizliliği sağlayamadılar. Bir çok farklı gruba mensup kişi birbirlerini bir şekilde tanıdı veya başkasından duymak suretiyle öğrendi. Ancak tedbire son derece riayet edenler kendilerini gizleyebilmiştir.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ö.ye ait Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 18/10/2016 tarihli sorgulama tutanağı: 'Taşra yapılanmasında o dönemki adı ile cemaatin bu yapılanması profesyonel olarak yürütülüyordu. 2002 yılından itibaren taşra yapılanması kendi içerisinde T1, T2, T3, T4, T5 şeklinde bölümlere ayrılmıştı. ('T' taşra anlamına gelen yapılanmayı simgelerdi). T1 grubu 39 bin sicilden daha önce gelenlerdi. T2 grubu 39 bin, 42 bin sicillileri, T3 grubu 92 bin 109 bin arası sicillileri, T4 grubu daha sonraki sicillileri, T5 grubu 125 bin ve sonraki sicillileri ifade ederdi.'

Sonuç olarak FETÖ'nün, yıllar itibarıyla takiye (olduğundan farklı görünme) esasına dayanan uzun vadeli bir projenin aşamalarını izleyerek kurduğu strateji doğrultusunda, kamu kurumlarında ve yargı organlarında demokratik devlet düzeninden ayrıksı ve ona paralel şekilde teşkilatlanmak suretiyle ülkenin bağımsızlığını, bütünlüğünü ve demokratik hukuk devletini tehdit edici, anayasal düzene sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlar

gösteren bir yapılanma hâline geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu yapılanma tarafından 15 Temmuz 2016 gecesi anayasal düzene, demokratik kurumlara ve bizatihi Türk Milletine karşı darbe teşebbüsünde bulunulmuştur.

Darbe teşebbüsünün bertaraf edilmesini takip eden günlerde, söz konusu kalkışmaya dâhil olan kişilerin telefon konuşmaları ve mesajları ortaya çıkmıştır. Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (B. No: 2016/22169, 20/06/2017) kararında da yer alan, darbe teşebbüsünün şüphelilerinden olan Komiser Yardımcısı E.G.nin telefonunda bulunan mesajlar bunlara örnek teşkil etmektedir. E.G.nin telefonunda, 'önemli, durum kötü, çok acil duyuru. tüm il ve ilçe imamlarını, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin, tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklama yapsın, meydanlara inip kendisini kamufle etsin, resim çekilip sosyal medyada yayınlasın, demokrasi, seçilmiş irade falan desinler, ama fazla da asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin açıklamalarda, hepimizi alabilirler, herkes -darbeden haberim yok TV'de gördüm ilk kez- desin, asla hükümete ve Tayyibe karşı olumsuz bir paylaşım yapmayın, bu gurubu kapatıyorum şimdi' şeklinde mesajların bulunduğu tespit edilmiştir."

33. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/4/2025 tarihli ve E.2024/1375, K.2025/829 sayılı kararında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargısal denetiminin, kural olarak söz konusu işlemlerin tesis edildikleri tarihteki hukuki duruma göre yapılması esas ise de, dava konusu edilen işlemlerin niteliğine göre idari işlemin tesis edildiği tarihten önceki dönemi ilgilendirmesi koşuluyla, yargılama sürecinde veya daha sonra ortaya çıkan tüm bilgi ve belgelerin işlemin hukuka uygunluk denetiminde göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu çerçevede, FETÖ/PDY terör örgütünün, büyük bir gizlilik ve takiye içinde Devleti ele geçirmek amacıyla yasadışı faaliyetlerde bulunduğu, söz konusu örgütle olan iltisak veya irtibatın, 21/07/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hal ilan edilmesinden çok daha önceki süreçte de ortaya çıkabileceği, bir anda ortaya çıkmasının mümkün olmadığı, örgütün yapılanma yöntemi de göz önünde bulundurulduğunda iltisak veya irtibatın uzun bir süreci kapsadığı değerlendirilmektedir.

..."

b. Sohbet Adı Altındaki Toplantıların Niteliğine İlişkin Kararlar

34. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 4/7/2023 tarihli ve E.2022/3098, K.2023/1546 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 4/7/2022 tarihli ve E.2017/6793, K.2022/5506 sayılı kararında yer alan bazı ifadeler şöyledir:

" ...

...eski AYİM üyesi H.D.nin 29/03/2018 tarihli ifadesi 'Harp okulunda iken 1992 - 1993 yıllarında ... cemaatle tanıştım... Koca Mustafa Paşada Zeyd kod adlı (gerçek ismini hala bilmiyorum) cemaat abisi ile tanıştım ve cemaat evine gidip gelmeye başladım.... Fetullah Gülen vaaz kasetlerini de izliyorduk, sohbet yapılıyordu. ... Daha sonra 1994 yılında mezun olup Gölcük'e tayin oldum. ... ismini hatırlamadığım bir abi geliyordu ...tedbir amaçlı komşuların duymaması için Fetullah Gülen'in vaaz kasetleri dinlenmiyordu. ... Deşifre olmamamız için bu tedbiri uyguluyorduk. ... yukarıda bahsettiğim, gittiğim ve kaldığım

bütün evlerde deşifre olmamak adına cemaat abilerinin kesin emri üzerine Fetullah Gülen kasetlerini izlemiyorduk, ... Ancak bu toplantılarda Fetullah Gülen'i övücü, yükseltici biri olduğu, müştehit olduğu, daha sonra da cemaat güçlenince Fetullah Gülen'in mehdi benzeri gibi lanse edildiği ve bu şekilde insanların cemaate mutlak itaat etmesi isteniyordu. Hatta ben kendi akrabamla evlenmek istediğimde ilk başta buna karşı çıkmışlardı. Bu konuda beni kararlı gördükleri zaman kabullenmişlerdi. Şunu demek istiyorum, mümkün olduğunca bütün özel hayatımız dahil olmak üzere bütün hayatımızı (sosyal, siyasal, ekonomik) belki de ruhsal durumumuzu bile kontrol altında tutuyorlardı...Mezun olup mesleğe başladıktan ve maaşa kavuştuktan sonra mümkün olduğunca düzenli olarak değişmekle birlikte evlendikten sonra maaşımın 1/20'sini elden cemaat abisine veriyordum. Görmemekle beraber yukarıda isimlerini saydığım kişilerin himmet adı altında para vermeleri cemaat sisteminin gereğiydi (cemaat mensuplarının olmazsa olmaz koşuluydu). Cemaat ayrıca üstlerimizle iyi geçinmemizi, her türlü tedbiri almamızı, ortaya çıkmamak için gerektiğinde içki içmemizi hatta söylemlerimizde bile dikkatli olup dini tabirleri kullanmamamızı istiyorlardı. Nitekim kod ismi kullanmamızın sebebi de gizlilikti. Benim kod adım "Halit" idi. .... Bizim sivil cemaat mensupları ile herhangi bir ilişkimiz olmazdı. Sadece cemaat abisi sivil olurdu. Bu kişi yada kişiler de sohbet sırasında bize tavsiye ve telkinde bulunurlardı. ... Cemaat mensuplarının kendi aralarındaki ilişkiye gelince; Genel olarak [yanı] görev yerindeki kişiler grup yapılmaya çalışılırdı. Bu tek de olabilirdi çok da olabilirdi. Gruptaki kişi sayısı akademi döneminde iken daha çok olabiliyordu. Ancak kıdem yükseldikçe cemaat mensubu diğer üyelerle ilişki minimum seviyeye indirilir, kural olarak tek bir kişi ile muhatap ettirilirdi. Askeriye içindeki diğer cemaat mensupları ile de muhattap ettirilmezdik. Örneğin ben mesleğimin sonuna doğru kıdemli olduğum için tek gittiğim zamanlar oldu. 1996 ... Gölcük'te lojmanlara taşındım. ... arkadaşlarla İstanbul'da Mustafa kod adlı abinin Erenköy'deki cemaat evine gidiyorduk. ... Vaaz kasedi yada CD de izlenebiliyordu. Yukarıda belirttiğim şekilde Fetullah Gülen anlatılırdı. Daha sonra İstanbul Koşuyolunda Abdullah kod adlı cemaat abisine gitmeye başladık. ... Daha sonra Türkiye'ye 1999 yılı Eylülünde depremden sonra döndük. Depremden dolayı üs tahrip olduğu için gemiler Marmaris'e taşındı. Ben de gemimle beraber Marmaris'e gittim. Burada sadık kod adlı cemaat abisi ile görüşüyorduk. ... beraber veya tek başına Sadık isimli abi ile görüşüyorduk. 2000 - 2003 yılları arasıydı. 2003 yılında akademiyi kazandım. Akademiye girmem kendi isteğim ve cemaatin yönlendirmesi ile olmuştur. Akademi sınavlarına hazırlanırken cemaatin hazırladığı çalışma CD ve kitapları bize gönderildi. O kadar profesyonelce hazırlanmıştı ki bu dokümanları okuyup biraz da çaba gösterdiğiniz de sınavı kazanamama gibi bir durum söz konusu olamazdı. Akademideyken Acıbademde Abdürrezzak kod adlı cemaat abisi ile görüşüyorduk. Burada birinci sınıflardan grup halinde görüşüyorduk. ... Akademi öğrencileri arasında bir yarış olduğu için sivil abiler bize hocaların gözüne girmemiz için ve hocaların bize iyi kanaat notu vermesi için hoşlarına gidecek davranışlarda bulunup iyi notlar almamız isteniyordu. Biz de gerek sosyal faaliyetlere katılım olsun gerekse hocaların gözüne girecek davranışlarda bulunuyorduk. Akademiden sonra Gölcük'e tayin oldum. Burada Marmaris'teki Sadık abi de cemaat tarafından gönderilmişti. Çünkü abilerde de bir nevi tayin sistemi vardı. Bunların görev yerlerini belirli periyotlarla değiştirildiğini biliyorum. İzmit'te sahil evleri tarafında evi vardı. Buraya hatırladığım kadarı ile F.G. ile gittik. Daha sonra da H.D. ile beraber gittik. ...2007 yılında Ankara'ya DKK'ya tayin oldum. Burada Mustafa kod adlı bir abiye Şentepe tarafındaki evine gittim. Şubede tek olduğum için (şubede 3 kişi çalışıyorduk) tek gidip geldim. ...2008 yılında Marmaris Aksaz'da TCG Gaziantep gemisine tayin oldum. 2008 - 2013 yılları arasında TCG Gaziantep gemisinde görev yaptım. Gemi ilk önce Gölcük'te modernizasyonda idi. Daha sonra Marmaris'e indi.

Burada Tarık kod adlı cemaat abisinin Armutalan'daki evine gidip geldim. ... 2013 yılında DKK Karargahına tayin oldum. Burada Levent kod adlı E.A.nın GİMAT'ın arkasındaki polis teşhisinde gösterdiğim evine tek gidip geldim. Orada askeriye sınıfında yalnız ben vardım. ... Ben fiili olarak 2015 Eylül ayında AYİM'de çalışmaya başladım. Levent kod adlı abim beni Ertuğrul kod adlı TPE Av. T.B.ye teslim etti. Ertuğrul kod adlı abi ile görüştüğümüzde; özellikle öğrenci dosyaları olduğunu, burada da ağırlıklı somut bilgi ve belgelere göre hareket etmem gerektiğini söyledi. Zaten gelen bilgiler de genelde tek satırlık "... okulundan mezundur, ... yurdunda kalmıştır, babası cemaate bağlı .....'da çalışmaktadır." gibi teyit edilmesi gereken bilgilerdi. Ertuğrul abi bana cemaat mensubu arkadaşlarımızın atılma, uzaklaştırılma dosyalarıyla ilgili somut bilgi ve delil isteyin. Siz somut bilgi ve delil isteyin zaten böyle bir bilgi gelmez. Bundan sonra da lehe hareket edersiniz gibi şeyler söyledi. Biz de ona göre hareket ettik. Ancak somut olarak bilginin geldiği dosyalar olduğunda gereken ne ise onu yaptım. ... Ertuğrul kod isimli Av. T.B. bana aynı dairede görev yapan kurmay üye E.Ş.nin bir süredir orada görev yaptığını ve davalarla ilgili hareket tarzımı belirlerken onu da dikkate almamı, E.Ş.nin de cemaat üyesi olabileceğine benzer şeyler söyledi. ... Ayrıca şunu da belirtmek isterim ki yukarıda isimlerini verdiğim ve benimle ilgilenen cemaat abileri beni bir sonraki cemaat abisine teslim ediyordu, adeta zimmetliyordu. Bu silsile şeklinde devam etti. ...'

...

...askeri yargı mensubu olarak görev yapmış olan İ.Y.nin 02/01/2017 tarihinde Sivas Cumhuriyet Başsavcılığında verdiği ifadesi '... Bu kaldığım ev o dönem cemaat olarak adlandırılan örgütün evlerinden farklıydı. Hareketli bir ev değildi. Çok fazla eve giden gelen olmuyordu. Diğer evlerdeki gibi çeşitli faaliyetler yapılmıyor, esnaf yardımları gelmiyor, daha doğrusu sivil şahıslarla iletişime girilmiyor, toplantı ve organizasyonlar yapılmyordu. Yine bu evin abilerince başka öğrencilerin eve getirilmemesi, yine diğer evlerle iletişim kurulmaması yönünde telkinlerde bulunuyorlardı. Bu sistemde sadece bizim bildiğimiz 2 ev vardı. Diğer evle iletişim kuruyorduk. Hatta neredeyse sürekli olarak görüşüp aynı ev gibi hareket ediyorduk. Yine bu evde kalan öğrencilerin bazıları ''İlçe Hizmeti'' denen bir görev alıyorlardı. Bu görev kapsamında askeri liseler ve harp okullarının bulunduğu iller hafta sonları gidiliyordu. Görevin içeriğini tam olarak bilmiyorum. Çünkü bana bu görev hiç teklif edilmedi. ... Evden ayrılmaya yakın bir tarihte ise bana Ankara'daki çalışma evlerine beni yönlendireceğini söyledi. Ben de o görüşme sırasında çalışma evlerinin olduğunu öğrendim. ... Keçiören'de bulunan yerini gösterebileceğim başka bir eve gönderdiler. Yaklaşık 4 ay bu evde kaldım. ... Ben sınavları geçtikten sonra bir dönem daha çalışma evinde kaldım. Burada bana ilk maaşımızın tamamını, diğer aylarda ise %20'sini zekat olarak ödememiz gerektiği söylendi. ... 2012 Eylül ayında Hakim adayı Teğmen olarak Ankara Adliyesinde staj eğitimime başladım. Çalışma evinden tanımış olduğum A.M.T. ile Yenimahalle yolu üzerinde Hastane Metro Durağından inildiğinde çok yakın olan bir yerde ev kiraladık. ..., ak[a]binde Mustafa kod adlı bir şahıs bizim evimize geldi. İlk defa bu şahsı burada gördüm. Bildiğim kadarıyla bu şahıs TİB'de çalışıyordu. Hakim veya savcı olup olmadığını bilmiyorum. Olmadığını tahmin ediyorum. ... 2-3 haftada bir evimize gelerek sohbet yapıyordu. Sohbet muhabbet şeklinde geçiyordu. ... Örgüt lideri Fethullah GÜLEN'in Bamteli olarak yayınlanan videolarını bize izletiyordu. Yine dini sohbetler gerçekleştiriyordu. ... Bu şahıs ben Sivas iline atanana kadar bizimle ilgilendi. 2013 yılı Temmuz ayında Sivas askeri savcısı olarak atandım. Bunun üzerine Mustafa kod adlı şahıs beni aradı ve Ankara ilinde şu an hatırlamadığım bir eve beni davet etti. ... Bu eve gittiğimde Mustafa isimli şahıs beni Levent isimli bir şahısla tanıştırdı. Mustafa isimli şahıs bana Levent isimli şahsın Sivas ilinde

bizimle ilgileneceğini ve bize sohbet vereceğini söyledi. Bu konuşma sonrası diğer odaya geçtiğimde dönem arkadaşım ve Sivas'ta beraber çalıştığımız F.T. de yan odadaydı. Birbirimizi görünce şaşırdık. İkimize de Sivas'a geldiğimizde sohbetleri beraber alacağımız söylendi. Muhtemelen şahsa telefon numaramızı da verdik. Temmuz ayında Sivas iline geldiğimizde F.T. ile birlikte Kümbet mahalesinde bir ev kiraladık. Levent isimli şahıs bu konuda bize herhangi bir yardımda bulunmadı. İlerleyen günlerde telefon ile bizimle irtibata geçti. Kiralamış olduğumuz eve gelerek birlikte geldiği Latif kod adlı şahsı bizimle tanıştırdı ve sohbetleri bu şahısla birlikte yapcağımızı bize söyledi. Bu şekilde bizi Latif isimli şahsa teslim etti. ... Latif kod adlı şahıs ile tanıştıktan birkaç hafta sonra Latif beni ve F.T.yi kendi evine davet etti. Bu eve gittiğimizde aynı yerde görev yaptığımız askeri hakim M.B.nin da burada olduğunu gördük. Latif isimli şahıs bize bundan sonra sohbetleri üçümüze yapacağını söyledi. Sohbetler genelikle bizim bekar evimizde gerçekleşti. Yine bu olaydan sonra 2013 yılı Ekim aylarında Latif kod adlı şahıs bizi evine davet etti. Ben [F.] ve Mustafa bu eve gittik. Eve gittiğimizde Levent isimli şahıs da oradaydı. Bizimle tek tek ayrı ayrı görüştü. Bu görüşmede bizimle evlilikle ilgili görüşlerimiz konusunda fikirlerimiz soruldu... Yine aynı konu hakkında onların bilgisi dışında herhangi bir adım atmamamız konusunda ikazlarda bulundu. Mesleki hayatım boyunca bir kez Mustafa isimli şahsa da 2013 yılı Ağustos ayında bir defa 250 tl tutarında himmet parası ödedim. Daha doğrusu benden bu parayı zekat olarak istiyorlardı. Benim bir miktar borcum vardı. Onlar da bu durumu biliyorlardı. Bir kaç kez daha istediler ancak ben bu durumu bahane göstererek ödemedim. Hatta bu nedenle maaşımızın bereketi olmadığını söylüyorlardı. ...Yukarıda da anlattığım gibi birçok kez onların bilgisi dışında evlilik girişiminde bulunmamamızı sert bir şekilde ikaz ediyorlardı.'

..."

35. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 3/3/2022 tarihli ve E.2022/9.MD-51, K.2022/141 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Örgütün temel direği, olmazsa olmazı bu toplantılardır. Nitekim terör örgütü lideri bu konuda şunları söylemiştir:

'Evvela kendimiz bu hizmetin büyüklüğünü kabul edelim, başkalarına anlatmadan. Evet, yani bu öyle bir hizmettir ki bunu mütevelli toplantısındaki bir akşam bile hiçbir şeye feda edilemez. Ne kadar feda edilemez yani? Mesela annemiz babamız ölse feda edilemez. Gider geçer, belli bir fasıldan sonra başında durur kaldırırız. Ama buraya gelinir. Çünkü bir arkadaş iki arkadaş buraya gelmeyince gelenlere gelinmiyor olabileceği fikri verilir. Gelenlerin şevki söndürülür. Kuvveyi maneviyesi kırılır. Biz her bir yerlerimiz şu cemaatin kuvveyi maneviyesini takviye etmek üzere el ele tutup omuz omuza verme mecburiyetindeyiz. İhlası salesinde buna temas ediyor. Birisinin geriye durması diğer arkadaşları (...) sarsabilir. Allah'ta diyor, o fabrikayı katar karıştırır, o saatin çarklarını katar karıştırır diyor. Demek biz öyle fabrikanın çarkları öyle saatin çarkları hâline gelmişiz ki bu çarklardan bir tanesi dursa muvakkaten bu durgunluk, duraklama bütün çarklara sirayet ediyor. Birbirimizle çok bütünleşmişiz. Bu bütünleşmenin manevi keyfiyetini yani tablonun öbür yanını ben göremiyorum, tahminde edemiyorum. Fakat Allah bir araya gelmeyi böyle bu bütünleşme adına çok önemli sayıyor. Önemli kabul buyuruyorsa şayet bizim için bu çok önemli olmalıdır. Biz burada bir cemaat teşkil ediyoruz ve Allah'ın eli cemaatle beraberdir. (...) Arkadaşlarımız cennete giden yollardaki tıkanıklıkları açacak, herkesi gelmeye mecbur

edecekler. (...) O zaman bu fedakâr arkadaşlarımıza bir gece gelmemeye bir şey takdir edelim. Bir gece mütevelliye gelmezse acaba ne takdir edelim? Bugünkünü muaf tutacağız. Mesela Nejat Bey yok, (X) yok, mesela Celal bey de yok. Başınız sağ olsun. O aksatmazdı da benim şeyimdi o, izin alması lazım giderken, manevi şeyin yanında bir şey takdir edelim. Veremezlerse ben vereyim onu. Öyle bir şey söyleyelim ki ben veremeyeyim onu. Mehmet Bey diyor ki bir senelik burs versin. (Konuşmalar) Bir kere atlatana bir senelik burs takdir edelim. Ne güzel şey yine cennete giden yolda tıkanıklık açılıyor.'

Sohbet toplantılarını, çeşitli alt başlıklar altında incelemek ve sınıflandırmak mümkündür. Ortaokul döneminde irtibata geçilen çocuk yaştaki kişilerin katıldığı sohbet toplantıları "keyfiyet" odaklıdır. Bu toplantı türünde, evlere gelenlere yoğun ideolojik eğitim programı uygulanmaktadır. Bunun haricinde sivil/bölge yapılanmalarında ve mahrem yapılanmalarda gerçekleştirilen toplantılar ise iki genel kısımdan oluşmaktadır. Birincisi keyfiyet denilen örgütsel bağ oluşumunu sağlayan, destekleyen ve geliştiren kısım, ikincisi ise örgüt idaresi ve stratejileri ile alakalı "iş/meslek" konularının görüşülmesi kısmıdır.

Keyfiyet odaklı toplantıların işleyişine bakıldığında;

-"Pırlantalar" olarak adlandırılan Fetullah Gülen'in kitaplarını okuma,

-Önceden kayda alınmış sesli ve görüntülü kayıtlarını dinleme ve izleme,

-Haftalık Bamteli sohbeti, Sızıntı, Çağlayan dergisi vb. yazılarını okuma/izleme,

-Örgüt mensubu yazarların kitaplarından ve yazılarından kesitler okunması, anlatılması,

Gibi faaliyetlerle örgütsel değerler aşılanmaktadır.

Daha önce de açıklandığı gibi bu faaliyetler rastgele değildir; belli bir plan ve sistem dahilinde zamana yayılarak ışık evlerine gelmesi sağlanan herkese uygulanmaktadır. Bu toplantıların belli bir takvime göre, önceden belirlenmiş hedeflere ulaşılacak şekilde ayarlandığı ele geçirilen belgelerde açıkça görülmektedir. Bir yıl içinde sohbet toplantılarına katılan kişilere örgütün temel değerlerinin hemen hemen hepsinin eğitiminin verildiği anlaşılmaktadır. Ondan sonraki süreçte de her yıl, yine belli bir plan ve program doğrultusunda bu değerler çerçevesinde "ideolojik örgüt eğitimi"nin verilmeye devam ettiği görülmektedir.

Sohbet toplantılarının fonksiyonlarına ve verilen ideolojik eğitimin içeriğine bakıldığında;

-Olağanüstü kişilik bilincinin aşılanması, (Fetullah Gülen'in insanüstü özelliklere sahip, ilahi irade tarafından seçilmiş ve özel bir misyonla dünyaya gönderilmiş, her dediği ilahi iradenin isteklerini yansıtan ve yanlış olması mümkün olmayan bir kişi olduğuna iman edilmesi)

-Kutsal dava fikrinin yerleştirilmesi, (Fetullah Gülen'in olağanüstülüğüne iman etmiş kişilerin, ona verilen kutsal görevleri, ona bağlanan kutsal ordusuyla başaracağına olan inanç)

-Ham olarak gelen hedef şahısların örgüt elemanına dönüştürülmesi, bu hedef şahıslara örgütün ideolojisi ile öğretilerinin empoze edilmesi,

-Toplantıya katılanların bireysel dönüşümlerinin sağlanması ve radikalleştirilmesi,

-Grup aidiyetinin keskinleştirilmesi,

-Dayanıklılık, katı disiplin ve mutlak itaatin sağlanması,

-Bağlılık, güven ve sadakatin oluşturulması,

-Birlik ruhunun sağlanması,

-Örgüt idealleri doğrultusunda mücadele ederken başa gelebilecek her türlü zorluk ve acıya (örgüt içinde imtihan olarak adlandırılır) karşı insanı kayıtsız kılan bir dayanıklılık kazanılması, psikolojik olarak önceden hazırlanılması,

-Hizmet uğruna ölmenin erdemi ve mükâfatının cennet olduğu bilincinin yerleştirilmesi,

-Moral değerlerin ve mücadele kapasitesinin yükseltilmesi,

Şeklinde olduğu görülmektedir.

Sohbet toplantılarının örgütün temellerinin dayandığı en önemli taşıyıcı sütun olması dolayısıyla gizlenmesi ve dış müdahalelere karşı çeşitli şekillerde korunması gerekmektedir. Örgüte hâkim olan gizlilik ilkesi, diğer uygulama ve faaliyetlerde olduğu gibi sohbet toplantılarının da koruyucu kalkanıdır. Bu toplantıların ne zaman, nerede yapıldığı açık ve şeffaf değildir. Özellikle mahrem hizmetler toplantılarının gizliliği için birçok tedbir uygulanmaktadır. Yine gizlilik ilkesi gereği bu toplantılar "dini faaliyet, dini sohbet" kılıfı altında hedef saptırma yöntemi kullanılarak ardındaki örgüt gerçekleri saklanmaya çalışılmaktadır.

Örgütün toplantılara bakışı gayet nettir. Elemanların örgüt içi değerinin toplantılara katılma durumuna göre belirlendiği örgütten ele geçirilen bütün belge ve dokümanlarda açıkça görülmektedir.

Toplantılara aksatmadan, düzenli katılanlar ele geçirilen bütün fişleme belgelerinde en sadık, en yüksek mertebede yer alan kişiler olarak nitelendirilmektedir. Ara sıra aksatanlar, bir alt basamakta yer almakta ve kendi içinde aksatma sıklığına göre sıralanmakta/sıralanabilmektedir. Aksatma sıklığı artanlar ve gelmemeye başlayanlar "Ümit" pozisyonuna düşürülmekte, bunlar da kendi içinde kategorilere ayrılarak tekrardan kazanılmak amacıyla özel stratejilerle yaklaşılmaktadır. Bu çabaların da sonuçsuz kalması ve kişinin irtibatı keserek toplantılara katılmaması örgütten çıkma anlamına gelmektedir.

Diğer terör örgütleriyle mukayese edilemeyecek ölçüde gizliliğe büyük önem veren FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün; yasa dışı faaliyetlerinin bilinmesinin önüne geçmek ve meçhulde kalmasını sağlamak, örgüt mensubunun güvenliğini gerçekleştirmek ve kriptolanması ile deşifre olmasını engellemek, yapılması planlanan eylemin veya yasa dışı faaliyetin başarıya ulaşmasını temin etmek, yasa dışı faaliyetlerin akabinde mümkün olduğunca az iz ve emare bırakmak amacına yönelik olarak kod ad kullanılmakta ve yine mahrem hizmetlerde kullanılan evlere yerleştirilen öğrencilere özellikle kod adı verilerek özel derslere tabi tutulmaktadır.

Örgütün neredeyse tüm uygulamalarında olduğu gibi gizlilik de istismar edilen dini kavramlarla kamufle edilmekte, örgüt jargonunda tedbir olarak adlandırılmaktadır."

c. Yargılama Usulüne İlişkin Danıştay Kararları

36. Danıştay Beşinci Dairesinin 13/6/2022 tarihli ve E.2021/3516, K.2022/4605 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

... Davalı idare bünyesinde öğretmen olarak görev yapmakta iken 672 sayılı Kanun

Hükmünde Kararname eki listesinde ismine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılan davacı tarafından, göreve iade talebiyle OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna yaptığı başvurunun reddine ilişkin 30/04/2018 tarih ve 2018/13907 sayılı işlemin iptali istenilmiştir.

... Ankara 19. İdare Mahkemesinin 18/09/2020 tarih ve E:2018/4713, K:2020/2494 sayılı kararında; davacının kesinleşmiş mahkeme kararı ile terör örgütü FETÖ/PDY ile üyelik düzeyinde ilişkisinin varlığı tespit edilmiş olduğundan, kamu görevinden çıkarılmayı gerektiren diğer delillerin incelenmesine gerek kalmaksızın, kamu görevine iadesi istemiyle Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna yaptığı başvurunun reddine dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

... Davacının istinaf başvurusunda bulunması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 14. İdare Dava Dairesinin 17/02/2021 tarih ve E:2021/1, K:2021/101 sayılı kararıyla; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve söz konusu kararın kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun açıklamalı olarak reddine karar verilmiştir.

...

...kamu görevinden çıkarılma gerekçelerinden olan 'üyelik' unsuru, ceza kanunları ile tanımlanmış bir suç olduğundan idari yargı mercilerinin bu yönde bir inceleme yapmaları ve tespitte bulunmaları mümkün değildir. Zira Anayasa Mahkemesinin 24/06/2021 tarih ve E:2018/81, K:2021/45 sayılı kararıyla, 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin 1. fıkrasının birinci cümlesinde yer alan '...üyeliği, mensubiyeti veya...' ibaresinin iptaline karar verilmiştir. Bu nedenle idari yargı yerlerince terör örgütleri ile iltisak ve irtibat noktasında değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda; ilgililer hakkında silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan verilen takipsizlik ya da beraat kararları ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunup bulunmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına hukuki engel oluşturmayacağı gibi, ilgili hakkında örgüt üyeliğinden kesinleşmiş mahk[û]miyet kararı bulunması, anılan mahk[û]miyetin gerekçesi olan maddi tespitler yönünden ilgili hakkında irtibat ve iltisak kavramları yönünden idari yargı yerlerince ayrıca bir irdeleme yapılması gerekliliğini ortadan kaldırmayacaktır. Şüphesiz terör örgütüne üyelik suçundan kesinleşmiş mahk[û]miyet kararının bulunması irtibat ve iltisak değerlendirmesi yönünden önemli bir veri olmakla birlikte dava konusu işlemin irtibat ve iltisak sebebine dayanması nedeniyle idari yargı yerlerince işlemin sebep unsuruna uygun ayrıca değerlendirme yapılması zorunludur.

Söz konusu değerlendirmeler ışığında, kanun hükmünde kararname eki listede kamu görevinden çıkarılan kişilerin, göreve iade talebiyle OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna yaptığı başvuruların Komisyon tarafından reddi üzerine açılan davalarda; idari yargı mercilerince, kişilerin terör örgütleri ile irtibat ve iltisakının bulunup bulunmadığı hususunun, Komisyon kararında yer alan veya davalı idarece dosyaya sunulan tespitler ile davacı hakkında yürütülen ceza soruşturması veya yargılamasında elde edilen maddi delillerin birlikte dikkate alınması suretiyle irdelenmesi gerekmektedir.

Bu durumda, İdare Mahkemesince davacının kamu görevinden çıkarılmasına yönelik sebep unsuru olarak dosyaya eklenen delil ve tespitlere ilişkin iltisak ve irtibat kavramları yönünden irdeleme ve değerlendirme yapılmadan verilen hükmün Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olan gerekçeli karar hakkına aykırı olduğu açıktır.

Bu itibarla, davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdar[î] Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

37. Danıştay Beşinci Dairesinin 24/6/2022 tarihli ve E.2022/8700, K.2022/5420 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

... Davalı idare bünyesinde görev yapmakta iken 672 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kamu görevinden çıkarılan davacı tarafından, OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna yapılan başvurunun reddine dair 04/09/2018 tarih ve 2018/32124 sayılı işlemin iptali istenilmiştir.

... Ankara 21. İdare Mahkemesinin 14/11/2019 tarih ve E:2018/5272, K:2019/2629 sayılı kararında; davacının kesinleşmiş mahkeme kararı ile terör örgütü FETÖ/PDY ile üyelik düzeyinde ilişkisinin varlığı tespit edilmiş olduğundan, kamu görevinden çıkarılmayı gerektiren diğer delillerin incelenmesine gerek kalmaksızın, kamu görevine iadesi istemiyle Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu'na yaptığı başvurunun reddine dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

... Davacının istinaf başvurusunda bulunması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdar[î] Dava Dairesinin 24/03/2022 tarih ve E:2020/7690, K:2022/1677 sayılı kararıyla; idare mahkemesi kararında, davacı hakkında İzmir 15. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 01/03/2018 tarih ve E:2017/143, K:2018/110 sayılı kararı ile silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan mahk[û]miyetine karar verildiği ve hükmün kanun yollarından onanarak kesinleştiği belirtilmiş ise de; UYAP kayıtlarının incelenmesinden 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 29. maddesi uyarınca söz konusu Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi kararına karşı temyiz yolunun açılması üzerine, dosyanın 7188 sayılı Kanun'un 31. maddesi ile 5271 sayılı Kanuna eklenen geçici 5. maddenin 1/(f) bendi hükmü uyarınca Yargıtay'a gönderildiği ve temyiz incelemesinin halen devam ettiği, böylelikle davacı hakkındaki mahk[û]miyet hükmü henüz kesinleşmediğinden masumiyet karinesi uyarınca aleyhe değerlendirmeye alınamayacağı açıklamasıyla birlikte istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

...

...kamu görevinden çıkarılma gerekçelerinden olan 'üyelik' unsuru, ceza kanunları ile tanımlanmış bir suç olduğundan idari yargı mercilerinin bu yönde bir inceleme yapmaları ve tespitte bulunmaları mümkün değildir. Zira Anayasa Mahkemesinin 24/06/2021 tarih ve

E:2018/81, K:2021/45 sayılı kararıyla, 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin 1. fıkrasının birinci cümlesinde yer alan '...üyeliği, mensubiyeti veya...' ibaresinin iptaline karar verilmiştir. Bu nedenle idari yargı yerlerince terör örgütleri ile iltisak ve irtibat noktasında değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda; ilgililer hakkında silahlı terör örgütüne üye olma veya yardım etme suçlarından verilen takipsizlik ya da beraat kararları ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunup bulunmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına hukuki engel oluşturmayacağı gibi, ilgili hakkında örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan kesinleşmiş mahk[û]miyet kararının bulunması, anılan mahk[û]miyetin gerekçesi olan maddi tespitler yönünden ilgili hakkında irtibat ve iltisak kavramları yönünden idari yargı yerlerince ayrıca bir irdeleme yapılması gerekliliğini ortadan kaldırmayacaktır. Şüphesiz terör örgütüne üye olma veya yardım etme suçlarından kesinleşmiş mahk[û]miyet kararının bulunması irtibat ve iltisak değerlendirmesi yönünden önemli bir veri olmakla birlikte dava konusu işlemin irtibat ve iltisak sebebine dayanması nedeniyle idari yargı yerlerince işlemin sebep unsuruna uygun ayrıca değerlendirme yapılması zorunludur.

Söz konusu değerlendirmeler ışığında, kanun hükmünde kararname eki listede kamu görevinden çıkarılan kişilerin, göreve iade talebiyle OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonuna yaptığı başvuruların Komisyon tarafından reddi üzerine açılan davalarda; idari yargı mercilerince, kişilerin terör örgütleri ile irtibat ve iltisakının bulunup bulunmadığı hususunun, Komisyon kararında yer alan veya davalı idarece dosyaya sunulan tespitler ile davacı hakkında yürütülen ceza soruşturması veya yargılamasında elde edilen maddi delillerin birlikte dikkate alınması suretiyle irdelenmesi gerekmektedir.

Bu durumda, İdare Mahkemesince davacının kamu görevinden çıkarılmasına yönelik sebep unsuru olarak dosyaya eklenen delil ve tespitlere ilişkin iltisak ve irtibat kavramları yönünden irdeleme ve değerlendirme yapılmadan verilen hükmün Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olan gerekçeli karar hakkına aykırı olduğu açıktır.

Bu itibarla, davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdar[î] Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."

d. Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Kararları

38. Anayasa Mahkemesinin 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 6. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen "…ile terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanlar…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

14. 1512 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasında noterlik stajına engel mahkûmiyeti olanlar ile terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyecekleri hükme bağlanmakta olup fıkrada yer alan "…terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların…" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

15. Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması ya da şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gerekçesiyle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâlin ilanına karar verildiği gözetildiğinde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyeceklerini düzenleyen kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu açıktır. Ancak kuralın olağanüstü hâl süresiyle sınırlı olarak uygulanmaması nedeniyle kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

...

30. Kuralda terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı bulunan kişilerin noterliğe kabul edilemeyecekleri belirtilmekte olup kuralda geçen iltisaklı kavramı kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramı ise bağlantılı anlamına gelmektedir. Anılan kavramlar genel kavram niteliğinde olmakla birlikte bunların belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Bu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek durumdadır.

31. Diğer yandan anılan kavramların, içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabilmesi de mümkündür. Bu bağlamda olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikeler gözetilerek olağanüstü hâl döneminde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunulup bulunulmadığının tespiti bakımından terör örgütleriyle üyeler arasındaki bağın varlığı konusunda yapılacak değerlendirme ile olağan dönemde yapılacak değerlendirmenin farklı olabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

32. Olağan dönemde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir temele sahip bulunması esasının benimsenmesi, kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucudur. Buna göre kural uyarınca ancak noterlik mesleğine alınmamasını haklı kılacak nitelikte olgusal temele sahip olan bağlantıların iltisak ve irtibat olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuşkusuz bu değerlendirme, her hâlükârda cezai sorumluluğun bulunup bulunmadığından bağımsız olarak sadece kişinin noterlik görevine alınmasının uygun olup olmadığı yönünde yapılacak bir incelemeden ibaret olacaktır. Bu kapsamdaki değerlendirme ise noterliğe atama konusunda yetkili olan Bakanlık tarafından yapılacak olup söz konusu değerlendirme sırasında Bakanlık, kendisine yapılan bildirimlerle bağlı olmaksızın her türlü olay, olgu, bilgi ve bulguyu serbestçe gözetecektir.

33. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olma durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez. Zira kanunların genel ve soyut olması; somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

...

35. Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmama koşulunun; farklı saiklerle hareket edilmesinin önüne geçmek suretiyle noterlerin görevlerini gerçeğe uygun, doğru ve tarafsız

biçimde yerine getirmelerine, noterlik işlemlerine ilişkin güvenilirliğin sağlanmasına, görev sebebiyle öğrenilen sırların gerektiği gibi muhafaza edilmesine, görev ve yetkilerin kötüye kullanımının önlenmesine hizmet etmek suretiyle noterlik hizmetinin sağlıklı biçimde işleyişine katkıda bulunmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın noterlik hizmetinde hukuki güvenliğin ve kamu yararının sağlanmasına yönelik amaçlara ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

36. Diğer taraftan noterlik mesleğinin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilen anılan koşulla herkes için eşit bir uygulama öngörülmektedir. Başka bir anlatımla noterlik mesleğine kabul edilecekler bakımından belli bir gruba yönelik istisnai bir düzenleme getirilmemektedir.

37. Ayrıca kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınabilmesi mümkündür. Bu kapsamda kural yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmediğinden noterliğe kabul edilmeyen bireylerin kuralın öngördüğü koşulun gerçekleşmediği, bir başka deyişle herhangi bir terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmadıkları iddiasıyla yargı yoluna başvurmalarında ve yargı yerlerince haklı bulunmaları hâlinde noterliğe girmelerinde bir engel bulunmamaktadır. Buna göre Kanun'da kuralın amacı dışında keyfi olarak kullanılmasını önleyecek yasal güvenceye yer verildiğinden kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu hizmetine girme hakkını sınırlandıran kuralın orantısız bir müdahaleye de neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

39. Anayasa Mahkemesinin 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 37. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada yer alan "…Milli Güvenlik Kurulunca…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 3/6/2021 tarihli ve E.2020/18, K.2021/38 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

4. 6755 sayılı Kanun'un 37. maddesinin (3) numaralı fıkrasında terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve bu nedenle kamu görevinden çıkarılmış olan kişilerden adli veya idari soruşturma veya kovuşturması devam edenlerin sosyal güvenlik haklarına ilişkin başvuruları hakkında 31/10/2019 tarihine kadar karar alan, bu kararları yerine getiren veya işlem yapmayan kamu görevlilerinin bu karar ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğunun olmadığı öngörülmekte olup anılan fıkrada yer alan '…Milli Güvenlik Kurulunca…' ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

…

9. Bu itibarla istişari nitelikte bir danışma organı olan MGK'nın icrai karar alma yetkisine sahip olmadığı gözetildiğinde Cumhurbaşkanınca ayrı bir kararla benimsenmemiş MGK kararlarına hukuki sonuç bağlanamayacağı ve bu kararların kendiliğinden icra

edilemeyeceği açıktır.

...

11. Bununla birlikte dava konusu '...Milli Güvenlik Kurulunca...' ibaresi, tavsiye niteliğindeki MGK kararına kendiliğinden hukuki bir sonuç bağlamaktadır. Şüphesiz MGK'nın tavsiye niteliğindeki kararlarının yürütme organı tarafından dikkate alınması ve hukuk aleminde hayata geçirilmesi mümkündür. Ancak MGK'nın kararları hakkında başkaca icrai bir karar alınmadan bu kararlara hukuk âleminde sonuçlar bağlanması Anayasa'nın açık lafzıyla bağdaşmamaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 118. maddesine aykırıdır. İptali gerekir."

40. Anayasa Mahkemesinin 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

52. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan '...üyeliği, mensubiyeti veya...' ibaresidir.

...

58. Dava konusu kural kapsamında Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üye veya mensup oldukları gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Söz konusu ibareler, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü üyesi veya mensubu olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek niteliktedir. Bunun yanında kuralda, listede yer alan kişiler hakkında kesin hükümle sonuçlanan herhangi bir yargısal sürecin varlığına yönelik açıklama da yapılmamıştır. Dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kural masumiyet karinesini ihlal etmektedir.

59. Açıklanan nedenlerle olağan dönemde Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarına aykırı olarak Anayasa'nın 13. maddesindeki güvencelerin ötesinde sınırlama getiren kuralın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

60. Anayasa'nın 15. maddesinde, olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınmasına imkân tanınmakla birlikte bu yetki sınırsız değildir. Maddenin ikinci fıkrasında, bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmış; suç ve

cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağı kabul edilmiştir.

61. Yukarıda açıklandığı üzere dava konusu kural kapsamında haklarında kesin bir mahkûmiyet kararı verilmediği halde kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadelerin kullanılması, olağanüstü hâl şartlarında dahi dokunulması yasaklanan masumiyet karinesine aykırılık oluşturmaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

41. Anayasa Mahkemesinin 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "…ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;..." bölümünün iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

151. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

...

161. Kamu hizmetine girme hakkı olağanüstü hâl yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığından bu hak yönünden olağanüstü hâllerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür. Ayrıca anılan hak, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerde olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden güvenceler kapsamında değildir. Kamu hizmetine girme hakkına olağanüstü dönemde getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir.

162. Kamu hizmeti adı altında yapılan faaliyetlerin kamu güvenliği ve düzeni ile yakından bir ilişkisi bulunmaktadır. Kanun koyucunun anılan hususları gözeterek kamu hizmetinde istihdam edilecek kişilere yönelik birtakım tedbirler almasında, bu konuda gerekli şartları belirlemesinde takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Bu açıdan kuralda öngörülen şartın Anayasa'nın 70. maddesi bağlamında görevin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

163. Bu noktada dava konusu kural yönünden 15 Temmuz darbe girişiminden sonra FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olan kamu görevlilerine karşı yürütülen tasfiye süreci ile özellikle komünizm sonrası Avrupa ülkelerinde uygulanan ve arındırma olarak adlandırılan kamu görevinden tasfiyeye yönelik uygulamalar çerçevesinde değerlendirme yapılması gerekir. Avrupa ve Türkiye'deki kamudan tasfiye süreçleri arasında birtakım benzerlikler olsa da arındırmanın temelinde yatan nedenler açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Avrupa'da farklı ülkelerde çıkarılan arındırma yasaları, genel olarak demokrasiye geçişten önceki devlet yapısında anayasa ve kanunlara uygun konumda çalışan kişileri kamu görevinden uzaklaştırarak kamuya dönüş imkânlarını ortadan kaldırırken dava konusu kural kapsamında kamuda çalışmalarına yasak getirilen kişiler,

demokratik devlet yapısını ortadan kaldırmayı amaçlayan bir örgüt ya da oluşumla bağlantıları olduğu gerekçesiyle söz konusu tedbire maruz bırakılmışlardır.

164. Bu yönüyle millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

165. Kural, kişilerin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama da getirmemektedir. Ayrıca kuralda öngörülen tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için ilgili kanunlarda gerekli güvencelere yer verilmiştir. Başka bir ifadeyle bireyselleştirme yapılmadan uygulanan tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve İdare Mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvenceler sağlanmıştır. Buna göre keyfiliğe yol açabilecek uygulamalara karşı Kanun'da gerekli güvencelerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

166. Bu itibarla darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

42. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

65. Kurallarla devlete sadakat bağı ile hizmet etmesi gerektiği hâlde millî güvenliğe açık ve yakın tehlike oluşturan terör örgütü veya benzeri yapı ve oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı oldukları tespit edilen kamu görevlileri hakkında uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu açıktır.

66. Kurallarda öngörülen tedbirler bu dönemde uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Kuralların, tedbire muhatap kişilerin statülerinde ileriye yönelik sürekli değişiklikler meydana getirmesi, olağanüstü hâl süresince uygulanma özelliğini aşan bir niteliğe sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Kurallar Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle defaten uygulanmış ve belli kişiler hakkında hükmünü icra etmiştir. Kuralların Kanun'a ekli listede sayılan kişilerle sınırlı olarak uygulandığı dikkate alındığında geleceğe yönelik genel, soyut ve herkesi bağlayıcı bir etki meydana getirmediği açıktır. Bu yönüyle kurallar olağanüstü hâl dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. Bu itibarla kuralların anayasallık denetiminde Anayasa'nın olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesinin dikkate alınması

gerekmektedir.

...

74. Dava konusu kuralların öncelikle düzenlenme amacına değinilmesi gerekir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin memurlar ve kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Kanun koyucunun, anılan hususlar çerçevesinde kamu görevlisi olarak istihdam edilen kişilerle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

75. Anayasa'ya sadakat yükümlülüğüyle bağdaşmayacak biçimde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle kişilerin kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetin alınmasını öngören kuralların milli güvenlik ve kamu düzeninin sağlanarak buna ilişkin hizmetlerin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

76. Bunun yanında kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın kanuni bir temele dayanması gerekir. Kurallarla söz konusu hakka kanuna dayalı olarak kısıtlama getirildiği açıktır. Ancak Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir olması gerekir.

77. Esasen kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren dava konusu kuralların bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesi gerekir (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 153). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. madde[s]inde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, § 42).

78. Kuralda geçen iltisak ve irtibat kavramları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararında, iltisaklı kavramının kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramının ise bağlantılı anlamına geldiğini, bu ibarelerin genel kavram niteliğinde olduğunu, objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 30, 31). Dolayısıyla kapsam ve sınırlarının tespiti mümkün olan söz konusu ifadelerin belirsiz olduğu söylenemez.

...

111. Kuşkusuz kanun koyucunun demokratik düzene tehdit oluşturan durumları bertaraf etmek için başvuracağı araçların kapsamını, içeriğini tespit etmede geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Nitekim devletin tehlikenin içeriği ve boyutu ile doğrudan temas hâlinde olması nedeniyle buna yönelik savunma stratejisini belirlemede her zaman öncelikli bir konumu bulunmaktadır. Ancak olağanüstü hâl yönetim usullerinde dahi söz konusu

yöntemler tespit edilirken belirli ölçülerde hareket edilmesi gerekir. Dolayısıyla olağanüstü dönemde devlete tanınan yetki alanının sınırları Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen durumun gerektirdiği ölçü kriteri kapsamında değerlendirilmelidir. Söz konusu kriterin kapsamı da belirlenirken ülkenin içinde bulunduğu şartlar, karşılaşılan tehlikenin yakın ve acil müdahale gerektiren bir niteliğinin olup olmaması, sınırlamanın etki ve derecesi gibi hususların dikkate alınması gerekir.

112. 15 Temmuz darbe girişimi, ülkede terör saldırılarının yoğunlaştığı bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte genel olarak bölücü terör örgütü PKK ile mücadele edilmekle birlikte DHKP/C, El Kaide ve DEAŞ gibi diğer pek çok terör örgütünün de saldırılarına maruz kalınmış ve bunlara karşı da mücadelede bulunulmuştur. Dolayısıyla darbe teşebbüsünün savuşturulmasından sonra teşebbüsle bağlantılı kişilerle veya teşebbüsle doğrudan bağlantılı olmasa bile teşebbüsün arkasındaki yapılanma ile ilgili olduğu değerlendirilen kişilere karşı etkili bir mücadele yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 101).

113. Tehlikenin kaynağını oluşturan FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesi ve kesinleşmiş yargı kararlarına da konu olan birçok yasa dışı faaliyeti gerçekleştirecek operasyonel bir güç hâline gelmesi nedeniyle demokratik devlet düzenine karşı oluşturduğu tehdit, darbe girişimiyle birlikte açık ve mevcut bir tehlikeye dönüşmüştür. Esasen darbe teşebbüsünden önce uzun bir zaman süreci içerisinde söz konusu tehlikeye karşı mücadele başlamıştır. Dolayısıyla tehlikenin ağırlığı ile orantılı olarak demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü hâl ilanına neden olan olayların bertaraf edilmesi ve bir daha tekrarlanmaması amacıyla devletin olağan dönemle kıyaslanmayacak ciddi ve acil yöntemlere başvurulması zorunluluğunun ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

...

115. Dolayısıyla idari teşkilat içinde hangi konumda olduğu fark etmeksizin FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleri ile irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlilerinin millî güvenlik açısından tehlike oluşturduğu gözetildiğinde bir kısmı önemli pozisyonlarda bulunan ve farklı kurumlarda çalışan çok sayıdaki kamu görevlisinin doğrudan darbeyle ilişkili olmasa dahi söz konusu örgütlerle bağlantıları nedeniyle acil ve ivedilikle soruşturulması ve haklarında tedbir uygulanması ihtiyacı ortaya çıkabilecektir.

116. Bu yönüyle olağan dönemdeki idari usul ve disiplin hukuku kuralları çerçevesinde her bir kamu görevlisi nezdinde soruşturma yapılarak tedbir uygulanmasının, yakın ve acil nitelikteki bu tehlikeyi bertaraf etmede yetersiz kalacağı söylenebilir. FETÖ/PDY'nin yapısındaki gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kripto üyelerinin tespit edilmesindeki güçlük ve bunların eylem yapma potansiyeli, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi özellikleri dikkate alındığında darbe girişiminin üzerinden belli bir sürenin geçmesi de daha hafif nitelikteki tedbirlere başvurma zorunluluğunu ortaya çıkaran bir faktör olarak değerlendirilemez. Ayrıca millî güvenliğe aykırı faaliyetlerde bulunan diğer terör örgütleriyle bağlantısı olduğu değerlendirilen kamu görevlileri açısından da FETÖ/PDY'nin oluşturduğu tehdit ortamında, anılan yöntemlere başvurulması söz konusu olabilecektir.

...

128. Sonuç olarak darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike

oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetlerinin alınmasını düzenleyen kuralların, olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında milli güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

...

142. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarda uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin belli bir kurumun veya mesleğin disiplinini sağlamaktan ziyade devlet kurumlarına yönelik güveni yeniden tesis etmek suretiyle demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi nedeniyle uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tedbirler, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunlar için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Öte yandan kuralların kişilerin özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığı gözönünde bulundurulduğunda kurallarda öngörülen tedbirlerin ciddiyet ve ağırlığının bunlara cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, kamu görevinden çıkarma tedbirinin "olağanüstü tedbir" niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. AİHM de 667 sayılı olağanüstü hâl KHK'sı uyarınca uygulanan işten çıkarma prosedürü ve buna ilişkin yargılamanın AİHS'in 6. maddesi kapsamında suç isnadı niteliğinde olmadığını belirtmiştir (Pişkin/Türkiye, B. No: 33399/18, 15/12/2020, §§ 102-109)."

B. Uluslararası Hukuk

43. Sözleşme'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

44. Sözleşme'nin "Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklere ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklere aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında 2.

maddeye, 3. ve 4. maddeler (fıkra 1) ile 7. maddeye aykırı tedbirlere cevaz vermez.

3. Aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşmeci Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir."

45. MSHUS'nin 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Ulusun hayatını tehdit eden ve varlığı resmen ilan edilmiş olan olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din ya da toplumsal kökene dayalı bir ayrımcılık içermemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden ayrılan tedbirler alabilirler.

2. Bu hükme dayanılarak Sözleşme'nin 6, 7, 8 (1. ve 2. fıkralar), 11, 15, 16 ve 18nci maddelerine aykırılık getirilemez."

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

46. Sözleşme'nin 8. maddesine yönelik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına ve AİHM'in özel hayata saygı hakkı bağlamında sebebe ve sonuca dayalı yaklaşımına ilişkin açıklamalar için bkz. C.A. (3), §§ 62-75; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 53-67.

a. Sözleşme'nin 15. Maddesi Bağlamında Değerlendirme

47. Taraf devletlere tek taraflı bildirimde bulunarak sınırlı bazı hâllerde Sözleşme'deki belli hak ve özgürlüklere aykırı davranma, bir başka deyişle anılan hak ve özgürlüklere ilişkin yükümlülükleri azaltma imkânı sunan Sözleşme'nin 15. maddesine ilişkin AİHM uygulamasına ve Türkiye'deki OHAL'e ilişkin Avrupa Konseyi nezdinde hazırlanan bazı raporlara Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ayrıntılı şekilde yer verilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 148-162).

48. AİHM söz konusu kararlarında derogasyon bildiriminde bulunan devletler yönünden ulusun varlığını tehdit eden tehlikenin olup olmadığı hususunda sınırlı da olsa bir denetim yaptığını, denetim standardı belirlenirken ulusal makamların geniş takdir yetkilerinin bulunduğunu özellikle vurgulamıştır. AİHM; takdir alanının sınırsız olmadığını, taraf devletlerin krizin doğurduğu zorunlulukların kesin olarak gerektirdiği ölçüde hareket etmenin ötesine geçmemesi gerektiğini belirtmiştir (Brannigan ve McBride/Birleşik Krallık, B. No: 14553/89, 14554/89, 25/5/1993, § 43).

b. Pişkin/Türkiye Kararı

49. AİHM Pişkin/Türkiye (B. No: 33399/18, 15/12/2020) kararında, Ankara Kalkınma Ajansında çalışan başvurucunun 667 sayılı KHK uyarınca iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiasını incelemiştir. Başvuruya ilişkin olayda Kalkınma Ajansında iş hukukuna tabi olarak çalışmaktayken başvurucunun iş sözleşmesi millî güvenliğe karşı tehdit oluşturan oluşumlara üyeliği ya da bu oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı olması nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucunun işe iade talebiyle açtığı davada iş mahkemesi, iş sözleşmesinin feshinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. AİHM öncelikle

özel sektörde iş ilişkisinin sonlandırılmasına ilişkin olanlar başta gelmek üzere iş ilişkisi hakkındaki ihtilafların Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamındaki medeni hakları ilgilendirmesi dolayısıyla başvurucunun işten çıkarılmasına dair yargılamaların başvurucunun medeni hakları ile alakalı olduğunu, tedbirin cezai yönünün bulunmadığını vurgulamıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 99, 109). Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilirliği ile ilgili olarak ise AİHM, başvurucunun iş sözleşmesinin feshine ilişkin olarak açılan yargılamaların Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında bir cezai suç hakkında verilecek bir karara ilişkin olduğunu gösterebilecek herhangi bir nedenin mevcut olmadığı kanaatinde olduğunu belirterek bu maddenin ceza yönünün uygulanabilir olmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, § 109).

50. Sonuç olarak AİHM, ulusal mahkemelerin başvurucu ile idari makamlar arasındaki ihtilafı karara bağlamak için tam bir yargı yetkisine sahip olmalarına karşın Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının gerektirdiği şekilde önlerindeki ihtilafla ilgili tüm hukuksal ve olgusal sorunları incelemekten kaçındıklarını, başvurucunun ulusal makamlar tarafından dinlenmediğini, dolayısıyla başvurucunun Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası anlamında adil yargılanma hakkının güvence altına alınmadığını belirtmiştir. AİHM, ulusal mahkemelerin başvurucunun argümanlarını derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde incelemediğini, başvurucunun itirazlarının reddedilmesine yönelik gerekçeler sunmadığını özellikle vurgulamış; netice itibarıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 150-152).

51. Öte yandan başvurucunun iş sözleşmesinin feshi ile ilgili olarak şikâyette bulunduğunu ve bir terör örgütüyle bağlantısı olduğu gerekçesiyle görevini kaybetmesinden bu yana terörist ve vatan haini olarak etiketlendiğini ileri sürdüğünü belirten AİHM, başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden de incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 159-166).

52. AİHM öncelikle ceza soruşturmasının sonucuna bakılmaksızın, işverenin ulusal mahkemelere başvurucunun yasa dışı bir yapı ile bağlantısı olduğu iddiasını kanıtlayabilecek bilgi veya olgusal delil sunabileceğini, böylece çalışanı ile arasındaki güven ilişkisinin bozulmasının nedenlerini açıklayabileceğini kabul etmeye hazır olduğunu, hem uygulanma koşulları hem de usul rejimi açısından özerk olan söz konusu işten çıkarma usulünün ceza yargılamasının doğrudan bir sonucu olmadığını ifade etmiş fakat söz konusu iş sözleşmesinin feshinin başvurucunun kendi eylemlerinin öngörülebilir sonucu olduğuna dair kesinlikle hiçbir kanıt bulunmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 181-183). Neticede başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağı ve meşru amacı olduğunu değerlendirerek müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 209, 210).

53. Bu bağlamda AİHM, işverenin başvurucunun yasa dışı yapı ile iltisakı olduğu değerlendirmesini potansiyel olarak haklı çıkaracak şekilde eylemlerinin niteliğini belirtmediğini, ulusal mahkemeler önündeki yargılamalar sırasında böylesi bir yapıyla iltisakı bulunduğu iddiasına ilişkin açık şekilde somut bir suçlama yapılmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte ulusal mahkemelerin dava konusu tedbiri detaylı olarak incelemeden ve bu tedbirin başvurucunun özel hayatına saygı hakkına yönelik ciddi etkileri olmasına rağmen işverenin değerlendirmesini iş sözleşmesinin sonlandırılması emri için geçerli bir gerekçe olarak kabul ettiğini belirtmiştir. Sonuç olarak mevcut davada dava konusu tedbire ilişkin yargı denetiminin yetersiz olduğunu, başvurucunun Sözleşme'nin 8. maddesinin gerektirdiği şekilde, keyfî müdahaleye karşı korumadan asgari düzeyde faydalanamadığını ifade ederek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır

(Pişkin/Türkiye, §§ 218-229).

c. Polyakh ve Diğerleri/Ukrayna Kararı

54. Polyakh ve diğerleri/Ukrayna (B. No: 58812/15, 53217/16 ..., 17/10/2019) kararında AİHM, rejim değişikliği sonrası genel düzenlemelerle kamu görevinden çıkarılan ve on yıl boyunca kamu görevine dönmeleri yasaklanan kişilerin yaptığı başvuruları karara bağlamıştır. Öncelikle AİHM; başvuruya konu olan tedbirlerin uygulanmasına neden olan davranışların iç hukukta suç olarak tanımlandığını, yaptırımın ağırlığının söz konusu tedbirlerin cezai yönünün bulunduğunu söylemek için tek başına yeterli olmadığını belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün mevcut koşullarda uygulanabilir olmadığına karar vermiştir (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 154-159). AİHM; başvurucuların kamu hizmetinden çıkarılmalarının, on yıl boyunca kamuda görev almalarının yasaklanmasının ve isimlerinin kamuoyunun erişimine açık ve çevrim içi olan bir sicile kaydedilmesinin sonuçları itibarıyla ciddi olduğunu ve doğurduğu etkilerin ağırlık düzeyine ulaştığını belirterek başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden ele almıştır (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 203-211).

55. AİHM, birçok kişi hakkında tesis edilen arındırma işlemlerinin bir cezalandırma veya intikam aracı olarak kullanılamayacağını ve başvurucuların durumlarının bireysel olarak değerlendirilerek görevden alınmaları veya mümkünse daha genel pozisyonlarda istihdam edilmeleri gibi daha az müdahale teşkil eden araçlarla da hedeflenen amaçlara erişilebileceğini vurgulamıştır (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 276, 277). Müdahalelerin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca cevap vermesi ve özellikle de hizmet edilen meşru amaçla orantılı olması hâlinde demokratik bir toplumda gerekli olarak nitelendirilebileceğini hatırlatmış; uygulanan tedbirin ağırlığının ve yasal çerçevenin orantılı, öngörülen zorunlu sosyal ihtiyaca karşılık gelecek şekilde yeterince dar kapsamlı olarak düzenlenip düzenlenmediğinin önemine değinmiştir. AİHM'e göre yasal düzenlemeler hakkındaki meclis denetiminin ve bu kapsamdaki işlemlerin yargısal denetiminin niteliği de önem arz etmektedir (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 292, 293).

d. Xhoxhaj/Arnavutluk Kararı

56. AİHM Xhoxhaj/Arnavutluk (B. No: 15227/19, 9/2/2021) kararında, Anayasa Mahkemesi üyesi olan başvurucunun meslekten çıkarılması ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğinden süresiz olarak yasaklanmasından kaynaklanan iddialarını özel hayata saygı hakkı kapsamında incelemiştir. Arnavutluk'ta gerçekleştirilen yargı reformu kapsamında tüm hâkim ve savcıların mal varlıkları, organize suçlarla bağlantılarının olup olmadığı ve mesleki yönden yeterli olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde başvurucu, mülkiyetinde yer alan bazı mal varlığı değerlerinin kaynağını açıklayamaması nedeniyle meslekten çıkarılmış; bunun bir sonucu olarak da hâkimlik yapmaktan süresiz olarak yasaklanmıştır.

57. AİHM, öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilir olmadığına hükmetmiş; incelemesini adil yargılanma hakkının medeni hak ve yükümlülükler yönüyle yapmıştır. AİHM; bu kapsamda inceleme organlarının bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu, yargılamanın adil olmadığı, itiraz makamı önünde aleni duruşma yapılmadığı ve hukuki kesinlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaları ayrı ayrı incelemiş ve Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 230-353).

58. AİHM ayrıca başvurucunun hukuka aykırı ve keyfî olarak görevden alındığı ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğini yapmaktan süresiz şekilde yasaklandığı iddiasını Sözleşme'nin 8. maddesi yönünden incelemiştir. Öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanabilir olduğunu tespit etmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 356-364). Esas yönünden AİHM, meslekten çıkarılan başvurucunun özel hayatına saygı hakkına müdahale edildiğini, bu müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu belirtmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 374-393). Bununla birlikte müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığına yönelik yaptığı incelemede öncelikle Arnavutluk'taki yargı reformunun acil bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini belirtmiş; ardından ulusal makamlar tarafından sunulan gerekçelerin meslekten çıkarma tedbiri için yeterli ve ikna edici olup olmadığını, bu gerekçelerin yeterli bir bireyselleştirmeye dayanıp dayanmadığını değerlendirmiştir. Bu kapsamda yaptığı değerlendirme neticesinde ulusal makamlar tarafından başvurucunun mal varlığı hakkında yapılan gerekçelendirmenin yeterli ve ikna edici olduğu kanaatine varmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 394-412).

59. Öte yandan AİHM, başvurucunun meslekten çıkarma tedbirinin bir sonucu olarak hâkimlik mesleği yapmaktan ömür boyu yasaklanmasının ölçülü olup olmadığı üzerinde durmuştur. Hâkimlerin ve özellikle de başvurucu gibi yüksek derecede sorumluluk gerektiren görevlerde bulunanların devletin egemenlik yetkisinin bir kısmını kullandıklarını vurgulamış, başvurucuya ve ciddi etik ihlalleri nedeniyle görevden alınan diğer kişilere getirilen ömür boyu meslekten men cezasının yargı makamının dürüstlüğünü ve halkın adalet sistemine olan güvenini sağlamak şeklindeki meşru amaçlarla uyumsuz veya orantısız olmadığını belirtmiştir AİHM tüm bu gerekçelerle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 413, 414).

e. Naidin/Romanya Kararı

60. Naidin/Romanya (B. No: 38162/07, 21/10/2014) kararında AİHM, siyasi polis memuruyla çalıştığı konusunda yapılan tespite dayanılarak kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklanan başvurucunun iddiasını özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında ele almıştır.

61. Olayda 1990 ve 1991 yıllarında yüksek rütbeli hükûmet memuru olarak çalışan başvurucu, sonrasında parlamento üyesi olarak da görev yapmıştır. Başvurucu 2000 yılında üçüncü kez seçimlere katılmış ve bu süreçte Eski Siyasi Polis Arşivleri Araştırma Ulusal Konseyi başvurucunun geçmişi hakkında resen soruşturmalar gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda başvurucunun 1971 ve 1974 yılları arasında, şüpheli olduğu düşünülen bazı iş arkadaşları hakkında bilgi sağlamak üzere siyasi polisle iş birliği yaptığı sonucuna varılmıştır. Başvurucu, geçmiş faaliyetleriyle ilgili olarak ortaya konulan yorumlara mahkeme nezdinde itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir. 2003 yılında, siyasi polis memuruyla çalıştığı tespit edilen kişileri kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklayan bir yasal değişiklik getirilmiştir. Başvurucu, parlamento döneminin sonu olan 2004 yılında memur olarak çalışmalarına devam etme talebinde bulunmuş ancak bu talebi anılan düzenleme çerçevesinde reddedilmiştir. Yargılama sürecinde ayrımcılık temelinde şikâyetlerini dile getiren başvurucunun iddiaları, yasama organının sahip olduğu takdir yetkisine ve mevcut koşulların zorunlu kıldığı gerekliliklere dayanılarak reddedilmiştir (Naidin/Romanya, §§ 6-17).

62. Başvurucu; temelde, istihdam yasağının mutlak nitelikte olması ve eylemlerinin önemsizliğinin dikkate alınmaması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak

ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, kural olarak devletlerin kamu hizmetinde istihdam şartlarını düzenlerken meşru bir menfaate sahip olduklarını ve demokratik bir devletin bünyesinde görev yapan çalışanlarından devletin kuruluşunun dayandırıldığı anayasal ilkelere sadakat göstermesini isteme haklarının olduğunu vurgulamıştır. Romanya'nın komünist rejim sırasındaki durumunun dikkate alınmasının gerektiğini ifade eden AİHM, devletin geçmişin tekerrür etmesini önlemek üzere kendisini savunabilecek nitelikte bir demokrasi temelinde kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucuya uygulanan kamu hizmetinde istihdam yasağına ilişkin muamelenin ulusal güvenlik, kamu düzeni ve başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması konusunda meşru bir amaç izlediği sonucuna varmıştır (Naidin/Romanya, §§ 49-51).

63. Bununla birlikte AİHM, başvurucunun kariyer beklentilerinin yalnızca kamu hizmetinde durdurulduğunu belirtmiş ve devlet memurlarının, özellikle başvurucunun istihdam edilmek istediği gibi yüksek derecede sorumluluk getiren görevlerde bulunan kişilerin devletin egemenlik gücünden pay sahibi olduğunu vurgulamıştır. Başvurucuya uygulanan yasağın kamusal yararın korumasından sorumlu kişilerin sadakatini sağlama konusunda devlet tarafından izlenen yasal amaçla orantısız olmadığını belirtmiştir. Ayrıca kararda; başvurucunun özel sektörde, devletin ekonomik, siyasi ve güvenlikle ilgili çıkarları için potansiyel öneme sahip şirketlerde ya da kamu otoritesinin uygulanmasıyla bağlantılı olmayan diğer kamu sektörü alanlarında istihdam edilme olanağını etkileyecek herhangi bir kısıtlamanın uygulanmadığını dile getirmiştir. Yanı sıra başvurucunun iddialarının yargılama süreçlerinde incelendiğini ve ulusal mercilere bırakılan takdir yetkisi kapsamında yer alan fiilî unsurların oluşturulduğunu ifade etmiştir. AİHM, yerel mahkemeler tarafından ulaşılan tespitlerin yerindeliğinin sorgulanamayacağını belirterek özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine ulaşmıştır (Naidin/Romanya, §§ 42-57).

2. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonunun 12/12/2016 tarihli Görüşü

64. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) 12/12/2016 tarihinde "15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 İlâ 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş" isimli belgeyi yayımlamıştır.

65. Venedik Komisyonu bir kişinin somut olay bağlamında görevinden alınması için suç örgütü ile gereken bağlantının bir kişiyi suç örgütünün üyesi olarak tanımlamak için gereken bağlantıdan daha az yoğun olabileceğini kabul ettiğini, bu bağlamda bir kamu görevlisinin görevden geçici veya kalıcı olarak alınabilmesi için suç örgütüyle daha zayıf bir bağlantı kurmasının yeterli olabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Venedik Komisyonu anılan görüşünde bahse konu zayıf bağlantının yine de anlamlı, kamu görevlisinin sadakatiyle ilgili objektif kuşku uyandırır nitelikte olması gerektiğini vurgulamış; masum, tesadüfi vs. bağlantıların ise hariç tutulması gerektiğini belirtmiştir. Netice itibarıyla görevden almanın demokratik anayasal düzene sadakatte objektif olarak ciddi şüphe uyandıracak bir şekilde hareket edildiğini açıkça gösteren fiilî unsurlar kombinasyonunun varlığı hâlinde mümkün olabileceğini açıklamıştır (aynı görüşte bkz. §§ 130, 131).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

66. Anayasa Mahkemesinin 20/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

67. Başvurucu, bir daha kamu görevinde çalışamayacak şekilde kamu görevinden çıkarıldığını vurgulayarak adil yargılanma hakkının cezai yönüne ilişkin güvencelerin de sağlanması gerektiği halde yürütülen yargılamada bu güvencelerin sağlanmadığını dile getirmiştir. Bununla birlikte başvurucu; İdare Mahkemesi kararında yer alan sohbetlere katılma, himmet verme, ablalık yapma gibi hususların legal faaliyetler olduğunu, davanın reddine gerekçe yapılamayacağını, terörist ilan edildiğini, bir daha kamuda ve özel sektörde çalışamayacak duruma geldiğini ifade etmiştir. Diğer yandan İdare Mahkemesince ceza yargılamasında mahkûm olduğundan bahsedilerek bu durumun irtibat ve iltisak olarak değerlendirildiğini, hâlbuki kendisi hakkında yürütülen ceza yargılamasında HAGB kararı verildiğini dile getirmiştir. Netice itibarıyla adil yargılanma hakkının, özel hayata saygı hakkının, din ve vicdan özgürlüğünün, eğitim hakkının, örgütlenme özgürlüğünün, mülkiyet hakkının ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

68. Bakanlık görüşünde, başvuruya konu olay ve sürece ilişkin genel bilgilere yer verilmiş; yargılama safahatının özeti yapılmıştır. Ayrıca özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve demokratik toplumda gereklilik kriterlerine ilişkin açıklamalarla birlikte yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak mevcut başvuru ile ilgili Anayasa ve diğer mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi içtihadı hatırlatılarak bunlarla birlikte somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Diğer taraftan temin edilen bazı bilgi ve belgeler de görüş ekinde sunulmuştur. Başvurucu bu görüşe karşı beyanında önceki beyanlarını tekrar etmekle birlikte 2013 yılının sonunda bahse konu örgütle ilişkisini kestiğini, 2011-2013 yılları arasında da hiçbir zaman örgüt içinde abla olarak bulunmadığını vurgulamıştır.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

69. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

70. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

71. Başvurucunun iddialarının mesleki hayatına kamu gücü marifetiyle bir tedbir uygulanmasına, bu doğrultuda kamu görevinden çıkarılmasına ve açtığı davanın reddedilmesine dayandığı görülmektedir. Kişilerin mesleki hayatlarının özel hayatlarıyla sıkı bir irtibatının olduğu ve meslek hayatına yönelik tedbirlerin ya da müdahalelerin söz konusu olduğu dava süreçlerinde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınamaz. Mesleki hayata yönelik bu tür tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayat bağlamında uygulanabilir olduğu hususunda belirlenen ölçütler Anayasa Mahkemesinin birçok kararında olduğu gibi somut olayla benzer nitelikteki durumlara ilişkin olarak da N.E. ve A.S. kararlarında detaylı olarak açıklanmıştır (N.E., §§ 89-99; A.S., §§ 91-101; Halit İnciroğlu, §§ 95-106).

72. Somut olayda başvurucu; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplardan ya da terör örgütlerinden olan FETÖ/PDY ile irtibat yahut iltisakının bulunduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucunun mesleki hayatına yönelik bu müdahalenin başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatmasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlara yol açacağı, neticede özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıyacağının ve etki doğuracağının muhtemel olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla başvurucunun bireysel başvuru formundaki anlatımları ve FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarıldığı gözönüne alındığında başvurucu hakkında tesis edilen işlemin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi düzeye ulaştığı görülmektedir.

73. Bu nedenle mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı anlaşıldığından başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

b. Başvuruyu İnceleme Usulü Yönünden

74. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği müdahalelerin anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya OHAL dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle gerçekleştirilen müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (bu hususta ki detaylı açıklamalar için bkz. N.E., §§ 100-108; A.S., §§ 102-110; Halit İnciroğlu, §§ 107-115).

75. Başvuruya konu olan kamu görevinden çıkarma tedbiri, OHAL durumuyla bağlantılı olarak birel işlem şeklinde tesis edilmiş ve OHAL döneminde uygulanmıştır. Tedbirle kamu görevinden çıkarılan başvurucunun bir daha bu göreve getirilmesi engellenmiş, böylece başvurucu hakkında OHAL sonrası dönemi kapsayacak şekilde geleceğe yönelik olarak yasaklama getirilmiştir. OHAL döneminde hayata geçirilen ve kamu görevinden çıkarma işlemine dayanak olan söz konusu kanuni düzenlemelerin olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu Anayasa Mahkemesince saptanmıştır. Ancak burada uygulanan tedbirin düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliği bulunmamaktadır. Tedbire dayanak olan kural OHAL dönemindeki durumları değerlendirilerek terör örgütleriyle ya da millî güvenliğe aykırı faaliyette bulunan yapı, oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olduğu tespit edilen kişilere özgü düzenleme getirmektedir. Başka bir ifadeyle kural, düzenleyici işlemlerde olduğu gibi benzer durumda bulunan kişilere ve olaylara OHAL sonrası durumlar da dikkate alınmak suretiyle uygulanacak şekilde geleceğe yönelik hüküm ve sonuç doğurma özelliği taşımamaktadır. Söz konusu kurala dayanılarak gerçekleştirilen somut tedbir başvurucu hakkında OHAL döneminde defaten uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Anayasa Mahkemesi, benzer şekilde kamu görevinden çıkarma usulünün dayanağı olan düzenlemelerin anayasallık denetimini yaptığı 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararında da bu hususu vurgulamıştır (aynı kararda bkz. § 66).

76. Bu durumda terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı ve irtibatlı olduğu OHAL döneminde değerlendirilen başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemesini içeren işleme yönelik olarak gerçekleştirilen bireysel başvuruya ilişkin incelemenin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., §§ 109-114; A.S., §§ 111-116; Halit İnciroğlu, §§ 116-121).

c. Kabul Edilebilirlik Yönünden

77. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Esas Yönünden

78. OHAL durumuyla bağlantılı olan ve OHAL ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat, § 146; N.E., § 116; A.S., § 118; Halit İnciroğlu, § 123).

i. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

79. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 196, 197; N.E., § 117; A.S., § 119; Halit İnciroğlu, § 124).

80. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden olağanüstü hâl dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür (N.E., § 118; A.S., § 120; Halit İnciroğlu, § 125).

81. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, kamu görevinden çıkarmaya ve memuriyetin alınmasına ilişkin tedbirlerin muhataplarının özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığına, ciddiyet ve ağırlığının söz konusu tedbire cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığına karar vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 142). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, benzer şekildeki kamu

görevinden çıkarma tedbirinin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Öngörülen tedbirlerin cezai niteliğinin olmamasının bir sonucu olarak başvuruya konu olan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 119; A.S., § 121; Halit İnciroğlu, § 126).

ii. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklere Aykırı Olup Olmadığı

82. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir.

83. MSHUS'nin 4. ve AİHS'in 15. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilir. Ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülük azaltılması mümkün olmayan bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 198-201; N.E., § 121; A.S., § 123; Halit İnciroğlu, § 128).

84. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan özel hayata saygı hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve AİHS'e ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 122; A.S., § 124; Halit İnciroğlu, § 129).

iii. Tedbirin Durumun Gerektirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

(1) Genel İlkeler

85. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük - Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 203; Ayla Demir İşat, § 153; N.E., § 123; A.S., § 125; Halit İnciroğlu, § 130).

86. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amaç arasında ölçülü bir oran olması gerektiğini ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna

göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Ayla Demir İşat, § 154; N.E., § 124; A.S., § 126; Halit İnciroğlu, § 131; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

87. Ölçülülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahale teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliği öncelikle dikkate alınmalıdır. Müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zaman da ölçülülüğün belirlenmesinde gözönünde bulundurulmalıdır. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 205-207; Ayla Demir İşat, § 155; N.E., § 125; A.S., § 127; Halit İnciroğlu, § 132).

88. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı ölçülülüğün belirlenmesinde gözönüne alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208; Ayla Demir İşat, § 156; N.E., § 126; A.S., § 128; Halit İnciroğlu, § 133).

89. Bu bağlamda alınan idari tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulmalıdır. Bu durum, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanmasının yeterli olmasını ifade etmektedir (N.E., § 127; A.S., § 129; Halit İnciroğlu, § 134).

90. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin olağanüstü hâl dönemlerinde de sağlanması gerekir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu olan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte -bireysel başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 209, 210; Ayla Demir İşat, § 157; N.E., § 128; A.S., § 130; Halit İnciroğlu, § 135).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

91. Kişilerin kendilerinin, ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik

tedbirlerin keyfî olmaması ve bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (Ayla Demir İşat, § 150). Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü hâl yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (N.E., § 129; A.S., § 131; Halit İnciroğlu, § 136).

92. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL sürecinde kamu görevinden çıkarmaya ilişkin genel ve soyut normlar yürürlüğe konulmuş ve birçok kamu görevlisi hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler gerçekleştirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 56-61). Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ve kamu görevinden yasaklanmasına ilişkin olarak alınan tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfîlik içermemesi gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349; Ayla Demir İşat, § 152; N.E., § 130; A.S., § 132; Halit İnciroğlu, § 137).

93. Anayasa Mahkemesince vurgulandığı üzere 15 Temmuz darbe teşebbüsü sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturmuş, ülke tarihinde ulusun yaşamını hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olmuştur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 215; N.E., § 131; A.S., § 133; Halit İnciroğlu, § 138).

94. Terör faaliyetleri, tüm dünyada demokratik topluma ve bireylerin şiddetten ari bir ortamda yaşamını sürdürmesine yönelik en ciddi tehditlerin başında gelmektedir. Terör örgütleri çoğunlukla belli bir ülkenin coğrafi hudutlarıyla sınırlı olarak faaliyet göstermemekte, uluslararası mahiyeti bulunan bir küresel güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine özgü yapısı ve gizlilik esasına dayanan çalışma yöntemi, sivil organizasyonları örgütsel amaçlarına ulaşabilmek amacıyla kullanmadaki maharetiyle FETÖ/PDY, yetkili makamlarca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olarak tespit edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere emniyet, yargı, eğitim ve din alanında faaliyet gösteren ülkedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi partiler, sendikalar, vakıf ve dernekler ile ticari kuruluşlar gibi sivil organizasyonlarda örgütlenen FETÖ/PDY, faaliyetleri dünyanın her yanına yayılmış en organize ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 217; Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 148). Yargı kararlarında FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullanarak böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı konusunda tespitlerde bulunulmuştur (bkz. §§ 8, 29-32). Ayrıca Anayasa Mahkemesi daha az önem taşıyan bir unvan veya pozisyon için alınan tedbirlerin niçin gerekli olduğunun ortaya konulması yönündeki ölçütün FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak mutlak olarak uygulanamayacağını ifade etmiştir (C.A. (3), § 133; N.E., § 132; A.S., § 134; Halit İnciroğlu, § 139).

95. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere

yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbe teşebbüsünün başarılı olması hâlinde egemenlik milletten alınarak bir grubun eline geçmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 220). Böylesine kabul edilemez ağır sonuçları içeren darbe teşebbüsünün faili olduğu tespit edilen FETÖ/PDY'nin atipik yapısı, söz konusu yasa dışı yapılanmanın çözümlenmesini de güç kılmıştır. Bu nedenle FETÖ/PDY yapılanmasıyla irtibat ya da iltisak içinde olan kişilerin tespit edilmesi, kamu görevinden çıkarılması ve yasaklanması olağanüstü hâle neden olan somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacı doğrultusunda elverişli ve gerekli bir tedbir olarak nitelendirilmeye uygundur (benzer değerlendirme için bkz. N.E., § 133; A.S., § 135; Halit İnciroğlu, § 140).

96. Nitekim Anayasa Mahkemesince darbe teşebbüsünden kısa süre sonra verilen kararda, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği tehlikeye sokan ve Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletini hedef alan bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalması nedeniyle söz konusu teşebbüsün arkasındaki terör örgütleriyle bağlantılı olduğu ve millî güvenliğe tehdit oluşturduğu değerlendirilen kamu görevlileri hakkında devlet tarafından bazı ilave ve olağan dışı tedbirlerin alınması, kamu hizmetinin yürütülmesi konusunda reform çalışmaları yapılması, bu bağlamda birtakım düzenlemelerin hayata geçirilmesi haklı gerekçelere dayanan gelişmeler olarak nitelendirilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, §§ 77-81; N.E., § 134; A.S., § 136; Halit İnciroğlu, § 141).

97. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin olduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince kanun koyucunun anılan hususlar çerçevesinde anayasal düzene sadakat göstermeyen kamu görevlileriyle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisi olduğu belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 74). Sadakatten duyulan şüphenin kamu görevlisinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak kamu görevlisinin sadakatinden duyulan şüphenin ağırlığı, ciddiyeti ve delillendirilmesi ifa edilen görevin önemi ve niteliği gözönünde bulundurulmak suretiyle değerlendirmeli ayrıca keyfî uygulamaları önlemek adına tarafların menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle açıklanmalıdır (N.E., § 135; A.S., § 137; Halit İnciroğlu, § 142).

98. Somut olaydaki tedbirin gerekçesi, zabıt kâtibi olarak görev yapan başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olduğunun değerlendirilmesidir. Anayasa Mahkemesi; irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini daha önce ifade etmiştir (bkz. §§ 38, 42; AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 30). Yine Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2016/6 D. İş, K.2016/12, 4/8/2016, § 80; Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; C.A. (3), § 126). Bu bağlamda FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olma hâli, demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığını ya da

zayıfladığını gösteren bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu noktada söz konusu tedbirin keyfîlik içerip içermediğinin ve durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığı irdelenmelidir (N.E., § 139; A.S., § 141; Halit İnciroğlu, § 146).

99. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açtığı davayı gören İdare Mahkemesinin davanın reddine ilişkin kararının gerekçesinde Bölge Adliye Mahkemesi kararında bulunan birtakım tespitler yer almaktadır (bkz. § 17). Buna göre İdare Mahkemesi, başvurucunun ikrar içeren beyanlarının bulunduğuna, başvurucu hakkında beyanda bulunan kişilerin başvurucunun sohbet adı verilen toplantılara katıldığına, başkalarının katılımını sağladığına ve bu toplantıları organize ettiğine, abla olarak faaliyet gösterdiğine yönelik tespitlere kararın gerekçesinde yer vermiştir. Bunun yanında başvurucu hakkında ceza yargılaması sürecinde etkin pişmanlık hükümlerine dayanılarak verilen hüküm de İdare Mahkemesi kararında bir tespit olarak yer almaktadır. Neticede İdare Mahkemesi başvurucunun eylemlerinin sabit olduğu ve FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

100. FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirin terör örgütüne üye olma veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme gibi suçlardan mahkûmiyet yahut terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyelik ya da mensubiyet şeklindeki birtakım nedenlerden hareketle değil bunlarla iltisaklı ya da irtibatlı olma gerekçesiyle tesis edildiği tekrar vurgulanmalı, ayrıca FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olmaya ilişkin yargısal denetimin idari yargının görev ve yetkisinde olduğu akılda tutulmalıdır. Daha açık bir ifadeyle ceza hukuku bağlamında bir suç ile ilgili olarak değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi adli yargı mercilerinin iken iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi idari yargı mercilerinindir. Ceza mahkemeleri bir suçun maddi ve manevi tüm unsurlarının oluşması, sanığın her türlü şüpheden uzak şekilde eylemi gerçekleştirmesi hâlinde mahkûmiyete karar vermektedir. İdare mahkemeleri ise bir idari işleme ilişkin yargılamada yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden inceleme yaparak işlemin hukuka uygun olup olmadığıyla ilgili olarak bir sonuca ulaşmaktadır. Aynı olgudan hareketle her mahkemenin kendi yargı kolunun yargılama ilkeleri ve delil standardı kapsamında farklı değerlendirme yapabilmesi mümkündür. Bu bağlamda ilgililer hakkında bir suçtan verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ya da beraat kararı, ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunup bulunmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Öte yandan FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat yönünden inceleme yapacak olan idari yargı düzenindeki yargısal makamların, adli yargı düzeninde tespit edilmiş birtakım verileri veya olay, olgu, bilgi ya da belgeleri inceleyerek bunları iltisak ve irtibat kavramları bağlamında değerlendirmeye alması ve ceza yargısından farklı yorumlaması olağandır.

101. Bu bağlamda başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının ortaya konulabilmesi için yargısal makamlar tarafından açıklanan gerekçelerden hareketle başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenip desteklenmediği, başvurucunun ve kamunun menfaatlerini dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçenin

yargısal makamlar tarafından ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir. Bu noktada İdare Mahkemesince başvurucu hakkındaki ifadelerin değerlendirilmesi suretiyle davanın reddine karar verildiği ve ceza yargılaması sonucunda başvurucu hakkında verilmiş olan mahkûmiyet hükmüne dayanılmadığı tekrar vurgulanmalıdır. Netice itibarıyla başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı hususu bahse konu ifadeler dikkate alınarak incelenmelidir.

102. Danıştay ve Yargıtay kararlarında da ortaya konulduğu üzere FETÖ/PDY yapılanmasında sohbet olarak tanımlanan toplantılarda örgüt lideri Fetullah Gülen'in kitaplarını okuma, sesli ve görüntülü kayıtlarını dinleme ve izleme, yine örgüte ait yayın ve yayımlardaki yazıları okuma ve videoları izleme, ayrıca örgüt içi talimat ve telkinlerin iletilmesi şeklinde birtakım faaliyetlerin gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Bu konuda beyanlarda bulunanların ifadelerine ve bu doğrultuda yargısal makamlar tarafından yapılan tespitlere göre FETÖ/PDY tarafından organize edilen sohbet adı altındaki bu toplantıların örgüt liderine ilişkin olağanüstü kişilik bilincinin aşılanması, katılanlarda kutsal dava fikrinin yerleştirilmesi, kişilerin bu doğrultuda yetiştirilmesi, grup aidiyetinin sağlanması, bağlılık, güven ve örgüte sadakatin oluşturulması gibi bazı fonksiyonel özellikleri vardır. Yine bu toplantıya katılanlardan himmet adı altında örgüte finansal destek temin edildiği de bazı ifadelere yansımıştır (bkz. §§ 34, 35). Netice itibarıyla yargısal makamlar tarafından yapılan tespitlerden hareketle örgüt tarafından sohbet olarak adlandırılan ve belirtilen nitelikte düzenlenen toplantıların tertibine iştirakin veya olayın özelliğine göre salt katılımın FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı ortaya koyabilecek nitelikte olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

103. Bu durumda sohbet adı altında düzenlenen bu toplantıların niteliği gözönüne alındığında olgusal olarak bahse konu toplantılara yönelik olarak belirtilen faaliyetler kişilerin FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olduğuna ilişkin bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bu kabulle birlikte söz konusu toplantıları organize etme şeklindeki eylemin ise kişilerin FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olduğuna yönelik bir unsur olarak değerlendirilmesi evleviyetle mümkündür. Diğer yandan FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma durumundan hareketle anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkması bağlamında bir kamu görevlisinden duyulan şüphenin kamu görevlisinden kaynaklanan bir sebebe dayanan, ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif olay ve vakıalarla desteklenmiş olabilmesi için anılan toplantılara katılıma yönelik de bir nitelik incelemesi yapılmalıdır. Öyle ki bu konuda beyanda bulunan ifade sahiplerinin, hakkında beyanda bulundukları kişilerin toplantılara katıldığına veya bu toplantıları organize ettiğine yönelik görgüye ve bilgiye dayanmayan duyumlarının somut ve objektif nitelikte olduğu kural olarak söylenemeyecektir. Görgüye ve bilgiye dayanan beyanlar söz konusu olduğunda ise bu nevi beyanların içeriği dikkate alınmalıdır. Bunun yanında söz konusu beyanlar tutarlı olmalı, varsa diğer delillerle çelişmemelidir. Nitekim bahse konu toplantılara katılım bağlamında tesadüfi sayılabilecek bir olayın ya da vakıanın, kamu görevlisinin anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına ilişkin ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif deliller kapsamında nitelendirilemeyeceği kabul edilmelidir.

104. Somut olayda, İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde yer alan ve başvurucu hakkındaki beyanlarla ortaya çıkmış olan eylemlerin ifade sahiplerinin beyanları bağlamında Bölge Adliye Mahkemesi kararında yer alan tespitlerle somutlaştığı görülmektedir (bkz. §§ 17, 23). Buna göre başvurucunun sohbet adı verilen örgütsel toplantılara katıldığına ilişkin olarak S.U.nun beyanları, bu toplantıları organize ederek başkalarının da katılımını

sağladığına dair N.K.K., N.A.Y., H.T. ve E.A.nın ifadeleri bu tespitin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bunun yanında Bölge Adliye Mahkemesi kararında yer aldığı üzere iki gizli tanığın başvurucunun abla olarak görev yaptığına ve himmet adı altında örgüte yardım topladığı hususundaki beyanlarına ilişkin tespit de yer almaktadır. Görgüye ve bilgiye dayalı olan bahse konu beyanlarla ortaya çıkan tespitlerin tesadüfi nitelikte olmadığı ve tutarlı olduğu gözönüne alınarak bunların anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına ilişkin ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif deliller olarak değerlendirilmesi kabul edilebilir.

105. Öte yandan başvurucu, İdare Mahkemesince silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm olduğundan bahsedilerek bu durumun irtibat ve iltisak olarak değerlendirildiğini, hâlbuki kendisi hakkında yürütülen ceza yargılamasında HAGB kararı verildiğini dile getirmiştir. Buna ilişkin olarak İdare Mahkemesince bahse konu ceza yargılaması sonucunda verilen hükümden hareketle davanın reddedilmediği, bu yargılamadaki bazı tespitlerin değerlendirilerek bir sonuca ulaşıldığı tekrar vurgulanmalıdır. Nitekim Danıştayın benzer şekilde kesinleşmiş ceza mahkemesi kararları bulunduğu gerekçesiyle verilen davanın reddine ilişkin kararların bozulmasına karar verdiği bilinmektedir. Danıştay bu kararlarında, idari yargı mercilerince kişilerin terör örgütleri ile irtibat ve iltisakının bulunup bulunmadığı hususunun OHAL Komisyonu kararlarında yer alan veya davalı idarelerce dosyalara sunulan tespitler ile davacılar hakkında yürütülen ceza soruşturması veya kovuşturmasında elde edilen maddi delillerin birlikte dikkate alınması suretiyle irdelenmesi gerektiğini belirtmiştir (bkz. §§ 36, 37). Bu durum da gözönüne alındığında yukarıda ifade edildiği üzere (bkz. § 100), FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma durumuyla ilgili olarak yürütülecek yargılamalarda idari yargı düzenindeki yargısal makamların yetkili ve görevli olmasından hareketle idari yargı mercilerinin adli yargı düzeninde ortaya çıkmış birtakım verileri veya olay, olgu, bilgi ya da belgeleri inceleyerek bunları iltisak ve irtibat kavramları bağlamında değerlendirmeye alması mümkündür.

106. Bununla birlikte ceza yargılaması yürütülürken ilgili kişiler hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmış olmasının bu kişilerin FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olması durumunu otomatik olarak ortadan kaldırmadığı belirtilmelidir. Başka bir anlatımla 5237 sayılı Kanun'da yer alan etkin pişmanlık müessesesi, belli suçlar yönünden failin pişmanlık göstermesi durumunda, hükmedilecek cezada indirim yapılması ya da cezaya hükmedilmemesi hâli olarak düzenlenmiştir. FETÖ/PDY yönünden örgüte üye olma, üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme gibi suçlardan hakkında ceza kovuşturması yürütülmüş, pişmanlık göstermiş ve yargılama sonucunda etkin pişmanlık hükümleri uygulanmış kişilere ilişkin bu durumun örgütle iltisaklı ve irtibatlı olmadıklarına ilişkin bir sonuç doğurduğu kural olarak söylenemez. Nitekim FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatın bulunması nedeniyle tesis edilen kamu görevinden çıkarma işlemi, adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütleri ile millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan olağanüstü tedbir niteliğinde bir yaptırımdır. Bu bağlamda ilgili kişilerin etkin pişmanlık göstermesinin ve eylemlerine yönelik olarak ikrarda bulunmasının bir sonucu olarak FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunması nedeniyle ortadan kalkmış olan anayasal düzene sadakat bağının tekrar kurulduğu doğrudan söylenemez. Bununla birlikte bu hususun yargısal makamlar tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle değerlendirilebileceği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Netice itibarıyla geçmişteki eylemlerini ikrar eden kişilerin beyanlarından hareketle FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı oldukları ve

demokratik anayasal düzene sadakat bağlarının ortadan kalktığı sonucuna ulaşan ve OHAL koşullarında işlem tesis eden kamusal makamların keyfî bir yaklaşım içinde olmadığı, ayrıca bu yönde uygulanan tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu kabul edilebilir.

107. Devletin darbe teşebbüsünün akabinde hızlı şekilde harekete geçerek FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olan kişileri tespit etmesi ve bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin tedbirler alması, demokratik anayasal düzene yönelen yakın ve açık tehlikenin bertaraf edilmesi açısından gereklilik unsurunu içermektedir. Başvuruya konu olan tedbir de somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu bir dönemde alınmıştır. Ayrıca devlet, ilgili tedbirlere karşı hak arama yolları oluşturarak tedbirlerin hukukiliğini idari ve yargısal mekanizmalarla denetlettirmiştir. Bu bağlamda başvurucu hakkında ortaya konulan tespitler gözönüne alındığında, başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu, bu suretle sadakat bağının ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle kabul eden yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaşmadığı söylenemez.

108. Dolayısıyla başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi bakımından diğer hususların ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

109. Öte yandan Anayasa Mahkemesi devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı yahut irtibatı olan kamu personelinin kamu görevinden çıkarılmasına ve bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamalarına ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerine, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerine ilişkin kuralı da incelemiştir. Bu kararında Anayasa Mahkemesi, Avrupa'da farklı ülkelerde gerçekleştirilen arındırma uygulamalarının Türkiye'de 15 Temmuz darbe girişiminden kaynaklanan ve anayasal düzeni hedef alan tehlikenin bertaraf edilmesi sürecinde hayata geçirilen tedbirlerden farklı olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin kamu görevinden çıkarılmasının kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldırmadığı belirtilmiş ve somut olaydakine benzer tedbirin millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli, gerekli ve orantılı olduğu kabul edilmiştir (bkz. § 41).

110. Bununla birlikte AİHM'in rejim değişikliği gibi radikal bir dönüşümün olmadığı durumlarda da Sözleşme'deki güvencelere riayet edilmesi koşuluyla kamu görevlilerine yönelik olarak meslekten çıkarma ve kamu görevinden yasaklama dâhil bazı tedbirlerin alınabileceğini kabul ettiği vurgulanmalıdır. Nitekim Xhoxhaj/Arnavutluk ve Naidin/Romanya kararlarında AİHM, başvurucular hakkında tesis edilen, kamu hizmetinden süresiz şekilde yasaklanmalarına ilişkin tedbirlerin ortaya konulan meşru amaçlarla uyumsuz ve orantısız olmadığı sonucuna varmıştır (bkz. §§ 56-63).

111. Buradan hareketle FETÖ/PDY'nin gizli yapısı, henüz tam olarak tüm üyelerinin tespit edilememesi ile terör örgütlerinin anayasal düzene karşı oluşturduğu tehdit gözetildiğinde bu tedbirin örgütün kamuda yeniden yapılanması ve güç elde ederek anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs etmesinin önlenmesi açısından somut koşullar bağlamında elzem olduğu açıktır. Somut olayda başvurucu, demokratik anayasal düzenin korunması bakımından kamu görevinden ilgili ve yeterli somut gerekçelerle çıkarılmış ancak özel sektörde çalışmasını engelleyen herhangi bir ilave kısıtlamaya tabi tutulmamıştır. Bu konuda bir kısıtlamanın

getirilmeyerek somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacıyla hareket edildiği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu tedbirin öngörülen amaç doğrultusunda ölçülü olmadığı da söylenemez.

112. Öte yandan somut olayda ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümüne imkân sağlamaya uygun yasal düzenlemelerin mevcut olduğu ve etkili şekilde işlediği görülmektedir. Nitekim yargılama safahatında dava dosyasına sunulan ve başvuruya konu kararların gerekçelerini oluşturan tüm bilgi ve belgelerin başvurucuya tebliğ edildiği, bu bilgi ve belgelere karşı etkin bir şekilde beyanda bulunma imkânının sağlandığı görülmektedir. Bu bağlamda olağanüstü şartlarda hızlı ve basit usulde kamu görevinden çıkarma tedbirinin uygulanması gerekliliği dikkate alındığında somut olayda yargısal denetimin etkili bir şekilde işlemediği ve yargılamayı yürüten mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığı söylenemez. Sonuç olarak başvurucunun yargısal makamlar önünde delillerini sunduğu, iddiada bulunma ve savunma haklarını herhangi bir engellemeyle karşı karşıya kalmadan kullandığı, dolayısıyla yargılamalarda usule ilişkin güvencelerin sağlandığı anlaşılmıştır.

113. Neticede darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak içinde olunduğunu göstermesi açısından yeterli kabul edilen gerekçelerin ilgili ve yeterli olduğu, somut başvurunun koşullarında alınan tedbirin olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli, ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğu ve keyfîlik içermediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eldeki başvuruda olağanüstü hâl koşullarında durumun gerektirdiği ölçünün korunduğu sonucuna varılmıştır.

114. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna ve başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

115. Başvurucu; ceza yargılaması sonucunda verilen HAGB kararına dayanılmak suretiyle İdare Mahkemesince davanın reddine karar verildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

116. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

117. Bilindiği gibi ceza muhakemesi hukuku ile idare hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. İdare hukuku, kamu gücünü kullanma yetkisine sahip olan idarenin gerçekleştirdiği işlem ya da eylemlerde uygulanması gereken başta anayasa olmak üzere yürürlükteki hukuk kurallarının bütününü ifade etmektedir. Bu bakımdan idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle hukuka aykırı olduğu ve iptali

menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davalarıyla ileri sürülür. Söz konusu davalar, idari yargı düzeninde yer alan yargı mercilerince idare hukuku ilkeleri kapsamında ele alınır. Bazı hâllerde kamu görevlisinin fiilî, ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra idare hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir. Bunun yanı sıra ceza hukuku anlamında suç teşkil etmeyen bir eylem ya da işlem idare hukuku bağlamında bir yaptırımı gerekli kılabilir. Zira cezai sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özcan Pektaş [1. B.], B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; Kürşat Eyol, § 30).

118. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden idari soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47).

119. Somut olayda adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütleri ile millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan olağanüstü tedbir niteliğinde bir meslekten çıkarma işlemi tesis edilmiştir. İdari yargı mercilerince eldeki başvurudan önce verilen kararlarda, bahse konu meslekten çıkarma işleminin nedeni olarak kabul edilen devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ ve/veya PDY ile iltisak ve irtibat içinde olma ölçütü çerçevesinde ve idare hukuku ilkeleri kapsamında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

120. Bunun yanında öncelikle söz konusu kararlarda başvurucunun ceza yargılamasında kendisine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığı belirtilmelidir. Danıştay kararında aktarılan hususun (bkz. § 21) ise yeni ya da ek bir gerekçe olmadığı, ceza yargılamasındaki durumun Danıştay tarafından anılan karara aktarılmasından ibaret olduğu, ayrıca başvurucunun Danıştay kararında yer alan bu hususa yönelik bir şikâyetinin olmadığı vurgulanmalıdır. Kaldı ki başvurucunun masumiyet karinesi bağlamındaki şikâyetlerinin yargısal makamların kullandığı dile ilişkin değil, ceza yargılaması sonucunda verilen HAGB kararına dayanılarak idari yargılama safahatında davasının reddedildiği iddiasına yönelik olduğu akılda tutulmalıdır (bu hususla ilgili olarak ayrıca bkz. §§ 99-101, 105). Netice olarak kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla ceza hukuku anlamında ve teknik unsurlarıyla yargılamaya konu suçun işlendiğine işaret etmediği, iltisak ve irtibat kavramlarının açıklanmasına yönelik olduğu anlaşılmıştır.

121. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 22. İdare Mahkemesine (E.2018/4844, K.2019/3769), Ankara Bölge İdare Mahkemesi 14. İdari Dava Dairesine (E.2021/674, K.2021/527), Danıştay Beşinci Dairesine (E.2021/3723, K.2023/2420) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/11/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurunun konusu, kamu görevlisinin OHAL kararnamesi ekli listesinde ismi yayımlanarak meslekten çıkartılması ve açılan iptal davasının reddiyle sonuçlanan sürecin masumiyet karinesini ve özel ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği iddiası oluşturmaktadır. İdari yargı yerinde görülen davanın konusunu ise meslekten çıkartılan davacının Fetö Terör Örgütü ile irtibat ve iltisakının bulunup bulunmadığı hususu oluşturmaktadır.

2. Diğer mahkemelerin ceza mahkemesi kararındaki olguları değerlendirmesine ilişkin yaklaşımı Mahkememizin çeşitli kararlarında ortaya koymuştur. Örneğin; “…ceza mahkemesine yansıyan olguların idarece veya yargı makamlarınca değerlendirilmesi sonucu, hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü bulunmayan kişi hakkında idari işlem ve yaptırım uygulanması veya bu idari işlem veya yaptırımın hukuka uygun bulunması doğrudan masumiyet karinesini ihlal etmez. Ancak burada kritik olan mesele, idarenin veya yargı makamlarının ceza mahkemesinin suçluluğa dair henüz kesinleşmemiş hükmüne dayanmaksızın kendilerinin olay ve olguları yorumlayarak idari anlamda bir sonuca ulaşmaları gerekliliğidir. Temel olarak masumiyet karinesi kişilerin suçlu muamelesi görmemesini hedefler” (AYM Salih Taş [2. B.], B. No: 2019/15835, 11/1/2023, par. 39; Burak Kaçmazer [1. B.], B. No: 2021/29090, 14/5/2025, par. 16). Kararlarda belirtildiği üzere önemli olan husus ilgili mahkemenin, ceza mahkemesinin kesinleşmeyen mahkumiyet kararında yer alan ilgili olguları ortaya koyan delilleri bizzat değerlendirerek olguların gerçekliğine ilişkin kanaatını gerekçeleriyle açıklamasıdır.

3. Memur hukukuna ilişkin olarak iltisak irtibat iddialarına dayalı uyuşmazlığın çözümü ve olguların tespiti ceza mahkemesinin değil idare mahkemelerinin görevidir. İdare mahkemeleri bu tür davalarda irtibat ve iltisak iddiasına dayanak teşkil eden olguların var olup olmadığını ve böyle bir olgu varsa bunun irtibat ve iltisak bağlantısının kurulması için yeterli olup olmadığını deliller kapsamında değerlendirmekle görevlidir. Başka deyişle idare mahkemeleri davaya dayanak olan olguların var olup olmadığına ilişkin delil değerlendirmesi yapmalı, olgularla ilgili olarak ulaştığı sonucu delillerle bağlantı kurarak gerekçesinde göstermelidir. Mahkeme ikinci olarak iddiaya konu olguların varlığını tespit etmişse hukuki nitelendirmeye geçerek bu olguların irtibat ve iltisakın varlığı için uygun ve yeterli olup olmadığı konusunda kanaatını gerekçesiyle açıklamalıdır.

4. İncelenen olayda idare mahkemesi kararında terör örgütüyle irtibat ve iltisakla ilgili olarak olgusal bir inceleme yapılmamıştır. İdare mahkemesi ceza davasında HAGB kararı ile sonuçlanan ve hukuki sonuç doğurmaması gereken ve hukuken askıdaki mahkumiyet kararında yer alan olguların tespitine ilişkin bir paragrafı tırnak içinde alıntılamış, akabinde ceza mahkemesinin bu tespitleri karşısında olguları var kabul ettiğini açıklamış ve irtibat ve iltisakın bulunduğu yönünde karar vermiştir.

5. Ceza mahkemelerindeki uyuşmazlıkların konusu, isnat edilen suçun dayanağı olan vakaların, olguların maddi alemde gerçekten meydana gelip gelmediğine ilişkin olarak delillerden hareketle bir kanaate varmayı gerektirir. Bu nedenle ceza mahkemesi delil değerlendirmesi yaparak suça konu olgunun, vakanın var olduğuna veya gerçekleşmediğine karar verir. Dolayısıyla idare mahkemesi tarafından ceza mahkemesi olgu tespitinin, ceza mahkemesinin tespiti olduğuna atıfla benimsenmesi, aslında kesinleşmemiş, hukuken askıda olan bir mahkumiyet kararından hareketle sonuca gidilmesi anlamına gelir. Nitekim idare mahkemesinin atıf yaptığı karar örgüt üyeliği suçundan verilen mahkumiyet kararının sonuçlarının açıklanmasının ertelenmesine ilişkindir.

6. Anayasa Mahkemesi daha önce, disiplin yargılamasında ceza mahkemesinin kesinleşmeyen mahkumiyet kararına atıf yapılarak gerekçe oluşturulmasının masumiyet karinesinin birinci boyutunu ihlal ettiğine karar vermiştir. Kararda yer alan; "…Kararın gerekçesinde; bir yandan kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasında verilen karara dayanıldığı, bir yandan da kullanılan ifadelerde başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği izleniminin oluşmasına sebebiyet verildiği görülmüştür. Bu durumda kesinleşmeyen mahkûmiyet hükmüne dayanılarak karar verilmesi sebebiyle başvurucunun masumiyetine gölge düşürülmüştür." sözleriyle bu durum ifade edilmiştir. Hatta kararda ceza mahkemesince verilen mahkumiyet kararına atıfla yetinildiği, ancak bunun disiplin fiiline konu eylemlerin varlığını kabul için yeterli olmayacağı belirtilerek; "Olaya bakıldığında ise Mahkeme tarafından ceza yargılaması esas alınmakla birlikte ceza yargılamasında yer alan olgular irdelenmemiştir. Mahkeme ceza yargılamasında yer alan bilgi ve belgeleri değerlendirmemiştir." denilmiş ve ceza mahkemesinde tartışılan olguların ve delillerinin açıkça idare mahkemesince tartışılması gerektiği ifade edilmiştir (AYM Burak Kaçmazer, B. No: 2021/29090, 11/1/2023, par. 19, 21).

7. Başvuruya konu olayda ise idare mahkemesi yalnızca ceza mahkemesi hakiminin delil değerlendirmesiyle birlikte örgüt üyeliği suçu bağlamında tartıştığı olgusal kanaate atıf yapmış, akabinde ceza mahkemesinin kararının HAGB ile sonuçlandığına değinmiş ve bu aktardıklarından hareketle olguların var olduğunu kabul ettiğini açıklamıştır. Şu halde idare mahkemesi var kabul ettiği olguları hangi deliller kapsamında kabul ettiğini göstermemiştir. AYM kararlarında belirtildiği üzere olguları ilk elden kendisi değerlendirmemiş, suçla

bağlantı kurulan kesinleşmemiş ceza mahkumiyeti kararındaki tespiti esas almış, başka deyişle bu atfı ile ceza mahkemesinin örgüt üyeliğine dair mahkumiyet yönündeki kanaati ile bu şekilde bir bağlantı kurmuş ve bu hükme (hükme temel alınan olgusal tespite) hukuki sonuç bağlayarak suçun da oluştuğu gibi bir algıya yol açmıştır. Dolayısıyla kararda kullanılan bu yöntem ve dil masumiyet karinesinin ihlal edilmesine yol açmıştır.

8. Öte yandan masumiyet karinesine ilişkin ihlali gidermekle yükümlü olan temyiz dairesi de kararı onarken, ilk derece mahkemesi gerekçesine atıf yaptıktan sonra “davacının silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği gerekçesiyle hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve anılan hükmün açıklanmasına karar verildiği ve söz konusu kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır.” şeklinde bir değerlendirme yapmıştır. Daire bu ifadesiyle ceza mahkemesinin kesinleşmeyen mahkumiyet kararıyla ve suçla bağlantı kurmak suretiyle masumiyet karinesi ihlalini pekiştirmiştir.

9. Özel hayata saygı hakkı yönünden bakıldığında ise idare mahkemesi, irtibat ve iltisak kavramlarıyla ilgili olguların gerçekliği konusunda ilk elden delillerle bağlantı kurarak bir değerlendirme yapmamıştır. Kesinleşmeyen ceza mahkumiyetindeki tespitlere atıfla var kabul ettiği olguların gerçekliğine hangi delilleri inceleyerek kanaat getirdiğini ortaya koymamış, bir gerekçe göstermemiştir. Yani AYM kararlarında belirtilen şekilde delillerle bağlantı kurarak olgularla ilgili bir inceleme yapmamıştır. Bir mahkeme kararının doğrudan delil incelemesi yapmadan bir olguyu var kabul etmesi yalnızca, kesinleşen başka bir mahkeme kararındaki olguya dayanılması durumunda söz konusu olabilir. Fakat henüz kesinleşmemiş ve hukuki sonuç doğurmayan bir ceza mahkemesinin mahkumiyet kararındaki olgusal tespitini delil değerlendirmeden kabul etmek, mahkeme kararlarının gerekçeli olması zorunluluğunu yok saymak anlamına gelir ki bu durum yargılamanın hakkaniyetini zedeler. Başka deyişle idare mahkemesi başvuruya konu anayasal hakkın gerektirdiği özenle bir inceleme yapmamış, asgari usuli güvenceleri sağlayamamıştır. Bu nedenle özel hayata saygı hakkı da ihlal edilmiştir.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile iltisakı ve irtibatının olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle meslekten çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının; idari yargı mercilerinin ceza mahkemesi kararına dayanarak davanın reddine karar verdiği belirtilerek masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı

hakkının ihlal edilmediğine ve masumiyet karinesine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Adalet Bakanlığı bünyesinde zabit kâtibi olarak görev yapan başvurucunun 679 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye ekli (1) sayılı listede ismine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılması şeklindeki işlemine karşı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna yapılan başvurunun reddi üzerine Ankara 22. İdare Mahkemesine iptal davası açılmış olup bu dava 29/11/2019 tarihinde reddedilmiştir. Karar istinaf (18.03.2021) ve temyiz (14.03.2023) incelemelerinden de geçerek kesinleşmiştir.

3. Bu arada başvurucu ile ilgili yürütülen ceza yargılamasında Erzurum 2. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucuyu 08.05.2018 tarihli kararla "FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme" suçundan 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırmıştır. İstinaf başvurusu üzerine ise 11/09/2019 tarihinde Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesince Ağır Ceza Mahkemesi kararı kaldırılmış ve başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği anlaşılarak FETÖ/PDY'nin yapısı ve faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve bu suçların failleri ile ilgili vermiş olduğu bilgiler uyarınca hakkında etkin pişmanlık hükümleri uygulanarak başvurucunun 1 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Karar bu şekilde kesinleşmiştir.

4. Başvurucunun irtibatı ve iltisakı ile ilgili olarak Ankara 22. İdare Mahkemesi; ceza mahkemelerinde verilen kararlardaki "mahkumiyet"lere değinmiş, Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesi'nin başvurucu ile ilgili "Dairemizce Delillerin Değerlendirilmesi ve Ulaşılan Kanaat" başlığı altında yaptığı değerlendirmeden aynen alıntı yapmış ve buradan hareketle de başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

5. Bununla birlikte idari yargı mercilerinin hiçbirisi başvurucunun hangi somut delillere dayalı biçimde terör örgütü ile irtibatı ve iltisakı olduğunu değerlendirip bu şekilde sonuca ulaşmış değildir.

6. Mahkememiz çoğunluğu ise başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı olduğu hususundaki iddiaları değerlendirirken tamamen ceza mahkemesi karar gerekçelerine dayanan idari yargı mercilerinin kararlarında bir sorun görmemiş ve hatta "başvurucu hakkında ortaya konulan tespitler gözönüne alındığında, başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu, bu suretle sadakat bağının ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle kabul eden yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaşmadığı söylenemez." (bkz.: § 107) şeklinde bir tespite yer vermiştir.

A. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal iddiası:

7. Başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı bağlamında Anayasa Mahkemesinin bu bireysel başvuruda yapacağı inceleme, idari yargı mercilerince somut olgu ve delillere işaret edilerek başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakının bulunup bulunmadığının ne şekilde ortaya konulduğunu incelemekle sınırlıdır.

8. Dolayısıyla bu aşamada Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi tutulacak husus, idari

yargı mercilerinin işlemin iptal talebinin reddine karar verirken başvurucunun nasıl ve hangi delillere dayalı olarak FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı bulunduğunu ortaya koyan gerekçesidir.

9. Ancak burada önemle vurgulamak gerekir ki başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı bulunduğunu idari yargı mercilerinin bizzat kendi yaptığı değerlendirmeyle ortaya koyması gerekmektedir. Gerçekleştirilen bireysel başvuru inceleme sürecinde Anayasa Mahkemesinin ilk elden irtibat ve iltisakla ilgili değerlendirme yapması mümkün değildir.

10. Zira bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi gereğince somut ihlal iddiaları ile ilgili olarak zaten Anayasa Mahkemesinin ilk elden bir inceleme yetkisi bulunmamakta olup, bu konudaki yetki idari yargı mahkemelerinindir.

11. Bilindiği üzere bireysel başvuru sistemi “ikincillik” esasına dayalı biçimde oluşturulmuş bir hak arama yoludur. Bu sistemde ihlal iddiaları ilk olarak derece mahkemeleri tarafından incelenip somut olarak bu mahkemeler tarafından karşılanmalıdır. Anayasa Mahkemesi ise ancak derece mahkemelerinin kararlarındaki gerekçelerden hareketle inceleme yaparak bu karar gerekçelerindeki hukuki yaklaşımların hak ihlaline sebebiyet verip vermediğini değerlendirme yetkisine sahiptir. Bu yönü ile Anayasa Mahkemesinin ilk elden değerlendirme yapması ve derece mahkemelerinin söylemediğini kendisinin söylemesi bireysel başvuru sistemindeki ikincillik ilkesinin tersyüz edilmesi sonucunu doğurur.

12. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararlarında da bireysel başvuru yolunun “ikincil niteliği belirgin” bir hak arama yolu olduğu vurgulanmaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (örnek bir karar için bkz.: Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 18).

13. Bireysel başvuruya konu somut olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir (Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68). Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili bu makamların yerine geçecek şekilde delillerin değerlendirmesini yapmasının veya yürütülmesi gerekli olan soruşturma işlemlerini belirlemesinin söz konusu olamayacağı özellikle vurgulanmalıdır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir (Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk, B. No: 2013/7832, 21/4/2016, § 185).

14. Dolayısıyla devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı olduğu gerekçesiyle kamu hizmetinden çıkarılanlarla ilgili yapılan bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin yapacağı incelemedeki temel yaklaşım, kamu hizmetinden çıkarılma şeklindeki tedbirin keyfîlik içerip içermediğinin ve durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi şeklinde olmalıdır (benzer biçimde bkz.: Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 146; N.E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 139).

15. Bunun içindir ki başvurucu hakkındaki tedbirin idari yargı mercilerince verilen kararların gerekçelerinde yer alan tespitler ve değerlendirmeler dikkate alınarak ne şekilde bireyselleştirildiği Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru bağlamında yapacağı

incelemede önem arz etmektedir.

16. Anayasa Mahkemesince, başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının ortaya konulabilmesi için yargısal makamlar tarafından açıklanan gerekçelerden hareketle başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatının ciddi, önemli ve somut olgularla desteklenip desteklenmediği, başvurucunun ve kamunun menfaatlerini dengeleyecek şekilde yeterli gerekçenin yargısal makamlar tarafından ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir (Halit İnciroğlu [GK], § 148). Dolayısıyla idari ve yargısal makamların başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğunu, bu suretle anayasal düzene sadakatinin ortadan kalktığını ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya koyması gerekmektedir (benzer biçimde bkz.: Halit İnciroğlu [GK], § 155).

17. Özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında durumun gerektirdiği ölçüde olabilmesi için FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurucunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda örgütle irtibata veya iltisaka ilişkin gerekçenin somut olay ve olgular, esaslı iddialar ile kişilerin lehine ve aleyhine sayılabilecek delillerin birlikte ve bütünlük hâlinde değerlendirildiğini gösterir nitelikte olması gerekmektedir. Anılan bu gereklilik irtibat ve iltisak kavramlarının içeriğinin kişiye ilişkin bir profilin çıkarılmasıyla doldurulabilir, somutlaştırılabilir olmasının da bir sonucudur (Halit İnciroğlu [GK], § 151).

18. Bu perspektiften somut uyuşmazlığa bakıldığında başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatı ve iltisakı bulunduğunun idari yargı kararlarında ne şekilde ortaya konulduğu önem arz etmektedir. Somut başvuruda başvurucunun irtibatı ve iltisakı noktasında esas alınan delillerle ilgili olarak idari yargı mercilerinin kararlarında Anayasa Mahkemesinin aradığı ölçüde bir değerlendirmenin yapılmadığı görülmekte olup, mahkemelerin başvurucu ile ilgili delilleri esas alarak terör örgütü ile irtibatı ve iltisakı yeterli ölçüde yorumlayarak ortaya koyabildiklerini söyleyebilmek mümkün değildir.

19. Zira Ankara 22. İdare Mahkemesi “Uyuşmazlık Konusu Olayın Değerlendirmesi” başlığı altında başvurucu ile ilgili ceza davası sürecinden detaylıca bahsetmiş ve ardından Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin başvurucu hakkındaki kararından tırnak içinde uzun bir alıntı yapmıştır. Bu tespitten hemen sonra ise ceza mahkemesi kararındaki aynen alıntılara atıfla başvurucunun FETÖ/PDY’nin kuruluş amaçlarını, faaliyet ve eylemlerini benimsediğini gösterir şekilde örgütün amaçları doğrultusunda yoğunluk, süreklilik ve çeşitlilik arzeden eylem ve faaliyetlerde bulunduğu sabit olduğundan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

20. Görüldüğü üzere Ankara 22. İdare Mahkemesi somut olgulara dayalı biçimde irtibat ve iltisak ile ilgili hiçbir değerlendirme yapmamış, başvurucu ile ilgili ceza davasındaki gerekçeden aynen alıntı yaparak başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakının bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

21. Bu nedenle bu başvuru bağlamında Mahkememiz çoğunluğunun derece mahkemelerinin hiçbir somutlaştırma yapmadığı bir kararda ihlal bulmaması esasında Anayasa Mahkemesi kararlarında ortaya konulan ve irtibat ve iltisakla ilgili değerlendirmelerin idari yargı mercilerince somut olgu ve delillere dayalı biçimde yapılmasını zorunlu gören standart ile de çelişmektedir.

22. Dolayısıyla burada çoğunluk kararında yapıldığı gibi irtibat ve iltisak ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin idari yargı mercilerinin yapması gerekeni ilk elden değerlendirme yaparak gerçekleştirmesi bireysel başvuru inceleme yöntemi bağlamında sorunludur.

23. Esasında gerek idari yargı mercilerinin ve gerekse bireysel başvuru inceleme sürecinde Anayasa Mahkemesinin FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak konusunda ne derece sorunlu bir yaklaşım içerisinde konuyu ele almış oldukları Mahkememiz çoğunluk kararındaki sadece şu paragrafa bakıldığında bile çok net biçimde gözler önüne serilmektedir:

“Somut olayda, İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde yer alan ve başvurucu hakkındaki beyanlarla ortaya çıkmış olan eylemlerin ifade sahiplerinin beyanları bağlamında Bölge Adliye Mahkemesi kararında yer alan tespitlerle somutlaştığı görülmektedir (bkz. §§ 17, 23). Buna göre başvurucunun sohbet adı verilen örgütsel toplantılara katıldığına ilişkin S.U.nun beyanları, bu toplantıları organize ederek başkalarının da katılımını sağladığına dair N.K.K., N.A.Y., H.T. ve E.A.nın ifadeleri bu tespitin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bunun yanında Bölge Adliye Mahkemesi kararında yer aldığı üzere iki gizli tanığın başvurucunun abla olarak görev yaptığına ve himmet adı altında örgüte yardım topladığı hususundaki beyanlarına ilişkin tespit de yer almaktadır. Görgüye ve bilgiye dayalı olan bahse konu beyanlarla ortaya çıkan tespitlerin tesadüfi nitelikte olmadığı ve tutarlı olduğu gözönüne alınarak bunların anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına ilişkin ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif deliller olarak değerlendirilmesi kabul edilebilir.” (bkz.: § 104).

24. Tekraren vurgulamak gerekir ki aynen alıntı yapılan paragraftaki hiçbir husus somut bir olgu veya delil olarak ele alınıp idari yargı kararlarında FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisaka etkisi yönü ile ilk elden değerlendirilmiş değildir. Bu hususlar tamamen ceza mahkemesi kararında yer almakta olup oradan aynen alıntı ile idare mahkemesi kararına aktarılmışlardır.

25. Oysa burada idari yargı mercileri irtibat ve iltisakla ilgili değerlendirmelerini somut olgu ve delillere dayalı biçimde ve süreçte başvurucuya adil yargılanma hakkı bağlamındaki güvenceleri de sağlayarak ve tamamen kendi yorumlamalarına dayalı biçimde gerçekleştirmeleri gerekirdi. Ancak bu biçimdeki bir yorumlamaya dayalı bir red kararı üzerine yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi içtihadı bağlamında aranan standart karşılanmış olacaktır.

26. Yukarıda sıralanan gerekçelerle eldeki bireysel başvuruda idari yargı mercilerinin somut olgu ve delilleri hiçbir şekilde değerlendirmeden tamamen ceza mahkemesi kararlarından aynen alıntılarla başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakının bulunduğu gerekçesiyle kamu hizmetinden çıkarılması biçimindeki işleme ilişkin iptal talebinin reddi sonucuna ulaşması, başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatına saygı hakkını ihlal etmektedir.

B. Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesine ilişkin ihlal iddiası:

27. Anayasa’nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasındaki “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz” hükmünde karşılığını bulan masumiyet karinesi, kişiler için esasında olağanüstü yönetim usullerinden birinin yürürlükte olduğu dönemlerde dahi hiçbir şekilde dokunulamayacak açıklıkta bir güvencedir. Zira temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulması başlıklı Anayasa’nın 15. maddesinin üçüncü fıkrasındaki sert çekirdekli haklar arasında “Suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu

sayılamaz” şeklinde masumiyet karinesine de yer verilerek bu güvencenin olağanüstü dönemlerde de mutlak biçimde korunması öngörülmüştür.

28. Bu nitelikte mutlak bir hak olan masumiyet karinesi gereğince bir kişinin suçluluğu mutlaka bu kişi hakkında verilmiş olan ve kesinleşmiş bir mahkeme kararına dayandırılmalıdır. Dolayısıyla kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadığı sürece bir kişinin suçlu muamelesi görmesi masumiyet karinesini ihlal edecektir.

29. Anayasa Mahkemesinin bir kararında ifade ettiği gibi; “Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan ‘suçsuzluk karinesi’, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin, adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır. Suçsuzluk karinesi uyarınca, bir kişinin suçlu olarak nitelendirilebilmesi ve hakkında ceza hukukunun alanına giren yaptırımların uygulanabilmesi, kesin hükümle mahkûm olmasına bağlıdır” (E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013).

30. Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağını ifade eden ve aynı zamanda adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin Anayasa Mahkemesi kararlarında da sıklıkla ifade edildiği üzere iki önemli yönü bulunmaktadır.

31. Masumiyet karinesi bağlamında kişiye sağlanan iki güvenceden herhangi birine uyulmaması durumunda masumiyet karinesinin ihlali gündeme gelmektedir. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru incelemelerinde de bu hususlara bağlı biçimde denetim yaparak sonuca ulaşmaktadır.

32. Bu bağlamda sağlanan ilk güvence, kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen süreç boyunca kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklamaktadır. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı olmayıp aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle de sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

33. Masumiyet karinesinin sağladığı güvencelerden ikincisi ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğu aşamadan sonra devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını ve kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirmektedir (Galip Şahin, § 40). Dolayısıyla bu bağlamda kesinleşmiş bir mahkeme kararı ile suçluluğu sabit olmayan bir kişi hakkında kamusal yetki kullanan organların yaklaşımı ve bu kişi ile ilgili kullandıkları dil fevkalade önem arz etmektedir.

34. Bu temel ilkeler çerçevesinde somut bireysel başvuruya bakıldığında burada masumiyet karinesinin iki güvencesinin de ihlal edildiği görülmektedir.

35. Yukarıda da kısaca belirtildiği üzere başvuru hakkında yürütülen ceza yargılamasında Erzurum 2. Ağır Ceza Mahkemesi terör örgütüne yardım suçundan mahkumiyet cezası vermiştir. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesi ise bu cezayı kaldırıp etkin pişmanlık hükümlerini devreye sokarak terör örgütüne üye olma suçundan iki yılın altında bir ceza vererek bu ceza ile ilgili hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

36. Eldeki başvuruda masumiyet karinesinin birinci güvencesi yönü ile ihlal, idari yargı merciinin karar gerekçesinde başvurucunun mahkum edildiğine yer verilmesinden kaynaklanmaktadır. Ankara 22. İdare Mahkemesi "Nitekim davacı, ceza mahkemesinde 'FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma' suçundan hapis cezası ile cezalandırılmıştır" şeklindeki bir ifadeye yer vermiştir. Oysa burada Bölge Adliye Mahkemesince başvurucu hakkında verilen mahkumiyet sonrasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Nitekim 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (5) nolu fıkrasında da açıkça belirtildiği üzere hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade etmektedir.

37. Ek olarak, İdare Mahkemesi kararının temyiz incelemesini gerçekleştiren Danıştay 5. Dairesi kararında da başvurucunun temyiz talebi reddedilirken "Öte yandan, dava dosyasında yer alan belgeler ve UYAP kayıtlarının incelenmesinden; davacının 'silahlı terör örgütüne üye olma' suçunu işlediği gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırılmasına ve anılan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği ve itiraz edilmemesi üzerine söz konusu cezanın kesinleştiği anlaşılmaktadır" şeklinde bir değerlendirmeye yer verilmektedir.

38. Gerek Ankara 22. İdare Mahkemesi ve gerekse Danıştay 5. Dairesi kararındaki bu ifadeler esasında bu kişinin cezai anlamda bir mahkumiyet aldığı ve dolayısıyla suçluluğunun sabit olduğu şeklinde bir muamele olarak görülmektedir. Oysa Anayasa Mahkemesinin yukarıda zikredilen kararında da ifade edildiği üzere masumiyet karinesinin birinci güvencesinin kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı olmayıp aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunulmamasını gerekli kılmaktadır.

39. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (benzer yönde bkz.: Galip Şahin, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

40. İşte bu nedenle mevcut bireysel başvuruda masumiyet karinesinin birinci güvencesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmak gerekir.

41. Eldeki bireysel başvuruya konu olayda başvurucunun kamu görevinden çıkarılması ile ilgili işlemin iptal istemi reddedilirken Ankara 22. İdare Mahkemesince kullanılan dil de masumiyet karinesinin ikinci güvencesini açıkça ihlal etmektedir. Zira başvurucu hakkında nihai olarak ceza yargılamasında mahkumiyet dışında bir hüküm kurulmuş olmasına rağmen İdare Mahkemesi kararında somut olgu ve delillerden hareketle değil Bölge Adliye Mahkemesi kararından aynen faydalanılarak sonuca ulaşılmıştır.

42. Dolayısıyla bu aşamada özensiz bir dil kullanılmış ve böylece İdare Mahkemesi bir kamu makamı olarak toplum nezdinde başvurucunun suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmadan karar gerekçesini oluşturmuştur (benzer biçimde bkz.: Galip Şahin, § 40).

43. Oysa burada idari yargı mercilerinin masumiyet karinesinin ikinci güvencesini ihlal etmemek için hiçbir şekilde ceza mahkemesi kararındaki gerekçeye atıf yapmaksızın eldeki somut olgu ve delillerden hareketle irtibat ve iltisakla ilgili değerlendirme yaparak sonuca ulaşması gerekirdi. Bu nedenle somut başvuruda idari yargı mercilerinin kullandığı özensiz

dil başvurucunun masumiyet karinesinin ikinci güvencesini de ihlal etmektedir.

44. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ve Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle Mahkememiz çoğunluğunun görüşüne katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

1. Anayasa Mahkemesi 2023/46215 esas sayılı dosyada, sayın çoğunluk başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

2. Aşağıda açıkladığım sebeplerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında özetlenmiştir.

4. 15 Temmuz darbe girişimine ilişkin olay ve olgular Fetö terör örgütüne yönelik kamu organlarının aldığı kararlar mahkemenin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

5. Başvurucu Adalet Bakanlığı Personeli olarak görev yapmaktayken Fetö terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu gerekçesiyle memuriyetten çıkarılmıştır. Başvurucunun ihracına gerekçe olarak, ceza yargılamasında sırasında aldığı mahkumiyet hükmü esas alınmıştır. Başvurucuya örgüt üyeliği suçundan etkin pişmanlık göstermesi nedeniyle bir yıl on ay on beş gün hapis cezası verilmiştir. ve hükmün açıklanması geri bırakılmıştır. Bu hüküm nedeniyle iltisak ve irtibatın bulunduğu kabul edilmiştir. Anayasa Mahkemesince, etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasının Fetö/Pdy ile iltisak ve irtibatın bulunması nedeniyle ortadan kalkmış olan Anayasal düzene sadakat bağının tekrar kurulduğu anlamına gelmeyeceğini OHAL koşullarında tesis edilen işlemin kamusal makamların keyfi bir yaklaşım içinde olmadığı ve ölçülü olduğu kabul etmiştir.

6. Başvurucunun etkin pişmanlık hükümlerinden yararlandığı Fetö/Pdy hakkında kamu makamlarına bilgi verdiği bu bilgiler sonucu örgüte mensup başka kişilerle ilgili adli ve idari süreçlerin yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

7. Başvurucunun etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmasından sonra sadakat bağının kurulmadığının kabulü Anayasallık açısından doğru bir yaklaşım değildir. Mahkemece başvurucunun durumu bu yönleriyle tartışılmalı ve sonuca ulaşılmalıdır.

8. Öncelikle, FETÖ/PDY’nin yargı kararlarına da yansıyan ve Mahkememizce de kabul edildiği üzere bir eğitim ve sosyal gönüllülük, dini bir yapılanma hareketi olarak ortaya çıktığı, daha sonrasında kriminalize olarak gerçek amacını ortaya koyduğu, hukuk dışı faaliyetler gerçekleştirmeye ve anayasal düzeni ortadan kaldırma gayesini taşıdığını izhar

etmeye başladığı anlaşılmaktadır (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024).

9. Söz konusu durum, suç ve cezada kanunilik ilkesi gereğince başvuruculaın, örgütün illegal amacını ortaya çıkaran olgusal durumlar ile Milli Güvenlik Kurulu kararları sonrasında gerçekleştirilen eylem ve işlemlerin kişilerin FETÖ ile bağlantısı açısından dikkate alınması, bu eylemlerin ortaya konulmasında ve değerlendirilmesinde, örgütün yapısının ve perdelemesinin de göz önünde bulundurulması gerektiğini göstermektedir (Bilal Celalettin Şaşmaz, B. No: 2019/20791, 18/10/2022, §§ 11-13).

10. Mahkememize göre, Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçülü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (N. E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 124; A. S. [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 126; Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 131).

11. Başvurucunun hukuki durumunun netleştirilebilmesi için TCK’da yer alan etkin pişmanlık müessesesinin açıklanması gerekmektedir.

12. Etkin pişmanlık, doktrinde uygulamada faal nedamet, aktif pişmanlık, eylemli pişmanlık gibi isimlerle de nitelendirilmelidir. İzzet Özgenç’e göre; suçun icra hareketlerinin yararlanmasından sonra failin neticenin meydana gelmesinin önlemesi anlamına gelmektedir. (İzzet Özgenç Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Bası, Ankara Seçkin Yayınları 2014 syf 476.) Hukuki niteliği itibariyle cezayı kaldıran veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplerden olan etkin pişmanlık gönüllü vazgeçmenin tamamlanmış suçlardaki görünümü olarak ortaya çıkmaktadır. (Mahmut Koca, İlhan Üzülmez Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara Seçkin Yayınları, syf 385.)

13. Türk Ceza Kanunun 221. Maddesinde etkin pişmanlık düzenlenmiştir. Madde hükmü şu şekildedir: : (1) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmaz. (2) Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz. (3) Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz. (4) Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır. (5) Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir. (6) (Ek: 6/12/2006 – 5560/8 md.) Kişi hakkında, bu

maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz.

14. Etkin pişmanlık ile ilgili maddenin gerekçesi şu şekildedir: “Madde metninde, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu amaçla kurulmuş örgüte üye olmak suçları ile ilgili olarak etkin pişmanlık hâli düzenlenmiştir.

Birinci fıkrada, örgüt kurucu veya yöneticileri ile ilgili etkin pişmanlık hükmüne yer verilmiştir. Buna göre; suç işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek dolayısıyla haklarında soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kişiler hakkında cezaya hükmolun-maz.

İkinci fıkrada, suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olan kişilerle ilgili etkin pişmanlık hükmüne yer verilmiştir. Örgüt üyesinin, etkin pişmanlık hükmünden yararlanabilmesi için, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmemiş olması ve ayrıca, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi gerekir. Bu koşulların gerçekleşmesi hâlinde, hakkında cezaya hükmolunmayacaktır. Bu koşullar gerçekleştikten sonra, kişi hakkında örgüt üyesi olmaktan dolayı soruşturma başlatılmış olmasının veya örgütün faaliyeti çerçevesinde başkaları tarafından suç işlenmiş olmasının, etkin pişmanlıktan yararlanma açısından bir önemi bulunmamaktadır.

Üçüncü fıkrada ise, yakalanan örgüt üyesi ile ilgili etkin pişmanlık hükmüne yer verilmiştir. Yakalanmış olmasına rağmen, bu fıkrada belirlenen şartların gerçekleşmesi hâlinde örgüt üyesi cezalandırılmayacaktır. Bu şartlardan birisi, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmemiş olmak; diğeri ise, örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermiş olmaktır. Verilen bilginin, örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli olup olmadığını takdir yetkisi mahkemeye aittir.

15. Kişi, suç işlemek için kurulmuş olan örgütün kurucusu, yöneticisi veya üyesi olmakla birlikte, örgütün ulaştığı yapılanma itibarıyla dağılmasını sağlama imkanından yoksun olabilir. Bu durumda bile, söz konusu sıfatları taşıyan kişilerin belli şartlarda etkin pişmanlıktan yararlanması sağlanabilmelidir. Bu düşüncelerle maddenin dördüncü fıkrası düzenlenmiştir. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi hâlinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmayacaktır.

16. Kurucu, yönetici veya üyenin, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgileri yakalandıktan sonra vermesi hâlinde, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı hakkında verilecek cezada belli oranda indirim yapılması kabul edilmiştir.

17. Terör örgütleriyle etkin mücadelede terör örgütlerinin insan kaynağının kurutulması önemlidir. Alınacak tedbirlerle örgütlerin etkisizleştirilmeleri terör eylemlerinin aydınlatılması gelecekte işlenebilecek suçların engellenebilmesi ve terör örgütüne üye olanların tekrar topluma kazandırılması bakımından etkin pişmanlık müessesesi önemli bir kurumdur. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun çok sayıda kararı bulunmakla beraber 2/7/2019 tarihli 2019/9 2019/514 sayılı kararında ; - Bu müessese terör örgütleriyle etkin mücadele edebilmek için, örgütleri ortaya çıkarıp dağıtmayı, örgüt elemanlarını devletin yanına çekerek bir yandan zayıflatıp diğer yandan da örgütlerin deşifre olmasını sağlayarak örgüt

bünyesinde faaliyet gösteren failleri yakalamayı, “etkin pişmanlık” hükümlerinden yararlanan sanıkları topluma kazandırmayı, örgüt bünyesinde gerçekleştirilen eylemleri açığa çıkarmayı ve benzer suçların tekrar işlenmesini önlenmeyi de amaçlamaktadır. (Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 02.07.2019 tarihli ve 2019/9.MD-312-2019/514 sayılı kararı) 8- Yargısal uygulamalar ve doktrindeki görüşler dikkate alındığında “etkin pişmanlık” düzenlemesi yapan yasaların, bir af yasası olmayıp terör örgütü mensubu olan sanıkların topluma kazandırılabilmesinin yanında esasen terör örgütlerinin insan kaynağının kurutulabilmesi, örgütün etkisizleştirilip ortadan kaldırılması ve işlenen suçların aydınlatılabilmesi amacına yönelik düzenlemeler olduğu görülmektedir. 9- Etkin pişmanlık hükümlerinin amacı, bir yandan terör ve örgütlü suçlarla mücadele bakımından stratejik önemi nedeniyle en etkili bilgi edinme ve mücadele araçlarından olan örgütün kendi mensuplarını kullanmak, diğer taraftan da suç işlemeyi önlemek, mensup olduğu yasa dışı örgütün amaçladığı suçun işlenmesine engel olanları ve işlediği suçtan pişmanlık duyanları cezalandırmayarak yeniden topluma kazandırmaktır.

18. Başvurucunun etkin pişmanlık hükümlerinden yararlandığı mahkeme kararı ile sabittir. Başvurucunun yargılandığı dava dosyasında, örgüte ilişkin bilgiler verdiği, örgüt elemanlarının ortaya çıkarılması konusunda kamu otoritelerine yardımcı olduğu, örgütün dağılmasına katkı sunduğu kesinleşen yargı kararı ile sabittir. Örgüt ile mücadelede arındırma süreçleri kamuda bulunanlarının ve kamuda görev yapanların kamu ile bağının kesilmesi önemli mücadele araçlarından biridir. Nitekim kanun koyucu somut başvurucuya da uygulanan yöntemle iltisak ve irtibat düzeyindeki örgütsel bağlarını da yeterli görerek iltisak ve irtibatları tespit edilen kamu görevlilerine ilişkin arındırma süreçlerini işletmiştir. Etkin pişmanlıktan yararlanan örgüt mensuplarının örgüt ile bağı, kendi beyanları ve yargı kararları ile sabit hale gelmektedir. Ancak etkin pişmanlıktan yararlanan bireylerin örgüt ile ilgili verdikleri bilgilerin örgütün dağılmasına katkı sağladığı, tespit edilemeyen örgüt mensuplarının tespitine katkı sağladığı açıktır. Bu bireylerin örgüt ile bağlarını kestikleri ve iradelerini ortaya koydukları yargı kararları ile belirlenmektedir. Anayasal prensiplere ve sadakat bağı tesisi ile harekete geçtikleri örgütü karşılarına aldıkları verdikleri bilgilerle adli ve idari süreçlere katkı sundukları açıktır. Bu durumda olan kişilerle örgüt üyesi olan kişilerle aynı yaptırıma maruz bırakılmaları Anayasallık anlamında hukuk devleti ilkesi ve eşitlik ilkesine memuriyetle bağının kesilmesi nedeniyle de özel hayata saygı hakkına aykırı düşecektir.

19. 679 sayılı KHK ve 685 sayılı KHK’larla arındırma süreçleri kamuda yapılmıştır. Mevcut düzenlemelerde etkin pişmanlıktan yararlanan kişilerin konumuna ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. KHK’larla ihraç edilenlerin bir daha kamu görevine giremeyecekleri de düzenlenmiştir. Kişilerin bir daha kamu görevine giremeyecekleri hususu göz önüne alındığında müdahalenin orantılı olup olmadığı da incelenmelidir. Kural düzenlenirken etkin pişmanlıkta bulunanlarının durumu düzenlenmemiştir. Etkin pişmanlık gösteren kamu görevlileri arasında üstün kamu gücü kullanıp kullanmadığı gibi bir ayrım yapılmamıştır, görev ayrımı yapılmamıştır. Bu durumlar söz konusu düzenlemenin orantılı olmadığını ortaya koymaktadır.

20. Somut olayda da olduğu gibi örgütü karşısına alıp etkin pişmanlık gösteren şahısların, kurulan yeni sadakat bağının bir daha kamuya giremeyeceği göz önüne alındığında önemsizleştireceği görülmelidir. Bu durum etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmayı düşünen kişileri de etkileyeceği açıktır. Kural mevcut haliyle durumu engelleyici düzenlemelerde içermemektedir. Ölçülülük bağlamında belirtilen Anayasallık sorunu

bulunan kuraldan kaynaklandığı anlaşıldığından Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz kararında belirtilen ilkeler çerçevesinde ihlal kararı verip sonuca ulaşması gerekirken ihlal olmadığı sonucuna ulaşması nedeniyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle meslekten çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının; idari yargı mercilerinin ceza mahkemesi kararına dayanarak davanın reddine karar verdiği belirtilerek masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğu, başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ve bu nedenle ihlal bulunmadığı, masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu sonuca iştirak edilmemiştir.

3. Başvurucu, zabıt kâtibi olarak görev yaparken 679 sayılı KHK ile FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. OHAL Komisyonu başvuruyu, başvurucu hakkında yürütülen ceza davasındaki örgüt bağlantısı tespitlerine dayanarak reddetmiştir.

4. Başvurucu idari yargıda işlemin iptalini istemiş; delil olmadığını, masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. İdare ise sohbet toplantılarına katılma, “abla”lık yapma, himmet/kurban toplama gibi eylemleri vurgulamıştır.

5. İdare Mahkemesi, ceza mahkemesi bulguları ve tanık anlatımlarına dayanarak davayı reddetmiştir. İstinaf ve temyiz mercileri bu kararı hukuka uygun bularak onamıştır. Ceza yargılamasında da başvurucu hakkında örgüt üyeliği suçundan etkin pişmanlık uygulanarak verilen HAGB kararı 2019’da kesinleşmiştir.

6. İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde yer alan Bölge Adliye Mahkemesi kararından aktarılan kısım şöyledir: "Davacının 'FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma' suçundan dolayı yeniden yapılan yargılamaya ilişkin Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 11/09/2019 tarihli ve E:2018/1520, K:2019/1174 sayılı dosyasında: '....sanığın aşamalardaki kısmen ikrar içeren beyanları, FETÖ içerisinde "abla" olarak faaliyet yürüttüğü ve himmet topladığına ilişkin gizli tanıklar Vatan ve Hakikat'in anlatımları, 2016 yılına kadar sohbet adı verilen toplantılara katıldığına ilişkin tanık [S.U.]nun aşamalardaki ifadeleri, sohbet adı verilen toplantıları toplantıları organize ederek başkalarının da katılımını sağladığına dair tanıklar [N.K.K.], [N.A.Y.], [H.T.] ve [E.A.]nın ile tüm dosya

kapsamına göre, zabıt katibi olarak görev yapan sanığın FETÖ içerisinde yer alarak, bu yapının bir terör örgütü olduğunun devletin yetkili makamlarınca ilan edildiği dönem sonrasında bile sohbet adı verilen toplantılara ısrarla katıldığı ve başkalarının da katılımını sağladığı, örgüt içerisinde "abla" olarak görev aldığı ve himmet topladığı, sanık hakkındaki soruşturmanın başladığı andan itibaren FETÖ'nün sohbet adı altındaki toplantılarına katıldığı ve başkalarını da çağırdığını ifade ederek kendisi gibi bu yapıyla ilişkili olduğunu bildiği kişilerin isimlerini bildirdiği ve etkin pişmanlık hükmlerinden yararlanmak istediğini söyleyen sanığın, duruşmada da bu beyanlarını tekrar ederek pişmanlığını dile getirdiği, söylediği kişiler hakkında soruşturma ve kovuşturmalar yürütüldüğü gibi sanığın da Mahkemelerde tanıklık yaptığı anlaşılmıştır....' şeklinde tespitlere yer verildiği görülmektedir."

7. Bölge İdare Mahkemesi "... Ankara 22. İdare Mahkemesince verilen 29/11/2019 tarihli ve E:2018/4844, K:2019/3769 sayılı karar usul ve hukuka uygun olup, kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığından, istinaf isteminin reddine..." şeklinde kısa bir karar vermiştir.

8. Yapılan temyiz başvurusu sonucunda Danıştay 5. Dairesi; "Öte yandan, dava dosyasında yer alan belgeler ve UYAP kayıtlarının incelenmesinden; davacunun "silahlı terör örgütüne üye olma" suçunu işlediği gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırılmasına ve anılan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği ve itiraz edilememesi üzerine söz konusu cezanın kesinleştiği anlaşılmaktadır..."

9. Başvurucunun meslekten çıkarılması ve süresiz biçimde kamu görevinden yasaklanması, sadece kamu hukuku statüsüne ilişkin teknik bir tasarruf olmayıp kişinin tüm yaşamını, mesleki kariyerini, geleceğe ilişkin beklentilerini ve toplum içindeki itibarını derinden etkileyen ağır bir müdahaledir. Anayasa Mahkemesinin ve AİHM'in yerleşik içtihadı uyarınca mesleki konuma ağır ve kalıcı etkide bulunan böyle tedbirler, Anayasa'nın 20. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşme'sinin 8. maddesi kapsamında özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil etmektedir.

10. 15 Temmuz darbe teşebbüsü sonrasında FETÖ/PDY kaynaklı tehdidin ağırlığı, olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesini zorunlu kılmış; Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklere daha geniş müdahalelere belirli koşullar altında izin verilmiştir. Bu noktada çoğunluğun tehdit ve tehlikenin niteliğine ilişkin tespitlerine katılıyorum. Ne var ki Anayasa'nın 15. maddesi, olağanüstü dönemde alınan her tedbiri peşinen meşru kılan bir "genel muafiyet" hükmü olmayıp, müdahalelerin "durumun gerektirdiği ölçüde" olup olmadığının somut olay bağlamında, kişi yönünden ve alınan tedbirin niteliği dikkate alınarak incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

11. Çoğunluk kararında da ayrıntılı biçimde açıklandığı üzere Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında ölçülülük; tedbirin (i) olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, (ii) bu amaç için gerekli ve (iii) amaçla birey üzerinde doğurduğu külfet arasında orantılı olmasını gerektirir. Tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı da bu değerlendirmenin vazgeçilmez unsurlarıdır.

12. Somut olayda başvurucu, zabıt kâtibi olarak görev yapmakta iken FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakı bulunduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmış ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemek üzere süresiz biçimde yasaklanmıştır. Tedbirin kapsamı, sadece belirli bir görevden alınmayı değil, başvurucunun tüm kamu kurumlarıyla mesleki bağının kalıcı olarak koparılmasını içermektedir. Bu yönüyle tedbir son derece ağırdır; başvurucunun mesleki kimliğini, ekonomik varlığını ve toplum içindeki saygınlığını doğrudan

etkilemektedir.

13. Çoğunluk, başvurucunun teorik olarak özel sektörde çalışmasının engellenmediğini belirterek tedbirin ağırlığını hafif olarak değerlendirmektedir. Oysa karşılaşılan maddi gerçeklik bundan farklıdır. Başvurucunun isminin ve geçmişteki kamu görevinin, FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak bulunduğu yönündeki iddialarla birlikte resmî ve yargısal belgelere yansıması, fiilen tüm mesleki alanlarda kişiyi damgalayan kalıcı bir etki doğurmaktadır. Bu damgalama, kişinin sadece kamu hizmetinde değil, özel sektörde de istihdam edilmesini ciddi biçimde zorlaştırmakta; aile çevresi, sosyal ilişkileri ve kişisel itibarı bakımından ağır bir yük oluşturmakta, böylece özel hayatının tüm boyutlarını etkilemektedir.

14. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) 12/12/2016 tarihinde "15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 İlâ 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş" isimli belgeyi yayımlamıştır.

15. Venedik Komsiyonu bir kişinin somut olay bağlamında görevinden alınması için suç örgütü ile gereken bağlantının bir kişiyi suç örgütünün üyesi olarak tanımlamak için gereken bağlantıdan daha az yoğun olabileceğini kabul ettiğini, bu bağlamda bir kamu görevlisinin görevden geçici veya kalıcı olarak alınabilmesi için suç örgütüyle daha zayıf bir bağlantı kurmuş olmasının yeterli olabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Venedik Komisyonu anılan görüşünde bahse konu zayıf bağlantının yine de anlamlı, kamu görevlisinin sadakatiyle ilgili objektif kuşku uyandır nitelikte olması gerektiğini vurgulamıştır. Masum, tesadüfi vs. bağlantıların ise hariç tutulması gerektiğini belirtmiştir. Netice itibarıyla görevden almanın demokratik anayasal düzene sadakatte objektif olarak ciddi şüphe uyandıracak bir şekilde hareket edildiğini açıkça gösteren fiilî unsurlar kombinasyonunun varlığı hâlinde mümkün olabileceğini açıklamıştır.

16. AİHM Pişkin/Türkiye (B. No: 33399/18, 15/12/2020) kararında öncelikle ceza soruşturmasının sonucuna bakılmaksızın, işverenin ulusal mahkemelere başvurucunun yasa dışı bir yapı ile bağlantısı olduğu iddiasını kanıtlayabilecek bilgi veya olgusal delil sunabileceğini ve böylece çalışanı ile arasındaki güven ilişkisinin bozulmasının nedenlerini açıklayabileceğini kabul etmeye hazır olduğunu, hem uygulanma koşulları hem de usul rejimi açısından özerk olan söz konusu işten çıkarma usulünün ceza yargılamasının doğrudan bir sonucu olmadığını ifade etmiştir. Fakat AİHM, söz konusu iş sözleşmesinin feshinin başvurucunun kendi eylemlerinin öngörülebilir sonucu olduğuna dair kesinlikle hiçbir kanıt bulunmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 181-183). Neticede başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu değerlendirerek müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 209, 210).

17. Bu bağlamda AİHM işverenin başvurucunun yasa dışı yapı ile iltisakı olduğu değerlendirmesini potansiyel olarak haklı çıkaracak şekilde eylemlerinin niteliğini belirtmediğini ulusal mahkemeler önündeki yargılamalar sırasında böylesi bir yapıyla iltisakı bulunduğu iddiasına ilişkin açık bir şekilde somut bir suçlama yapılmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte ulusal mahkemelerin dava konusu tedbiri detaylı olarak incelemeden ve bu tedbirin başvurucunun özel hayatına saygı hakkına yönelik ciddi etkileri olmasına rağmen işverenin değerlendirmesini iş sözleşmesinin sonlandırılması emri için geçerli bir gerekçe olarak kabul ettiğini belirtmiştir. Sonuç olarak mevcut davada dava konusu tedbire ilişkin yargı denetiminin yetersiz olduğunu, başvurucunun Sözleşme'nin 8. maddesinin gerektirdiği

şekilde, keyfî müdahaleye karşı korumadan asgari düzeyde faydalanamadığını ifade ederek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 218-229)

18. Pişkin/Türkiye kararında vurgulanan ölçütler, somut başvuru bakımından da yol göstericidir. Zira her iki olayda da kişilerin hayatlarının merkezinde bulunan kamu görevlerine, FETÖ/PDY ile bağlantı iddiasına dayalı olarak son verilmiş; ancak bu iddiaları somutlaştıran bilgi ve olgular yeterince ortaya konulmadan ve yargısal denetim asgari düzeyi dahi sağlayacak ölçüde yapılmadan sonuca ulaşılmıştır.

19. Çoğunluk kararında, yer verilen tespitlerin "ceza hukuku anlamında suça işaret etmediği" ileri sürülmüş ise de somut olayda kullanılan dilin objektif anlamı buna izin vermemektedir. Mahkeme kararı, başvurucunun örgütsel rolleri bulunduğunu, suç teşkil eden fiilleri işlediğini, örgüt içi pozisyon aldığını ve diğer kişileri yönlendirdiğini açıkça ifade etmektedir. Bu ifadeler, ceza mahkemelerinin ulaştığı ve kesinleşmiş bir mahkûmiyetle sonuçlanan bulgular değildir; buna rağmen idari yargı kararına "olgusal gerçeklik" gibi yansıtılmıştır.

20. Nitekim AYM'nin Kürşat Eyol ([2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26), Galip Şahin ([1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47), kararlarında; ceza süreci kesinleşmeden kişiye suçlu muamelesi yapılmasının, hatta bu yönde ima ve dil kullanımının dahi masumiyet karinesini ihlal ettiği açıkça vurgulanmıştır. Mevcut olayda ise sadece ima değil, açık bir "suç isnadının doğrulanması" söz konusudur.

21. Bu dosyada çoğunluk, başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının; sohbet adı verilen örgütsel toplantılara katıldığı ve bu toplantıları organize ettiği yönündeki bazı beyanlara, ayrıca başvurucunun "abla" sıfatıyla faaliyet yürüttüğü ve himmet topladığına ilişkin gizli tanık anlatımlarına dayandığını kabul etmektedir. Ne var ki söz konusu beyanların nasıl elde edildiği, iç tutarlılıkları, birbirleriyle ve diğer maddi delillerle ilişkileri yeterli ölçüde sorgulanmamış; başvurucunun karşı delil sunma ve iddialarını etkili şekilde tartıştırma imkânı pratikte önemli ölçüde sınırlandırılmıştır.

22. İdare Mahkemesi ve Bölge Adliye Mahkemesi kararlarında kullanılan dil, bu beyanları birer "iddia" olmaktan çıkarıp "sabit olgu" hâline getirmektedir. Başvurucunun FETÖ/PDY içerisinde "abla" konumunda bulunduğu, sohbet toplantılarını organize ettiği ve himmet topladığı; adeta ceza mahkemelerince verilmiş ve kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü varmışçasına ifade edilmektedir. Oysa başvurucu hakkındaki ceza yargılaması HAGB ile sonuçlanmış olup masumiyet karinesi devam etmektedir.

23. Ayrıca Danıştay 5. Dairesi kararında; "Öte yandan, dava dosyasında yer alan belgeler ve UYAP kayıtlarının incelenmesinden; davacının 'silahlı terör örgütüne üye olma' suçunu işlediği gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırılmasına ve anılan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği ve itiraz edilememesi üzerine söz konusu cezanın kesinleştiği anlaşılmaktadır…" denilmiştir. Oysa kesinleşen bir ceza hükmü değil, bir HAGB kararıdır. Ceza yargılamasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, kanunen hiçbir şekilde mahkûmiyet hükmünün doğurduğu sonuçları doğurmaz; hukuken mahkûmiyet sayılamayacağı gibi "kesinleşmiş ceza" olarak nitelendirilemez.

24. Çoğunluk, Danıştay kararındaki söz konusu yanlış değerlendirmenin başvuruya konu edilmediğini belirterek masumiyet karinesi yönünden dikkate alınamayacağını ifade etmektedir. Oysa masumiyet karinesinin ihlal edildiğinin tespiti için, mahkemelerin kesin hüküm varmış gibi bir dil kullanmaları tek başına yeterlidir; bu hususun başvurucu

tarafından ayrıca ve açıkça bir ihlal iddiası olarak formüle edilmesi zorunlu değildir. Zira masumiyet karinesi, yargı mercilerinin kullandıkları dilin niteliği ve değerlendirme tarzı üzerinden doğrudan etkilenen bir güvencedir.

25. Nitekim başvurucu, idari makamların ve İdare Mahkemesinin; ceza yargılaması sonucunda verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararını ve ceza dosyasındaki tanık/gizli tanık anlatımlarını kişinin suçlu olduğu yönünde kesin bir kabulün temeli olarak kullandığını, bu nedenle masumiyet karinesinin açıkça ihlal edildiğini açık biçimde ileri sürmüştür. Bölge İdare Mahkemesi ile Danıştay da ilk derece mahkemesindeki bu kabule atfen karar vermiştir. Başvurucunun bu noktada, ayrıca ve hasseten Danıştay kararının masumiyet karinesini ihlal ettiğini belirtmesine gerek yoktur.

26. Kaldı ki ikincillik ilkesi, Anayasa Mahkemesinin derece mahkemelerinin eksik veya hatalı gerekçelerini “tamamlamak”, “yeni bir gerekçe kurmak” veya onların yaptığı yanlış değerlendirmeleri anayasal denetimden muaf tutmak üzerine kurulmuş bir ilke değildir. Aksine bu Mahkeme, derece mahkemelerinin kararlarını Anayasa’nın temel hak ve özgürlükler bakımından öngördüğü standartlar çerçevesinde denetlemekle yükümlüdür. Dolayısıyla derece mahkemelerinin masumiyet karinesini zedeleyen değerlendirmeleri, “başvuruda ayrıca belirtilmediği” gerekçesiyle göz ardı edilemez.

27. Danıştay kararında HAGB kararının “kesinleşmiş ceza” gibi değerlendirilmesi ve idare mahkemelerinin de bu nitelemeye yaslanarak başvurucuyu fiilen suçlu gibi gösteren bir dil kullanması; masumiyet karinesini zedeleyen başlı başına bir sorundur. Bu husus çoğunluk tarafından göz ardı edilmiş, başvurucunun temel güvencelerinden biri olan masumiyet karinesi yönünden anayasal denetim gereği gibi yapılmamıştır.

28. Üstelik ilk derece mahkemesinin kararının 8. sayfasında ceza davasındaki tespitler aynen alıntılandıktan sonra kendi değerlendirmesi olarak şu ifadelere yer verilmiştir: “Söz konusu tespitlerin değerlendirilmesinden davacının FETÖ/PDY'nın kuruluş amaçlarını, faaliyet ve eylemlerini benimsediğini gösterir şekilde örgütün amaçları doğrultusunda yoğunluk, süreklilik ve çeşitlilik arzeden eylem ve faaliyetlerde bulunduğu sabit olduğundan yukarıda açıklandığı üzere FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakının olduğu açıktır.”. Her ne kadar cümlenin sonunda irtibat ve iltisaktan söz edilmişse de bir terör örgütüne yoğunluk, süreklilik ve çeşitlilik arz eden eylemlerin bulunduğunun söylenmesi üyelik anlamına gelir. Buna göre mahkeme, ceza davası herhangi bir hukuki sonuç doğurmayacağı düzenlenmiş olan HAGB ile sonuçlanmasına rağmen bu kararı hükme esas almış ve açıkça başvurucunun terör örgütü üyesi olduğu anlamına gelebilecek ifadeler kullanarak masumiyet karinesini zedelemiştir.

29. Masumiyet karinesinin bu şekilde ihlal edilmesi, özel hayata saygı hakkına ilişkin değerlendirmede göz ardı edilemeyecek temel bir unsurdur. Zira kişinin kamu görevinden süresiz biçimde çıkarılması ve tüm meslek hayatı boyunca “örgüt mensubu”, “örgüt ablası” gibi sıfatlarla anılması, sadece özgürlük ve güvenlik alanında değil, özel hayatının tamamında ağır bir damgalama etkisi yaratmaktadır. İdarenin ve yargı mercilerinin, henüz ceza yargılaması kesinleşmemişken başvurucuyu fiilen suçlu ilan etmeleri, bu damgalamayı hukuk düzeni eliyle pekiştirmekte ve müdahalenin ağırlığını olağanüstü ölçüde artırmaktadır.

30. Bu çerçevede, başvurucunun etkin pişmanlıktan yararlanmış olması da dikkate alındığında başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasının elverişli olup olmadığı tartışmasını bir kenara bıraksak dahi, bu tedbirin gerekli olduğu söylenemez. Zira

başvurucu hakkında ileri sürülen iddiaların mahiyeti gereği, daha hafif tedbirlerle –örneğin geçici görevlendirme, görevden uzaklaştırma, idari soruşturma sonucuna göre hedefli disiplin yaptırımlarıyla– hem kamu hizmetinin güvenliği sağlanabilir hem de başvurucunun özel hayatına daha az müdahale eden çözümler tercih edilebilirdi. Başvurucu yönünden en ağır ve en kalıcı tedbir olan süresiz kamu görevinden çıkarma ve yasaklama, "son çare" niteliğinde değerlendirilmemiş; daha hafif önlemlerin yeterli olup olamayacağı somut olarak tartışılmamıştır.

31. Tedbirin orantılılığı bakımından da çoğunluğun vardığı sonuca katılmak mümkün değildir. Başvurucu hakkında ileri sürülen iddialar ile bu iddiaların güvenilirliği ve ağırlığı bir tarafta, başvurucunun ömür boyu kamu görevinden yasaklanmasıyla ortaya çıkan sonuçları diğer tarafta toplandığında, bireyin yüklenmek zorunda bırakıldığı külfetin kamu yararı karşısında aşırı olduğu açıktır. Özellikle, başvurucu hakkında yürütülen ceza yargılamasının mahkûmiyetle sonuçlanmaması ve masumiyet karinesinin hâlen geçerliliğini koruması karşısında, bu derece ağır ve kalıcı bir tedbirin uygulanması, Anayasa'nın 15. maddesinin aradığı "durumun gerektirdiği ölçü" kıstasını aşmaktadır.

32. Venedik Komisyonu da 12/12/2016 tarihli görüşünde, olağanüstü tedbirlerle görevden alma işlemlerinde dahi, kamu görevlisinin suç örgütüyle bağlantısını gösteren anlamlı ve objektif olgular aranması gerektiğini, masum ve tesadüfi bağlantıların kapsam dışında tutulmasının zorunlu olduğunu vurgulamıştır. Mevcut başvuruda kullanılan delil seti, bu standardı karşılayacak açıklık ve yoğunlukta değildir; buna rağmen en ağır mesleki yaptırım uygulanmıştır.

33. AİHM'in Xhoxhaj/Arnavutluk ve Naidin/Romanya kararlarında da vurgulandığı üzere, kamu hizmetinden tamamen men edilmeyi konu alan tedbirlerin orantılı sayılabilmesi için, başvurulan aracın kişiye atfedilen eylemlerle sıkı bir nedensellik ilişkisi içinde olması, somut olgularla desteklenmesi ve yargısal denetimin ciddi ve derinlemesine yapılması gerekir. Somut olayda bu koşulların hiçbiri yeterli ölçüde sağlanmamıştır.

34. Sonuç olarak; (i) başvurucu hakkındaki ceza yargılamasının HAGB ile sonuçlanmış olması ve masumiyet karinesinin devam etmesine rağmen idari ve yargısal makamların başvurucuyu fiilen suçlu kabul etmeleri, (ii) FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatın ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalarla yeterince ortaya konulamaması, (iii) daha hafif tedbirlerin tartışılmaması ve (iv) süresiz kamu görevinden çıkarma ve yasaklama tedbirinin başvurucunun meslekî ve kişisel hayatına yüklediği aşırı külfet birlikte değerlendirildiğinde, özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesinin aradığı "durumun gerektirdiği ölçü" şartını taşımadığı kanaatine varılmıştır.

35. Bu nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesiyle güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ve masumiyet karinesinin ihlal edildiği kanaati ile çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Kenan YAŞAR

AYŞEGÜL ARIK KÖRKÜ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/10569 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/10569

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞEGÜL ARIK KÖRKÜ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/10569)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Ayşegül ARIK KÖRKÜ 2. Emine ARIK 3. Fatma EVLİCE 4. Gülsüm ÖZDEMİR 5. Hatice KALIN 6. Hüzeyme HAYTA 7. İsmail ARIK 8. Mehmet ARIK 9. Melek GÜRLEK

Vekili : Av. Ferda ARAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi, net gelir metoduna göre yapılan hesaplamanın içtihatlar üzerinden gerçekleştirilmesi ve aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedenleriyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesi Kargaçayırı Köyünde bulunan ve tarla niteliğinde olan 10.262,29 m² yüz ölçümlü taşınmazın hissedarlarıdır.

3. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından Değirmenüstü Hidroelektrik Santrali (Değirmenüstü HES) üretim tesisinin kurulması amacıyla başvuruculların hissedarı oldukları taşınmazın toplam 7.635,16 m²'lik kısmının da aralarında olduğu taşınmazların acele kamulaştırılmasına karar verilmiştir. EPDK'nın taşınmaza acele el konulması talebi üzerine Andırın Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan davalarda davaların kabulüne, taşınmaza acele el konulmasına izin verilmesine, taşınmazın bedeli olarak tespit edilen toplam 34.604,99 TL'nin bankaya depo edilmesine karar verilmiştir.

4. EPDK ve malikler arasında uzlaşma sağlanamaması üzerine EPDK tarafından 28/1/2011 tarihinde başvurucular aleyhine Andırın Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil istemiyle dava açılmıştır.

5. Mahkeme tarafından yapılan keşif sonucu dosyaya sunulan bilirkişi raporunda; taşınmazın sulu tarım arazisi vasfı taşıdığı, ilçe merkezine, ana ulaşım yollarına ve tüketim merkezlerine yakın mesafede bulunduğu, yayla turizmine uygun olması dolayısıyla arazinin kıymetli olduğu, bu sebeple kapitalizasyon faiz oranının %5 olarak alınması gerektiği vurgulanmış; ilçe tarım müdürlüğü verileri dikkate alınarak taşınmaza net gelir metodu uygulanmak suretiyle m² değerinin 7,30 TL ve toplam değerinin 55.736,67 TL hesaplandığı belirtilmiştir. Ayrıca bilirkişi raporunda, kamulaştırma sonrasında taşınmazın arta kalan kısmında ekonomik tarımsal üretim yapılabileceğinden herhangi bir değer artışı ve azalışının söz konusu olmadığı ifade edilmiştir. Tarafların itirazları üzerine alınan ek bilirkişi raporunda da bilirkişi kurulu tarafından aynı görüşlere yer verilmiştir.

6. Mahkeme, bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, taşınmazın kamulaştırma bedelinin 55.736,67 TL olarak tespitine, bankaya depo edilen acele el konulmaya ilişkin dosyadaki bedel düşüldükten sonraki bakiye kısmın tapudaki hisseleri oranında hükmün kesinleşmesi beklenilmeksizin başvuruculara ödenmesine karar vermiştir. Ayrıca 1.200 TL vekâlet ücretinin davalılardan alınarak EPDK'ya verilmesine hükmetmiştir.

7. Tarafların temyiz talebinde bulunması üzerine (kapatılan) Yargıtay 18. Hukuk Dairesi 18/10/2012 tarihli kararıyla Mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda taşınmazın değerlendirilmesine esas alınan münavebe ürünleri için dava tarihi olan 2011 yılına ait verilerin gözönünde bulundurularak kamulaştırma bedelinin tespit edilmesi gerekirken 2010 yılı verilerine göre düzenlenen bilirkişi raporunun hükme esas alınmasının doğru görülmediği belirtilmiştir.

8. Mahkemece bozma kararına uyularak bozma gerekçesine uygun olarak ek rapor düzenlenmesi için önceki bilirkişi kuruluna dosyanın tevdi edilmesine karar verilmiştir. Ek bilirkişi raporunda dosyada mevcut bulunan 2011 yılına ait Andırın İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünün (İlçe Tarım Müdürlüğü) münavebeye esas alınan tarım ürünlerinin, üretim maliyeti ve toptan satış fiyatlarına ilişkin verilerin ortalamaları dikkate alınarak taşınmazın dekar geliri (dört yıllık) 4.466,87 TL, masrafı 1.706,44 TL (birinci yıl; birinci ürün olarak buğday için 279,22 TL, ikinci ürün olarak saman için masraf bulunmadığı, ikinci yıl; şeker pancarı için 317,65 TL, üçüncü yıl; birinci ürün olarak fiğ (saman) için 203,12 TL, ikinci ürün olarak turp için 519,10 TL, dördüncü yıl; mısır için 387,35 TL) olarak hesaplanmış ve buna göre net gelir 2.760,43 TL tespit edilmiştir. Yine ilk raporda olduğu gibi taşınmazın kapitalizasyon faiz oranının %5 olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak taşınmazın bir dekarının m² değerinin 13,80 TL ve toplam değerinin 105.365,21 TL olduğu belirtilmiştir.

9. Mahkeme; ek bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, taşınmazın kamulaştırma bedelinin 105.365,21 TL olarak tespitine, bozma öncesi tespit edilen kamulaştırma bedeli olan 55.736,67 TL'den acele el koyma dosyalarında tespit edilen toplam acele el koyma bedeli olan 34.604,99 TL'nin mahsubu ile bakiye 21.131,68 TL'ye dava tarihinin dört ay sonrası olan 29/5/2011 tarihinden ilk karar tarihi olan 16/3/2012'ye kadar, bozma sonrası artan bedel olan 49.628,54 TL'ye dava tarihinin dört ay sonrası olan 29/5/2011 tarihinden son karar tarihine kadar yasal faiz işletilmesine karar vermiştir. Ayrıca 1.320 TL vekâlet ücretinin davalılardan alınarak EPDK'ya verilmesine hükmetmiştir.

10. Başvurucuların temyiz istemini inceleyen Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) kararı onamış ve başvurucular aleyhine 2.037 TL vekâlet ücretine hükmetmiştir.

11. Başvurucuların karar düzeltme talepleri ise Yargıtay Dairesince incelenmiş ve başvurucular aleyhine temyiz kararında hükmedilen vekâlet ücretinin kaldırılmasına, gerekçeli kararda hükmedilen vekâlet ücretinin ise hükümden çıkarılmasına ve hükmün bu suretle düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir. Kararda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) ve Anayasa Mahkemesinin emsal kararları dikkate alınarak idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi gerektiği belirtilmiştir.

12. Başvurucular, nihai kararı 5/1/2020 tarihinde öğrendikten sonra 27/1/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucular, İlçe Tarım Müdürlüğünün 2011 yılı resmî verilerinin doğru olarak dikkate alınmadığını, aynı bölgede yer alan ve aynı kamulaştırma işlemi kapsamında kamulaştırılan başka bir taşınmaza yönelik düzenlenen bilirkişi raporunda İlçe Tarım Müdürlüğünce münavebeye esas alınan tarım ürünlerinin, üretim maliyeti ve toptan satış fiyatlarına ilişkin verilerin ortalamasına göre taşınmazın m² değerinin 20,24 TL olarak tespit edilmesine karşın kendilerine ait taşınmazın m² değerinin 13,80 TL olarak hesaplandığını, dolayısıyla aynı kamulaştırma kapsamında, aynı değerlendirme tarihi, aynı münavebe deseni uygulanan taşınmazların bir kısmında 20,24 TL, 16,32 TL ve 14,41 TL gibi farklı m² değerleri hesaplanmasının resmî verilerin doğru olarak değerlendirilmediğinin göstergesi olduğunu, sulu tarım arazisi niteliği dikkate alınarak kapitalizasyon faiz oranının %4 üzerinden hesaplanması gerekirken %5 üzerinden hesaplama yapılmasının hatalı olduğunu, işletme giderinin brüt gelirin 1/3'ünü geçemeyeceğine yönelik Yargıtay içtihatlarının gözetilmediğini belirterek kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğini, net gelir metoduna göre yapılan hesaplamanın içtihatlar üzerinden gerçekleştirilmesinin kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ettiğini, aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesinin haksız olduğunu, peşin olarak ödeme yapılmadığı hâlde peşin ödeme yapıldığı kabul edilerek kamulaştırma bedeline uygulanması gereken kamu alacakları için öngörülen en yüksek oranda faize hükmedilmemesi (faizin düşük belirlenmesi) nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formunda belirtilen iddialarını yinelemiştir.

16. Başvurucuların iddiaları, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Kamulaştırılan taşınmaz, başvuruculara mülkiyetinde bulunduğundan mülkün varlığı noktasında tartışma bulunmamaktadır. Ayrıca başvuruculara taşınmazının

kamulaştırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında da belirtildiği üzere taşınmazın kamulaştırılması mülkten yoksun bırakma niteliği taşımaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32).

19. Uyuşmazlık konusu taşınmaz 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu çerçevesinde kamulaştırılmıştır. Dolayısıyla kamulaştırma yoluyla yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının olduğu kuşkusuzdur. Ayrıca hidroelektrik santrali üretimi tesisi kapsamında yapılan kamulaştırma işleminin kamu yararı amacına dayandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bu durumda kamu makamlarınca başvuruculaların mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

20. Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri, Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Cevat Aydın ([2. B.], B. No: 2014/13886, 4/10/2017) ve Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda, taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle kamulaştırılan taşınmazın bedelinin tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin kamulaştırma bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret olduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesine göre gerçek değerin kamulaştırma bedeli olarak ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

21. Başvurucular net gelir metoduna göre yapılan hesaplamanın içtihatlar üzerinden belirlenmesinin kanunilik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Buna karşılık Anayasa Mahkemesince Tahsin Erdoğan ([2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 63) kararında 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (f) bendinde araziler için kamulaştırma bedeli tespitinin taşınmazın kamulaştırma tarihindeki mevkii ve şartlarına göre ve olduğu gibi kullanılması hâlinde getireceği net getiri esas alınarak belirlenmesinin öngörüldüğü belirtilmiş, Yargıtayın yerleşik içtihatları doğrultusunda özel bir durum olmadıkça kamulaştırma bedelinin tespitinde resmî birer kurum olan il ve ilçe tarım müdürlüklerinin verilerinin kullanması Anayasa'ya aykırı bir durum olarak nitelendirilmemiş; başka bir deyişle hesaplama yöntemine ilişkin usul Anayasa Mahkemesince de kabul görmüştür. Bu itibarla başvuruculaların hesaplama yöntemine ilişkin iddialarının yerinde olmadığı değerlendirilmiştir.

22. Başvurucular taşınmazın sulu tarım arazisi niteliği dikkate alınarak kapitalizasyon faiz oranının %4 üzerinden hesaplanması gerekirken %5 üzerinden hesaplanmasının hatalı olduğunu, Yargıtay içtihatlarının dikkate alınmadığını ileri sürmüş; başvuru formunda emsal nitelikte olduğu belirtilerek birtakım Yargıtay kararlarına yer vermiştir. Bu kapsamda emsal nitelikte olduğu ileri sürülen Yargıtay kararlarına bakıldığında kararlara konu taşınmazların çoğunlukla Mersin'in Tarsus ilçesinde bulunduğu, dolayısıyla başvuruya konu taşınmaz ile

aynı yörede olmadıkları tespit edilmiştir (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12317, K.2017/19689; 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12248, K.2017/19706; 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12196, K.2017/19672 sayılı kararları). Öte yandan başvuruculların aynı yörede olduğunu belirttiği taşınmaz için ise Yargıtay taşınmazın kuzey tarafında kapama kiraz bahçesi olduğunu, üzerinde çeşitli cins ve sayıda meyve ağaçlarının bulunduğunu belirterek sulu tarım arazisi olan taşınmaza uygulanması gereken kapitalizasyon faizi oranının %4 olması gerektiğini belirtmiştir (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 22/3/2018 tarihli ve E.2017/12375, K.2018/5304 sayılı kararı). Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporlarında başvuruya konu taşınmazın emsal olduğu ileri sürülen taşınmazla benzer nitelikte olduğuna dair herhangi bir tespite yer verilmediği anlaşılmıştır (bkz. § 8).

23. Kamulaştırmaya konu taşınmazların değeri her bir taşınmazın özellikleri dikkate alınarak belirlenmektedir. Bu sebeple her taşınmazın değerinin farklı olması kaçınılmazdır. Başvuruculların taşınmazın kapitalizasyon faizi oranının emsal taşınmazlara göre düşük belirlendiğini öne sürmesi yargı makamlarının ulaştığı kanaatin keyfî olduğunun kabulü için yeterli görülemez. Yargı makamlarının kanaatinin sorgulanabilmesi için başvuruculların bundan daha öte dayanaklar göstermesi -örneğin söz konusu taşınmazların kendilerininkiyle aynı özelliklere sahip olduğunu somut bir biçimde ortaya koyması- beklenir. Sonuç olarak başvuruculların kapitalizasyon faiz oranının belirlenmesi noktasında ileri sürdüğü Yargıtay kararlarının incelenmesi neticesinde emsal gösterdiği taşınmazların bir kısmının taşınmazla aynı yörede olmadığı, aynı yörede bulunan taşınmazın ise başvuruculların taşınmazı ile aynı özellikleri taşımadığı anlaşılmış ve başvuruculların da söz konusu taşınmazların niteliklerinin kendilerininkiyle aynı özellikleri taşıdığını gösterme yolunda bir çabaya girişmediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla yargı makamlarının kapitalizasyon faizi noktasında ulaştığı kanaatin keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez.

24. Öte yandan başvurucular, aleyhlerine vekâlet ücretine hükmedildiğini ileri sürmüştür. Buna karşılık Yargıtay Dairesince başvurucular aleyhine temyiz kararında hükmedilen vekâlet ücreti ile gerekçeli kararda hükmedilen vekâlet ücretinin hükümden çıkarılmasına ve hükmün bu suretle düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir. Kararda AİHM'in ve Anayasa Mahkemesinin emsal kararları dikkate alınarak idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla başvuruculların aleyhlerine vekâlet ücretine hükmedildiğine dair iddialarının temeli bulunmamaktadır.

25. Son olarak başvurucular, aynı bölgede yer alan ve aynı kamulaştırma işlemi kapsamında kamulaştırılan başka bir taşınmaza yönelik düzenlenen bilirkişi raporunda İlçe Tarım Müdürlüğünce münavebeye esas alınan tarım ürünlerinin üretim maliyeti ve toptan satış fiyatlarına ilişkin verilerin ortalamasına göre taşınmazın m^2 değerinin 20,24 TL olarak tespit edilmesine ve Mahkemece bu değer üzerinden karar verilmesine karşın kendilerine ait taşınmazın bir dekarının m^2 değerinin 13,80 TL olarak hesaplandığını ileri sürmüştür.

26. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda sağlandığından söz edilebilmesi için yargı mercilerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekmektedir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563,

24/5/2018, § 53).

27. Başvuruculların emsal olarak belirttiği Mahkemenin E.2017/272 sayılı dosyasına ilişkin olarak Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan incelemede (kapatılan) Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 10/11/2015 tarihli ve E.2015/6094, K.2015/16184 sayılı bozma kararı doğrultusunda 2011 yılı İlçe Tarım Müdürlüğü verilerinde üretim giderleri içine %21,75 oranında sermaye faizi dâhil edilmeksizin üretim masraflarının toplam 1.351,59 TL olduğu (birinci yıl birinci ürün olarak buğday için 279,33 TL, ikinci ürün olarak saman için masraf bulunmadığı, ikinci yıl şeker pancarı için 210,90 TL, üçüncü yıl birinci ürün olarak fiğ (saman) için 166,83 TL, ikinci ürün olarak turp için 426,37 TL, dördüncü yıl mısır için 318,15 TL) yönünde hesaplama yapılmış ve bu çerçevede arazinin m^2 değerinin 20,24 TL olarak belirlendiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkemece bu değer üzerinden kamulaştırma bedeline hükmedildiği ve kararın Yargıtay Dairesi tarafından onandığı da görülmüştür (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/5/2019 tarihli ve E.2018/10816, K.2019/10193 sayılı kararı).

28. Buna karşın başvuruya konu taşınmaza ilişkin üretim giderlerinin emsal dosyadaki gider kalemlerinden daha yüksek olduğu (bkz. § 8), dolayısıyla (kapatılan) Yargıtay 18. Hukuk Dairesince bozma kararında dâhil edilmemesi gerektiği belirtilen masrafların başvuruya konu taşınmaz yönünden dikkate alınmadığı değerlendirilmiştir. Başvurucular, münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarına yönelik ortaya çıkan işbu farklılığı ve yargı makamlarınca emsal olarak belirtilen taşınmaza ilişkin olarak verilen kararları yargılama sırasında (karar düzeltme aşamasında) dile getirmiş ancak yargı makamlarınca başvuruculların bu iddiasına yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

29. Somut olay bakımından başvuruculların belirtilen şikâyeti mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak yargılama sürecinin bütününü etkileyen önemli ve karşılanması gereken bir iddiadır. Bu hâliyle mülkiyet hakkına dair yargılamanın sonucu bakımından esasa etkili iddia yönünden yargı makamlarınca herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu sebeple mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesi çerçevesinde ve Anayasa'nın 13. ile 35. maddelerinin gerektirdiği mülkiyet hakkının korunması gerekliliği ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvurucular aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

30. Açıklanan gerekçelerle kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesinde münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Öte yandan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kamulaştırma bedelinin faizinin düşük belirlendiğine yönelik iddia yönünden bu aşamada kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucular, yargılamanın uzun sürmesinden yakınmıştır.

33. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 85.107,53 TL maddi ve 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi (münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden) nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

38. Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi (münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden) nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi (münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden) nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Andırın Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/117, K.2013/232) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BARIŞ AKKAYA

B. No: 2020/17210 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/17210

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BARIŞ AKKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/17210)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportörler : Mustafa Erdem ATLIHAN Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Ahmet Barış AKKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumunun koşulları ve özellikle kalabalık odada tutulma nedeniyle kötü muamele yasağının, kurum kantininden satın alınmış olan saklama kaplarının kullanıldığı gerekçesiyle verilen disiplin cezasına karşı yapılan itirazların değerlendirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 5/12/2016 tarihinde başka bir ceza infaz kurumundan naklen getirildiği Kocaeli 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun (İnfaz Kurumu) B-10 koğuşunda bireysel başvuru tarihi itibarıyla barındırılmaktadır. Bireysel başvurunun incelenme tarihi itibarıyla başvurucunun denetimli serbestliğe ayrıldığı anlaşılmıştır.

3. Başvurucu; 12-16 kişinin barındırılması için düzenlenmiş koğuşta sürekli olarak 25-29 mahpusla kaldığını, yeterli ranza olmadığı için yer yatağında yattığını, kendisine ait bir dolabı olmadığından kitap, ilaç gibi kişisel kullanım eşyalarını İnfaz Kurumunun kantininden satın aldığı saklama kapları içinde muhafaza ettiğini iddia etmiştir.

4. İnfaz Kurumu görevlileri 13/11/2019 tarihinde gerçekleştirdikleri koğuş araması sırasında başvurucunun eşyalarını koyduğu beş saklama kabına el koymuş, ardından savunmasını almıştır. İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) başvurucunun kurumda düzenli bir yaşam sürdürülmesi, kurum güvenliğinin ve disiplinin sağlanması amacıyla

idarece verilen eşya ve benzeri şeyleri kötüye kullanma eylemi nedeniyle başvurucuya kınama cezası vermiştir.

5. Başvurucu kendisine ait bir dolabı olmaması nedeniyle kişisel eşyalarını koymak için kurum kantininden satın aldığı ve koğuştaki düzeni bozmayacak bir yere yerleştirdiği saklama kaplarını kullanmasının disiplin suçunu oluşturmayacağını ileri sürerek verilen disiplin cezasının iptali talebiyle infaz hâkimliğine başvurmuştur. Kocaeli İnfaz Hâkimliği (Hâkimlik); 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 39. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendinde geçen "kötü kullanma" ibaresi ile idarece verilen eşyanın bakımsız bırakılması, zarar görmemesi için gerekli dikkatin gösterilmemesi, hor kullanılması ve amacının dışında kullanılması gibi durumların kastedildiği, kınama cezasının esas itibarıyla hükümlü veya tutukluya disiplin cezasını gerektiren eyleminin kötülüğünün, uygunsuzluğunun açıklanarak tekrarı durumunda bunun sonuçlarının hatırlatılarak dikkatinin çekilmesi olduğu ve başvurucunun beş saklama kabını gerçek amacının dışında kullanması şeklindeki olayda bu madde uyarınca cezalandırılmasının yerinde olduğu gerekçesiyle talebini reddetmiştir.

6. Başvurucunun Hâkimlik kararına itirazı, Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesince kesin olarak reddedilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 28/4/2020 tarihinde öğrendikten sonra 22/5/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; İnfaz Kurumunda barındırıldığı süre boyunca 12-16 kişinin kalması için planlanan koğuşta en az 25 kişiyle kaldığını, yeterli sayıda ranza ve dolap olmaması nedeniyle yer yatağında uyuduğunu ve kişisel eşyalarını saklama kapları içinde muhafaza ettiğini belirterek Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle yargı mercileri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16). Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile bu mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemez (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

12. Olayda başvurucu, kalabalık koğuşta tutulma ve bunun doğurduğu olumsuzluklara ilişkin şikâyetlerini bireysel başvuruda bulunmadan önce yetkili idari ya da adli mercilere taşıdığına dair bilgi ya da belgeyi başvuru formu ve/veya ekinde sunmamıştır. Başvurucunun

Disiplin Kurulu tarafından verilen disiplin cezasının iptali talebiyle yaptığı şikâyet esnasında da olay anlatımı dışında koğuş kalabalıklığı konusunda bir yakınması olmadığı ya da talep ileri sürmediği görülmüştür (bkz. § 5). Dolayısıyla anılan ihlal iddiasına yönelik olarak başvurucunun kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yolunu tüketmeden yaptığı bireysel başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincillik niteliği ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; İnfaz Kurumu kantininden satın aldığı saklama kaplarına el konulduğunu, bu kapları kullandığı gerekçesiyle kendisine disiplin cezası verildiğini belirterek maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevzuat ve konuyla ilgili içtihada işaret edilerek karar verilirken bunların dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. İnceleme konusu adli süreçte başvurucu, disiplin cezasına konu edilen eşyaların kendisine idarece verilmiş olmadığı, bu eşyaların kantinden satın alındığı, saklama kaplarının içine eşya konulmasının eşyanın amacına aykırı ya da kötüye kullanımı anlamına gelmediği yönündeki itirazlarını sunmuştur. Buna karşın disiplin cezasına yönelik yapılan

itirazı inceleyen Hâkimlikçe mevzuat hükmüne atıf yapılarak itirazın reddine karar verilmekle yetinildiği, bu eşyaların idarece verilmediği yönündeki itiraz karşılanmadığı gibi kantinden satın alındığı iddia edilen eşyanın hangi yönden amacı dışında ya da kötüye kullanımının söz konusu olduğu da açıklanmamıştır.

21. Başvurucunun dilekçesinde ileri sürdüğü bu hususların yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialar içerdiği, Hâkimliğin kararına bakıldığında ise bu hususlara ilişkin bir açıklamada bulunulmadığı ve herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür. Böylece başvurucunun ileri sürdüğü ve sonuca etkili olabilecek temel iddialarının ayrı ve açıkça tartışılmadığı, başvurucunun bu iddialarına cevap verilmediği anlaşılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tür belirtmeksizin 100.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (E.2019/5755, K.2020/1085) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA BAHADIR BAĞYAPAN

B. No: 2020/22992 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/22992

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA BAHADIR BAĞYAPAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/22992)

Karar Tarihi: 3/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 16/6/2026 - 33282

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Mustafa Bahadır BAĞYAPAN

Vekili : Av. Suat SERT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın düşük belirlenmesi ve tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılarak ödenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; İzmir'in Gaziemir ilçesi, Sakarya Mahallesi, 1833 ada, 3 sayılı parselde bulunan taşınmazın hissedar malikidir. İzmir Büyükşehir Belediyesi (İdare) tarafından başvurucuya ait taşınmazın imar planında belediye hizmet alanı olarak ayrılması dolayısıyla taşınmaza yol yapılmak suretiyle el atılmıştır. Başvurucu 17/1/2013 tarihinde İdareye karşı İzmir 7. Asliye Hukuk Mahkemesinde taşınmazına el atmadan kaynaklanan tazminat davası açmıştır.

3. Taşınmazın diğer hissedarları tarafından açılan davalar ile işbu davanın birleştirilmesine ve yargılamanın İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesinin (Mahkeme) E.2012/401 sayılı dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir. Mahkemece belirtilen dosya kapsamında yapılan keşif sonucunda düzenlenen bilirkişi raporunda taşınmazın arsa niteliğinde olduğu tespit

edilmiş ve değerlendirme tarihi itibarıyla emsal taşınmazın değerinin %64 oranında olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak taşınmazın dava tarihindeki m² değerinin 914 TL olduğu belirtilerek başvurucunun hissesine isabet eden tazminat bedeli 2.401.159 TL olarak hesaplanmıştır.

4. Mahkeme daha sonra dosyaların tefrikine karar vermiş ve E.2014/149 sayılı dosya üzerinden yargılamaya devam etmiştir. Mahkeme, söz konusu dosyada farklı bir bilirkişi heyeti ile yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar vermiştir. Yapılan keşif sonucu düzenlenen bilirkişi raporunda da önceki raporda emsal alınan taşınmaz yine emsal olarak kabul edilmiş ve uyuşmazlık konusu taşınmazın söz konusu emsal taşınmaza göre değerinin %45 oranında olduğu belirtilerek taşınmazın dava tarihindeki m² değeri 642 TL olarak hesaplanmıştır. Başvurucunun payına isabet eden tutar 1.686.590,98 TL olarak hesaplanmış ancak el atılan kısmın bedelinin 146.284,52 TL olduğu ifade edilmiştir.

5. Mahkeme 3/11/2014 tarihinde davanın kabulüne, başvurucu adına kayıtlı olan tapunun iptali ile taşınmazın İdare lehine yol olarak tapudan terkinine ve 146.284,51 TL kamulaştırmasız el atma tazminatının yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

6. Tarafların temyiz kanun yoluna başvurması üzerine (kapatılan) Yargıtay 18. Hukuk Dairesi 2/7/2015 tarihli kararıyla Mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda aynı taşınmazın bir kısım paydaşı tarafından açılan kamulaştırmasız el atma davasında uyuşmazlık konusu taşınmazın aynı emsalin %30 değerinde olduğu kabul edilmişken taşınmazın emsalin %45 değerinde olduğu kabul edilmek suretiyle bedel tespit edilmesinin, yargılama giderinin nispi olarak uygulanmamasının ve infazda tereddüt oluşturacak biçimde karar verilmesinin hatalı olduğu belirtilmiştir. Tarafların karar düzeltme talebinde bulunmaları üzerine bu kez Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesi) uyuşmazlık konusu taşınmaza yol yapılmak suretiyle fiilen el atıldığı ve proje bütünlüğü dikkate alınarak imar planında belediye hizmet alanında kalan başvurucuya ait olan hissenin tamamının bedeline hükmedilmesi gerektiği yönündeki gerekçe de bozma kararına işlenmiş ve tarafların karar düzeltme taleplerinin reddine karar verilmiştir.

7. Mahkemece bozma kararı doğrultusunda %30 ve %45 oranındaki değer farklılığının kaynağının da açıklanması suretiyle ek bilirkişi raporu alınmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda düzenlenen ek bilirkişi raporunda taşınmazın uydu görüntülerine bakıldığında taşınmazda %30 oranında değer farkı belirlenmesinden sonra taşınmazın çevresinde birtakım gelişmelerin (alışveriş merkezi açılması, metro güzergâhında olması) yaşandığı vurgulanarak %45 oranının uygun görüldüğü belirtilmiştir. Taşınmazın değerinin emsal taşınmazın %45'i olacağı duruma göre başvurucunun hissesine isabet eden miktar 1.686.590,98 TL olarak hesaplanmıştır.

8. Mahkemece 5/6/2018 tarihli kararla taşınmazın emsal taşınmaza göre değerinin %45 oranında, başvurucunun payına isabet eden tutarın ise 1.686.590,98 TL olduğu kabul edilmek suretiyle davanın kısmen kabulüne, taşınmazın tapusunun iptaline ve taşınmazın yol olarak terkininden bakiye kalan kısmın belediye hizmet alanı olarak İdare adına tesciline karar verilmiştir. Tarafların temyiz talebinde bulunması üzerine Yargıtay Dairesi tarafından gerekçeli kararda yer alan, taşınmazın tamamının tapusunun iptaline ve taşınmazdaki takyidatların kaldırılarak İdare adına tesciline ilişkin olan ibareler düzeltilmiş; kararın onanmasına karar verilmiştir. Başvurucunun karar düzeltme başvurusu da Yargıtay Dairesince reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

9. Başvurucu nihai kararı 17/3/2020 tarihinde öğrenmiştir. Başvurucu COVID-19 salgını nedeniyle yasal sürelerin 13/3/2020-15/6/2020 tarihleri arasında durmasına dair düzenlemelerden istifade etmek suretiyle 16/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; hissedar maliki olduğu taşınmazın komşusu konumunda olan ve aynı İdare tarafından el atılan taşınmazlara farklı değerler biçildiğini, en düşük bedelin tarafına ait taşınmaz için tespit edildiğini, Mahkemece ayırma kararı verilmeden önce alınan bilirkişi raporunda taşınmazın m² değeri 914 TL olarak belirlenmesine rağmen 642 TL üzerinden karar verildiğini, kamulaştırmasız el atma karşılığında lehine hükmedilen tazminatın düşük belirlendiğini, enflasyon karşısında değer kaybına uğradığını belirterek adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak başvurucu lehine hükmedilen tazminatın ödenmiş olması hâlinde başvurucunun mağdur sıfatının devam edip etmediğinin değerlendirilmesi gerektiği, diğer hak ihlali iddialarının ise kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda belirtilen iddialarını yinelemiştir.

13. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurunun dayanağını oluşturan kamulaştırmasız el atılan taşınmazın uğradığı zararın gerçek değerinin ödenmesi talebi, Anayasa'nın 35. maddesinde yer alan mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının mutlak bir hak olmadığı ve kamu yararı amacıyla sınırlandırılabileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve hürriyetleri sınırlandırmada genel ilkeleri tespit ederken devlet ve kamu tüzel kişilerine özel mülkiyette bulunan taşınmazları kamulaştırma yetkisi veren ve kamulaştırma ilkelerini belirleyen Anayasa'nın 46. maddesi, mülkiyet hakkının sınırlandırılmasına ilişkin özel hükümler içermektedir. Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği başvurucunun bahsedilen talebinin değerlendirilmesinde Anayasa'nın 35. maddesiyle birlikte 13. ve 46. maddelerinin de gözönünde bulundurulması gerekir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 28).

15. Anayasa Mahkemesince olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ayla Aydinç ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/10319, 14/9/2017, § 48) ve Emine Kevser ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/312, 14/9/2017, § 30) kararlarında uzman mahkemeler tarafından yapılan tespit kapsamında hükmedilen tazminat miktarı, tutar itibarıyla belirli bir tatmin sağladığı ve taşınmazın kabul edilen durumuna göre makul seviyede olduğu sürece Anayasa Mahkemesinin tazminat miktarlarının belirlenmesi konusunda uzman mahkemelerin takdir yetkisine müdahalesinin söz konusu olamayacağı vurgulanmıştır.

16. Somut olayda yargılama sürecinde uyuşmazlık konusu taşınmazın tapu kaydının, imar durumunun ve taşınmaza emsal olabilecek taşınmaz kayıtlarının incelendiği, resen seçilen bilirkişiler katılımında taşınmazda keşif yapılarak bilirkişi raporları düzenlendiği, aynı

taşınmaza ilişkin bir başka dava dosyasında %30 olarak belirlenen emsal değerlendirme oranının dava tarihi itibarıyla taşınmazın çevresinde meydana gelen gelişmeler de dikkate alınarak %45 olarak kabul edilmek suretiyle (bkz. §§ 7, 8) karar verildiği anlaşılmıştır. Anılan hususlara ilişkin olarak kararda ilgili ve yeterli gerekçeye yer verildiği görülmüştür.

17. Başvurucu, dava konusu taşınmazla aynı bölgede ve aynı nitelikte olduğunu iddia ettiği taşınmazların m² değerlerinin daha yüksek belirlendiğini ileri sürmüştür. Bu doğrultuda başvurucunun emsal olduğunu iddia ettiği İzmir 13. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2012/861 sayılı dosyasında Yargıtay Dairesince emsal olarak incelenen taşınmazın yüz ölçümü itibarıyla uyuşmazlığa konu taşınmaza göre çok küçük olması nedeniyle bu emsali hükme esas alan raporun inandırıcı ve hüküm kurmaya elverişli olmadığı belirtilerek ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına karar verildiği görülmüştür (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 5/7/2018 tarihli ve E.2017/6964, K.2018/14022 sayılı kararı). Yine başvurucu tarafından emsal olduğunu iddia ettiği İzmir 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2012/93 sayılı dosyasında Yargıtay Dairesi tarafından eksik incelemeye dayalı olarak karar verilmesi dolayısıyla kararın bozulması yönünde karar verildiği anlaşılmıştır (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 2/7/2018 tarihli ve E.2017/6706, K.2018/13428 sayılı kararı). Ayrıca Mahkemece ayırma kararı öncesi alınan bilirkişi raporu (bkz. § 3) raporun alındığı dosya bakımından dahi hükme esas alınmamış, söz konusu dosyada taşınmazın emsal taşınmaza göre değeri %30 olarak kabul edilmiş, bu değer üzerinden tazminata hükmedilmiştir. Öte yandan bu husus Yargıtay Dairesince bozmaya konu edilmemiştir (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 20/5/2019 tarihli ve E.2018/13719, K.2019/9921 sayılı kararı). Netice itibarıyla başvurucunun aynı bölgedeki taşınmazların m² değerlerinin farklı şekilde hesaplandığını öne sürmesi, Mahkemenin ulaştığı kanaatin keyfî olduğunun kabulü için tek başına yeterli değildir. Diğer yandan başvurucunun emsal olarak gösterdiği taşınmazlar hakkında Yargıtay Dairesince bozma kararları verildiği de anlaşılmıştır. Bu itibarla uyuşmazlık konusu taşınmazın değerinin emsal taşınmazlardan farklı olarak tespit edildiği yönündeki iddianın yerinde olmadığı değerlendirilmiştir.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

20. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri, Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin

şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 462.034,03 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın düşük belirlendiği şikâyeti yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/538, K.2018/333) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde karar verildi.

FARKLI GEREKÇE VE KARŞIOY

A- Farklı Gerekçe

1- Başvurunun, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın düşük belirlendiği şikayeti yönünden "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle "kabul edilemez" olduğu sonucuna çoğunlukla birlikte sonucuna katılmakla beraber bu sonuca ulaşılmasındaki gerekçeye "farklı gerekçe" ile iştirak ediyorum.

2- Anayasa Mahkemesi İç Tüzüğü'nün 59. maddesi uyarınca bireysel başvuruların Mahkemenin internet sitesinde yayınlanan "Başvuru Formu" kullanılarak yapılması gerekmektedir.

3- Başvurucu, nihai kararı 17.3.2020 tarihinde öğrenmiş; COVID-19 salgını nedeniyle yasal sürelerin durdurulmasına ilişkin düzenlemelerden yararlanarak 16.7.2020 tarihinde "Ön Başvuru Dilekçesi" başlıklı bir dilekçe ile başvurmuştur. Söz konusu dilekçe tüzük anlamında bir "Başvuru Formu" niteliğinde değildir.

4- Sonrasında Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterliği tarafından "eksiklik bildirimi" yapılması üzerine 27.10.2020 tarihinde "Bireysel Başvuru Formu" düzenlenmiştir.

5- İç Tüzük'te öngörülen "eksiklik bildirimi", form veya eklerindeki şekli eksikliklerin giderilmesine yöneliktir. Yoksa başvuru süresini yeniden başlatma ya da süre aşımını bertaraf etme işlevi bulunmamaktadır.

6- Başvurucuya "eksiklik bildirimi" yapılmış olsa da bu bildirimin "süre aşımı" gerekçesi ile "kabul edilemez" kararı verilmesine engel teşkil etmediğini değerlendirmekteyim.

7- Açıkladığım nedenlerle başvurunun "süre aşımı" gerekçesi ile "kabul edilemez" olduğuna karar verilmesi gerekirdi. Çoğunluğun görüşüne bu farklı gerekçe ile katılıyorum.

B- Karşıoy

1- Çoğunluğun, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiayı "kabul edilebilir" olduğuna dair görüşüne katılmıyorum.

2- Yukarıda “farklı gerekçe” başlığı altında yaptığım açıklamalar, bu kısımda “karşıoy” gerekçesi olarak tekrar ediyorum.

3- Bu itibarla başvurunun bu başlıktaki şikayeti yönünden esasa ilişkin herhangi bir inceleme yapılmaksızın "süre aşımı" gerekçesi ile "kabul edilemez" olduğuna karar verilmesi gerektiğini düşündüğüm için çoğunluğun "kabul edilebilirlik" kararına iştirak etmiyorum.

4- Buna rağmen çoğunluğun kabul edilebilir bulması nedeniyle, "esas yönünden" yapılan inceleme sonucunda ulaşılan, tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine dair sonuca (bu aşamada) katılıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

ARMAĞAN COŞKUN VE ERDOĞAN COŞKUN

B. No: 2020/26755 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/26755

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARMAĞAN COŞKUN VE ERDOĞAN COŞKUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/26755)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Armağan COŞKUN 2. Erdoğan COŞKUN

Vekili : Av. Nurten ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, İstanbul ili Silivri ilçesi Alipaşa Köyünde bulunan tarla niteliğindeki 432.160 m² yüzölçümlü taşınmazın hissedarlarıdır.

3. Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ) başvuruculara ait taşınmazın 169 m²'lik kısmına pilon yeri kurulması, 13.131,48 m²'lik kısmına ise daimî irtifak hakkı kurulması amacıyla kamulaştırma kararı almıştır.

4. TEİAŞ'ın belirlediği 88.892,39 TL tutarındaki kamulaştırma bedeli üzerinde uzlaşılamaması üzerine 22/11/2013 tarihinde TEİAŞ tarafından Silivri 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davası açılmıştır.

5. TEİAŞ'ın 6/1/2014 tarihinde kamulaştırma kararı verilen yerlere acele el koyma kararı verilmesini talep etmesi üzerine Mahkemece acele elkoyma talebi kabul edilerek taşınmaz mahallinde tespit (keşif) yapılmasına karar verilmiştir.

6. Yapılan keşif sonucu düzenlenen 24/2/2014 tarihli bilirkişi raporunda taşınmazın tarla vasfında ve kuru mutlak tarım arazisi olduğu kabul edilmiştir. Buna göre taşınmazın m² maliyetinin 67,68 TL olduğu ve arazinin üzerinden enerji nakil hattı geçirilmesi nedeniyle taşınmazda meydana gelen değer azalışı oranının %1,06 olduğu belirtilerek irtifak hakkı ve pilon yeri bedeli olarak toplam 321.472,96 TL kamulaştırma bedeli hesaplanmıştır.

7. Başvuruculaların taşınmazın kuru tarım arazisi olmadığını, taşınmazın yanında dere bulunduğunu ve taşınmazda üç artezyen kuyusu olduğunu, taşınmazın sulu tarım arazisi vasfı taşıdığını ileri sürmeleri üzerine Mahkemece taşınmaz mahallinde farklı bir bilirkişi heyeti ile keşif yapılmasına karar verilmiş ve keşif sonucu düzenlenen 7/5/2014 tarihli bilirkişi raporunda da taşınmazın kuru mutlak tarım arazisi olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda taşınmazın değeri önceki raporla aynı miktarda hesaplanmıştır.

8. Başvuruculaların alınan raporun acele el koyma aşamasında düzenlenen rapor ile içerik olarak aynı olduğunu ve taşınmazın sulu tarım arazisi olmasına rağmen kuru tarım arazisi olarak gösterildiğini belirterek rapora itiraz etmesi üzerine Mahkeme TEİAŞ tarafından ileri sürülen itirazları da dikkate alarak bilirkişi heyetinden ek rapor alınmasına karar vermiştir. Alınan ek raporda keşif esnasında taşınmazda sulu tarım yapıldığına dair bir bulguya rastlanmadığı ifade edilmiş, 7/5/2014 tarihli bilirkişi raporunda yapılan değerlendirmelerde herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek olmadığı belirtilmiştir.

9. Başvuruculaların taşınmazın ısrarla sulu tarım arazisi olduğunu ileri sürmesi nedeniyle Mahkeme farklı bir bilirkişi heyetiyle taşınmaz mahallinde keşif yapılmasına karar vermiştir. Bu çerçevede alınan 3/11/2014 tarihli bilirkişi raporunda taşınmazın devlet eliyle sulanan bir arazi olmadığı, arazinin doğusunda dere ayrıca arazide üç su kuyusu bulunduğunun tespit edildiği ancak su kuyularının atıl olduğu, kuyuların çevresinde sulama yapıldığına dair herhangi bir sulama borusu veya motopomp olmadığı belirtilerek taşınmazın kuru mutlak tarım arazisi olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirilmiştir. Aynı zamanda taşınmazın m² maliyetinin 67,68 TL olduğu ve arazinin üzerinden enerji nakil hattı geçirilmesi nedeniyle taşınmazda meydana gelen değer azalışı oranının %1,06 olduğu belirtilerek irtifak hakkı ve pilon yeri bedeli olarak toplam 321.472,96 TL kamulaştırma bedeli hesaplanmıştır.

10. Mahkeme 27/11/2014 tarihinde son alınan bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, dava konusu taşınmazın 13.131,48 m²lik kısmı üzerinde TEİAŞ lehine daimî irtifak hakkı tesisine, 169 m² pilon yeri olarak belirlenen alanın kamulaştırılması nedeniyle başvurucular adına olan tapu kaydının iptali ile TEİAŞ adına tapuya kayıt ve tesciline, pilon yeri ve enerji nakil hattı irtifak hakkı tesisi için belirlenen 321.472,96 TL'nin kamulaştırma bedeli olarak belirlenmesine karar vermiştir.

11. Tarafların temyiz talebinde bulunması üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) 9/3/2016 tarihli kararıyla Mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda dava konusu taşınmazın niteliği, geometrik durumu, yüzölçümü ve enerji nakil hattı güzergâhı dikkate alındığında taşınmazdaki değer kaybı oranının %0,05 olması gerektiği düşünülmeden daha yüksek oranda değer kaybı verilmek suretiyle irtifak hakkının karşılığının fazla tespitinin, irtifak bedeli hesaplanırken dava konusu taşınmazın toplam alanından pilon alanın düşülmesi gerektiği düşünülmeden fazla bedele hükmedilmesinin ve taşınmaz üzerinde 3 adet kuyu olduğu ve taşınmazın sınırından dere geçtiği anlaşıldığından taşınmazın üretim döneminde dereden sulama imkânının olup olmadığı araştırılarak karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile hüküm kurulmasının doğru görülmediği

belirtilmiştir.

12. Mahkemece bozma kararına uyularak bozma gerekçesine uygun olarak ek rapor düzenlenmesi için önceki bilirkişi kuruluna dosyanın tevdi edilmesine karar verilmiştir. 16/11/2017 tarihli ek bilirkişi raporunda taşınmazın tamamının dereden sulanmasına imkân bulunduğu ve taşınmazın mutlak sulu tarım arazisi olarak değerlendirildiği kabul edilmiştir. Taşınmazın bir dekarının m² değerinin 103,66 TL ve arazinin üzerinden enerji nakil hattı geçirilmesi nedeniyle taşınmazda meydana gelen değer azalışı oranının %0,05 olduğu belirtilerek irtifak hakkı ve pilon yeri bedeli olarak toplam kamulaştırma bedelinin 39.917,40 TL olduğu belirtilmiştir.

13. Başvuruculların değer düşüklüğü oranına itiraz etmesi üzerine Mahkemece yeniden ek rapor alınmasına karar verilmiş ve alınan ikinci ek raporda taşınmazda meydana gelen değer azalışı oranının Yargıtayın bozma kararı doğrultusunda %0,05 olarak alındığı belirtilmiştir. Bu çerçevede önceki ek raporda herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

14. Mahkeme 17/4/2018 tarihinde bozma kararı doğrultusunda alınan ek bilirkişi raporunu hükme esas alarak davanın kabulüne ve dava konusu taşınmazın 13.131,48 m²lik kısmı üzerinde TEİAŞ lehine daimî irtifak hakkı tesisine, 169 m² pilon yeri olarak belirlenen alanın kamulaştırılması nedeniyle başvurucular adına olan tapu kaydının iptali ile TEİAŞ adına tapuya kayıt ve tesciline, pilon yeri ve enerji nakil hattı irtifak hakkı tesisi için belirlenen 39.917,40 TL'nin kamulaştırma bedeli olarak belirlenmesine ve önceki karara istinaden başvuruculara ödenen 321.472,96 TL'den 39.917,40 TL'nin mahsubu ile fazla ödenen 281.555,56 TL'nin yasal faizi ile birlikte TEİAŞ'a ödenmesine karar vermiştir.

15. Başvuruculların temyiz istemini inceleyen Yargıtay Dairesince 25/6/2019 tarihinde karar düzeltilerek onanmıştır. Kararda başvuruculara fazla ödenen bedelin yasal faiziyle birlikte TEİAŞ'a iadesine ilişkin hüküm gerekçeli karardan çıkarılmış ve yerine "başvuruculların bankadan çektiği tarihte varsa işlemiş neması ile birlikte başvuruculardan payları oranında alınarak davacı TEİAŞ'a iadesine" cümlesi yazılmıştır. Başvuruculların karar düzeltme başvuruları Yargıtay Dairesince reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

16. Başvurucular, nihai kararı 2/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 29/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

18. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Erdoğan Coşkun'un 8/6/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. Başvurucular, Yargıtayın değer kaybı oranını afaki olarak tespit ettiğini, bozma kararı öncesinde alınan bilirkişi raporlarında enerji nakil hattı geçirilmesi nedeniyle taşınmazda meydana gelen değer azalışı oranının %1,06 olarak belirlendiğini, bu oranın %0,05 oranına indirilmesinin hakkaniyetle bağdaşmadığını, TEİAŞ ile anlaşmış olsalardı dahi değer azalışı oranının %0,76 olarak kabul edileceğini, dolayısıyla dava açmalarının daha aleyhlerine sonuçlar doğurduğunu, sonuç olarak kamulaştırmanın karşılığında gerçek bedelin

taraflarına ödenmediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ve aynı zamanda TEİAŞ'ın teklifini kabul ederek yargı yoluna gitmeyenlere %0,76 değer azalışı oranı ve yargı yoluna gittikleri hâlde temyiz kanun yoluna gitmeyenlere bilirkişilerce tespit edilen %1,06 değer azalışı oranı uygulanırken taraflarına gerekçesiz olarak %0,05 oranının uygulanmasının eşitlik ilkesi ile hukuki belirlilik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruculara asıl alacak ve ferileri bakımından ödeme yapılmasının başvuruculara mağdur sıfatının değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiği, esas bakımından inceleme yapılması durumunda ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

A. Başvurucu Erdoğan Coşkun Yönünden

21. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Erdoğan Coşkun yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Armağan Coşkun Yönünden

23. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Kamulaştırılan taşınmaz, başvurucunun mülkiyetinde bulunduğundan mülkün varlığı

noktasında tartışma bulunmamaktadır. Ayrıca başvurucunun taşınmazının kamulaştırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında da belirtildiği üzere taşınmazın kamulaştırılması mülkten yoksun bırakma niteliği taşımaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32).

26. Uyuşmazlık konusu taşınmaz 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu çerçevesinde kamulaştırılmıştır. Dolayısıyla kamulaştırma yoluyla yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağı olduğu kuşkusuzdur. Öte yandan taşınmazın üzerinden elektrik iletim hattı geçmesi nedeniyle yapılan kamulaştırma işleminin kamu yararı amacına dayandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bu kapsamda kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

27. Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri, Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Cevat Aydın ([2. B.], B. No: 2014/13886, 4/10/2017) ve Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda, taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle kamulaştırılan taşınmazın bedelinin tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin kamulaştırma bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret olduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesine göre gerçek değerin kamulaştırma bedeli olarak ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında taşınmazın gerçek bedelinin ödenmediği durumlarda somut olayın şartları da gözetilerek müdahalenin orantılı olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

28. İdari irtifak kurulmak suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde hedeflenen kamu yararı ile malikin bireysel yararı arasında gözetilmesi gereken adil denge ancak malike tazminat ödenmek suretiyle sağlanabilir. Diğer bir ifadeyle idari irtifak kurulmak suretiyle mülkiyet hakkına müdahalede bulunulan durumlarda malike tazminat ödenmesi, müdahaleyle malike yüklenen aşırı külfetin telafi edilmesini temin eden temel bir araçtır. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında gerek kamulaştırmada gerekse idari irtifak kurulmasında taşınmazın gerçek karşılığının ödeneceği ifade edilmiştir. İdari irtifak kurulan hâllerde gerçek karşılık, idari irtifak kurulması nedeniyle taşınmazın değerinde meydana gelen azalmayı karşılayan tutardır. Bu itibarla idari irtifak kurulması nedeniyle taşınmazın değerinde meydana gelen azalmayı karşılayacak düzeyde bir tazminatın ödenmediği durumlarda somut olayın koşulları da gözetilerek müdahalenin orantılı olmadığı sonucuna ulaşılabilir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 35).

29. Anayasa Mahkemesi Saadet Esin, Celal Afşin ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2015/18943, 19/9/2018) ve Ahmet Koca ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2018/17345, 19/10/2021) kararlarında kamulaştırma bedelinin tespitinde kamulaştırmanın anayasal öğelerinden biri olan gerçek karşılığa ulaşılmasını sağlayan objektif değer artışına ilişkin olarak bilirkişi raporundaki somut tespitlere yönelik herhangi bir eleştiri getirilmeden, soyut olarak objektif değer

artışının belli bir oranı geçemeyeceğinin kabul edilmesinin taşınmazın gerçek değerinin belirlenmesini engellediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

30. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin, § 46).

31. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkemenin bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koyması gerekir. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47).

32. Eldeki olayda Yargıtay Dairesi, bozma kararında uyuşmazlık konusu taşınmazın niteliği, geometrik durumu, yüzölçümü ve enerji nakil hattı güzergâhını dikkate aldığını belirterek enerji nakil hattı geçirilmesi nedeniyle taşınmazdaki değer kaybı oranının %0,05 olduğunu ifade etmiştir. Mahkemece bozma kararı sonrası alınan ek bilirkişi raporunda taşınmazdaki değer kaybı oranı %0,05 olarak kabul edilmek suretiyle (bkz. § 12) hesaplama yapılmıştır. Başvuruculların itirazı üzerine alınan ikinci ek raporda ise değer azalış oranının yalnızca Yargıtay Dairesinin bozma kararı doğrultusunda tespit edildiği yönünde açıklamaya yer verilmiş ve başkaca bir açıklamada bulunulmamıştır.

33. Buna karşılık Mahkeme tarafından bozma kararı öncesinde farklı bilirkişi kurullarından alınan tüm raporlarda enerji nakil hattı geçirilmesi nedeniyle taşınmazda meydana gelen değer azalışı oranının %1,06 olduğu yönünde tespit ve görüşlere yer verilmiştir (bkz. §§ 6, 9). Netice itibarıyla yargı makamlarınca söz konusu bilirkişi raporlarında yer alan tespitlere somut herhangi bir eleştiri getirilmeksizin taşınmazda meydana gelen değer azalışı oranının farklı belirlendiği görülmüştür. Bir başka ifadeyle taşınmazın niteliğine, geometrik durumuna ve bu hususların taşınmaza etkilerine yönelik somut tespitlerde bulunulmaksızın farklı bir oran belirlenmek suretiyle sonuca gidildiği anlaşılmıştır.

34. Sonuç olarak taşınmazda meydana gelen değer azalışı oranının bozma kararından önceki bilirkişi raporlarında belirlenen orandan daha düşük tespit edilmesinin nedenleri ortaya konulmaksızın ve bu kapsamdaki itirazlar ilgili ve yeterli gerekçeyle karşılanmaksızın karar verildiği görülmüştür. Buna göre yargısal sürecin bütününe bakıldığında mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin yerine getirilmediği, başvurucunun bu güvencelerden yararlandırılmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesi çerçevesinde ve Anayasa'nın 13. ile 35.

maddelerinin gerektirdiği mülkiyet hakkının korunması gerekliliği ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvurucu aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

36. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 281.555,56 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

37. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

38. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

39. Ayrıca mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Erdoğan Coşkun yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Başvurucu Armağan Coşkun yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Silivri 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/124, K.2018/80) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CELAL UYSAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/28326 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/28326

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CELAL UYSAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/28326)

Karar Tarihi: 3/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 2/4/2026 - 33212

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucular : 1. Celal UYSAL 2. Hüseyin TURAN 3. Mehmet Sedat ERSAVAŞLI 4. Recep TEMUR 5. Yahya KOÇAK

Vekili : Av. Fazlı DAĞDEVİREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ruhsatsız yapı hakkında kamu makamlarının herhangi bir işlem tesis etmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Komisyonca 2021/6142 numaralı başvurunun 2021/6139 numaralı başvuru ile birleştirilmesine ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2020/28331, 2021/6139 ve 2021/6164 numaralı başvuruların 2020/28326 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular; İstanbul'un Kâğıthâne ilçesi, Ortabayır Mahallesi, Mescit Sokak'ta bulunan Ortabayır Merkez Camisi'ne komşu taşınmazların malikleridir. Caminin bulunduğu parsel Hazineye ait olup imar planında cami olarak yer almaktadır.

7. Başvurucular, ruhsatsız olarak ve evlerine bir metreden daha yakın bir mesafede cami müştemilatına inşa edilen eklentinin 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na aykırı olduğunu, 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca söz konusu yapının yıkılması gerektiğini belirterek 20/12/2018 tarihinde Kâğıthâne Belediyesine (Belediye) müracaat etmiştir.

8. Belediyenin başvuruyu zımnen reddetmesi üzerine başvurucular, Belediyeye karşı işlemin iptali için davalar açmıştır. Başvurucular davalarında cami müştemilatına ruhsatsız şekilde ve evlerine yakın mesafede inşa edilen yapının durdurulması ve yıkılması gerekirken Belediyenin inşaata müdahale etmediğini ileri sürmüştür.

9. Davalı Belediye, açılan davalara karşı savunmasında başvurucuların taşınmazlarının cami alanına kısmen tecavüzlü olduğunu, cami avlusundaki inşaatın durdurulduğunu, inşaatı yapanlar hakkında suç duyurusunda bulunulduğunu ve yıkılması talep edilen yapının ruhsata tabi olmayan sundurma/pergole olduğunu belirtmiştir.

10. İstanbul İdare Mahkemelerince dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmiştir. Kararların gerekçelerinde; Belediyenin savunmasından ve sunduğu belgelerden davaya konu edilen yapının niteliğinin ve imalatın ruhsata tabi bir yapı olup olmadığının tespit edilemediği, Belediyenin konuya ilişkin olarak inceleme ve araştırma yapmadığı belirtilmiştir. Belediyenin cami müştemilatına yapılan inşaat hakkında gerekli incelemeleri yaparak 775 sayılı Kanun kapsamında inşaatı yıktırması veya 3194 sayılı Kanun hükümlerine göre bir işlem yapması ya da eylemde bulunması gerektiği açıklanmıştır. Başvuruculara şikâyetlerini sonuçsuz bırakacak şekilde şikâyetlerin zımnen reddedilmesinin ve yapının yıktırılması hususunda işlem tesis edilmemesinin hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir.

11. Davalı Belediyenin kararlara karşı istinaf kanun yolu başvurularını inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) iptal kararlarını kaldırmış ve davaları kesin olmak üzere reddetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi 775 sayılı Kanun'un 18. maddesine aykırılığın tespit edilmesi için ilk olarak inşaatın yapıldığı alanın devlete ait olup olmadığının, ikinci olarak da yapının izinsiz yapılıp yapılmadığının belirlenmesi gerektiğine işaret etmiştir. Bu bağlamda üzerinde yapı inşa edilen taşınmazın mülkiyetinin Hazineye ait olduğunu ve imar planında cami kullanımına ayrıldığından üçüncü kişilerce izinsiz olarak inşa edilen yapılar hakkında 775 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca işlem tesis edilebileceğini açıklamıştır. Bununla birlikte başvuruculara cami müştemilatı olarak nitelendirildiği yapının inşasında taşınmazı fiilen kullanan Kâğıthâne Müftülüğünün (Müftülük) izni olup olmadığının da incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna göre Müftülük tarafından gönderilen belgelerde uyuşmazlığa konu inşaatın mimari projesinin yine Müftülükçe onaylandığını, bu hâliyle taşınmaz üzerinde yer alan uyuşmazlık konusu inşaatın Müftülüğün izniyle yapıldığı anlaşıldığından dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını ifade etmiştir. Bölge İdare Mahkemesi bir kısım kararın gerekçesinde ise inşai faaliyetin 3194 sayılı Kanun kapsamında kalıp kalmadığının Belediye tarafından ayrıca incelenerek işlem tesis edilebileceğini eklemiştir. Nihai kararlar

başvurucular vekiline 15/6/2020, 28/12/2020, 29/12/2020, 15/6/2020 ve 28/12/2020 tarihlerinde tebliğ edilmiştir. Başvurucular vekili 16/7/2020, 27/1/2021, 28/1/2021, 16/7/2020 ve 27/1/2021 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

12. 3194 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

" ...

Yapı; karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesislerdir.

...

İlgili idare; belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye, dışında valiliktir.

..."

13. 3194 sayılı Kanun'un "Yapı ruhsatiyesi" başlıklı 21. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunun kapsamına giren bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden .... yapı ruhsatiyesi alınması mecburidir.

Ruhsat alınmış yapılarda herhangi bir değişiklik yapılması da yeniden ruhsat alınmasına bağlıdır. Bu durumda; bağımsız bölümlerin brüt alanı artmıyorsa ve nitelik değişmiyorsa ruhsat, hiçbir vergi, resim ve harca tabi olmaz.

Ancak; derz, iç ve dış sıva, boya, badana, oluk, dere, doğrama, döşeme ve tavan kaplamaları, elektrik ve sıhhi tesisat tamirleri ile çatı onarımı ve kiremit aktarılması ve yönetmeliğe uygun olarak mahallin hususiyetine göre belediyelerce hazırlanacak imar yönetmeliklerinde belirtilecek taşıyıcı unsuru etkilemeyen diğer tadilatlar ve tamiratlar ruhsata tabi değildir.

..."

14. 3194 sayılı Kanun'un "Ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak başlanan yapılar" başlıklı 32. maddesinin olay tarihindeki ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre; ruhsat alınmadan yapıya başlandığı veya ruhsat ve eklerine veya ruhsat alınmadan yapılabilecek yapılarda projelerine ve ilgili mevzuatına aykırı yapı yapıldığı ilgili idarece tespiti, fenni mesulce tespiti ve ihbarı veya herhangi bir şekilde bu duruma muttali olunması üzerine, belediye veya valiliklerce o andaki inşaat durumu tespit edilir. Yapı mühürlenerek inşaat derhal durdurulur.

...

Ruhsata aykırılık olan yapıda, bu aykırılığın giderilmiş olduğu veya ruhsat alındığı ve yapının bu ruhsata uygunluğu, inceleme sonunda anlaşılırsa, mühür, belediye veya valilikçe kaldırılır ve inşaatın devamına izin verilir.

Aksi takdirde, ruhsat iptal edilir, ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan bina, belediye encümeni veya il idare kurulu kararını müteakip, belediye veya valilikçe yıktırılır ve masrafı yapı sahibinden tahsil edilir ..."

15. 775 sayılı Kanun'un "Kapsam ve tarif" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Bu kanunda sözü geçen (Gecekondu) deyimi ile, imar ve yapı işlerini düzenliyen mevzuata ve genel hükümlere bağlı kalınmaksızın, kendisine ait olmıyan arazi veya arsalar üzerinde, sahibinin rızası alınmadan yapılan izinsiz yapılar kastedilmektedir."

16. 775 sayılı Kanun'un "Yeniden gecekondu yapımının önlenmesi" başlıklı 18. maddesi olay tarihinde şöyledir:

"Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, belediye sınırları içinde veya dışında, belediyelere, Hazineye, özel idarelere, katma bütçeli dairelere ait arazi ve arsalarda veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerde yapılacak, daimi veya geçici bütün izinsiz yapılar, inşa sırasında olsun veya iskan edilmiş bulunsun, hiçbir karar alınmasına lüzum kalmaksızın, belediye veya Devlet zabıtası tarafından derhal yıktırılır.

Yıkım sırasında lüzum hasıl olduğunda, belediyeler ilgili mülkiye amirlerine başvurarak yardım istiyebilirler. Mülkiye amirleri, Devlet zabıtası ve imkanlarından faydalanmak suretiyle, izinsiz yapıların yıkım konusunda yükümlüdürler.

Özel kişilere veya bu maddenin 1 inci fıkrasında sözü geçenler dışındaki tüzel kişilere ait arazi ve arsalar üzerinde yapılacak izinsiz yapılar hakkında, arsa sahiplerinin yazılı müracaatları üzerine ve mülkiyet durumlarını tevsik etmeleri şartiyle bu madde hükümleri, aksi halde genel hükümler ve 3194 sayılı İmar Kanunu hükümleri uygulanır."

B. Uluslararası Hukuk

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) her ne kadar Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinde açık olarak usule ilişkin güvencelerden söz edilmese de bu maddenin keyfî müdahalelerden korunmak amacıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin kanun dışı, keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsadığını belirtmektedir. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (AGOSI/Birleşik Krallık, B. No: 9118/80, 24/10/1986, § 55; Jokela/Finlandiya, B. No: 28856/95, 21/5/2002, § 45).

19. AİHM'e göre ayrıca usule ilişkin güvencelerin özel kişiler arasında ihtilaf oluşturan mülkiyet hakkı ile ilgili meseleler yanında taraflardan birinin devlet olması durumunda bu ilke daha kuvvetli uygulanma alanı bulur (Plechanow/Polonya, B. No: 22279/04, 7/7/2009, § 100). Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasına dair usule ilişkin güvenceler kapsamında mahkeme kararlarının ilgili ve yeterli bir gerekçeye sahip olması gerektiğine değinilmiştir. AİHM'e göre bu zorunluluk davacının her iddiasına ayrıntılı cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte en azından mülk sahibinin esasa ilişkin temel iddia ve itirazlarının yargılama makamlarınca yapılacak dikkatli ve özenli bir inceleme sonucunda karşılanması

gerektiği vurgulanmıştır (Gereksar ve diğerleri/Türkiye, B. No: 34764/05, 34786/05, 34800/05, 34811/05, 1/2/2011, § 54).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 3/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucular; taşınmazlarına bir metreden daha yakın bir mesafede ruhsat alınmaksızın camiye eklenti yapılmasına rağmen Belediyenin harekete geçmediğini, bunun sonucunda kaçak yapının tamamlanarak kullanılmaya başlandığını ileri sürmüştür. Taşınmazlarına yakın mesafede ve çekme mesafesine uyulmadan inşa edilen ruhsatsız eklentinin taşınmazların ışık ve hava almasını engellediğini, yapılara ruhsat verme yetkisinin belediyelere ve yetki verilen idarelere ait buna karşılık Müftülüğün ise bu konuda herhangi bir yetkisinin olmadığını, dolayısıyla Bölge İdare Mahkemesinin projesi Müftülük tarafından onaylandığından yapının kaçak nitelikte olmadığına dair tespitinin hukuka aykırılık taşıdığını iddia etmiştir. Ayrıca dava süreci sonunda yargılama giderlerini ödemek zorunda kaldıklarını belirterek bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, mahkemelerin kararlarında ilgili ve yeterli gerekçeye yer verildiği belirtilmiş; yapılmakta olan ek inşaatın 3194 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerine dayandığı ve cami alanı olarak belirlenen alanda gerekli izinler alınarak yapılmakta olan ek inşaatın başvuruculara şahsen aşırı bir külfet yüklemediği açıklanmıştır. Başvurucuların ihlal iddiaları konusunda değerlendirme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve olayın kendine özgü şartları gözönünde bulundurulması gerektiği ifade edilmiştir.

23. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı çıkarak başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

24. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculara taşınmazlarına komşu parselde inşa edilen yapı hakkındaki şikâyetleri özü itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiğinden başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

27. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Somut olayda başvurucular adına tapuda kayıtlı olan taşınmazların mülk teşkil ettiği açıktır.

28. Anayasa'nın 35. maddesi, özü itibarıyla mülkiyet hakkına devlet tarafından yapılan müdahalelere karşı bireyi korumayı amaçlamakta ve bu kapsamda bazı pozitif yükümlülükleri de kapsamaktadır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bazı durumlarda devletin pozitif ve negatif yükümlülüklerinin birbirinden ayrılması da mümkün olamamaktadır. Üstelik devletin ister pozitif isterse de negatif yükümlülükleri söz konusu olsun, uygulanacak ilkeler de çoğunlukla önemli ölçüde benzeşmektedir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 70). Mevcut olayda başvurucuların mülklerinden yoksun bırakılmadığı ve mülklerin kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin de bir müdahalenin söz konusu olmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurunun Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve mülkten barışçıl yararlanma hakkını düzenleyen genel kural çerçevesinde incelenmesi gerekir. Mülkiyet hakkının etkili şekilde korunması bağlamında usule ilişkin güvencelerin sağlanması pozitif yükümlülüklerin bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda eldeki başvuru mülkiyet hakkına ilişkin devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde incelenmelidir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Ayşe Bulut [2. B.], B. No: 2018/28925, 11/3/2021, §§ 31, 32).

29. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de vardır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44). Başvuruya konu olayda başvurucular, taşınmazlarına yakın bir mesafede ruhsatsız olarak inşa edildiğini iddia ettikleri yapının durdurulması ve yıkılması taleplerine rağmen Belediyenin hareketsiz kalmasından yakınmaktadır. Buna göre kamu makamları tarafından başvurucuların taşınmazlarına doğrudan bir müdahale olmadığı kabul edilmekle birlikte taşınmazlarına yakın bir mesafede ve gün ışığı ile hava almasını engelleyecek şekilde inşanın yapılması iddiası karşısında kamu makamlarının mülkiyet hakkının korunması için gerekli tedbirleri alıp almadığının incelenmesi gerekir.

30. Mülkiyet hakkının devlete tahmil ettiği pozitif yükümlülükler, devletin koruyucu ve düzeltici önlemler almasını gerektirebilmektedir. Koruyucu önlemler mülkiyete müdahale edilmesini önleyici; düzeltici önlemler ise müdahalenin etkilerini giderici, diğer bir ifadeyle telafi edici yasal, idari ve fiilî tedbirleri kapsamaktadır. Pozitif yükümlülükler mutlak olmayıp bunların ne tür koruyucu ve düzeltici edimleri kapsadığı ve bu edimlerin derecesi, her somut olayın kendi koşulları içinde belirlenebilir (Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi, § 46). Somut olayda başvurucuların taşınmazlarına komşu parselde bulunan Ortabayır Merkez Cami müştemilatına ruhsatsız olarak inşa edilen eklentinin yapımının durdurulması ve yıkılması

talebiyle Belediyeye müracaat ettikleri görülmüştür. Belediyenin ise yapının ruhsatsız olduğuna ve kaçak yapı hakkında suç duyurusunda bulunulacağına dair tutanak dışında söz konusu müracaata karşı herhangi bir işlem tesis etmediği veya eylemde bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu hâliyle dava konusu işlemlerin iptaline ilişkin mahkeme kararlarında belirtildiği üzere 775 sayılı Kanun ile 3194 sayılı Kanun'un yüklediği mülkiyet hakkının korunması bağlamında koruyucu tedbirlerin alınmasına yönelik olarak Belediyenin herhangi bir tutumu olmadığı kaydedilmelidir.

31. Belediyenin zımni ret işlemine karşı açılan davalar sonucunda ilk derece mahkemelerinin yapının niteliğinin belirlenmesi ve buna göre de ilgili mevzuat çerçevesinde Belediyenin bir işlem yapması veya eylemde bulunması gerektiğini belirttiği görülmüştür. Buna karşılık Bölge İdare Mahkemesi 775 sayılı Kanun uyarınca yıkım işleminin tesis edilebilmesi için bir yapının izinsiz yapılması gerektiğini açıklamış, şikâyete konu yapının ise Müftülük izniyle yapılması nedeniyle zımni ret işleminde hukuka aykırılık olmadığını belirtmiştir. Başvuruculların yapımının durdurulması ve yıkılmasını talep ettikleri yapının 775 sayılı Kanun kapsamında kalıp kalmadığını, bu bağlamda Hazineye ait ve imar planında cami alanı olarak ayrılmış bir taşınmaz üzerine inşa edildiği anlaşılan yapı için hangi kamu makamının izni gerektiğini belirleme yetkisi Anayasa Mahkemesine ait olmayacaktır. Bununla birlikte Bölge İdare Mahkemesinin değerlendirmesi başvuruculların mülkiyet haklarının korunmasında usule ilişkin güvenceleri sağlayıp sağlamadığı yönünden irdelenmelidir.

32. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazlar yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanmalıdır (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53). Yapıların denetiminde yetkili olan Belediyeye yaptıkları müracaatları zımnen reddedilen başvuruculların yargısal makamlar önünde de komşu parselde inşa edilen yapının ruhsatsız olduğu ve taşınmazlarına çok yakın bir mesafede inşa edildiği iddiasını ileri sürdükleri kaydedilmelidir. Buna karşılık Bölge İdare Mahkemesinin uyuşmazlığa konu yapının 775 sayılı Kanun kapsamında Hazineye ait olup olmadığı ve yapı için izin bulunup bulunmadığı ile sınırlı bir değerlendirme yaptığı ancak yapının niteliği, izin verilen proje sınırları dâhilinde kalıp kalmadığı veya bu iznin başvuruculara ait komşu taşınmazlara etkisi hakkında bir değerlendirme yapmadığı anlaşılmaktadır.

33. Koruma yükümlülüğünün kapsamının somut olayın öznel ve nesnel koşulları çerçevesinde belirlenmesi gerekmekle birlikte bunun devlete idare aygıtının insan ve mali kaynaklarıyla karşılamasına imkân bulunmayan birtakım ödevler yüklediği biçiminde anlaşılması mümkün değildir. Bu bağlamda koruma yükümlülüğü, kamunun insan ve mali kaynaklarından soyut bir biçimde her türlü müdahalenin önlenmesi gerektiği şeklinde yorumlanamaz (Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi, § 47). İmar alanında denetim görev ve yetkileri olan Belediyenin ve idari makamların işlem ve eylemlerinin hukuka uygunluğunu denetleyen mahkemelerin alabileceği tedbirler ile başvuruculların mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin usuli

güvencelerin sağlanabileceği belirtilmelidir.

34. Sonuç olarak başvurucuların mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin usule dair güvencelerden yoksun bırakıldıkları kabul edilmelidir. Bu durum da kamunun genel yararı ile başvurucuların mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvurucular aleyhine bozulmasına, başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmesine neden olmuştur.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

36. Öte yandan başvurucuların mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varıldığından yargılama süreci sonunda yargılama giderlerini ödemek zorunda kaldıklarına ilişkin iddialarının incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI. GİDERİM

37. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile her biri için 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

39. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

40. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculara tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesine

(E.2020/339, K.2020/613; E.2020/333, K.2020/625; E.2020/1051, K.2020/1559; E.2020/1050, K.2020/1557 ve E.2020/1470, K.2020/1555) iletilmek üzere İstanbul 12. İdare Mahkemesine (E.2019/846, K.2019/2035; E.2018/2160, K.2019/2288; E.2019/1180, K.2019/2289), İstanbul 4. İdare Mahkemesine (E.2019/1057, K.2019/2296), İstanbul 6. İdare Mahkemesine (E.2019/1066, K.2020/904) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Hüseyin Turan ve Yahya Koçak'a MÜŞTEREKEN, 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Celal Uysal ve Recep Temur'a AYRI AYRI, 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu Hüseyin Turan ve Mehmet Sedat Ersavaşlı'ya AYRI AYRI, 40.000 TL vekâlet ücretinin MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH DAĞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/3908 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/3908

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH DAĞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/3908)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : Abdullah DAĞ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Mehmet Beşir ROMİOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen başvuruların konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2021/3908 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan

söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Manevi tazminat ödenmesinin yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harç ile (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM YILMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/7551 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/7551

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/7551)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportörler : Sinan ARMAĞAN Hasan HÜZMELİ

Başvurucular : 1. İbrahim YILMAZ 2. Özgür MUTLU 3. Mesut ÖNER 4. Bağımsız Maden İşçileri Sendikası 5. Nursel ÇETİN 6. Ahmet ÇETİN 7. Asil ÇETİN 8. Hikmet ÇETİN

Vekilleri : Av. Mürsel ÜNDER Av. Şafak AKİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; etkinliklerin ertelenmesine ilişkin idari karar olduğu gerekçesiyle kolluk tarafından gösteriye müdahale edilmesi sırasında yaralanma meydana gelmesi ve olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedenleriyle kötü muamele yasağı ile sendika hakkının, başvuruculardan birinin hukuka aykırı olarak gözaltına alınması nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Dünya Sağlık Örgütünün Koronavirüs hastalığını pandemi olarak ilan etmesiyle birlikte İçişleri Bakanlığı hastalığın yayılmasının engellenmesi amacıyla genelgeler yayımlamış; umumi hıfzıssıhha kurulları da aynı amaçla bazı kısıtlayıcı tedbirler içeren kararlar vermiştir. Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı 2/10/2020 tarihinde valiliklere "Koronavirüs Ek Tedbirler" konulu yazı göndermiştir. Gönderilen yazının ilgili kısmı şöyledir:

"... Bu çerçevede, Sağlık Bakanlığının ilgi yazısı ve Koronavirüs Bilim Kurulunun tavsiye kararı doğrultusunda, mevsimsel etkiler de göz önünde bulundurularak, 02.10.2020 tarihinden itibaren 01.12.2020 tarihine kadar sivil toplum kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları, birlikler ve kooperatifler tarafından

düzenlenecek olan etkinliklerin ertelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Vali ve Kaymakamlarca yukarıda belirtilen esaslar doğrultusunda Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 27 nci ve 72 nci maddeleri uyarınca İl/İlçe Umumi Hıfzıssıhha Kurulları kararlarının ivedilikle alınması, uygulamada herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesi ve mağduriyete neden olunmaması, alınan kararlara uymayanlara Umumi Hıfzıssıhha Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari işlem tesis edilmesi ve konusu suç teşkil eden davranışlara ilişkin Türk Ceza Kanununun 195 inci maddesi kapsamında gerekli adli işlemlerin başlatılması hususunda; ..."

3. Bu çerçevede Karaman Valiliğinin resmî internet sitesinden yayımlanan Karaman İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunun etkinliklerin ertelenmesine ilişkin 2/10/2020 tarihli kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu tarafından İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün 02.10.2020 tarihli ve 16230 sayılı yazısı gereği aşağıda belirtilen kararların alınması uygun görülmüştür.

1-Mevsimsel etkilerde göz önünde bulundurularak, sivil toplum kuruluşları, Mimarlar Odası, Ziraat Odası, Baro Başkanlığı, Tabip Odası ve diğer kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları, birlikler ve kooperatifler tarafından yapılacak olan genel kurul ve etkinliklerin 02.10.2020 tarihinden itibaren 01.12.2020 tarihine kadar ertelenmesine,

..."

4. Olay tarihinde Tahir Çetin, Bağımsız Maden İşçileri Sendikasının Başkanı; ilk üç sıradaki başvurucular ise söz konusu sendikanın üyesidir (Tahir Çetin bireysel başvuru yaptıktan sonra 9/7/2021 tarihinde vefat etmiş, söz konusu kişinin mirasçıları olan Nursel Çetin, Ahmet Çetin, Asil Çetin ve Hikmet Çetin başvuruyu devam ettirmek istediklerini bildirmişlerdir. Bundan sonraki anlatım sırasında müteveffa Tahir Çetin'den de başvurucu olarak bahsedilecektir.). Ermenek'te (Karaman) faaliyet gösteren bir maden ocağı işletmesinin işçi alacaklarını vermediği gerekçesiyle başvuruculaların da olduğu bir grup bu durumu 12/10/2020 tarihinde protesto etmek istemiştir. Başvuruculara göre bu amaçla gösterici grup, maden ocağı önünde toplanacak ve sonrasında otobüslere binip maden ocağı sahiplerinin Konya'da bulunan yem fabrikasına giderek eylemlerine orada devam edeceklerdir. Başvurucular, yapacakları eylemi Karaman Valiliğine bildirmişler fakat anlatımlarına göre Karaman İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunun 2/10/2020 tarihli COVID-19 salgınıyla ilgili kararı gerekçe gösterilerek toplantı yapılması uygun görülmemiştir.

5. Kolluk görevlilerince düzenlenen olay yeri görgü ve tespit tutanağına göre olayların gelişimi özetle şu şekildedir:

i. Karaman'ın Ermenek ilçesinde faaliyet gösteren bir maden ocağında çalışan işçiler -madende daha önce yaşamını yitiren işçilerin aile fertleriyle birlikte- ücretlerini alamadıkları gerekçesiyle 29/8/2020 tarihinde maden ocağı girişinde oturma eylemine başlamışlardır. Söz konusu grup, işçilik alacaklarının ödenmesi ve hâlen faaliyette olan maden ocaklarında iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması amacıyla 12/10/2020 tarihinde Ermenek'ten Ankara'ya yürüyüş gerçekleştirmeyi planladıklarını bildirmişlerdir.

ii. Karaman İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunca alınan 2/10/2020 tarihli karar ile COVID-19

pandemisi kapsamında etkinliklerin ertelenmesine ilişkin kararı olduğu belirtilerek anılan karar 10/10/2020 tarihinde ilgili sendika temsilcilerine tebliğ edilmiştir. 12/10/2020 tarihinde grubun yürüyüş yapacağı yönünde bilgi edinmesi üzerine kolluk kuvvetleri gerekli güvenlik önlemlerini almıştır.

iii. 12/10/2020 tarihinde saat 11.00 sıralarında kolluk kuvvetleri yürüyüş için toplanan grup ve sendika yetkililerine; söz konusu yürüyüşün kanuna uygun olmadığını, mahalli mülki idare makamlarından gerekli izinlerin alınmadığını ve COVID-19 önlemleri kapsamında yürüyüşün yasaklandığını bildirmiştir. Saat 13.45 sıralarında grup, maden ocağı dışına doğru yürümek istemeleri üzerine -yürüyüşü engellemek amacıyla olay yerinde bulunan- kolluk kuvvetlerince durdurulmuştur. Bunun üzerine katılımcılara "Çekilin biz hakkımızı arıyoruz, yürüyüş yapacağız, Ankara'ya gideceğiz." şeklinde söylemlerde bulunmuşlardır. Daha önce belirtilen gerekçelerle etkinliğe izin verilmeyeceği bildirilmesine ve dağılmaları yönünde yapılan uyarılara rağmen grup bu uyarıları dinlememiştir.

iv. Bu sırada başvuruculardan Tahir Çetin "O zaman beni gözaltına alın." şeklindeki sözleriyle kalabalığı kışkırtmış, ardından grubun jandarma görevlilerinin üzerine doğru yürüyüşe geçmesiyle birlikte yaklaşık on dakika süren bir arbede yaşanmıştır. Başvuruculardan Mesut Öner, jandarma personelinden M.M.yi yeleğinden ve kolundan; Z.D.yi ise kolundan tutarak yere yatırmaya çalışmış, C.K.yı kolundan çekmiş, tırnaklarını geçirerek yaralamış ve yumruk atmaya çalışmıştır. Bunun üzerine biber gazı ile müdahale edilmiş; gazın etkisiyle fenalaşan başvurucu Mesut Öner, kalabalıktan uzaklaştırılarak önce devriye aracında, ardından gelen ambulansta tedavi edilmiş ve annesi eşliğinde Ermenek Devlet Hastanesine (Devlet Hastanesi) sevk edilerek hakkında sağlık raporu düzenlenmiştir.

v. Başvuruculardan İbrahim Yılmaz da gazdan etkilenerek yere düşmüş, ilk müdahale bir jandarma görevlisince yapılmış, daha sonra ambulansla Devlet Hastanesine götürülerek tedavi edilip akabinde taburcu edilmiştir. Müdahalenin ardından grup, "Jandarma yolumuzdan çekil" şeklinde sloganlar atarak oturma eylemine başlamış ve bu eylemi yaklaşık dört saat sürdürmüştür. Saat 18.30 sıralarında grup, maden ocağının girişine geri dönerek oturma eylemine devam etmiştir.

6. Başvurucular 28/10/2020 tarihinde Ermenek Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) sundukları dilekçeyle ilgili jandarma görevlileri hakkında şikâyette bulunmuştur. Şikâyet dilekçesinde özetle 12/10/2020 tarihli gösteride Karaman sınırları içinde bir etkinlik olmadığını, sadece araçlara binilerek şehirden ayrılmayı ve Konya'da basın açıklaması yapmayı planladıklarını, gösteriye müdahaleye dayanak olarak gösterilen Karaman Valiliğinin kararının hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir. Dilekçede; maden ocağından otobüslere binmek için çıktıklarında maden işçileri, aileleri ve çocuklarından oluşan yüz kişinin jandarma tarafından hukuka aykırı şekilde durdurulduğunu, müdahaleler sırasında uyarı yapılmadan plastik mermi kullanıldığını, 10 cm mesafeden hedef alınarak gözlerine gaz sıkıldığını, sendika temsilcilerine provokatör denilerek asılsız suçlamalar yöneltildiğini, sendikal faaliyetlerinin engellendiğini, jandarma tarafından kollarından çekilerek boynu sıkılan, kollarında ve boynunda morluklar oluşan başvurucu Tahir Çetin'in ertesi gün Devlet Hastanesinden (numara ve sayısı bildirilen) darp raporu aldığını, raporun celbedilmesini talep ettiklerini bildirmişlerdir.

7. Dilekçenin devamında; başvurucu Özgür Mutlu'nun jandarma tarafından yere düşürüldüğünü, kendisini yerden kaldırmak isteyen başvurucu İbrahim Yılmaz'ın yüzüne 10 cm mesafeden gaz sıkıldığını, ensesine sert bir cisimle vurulduğunu, bayılması üzerine

alandan uzaklaştırıldığını, Devlet Hastanesinden üç gün geçici iş göremez raporu aldığını, bu raporu Başsavcılığa sunacaklarını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca telefonu jandarma tarafından elinden alınmaya çalışılan başvurucu Mesut Öner'in yüzüne bu esnada biber gazı sıkıldığını, 5-10 metre boyunca sürüklendiğini, jandarma tarafından yakalanıp kontrol altına alınmasına rağmen sol karın bölgesine yumrukla vurulduğunu, yere yatırılarak kollarının arkadan kelepçelendiğini, havasız bir askerî araca bindirilerek gazın etkisiyle burnu akar vaziyette orada bekletildiğini, gözaltı kararı olmaksızın jandarma aracında tutulduğunu, izinsiz ve gerekçesiz şekilde çantasının arandığını, olay yerine gelen ambulanstaki sağlık görevlilerinin kendisini tedavi etmesine yarım saat boyunca izin verilmediğini, yaşananlara başvurucu Mesut Öner'in annesinin tanıklık ettiğini iddia etmişlerdir. Bu sırada başvurucu Mesut Öner'in jandarma tarafından el konulan telefonundaki bazı fotoğraf ve video kayıtlarının silindiğini, hesap şifrelerinin değiştirildiğini, daha sonra telefonun başvurucu Özgür Mutlu'ya teslim edildiğini öne sürmüşlerdir. Başvuruculara göre Devlet Hastanesi tarafından başvurucu Mesut Öner'in yaralanmasına ilişkin sağlık raporu eksik düzenlenmiş, raporda biber gazının etkilerinden ve meydana gelen yaralardan bahsedilmemiştir. Ayrıca hastane dönüşünde gösterici grubun arasına karışması engellenmiş, maden ocağı girişinde ailesinin yanında bekletilmiştir. Başvurucular, olayın sorumlularının görevi kötüye kullanma, sendikal hakların kullanılmasını engelleme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılmasını talep etmiştir.

8. Başvuruculaların şikâyeti üzerine Başsavcılık tarafından araştırma başlatılmıştır. Bu kapsamda Başsavcılığın 4/11/2020 tarihli yazısı üzerine Ermenek Jandarma Komutanlığı tarafından olay yeri görgü tespit tutanağı (bkz. § 5) dışında, cd çözümleme tutanağı, olaylar sırasında yaralanan dört jandarma görevlisinin ifadeleri ve bu kişiler hakkında alınan sağlık raporları ile başvurucu Mesut Öner'e ait sağlık raporu gönderilmiştir. Üç jandarma tarafından 17/10/2020 tarihinde düzenlenen cd çözümleme tutanağında, göstericilerin jandarmaya direndiği anlara ilişkin 18 dakika 57 saniyelik video kaydındaki çeşitli kesitler anlatılmıştır. Söz konusu tutanağın bazı kısımlarında özetle göstericilerin yürüyüş yapmasına izin verilmemesi üzerine çıkan arbedede başvurucu Mesut Öner'in cep telefonu kamerasıyla olayı ve jandarma personelini kaydettiği, Karaman İl Jandarma Komutanı İ.Ş.nin, basın kartı bulunmayan bu kişinin yanına gelerek görüntü almasına engel olduğu, bunun üzerine başvurucu Mesut Öner'in İ.Ş.nin sol omzuna yumruk attığı, başvurucu Mesut Öner'e C.K. ve Z.D. isimli jandarma görevlileri tarafından müdahale edildiği, kendisine müdahale eden jandarma görevlilerine başvurucu Mesut Öner'in saldırgan bir şekilde direniş gösterdiği, M.M. isimli jandarmanın yeleğinden ve sol kolundan tutarak yere yatırmaya çalıştığı, bunun üzerine kendisine biber gazı ile müdahale edildiği, biber gazının etkisiyle yere yattığı, yere yatmasından sonra jandarma tarafından muhafaza altına alınarak kalabalıktan uzaklaştırıldığı dile getirilmiştir.

9. Jandarma görevlileri Ö.U., C.K., Z.D. ve M.M. 13/10/2020 tarihinde Ermenek İlçe Jandarma Komutanlığında verdikleri ifadelerde; gösteri sırasında nasıl yaralandıklarını anlatmışlar, kimseye vurmadıklarını, jop kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca -Ö.U. dışındakiler- ifadelerinde başvuruculardan Mesut Öner'in olaylar sırasında gerçekleştirdiği eylemleri ve bu kişiye nasıl müdahale edildiğini anlatmışlardır. C.K., Z.D. ve M.M. hakkında Devlet Hastanesi tarafından 12/10/2020 tarihinde düzenlenen sağlık raporlarında her birinin tek kolunda 2-3 cm çapında kızarıklık tespit edilmiştir. Ö.U. hakkında düzenlenen raporda yaralanma bulgusuna yer verilmemiş, bel bölgesinde ağrı hissettiğinden yakındığı belirtilmiştir.

10. Başvurucu Mesut Öner hakkında Devlet Hastanesinde 12/10/2020 tarihinde düzenlenen sağlık raporunda şu şekilde kayıt düşülmüştür: "[H]ayati tehlikesi yoktur. [B]asit tıbbi müdahaleye gerek yoktur. [H]asta sözel olarak vücudunda herhangi bir eski ya da yeni iz bulunmadığını beyan etmiştir. [B]u durum bildirir kati hekim raporudur."

11. Başsavcılık, başvuruculaların şikâyetiyle ilgili olarak 23/11/2020 tarihinde soruşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başsavcılık, verdiği kararı "Olayla ilgili makamlardam herhangi bir izin alınmadığı için ve mevcut salgın mücadelesi kapsamında müdahalede bulunulduğunun, bu müdahale ile ilgili olarak da tahkikat yürütüldüğünün dosya arasına istenen cevabi tahkikat suretinden anlaşıldığı, görevli jandarma personellerince müştekilere yönelik olarak şikâyete konu zor kullanmalarının ve diğer tüm eylemlerin 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu kapsamında tanınan yetki çerçevesinde yasal sınırlar içinde gerçekleştirildiği, soruşturma yürütülmesi gerektirir suç unsuru bulunmadığı" şeklindeki gerekçeye dayandırmıştır.

12. Başvurucular verilen karara itiraz ederken dilekçelerinde özetle ödenmeyen hak ve alacakları için kamuoyu oluşturmak, farkındalık yaratmak ve sorunlarının çözülmesi amacıyla tepkilerini dile getirmek istediklerini, jandarma görevlilerinin hiçbir adli veya idari karar olmaksızın keyfî ve hukuka aykırı şekilde gösteriye müdahale ettiklerini, halbuki 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu kapsamında yasal bir görevleri olmadığını, Başsavcılık tarafından beyanlarının alınmadığını, tanıklarının dinlenmediğini, hastane evrakının getirtilmediğini iddia etmişlerdir. Ayrıca başvurucular Tahir Çetin ve İbrahim Yılmaz hakkında düzenlenen raporların ısrarla istenmesine rağmen kendilerine verilmediğini belirterek etkili bir soruşturma yapılmadığını ileri sürmüşlerdir.

13. Başvuruculaların itirazı Ermenek Sulh Ceza Hâkimliğinin 22/12/2020 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

14. Başvurucular, nihai kararı 4/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 3/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Gerçek kişi başvurucular; yapmak istedikleri gösteriye jandarmanın önlerini keserek müdahalede bulunduğunu, müdahale sırasında yoğun şekilde darbedildiklerini ve biber gazına maruz kaldıklarını, yaşadıkları olaylar nedeniyle şikâyette bulunduklarını fakat Başsavcılığın yeterli bir araştırma ve inceleme yapmadan soruşturmaya yer olmadığına dair karar verdiğini belirterek etkili başvuru hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Ayrıca başvurucu Mesut Öner, jandarma tarafından cep telefonunun elinden alınarak bazı video kayıtlarının silindiğini belirterek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Başsavcılık tarafından yapılan araştırmadan bahsedilerek etkili bir soruşturma yapılıp yapılmadığı hususunun Anayasa Mahkemesinin önceki içtihatları doğrultusunda incelenerek değerlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Kötü muamele yasağı kapsamında aşağıda varılan sonuç nedeniyle Başsavcılık tarafından yeniden soruşturma yapılacağından başvurucu Mesut Öner'in özel hayata saygı

hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı değerlendirilmiştir.

18. Diğer taraftan başvuruculardan Tahir Çetin'in bireysel başvurunun incelenmesi sürecinde vefat etmesi üzerine başvurucunun yukarıda belirtilen (bkz. § 4) mirasçıları bireysel başvuruyu sürdürmek amacıyla Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunmuşlardır. Mirasçılarının maddi menfaatleri söz konusu olmasa dahi başvurucunun ölmeden bu başvuruyu yaptığı dikkate alındığında kötü muamele yasağının ihlalinin tespitine yönelik başvurunun devamı bakımından mirasçıların manevi menfaatlerinin olduğu ortadadır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, §§ 28, 29).

19. Başvurunun bu kısmı Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa'nın 17. maddesi; "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında, bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğu yönünde yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili olarak bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64; Oğulcan Yiğit Özdemir [1. B.], B. No: 2020/16726, 17/9/2024, § 23).

22. Olay günü bir sendikanın başkanı ve üyesi olan başvurucular, işçi alacaklarının verilmediği gerekçesiyle seslerini duyurmak amacıyla -beyanlarına göre yüz kadar kişiyle birlikte- Ermenek'teki bir maden ocağı önünde toplanmıştır. Başvuruculların da olduğu gösterici grup maden ocağından çıkmak isterken olay yerinde tedbir alan jandarma tarafından engellenmiş ve çıkmalarına izin verilmemiştir. Bu konuda başvuruculların beyanları ile jandarma tarafından düzenlenen tutanaklarda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Başvurucular, müdahale sırasında jandarma tarafından yakın mesafeden gaz sıkıldığını ve darbedildiklerini iddia etmişlerdir.

23. Olay yeri görgü ve tespit tutanağına (bkz. § 5) göre göstericiler ile jandarma arasında arbede yaşandığı, bu sırada göz yaşartıcı gaz sıkıldığı, başvuruculardan İbrahim Yılmaz ve

Mesur Öner'in fenalaşarak hastanede tedavi edildikleri anlaşılmaktadır. Başsavcılık da verdiği kararda başvuruculara zor kullanıldığını kabul etmiştir. Eldeki bu tespitlerin başvurucuların iddialarını desteklemesine rağmen Başsavcılık, kolluğun cevap yazısı sonrasında başvurucuların şikâyetleri kapsamında herhangi bir araştırma yapmadan soruşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

24. Başvurucuların savunulabilir nitelikteki iddiaları kapsamında Başsavcılığın, düzenlendiği beyan edilen adli muayene raporlarını ilgili sağlık birimlerinden istemesi ya da ilgili başvurucular hakkında sağlık raporu düzenlenmesini sağlaması, olaya ait görüntü kayıtlarını incelemesi, hangi şartlarda ve ne şekilde göz yaşartıcı gaz kullanıldığını ve gaz kullanımının gerekli olup olmadığını aydınlatması ve ayrıca icap ettiğinde başvuruculara ve kolluğun beyanlarına başvurması gerekirken hiçbir araştırma yapmadan sonuca varması gerçeği ciddiyetle öğrenmesi çabası içinde olduğu konusunda kuşku uyandırmaktadır.

25. Sonuç itibarıyla başvuruculara ileri sürdüğü iddialar kapsamında etkili bir soruşturma yapıldığından söz etmek mümkün değildir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Olayın aydınlatılması ise ihlal iddiaları ile ilgili etkili bir soruşturma yapılmasına bağlıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

B. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucular, tüm hukuki girişimlerine rağmen ödenmeyen işçilik alacaklarının tahsili ve hâlen faaliyette bulunan maden ocaklarında iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması amacıyla sendikal faaliyet çerçevesinde gerçekleştirilmek istenen barışçıl yürüyüşe müdahale edilmesini gerektirecek zorlayıcı bir neden bulunmaksızın ve kanuni bir temele dayanmaksızın kolluk kuvvetlerinin müdahale ettiğini iddia etmişlerdir. Başvurucular, anılan nedenle müdahalenin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiğinden şikâyet etmişlerdir.

29. Bakanlık görüşünde, toplanma özgürlüğünün kullanımından kaynaklanabilecek kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik taşıması hâlinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf etmek için tedbir alabilecekleri ifade edilmiştir. Bakanlık; alınan tedbirlerin durumun özelliklerine ve gerekliliklerine göre değişiklik gösterebileceğini belirtmiş, bu nedenle idarenin uygulamalarda belli bir takdir yetkisine sahip olduğuna dair Anayasa Mahkemesinin bir kararını alıntılamıştır. Ayrıca Bakanlık, somut olayda kolluk görevlilerinin yürüyüşün kanuni olmadığını ve dağılmaları gerektiğini bildirmelerine rağmen topluluğun yürüyüşte ısrar etmesi ve bazı katılımcıların kolluk kuvvetlerine karşı direnç göstermesi üzerine müdahalenin gerçekleştiğini belirtmiştir. Bakanlık, kolluk kuvvetlerinin müdahalesinin değerlendirilmesinde anılan hususların dikkate alınması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

30. Başvuru; sendika üyelerinin mesleki, ekonomik, sosyal çıkarlarını ve çalışma hayatını korumaya yönelik, diğer bir ifadeyle sendikanın çekirdek faaliyet alanı kapsamında kalan bir konuda aldığı karar doğrultusunda yapılmak istenen yürüyüşün idarenin kararına aykırı

olduğu gerekçesiyle müdahale edilmesine ilişkindir. Bu nedenle tüzel kişi sendikanın da aralarında olduğu sendika üyesi olan başvurucuların şikâyetlerinin bir bütün olarak Anayasa'nın 34. maddesinin ışığında Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (farklı bağlamda benzer yönde değerlendirme için bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 72; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkından değerlendirildiği kararlar için bkz. İhsan Uğraş [1. B.], B. No: 2015/5365, 3/4/2019, § 24; Hüseyin Doğan ve Yusuf Kaya [2. B.], B. No: 2020/4741, 5/10/2023, § 8; Songül Eriş ve Bedriye Kuş [2. B.], B. No: 2020/38552, 30/3/2022, § 25).

31. Yukarıda da belirtildiği üzere başvuruculardan Tahir Çetin'in bireysel başvurunun incelenmesi sürecinde ölümü üzerine, başvurucunun mirasçıları bireysel başvuruyu sürdürmek amacıyla Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunmuşlardır. Anayasa Mahkemesi -bireysel başvuru tarihindeki- içtihadında, başvurucunun vefat etmesi hâlinde mirasçılarının başvuruyu sürdürebilmek için meşru menfaatlerinin bulunup bulunmadığını değerlendirerek başvuruları incelemekte, başvuru süresi içinde mirasçıların başvuru yapmaması hâlinde ise başvurunun işlemden kaldırılmasına karar vermektedir. Eldeki olayda da başvurucunun gerçekleştirmek istediği yürüyüşe kolluk kuvvetlerince müdahalede bulunulması nedeniyle sendika hakkının ihlal edilip edilmediğine ilişkin incelemenin, başvurucunun mirasçılarının da meşru menfaatini ilgilendirdiği açıktır. Bu itibarla başvurucunun vefatından sonra mirasçıların başvuruyu takip edebileceklerinin kabulü gerekir (benzer nitelikte değerlendirmeler için bkz. Ayşegül Çengel Kömür ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/56228, 23/6/2020, §§ 33, 34).

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

33. Somut olayda Karaman İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunun 2/10/2020 tarihli kararının başvuruculların gerçekleştirmek istedikleri yürüyüşün engellenmesine ve bu müdahaleye ilişkin kovuşturmaya yer olmadığı kararına dayanak olduğu görülmüştür. İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu müdahaleye dayanak olan kararını 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 27. ve 72. maddeleri uyarınca vermiştir (bkz. § 2). Mevcut başvuru, sendika hakkına yapılan müdahalenin dayanağı olan kuralların kanunilik ölçütüne uygun olup olmadığı bağlamında incelenecektir.

34. Hak ya da özgürlüklere bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığıdır. Anayasa'nın 34. maddesi kapsamında yapılan bir müdahalenin kanunilik şartını sağladığının kabul edilebilmesi için müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliği önem kazanmaktadır. Kanunla sınırlama ölçütü sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade eden belirliliğini garanti altına almaktadır (kanuniliğe ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Çağla Yolaşan Kurul [GK], B. No: 2021/29184, 27/9/2023, §§ 35-41; kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35).

35. Anayasa Mahkemesi Selma Atabey ([GK], B. No: 2021/38893, 27/9/2023) kararında 1593

sayılı Kanun'un 27., 72. ve 77. maddelerinin umumi hıfzıssıhha kuruluna il genelinde yapılacak tüm toplantı ve gösterileri erteleme şeklindeki müdahale yetkisi vermediğini değerlendirerek müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında emredilen kanunilik ölçütünü karşılamaması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiği sonucuna varmıştır. Kararda, İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunun -bulaşıcı ve salgın hastalığın mevcut olduğu dönemlerde- sadece 1593 sayılı Kanun'da yazılı tedbirlerin uygulanmasına yardımcı olabileceği açıklanmıştır. Ayrıca kanuni düzenlemede sınırlı olarak sayılan tedbirler arasında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını sınırlandırmaya imkân tanıyan bir yetki olmadığı ve müdahale yetkisinin kullanımının sıhhat ve içtimai muavenet vekâletinin tasvibi şartına bağlı tutulduğunu belirtmiştir (ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Selma Atabey, §§ 43-53; farklı bağlamda benzer değerlendirmeler için bkz. Çağla Yolaşan Kurul, §§ 44-56).

36. Somut olayda da sendika hakkı yönünden sözü edilen karardaki değerlendirmeler ile ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulunun kararı uyarınca yapılan müdahalenin öngörülebilir olmadığı, dolayısıyla müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde açıkça emredilen kanunilik ölçütünü karşılamadığı değerlendirilmiştir.

37. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Başvurucu Mesut Öner Yönünden Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

38. Başvurucunun, herhangi bir karar olmaksızın hukuka aykırı şekilde gözaltına alındığına ilişkin iddiasının Hikmet Kopar ve diğerleri ([GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

39. Başvurucular; ihlalin tespiti ve ayrı ayrı 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden

yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

42. Bununla birlikte ihlalin tespit edilmesinin başvuruculara uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için manevi zararları karşılığında taleple bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminatın Tahir Çetin'in yasal mirasçısı olan gerçek kişi başvuruculara müştereken, diğer gerçek kişi başvuruculara net 100.000 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir. Ayrıca tüzel kişi başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerçek kişi başvurucular yönünden kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Mesut Öner yönünden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Tüm başvurucular yönünden sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ermenek Cumhuriyet Başsavcılığına (İhbar Dosya No: 2020/106, Karar No: 2020/81) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucular Nursel Çetin, Ahmet Çetin, Asil Çetin ve Hikmet Çetin'e net 100.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN, diğer gerçek kişi başvuruculara net 100.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI, tüzel kişi başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEMSETTİN KIZILCAN

B. No: 2021/11646 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/11646

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEMSETTİN KIZILCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/11646)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Şemsettin KIZILCAN

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Hakkari ili, Şemdinli ilçesine bağlı Boğazköy Köyü'nde ikamet etmekteyken 1990'lı yıllarda yaşanan terör olayları nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kalmıştır. Can ve mal güvenliği tehlikesi sebebiyle hâlen köyüne dönemediğini, bu nedenle köyde bulunan mal varlığına erişemediğini ve bu mal varlığından yararlanamadığını ileri sürmüştür. Bu kapsamda 30/5/2007 tarihinden sonra oluştuğunu iddia ettiği zararlarının 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca tazmini talebiyle Hakkari Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına 6/12/2017 tarihinde yaptığı başvurunun cevap verilmeyerek zımnen reddedilmesi üzerine anılan işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

3. Van 2. İdare Mahkemesi Boğazköy Köyünün güvenlik nedeniyle boşaltıldığı, bu sebeple yerleşimin ve mal varlığına ulaşımın mümkün olmadığı, sosyal devlet ilkesi gereği vatandaşların köylerine dönebilmeleri için asgari şartların oluşturulması ve güvenlik

kaygılarının giderilmesi gerektiğinin açık olduğu tespitlerinden hareketle, tazminat talep edilen dönemde terör olaylarından kaynaklanan güvenlik endişesi nedeniyle köye dönüşlerin gerçekleşmediği ve mal varlığına ulaşılamadığı anlaşıldığından başvurucunun talebi doğrultusunda Zarar Tespit Komisyonunca 5233 sayılı Kanun uyarınca 30/5/2007 tarihinden itibaren varsa süregelen zararlarının tespiti ve tazmini için gerektiğinde mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması gerekirken başvurucunun mal varlığına ilişkin herhangi bir araştırma yapılmaksızın başvurunun zımnen reddedildiği, bu nedenle dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar vermiştir.

4. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi istinaf incelemesinde mahkeme kararının 6/12/2016 tarihinden sonrasını kapsayan dönem için işlemin iptaline ilişkin kısmına dair istinaf başvurusunun reddine, 30/5/2007-6/12/2016 tarihleri arasındaki döneme ilişkin yapılan istinaf başvurusunun kabulüne, kararın bu kısmının kaldırılmasına ve bu kısım yönünden davanın reddine kesin olarak karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 26/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 8/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurunun incelemesi devam ederken başvurucunun 24/3/2022 tarihinde vefat ettiği nüfus kayıtlarından anlaşılmıştır. Başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 12/9/2024 tarihli müzekkere gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkereye yönelik herhangi bir cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve

sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ORHAN ÇINAR

B. No: 2021/12256 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/12256

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORHAN ÇINAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/12256)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : Orhan ÇINAR

Vekili : Av. Zeycan BALCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütünün propagandasını yapma suçundan açılan kamu davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; kamuoyunda "Kızıldere Olayları" olarak bilinen bir vakıanın kırk dördüncü yıl dönümü nedeniyle 30/3/2016 tarihinde Tokat'ın Almus ilçesi, Ataköy Beldesinde (Kızıldere) 85 kişilik bir grup tarafından düzenlenen anma etkinliğine katılmıştır.

3. Başvuruya konu anma etkinliğine katılan grup herhangi bir şiddet olayına sebebiyet vermeksizin yürüyüşe geçmiş, ideolojik içerikli pankart ve dövizler ile farklı tarihlerde emniyet güçleri ile girdikleri çatışmalarda öldürülen Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP-C) terör örgütü üyelerinin fotoğraflarını taşımıştır. Grubun ayrıca ideolojilerine atıf yapan kollektif sloganlar attığı da tespit edilmiştir. Pankart, döviz veya fotoğraf taşıdığı yahut slogan attığı tespit edilmeyen başvurucu bu etkinliğe üzerinde "Halk Cephesi" yazan önlükle katılmıştır.

4. Başvurucu hakkında Tokat Cumhuriyet Başsavcılığının 29/9/2020 tarihli iddianamesi ile

terör örgütü propagandası yapmak suçundan cezalandırılması için kamu davası açılmıştır. İddianamede Halk Cephesinin DHKP-C terör örgütünün alt bileşeni olduğu vurgulanmıştır.

5. Tokat 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) yapılan yargılama sırasında başvurucu; Tokat'a M.Ç.'yi anmaktan ziyade gezmek amacıyla gittiğini, üzerinde Halk Cephesi yazan önlüğü de korteji düzenledikleri zaman giydiğini, bu önlüğün örgüt propagandası oluşturacağını düşünemediğini ileri sürmüştür. Buna karşın Mahkeme, Halk Cephesinin DHKP-C terör örgütü içinde faaliyet gösteren bir oluşum olduğunu, bu durumun Yargıtay içtihatları ile de kabul edildiğini belirterek başvurucunun terör örgütünün propagandasını yapmak suçundan 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Başvurucunun bu karara yaptığı itiraz Tokat 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kesin olarak reddedilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 14/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 8/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon içtihat farklılığı yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; düzenlenen anma etkinliğinde hiçbir şiddet olayı yaşanmadığını, barışçıl bir şekilde gerçekleştirilen anma etkinliğinde üzerinde Halk Cephesi yazan önlük giymesi nedeniyle cezalandırılmasının başta ifade özgürlüğü olmak üzere anayasal haklarını ihlal ettiğini, ayrıca HAGB kararına yapılan itirazın gerekçesiz bir şekilde reddedildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, öncelikle başvurucunun HAGB kararından elde ettiği menfaatlere karşılık olarak bu kararla ifade özgürlüğüne yapıldığını iddia ettiği müdahale iddiasının incelenmesi hakkından feragat edip etmediğinin kabul edilebilirlik yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarından örnekler verilerek ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı, terörün başta ifade özgürlüğü olmak üzere demokratik toplumun tüm değerlerine düşman olduğu, bu nedenle terörizmi, terörü ve şiddeti meşrulaştıran, öven ya da bunlara teşvik eden sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında görülemeyeceği, başvuru hakkında karar verilirken bu hususların gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvurucuların ifade özgürlükleriyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

12. Anayasa Mahkemesi, Atilla Yazar ve diğerleri kararında, sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varılmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığı belirtilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

13. Ayrıca itiraz merciileri genel olarak dosya üzerinden yeknesak şekilde ve sadece şekli şartlar yönünden inceleme yapmak suretiyle karar vermiş, bahse konu kararlar ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığına ve bu sebeple de itirazın reddedildiğine ilişkin bir cümleden ibaret gerekçelerden oluşmuştur. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz merciilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

14. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

15. Akabinde Anayasa Mahkemesi; HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine 5560 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkranın ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

16. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, HAGB kurumunun işleyişine dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurarak kurumun temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal güvencelere uygunluğunu değerlendirmiştir. Buna göre ilk olarak HAGB kurumunun haklarında uygulanmasını yargılamanın henüz başında kabul eden sanıklar

yönünden yargılamanın sonraki aşamalarında adil yargılanma hakkı güvencelerinin ilk derece mahkemesince sağlanıp sağlanmadığının denetiminin istinaf kanun yolunda yapılamadığı ve bu durumun hak ihlaline yol açtığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda kararda istinaf kanun yoluna tabi olması öngörülen bir yargılamanın sanığın HAGB kararı verilmesini kabul etmesiyle itiraz yoluna tabi hâle geldiği, hakkında HAGB kararı verilmesini kabul etmekle sanığın istinaf kanun yoluna başvurma hakkından feragat ettiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte kararda mahkûmiyet hükmünün kurulmasından önceki bir aşamada açıklanan belirli bir kanun yolundan feragat iradesinin adil yargılanma hakkı yönünden anayasal geçerlilik koşullarını sağlamadığı sonucuna varılmıştır.

17. İptal kararı sonrasında 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la HAGB kurumuna ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir. Yapılan düzenlemeyle sanığın kabul etmemesi hâlinde HAGB kararı verilemeyeceğine ilişkin hüküm yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece şartların oluştuğuna kanaat getirmesi hâlinde mahkemeler resen HAGB kararı verebilecektir. Ayrıca yeni düzenleme ile kural olarak HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği, istinaf mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 5271 sayılı Kanun'un temyize ilişkin 286. maddesi hükümlerinin uygulanacağı, HAGB kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde temyiz kanun yoluna gidilebileceği kabul edilmiştir. İstinaf ve temyiz kanun yolunda HAGB kararının usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden inceleneceği öngörülmüştür.

18. Bununla birlikte söz konusu kanun değişikliğinden önceki yargılamaya ilişkin somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin anılan kurumla ilgili iptal ve ihlal kararları birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun hakkındaki yargılamada verilen HAGB kararı nedeniyle ifade özgürlüğünün usule ilişkin güvencelerinden faydalanamadığı anlaşılmıştır. Ayrıca başvuru konusu olay bakımından HAGB kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurma imkânının mevzuatta yer alması, mevcut uygulanış şekli itibarıyla yetersiz kalmış; itiraz yolu uygulamada başvurucunun iddiaları hakkında başarı şansı sunamamıştır. Başvuru konusu somut yargılamanın icra edildiği tarihte HAGB kararına karşı yapılan itiraz incelemesinde HAGB kurumunun uygulanmasından ve bu kararla sonuçlanan yargılama sürecindeki eksikliklerden kaynaklanan ifade özgürlüğünün usuli güvencelerine ilişkin ihlaller giderilmemiştir. Bu nedenle somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen iptal ve ihlal kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 10.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. İncelenen başvuruda HAGB kararıyla gerçekleştirilen müdahalenin başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiği sonucuna varılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde

yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Yargı merciince yapılacak yeniden yargılamada beraat veya düşme kararı verilip verilemeyeceği değerlendirilmelidir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 198).

22. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunmamıştır. Buna ek olarak başvurucunun kanun yolu hakkı bulunduğu da nazara alındığında ihlal tespiti ve yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı değerlendirildiğinden tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Tokat 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/305, K.2020/480) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İZZETHAN SEVİK

B. No: 2021/13525 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13525

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İZZETHAN SEVİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/13525)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : İzzethan SEVİK

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; yaşanan terör olayları nedeniyle 1990'lı yıllarda köyünü terk etmek durumunda kaldığından ve can ile mal güvenliği tehlikesi sebebiyle hâlen köyüne dönemediğinden bahisle, köyde bulunan mal varlığına ulaşamadığı ve mal varlığından yararlanamadığı için 30/5/2007 tarihi sonrasında oluştuğunu ileri sürdüğü zararlarının 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca tazmini istemiyle Hakkari Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına başvurmuştur. Başvurunun cevap verilmeyerek reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

3. Van 2. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) dava konusu köyün güvenlik sebebiyle boşaltıldığı, güvenlik sebebiyle yerleşimin ve mal varlığına ulaşımın mümkün olmadığı, yapılan başvuru üzerine başvurucunun talebi doğrultusunda Zarar Tespit Komisyonunca gerçekleştirilen değerlendirme sonucunda 5233 sayılı Kanun uyarınca başvurucunun

30/5/2007 tarihinden itibaren varsa süregelen zararlarının tespiti ve tazmini gerekirken talebin zımnen reddine ilişkin işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar vermiştir. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi, İdare Mahkemesi kararının 6/12/2016-6/12/2017 tarihleri arasındaki dönem için iptale ilişkin kısmında hukuka aykırılık bulunmadığından bu dönem yönünden davalı idarenin istinaf isteminin reddine, 30/5/2007-6/12/2016 tarihleri arasındaki dönem için ise davalı idarenin istinaf isteminin kabulüne, İdare Mahkemesi kararının bu kısmının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 25/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 8/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvurunun incelemesi devam ederken başvurucunun 25/4/2023 tarihinde vefat ettiği nüfus kayıtlarından anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERTUĞRUL ARTUT VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/21411 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/21411

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERTUĞRUL ARTUT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/21411)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucular : Ertuğrul ARTUT ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz merci tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular aleyhine 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararları verilmiştir.

3. Başvurucular, aleyhlerinde verilen kararlara itiraz etmiştir. Başvuruçuların kararlara karşı yapmış oldukları itirazlar kesin olarak reddedilmiştir.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ekli listenin (G) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruçuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar

verilmesi gerekir. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (A) sütununda yer alan başvuruların süresinde yapılan 2021/21411 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucular 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddialarının itiraz merci tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucuların bir kısmı, Bakanlık görüşüne karşı formda yer alan iddialarını yinelemiştir.

7. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Salih Söylemezoğlu ([1. B.], B. No: 2013/3758, 6/1/2016) ve Erdal Türkmen ([2. B.], B. No: 2016/2100, 4/4/2019) kararlarında incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararlarda Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı gereği itiraz merciince başvurucunun beyan ve delillerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve karşılanması gerektiğini belirterek söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

10. Diğer anayasal hakların ihlal edildiğine ilişkin iddiaların gerekçeli karar hakkı bağlamında adil yargılanma hakkı yönünden ihlal sonucuna ulaşılması nedeniyle incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

13. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava

ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

14. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için ihlalin niteliği dikkate alınarak manevi zararları karşılığında başvuruculara ekli listenin (H) sütununda belirtilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradıklarını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmayıp başvurucular da yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Kamuya açık belgelerde talepte bulunan başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

D. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

E. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

F. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

G. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda belirtilen mahkemelere iletilmek üzere ekli listenin (D) sütununda yer alan mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen miktarlarda listede gösterildiği şekliyle başvuruculara manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

I. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvuru harcı ile vekille temsil edilen başvurucular için ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

J. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH ÇAVDAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/30375 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/30375

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH ÇAVDAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/30375)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Murat İlter DEVECİ

Başvurucular : 1. Abdullah ÇAVDAR 2. Binniye ÇAVDAR 3. Ekrem ÇAVDAR

Vekili : Av. Murat Kemal GÜNDÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir gübre fabrikasında meydana gelen patlamada vefat eden kişilerin ölümünden sorumlu oldukları tespit edilen sanıklara verilen cezaların cezasızlığa sebep olması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/7/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ile eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ekrem Çavdar ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2016/69656, 28/11/2019) kararına göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvuruculaların yakını ve 1983 doğumlu olan U.Ç. işçi olarak çalıştığı G. Gübre Sanayii

A.Ş.ye (G. Gübre) ait fabrikanın CAN (kalsiyum amonyum nitrat) pril kulesinde 19/7/2015 tarihinde meydana gelen patlamada vefat etmiştir. Olayda bir başka işçi (M.K.) de yaralanmıştır.

6. Olayla ilgili olarak Gemlik Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından derhâl bir soruşturma başlatılmıştır.

7. Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine A sınıfı iş güvenliği uzmanı olan makine mühendisi ve kimyagerden oluşan bilirkişi heyeti kusur durumu hakkında bir rapor hazırlamıştır. Raporda genel müdür olarak görev yaptığı tespit edilen Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı M.Y.nin, teknik genel müdür yardımcısı olarak görev yaptığı tespit edilen A.G.K.nın ve gübre üretim mühendisi olarak görev yaptığı tespit edilen İ.M.H.nin tali kusurlu, fabrika üretim müdürü olarak görev yaptığı tespit edilen G.T.nin ise asli kusurlu olduğu belirtilmiştir. Raporda ayrıca kendisine eksik bilgi sunulması nedeniyle gübre üretim kimyageri olarak görev yaptığı tespit edilen M.M.ye kusur atfedilemediği, başvuruculların yakını U.Ç. ile olayda yaralanan M.K.nın kusurunun bulunmadığı ifade edilmiştir.

8. Cumhuriyet Başsavcılığı aynı bilirkişilerden konu hakkında ek rapor talep etmiştir. Düzenlenen 2/9/2015 tarihli ek raporda Yönetim Kurulu Başkanı A.R.Y., Başkan Yardımcısı M.Y. ve Üye Y.Y.ye söz konusu fabrikada çalışmadıklarından cezai kusur atfedilemeyeceği, teknik genel müdür yardımcısı ve sorumlu müdür olarak görev yaptığı tespit edilen A.G.K., gübre departmanında üretim müdürü olan G.T. ve gübre departmanında üretim mühendisi-kimyager olarak görev yaptığı tespit edilen M.M.nin asli kusurlu olduğu, gübre departmanı üretim mühendisi İ.M.H.nin tali kusurlu olduğu tespitlerine yer verilmiştir.

9. Soruşturma evrakının fezlekeyle kendisine gönderilmesi sonrasında Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı 9/12/2015 tarihli iddianameyle taksirle ölüme ve yaralamaya neden olma suçundan M.M., E.E.M., A.G.K., İ.M.H. ve G.T. hakkında kamu davası açmıştır. İddianamenin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Olayın yukarıdaki anlatımı, alınan beyanlar, toplanan deliller, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, [U.Ç.nin] ölümü ve müşteki [M.K.nin] yaralanması ile sonuçlanan olay günü meydana gelen patlamada bilirkişi raporu ile kusurlu oldukları tespit edilen şüpheliler [A.G.K., G.T., M.M. ve İ.M.H.nin] üzerlerine atılı taksirle bir kişinin ölümü ile birlikte bir kişinin de yaralanmasına neden olma suçunu işledikleri hususunda haklarında kamu davası açmaya yeterli şüphe bulunduğu, bilirkişi raporu ile her ne kadar iş güvenlik uzmanı [E.E.M.nin] kusurlu olmadığı tespit edilmiş ise de, patlamanın meydana geldiği Pril Kulesinde patlamadan bir süre önce yapılan çalışma nedeni ile çalışanların çalıştıkları korumalı konteyn[er] taşınması süresince ölen ve yaralananın merdiven boşluğunda korumasız bir masa etrafında oturtulmak suretiyle bu süreç içerisinde olası bir iş kazası esnasında işçilerin kazanın sonuçlarından tamamen veya kısmen korunmasına yönelik iş güvenlik tedbirlerini almadığı, bu sebeple her ne kadar meydana gelen proses kaynaklı patlamada [E.E.M.nin] kusuru bulunmasa da, meydana gelen patlamanın sonuçlarından korunmaya yönelik iş güvenlik tedbirlerini almaması sebebiyle kusurlu olduğu kanaatine varıldığı, [böylece] şüpheli [E.E.M.nin de] diğer şüphelilerle birlikte üzerine atılı suçu işlediği hususunda hakkında kamu davası açmaya yeterli şüphe oluşturacak delil bulunduğu, şüphelilerin eylemlerinin taksirle bir kişinin ölümüne bir kişinin yaralanmasına neden olmak suçunu oluşturduğu tüm soruşturma evrakı kapsamından anlaşılmıştır..."

10. Kovuşturmayı yürüten Bursa 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) olaydaki kusur durumu hakkında endüstri mühendisi, metalürji yüksek mühendisi, kimya mühendisi, inşaat yüksek mühendisi ve makine mühendisinden oluşan yeni bir bilirkişi heyetinden rapor almıştır. İnşaat yüksek mühendisi dışındaki bilirkişiler aynı zamanda A sınıfı iş güvenliği uzmanıdır. Bilirkişi heyetince düzenlenen 19/7/2018 tarihli raporun ilgili kısmı şöyledir:

"...

V. TESPİT EDİLEN HUSUSLAR:

...

12) Scrubber sisteminin uygulanması sırasında; üretim elemanlarının çalışacakları prefabrik odanın bitmemesi nedeni ile bulunmaları gereken mekan değiştirilerek çalışma ve barınma şartları müsait olmayan asansör önündeki boş alana alınmaları ve patlama anına kadar geçen uzun sürede çalışanların güvensiz ortamda çalıştıkları,

13) Scrubber sisteminin üretim sistemine ilave edilmesi nedeniyle yerleri değiştirilen ortamdaki oluşan gazların dışarı atılmasını sağlayan fanların istenilen randımanı sağlamaması nedeni ile üretim ortamında kişilerin çalışamayacağı kadar yüksek oranda amonyum gazının biriktiğinin tespit edilmesi ve patlamaya kadar geçen süre içeresinde önleyici tedbir alınmadığı,

...

15) Gerek yönetimin ve gerekse üretim/bakım sorumlularının, Amonyum nitrat patlama riskini ve bunun getirebileceği tehlikeleri bilmeleri ve buna göre tüm risklerin giderileceği, üretimin durdurulması dahil bir çalışma içine girmeleri gerekirken, müdahale aşamalarını yönetecek nezaret görevini yapacak yetkililerin işin başında olmadıkları ve çok riskli olan bu proseste gereken titizliği/hassasiyeti göstermedikleri,

...

VI. BİLRİKİŞİ GÖRÜŞLERİ:

...

Kule içinde yoğun amonyak gazı bulunması kabul edilebilecek bir işletmecilik olamaz. Bu önlenmiş olsaydı kaza mağdurlarının basamak boşluğuna çıkarılmaları zarureti yaşanmayacaktı. Bu husus, uygun üretim şartları olmaksızın üretimde ısrar edilmiş olunduğunu göstermektedir.

Scrubberin projelendirilmesi, montajı aşamalarında tıkanma riskinin yönetim kurulu gündemine de gelmiş olduğu ve riskler konusunda tartışmaların olduğu anlaşılmaktadır.

Gerek işletmecilerin, gerek işverenin, yönetimin, Amonyum nitrat patlama riskini ve bunun getirebileceği tehlikeleri bilmeleri ve buna göre tüm risklerin giderileceği, üretimin durdurulması dahil, bir çalışma içine girmeleri gerekirdi. Ancak maalesef, en tehlikeli bir işlemin, tıkalı amonyum nitrat hattının açılması çalışmaları, en küçük bir hataya meydan vermeyecek şekilde yürütülmeli iken gerekli titizlik gösterilememiştir.…

...

VII- SONUÇ VE KANAAT:

...[M]evcut tüm belgeler, deliller, CD/USB içindeki fotoğraf ve videoların incelenmesi, tanık

ifadeleri, bilirkişi raporları, Mahkeme heyeti ve bilirkişi heyeti ile birlikte 30 Ekim 2017 günü kaza mahallinde yapılan incelemeler neticesinde ve yukarıda etraflıca izah edilen inceleme ve değerlendirme ışığında;

22.06.2015 tarihinden itibaren sistem alarm vermekte, tespitler deftere yazılmakta yazıların altı şirketin en üst düzey görevlisi ve kendisi de Kimya Mühendisi olan Teknik Genel Müdür Yardımcısı [A.G.K.], İşyeri Hekimi [Ç.Ç] ve İşyeri ISG Uzmanı [E.E.M.] tarafından imzalandığı halde öneriler haricinde hiçbir kesin karar alınmamış ve üretim durdurularak sistem komple gözden geçirilip sorunlar kesin olarak çözülmemiş üretim ve sorunlar devam etmiş, her şey oluruna bırakılmış.

Ayrıca yapılan boru tadilatı ile ilgili ön çalışma ve irdeleme yapılmadığı da 12.08.2015 tarihli 'Sirkülasyon Geri Dönüş Hattı'nın tekrar dikey hale getirilmesi kararı ile ispatlanmış olduğu görülmektedir.

Yine görülmektedir ki, üretim geri dönüş hattında Scrubber sistemine geçiş ile ilgili,

--Ön Fizibilite çalışması yapılmamıştır,

--Ön Proje çalışması yapılmamıştır,

--Konu ile ilgili alınmış bir Yönetim Kararı bulunmamaktadır,

--Konu ile ilgili yapılacak uygulamanın uygulayıcısı olan Üretim Müdürü yapılacak değişikliğin yanlış, olduğu yönünde muhalefeti vardır.

...

Sistem imal edilip montajı yapıldıktan kısa bir süre sonra hatta meydana gelen tıkanmanın açılması için yapılan çalışmalar sırasında, hattın uzun bir süre açılmadığı görüldüğü halde palyatif çözümler yerine üretimin komple durdurularak gerekli incelemeler yapılıp, gerekli değişimler yapılıp, sorunlar tümüyle giderilip, üretime devam edilmesi gerekirken, neden bir yönetim boşluğu oluşmasına müsaade edilerek sistem başıboş bırakılmıştır. Çok Tehlikeli işyeri statüsünde olan bir işletmede olağan üstü bir durum yaşanırken yetkililer tüm tedbirleri almak ve yapılan işlemleri takip etmek için mutlaka fabrikada ve çalışanların yanında olmaları, yapılan çalışmaları izleyip denetlemeleri, gerekli görülen yerde ani kararlar alarak bu çok riskli çalışmayı yönetmeleri gerekirken çalışmalar personelin inisiyatifine bırakılmış ve elim kaza meydana gelmiştir....

...

Yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda; kaza olayı 19/07/2015 tarihinde gerçekleşse de kazanın oluş nedenleri daha önceki günlerde ve proje aşamasında başlamış, idarecilerin günlerce olaya kayıtsız kalmaları ve gereken ehemmiyeti göstermemeleri nedeniyle gerçekleşmiştir. Çok tehlikeli bir işletme olan [G.] Gübre Sanayi A.Ş. de idarecilerin bu yönetim yaklaşımı daha büyük etkideki kazaya neden olabilecek niteliktedir.

...

...[A.G.K.nın] ... kazanın meydana gelmesinde ASLİ KUSURLU OLDUĞU,

...[G.T.nin] ... kazanın meydana gelmesinde ASLİ KUSURLU OLDUĞU,

...[M.M.nin] ... kazanın meydana gelmesinde ASLİ KUSURLU OLDUĞU,

...[E.E.M.nin] ... kazanın meydana gelmesinde ASLİ KUSURLU OLDUĞU,

Üretim mühendisi [İ.M.H.nin] dosyadaki ifade belgelerinden anlaşıldığı kadarı ile oryantasyon aşamasında olduğu, görev ve yetkisinin olmadığı, idari bir sorumluluğu olmadığından kazanın meydana gelmesinde KUSURLU BULUNMADIĞI,

Dava dışı olan Proje Yürütme Bölümü Müdürü [A.B.G.nin] çalışanların ölümü ve yaralanması ile sonuçlanan kazanın meydana gelmesinde ASLİ KUSURLU OLDUĞU,

...

Kanaatindeyiz."

11. Ceza Mahkemesi 6/10/2020 tarihinde, 19/7/2018 tarihli bilirkişi raporundaki tespit ve değerlendirmeleri nazara alarak taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma suçundan M.M., E.E.M., A.G.K. ve G.T.nin sonuç olarak ayrı ayrı 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına, olayda kusuru olmadığını değerlendirdiği İ.M.H.nin beraatine, A.B.G. hakkında suç ihbarında bulunulmasına karar vermiştir. Ceza Mahkemesince mahkûmiyet hükmü kurulurken temel ceza 3 yıl hapis cezası olarak belirlenmiş, ardından cezadan altıda bir oranında takdiri indirim yapılmıştır. Sözü edilen kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

19 Temmuz 2018 tarihli 37 sayfadan ibaret bilirkişi raporunda ... 22 Haziran 2015 tarihinden itibaren sistem uyarı verdiği halde, üretimin durdurulmaması, her şeyin oluruna bırakılması, scrubber sistemi ile ilgili bir ön fizibilite, ön projelendirme bulunmaması, alınmış bir yönetim kararının bulunmaması, üretim müdürünün muhalefitine rağmen sistemin değiştirilmesi cihetine gidilmesi, mesleki yeterliliği olmayan ölen [U.Ç.nin] çok tehlikeli işte çalıştırılmış olması, asansör önü boşluk ile ilgili risk etmenlerinin değerlendirilmemiş olması, idarecilerin olaya kayıtsız kalmaları nedeniyle, sanıklar [M.M., E.E.M., A.G.K. ve G.T. ile dava dışı A.B.G.nin] asli kusurlu olduklarının, sanık [İ.M.H.nin] bir kusurunun bulunmadığının, ölen [U.Ç.] ve yaralanan işçilerden olan [M.K.nın] kusurunun bulunmadığının değerlendirildiği,

...

Anlaşılmıştır.

Netice olarak; sanıkların savunmalarına, dosya kapsamına ve bilirkişi raporlarındaki tespitlere, tanık ve müşteki anlatımlarına göre itibar olunamayacağı kanaatine varıldığından ve sanıklar [M.M., E.E.M., A.G.K. ve G.T.nin] üzerlerine atılı eylemleriyle taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma suçunu işledikleri... [sonucuna varılmıştır.]"

12. Başvurucular ile mahkûmiyetlerine karar verilen sanıklar, karar aleyhine istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvuruları inceleyen Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 10. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 3/6/2021 tarihinde İ.M.H. hakkında verilen beraat hükmüne yönelik istinaf başvurusunu temyiz kanun yolu açık olmak üzere hiçbir düzeltme yapmadan, M.M., E.E.M., A.G.K. ve G.T. hakkında kurulan mahkûmiyet hükümlerine yönelik istinaf başvurularını ise mahkûmiyet hükümlerini düzelterek kesin olarak reddetmiştir. Bu kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

1-) Hüküm bölümünün 2. maddesinin 4. paragrafı olacak ve bundan sonra gelecek paragraflara teselsül edecek şekilde ‘Sanıklara verilen hapis cezasının olayın oluş şekli,

sanıkların kişiliği, suçun işlenmesindeki özellikler, sanıkların sosyal ve ekonomik durumu dikkate alınarak TCK'nın 50/1.a ve 52/2-3 maddesi gereğince adli para cezasına çevrilerek sanıkların AYRI AYRI 910 TAM GÜN ADLİ PARA CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA, sanıklar hakkında verilen adli para cezasının sanıkların sosyal ve ekonomik durumu dikkate alınarak TCK'nın 52/2 maddesi uyarınca günlüğü takdiren 20 TL'den hesaplanarak neticeten sanıklar [E.E.M., G.T., M.M. ve A.G.K.nın] AYRI AYRI 18.200,00 TL ADLİ PARA CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,' şeklinde ibarenin eklenmek suretiyle DÜZELTİLMESİNE,

2-) Hüküm bölümünün 2. maddesinin 5. paragrafı olacak ve bundan sonraki paragraflara teselsül edecek şekilde 'Sanıklara verilen adli para cezasının TCK'nın 52/4 maddesi uyarınca sanıktan 24 eşit aylık taksitler halinde tahsiline, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmının tamamının tahsil edileceğinin ve 5275 sayılı yasaya göre infaz edileceğinin sanıklara ihtirana, (bu ihtaratın kararın tebliği ile birlikte yapılmış sayılmasına)'' şeklinde ibarenin yazılmak suretiyle DÜZELTİLMESİNE... [karar verildi.]

..."

13. Başvurucular, Ceza Dairesi tarafından verilen kararı 15/6/2021 tarihinde öğrenmiştir.

14. Başvurucular, Ceza Dairesince verilen kararı temyiz etmiş; temyiz dilekçelerinde mahkûmiyetlerine karar verilen sanıkların eyleminin yanlış vasıflandırıldığını ileri sürmüştür. Başvuruculara göre yönetici konumundaki sanıklar olası kasıtları, diğer sanıklar ise bilinçli taksirleri nedeniyle meydana gelen olaydan sorumludur.

15. Ceza Dairesi İ.M.H. hakkında kurulan hükme yönelik temyiz başvurusu yönünden dosyanın Yargıtaya gönderilmesine karar vermiş ancak hükmedilen mahkûmiyet kararlarının kesin olduğu gerekçesiyle sanıklar E.E.M., G.T., M.M. ve A.G.K. aleyhine yapılan temyiz başvurusunu reddetmiştir. Başvurucular temyiz isteminin reddine ilişkin kararı da temyiz etmiştir. Bu istem hakkında henüz bir karar verilmemiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Ceza Kanununun amacı" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir."

17. 5237 sayılı Kanun'un "Adalet ve kanun önünde eşitlik" başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur."

18. 5237 sayılı Kanun'un "Kast" başlıklı 21. maddesi şöyledir:

"(1) Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.

(2) Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda

yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir."

19. 5237 sayılı Kanun'un "Taksir" başlıklı 22. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.

(2) Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir.

(3) Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

..."

20. 5237 sayılı Kanun'un "Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar" başlıklı 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre;

a) Adlî para cezasına,

...

çevrilebilir.

...

(4) Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hapis cezası uzun süreli de olsa; bu ceza, diğer koşulların varlığı halinde, birinci fıkranın (a) bendine göre adlî para cezasına çevrilebilir. Ancak, bu hüküm, bilinçli taksir halinde uygulanmaz.

(5) Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adlî para cezası veya tedbirdir.

..."

21. 5237 sayılı Kanun'un "Adlî para cezası" başlıklı 52. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hakim, ekonomik ve şahsi hallerini göz önünde bulundurarak, kişiye adlî para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adlî para cezasının hapse çevrileceği belirtilir."

22. 5237 sayılı Kanun'un "Taksirle öldürme" başlıklı 85. maddesi şöyledir:

"(1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

23. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Temyiz" başlıklı 286.

maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma dışında kalan hükümleri temyiz edilebilir.

(2) Ancak;

...

b) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarını artırmayan bölge adliye mahkemesi kararları,

...

Temyiz edilemez.

..."

24. Yargıtay uygulamasına göre bölge adliye mahkemelerince verilen kararlar, kanunda temyiz edilemeyeceği belirtilen kararlardan olsa bile suç vasfında hata edildiğine yönelik iddia temyiz incelemesine konu olabilir (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11/10/2023 tarihli ve E.2022/1-540, K.2023/504 sayılı; bu kapsamda yapılan temyiz incelemesine örnekler için bkz.Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 5/6/2024 tarihli ve E.2024/114, K.2024/2969; 14/10/2024 tarihli ve E.2022/2102, K.2024/5282; 23/10/2024 tarihli ve E.2024/2457, K.2024/5671; 26/5/2025 tarihli ve E.2025/1128, K.2025/4848 sayılı kararları).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 3/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucular mahkûmiyetlerine karar verilen sanıklara isnat edilen eylemlerin hukuki yönden vasıflandırılmasının hatalı olduğunu iddia etmiştir. Başvuruculara göre yönetici konumundaki sanıklar olası kasıtla öldürme ve olası kasıtla yaralama suçlarından, diğer sanıklar ise bilinçli taksirle ölüme ve yaralamaya neden olma suçundan mahkûm edilmelidir. Başvurucular ayrıca mahkûmiyetlerine karar verilen tüm sanıkların aynı cezaya mahkûm edilmesinden, hükmedilen hapis cezalarının tüm sanıklar için adli para cezasına çevrilmesinden ve hükmedilen adli para cezasının tüm sanıklar için 24 taksite bölünmesinden şikâyet etmiştir. Başvurucular son olarak Ceza Dairesince verilen kararın temyiz edilememesinden yakınmıştır. Başvurucular sözü edilen iddiaları nedeniyle yaşam hakkının, adil yargılanma hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamındaki içtihadı ile ilgili mevzuatın, somut olayın kendine özgü koşullarının gözönünde bulundurulması gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

28. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun münhasıran Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

29. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin yargı mercilerince

düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir hak arama yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17; Mehmet Cevri [2. B.], B. No: 2018/32097, 13/1/2021, §§ 31, 32).

30. Başvurucular; başvuruya konu ceza yargılamasında sanıklara isnat edilen eylemlerin yanlış vasıflandırılmasından, sanıklara verilen hürriyeti bağlayıcı cezaların adli para cezasına çevrilmesinden, sanıkların aynı cezaya mahkûm edilmesinden, adli para cezalarının taksitlendirilmesinden ve bu konuda temyiz kanun yoluna başvuru yapamamalarından şikâyet etmiştir.

31. Sanıklara verilen hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesi ve sonuç ceza olarak belirlenen adli para cezasının taksitlendirilmesinin sebebi yargı mercilerinin sanıkların kusurunu basit taksir olarak değerlendirmeleridir zira 5237 sayılı Kanun'a göre bilinçli taksirin ya da olası kastın söz konusu olduğu hâllerde uzun süreli hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesi mümkün değildir (bkz. § 20). Başvurucular suç vasfında hata edildiği gerekçesiyle temyiz başvurusunda bulunup temyiz yolunu etkili bir yol olarak gördüklerine ve Yargıtay uygulamasında (uygulama için bkz. § 24) suç vasfına yönelik temyiz talepleri incelendiğine göre bireysel başvuru yapmadan önce yaptıkları temyiz başvurusunun sonucunu beklemelidir.

32. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.C. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/36440 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/36440

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.C. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/36440)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucular : 1. A.C. 2. R.C. 3. S.C.

Vekili : Av. Taner KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; yaşamının tehlikeye gireceği veya kötü muameleye maruz kalacağı ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının, sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine aykırı davranılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/9/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uluslararası Koruma Başvurusuna İlişkin Süreç

5. İkinci başvurucu 1967 doğumlu, Afganistan uyruklu bir erkektir. Diğer başvurucular ise ikinci başvurucunun 2000 ve 2002 doğumlu, Afganistan uyruklu çocuklarıdır.

6. İkinci başvurucu 19/9/2014 tarihinde kendisiyle gelen ve refakatinde kayıtlı olan aile üyeleri (birinci başvurucu, üçüncü başvurucu ve 2006 doğumlu oğlu M.C.) adına Erzincan Emniyet Müdürlüğü nezdinde uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş ve yaptığı başvuruya ilişkin dilekçesinde ülkesinde gördüğü baskılardan, can güvenliğinin sağlanamamasından ve ekonomik sıkıntılardan dolayı ülkesini terk etmek zorunda kaldığını ifade etmiştir.

7. İkinci başvurucuyla uluslararası koruma statüsünün belirlenmesi amacıyla aynı gün tercüman eşliğinde polis memurunca mülakat yapılmıştır. İkinci başvurucu bu mülakatta, Türkiye'ye 12/9/2014 tarihinde İran'dan yasal olmayan yollarla giriş yaptığını, hiç gözaltına alınmadığını veya tutuklanmadığını, hayatı boyunca kötü muameleye maruz kalmadığını, aile üyelerinden herhangi birinin yetkililerle sorun yaşamadığını ve beş kardeşinin Afganistan'da olduğunu ifade etmiştir. İkinci başvurucu, uluslararası koruma başvurusunda bulunma nedenini şu şekilde açıklamıştır:

“...Uluslararası koruma başvurusu yapmak istememin sebebi ise İran’da yeterince güvenliğin sağlanamamasıdır. Bir de ekonomik sebepler ve geçim sıkıntısı da buna eklenince İran’ı terk etmek zorunda kaldım. İran’a geri dönmek istemiyorum ve üçüncü bir ülkeye gitmek üzere uluslararası koruma başvurusunda bulunuyorum.”

8. Polis memuru 27/11/2014 tarihli mülakat raporunda ikinci başvurucunun uluslararası koruma başvurusu ile ilgili olarak inandırıcılık, korku ve risk değerlendirmesi yapmış; menşe ülkesinde herhangi bir suçtan dolayı tutuklanmaması, siyasi baskı ve zulme maruz kalmaması ve mülakatında rahat tavırlar sergilemesi nedeniyle zulüm korkusunu inandırıcı bulmamıştır. Raporda aile bireylerinin hâlâ ülkelerinde yaşamaları, başvurucunun mülakatında rahat tavırlar sergilemesi nedeniyle herhangi bir korku emaresi göstermediği ve açıklanan konular çerçevesinde ailesinin ülkesinde bulunduğu düşünüldüğünde başvurucunun ülkesine gönderilmesinde risk faktörü görülmediği, bu tespitler neticesinde başvurucunun ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti ya da siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayan ya da haklı nedenlerle zulme uğrama korkusu bulunan ve bulunduğu ülkenin korumasından yararlanamayan şahıslardan olmadığı kanaati bildirilmiştir.

9. İkinci başvurucu ve refakatindeki aile üyelerinin (birinci başvurucu, üçüncü başvurucu ve 2006 doğumlu oğlu M.C.) müracaatları genel usuller kapsamında değerlendirilmiş ve Erzincan Valiliğinin (Valilik) 14/1/2015 tarihli kararıyla uluslararası koruma talebinin reddine karar verilmiştir.

10. İkinci başvurucu, anılan karara karşı Ankara 1. İdare Mahkemesinde iptal davası açmıştır. Başvurucunun bu dava kapsamında ileri sürdüğü iddialara göre Afganistan'da yaşarken dayısı, oğlunun bir kazada yanarak ölümünden başvurucuyu sorumlu tutmuştur. Başvurucu; etnik olarak Hazara, mezhep olarak ise Şii'dir. Başvurucunun dayısı ise etnik olarak Tacik, mezhep olarak Sünni'dir. Başvurucunun dayısı ve dayısının ailesi Taliban yanlısı bir ailedir. Taliban'ın da Şii ve Hazara etnik kökenine sahip insanlara karşı olumsuz bir tavrı olduğu bilinmektedir. Bu etnik yapıdaki insanların Afganistan'ın genelinde çok ciddi

sorunları olduğu, güvenliklerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurucu, ailesi ile birlikte Hazara ve Şiilerin yaşadığı Jaghuri bölgesine gitmiş ancak Taliban'ın bölgeye gelmesi üzerine bölgeden kaçmıştır. Kaçtıktan sonra başvurucu; evinin, arabasının ve diğer eşyasının zaptedildiğini öğrenmiştir. Ayrıca kendisi ve ailesinin ölümle tehdit edilmesinden ötürü artık Afganistan'da yaşayamayacağını anlayarak İran'a geçmiştir. Bununla beraber ilk olarak ulaştıkları İran'ın da artık Afgan mülteciler için güvenli olmaması nedeniyle İran'dan kaçarak Türkiye'ye gelmiştir. Bu nedenlerle ülkelerine gönderilmeleri hâlinde can güvenlikleri olmayacaktır.

11. Ankara 1. İdare Mahkemesi yaptığı yargılama sonunda dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Davalı idarenin temyiz talebi üzerine Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) kararı bozmuştur. Bozma üzerine yeniden yapılan yargılama neticesinde Ankara 1. İdare Mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Başvurucunun temyiz ve karar düzeltme talepleri Dairece reddedilmiş, karar 14/5/2024 tarihinde kesinleşmiştir.

12. Valiliğin 6/1/2020 tarihli kararıyla ikinci başvurucu ve refakatinde kayıtlı olan aile üyelerine (birinci başvurucu, üçüncü başvurucu ve 2006 doğumlu oğlu M.C.) şartlı mülteci statüsü tanınmış ise de Valiliğin 16/2/2021 tarihli kararıyla haklarında daha önce uluslararası koruma başvurularının reddine karar verildiği gerekçesiyle sehven verildiği belirtilen bu statü iptal edilmiştir.

B. Sınır Dışı Etme Kararına İlişkin Süreç

13. Valilik 30/3/2021 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi uyarınca başvurucular hakkında sınır dışı etme kararı almıştır.

14. Başvurucular, sınır dışı etme kararına karşı 2/4/2021 tarihinde Erzincan İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmış; Afganistan'dan kaçma ve Türkiye'ye sığınma nedenlerinin ikinci başvurucuya ilişkin nedenler olduğunu belirtmiş ve uluslararası koruma talebinin reddine karşı açılan iptal davasındaki iddiaları yinelemiştir (bkz. § 10). Buna ek olarak Taliban'ın bulundukları bölgede zorla para topladığını, 2014 yılında bir akşam bulundukları bölgeye gelip para istediğini, ikinci başvurucunun kız kardeşinin oğlunun bu duruma itiraz etmesi üzerine onu apar topar götürdüklerini ve ertesi gün bu kişiyi ölü hâlde bulduklarını ifade etmiştir. İddialarına göre ikinci başvurucunun yeğeninin cenazesinde Peştun olan imam, Hazaraların kaçarak canlarını kurtarmasını, aksi takdirde Taliban'ın hepsini öldüreceğini söylemesi üzerine hemen o gece bölgeden kaçmışlardır. İkinci başvurucu ve refakatindeki aile üyelerine şartlı mülteci statüsü tanındığını açıklamıştır.

15. Başvurucular 22/6/2021 tarihinde dava dosyasına giren dilekçelerinin ekinde İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (Göç İdaresi) tarafından hazırlanan 28/2/2020 tarihli Taliban'ın hedef aldığı kişiler ve gruplar ile ilgili Afganistan menşe ülke raporunu sunmuştur. Bu raporun ilgili kısmı şöyledir:

"...

DİNİ AZINLIK MENSUPLARI

Hükümet Dışı Unsurlar tarafından düzenlenen saldırılar arasında kompleks saldırılar ile intihar saldırılarının yanı sıra ibadethanelerde veya köylerde bulunan Şiilerin hedef alınması, ortadan kaybolması, kaçırılması ve hedef gözeterek öldürülmesi olaylarının olduğu bildirilmektedir.

Dine dayalı ayrımcılık ve kötü muamele ile etnik kökene dayalı ayrımcılık ve kötü muamele arasında net bir ayrım yapmak her zaman mümkün değildir. Afganistan'da etnik köken ve dinin ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlı olduğu unutulmamalıdır; özellikle çoğu Şii olan Hazaralarda durum bu şekildedir. Afganistan'da en büyük Şii topluluk Hazara'lardır. Ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 10-15'ine tekabül eden Hazaralar (Herat çevresindeki Batı Hazaralar hariç) çoğunlukla Şii olmakla beraber ülkedeki üçüncü büyük etnik azınlık konumundadır. Hazaralar sadece dini inançları nedeniyle saldırıya uğramazlar, aksi takdirde Hazara olmayan Şiilere karşı da düzenli saldırılar olurdu. Hazara halkının neden farklı Afgan hükümetleri tarafından hedef alındığının cevabı, ülkenin baskın güçlerine potansiyel olarak meydan okuyabilecek ve tehdit edebilecek merkezi etnik grup olmaları gerçeğidir. Taliban'a muhalefetiyle tanınan etnik bir grubun yaşadığı merkezi bir bölgeyi kontrol altına almak, ulusal güç savaşında oyun değiştirici etki yaratabilir. Taliban, Peştun dışındaki bölgeleri yönetebildiklerini kanıtlamak istemektedir, şimdiye kadar Hazara bölgeleri istisna olmuştur. Ancak Gazni vilayetinde ağırlıklı olarak Şii Hazaraların yoğun bulunduğu Caguri'deki barış, geçen hafta (2018 yılı) Taliban militanlarının ele geçirmek için büyük bir saldırı başlatmasıyla paramparça olmuştur. Saldırılar, ilk olarak Uruzgan ilinde başlamış, daha sonra Gazni ilinin iki ilçesi olan Caguri ve Malistan'a devam etmiştir. Bunlar Afganistan'da Hazara halkı için en güvenli bölgeler arasında sayılan iki vilayettir.

Yerel basında çıkan haberlerde Taliban'ın Has (Xas) Uruzgan köylerinde 31 sivili öldürdüğü ve birçoğunun evlerinin önünde yakın mesafeden vurularak öldürüldüğü bildirilmektedir. Birçoğu Bamyan, Gazni ve Kabil'e kaçmaya çalıştığı esnada yakalanarak öldürülmüştür. Cumhurbaşkanı Gani tarafından durumu değerlendirmek üzere görevlendirilen bir heyet üyesi, Has, Uruzgan ve Gazni'deki nüfusun yüzde 60'ının evlerinden kaçmak zorunda kaldığını iddia etmiştir.

Şiddet, aynı zamanda Hazaraların merkezi hükümetin eyleme geçememesinden duyulan hayal kırıklığıyla silahlanabilecekleri yönündeki endişeleri açığa çıkarmaktadır. Taliban ise, yaptığı açıklamada, 'bu saldırılar herhangi bir etnisiteye, herhangi bir gruba veya dine karşı değildir' demektedir.

Hazaralar sadece Taliban'ın hedefi olmamakta, aynı zamanda DAEŞ'in de saldırılarına maruz kalmaktadır. DAEŞ, bu tür saldırıları, binlerce Hazara'nın Suriye'deki İran destekli milislere katılması nedeniyle misilleme amaçlı yaptığını açıkça dile getirmektedir.

Başkent Kabil'de Hazaralar tekrar tekrar şiddet görmüştür. Hazara protestolarını, Şii camilerini ve türbeleri hedef alan saldırılarda yüzlerce kişi ölmüştür. Bir intihar bombacısının patlayıcı yüklü yeleğini 12 Kasım'da Kabil'deki bir Hazara protestosu yakınında patlattıktan sonra en az altı kişi öldü ve daha fazla sayıda kişi yaralanmıştır."

16. Taliban'ın Amerika Birleşik Devletleri ve NATO'nun Afganistan'dan çekilme süreciyle ivme kazanan sahada ilerleyişi 15/8/2021 tarihinde ülke genelinde büyük oranda hâkimiyetini kurmasıyla ve başkent Kabil'i ele geçirmesiyle sonuçlanmıştır (bkz. https://www.mfa.gov.tr/afganistan-siyasi-gorunumu.tr.mfa).

17. Mahkeme 20/8/2021 tarihinde başvurucunun uluslararası koruma başvurusunun reddedilmesi nedeniyle 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi uyarınca sınır dışı etme kararı alınacaklar kapsamında olduğu, aynı Kanun'un 55. maddesi çerçevesinde sınır dışı etme kararı alınmayacaklar kapsamında olduğuna dair yeterli somut bilgi ve belgenin bulunmadığı gerekçesiyle davanın kesin olarak reddine karar vermiştir.

18. Nihai karar başvurucular tarafından 26/8/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

19. 6458 sayılı Kanun'un "Geri gönderme yasağı" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez."

20. 6458 sayılı Kanun'un bireysel başvuru tarihi itibarıyla "Sınır dışı etme kararı" başlıklı 53. maddesi şöyledir:

"(1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancının rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez."

21. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme kararı alınacaklar" başlıklı 54. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

...

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar

..."

22. 6458 sayılı Kanun'un "Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar" başlıklı 55. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

...

a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar

..."

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

..."

24. Sözleşme'nin "İşkence yasağı" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

25. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetlerle ilgili ilkesel yaklaşımı için bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 38.

26. AİHM M.H./Finlandiya (B. No: 42255/18, 16/6/2020) kararında, Afganistan'daki genel insan hakları durumuna ilişkin güncel ülke bilgilerinin tek başına başvurucunun bu ülkeye geri gönderilmesi hâlinde Sözleşme'nin ihlal edileceğini gösterecek nitelikte olmadığı sonucuna varmıştır. AİHM aynı şekilde Hazaraların Afganistan'daki özel durumunun da kendi başına başvurucunun Hazara kökenine dayanılarak yapılacak bir sınır dışı işlemini Sözleşme'nin 3. maddesiyle bağdaşmaz kılmadığını tespit etmiş, bu nedenle başvurucunun kişisel koşulları ve bireysel risk profili üzerinden değerlendirme yapılması gerektiğini kabul etmiştir. Söz konusu kararda Afganistan'a ilişkin ülke bilgileri ve dayanak rapordaki tespitler şöyledir :

"III. AFGANİSTAN HAKKINDA İLGİLİ ÜLKE BİLGİSİ

A. Genel güvenlik durumu

33. Avrupa İltica Destek Ofisi'nin (EASO) Haziran 2019 tarihli 'Menşe Ülke Bilgi Raporu: Afganistan – Güvenlik durumu'na göre:

Çeşitli kaynaklar, Afganistan'daki durumu uluslararası nitelikte olmayan bir silahlı çatışma olarak değerlendirmektedir.

Birleşmiş Milletler, Aralık 2018'de şu tespiti yapmıştır:

'Güvenlik durumu istikrarsızlığını sürdürmüş, olaylar yüksek seviyede gerçekleşmeye devam etmiştir. Bazı kategorilerdeki güvenlik olaylarının sayısında hafif düşüş olsa da, belirli saldırıların şiddetinin artması nedeniyle toplam zayiat sayısı yükselmiştir. [...] En fazla olay, güney bölgesinde, bunu doğu ve güneydoğu bölgeleri izlemiştir.'

ABD Savunma Bakanlığı ise Aralık 2018 tarihli raporunda şöyle demiştir:

'Afgan hükümeti, Kabil, ana yerleşim merkezleri, başlıca ulaşım güzergâhları, vilayet merkezleri ve ilçe merkezlerinin çoğunda kontrolü sürdürmüştür. Bu raporlama döneminde Taliban, kırsal alanlarda sahip olduğu hareket serbestisini, zayıf korunan ilçe merkezleri ve kontrol noktalarına yoğun güç yığmak için kullanmıştır. Taliban'ın daha asimetrik bir yaklaşım benimsediği yönündeki beyanına rağmen, grup kontrol noktalarına ve ilçe

merkezlerine baskınlar düzenlemeye ve yerleşim merkezlerini tehdit etmeye devam etmiştir. Bu tür saldırılar, Taliban'ın kontrol ettiği topraklarda önemli bir genişlemeyle sonuçlanmamış, ancak Afgan Ulusal Savunma ve Güvenlik Kuvvetleri'nin müdahale kapasitesini sınamış ve Afgan Ulusal Ordusunun bazı bölgelerde aşırı derecede yayılmasına neden olmuştur.'

34. İngiltere İçişleri Bakanlığı'nın, Temmuz 2019 tarihli 'Afganistan: güvenlik ve insani durum' başlıklı Ülke Politikası ve Bilgi Notu'na göre:

'2.4.15. 2018 yılında sivil kayıpların en yüksek olduğu vilayetler Kabil, Nangarhar, Helmand, Gazni ve Faryab olmuştur. 2017 ile karşılaştırıldığında, Kabil'de %2, Nangarhar'da %111, Gazni'de %84 ve Faryab'da %1 oranında artış, Helmand'da ise %11 oranında azalma olmuştur (Sivil kayıplar bölümüne bakınız). 2018'deki güvenlikle ilgili olayların çoğu Badghis, Farah, Faryab, Gazni, Helmand, Kandahar, Uruzgan ve Herat vilayetlerinde meydana gelmiş, 2017 yılına kıyasla güvenlikle ilgili olaylarda genel olarak %5 oranında azalma kaydedilmiştir. 16 Kasım 2018 ile 7 Şubat 2019 tarihleri arasında UNAMA, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla güvenlikle ilgili olaylarda %8 ve intihar saldırılarında %61 oranında azalma tespit etmiştir.

…

8.2.5. 28 Şubat 2019 itibarıyla vilayet bazında Afganistan'daki ayırım gözetmeyen şiddet:

Sadece varlığın bile, Nitelikli Mülteci Yönergesi'nin 15(c) maddesi uyarınca ciddi zarar riski doğurduğu alanlar:

• Nangarhar vilayeti.

Ayırım gözetmeyen şiddetin yüksek düzeyde olduğu ve ciddi zarar riski doğması için kişisel unsurlar bakımından daha düşük düzeyde etkenlerin yeterli olduğu alanlar:

• Farah, Faryab, Gazni, Helmand, Kunar, Kunduz, Laghman, Paktia ve Zabul vilayetleri.

Ayırım gözetmeyen şiddetin mevcut olduğu, fakat yüksek seviyede olmadığı ve ciddi zarar riski için daha yüksek düzeyde bireysel unsurların arandığı alanlar:

• Badakhshan, Badghis, Baghlan, Balkh, Ghor, Herat (Herat şehri hariç), Jawzjan, Kabil, Kandahar, Kapisa, Khost, Logar, Nimroz, Nuristan, Paktika, Sar-e-Pul, Takhar, Uruzgan ve Wardak vilayetleri.

Ayırım gözetmeyen şiddetin çok düşük seviyede bulunduğu ve genel olarak 15(c) maddesi uyarınca ciddi zarar riski doğmadığı kabul edilen alanlar:

• Bamyan, Daykundi, Parwan ve Samangan vilayetleri ile Herat şehri ve Mezar-ı Şerif.

Nitelikli Mülteci Yönergesi'nin 15(c) maddesi anlamında silahlı çatışma bulunmayan alanlar:

• Panjshir vilayeti.'

B. Hazaralar

35. İngiltere İçişleri Bakanlığı'nın, Ağustos 2018 tarihli "Afganistan: Hazaralar" başlıklı Ülke Politikası ve Bilgi Notu'nda şu değerlendirme yer almaktadır:

'2.4.5. Genel olarak, Hazaraların maruz kaldığı devlet kaynaklı ayrımcılık seviyesi, tek

başına zulüm veya ciddi zarar riski doğuracak düzeyde değildir. Bununla birlikte karar vericiler, kişinin gerçek risk altında olmasına yol açacak, kendisine özgü belirli faktörlerin bulunup bulunmadığını değerlendirmelidir. Her vaka, olayların kendi koşulları çerçevesinde incelenmeli ve kişinin maruz kalacağı ayrımcılığın düzeyinin, iadesi halinde zulüm ve/veya ciddi zarar riski doğuracak seviyede olduğunu ortaya koyma yükümlülüğü başvurucuya aittir.'

C. Sağlık hizmetleri

36. EASO'nun Ağustos 2017 tarihli 'Afganistan: Temel sosyo-ekonomik göstergeler, Devlet koruması ve Kabil, Mezar-ı Şerif ve Herat şehirlerinde hareketlilik' raporunda şu bilgiler yer almaktadır:

'Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), IOM ve ZIRF Danışmanlığı tarafından 2016 yılında yayımlanan bir bilgi notuna göre 'Afganistan'da kamu sağlık sigortası bulunmamaktadır … Devlete ait kamu hastaneleri ücretsiz tedavi hizmeti sunmakta, ancak zaman zaman ilaç eksikliği görülebilmekte ve hastalar ilaçları özel tıbbi depolardan temin etmeye yönlendirilebilmektedir. Muayene, tetkik ve laboratuvar hizmetleri bu hastanelerde ücretsizdir. Afganistan'da sayıca sınırlı devlet hastanesi bulunmakta ve bu hastanelerde ücretsiz hizmet sunulmaktadır.' Afganistan uzmanı Antonio Giustozzi'ye göre, kamu sağlık tesislerinde çalışan hekimler için, hastayı görürken para talep etmek yaygındır. Yolsuzluğun 'hastalar için verilecek gayriresmî ödemeler sebebiyle tedavi maliyetini yükselttiği ve bu durumun, sağlık hizmetine ulaşmak için gerekli gayriresmî ödemeleri karşılayamayan kişiler açısından önemli bir engel oluşturduğu' düşünülmektedir.

Temel hizmetler ücretsiz sunulmakla birlikte, tedavinin toplam maliyeti yüksek kalmakta ve bu durum, tedaviden kaçınmanın başlıca sebebi olarak görülmektedir. En yüksek maliyetler, ilaç alımı, laboratuvar testleri, yatarak tedavi, ulaşım, muayene ücretleri ve yolsuzlukla bağlantılıdır.

Sağlık hizmetlerine erişim, hastaların ekonomik durumuna bağlıdır. MedCOI bilgi kaynaklarına göre: 'Daha zengin Afganlar, Afganistan içinde ve zaman zaman yurt dışındaki özel sağlık hizmetlerinden, ayrıca Genişletilmiş Temel Sağlık Hizmetleri (EPHS) ve Temel Sağlık Hizmetleri Paketi (BPHS) sistemlerinden yararlanabilmektedir. Ödeme gücü daha sınırlı olanlar yalnızca BPHS ve EPHS sistemlerine erişebilmektedir. En yoksul ve en uzak bölgelerde yaşayan toplumsal kesimler ise hiçbir resmî sağlık hizmetine fiilen erişememektedir.' Özel bir sağlık kuruluşunda basit bir muayenenin maliyeti en az 40 ABD dolarıdır.

D. Ülke içinde güvenli bölgeye yerleşme alternatifi

37. EASO'nun 21 Haziran 2018 tarihli 'Afganistan Ülke Rehberliği – Rehber Notu ve ortak analiz' raporuna göre:

'Bu alt bölüm, iç yer değiştirme alternatifi (IPA) değerlendirilirken göz önüne alınması gereken sonuçları ve ilgili unsurları içermektedir.

Özetle, Kabil, Herat ve Mezar-ı Şerif şehirlerinde, hiçbir ek kırılganlığı bulunmayan, bekar yetişkin erkekler ve çocuksuz evli çiftler için, bu şehirlerde destek ağı bulunmasa dahi

IPA’nın makul olduğu sonucuna varılmaktadır. Temel ihtiyaçlarını (gıda, barınma ve hijyen) karşılayabilmeleri için, diğer başvuru profillerinin, genel olarak potansiyel IPA bölgesinde bir destek ağına ihtiyaç duyacağı kabul edilmektedir. Bununla birlikte, IPA’nın makullüğünü değerlendirirken, başvurucunun ek bireysel koşullarının da dikkate alınması gerekebilir.’ "

3. Uluslararası Raporlar

27. Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA) tarafından Mayıs 2024'te güncellenen Afganistan Ülke Rehberi'nin ilgili kısmı şöyledir:

"3.14.2. Hazara etnik kökenine mensup kişiler ve diğer Şiiler

2024 Bu profil, Hazara etnik kökenine mensup kişileri ve Şii dinine mensup diğer kişileri içermektedir. Afganistan’da iki ana Şii topluluğu bulunmaktadır: ana Şii kolu İthna Ashariya (’Onikiler’) ve daha küçük olan İsmaili kolu (’Yediler’). Çoğunlukla, Hazara etnik kökenine mensup kişiler Şii dinine mensuptur [Targeting 2022, 6.1., s. 126].

Hazara nüfusunun çoğunluğu Hazarajat’ta yaşamaktadır. Kabil, Herat ve Mezarı-ı Şerif şehirlerinde de önemli Hazara nüfusu bulunmaktadır [Targeting 2022, 6.4.1., s. 130].

Hazara etnik kökeni genellikle kişinin fiziksel görünüşünden tanınabilir.

Menşe ülke özeti

Hazara’lar tarihsel olarak Afganistan’daki farklı yöneticiler altında köleleştirme, toplu katliamlar ve sistematik ayrımcılık dahil olmak üzere ciddi istismara maruz kalmıştır. 1996-2001 yıllarında önceki Taliban yönetimi altında Hazara’lara yönelik birçok katliam gerçekleştirilmiştir [Targeting 2022, 6.4.1., s. 132]. 2001 yılında Taliban rejiminin düşmesinden bu yana Hazara’ların toplumdaki konumu iyileşmiştir. Ancak, 2016 yılından itibaren, Afganistan’da yeni bir silahlı aktör olarak kurulan ISKP’nin [Horasan DEAŞ], diğerlerinin yanı sıra Hazara’ları hedef alan saldırılar düzenlemesiyle, Şii Müslüman (Hazara) topluluğu için yeni güvenlik tehditleri ortaya çıkmıştır [Country Focus 2023, 4.5.3., s. 85-86; COI sorgusu, Hazara, Şiiler, 1.1., s. 3; 1.2., s. 4; Country Focus 2022, 2.4., s. 41; Targeting 2022, 6.4.1., 62 COUNTRY GUIDANCE : AFGHANISTAN / 2024 s. 132]. Aralık 2022’de BM Genel Sekreteri, sivil hedeflere ve sivil bölgelere yönelik IED saldırıları nedeniyle fiili yetkilileri yeterli koruma önlemleri almaya çağırdı ve özellikle ibadethaneler ve eğitim tesisleri ile Hazaraları ‘yüksek risk altında’ olan bir topluluk olarak belirtmiştir [Country Focus 2023, 2.2.2., s. 33].

a) Taliban tarafından uygulanan muamele

Taliban iktidara geldikten sonraki aylarda, ülkenin çeşitli bölgelerinden Şii Hazara liderleriyle bir dizi toplantı düzenleyerek, tüm vatandaşlara güvenlik sağlayacağına dair söz verdi ve mezhepsel bölünmeleri önleme isteğini dile getirdi [Country Focus 2023, 4.5.3., s. 85]. Şii Müslümanların, Aşura’nın yıllık kutlamaları gibi dini törenlerini gerçekleştirmelerine izin verildi. Ancak 2023 yılında, güvenlik nedenleriyle Aşura kutlamaları sırasında büyük toplantılara izin verilmeyeceği açıklandı. Ayrıca, Hazara’lar merkezi ve il düzeyinde yeni Taliban yönetiminde çok sınırlı sayıda göreve atandılar ve bu kişilerin zaten Taliban isyanının bir parçası oldukları için Hazara azınlığının gerçek temsilcileri olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışıldı [Country Focus 2023, 4.5.3., s. 85; Targeting 2022, 6.4.2., s. 135].

Güvenlik sağlama vaatlerine rağmen Taliban, ISKP tarafından gerçekleştirilen birçok saldırı nedeniyle Şii Hazara topluluklarını korumayı başaramadı. Dahası, bu topluluklara yönelik

taciz ve zorla yerinden edilme olayları arttı [Country Focus 2023, 4.5.3., s. 85-88].

Hazara topluluğunun üyeleri, Taliban'ın 'silahlı isyancılar'ı hedef aldığı iddia edilen baskınlar sırasında öldürüldü ve Gazni vilayetinde Taliban'ın fiili güvenlik güçleri, Şii Aşura törenini anmak için toplanan bir grup yas tutan kişiye ateş açtı. Taliban, Haziran 2022'de Hazara kökenli muhalif Taliban üyesi Mawlawi Mehdi'yi öldürdükten sonra, Mehdi'nin ayaklanmasını başlattığı, Hazara nüfusunun yoğun olduğu Balkhab (Sar-e Pul Eyaleti) bölgesinde sivillerin yargısız infaz edildiğine dair haberler geldi [Country Focus 2023, 2.3., s. 40; 4.3.3., s. 69-70; Targeting 2022, 1.1.1, s. 19].

Kaynaklar, Taliban liderliğinin Hazara/Şii topluluklarına yönelik kamuoyuna yansıyan tutumu ile Taliban güvenlik güçlerinin bu topluluklara yönelik fiili muamelesi arasında bir tutarsızlık olduğunu belirtmiştir. Hazara topluluğu, yerel fiili idari organlardaki Taliban üyeleri ve Taliban güvenlik güçleri tarafından ayrımcı muameleye maruz kalmaktadır. Bir kaynağa göre, Hazaralar fiili yetkililer tarafından 'hedefli ayrımcılığa' maruz kalmasa da, yerel Taliban 'Hazaraları olumsuz görüyor ve (tarihsel normlara uygun olarak) hor görüyor', çünkü Hazaraların önceki yönetim altında 'çok fazla fayda sağladığı' ve bunun şimdi 'düzeltilmesi' gerektiği 'görüşü' var. Aynı kaynağa göre, bunun sonucunda Hazaralar yerel Taliban tarafından 'sistematik olarak farklı muameleye' maruz kalmaktadır. Temsil eksikliği, Hazaraların pasaport hizmetlerine ve adalete erişiminde de engeller yaratmıştır. Örneğin arazi anlaşmazlıklarında. Taliban'ın iktidara gelmesinden bu yana binlerce Hazara tahliye edildi ve yeniden açılan birçok on yıllık arazi anlaşmazlığında Taliban, (Peştun) Kuçi göçebelerinin tarafını tutma eğiliminde oldu [Country Focus 2023, 4.5.3., s. 85-86; Targeting 2022, 6.4.2., s. 134].

İktidar değişiminden sonra önceki yıllara kıyasla 'daha fazla sayıda' Kuçi göçebenin Hazaracat'a geldiği, bunun yerel Hazara nüfusunun zorla tahliyesi ve yerinden edilmesiyle sonuçlandığı bildirilmiştir. Bazı durumlarda bu tahliyelerin yerel Taliban liderlerince emredildiği, bazı durumlarda ise Hazara sakinlerinin Kuçi göçebeler tarafından veya 'Taliban ve bağlantılı milisler' tarafından tahliye edildiği aktarılmıştır [Country Focus 2023, 4.5.3., pp. 87-88; Targeting 2022, 6.4.2., p. 134].

b) ISKP tarafından yapılan muamele

Son yıllarda, isyancı gruplar tarafından gerçekleştirilen saldırılar çoğunlukla ISKP'ye atfedilmiştir. İslam Devleti tarafından yönetilen Telegram kanallarında, 'Bağdat'tan Horasan'a' kadar Şii Müslümanları hedef alma niyetleri açıkça belirtilmiştir. ISKP, Şii Müslümanları mürted olarak görmektedir ve bu nedenle onları öldürmek için meşru hedefler olarak kabul etmektedir [Targeting 2022, 6.4.5., s. 143-144]. Eylül 2022'de BM Özel Raportörü, son yıllarda Hazaralara ve Müslüman olmayan Afganlara yönelik saldırıların, genellikle ISKP tarafından üstlenildiğini ve 'sistematik nitelikte olduğunu ve örgütsel bir politikanın unsurlarını yansıttığını, dolayısıyla insanlığa karşı suçlar da dahil olmak üzere uluslararası suçların özelliklerini taşıdığını' belirtmiştir [COI Update 2022, 3., s. 9].

Taliban'ın iktidarı ele geçirmesinden sonra Şii Hazara'ları hedef alan saldırıların iki farklı modelde gerçekleştiği belirtildi. İlk model, esas olarak sivil yolcu araçlarını, özellikle de devlet memurları, gazeteciler ve STK çalışanları gibi 'genç, eğitimli ve profesyonel Hazara'ların' tercih ettiği toplu taşıma minibüslerini hedef alan saldırılardan oluşuyor. İkinci model, başta Kabil, Herat, Mezar-ı Şerif, Kandahar ve Kunduz şehirleri olmak üzere, Hazara'ların çoğunlukta olduğu bölgelerdeki Şii camileri, hastaneleri ve okulları hedef alan

büyük ölçekli karmaşık saldırılardan oluşmaktadır [Targeting 2022, 6.4.3., s. 138].

BM'ye göre, 30 Ağustos 2021'den 30 Eylül 2022'ye kadar Afganistan'da sivillere yönelik 22 saldırı kaydedildi ve bunların 16'sı özellikle Hazara nüfusunu hedef aldı. ISKP ve kimliği bilinmeyen aktörler tarafından gerçekleştirilen saldırılar, iktidarın ele geçirilmesinden bu yana Şii Hazara topluluğunu hedef aldı. İnsan Hakları İzleme Örgütü, bu tür saldırılarda toplam 700 kişinin öldürüldüğünü ve yaralandığını tahmin ediyor. 2022'deki Aşure anma törenleri sırasında Şii Hazara'ları hedef alan IED patlamaları şeklinde saldırılar düzenlendi ve 30 Eylül 2022'de Hazara'ların çoğunlukta olduğu bir mahalledeki Kaaj eğitim merkezine ölümcül bir intihar IED saldırısı düzenlendi. Saldırı 54 kişinin ölümüne ve 114 kişinin yaralanmasına neden oldu; kurbanların çoğu Hazara kızları ve genç kadınlardı. [Country Focus 2023, 4.5.3., s. 87-88].

2023 yılında, Şii Hazara topluluğuna yönelik saldırıların sayısı azaldı ve Ocak ile Eylül 2023 arasında önemli bir saldırı bildirilmedi [Country Focus 2023, 4.5.3., s. 87-88]. Ancak ISKP, Ekim 2023'te Baghlan vilayetindeki Pul-e Kumri'de bir Şii camisine düzenlenen intihar saldırısının sorumluluğunu üstlendi. UNAMA, bu saldırıda 21 kişinin öldüğünü ve 30 kişinin yaralandığını bildirdi. Ekim 2023 ile Ocak 2024 ortası arasında ISKP, Kabil şehrinde Hazara'ların çoğunlukta olduğu Dasht-e Barchi bölgesinde bir dizi IED saldırısının sorumluluğunu üstlendi. Tahminler farklılık gösterse de, UNAMA en az 19 kişinin öldüğü ve yaklaşık 100 kişinin yaralandığı saldırıları bildirdi. Saldırıların gerçekleştiği yerler arasında bir spor kulübü, iki minibüs ve bir ticaret merkezi bulunuyordu. Ekim, Kasım ve Aralık 2023'te Herat şehrinde beş Şii dini liderin öldürüldüğü üç hedefli saldırı gerçekleşti. Bu saldırıların sorumluluğunu üstlenen olmadı [COI Update 2024, 4., s. 6-7]. ISKP'nin Hazara'lara yönelik saldırıları, onların Şii dinleriyle ilgili olabilir. Diğer nedenlerin yanı sıra, ISKP'nin Hazara'ları hedef almasının nedenleri arasında, İran'a yakınlıkları ve İran'ın Suriye'deki İslam Devleti'ne karşı mücadelesine destek verdikleri algısı da bulunmaktadır [COI sorgusu, Hazara'lar, Şiiler, 1.3., s. 6; 1.4., s. 7; 4., p. 7; Anti-government elements, 3.3., s. 32; 3.6.1., s. 34].

c) Toplum tarafından muamele

Hazaralar ve Şiiler, Taliban yönetimi altında ayrımcılığa maruz kaldıkları bildirilmektedir. Afgan toplumunun muhafazakar kesimlerinde, Hazar azınlığın Taliban'ın İslam tanımına uymayan bir kültürü benimsediği algısı da bulunmaktadır [COI Update 2022, 3, s. 9]. Bir kaynak, Hazaraların tarihsel olarak Afganistan'da Peştunlar, Tacikler, Özbekler ve diğerlerinden toplumsal ayrımcılığa maruz kaldıklarını bildirmiştir. [Country Focus 2023, 4.5.3., s. 85-86].

Afganistan'daki Şii Müslümanların çoğunluğu Hazara etnik grubuna ait olduğundan, Hazara'lar Şiilere yönelik mezhepçi saldırıların başlıca kurbanları olmuştur. Ancak, Taliban'ın iktidarı ele geçirmesinden önce ve sonra, diğer Şii gruplar da hedefli saldırıların kurbanı olmuştur. Örneğin, Şii Müslümanlara yönelik mezhepçi saldırıların bazıları Hazara'ların çoğunlukta olmadığı bölgelerde gerçekleştirilmiştir. Bir kaynak, Ekim 2021'de Kandahar'da bir Şii camisine düzenlenen saldırının kurbanlarının çoğunlukla Hazara'lar olmadığını da belirtmiştir [Targeting 2022, 6.4.5., s. 143].

Sonuçlar

Bu profile sahip kişilere karşı işlendiği bildirilen eylemler, zulüm olarak nitelendirilebilecek kadar ağır niteliktedir (örneğin, öldürme, kaçırma, mezhepçi saldırılar). Söz konusu

eylemler, daha az ciddi nitelikteki belirli hakların kullanımına getirilen kısıtlamalar veya (yalnızca) ayrımcı önlemler ise, bunların zulüm teşkil edip etmediğine ilişkin bireysel değerlendirmede, eylemlerin ciddiyeti ve/veya tekrarlanabilirliği veya çeşitli önlemlerin birikimi olarak gerçekleşip gerçekleşmediği dikkate alınmalıdır.

Hazara ve/veya Şii başvuru sahiplerinin zulüm görme olasılığının makul bir düzeyde olup olmadığının bireysel olarak değerlendirilmesinde, başvuru sahiplerinin geldikleri bölge ve ISKP'nin bu bölgede operasyonel kapasitesinin olup olmadığı dikkate alınmalıdır; büyük şehirlerdeki Hazara çoğunluklu bölgelerden gelenler özellikle risk altındadır. Hazara olmak, diğer profillerle ilgili olarak da riski etkileyen bir durum olabilir, örneğin: 3.1. Eski hükümetin güvenlik kurumlarının üyeleri, 3.2. Eski hükümetin ve yargı sisteminin kamu görevlileri ve memurları, 3.10. İnsani yardım çalışanları, 3.12. Dini, ahlaki ve/veya toplumsal normları ihlal ettiği düşünülen kişiler, 3.13. Yabancı değerlerden etkilendiği (genellikle "Batılılaşmış" olarak da adlandırılır) algılanan kişiler, 3.15. Kadınlar ve kızlar, 3.16. Çocuklar.

Mevcut bilgiler, bu profildeki zulmün din, (isnat edilen) siyasi görüş (örneğin eski hükümetle bağlantılar, İran'a destek verdiği algısı) ve/veya ırk (etnik köken) nedenleriyle olabileceğini göstermektedir."

28. Birleşik Krallık İçişleri Bakanlığı'nın 4/11/2025 tarihinde güncellenmiş "Afganistan Ülke Politikası ve Bilgi Notu: Taliban korkusu, Afganistan, Ağustos 2025" başlıklı raporunun ilgili kısmı şöyledir:

"...

3.1 Risk altındaki gruplara genel bakış

...

3.1.3 Taliban'dan risk altında olabilecek kişiler arasında, bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, kültürel ve dini beklentilere/geleneklere uymayan veya uymadığı düşünülen kişiler de bulunmaktadır, örneğin:

-Kadınlar

-Hazaralar

...

3.1.4 Taliban tarafından işlenen tüm olaylar sistematik bir hedef alma kampanyası olarak değerlendirilmemelidir. Bu olaylar kişisel anlaşmazlıklar, kan davaları veya Taliban üyeleriyle olan rekabetlerden kaynaklanıyor olabilir. Her vaka, gerçeklere dayalı olarak değerlendirilmeli ve geri dönüşte gerçek bir risk altında olacağını gerekli kanıt standartlarına uygun olarak ispatlama yükümlülüğü ilgili kişiye aittir.

...

3.9 Etnik ve/veya dini azınlıklar için risk

3.9.1 Afganistan, çoğunluğu Sünni Müslüman olan bir ülkedir. Peştunlar en büyük etnik grubu oluşturur ve Taliban üyelerinin çoğunluğunu oluşturur. Azınlık Şii Müslümanlar, Taliban ile tarihsel sorunlar yaşamış ve resmi ve toplumsal ayrımcılığa maruz kalmaya devam etse de, genel olarak bu durum zulüm veya ciddi zarar olarak değerlendirilebilecek kadar ciddi değildir. Aksi yönde bir durumun kanıtlanması, ilgili kişiye aittir (bkz. Etnik

ve/veya dini azınlıklar).

3.9.2 Durum, çoğunluğu Şii Müslüman olan etnik Hazara halkı için farklıdır. Bu halk, Taliban'ın zulmüne maruz kalmaya devam etmekte ve genel olarak gerçek bir zulüm riskiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Hazara halkı aynı zamanda ISKP'nin de önemli bir hedefidir (bkz. Şiiler ve Hazara halkı).

...

13.5 Şiiler ve Hazaralar

13.5.1 San Jose State Üniversitesi İnsan Hakları Enstitüsü tarafından Şubat 2023'te yayınlanan bir makalede, 'Hazara halkı, büyük ölçüde Afganistan'ın merkezi dağlık bölgesinde (Hazarajat) yaşayan bir etnik azınlık grubudur. Nüfus tahminlerine göre Hazara halkı Afganistan nüfusunun yaklaşık %10-20'sini oluşturmaktadır ancak güncel ve güvenilir istatistiklere ulaşmak zordur. Hazara halkının çoğu Şii Müslümanlardır ve Afganistan'da Farsça'nın iki lehçesi olan Hazaragi ve Dari dillerini konuşan dini azınlıklardır.'

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Anayasa Mahkemesinin 3/12/2025 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Yaşam Hakkı ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucular, Ankara 1. İdare Mahkemesinde ve Mahkemede açtıkları iptal davalarındaki iddialarını (bkz. §§ 10, 14) tekrar ederek Afganistan Hükûmetinin vatandaşlarını Taliban'dan koruyamamasından dolayı ülkelerinden kaçarak İran üzerinden Türkiye'ye sığındıklarını, haklarında verilen sınır dışı kararı uygulanır ise yaşamlarının tehlikeye gireceğini, işkence, kötü muamele veya insanlık dışı muamele görme tehlikeleri olduğunu belirterek yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

31. Başvuruculların iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

33. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A., § 54).

34. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği hâllerde yabancının sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur. Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., §§ 55, 56; Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

35. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

36. Yabancı; etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler bulunduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığını ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarını kanıtlamalıdır. Bununla birlikte yabancı, sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

37. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve bu külfetten doğan yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, yabancının kişisel durumu ve uğranılacağı iddia edilen muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

38. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

39. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., § 71). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

40. Anılan değerlendirmeler kuşkusuz sınır dışı edileceği ülkede gerçek bir ölüm riskiyle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeler gösteren yabancılar için de geçerlidir (Abulıkemu Helılı [2. B.], B. No: 2021/7144, 13/5/2025, § 33).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Haklarında alınan sınır etme kararına karşı 2/4/2021 tarihinde iptal davası açan başvurucular; Hazara etnik kökenine ve Şii mezhebine mensup olduklarını, Taliban yanlısı olduğu ileri sürülen aile fertleriyle yaşadıkları kişisel husumet nedeniyle ölümle tehdit edildiklerini, ayrıca Taliban'ın bulundukları bölgede zorla para topladığı süreçte bir aile ferdinin öldürüldüğünü belirterek Afganistan'a gönderilmeleri hâlinde yaşamlarının tehlikeye gireceğini ve kötü muamele yasağı kapsamında koruma gerektiren bir riskle karşı karşıya kalacaklarını ileri sürmüştür (bkz. §§ 10, 14).

42. Başvurucular 22/6/2021 tarihinde dava dosyasına giren dilekçelerinin ekinde Göç İdaresi tarafından hazırlanan 28/2/2020 tarihli Taliban'ın hedef aldığı kişiler ve gruplar ile ilgili Afganistan menşe ülke raporunu sunmuştur. Bu rapora göre Taliban'ın hedef aldığı gruplar arasında Şii mezhebine mensup Hazara kökenliler de bulunmaktadır (bkz. § 15).

43. AİHM'in 16/6/2020 tarihinde verdiği M.H./Finlandiya kararında Afganistan'daki genel insan hakları durumuna ilişkin güncel ülke bilgilerinin tek başına başvurucunun bu ülkeye geri gönderilmesi hâlinde Sözleşme'nin ihlal edileceğini gösterecek nitelikte olmadığı sonucuna varmıştır. Kararda, Hazaraların Afganistan'daki özel durumunun da kendi başına başvurucunun Hazara kökenine dayanılarak yapılacak bir sınır dışı işlemini Sözleşme'nin 3. maddesiyle bağdaşmaz kılmadığı tespit edilmiştir (bkz. § 26). Bu bakımdan anılan tespit ve değerlendirmelerin başvuruculara Mahkemeye sunduğu raporun hazırlandığı tarihte ve hatta dava tarihinde geçerli olduğu söylenebilir.

44. Öte yandan Taliban'ın Amerika Birleşik Devletleri ve NATO'nun Afganistan'dan çekilme süreciyle ivme kazanan sahada ilerleyişi 15/8/2021 tarihinde ülke genelinde büyük oranda hâkimiyetini kurması ve başkent Kabil'i ele geçirmesiyle sonuçlanmıştır (bkz. § 16). Başvuruculara Mahkemeye sunduğu raporda Taliban'ın hedef aldığı gruplar arasında Şii mezhebine mensup Hazara kökenlilerin de bulunduğuna yönelik bilgiler dikkate alındığında Taliban'ın Afganistan yönetimini ele geçirmesi gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmenin sonucunu değiştirebilecek bir gelişmedir. Buna rağmen Mahkeme başvuruculara Şii mezhebine mensup Hazara olup olmadıkları, öyle iseler Afganistan'a gönderilmeleri hâlinde sözü edilen yeni gelişme nedeniyle öldürülmeleri veya Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder nitelikte bir muamele ya da cezaya maruz

kalmaları konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalıp kalmayacakları konusunda hiçbir değerlendirme yapmadan başvuruculaların sınır dışı etme kararı alınmayacaklar kapsamında olduğuna dair yeterli somut bilgi ve belge olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir (bkz. § 17). Mahkeme başvuruculaların kişisel durumlarına dayalı iddialarıyla ilgili bir değerlendirmede de bulunmamıştır. Bu sebeple başvuruculaların sınır dışı edilmeleri hâlinde yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı kapsamında ileri sürdükleri gerçek risk iddiasına ilişkin yargısal incelemenin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında gerekli olan etkili usuli güvenceleri karşılamadığı sonucuna varılmıştır.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

46. Başvurucular, sınır dışı etme kararında esasa ilişkin iddialarının değerlendirilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

47. Yabancıların ülkeye girişi ile ülkede kalışlarına ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin işlemlerle ilgili yargılamalar, yargılamaya konu uyuşmazlığın suç isnadı ya da medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının konusuna girmemektedir (Aıgul Mavlıanova [1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27).

48. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

49. Başvurucular, ihlalin tespiti ile ayrı ayrı 15.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

50. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Bu kapsamda Mahkeme, ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşlarca hazırlanan Afganistan ile ilgili raporlardaki tespitleri de dikkate alarak başvuruculaların Şii mezhebine mensup Hazara olup olmadıklarını, öyle iseler Afganistan'a gönderilmeleri hâlinde öldürülme veya Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder nitelikte bir muamele ya da cezaya maruz kalma konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalıp kalmayacaklarını değerlendirmelidir.

51. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

52. İncelenen başvuruda, başvurucuları kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanmadığı sonucuna varılmış ve hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Öte yandan yeniden yapılacak yargılama sürecinde başvurucuların sınır dışı edilmesi, verilen ihlal kararını anlamsız hâle getirecektir. Bu sebeple ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için aynı zamanda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılması gerekenlere de hükmedilmelidir. Bu doğrultuda sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucuların sınır dışı edilmemesine karar verilmelidir.

53. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Erzincan İdare Mahkemesine (E.2021/597, K.2021/1018) GÖNDERİLMESİNE,

E. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucuların SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucuların tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAMIK ŞAMLI VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/49088 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/49088

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAMIK ŞAMLI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/49088)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Namık ŞAMLI 2. Yıldız ŞAMLI 3. Ayşe ŞAMLI 4. Bünyamin ŞAMLI 5. Muhammer ŞAMLI 6. Elif ŞAMLI 7. Yıldız KARATAŞ

Vekilleri : Av. Adil AKTAY Av. Utku Çağrı AKTAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Komisyon tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucu Adnan Şamlı bireysel başvuru yapıldıktan sonra 17/6/2022 tarihinde vefat etmiş; başvurucunun mirasçıları Elif Şamlı ve Yıldız Karataş başvuruya devam etmek istediklerine ilişkin dilekçe sunmuş ve bu kişiler başvurucu olarak kabul edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım

Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesine (E.2020/95, K.2021/14) gönderilmek üzere Mersin 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/230, K.2017/378) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama

giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YETİMLER TARIM ÜRÜNLERİ İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ. (2)

B. No: 2021/58579 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58579

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YETİMLER TARIM ÜRÜNLERİ İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/58579)

Karar Tarihi: 3/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 2/3/2026 - 33184

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Yetimler Tarım Ürünleri İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Özer ERTUNA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasına karşı yapılan başvuruda bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; bireysel başvuru konusu olayın meydana geldiği tarihte İzmir'in Torbalı ilçesinde gıda seçme, ayıklama ve paketleme alanında faaliyet göstermektedir.

3. Seferihisar İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü kontrol görevlilerince Seferihisar/İzmir adresinde faaliyet gösteren B.M.A.Ş. ünvanlı işletmeden limon numunesi alınmış ve numunenin İzmir Gıda Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü tarafından yapılan analizi sonucunda 27/9/2021 tarihli ve 31611 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Pestisitlerin Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliği'ne (Yönetmelik) uygun olmadığı tespit edilmiştir.

4. Anılan tespitin ardından yapılan izlenebilirlik çalışması sonucunda, söz konusu ürünün Torbalı ilçesi sınırları içinde faaliyet gösteren başvurucu Şirket tarafından paketlendiğinin belirlenmesi üzerine Torbalı Kaymakamlığı İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünce 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 40. maddesi uyarınca başvurucu hakkında 6/1/2021 tarihinde 27.877 TL idari para cezası uygulanmıştır.

5. Başvurucu Şirket, idari para cezasına itiraz etmiştir. Yargılama sürecinde 18/8/2020 tarihli analiz raporu dosyaya getirtilmiş ve başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 15/2/2021 tarihli başvuru dilekçesi ve 26/2/2021 tarihli dilekçesinde bahse konu kalıntıların üretim sürecine ilişkin olduğu, kendisinin sorumluluk alanına ait olmadığı, numune tespit işlemlerinin hatalı yapıldığı gibi birden çok husus hakkında şikâyet ve itirazlarını ayrıntılı biçimde ileri sürmüştür. Başvurucunun itirazlarının temelinde tespit edilen usulsüzlükten seçme, ayıklama ve paketleme ile ilgili olarak faaliyet göstermesi nedeniyle sorumlu tutulamayacağı iddiasının olduğu görülmüştür. Sonraki süreçte sunmuş olduğu 26/2/2021 tarihli dilekçesiyle ise aynı ürünlere ilişkin olarak Sancaktepe İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından 31/12/2020 tarihinde B.M.A.Ş.ye 27.877 TL idari para cezası kesildiğini, aynı fiilden dolayı birden fazla şirkete idari para cezası yaptırımı uygulanmasının suç ve cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık teşkil edeceğini ileri sürmüştür. İtiraza konu olan limon ürününde bulunan kimyasal madde nedeniyle hem üreticiye hem ambalaj şirketine hem de satıcı firmaya ceza kesilmesinin hukuka aykırılık teşkil ettiğini, üründe bulunan pestisit maddesi üretim aşamasında kullanılmış olmakla beraber buna ilişkin sorumluluğun da suç ve cezaların şahsiliği ilkesi gereğince üretici firmaya ait olması gerektiğini ifade ettmiştir. Başvurucu analiz raporu sonucuna ilişkin bilirkişi incelemesi yaptırılması talebini 15/2/2021 tarihli dilekçesinde dile getirmiştir.

6. Başvurucunun idari yaptırım kararının ortadan kaldırılmasına yönelik başvurusu, Torbalı Sulh Ceza Hâkimliğince (Hâkimlik) reddedilmiştir. Ret kararı gerekçesinde; numune alınan ürünle ilgili yapılan analizin sonucunda ürünün mevzuata uygun olmadığının tespit edildiği, söz konusu ürünün başvurucu Şirket tarafından paketlendiğinin anlaşıldığı, resmî tutanağın aksinin ispata yarar delillerle kanıtlanamadığı belirtilmiştir. Ayrıca 5996 sayılı Kanun'un 22. maddesi gereğince işletmecilerin kendi faaliyet alanının her aşamasında kanunda belirtilen şartları sağlamakla yükümlü olduğu, başvurucu Şirketin de inceleme konusu ürüne temas eden malzeme olarak paketleme işlemi yaptığı için anılan madde kapsamında sorumluluğu olduğu, itibar edilebilir analiz sonuçları uyarınca başvurucu Şirketin sorumluluğunu yerine getirmediği ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun Hâkimlik kararına yaptığı itiraz, kararda usul ve kanuna aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle İzmir 3. Sulh Ceza Hâkimliğince (itiraz mercii) reddedilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 26/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 25/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; aleyhine idari para cezası verilmesine dayanak olan, gıda ürününde tespit edilen kimyasal tarım ilaçları ve buna ilişkin raporların analiz ve takdirinin genel hukuk bilgisi kapsamında çözülemeyecek nitelikte hususlar olduğunu, bahse konu kalıntıların

üretim sürecinde kullanılan ilaçlara ait olduğunu ve tüm ısrarlarına rağmen Hâkimlikçe bu alana dair bilirkişi incelemesi yaptırılmadığını belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ve kanuna aykırı olarak idari para cezası verilmesi sebebiyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca İzmir Valiliğinden temin edilen görüş ve belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere ekte gönderildiği belirtilmiştir. İzmir Valiliğinden temin edilen görüş ise gıda işletmecilerinin ürettikleri/paketledikleri gıda maddelerinin kendi faaliyet alanının her aşamasında 5996 sayılı Kanun'da belirtilen şartları sağlamasından ve bu şartları sağladığını doğrulanmasından sorumlu olduğu ifade edilmiştir. Analiz sonucunda Yönetmelik'e uygun olmayan gıdaları üreten/paketleyen gıda işletmesine işleme veya piyasaya arz sorumlulukları çerçevesinde 5996 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (d) bendi gereğince yasal işlem uygulandığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

12. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri çerçevesinde incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Yetimler Tarım Ürünleri İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti. ([2. B.], B. No: 2021/20122, 2/10/2024) kararında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi gıda ürününde yasal sınırın üzerinde tespit edilen kimyasal tarım ilaçlarına ilişkin analiz raporlarına yapılan itirazların bilirkişi incelemesinden geçirilmediği ve bu durumu haklı kılacak gerekli unsurlara da karar gerekçesinde yer verilmediği tespitlerini yapmıştır. Anayasa Mahkemesi başvurucunun bu iddialarını kendi imkânlarıyla ispat etmesinin olanaklı olmadığını, bu şartlarda yargı makamlarınca izlenen yöntemin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gereklerine uygun olmadığını ve başvurucunun menfaatlerini koruyan güvenceler içermediğini belirterek bu durumun yargılamanın bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkmasına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 12-24).

15. Yargılama sürecinde 18/8/2020 tarihli analiz raporu dosyaya getirtilmiş ve başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 15/2/2021 tarihli başvuru dilekçesi ve 26/2/2021 tarihli dilekçesinde bahse konu kalıntıların üretim sürecine ilişkin olduğu, kendisinin sorumluluk alanına ait olmadığı, numune tespit işlemlerinin hatalı yapıldığı, analiz raporu sonucuna ilişkin bilirkişi incelemesi yaptırılması gibi birden çok husus hakkında şikâyet ve itirazlarını ayrıntılı biçimde ileri sürmüştür. Başvurucunun idarenin yaptırdığı analizin sonucuna göre üründe halk sağlığını tehlikeye sokacak oranda kimyasal tarım ilacı bulunduğu tespitlerine karşı yargılamanın ilk aşamasından itibaren sorumluluğun kendisine yüklenemeyeceğine dair itirazları olduğunun altını çizmek gerekir. Bununla birlikte yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde gıda ürününde yasal sınırın üzerinde tespit edilen kimyasal tarım ilaçlarına ilişkin analiz raporlarına yapılan itirazların bilirkişi incelemesinden geçirilmediği ve bu durumu haklı kılacak gerekli unsurlara da karar gerekçesinde yer verilmediği görülmüştür. Başvurucunun bu iddialarını kendi imkânlarıyla ispat etmesi olanaklı değildir.

Bu şartlarda yargı makamlarınca izlenen yöntemin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gereklerine uygun olmadığı ve başvurucunun menfaatlerini koruyan güvenceler içermediği açıktır. Bu durum, yargılamanın bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenlerle somut başvuruda da yukarıda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucu ayrıca suç ve cezaların şahsiliği ilkesinin, masumiyet karinesinin ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ve sürece ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 30.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

21. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Torbalı Sulh Ceza Hâkimliğine (2021/370 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞAHİN AĞTÜRK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/391 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/391

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞAHİN AĞTÜRK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/391)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportörler : C. Ece YALIM Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucular : 1. Şahin AĞTÜRK

Vekii : Av. Serhat GÖKKAYA

2. Emrah YILDIRIM

: Av. Ayşe Sena ÖZ SANCAK

3. Murat BOZ

: Av. Çiğdem DERDİYOK KUBULAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, emniyet hizmetleri sınıfından genel idari hizmetler sınıfına atama yapılması sonucu bedeli ödenen silahların iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/1/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. 2022/27393 ve 2022/23260 numaralı başvuruların konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2022/391 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu Emrah Yıldırım, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Arka Plan Bilgisi

6. Ekli listenin (C) sütununda yer alan başvurucular başkomiser, komiser yardımcısı ve polis memuru olarak görev yapmaktayken 6/1/2017 tarihli ve 29940 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2/1/2017 tarihli ve 679 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kamu görevinden çıkarılmıştır.

7. Başvuruculaların söz konusu işlemlere itiraz etmesi üzerine Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) tarafından yapılan inceleme sonucunda kamu görevine iade edilmelerine karar verilmiş ancak başvurucular eski görevleri yerine İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü Araştırma Merkezi Müdürlüğünde genel idari hizmetler sınıfına atanmıştır.

8. Başvurucular genel idari hizmetler sınıfına atanmaları işlemlerinin iptali talebiyle davalar açmış, muhtelif idare mahkemelerince farklı tarihlerde dava konusu idari işlemlerin iptaline karar verilmiştir. Anılan kararlara karşı idarece yapılan istinaf başvuruları üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi muhtelif tarihli kararları ile idare mahkemeleri kararlarının kaldırılmasına ve davaların reddine kesin olarak karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Olaylar

9. Kamu görevine iade edilmelerinin ardından başvurucular, görevden uzaklaştırılırken kendilerinden alınan, bedeli taraflarınca ödenmiş zati demirbaş silahlarının iadesi için İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğüne (İdare) başvuruda bulunmuştur. İdarece başvurularının reddedilmesi üzerine ekli listenin (D) sütununda yer alan idare mahkemelerinde muhtelif tarihlerde anılan işlemlerin iptali için davalar açmıştır. Başvurucular dava dilekçelerinde özetle OHAL Komisyonu kararlarıyla terör örgütü ile irtibat ve iltisaklarının bulunmadığının tespit edildiğini, 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesi ile İçişleri Bakanlığına tanınan takdir yetkisi çerçevesinde genel idari hizmetler sınıfına atamalarının yapıldığını, zati demirbaş silahlarının iadesinin 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesi ile ilgisinin bulunmadığını, silahların iadesinin başvuru tarihinde yürürlükte olan 17/3/1989 tarihli ve 20111 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeline Görevlerinde Kullanılmak Üzere Bedeli Mukabili Zati Demirbaş Tabanca Satışına Dair Yönetmelik'in (mülga Yönetmelik) hükümlerine göre çözümlenmesi gereken bir uyuşmazlık olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucular dava dilekçelerinde ayrıca mevzuata göre on yıl görev yapmış bir emniyet mensubunun istifa etmiş olsa dahi taşıma ruhsatı ile zati demirbaş silahını taşıma hakkına sahip olduğu hâlde kendilerine bu hakkın tanınmamasının hukuka aykırılık taşıdığını, nitekim İdarece yapılan kamu görevinden çıkarma işleminin hatalı olduğunun tespit edilerek görevlerine iade edildiklerini, zati silahlarını taşıma ruhsatı ile taşıyabileceklerinin son derece açık olduğunu, hatalı işlem tesis edildiğini iddia etmiştir.

10. İdare savunma dilekçelerinde araştırma merkezlerinin özel bir kanunla kurulduğundan

bu kapsamda atama işlemlerinin nakil olarak değerlendirilemeyeceğini, dolayısıyla mülga Yönetmelik hükümlerinin başvuruculara uygulanamayacağını, tesis edilen işlemin mevzuata ve hukuka uygun olduğunu belirtmiştir.

11. İdare mahkemeleri muhtelif tarihlerde silahın iade edilmemesi yönündeki idari işlemlerin iptaline karar vermiştir. İdare mahkemeleri kararlarında başvuruculara kamu görevlerine iade edilerek eski görevleri yerine genel idare hizmetleri sınıfına atanmaları işlemlerinin iptali istemiyle açtıkları davalarda söz konusu atama işlemlerinin iptaline karar verildiğini, başvuruculara yeniden emniyet hizmetleri sınıfında istihdam edilmesi gerektiğini, silahın geri alınma sebeplerinin tamamen ortadan kalkmış olduğunu belirtmiş; silahın iadesi isteminin reddine yönelik tesis edilen işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığına karar vermiştir.

12. Anılan kararlara karşı davalı İdarece istinaf kanun yoluna başvurulması nedeniyle yapılan istinaf incelemesi sonucunda Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) muhtelif tarihlerde istinaf başvurularının kabulüne, idare mahkemelerinin kararlarının kaldırılmasına ve davaların reddine karar vermiştir.

13. Bölge İdare Mahkemesi, gerekçesini başvuruculara genel idare hizmetleri sınıfına atama işlemlerinin iptali istemiyle açtıkları davaların istinaf incelemesi sonucunda reddedilmesine dayandırmış; araştırma merkezinde görev yapmak üzere genel idare hizmetleri sınıfına ataması yapılan başvuruculara emniyet hizmetleri sınıfında yer almaması nedeniyle zati demirbaş silahlarının iade edilemeyeceğini belirtmiştir. Gerekçede ayrıca 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca başvuruculara önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, ünvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamayacağının hüküm altına alındığını, emniyet hizmetleri sınıfı içinde yer almayan başvuruculara önceki statüsü olan polis memurluğundan doğan bedeli mukabili zati demirbaş silah hakkından bu madde kapsamında yararlanamayacaklarını da değerlendirmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

14. 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanun ve 24/10/2019 tarihli ve 7190 sayılı Kanun ile değişik 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ek 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Emniyet Genel Müdürlüğünce temin edilen tabanca ve mermiler, emniyet hizmetleri sınıfı personeline.... görevlerinde kullanmak üzere bedeli mukabili zati demirbaş silah olarak satılır. Satılan silahların ayrılma, ihraç ve benzeri sebeplerle geri alınma usul ve esasları ile satılma şekil ve şartları, zayi, hasar, onarım, kadro standardı dışı bırakılması, eğitim ve görevde kullanılan mermilerin bedelli veya bedelsiz temini ve diğer hususlar çıkarılan yönetmeliklerle belirlenir.

..."

15. 7075 sayılı Kanun'un "Türk Silahlı Kuvvetleri ile genel kolluk kuvvetleri personeli ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurlarına ilişkin kararların uygulanması" başlıklı -Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen- 10/A maddesinin (1) ve (6) numaralı fıkralarının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya

iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilmesi sebebiyle kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişiği kesilen subay, astsubay, uzman jandarmalar ile Emniyet Genel Müdürlüğünde emniyet hizmetleri sınıfına tabi olanlar ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurlarından; haklarında mahkemeler tarafından göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından başvurunun kabulü kararı verilenlerden, eski kadro, rütbe veya unvanına atanması ilgili bakan onayı ile uygun görülmeyenler ilgisine göre Milli Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı bünyelerinde kurulan araştırma merkezlerinde bu madde esaslarına göre istihdam edilir.

(6) Bu madde kapsamına giren personel, önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, unvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamaz, ..."

16. Mülga Yönetmelik'in "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmelik Emniyet Genel Müdürlüğünce temin edilen tabanca ve mermilerin Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeline görevlerinde kullanılmak üzere, bedeli mukabilinde zati demirbaş tabanca olarak satılması, bu tabancaların personelin ayrılması, ihraç edilmesi ve benzeri sebeplerle görevi bırakmaları halinde geri alınması usul ve esasları ile satılma şekli ve şartları zayii, hasar, onarım, kadro standardı dışına bırakılması, eğitim ve görevde kullanılan mermilerin bedelli veya bedelsiz temini esas ve usullerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır."

17. Mülga Yönetmelik'in "Kısaltma ve Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasının (d), (e), (f) ve (g) bendi şöyledir:

"d) "Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli" Emniyet Hizmetleri Sınıfı kadrosunda istihdam edilen stajyer Polis Memurundan Emniyet Genel Müdürü dahil her rütbedeki personeli,

e) "Silah" halen Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra Teşkilatı kuvvesinde kayıtlı demirbaş tabanca ile bundan böyle Emniyet Genel Müdürlüğünce yurt içi ve yurt dışından tedarik edilecek tabancalardan standart dışı olanlar haricindeki tabancaları,

f) "Zati Demirbaş Tabanca" Emniyet Teşkilatının kuvvesinde kayıtlı Devlet Malı Silah iken, bu Yönetmelik hükümleri gereği Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeline bedeli mukabili satışı yapılan, personelin memuriyeti süresince Devlet Malı Silah statüsünü muhafaza eden, görevi süresince taşınmak ve kullanılmak zorunluluğu olan üçüncü kişilere satış, devir ve hibesi yapılamayan ancak; personelin emekli olup, memuriyetten ayrıldığında kuvve kaydından çıkarılarak personelin zati malı olacak silahı,

g) "Personel" Vali kadrosu ile Emniyet Genel Müdürü olarak atananlar dahil Emniyet Genel Müdürlüğünün Merkez ve Taşra kadrolarında istihdam edilen Emniyet Hizmetleri Sınıfı personelini,

ifade eder."

18. Mülga Yönetmelik'in 11. maddesi şöyledir:

"Meslekten çıkarılan veya memuriyetten ihraç edilen personel ile asaleti tasdik olmadan herhangi bir nedenle meslekten veya memuriyetten ayrılan personelden satışı yapılan zati demirbaş tabanca geri alınır.

İhraç hali hariç, 20 hizmet yılını tamamladıktan sonra görevden veya memuriyetten ayrılanlardan, görev esnasında veya görevden doğan sakatlanma halleri ile sağlık açısından

emniyet hizmetleri sınıfı veya çarşı ve mahalle bekçisi vasfını kaybettiği için memuriyetten ayrılan veya kadrosu başka hizmet sınıflarına aktarılanlardan silahı geri alınmaz.

10 hizmet yılını tamamladıktan sonra meslekten veya memuriyetten ayrılanlar, ayrılış tarihindeki tabanca satış bedelinin %50'sini defaten ödedikleri takdirde satışı yapılan tabanca geri alınmaz.

Asaleti tasdik olduktan sonra Emniyet Hizmetleri Sınıfından başka hizmet sınıflarına aktarılanlardan, ayrılış tarihindeki tabanca satış bedelinin %100 ünü daha peşin olarak ödedikleri takdirde, silahı geri alınmaz."

19. Mülga Yönetmelik'in 12. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Açığa alınma, görevden uzaklaştırma, işten el çektirme, tutuklanma, gözaltına alınma ve benzeri haller ile akli dengesizlik gösteren personelin tabancası birimince geçici olarak alınıp muhafaza edilir. Ancak bu haller meslekten ihracı gerektirdiğinde tabanca geri verilmez. ..."

20. Mülga Yönetmelik'in 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin 6 ncı, 11 inci ve 12 inci maddelerinde belirtilen hallerde tabancanın geri alınması ve bedelinin ilgiliye ödenmesi merkezdeki ita amirinin onayı ile olur. ..."

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

21. Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

a. (1) Numaralı Fıkra ve (2) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesi

...

463. 7075 sayılı Kanun'un dava konusu kuralları içeren 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ile genel kolluk kuvveti personeli ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurları hakkında Komisyon ve mahkemeler tarafından verilen kamu görevine iade kararlarının uygulanmasının usul ve esasları düzenlenmiştir. Buna göre, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişiği kesilen subay, astsubay, uzman jandarmalar ile Emniyet Genel Müdürlüğünde emniyet hizmetleri sınıfına tabi olanlar ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurlarından; haklarında mahkemeler tarafından göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Komisyon tarafından başvurunun kabulü kararı verilenlerden, eski kadro, rütbe veya unvanına atanması ilgili bakan onayı ile uygun görülmeyenlerin ilgisine göre Millî Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı bünyelerinde kurulan araştırma merkezlerinde istihdam edilecekleri öngörülmüştür.

464. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasının dava konusu birinci cümlesinde de (1) numaralı fıkra kapsamında bulunanlardan binbaşı ve üstü rütbelerde olanlar ile emniyet hizmetleri sınıfında bulunan her sınıftaki emniyet müdürlerinin atamalarının araştırma merkezlerindeki araştırmacı unvanlı kadrolara, diğerlerinin atamalarının ise mülga Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine ilgisine göre İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve

Millî Savunma Bakanlığı tarafından tespit edilen araştırma merkezlerindeki diğer kadrolara, kararların bildirimini takip eden otuz gün içinde ilgili bakan onayıyla yapılacağı belirtilmiştir.

465. Kurallar OHAL döneminde ilgili kurumlar tarafından verilen kamu görevinden çıkarma kararlarının mahkemelerce iptalleri üzerine görevine iade edilenler ile yine bu dönemde doğrudan kamu görevinden çıkarılarak Komisyonca veya Komisyonun ret kararına karşı açılan dava sonucu mahkemelerce verilen iptal kararları ile kamu görevine iade edilen kişileri kapsamaktadır.

466. Kamu görevine iade edilen TSK ile genel kolluk kuvveti personeli ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurları hakkında Millî Savunma, Dışişleri ve İçişleri Bakanı tarafından eski kadro, rütbe veya unvanına atanması uygun görülmeyenlerden binbaşı ve üstü rütbelerde olanlar ile emniyet hizmetleri sınıfında bulunan her sınıftaki emniyet müdürleri kurallar uyarınca araştırmacı unvanlı olarak istihdam edilecekler, diğer personel ise söz konusu bakanlıklar tarafından tespit edilen araştırma merkezlerindeki diğer kadrolarda görevlendirileceklerdir.

467. Dolayısıyla kurallar kapsamında göreve iade edilen kişilerin önceki mesleki unvan, kadro ve rütbelerinin ortadan kaldırılarak tamamen farklı bir statüde ve yalnızca ilgili bakanlıklar tarafından kendileri için ihdas edilen yeni bir birimde görevlendirilecekleri anlaşılmaktadır.

468. Kamu görevine iade edilen söz konusu personelin önceki kadro, rütbe ve unvanına göre atanmasını engelleyen kurallar kişilerin meslek hayatlarını, kişisel gelişimlerini, üçüncü kişilerle olan ilişkilerini ve itibarlarını olumsuz şekilde etkileyebilir. Nitekim kişinin çalıştığı kadro rütbe veya unvana bağlı olarak elde ettiği statüden kaynaklanan kazanımın sosyal ve iş yaşamına önemli değerler kattığı açıktır.

469. Dolayısıyla kişilerin meslek hayatları, kişisel gelişimleri ve üçüncü kişilerle olan ilişkileri üzerinde ciddi etki doğurabilecek olan kuralların Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkıyla yakından ilgili olduğu ve bu hakka sınırlama getirdiği açıktır.

470. Kurallarda öngörülen işlemin kapsam ve sınırlarının açık ve net olarak belirlendiği gözetildiğinde kurallarla kişilerin özel hayatının korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamanın kanuni bir temele dayandığı açıktır.

471. Kuralların özellikle darbe girişiminden sonra kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat yapısının değiştirilmesine bağlı olarak devlet kadrolarında istihdam edilen personelin görev ve sorumluluklarının yeniden belirlenmesi ve bu suretle kamu hizmetinin daha etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Kamu hizmetinin sağlıklı yürütülmesi aynı zamanda kamu yararı ve kamu düzeninin sağlanması amacına da hizmet etmektedir.

472. Dolayısıyla kamu düzeninin sağlanması ve kamu yararı amacıyla göreve iade edilen personelin ilgili bakan onayıyla eski kadro, rütbe veya unvanlarına göre atanmasını engelleyen kuralların meşru bir amaca dayandığı açıktır.

473. Komisyon’un iade kararı ve OHAL kapsamında kurumlarca kamu görevinden çıkarılan kişilerin açtığı davalarda verilen iptal kararlarıyla tedbirin sebep unsurunun gerçekleşmediği ve işlemin hukuka aykırı olduğu tespit edilmektedir.

474. Kurallar, mahkemelerce veya Komisyonca kişiler hakkında terör örgütlerine veya millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı yahut bunlarla irtibatı olmadığı ya da tespit edilmediği gerekçesiyle göreve iade kararı verilmesine rağmen söz konusu tedbirin sebep unsurunun ortadan kalkmadığı izlenimini doğuracak şekilde bu kişilerin eski kadro, rütbe veya unvanına uygun olarak atanmalarını engellemektedir. Kuşkusuz kanun koyucunun anayasal ilkeleri gözeterek kamu görevlilerinin çalışma koşullarını belirlemede takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu açıdan kurallar kapsamında kamu görevine iade edilen kişilerin de mevcut statülerinin korunması suretiyle idari teşkilatta farklı birimlerde istihdam edilmeleri söz konusu olabilir. Ancak iade kararıyla hukuka aykırı olarak uygulanan kamu görevinden çıkarma tedbirinin tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılması başka bir ifadeyle tedbir hiç uygulanmamış gibi kişilerin önceki kazanımlarının dikkate alınması gerektiği hâlde bu kişilerin idari teşkilat içindeki mevcut kadrolarının, unvanlarının, rütbelerinin kısacası bu kapsamdaki kazanılmış haklarının gözardı edilerek farklı bir statüde atanmalarına imkân tanınmaktadır.

475. Ayrıca kurallarda kamu görevine iade edilen kişilerin yeniden atanmalarında ilgili bakanın hangi ölçütlere göre değerlendirme yapacağına ilişkin bir belirlilik de bulunmamaktadır. Dolayısıyla ilgili bakana tanınan yetkinin kapsam ve sınırlarının açık, net ve anlaşılır olmaması nedeniyle göreve iade edilen personelin eski kadro, rütbe veya unvanına göre atanıp atanmayacağı hususunda idareye geniş bir takdir yetkisi verildiği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kurallar kapsam ve sınırları itibarıyla idarenin keyfî uygulamalarını önleyecek niteliği haiz değildir. Dolayısıyla kurallar kapsamında göreve iade edilen kişilerin önceki mesleki unvan, kadro ve rütbelerinin ortadan kaldırılarak tamamen farklı bir statüde görevlendirilmeleri için ilgili bakana bu denli geniş yetki tanınmasının kamu düzeninin sağlanması ve kamu yararı amacını gerçekleştirmek bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği söylenemez.

476. Bunun yanında ilgili bakan kararına karşı idari yargıda açılacak iptal davasında bakanın yapacağı değerlendirmeyle ilgili herhangi bir ölçütün tespit edilmemesi, etkin bir yargısal denetimin yapılması imkânını da ortadan kaldırmaktadır.

477. Ayrıca kurallarda, kamu görevine iade edilen personelin aynı statüde ilgili bakanlıkların başka birimlerinde farklı görev ve sorumluluklarla istihdam edilmesi mümkün olduğu hâlde bunların kazanılmış haklarının gözardı edilmesi suretiyle söz konusu bakanlıkların araştırma merkezlerinde istihdam edilmelerini gerektirecek kabul edilebilir ölçüde hukuki ve fiilî zorunluluklar gösterilmemiştir. Bu nedenle görevine iade edilen personelin ilgili bakana tanınan sınırları belirsiz bir yetkiyle eski kadro, rütbe veya unvanın ortadan kaldırılarak araştırma merkezlerine atanmasına imkân tanınmasının, kamu yararı ve kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından gerekli olduğu söylenemez.

478. Bu itibarla terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı veya bunlarla irtibatları bulunmadığı tespit edilerek görevlerine iade edilen personelin farklı bir statüde atanmalarını imkân tanıyan kurallar nedeniyle öngörülen sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğu ileri sürülemez.

479. Öte yandan kurallar kapsamında kamu görevinden çıkarılıp haklarında mahkemeler tarafından göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Komisyon tarafından başvurunun kabulü kararı verilenlerle ilgili yapılacak işlemde MGK kararına atıf yapılması, bu kişilerin terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar

verilen yapı, oluşum veya gruplara üye veya mensup oldukları gerekçesiyle kamu görevinden çıkarıldıklarının belirtilmesi nedeniyle maddenin (1) numaralı fıkrasında yer alan "… Milli Güvenlik Kurulunca…" ve "…üyeliği, mensubiyeti veya…" ibarelerinin ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

480. 7145 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'a eklenen ek 4. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin "…ile Milli Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti ve iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle kamu görevinden çıkarılanların…" bölümünde yer alan "…Milli Güvenlik Kurulunca…" ve "…üyeliği, mensubiyeti ve…" ibarelerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kurallar yönünden de geçerlidir.

481. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13., 20., 36., 38. ve 118. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

…

b. Maddenin Kalan Kısmı

482. 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin dava konusu (2) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile dava konusu (3) ila (12) numaralı fıkralarında anılan maddenin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesi gereğince kamu görevine iade edilip eski kadro, rütbe veya unvanına atanması uygun görülmeyerek Millî Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı bünyelerinde kurulan araştırma merkezlerinde istihdam edilmelerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

483. Maddenin (1) numaralı fıkrası ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptalleri nedeniyle maddenin kalan kısmının uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu cümle ve fıkralar 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu cümle ile fıkralar yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 3/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucular; zati demirbaş silahlarını bedelini ödeyerek aldıklarını, OHAL Komisyonu kararı ile kamu görevine iade edildikten sonra kamu görevinden çıkarmanın tüm hüküm ve sonuçlarıyla ortadan kalkmış sayıldığını, bedelini ödeyerek aldıkları silahlarının geri verilmesine ilişkin açtıkları davaların haksız şekilde reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucular, mülga Yönetmelik'e göre 10 hizmet yılını tamamladıktan sonra meslekten veya memuriyetten ayrılanlara dahi satışı yapılan tabancanın geri alınamadığını, terör örgütleriyle irtibatlı ve iltisaklı olmadıkları tespit edilerek kamu görevine iade edilmelerine rağmen silahlarının geri verilmemesi nedeniyle toplum önünde hala suçluymuş gibi gösterildiklerini, dolayısıyla masumiyet karinesinin ihlal edildiğini, kendileri ile aynı durumda olan bir kısım personele zati demirbaş silahlarının iade edildiğini belirterek eşitlik ilkesinin, adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

24. Bakanlık görüşünde; başvuruculara silah ruhsatlarının iptal edilmesi ve el konulan

silahların kendilerine iade edilmemesi yönündeki tedbirin kamu güvenliğini gözeten meşru bir amaç taşıdığı, şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediği, bu sebeple kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvurucular aleyhine bozulmadığı, dolayısıyla bireysel başvuruya konu edilen yargılamalarda verilen davaların reddi kararlarıyla mülkiyet hakkının ihlal edilmediği belirtilmiştir.

25. Başvurucu Emrah Yıldırım, Bakanlığın görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiş olup diğer başvurucular beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

26. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculların şikâyetlerinin özü, zati demirbaş silahlarının iade talebinin reddine yöneliktir. Dolayısıyla başvuruculların bütün şikâyetleri mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

29. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda mülga Yönetmelik'in 3. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde tanımı yapıldığı üzere zati demirbaş silahlar; devlet malı olan silahken bedeli karşılığında kişilere satışı yapılan, görevleri süresince kişilerin taşımak ve kullanmak zorunda olduğu ancak emekli olup memuriyetten ayrıldıklarında kişilerin zati malı olacak silahtır. Dolayısıyla söz konusu silahların başvuruculer için Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değer ifade ettiğinde kuşku bulunmamaktadır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

30. Başvuruculların görevden uzaklaştırılmaları nedeniyle alınan silahlarının genel idare hizmetleri sınıfına atanmalarından sonra iade edilmemesi mülkiyet haklarına müdahale teşkil etmiştir. Mülkiyetin kullanımının kontrolüne veya düzenlenmesine ilişkin müdahalenin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

31. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

32. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62). Bu bağlamda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenmelidir.

33. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkelerin düzenlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde de hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır (Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

34. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

35. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen ve hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60). Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince erişilebilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

36. Anayasa Mahkemesi tarafından iptaline karar verilen 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin (1) numaralı fıkrasında genel kolluk kuvveti personeli hakkında Komisyon tarafından verilen kamu görevine iade kararlarının uygulanmasının usul ve esaslarının düzenleneceği, buna göre devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum, gruplara ya da terör örgütlerine iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişiği kesilen Emniyet Genel Müdürlüğünde emniyet hizmetleri sınıfına tabi olanlardan haklarında göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Komisyon tarafından başvurunun kabulü kararı

verilenlerden eski kadro, rütbe veya ünvanına atanması ilgili bakan onayı ile uygun görülmeyenlerin İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan araştırma merkezlerinde istihdam edilecekleri düzenlenmiştir (bkz. § 15). Nitekim başvurucular da emniyet hizmetleri sınıfı görevlerinden çıkarılmış, sonrasında kamu görevlerine iade edilmiş ancak eski görevleri yerine İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü Araştırma Merkezi Müdürlüğünde genel idare hizmetleri sınıfına memur olarak atanmıştır.

37. Başvurucular OHAL Komisyonu kararı ile kamu görevine iade edilmelerinin ardından bedelini ödeyerek satın aldıkları zati demirbaş silahlarının iadesi için İdareye başvurmuşlar, İdare tarafından başvuruların reddine karar verilmiştir. İdarece ret kararlarında genel idare hizmetleri sınıfına memur olarak atamalarının yapılması nedeniyle zati demirbaş silahın verilemeyeceği, bedeli tahsil edilmişse bedelinin ödenebileceği belirtilmiş; başkaca bir gerekçeye yer verilmemiştir.

38. Başvuruculara anılan işlemlere karşı açtığı davalarda İdarenin silahların iadesinin reddi işlemlerinin iptaline hükmedilmiş, ancak Bölge İdare Mahkemesince anılan kararlar kaldırılarak davaların reddine karar verilmiştir. Hem idare mahkemeleri hem de Bölge İdare Mahkemesi kararlarını başvuruculara atama işlemlerine karşı açtıkları iptal davalarının sonucuna dayandırmıştır. Gerekçelerde 6136 sayılı Kanun'un ek 8. maddesine göre başvuruculara emniyet hizmetleri sınıfında bulunmaması nedeniyle zati demirbaş silahlarının başvuruculara iade edilemeyeceğini değerlendirmiştir.

39. Gerekçelerde ayrıca 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin (6) numaralı fıkrası gereğince araştırma merkezi müdürlüğüne atanan personelin önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, ünvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamayacağının düzenlendiği; başvuruculara emniyet hizmetleri sınıfı içinde yer alan ve önceki statüsü olan polis memurluğundan doğan zati demirbaş silah hakkından yararlanamayacakları ifade edilmiştir.

40. 6136 sayılı Kanun'un ek 8. maddesinde yer alan düzenleme zati demirbaş silahın satılmasına ilişkin olup Emniyet Genel Müdürlüğünce temin edilen tabanca ve mermilerin emniyet hizmetleri sınıfı personeline, görevlerinde kullanmak üzere bedeli karşılığında zati demirbaş silah olarak satılacağını düzenlemiştir. Başvurucular emniyet hizmetleri sınıfında göreve başladıklarında zati demirbaş silahlarını bedelini ödeyerek satın almışlardır. Uyuşmazlık konusunu başvuruculara zati demirbaş silahlarını satın alma koşullarının bulunup bulunmadığı değil görevden uzaklaştırılmaları nedeniyle alınan silahların kamu görevine iade edilmeleri durumunda kendilerine geri verilip verilmeyeceği oluşturmaktadır.

41. Bölge İdare Mahkemesi ret kararlarını karar tarihinde yürürlükte bulunan ancak sonradan Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin (6) numaralı fıkrasına da dayandırmış, söz konusu düzenlemede araştırma merkezi müdürlüğüne atanan personelin önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, ünvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamayacağının belirtildiğini, başvuruculara da önceki görevdeki statülerinden kaynaklanan zati demirbaş silahlarından yararlanamayacağını değerlendirmiştir. Anılan düzenlemede önceki statüden kaynaklanan rütbe, ünvan, kimlik ve sosyal haklardan söz edildiği ancak zati demirbaş silah ile ilgili bir bilgiye yer verilmediği anlaşılmaktadır.

42. Öte yandan 6136 sayılı Kanun'un ek 8. maddesinde satılan silahların ayrılma, ihraç ve benzeri sebeplerle geri alınma usul ve esaslarının çıkarılan yönetmeliklerle belirleneceği ifade edilmiştir. Mülga Yönetmelik'in 11. maddesinin ikinci fıkrasında ihraç hâli dışında, 20 hizmet yılını doldurduktan sonra görevden veya memuriyetten ayrılanlardan silahının geri

alınamayacağı düzenlenmiştir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise 10 hizmet yılını tamamladıktan sonra meslekten veya memuriyetten ayrılanların, ayrılış tarihindeki tabanca satış bedelinin %50'sini defaten ödedikleri takdirde satışı yapılan tabancanın geri alınmayacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında asaleti tasdik olduktan sonra emniyet hizmetleri sınıfından başka hizmet sınıflarına aktarılanlardan, ayrılış tarihindeki tabanca satış bedelinin %100'ünü daha peşin olarak ödedikleri takdirde, silahının geri alınamayacağı açıklanmıştır. Mülga Yönetmelik'in 12. maddesinde ise açığa alınma, görevden uzaklaştırma ve benzeri hâllerde personelin tabancasının birimince geçici olarak alınıp muhafaza edileceği ancak bu hâller meslekten çıkarılmayı gerektirdiğinde tabancanın geri verilmeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu mülga Yönetmelik hükümleri incelendiğinde memuriyetten ayrılma durumunda dahi belli şartlar altında zati demirbaş silahın geri alınamayacağı ancak meslekten çıkarılmayı gerektiren hâllerde silahın geri verilmeyeceğinin düzenlendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla somut olaya uygulanabilecek açık bir düzenlemenin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

43. Bölge İdare Mahkemesi kararlarının gerekçelerinde zati demirbaş silah sahibi olmak için başvuruculaın emniyet hizmetleri sınıfında bulunması gerektiği, başvuruculaın genel idare hizmetleri sınıfına atanmaları nedeniyle bu koşulun somut olaylarda gerçekleşmediği değerlendirilmiş ise de mülga Yönetmelik'te yer alan düzenlemeler incelendiğinde görevden ayrılma ya da başka hizmet sınıfında görev alma hâllerinde dahi bazı durumlarda silahın geri alınmayabileceğine ilişkin hükümlerin yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla başkomiser, komiser yardımcısı ve polis memuru olarak görev yapmaktayken başvuruculaın KHK ile kamu görevinden çıkarıldıklarında zati demirbaş tabancalarının geri alınması işlemlerinin kanuna dayandığı açık ise de sonrasında farklı bir hizmet sınıfında da olsa kamu görevine dönmüş olan başvuruculara zati demirbaş tabancalarının geri verilmemesi işlemlerinin açık bir düzenlemeye dayanmadığı kanaatine varılmıştır.

44. Bu bilgiler ışığında başvuru konusu olay değerlendirildiğinde kamu görevine iade edilen başvuruculaın bedelini ödeyerek satın aldığı zati demirbaş silahlarının mülga Yönetmelik hükümleri dikkate alınarak iade edilmemesinin kanuni dayanağının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başvuruya konu müdahalenin kanunilik koşulunu sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

46. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

47. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

48. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda yer alan bölge idare mahkemesine iletilmek üzere ekli listenin (D) sütununda yer alan idare mahkemelerine GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (F) sütununda belirtilen harçlar ile (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜLENT ÇAÇA

B. No: 2022/5590 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/5590

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜLENT ÇAÇA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/5590)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Bülent ÇAÇA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında sanığın tanık dinletme talebinin reddedilmesi nedeniyle tanık dinletme hakkının ve ceza davasında sanığın ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya uzaktan katılımının sağlanması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. 28/8/2017 tarihinde F.N. (müşteki) silahlı saldırıya uğrayarak yaralanmıştır. Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından müşteki F.N.nin beyanına göre 28/8/2017 tarihinde başvurucunun kimlik bilgileri tespit edilemeyen iki kişi ile birlikte, husumetli olduğu F.N.ye silahla ateş etmesi sonucu yaraladığı olaya dair iddia hakkında soruşturma başlatılmıştır.

3. Olayda yaralanan F.N. kolluk aşamasında verdiği ifadesinde; iki yıl önce cezaevindeyken mahalleden tanıdığı başvurucunun işyerinden 200.000 TL değerinde sigara, içki ve silah çaldığını, çaldığı silah üzerinde yakalanınca silahı kendisinden aldığı yönünde iftira attığını söylemiştir. Bu olay sebebiyle başvurucuya çıkıştığını ve başvurucunun U.G. ismiyle o tarihten sonra cezaevine onu öldüreceğine dair tehdit mektupları gönderdiğini belirtmiştir. Cezaevinden tahliye olduktan iki gün sonra 28/8/2017 günü başvurucunun soy isimlerini bilmediği Alican ve Nedim isimli iki kişi ile birlikte siyah bir araç ile önünü keserek araçtan

inip kendisine silahla ateş ettiğini ifade etmiştir. Nedim ve başvurucunun bir şey söylemeden ateş ettiğini, Alican isimli kişinin de ateş ettiğini ancak kendisini vurup vurmadığını bilmediğini belirtmiştir.

4. Bunun üzerine başvurucunun ifadesi şüpheli sıfatıyla alınmıştır. Başvurucu ifadesinde; F.N.yi tanıdığını, eski suç ortağı olduğunu, hâlen asliye ceza mahkemesinde örgüt suçundan birlikte yargılandıklarını, müştekinin nasıl yaralandığını bilmediğini, müştekiyi tabanca ile ateş edip yaralamadığını, sorulan Nedim ve Alican isimli kişileri de tanımadığını, üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini belirtmiştir.

5. Adli Tıp Kurumu (ATK) tarafından gönderilen 5/2/2018 tarihli raporda; F.N.nin vücudunda kemik kırığı (5-ağır) oluşacak şeklinde yaralandığı ve yaralanmasının hayatını tehlikeye sokan bir duruma neden olduğu belirtilmiştir.

6. Başsavcılık, açık kimlik ve adres bilgileri tespit edilemeyen faili meçhul şüpheli hakkındaki evrakın tefrikine karar vermiştir. Başsavcılık tarafından başvurucu hakkında yaralama ve ruhsatsız ateşli silahlarla mermileri satın alma veya taşıma veya bulundurma suçları kapsamında iddianame düzenlenmiştir. Küçükçekmece 16. Asliye Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararı vermesi üzerine dava Bakırköy 16. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır.

7. Yargılamanın ilk celsesine başvurucu ve müdafi katılmamıştır. Başvurucunun bulunduğu Tekirdağ 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ile hazır edilmesi için müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

8. Yargılamanın ikinci celsesinde başvurucunun SEGBİS ile savunması alınmıştır. Başvurucu savunmasında, F.N.nin eski suç ortağı olduğunu, olay tarihinde cezaevinden firar ettiğini, eşinin köyü olan Edirne ili Uzunköprü ilçesi Yağmurca Köyünde bulunduğunu, bu konuda tanıklarının da var olduğunu, olay tarihinde telefon kullanmadığını, F.N.nin nasıl yaralandığını da bilmediğini, atılı suçu işlemediğini savunmuştur.

9. Aynı celsede dinlenen F.N. beyanında; başvurucuyu on beş yıldır tanıdığını, eski suç ortağı olduğunu, Bakırköy 15. Asliye Ceza Mahkemesinde kendisine iftira attığı için yargılamasının devam ettiğini, olay günü diğer iki şahıs ile birlikte başvurucunun kendisini ateş etmek suretiyle yaraladığını, başvurucudan şikâyetçi olduğunu ifade etmiştir. F.N.nin beyanının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Cezaevinden çıktım kendisi ile konuştum. Kendisi bana tehdit mektupları da göndermiştir. İnsan hain olurda bu kadar da olmaz. Olay günü sanığın yanında mahalleden gördüğüm, ancak tanımadığım isimlerini Ali ve Nedim olarak bildiğim iki kişi de varken sanık bana 'arabaya bin dedi' ben de 'bak işine ne arabana binicem' dedim. Bunun üzerine bana ateş etmeye başladı. Ali ve Nedim aracın içerisindelerdi. Sanığın ateş ettiği sırada tabancası takıldı. Araçta bulunanlara ateş edin dedi, onlarda inip her ikisi bana tabanca ile ateş etti. Her üçünün elinde de tabanca gördüm. Ali'nin ateş ettiği mermi bana gelmedi. Sanığın elinde uzun 9'lu siyah bir tabanca vardı. Nedim'in elindeki silahı göremedim. Yere düşünce Nedim ateş etti. Bu sırada tabancasını göremedim. Ali'nin elindeki silahın tam olarak ne olduğunu göremedim. Bana ateş edilmesi sonrasında belimin yukarısından, ayrıca bacaklarımdan isabet aldım. Nedim'in ateş etmesi sonucunda da mermi isabet etti ...

[U.G. de] suç ortağımızdı. Onun adına sanık mektup göndermişti. [U.G.ye] gelen mektubu ben açtım. Bana hitaben yazmıştı. Bu nedenle Silivri 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nden tehdit suçundan ceza da aldı. Ali'nin ismini Alican diye de biliyordum."

10. Aynı celsede F.N.nin babası Ş.N. tanık olarak dinlenmiştir. Tanık ifadesi şu şekildedir:

"Ben sanığı tanımam. SEGBİS ekranında ilk kez gördüm. Müşteki benim oğlumdur. Oğlum hastanede bana Bülent Çaça'nın [başvurucu] kendisinin suçunu üstlenmesi için tehdit ettiğini, bunu kabul etmediğini, bu nedenle kendisini vurduğunu söyledi. Yanında iki kişi daha var diye söyledi. Ancak isimlerini söylemedi. Ben olayı görmedim. Mahallede olmuş bir olaydır dedi...."

11. Mahkeme, başvurucunun üzerine kayıtlı tüm cep telefonu hatlarının tespiti ile olay gününe dair baz bilgilerinin Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan (BTK) istenmesine dair ara kararı vermiştir.

12. Yargılamanın üçüncü celsesine katılan olmamıştır. Ayrıca başvurucunun üzerine kayıtlı GSM numarası bulunmadığından BTK'ya yazı yazılamadığı belirtilmiştir.

13. Yargılamanın 6/7/2020 tarihli dördüncü celsesine başvurucu müdafi katılmıştır. Müşteki F.N., SEGBİS ile katılmıştır. Başvurucunun bulunduğu ceza infaz kurumuyla SEGBİS sisteminin sürekli meşgul çalması nedeniyle bağlantı kurulamadığı belirtilmiştir. Bu celsede Başsavcılık esas hakkında mütalaasını sunmuştur. Mütalaada uyuşmazlık konusu olay değerlendirildiğinde atılı eylemin tarafların aralarında husumet olması, başvurucunun önceden F.N.yi öldüreceğine dair tehdit etmesi, silahın ateş sayısı, mesafe, isabet yeri, vurduktan sonra da mağduru orada bırakması gereği öldürme kastı ile hareket ettiğinin kabulü ile cezalandırılması istenmiştir. Sanık müdafiine esas hakkındaki mütalaaya karşı savunmasını hazırlamak üzere gelecek celseye kadar süre verilmiştir.

14. Yargılamanın beşinci ve son celsesinde başvurucu SEGBİS ile hazır edilmiştir. Başsavcılık 6/7/2020 tarihli mütalaayı tekrarla birlikte ayrıca başvurucunun sabit görülen 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna muhalefet etmekle 6136 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrası gereğince de cezalandırılarak mütalaa doğrultusunda karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucu; suçlamaları kabul etmediğini, F.N. ile bir husumeti olmadığını, olay tarihinde cezaevinde olan bir kişiye suç yüklenemeyeceğini, F.N.nin yalan söylediğini, iftiraya uğradığını savunmuştur. Mahkeme başvurucunun kasten öldürmeye teşebbüs ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından sırasıyla 12 yıl ve 1 yıl hapis ayrıca 600 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

15. Mahkemenin 28/9/2020 tarihli karar gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Küçükçekmece 16. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 01/11/2018 tarih ve 2018/1059 esas 2018/1134 karar sayılı görevsizlik kararı ile Mahkememize tevzi edilen dava dosyasında, Mahkememiz heyetince dosyaya toplanan tüm deliller değerlendirilmek suretiyle yapılan yargılama sonucunda; olay tarihinde sanığın kimlik bilgileri tespit edilemeyen 2 kişi ile birlikte husumetli olduğu katılanın yanına giderek, [İstanbul] Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı'nın 17-12685 uzmanlık numaralı ekspertiz raporuna göre olay yerinden elde edilen 5 adet boş kovan ile 1 adet deforme mermi çekirdeği doğrultusunda ele geçemeyen 6136 Sayılı Kanuna göre taşınması ve bulundurulması yasak nitelikte silahlarla katılana ateş etmesi sonucu, katılanı Adli Tıp Kurumu'nun 05.02.2018 tarihli raporuna göre batın sol üst kadrandan giriş olan ateşli silah ile vücudunda kemik kırığı (5-ağır) oluşacak şekilde yaraladığı ve yaralanmasının hayatını tehlikeye sokan bir duruma neden olduğunun tespit edildiği anlaşılmıştır.

Sanık Bülent Çaça savunmasında; üzerine atılı suçlamayı kabul etmeyerek müşteki ile eski

suç ortağı olduklarını, kendisinin bu olaya karışmadığını, müştekinin nasıl yaralandığını bilmediğini, olay tarihinde eşinin köyünde olduğunu ve telefon da kullanmadığını beyan etmiştir.

Katılan [F.N] ifadesinde; sanığın eski suç ortağı olduğunu, sanık kendisine iftira attığı için başka mahkemede yargılandığını, sanığın kendisine tehdit mektupları gönderdiğini, olay günü sanığın yanında mahalleden gördüğü ancak tanımadığı isimlerini Ali ve Nedim olarak bildiği iki kişi de varken sanığın kendisine ''arabaya bin'' dediğini, kendisinin binmek istemediğini, bunun üzerine sanığın ateş etmeye başladığını, sanığın ateş ettiği sırada tabancasının takıldığını, araçta bulunanlara ateş etmelerini söylediğini ve onların da arabadan inip tabanca ile ateş ettiklerini, sanık ilk ateş ettiğinde kurşunun karın bölgesine geldiği, sanığın kendisine 3 metre mesafeden ateş ettiği, sanığın silahı tutukluk yaptıktan sonra tekrar ateş ettiğini beyan etmiştir.

...

Somut olayda, sanık ile katılan arasında katılan beyanlarından da anlaşıldığı üzere husumet bulunduğu, sanığın katılanı daha önce de tehdit ettiği, olay yerinde ele geçirilen 5 adet boş kovan ve 1 adet deforme mermi çekirdeğinden anlaşıldığı üzere silahın ateş sayısının çokluğu, sanığın katılana 3 metre mesafeden ateş ettiği, katılanın sanığın ilk ateşinin karın bölgesine isabet ettiğini beyan ettiği ve Adli Tıp Kurumu raporuna göre sanığın batın bölgesine gelen ateşli silah sebebiyle yaralandığının tespit edildiği, sanığın silahı tutukluk yaptıktan sonra da ateş etmeye devam ettiği, katılanı vurduktan sonra sanığın katılanı olay yerinde bıraktığı, herhangi bir yardım çabasına girişmediği gibi hususlar hep birlikte değerlendirildiğinde, sanığın öldürme kastı ile hareket ettiği kanaatine varılarak sanığın üzerine atılı ve sabit bulunan katılan [F.N.yi] kasten öldürmeye teşebbüs suçundan eylemine uyan TCK'nın 81/1. maddesi gereğince cezalandırılmasına, sanığın eylemi teşebbüs aşamasında kaldığından TCK'nın 35/2. maddesi gereğince sanığın fiili nedeni ile katılanın batın bölgesinden yaralanması, yaralanmanın niteliği ve ortaya çıkan tehlikenin büyüklüğü dikkate alınarak sanığın cezasında indirim yapılarak 12 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

[İstanbul] Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı'nın 17-12685 uzmanlık numaralı ekspertiz raporuna göre olay yerinden elde edilen 5 adet boş kovan ile 1 adet deforme mermi çekirdeği doğrultusunda ele geçemeyen 6136 Sayılı Kanuna göre taşınması ve bulundurulması yasak nitelikte silahlarla katılana ateş edildiğinin tespit edildiği anlaşılmakla, sanık Bülent Çaça'nın üzerine atılı sabit bulunan ruhsatsız tabanca taşımak suçundan eylemine uyan 6136 sayılı Kanunun 13/1. maddesi gereğince cezalandırılmasına karar verilmiştir...."

16. Başvurucu; istinaf dilekçesinde özetle mahkûmiyet kararının F.N.nin soyut beyanlarına dayandığını, F.N.nin kendisine iftira attığını, suçu birlikte gerçekleştirdiği iddia edilen Ali ve Nedim isimli kişilerin bilgisine başvurulmadığını, olay anını gösteren kamera kayıtları bulunup bulunmadığının araştırılmadığını, olay tarihinde eşinin köyünde bulunduğuna tanık olan kişiler olduğunu söylemesine rağmen bu kişilerin isimlerinin sorulmadığını ve tanık olarak dinlenmediklerini belirtmiştir. Ayrıca müşteki ile aralarında husumet bulunduğuna dair müştekinin "Bana tehdit mektupları göndermiştir." şeklindeki beyanının araştırılmadığını ileri sürmüştür.

17. Başvurucunun istinaf talebi, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesinin 18/2/2021 tarihli kararıyla esastan reddedilerek hüküm 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçu

yönünden kesinleşmiştir. Başvurucunun aynı gerekçelerle kararı temyiz etmesi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 11/10/2021 tarihli kararı ile temyiz talebi reddedilerek hüküm kasten öldürmeye teşebbüs suçu yönünden de kesinleşmiştir.

18. Başvurucu, nihai hükmü 10/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 10/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tanık Dinletme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu; F.N.nin beyanlarının dayanaktan yoksun ve çelişkili olduğunu, F.N.nin beyanları hakkında yargılama sırasında araştırma yapılmadığını, bu çerçevede olay tarihinde eşinin köyünde bulunduğuna ilişkin tanıklarının olduğunu fakat Mahkemenin gerekçe göstermeksizin tanıkları dinlemediğini ifade etmiştir.

21. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, adil yargılanma hakkı kapsamında Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği ilkesel kararlar hatırlatılarak Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü şartlarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

22. Anayasa Mahkemesi de benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında tanık dinletme hakkıyla ilgili ilkeleri belirlemiştir.

23. Savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı şartlar altında davet edilmelerinin ve dinlenilmelerinin sağlanmasını isteme hakkı, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Tanıkların dinlenilmek üzere çağrılmasının uygun olup olmadığının değerlendirilmesi, kural olarak yargılama mercilerinin takdir yetkisi dâhilindedir. Ancak bu hak, sanığın lehine olan bütün tanıkların çağrılmasını ve dinlenilmesini gerektirmez. Bu düzenlemenin esas amacı, sanığın aynı şartlar altında ve silahların eşitliği ilkesine uygun olarak tanık dinletme talebinde bulunabilmesinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla bir sanığın bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenilmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebini desteklemesi gerekmektedir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, § 47; Ahmet Zeki Üçok [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 70).

24. Somut olayda başvurucu, kasten öldürmeye teşebbüs ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından mahkûm edilmiştir. Gerekçeli kararda müşteki F.N.nin soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki beyanları ve ATK raporu dikkate alınmıştır. Bu kapsamda olayın oluş şekli, katılanın ifadelerine göre temellendirilmiştir. Ayrıca başvurucunun katılanı daha öncesinde tehdit ettiğine de değinilmiştir.

25. Mahkemece bu tespitte bulunulurken başvurucu; F.N.nin eski suç ortağı olduğunu, olay tarihinde cezaevinden firar ettiğini, eşinin köyü olan Edirne ili Uzunköprü ilçesi Yağmurca Köyünde bulunduğunu, bu konuda tanıklarının da olduğunu, olay tarihinde telefon kullanmadığını, F.N.nin nasıl yaralandığını da bilmediğini, yüklenen suçu işlemediğini savunmuş ve F.N.nin kendisine iftira attığını ileri sürmüştür.

26. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate

alındığında somut olayda başvurucunun gerek yargılama sırasında gerekse kanun yolu aşamalarında ve bireysel başvuru formunda tanıklarının ismine yer vermediği görülmüştür. Mahkemece kendisine tanıklarının isminin sorulmadığı gerekçesiyle bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebinin desteklenmemesi nedeniyle tanık dinletme hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu; tüm duruşmalara SEGBİS aracılığıyla katılmak zorunda bırakıldığını, SEGBİS bağlantısında ses ve görüntü kalitesiyle ilgili sorun yaşandığını ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, adil yargılanma hakkı kapsamında Anayasa Mahkemesinin daha önce verdiği ilkesel kararlar hatırlatılarak Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü şartlarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

29. Başvurucunun bu kısımdaki iddiaları adil yargılanma hakkı güvencelerinden biri olan duruşmada hazır bulunma hakkı kapsamında incelenmiştir.

30. Anayasa Mahkemesi, Şehrivan Çoban ([GK], B. No: 2017/22672, 6/2/2020) ve Emrah Yayla ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) kararlarında duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararlarda öncelikle kişilerin istemine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. Bu müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük yönünden inceleneceğini ifade etmiştir. Anılan kararlarda 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Şehrivan Çoban, §§ 72-104; Emrah Yayla, §§ 58-86).

31. Anılan kararlarda ölçülülük yönünden yapılan incelemede ise başvurucunun duruşmada hazır bulunma talebinin hangi zorlayıcı nedene dayalı olarak kabul edilmediğinin ortaya konulmaması ve başvurucunun SEGBİS yoluyla katıldığı celselerde esaslı işlemlerin yapılması nedeniyle müdahalenin gerekli olmadığı değerlendirilmiştir.

32. Diğer taraftan Anayasa'nın 36. maddesi veya diğer herhangi bir maddesi, kişilerin adil yargılanma hakkının güvencelerinden feragat etmelerini yasaklayan bir hüküm içermemektedir. Ne var ki adil yargılanma hakkının güvencelerinden feragat edilmesinin Anayasa'ya uygun olabilmesi için feragat iradesinin açık olmasının ve sonuçlarının kişi yönünden makul olarak öngörülebilir olmasının yanında asgari usul güvencelerinin de sağlanmış olması, ayrıca adil yargılanma hakkından feragat edilmesini meşru olmaktan çıkaran üstün bir kamu yararının bulunmaması gerekir (Nurettin Balta [1. B.], B. No: 2016/10023, 28/12/2021, § 45).

33. Adil yargılanma hakkı güvencelerinden açık bir şekilde feragat edilebileceği gibi örtülü şekilde feragat edilmesi de mümkündür. Her iki durumda da feragatin tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olması ve aynı zamanda kamu yararına aykırılık taşımaması gerekir. Ayrıca örtülü feragatin geçerli olabilmesi için feragat eden tarafın söz konusu eylemlerinin sonuçlarını makul olarak öngörebileceğinin ortaya konulması gerekmektedir.

Dolayısıyla yetkili yargı organlarının bu konuda varsayıma dayalı bir değerlendirme yapmamaları gerekir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Emrah Yayla, § 75). Bununla birlikte adil yargılanma hakkı güvencelerinden feragat iradesi, bunu gösteren olguların bulunmasından veya suç isnadı altındaki kişinin tutum ve davranışlarından anlaşılabilir (Selçuk Arslan [GK], B. No: 2020/19752, 6/2/2025, § 62).

34. Anayasa Mahkemesi, Ansar Onat ([2. B.], B. No: 2019/14515, 15/6/2022) kararında değerlendirdiği koşullar dâhilinde duruşmada hazır bulunma hakkından feragat edilmesi durumunda anılan hakka dair bir müdahalenin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu başvuruya konu olayda, celselere SEGBİS aracılığı ile katıldığı sırada başvurucunun bu duruma yönelik herhangi bir itiraz ileri sürmediği belirtilmiştir. Ayrıca duruşmaya uzaktan katılım sürecinde ses ve görüntü kalitesiyle ilgili sorun yaşandığına ilişkin bir iddia ve itiraza duruşma tutanakları ve başvuru formunda yer verilmediği vurgulanmıştır. Bu durumda başvurucunun doğrudan duruşmada hazır bulunma hakkından feragat ettiğine dair bir beyanı bulunmamakta ise de talebine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmalara katılmak zorunda bırakılmadığı açıklanmıştır. Anılan kararda, başvurucunun duruşmalara bizzat katılma talebini celse arasında mahkemeye iletmemiş olması da dikkate alındığında söz konusu hakka ilişkin feragat etme iradesini zımnen ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca başvurucunun SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılımının sonuçlarını makul olarak öngörebilecek durumda olmadığına dair somut bir veri bulunmadığı gibi duruşmada hazır bulunma hakkından feragat ile ilgili asgari usul güvencelerinin kendisine sağlanmadığına yönelik bir iddiasının da başvuru formuna yansımadığı belirtilmiştir. Buna ek olarak başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkından feragat etme iradesini gösterdiğine ilişkin kabulü meşru olmaktan çıkaracak üstün bir kamu yararının mevcut olduğundan söz etmenin de -somut olayın koşullarında- mümkün gözükmediği, dolayısıyla başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkına bir müdahalede bulunulmadığı değerlendirilmiştir (Ansar Onat, § 23).

35. Somut olayda duruşma hazırlığı işlemleri kapsamında Mahkemece yargılamanın 23/5/2019 tarihli birinci celsesinde başvurucunun duruşmada SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesine karar verilmiştir. Yargılamanın 5/11/2019 tarihli ikinci celsesinde başvurucu SEGBİS aracılığıyla hazır edilmiş, müdafiinin de hazır bulunduğu bu celsede savunmasını yapmıştır. Mahkeme bir sonraki celsede başvurucunun yine SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesine karar vermiştir. Başvurucu, duruşmanın 28/9/2020 tarihli beşinci ve son celsesine SEGBİS aracılığıyla katılmış, bu celsede başvurucunun ve müdafiinin esas hakkındaki mütalaaya karşı beyanları alınmıştır. Başvurucunun, SEGBİS bağlantısında ses ve görüntü kalitesiyle ilgili sorun yaşadığına ilişkin bir iddia ve itiraza duruşma tutanakları ile başvuru formunda yer verilmemiştir. Ayrıca başvurucunun celsede veya celse aralarında duruşmalara bizzat katılmayı talep ettiğine dair bilgi ya da belge de bulunmadığı görülmüştür. Tüm bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde somut olayda yukarıda anılan kararlarda yer verilen ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı ve başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin feragat etme iradesini zımnen ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

37. Başvurucunun; esasa etkili itirazlarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar

hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖKHAN YER

B. No: 2022/20317 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/20317

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKHAN YER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/20317)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Gökhan YER

Vekili : Av. Orhan ALTINSOY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza yargılamasında sanığın delil toplanması talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, esas hakkında mütalaaya karşı savunma için yeterli zaman verilmemesi nedeniyle de savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Niğde Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 20/5/2020 tarihinde A.Y.nin kendisine ait araç içinde silahlı saldırıya maruz kalması sebebiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu; soruşturma aşamasında verdiği 21/5/2020 tarihli ifadesinde A.Y. ile 2014 yılından beri tanıştıklarını, 2018 yılına kadar birlikte yaşadıklarını, A.Y.ye 2016 yılında parasını ödeyerek Aksaray'dan ev ve araba aldığını, A.Y.ye ait banka hesabına 200.000 TL'den fazla para gönderdiğini, bütün bunları kendisiyle evlenmeyi düşündüğü için yaptığını, devam eden süreçte A.Y.nin B.Ç. ile birlikte olduğunu, evi ve arabayı geri istediğini ancak A.Y.nin ve ailesinin "Gücün yetiyorsa gel al,... [B.Ç.] adamı ne yapar sen biliyor musun, Aksaray da bile mafyası var, dükkanını yaktırır, erkeksen buraya gel, beni öldür sende yürek yok mu?" dediklerini, bu konuşmaları 2018 yılından önce yaptıklarını,

2018 yılında ceza infaz kurumuna girdiğini, 12/5/2020 tarihinde tahliye olunca A.Y.yi aramaya başladığını, iki üç gün boyunca Fertek'te dolaştığını, bir gün A.Y.nin aracını park hâlinde gördüğünü, bu aracın civarında pusuya yattığını belirtmiştir. A.Y. aracıyla mahalleye geldiğinde A.Y.nin aracının yanına geldiğini, elinde kısa namlulu tüfek olduğunu ifade etmiştir. A.Y.ye "Evin tapusunu geri ver, sen beni kandırdın, beni dolandırdın" dediğini, A.Y.nin de "Erkeksen alsana aç köpek, beni vursana, sende yürek yok mu?" dediğini, bunun üzerine "Benim kimseyi vurma niyetim yok, ben evi istiyorum, beni zor durumda bırakma." dediğini, A.Y.nin de "S... git lan, seni yiyecek ekmeğe muhtaç ettim, benim arkamda [B.Ç.] var." dediğini ve kendini kaybettiğini, tüfekle önce korkutmak için aracın kapısına ateş ettiğini, sonra doğrudan A.Y.ye ateş ettiğini ve olay yerinden kaçtığını belirtmiştir.

4. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun A.Y.ye karşı tasarlayarak kasten öldürmeye teşebbüs suçundan cezalandırılması talebiyle 2/7/2020 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun ve A.Y.nin ifadesine, tanık beyanlarına ve olay yeri inceleme raporuna göre başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

5. İddianamenin kabulü ile açılan dava Niğde 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Yargılamada 10/7/2020 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- A.Y. hakkında kati hekim raporunun aldırılması için yeniden ilgili hastaneye sevkine, tanık A.B.nin Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi yoluyla dinlenmesine karar verilmiştir.

6. Yargılama iki celse sürmüştür. 2/9/2020 tarihli birinci celsede başvurucu, müdafi huzurunda savunmasını yapmıştır. Başvurucu savunmasında özetle:

i. 20 Mayıs günü A.Y.nin çağırması üzerine Niğde'ye gittiğini, kendisine neden çağırdığını sorduğunda para getirdin mi diye sorduğunu, sonrasında "Lan aç köpek seni yiyecek ekmeğe muhtaç ettim, o.ç, yine mi geldin?" dediğini ve elinde kültablası veya telefon ile eline vurduğunu, hakaret ettiğini, "Sen yine dayak yemeye mi geldin aç köpek!" dediğini, bunun üzerine kendini kaybettiğini, A.Y.nin onu eve çağırdığını ancak dışarıda arabanın içinde olayların gerçekleştiğini anlatmıştır. O sırada zaten tüfeğin sırt çantasında yanında olduğunu, A.Y. telefonla eline vurunca arabadan çıktığını, çantayı açtığını, tüfeği çıkardığını, daha sonra A.Y.nin oturduğu şoför tarafına geldiğini, aslında arabaya hiç binmediğini, her ne kadar arabanın içinde dese de konuşmayı camdan gerçekleştirdiğini, tüfeği A.Y.ye doğru doğrultmadığını, arabanın ön tarafına doğru tüfeği doğrulttuğunu, A.Y.nin panikleyerek arabayı hareket ettirdiğini, sonrasında boşa kurşun gittiğini, kesinlikle hedefte A.Y.nin olmadığını, arabayı hareket ettirdiği için ona isabet ettiğini, toplamda iki el ateş ettiğini ifade etmiştir.

ii. A.Y. araba ile hareket etmeseydi ona kurşun isabet etmeyeceğini, tüfeğin ağzındaki diğer mermileri de olay yerine boşalttığını, A.Y.nin bu arada arabanın içerisinde tekrar arabayı çalıştırmaya uğraştığını belirtmiştir. A.Y.de herhangi bir kan görmediğini, tüfeğin ağzındaki mermileri ve tüfeği olay yerine bıraktığını, daha sonra arabasına binerek olay yerinden ayrıldığını, biraz uzak bir yerde kolluk görevlileri ile karşılaştığını, durumu bildirdiğini, bu olayın şoku ile koşarken telefonunun düştüğünü fark ettiğini, ambulansa haber verip vermediklerini kolluğa sorduğunu, amacının kesinlikle öldürmek olmadığını söylemiştir. A.Y.nin kendisini dolandırması ile ilgili daha önceden şikâyetinin olduğunu ancak hukuki ihtilaftan dolayı takipsizlik kararı verildiğini, çok pişman olduğunu, kendisine hayati bir şey olmadığı için sevindiğini, amacının öldürmek olsaydı zaten dört tane daha mermisi olduğunu onları da ateşleyeceğini savunmuştur.

7. Aynı celse tanık A.B. ve U.B. dinlenmiştir. Ancak her iki tanık da olay anını görmediklerini söylemekle silah sesi duyduktan sonrasına ilişkin ifade vermiştir. Tanık A.B., A.Y.nin komşusu olduğunu, olay günü saat 22.00 sıralarında dışarıdan bir ses duyduğunu, dışarıya çıktığını, komşuların A.Y.yi kucaklarına aldıklarını, sonrasında ambulansın geldiğini belirtmiştir. Tanık U.B. ise, A.Y.nin komşusu olduğunu, olay tarihinde aracını park edip evine çıkarken dışarıdan bir patlama sesi duyduğunu, dışarı çıktığını, A.Y.nin yavaş yavaş arabadan indiğini, elinde yüzünde kan görmediğini, A.Y.nin tampon yapın diye seslendiğini, eve gidip havlu getirdiğini ve tampon yaptığını, A.Y.nin aracına baktığında sol şoför kapısının camının kırık olduğunu, sağ ön yolcu kapısında da büyük bir kurşun deliği olduğunu belirtmiştir.

8. Yine aynı celsede iddia makamı esas hakkında mütalaasını sunmuştur. Başvurucu müdafi, mütalaaya karşı beyanda bulunmak ve esas hakkındaki savunmalarını hazırlamak üzere süre verilmesini ve A.Y.nin banka hesabına başvurucu tarafından yatırılan paraların sorulmasını talep etmiştir. Ayrıca başvurucunun evlenme vaadi ile A.Y.nin hesabına para yatırdığını, Aksaray Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından konu hukuki ihtilaf sayılmış ise de alınan evin müteahhidinin ve ayrıca Mahkemeye yazılı şekilde bildirmiş oldukları tanıklarının A.Y. ile başvurucu arasındaki ilişkiye ilişkin dinlenmesini istemiştir. Başvurucunun öldürme kastı olsaydı bunu gerçekleştirebilecek mermisi ve imkânı bulunduğunu, olayda gönüllü vazgeçmenin gerçekleştiğini, dosya içerisinde mevcut muhafaza altına alma tutanağından da anlaşılacağı üzere başvurucuya ait kredi kartının da o ana kadar hâlen A.Y.de olduğunu belirtmiştir.

9. Mahkemece sanık müdafiinin yazılı dilekçesinde belirttiği tanıkların dinlenmesine ve bankaya yazı yazılmasına ilişkin istemlerin dosyanın esasına bir etkisi olmayacağı ve tanıkların görgüye dayalı bir bilgisi olmadığının başvurucunun beyanından da anlaşılması sebebiyle ayrı ayrı reddine karar verilmiştir. Mahkeme, başvurucu müdafiinin savunma hazırlamaya yönelik süre talebinin kabulüne ve duruşmanın yeni oturumunun 7/9/2020 tarihinde yapılmasına karar vermiştir.

10. Başvurucu, celse arasında cezaevi aracılığıyla yazılı savunmalarını sunmuştur. Ayrıca ikinci celsede başvurucu, müdafiinin hazır bulunmasıyla esas hakkında mütalaaya karşı beyanında önceki savunmalarını tekrarlayarak isnat edilen suçu inkâr etmiştir. Mahkeme, başvurucunun tasarlayarak kasten öldürmeye teşebbüs suçundan 18 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Tüm bu bilgiler ışığında dosya incelendiğinde; tarafların olaydan önce birbirlerini tanıdıkları ve bir süre birlikte oldukları, dosyamız içerisinde bulunan taraflar arasındaki dosyada bulunan mesajlarda da sanığın sürekli katılanı öldürmekle tehdit ettiği görülmektedir. Ayrıca sanık her ne kadar katılanın kendisini olay yerine çağırdığını, katılanı olay öncesinde giderek beklemediğini mahkememizde söylemiş ise de sanığın müdafi huzurunda alınan soruşturma aşamasındaki beyanlarından da anlaşılacağı üzere sanığın cezaevinden çıktıktan sonra katılanı aramaya başladığı, katılanın adresini bulmak için uğraştığı, katılana ulaşabilmek için 3-4 gün olay yerine yakın yerlerde dolaştığı, olay günü katılandan önce gelerek olay yerinde pusu kurup katılanı beklemeye başladığına ilişkin beyanları dikkate alındığında sanığın katılanı öldürme kararını vererek plandığı, bu planın üzerinden makul bir sürenin geçmiş olduğu ve bu kararından vazgeçmeyip fiilini gerçekleşirdiği sabit olup, sanık ve müdafi, sanığın öldürme kastının bulunmadığı şeklinde savunmada bulunmuşlar ise de sanığın Aksaray ilinden tüfek ile gelmesi, katılanın kısa mesafeden hayati bakımdan birincil bölgesi olan baş ve boyun kısmını hedef alması,

katılanın hayati tehlike oluşturacak şekilde yaralanmasına sebebiyet vermesi, mahalle halkının silah sesi duyması sonucu sokağa inmeleri ki tanık [A.]'in soruşturma aşamasında sanığı sokak içerisinde silahla koşarak gördüğünü beyan etmesi, olayda kullanılan araç, atışların sayısı, halen katılanın vücudunda saç[ma]ların duruyor olması, katılanın beyanında sanığın silahı sıktıktan sonra sokakta köpek sesi duymuş olması ve bununla birlikte sanığın komşuların aşağıya inmeleri sonucu olay yerinden kaçmış olması hep birlikte değerlendirildiğinde sanığın savunmalarında tutarsız beyanlarının olduğu, katılanın araç içerisinde eline telefon ile vurması üzerine sinirlenip sırt çantasındaki tüfeği çıkardığını söylemesine karşın daha sonra araca hiç binmediğini araç dışından konuştuklarını beyan etmesi, sanığın savunmalarının olayın meydana geliş şekli ile uyumlu olmadığı görülmekle, mahkememizde sanığın eyleminin tasarlayarak kasten öldürmeye teşebbüs niteliğinde olduğu hususunda tam bir kanaat oluşmakla bu yönde hüküm kurulmuş...

...

Her ne kadar sanık katılana ev ve araba aldığını, para gönderdiğini, bunları geri almak için katılan ile irtibat kurduğunu, katılanın kendisini oyalaması ve hakaret etmesi nedeniyle olayın meydana geldiğini söyleyerek haksız tahrik hükümlerine temas etmiş ise de sanığın savunmalarında esnaf olduğu, aylık gelirinin 3.000-5.000 TL arasında olduğu yönündeki savunmalarına karşın katılana ev ve araba aldığı, hesabına yüklü miktarda para gönderdiği şeklindeki savunmalarının hayatın olağan akışına aykırı olduğu dikkate alındığında mahkememizce sanığın suçtan kurtulmaya yönelik savunmalarına itibar edilmeyerek haksız tahrik hükümleri sanık hakkında uygulanmamış olup ayrıca sanık müdafinin tanık dinletme taleplerinin de olaya ilişkin değil bu durumlara ilişkin olduğundan talebin reddine karar verilmiştir. "

11. Başvurucu; istinaf ve temyiz dilekçelerinde diğerlerinin yanı sıra haksız tahrik altında eylemi gerçekleştirdiğini, A.Y.ye daha önce evlenme vaadiyle para gönderdiği ve ev aldığı iddiasıyla ilgili olarak banka kayıtlarının istenmesi ve tanık dinletme talebinin hukuka aykırı şekilde reddedildiğini ileri sürmüştür. Hüküm, kanun yolu denetiminden geçerek 13/12/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

12. Başvurucu, nihai hükmü 11/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 9/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon; makul sürede yargılanma hakkına yönelik şikâyetin kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, suça konu eylemi haksız tahrik altında gerçekleştirdiğine ilişkin delil toplanması ve tanık dinletme talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

16. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

17. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, §§ 42-48; Ramazan Tosun [1. B.], B. No: 2012/998, 7/11/2013, §§ 34-42; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18,19; Muharrem Keserci [2. B.], B. No: 2012/575, 8/5/2014, § 43-55; Ahmet Teyit Keşli [2. B.], B. No: 2013/2237, 18/9/2014, §§ 55-65; Abdulselam Tunç [1. B.], B. No: 2013/6986, 5/11/2014, §§ 56-66; Gürhan Nerse [2. B.], B. No: 2013/5957, 30/12/2014, §§ 33-40; Aziz Ağırlı [1. B.], B. No: 2013/1377, 25/3/2015, §§ 32-43; Düzgit Yalova Gemi İnşa Sanayi A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/8756, 15/4/2015, §§ 37-48; Targan Tolga Yungul [2. B.], B. No: 2013/1386, 16/4/2015, §§ 23-31; Durmaz Oto. Petrol Ürünleri İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1020, 7/5/2015,§§ 22-35; Fahri Gösteriş [1. B.], B. No: 2013/1297, 13/4/2016, §§ 27-37; Zekayi Çelebi [1. B.], B. No: 2014/5633, 18/5/2016, §§ 25-30; Özgür Murat Engin [1. B.], B. No: 2014/7806, 21/9/2016, §§ 38-44; Laleş Çeliker [2. B.], B. No: 2013/8413, 21/4/2016, §§ 24-31; Cezair Akgül [1. B.], B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Gökay Dayan [2. B.], B. No: 2014/12206, 21/9/2017, § 21; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

18. Somut olayda başvurucunun tasarlayarak kasten öldürmeye teşebbüs suçundan mahkûm olmasında Mahkemece; başvurucunun cezaevinden çıktıktan sonra A.Y.yi aramaya başladığı, A.Y.nin adresini bulmak için uğraştığı, A.Y.ye ulaşabilmek için üç dört gün olay yerine yakın yerlerde dolaştığı, olay günü A.Y.den önce gelerek olay yerinde pusu kurup A.Y.yi beklemeye başladığına ilişkin başvurucunun soruşturma evresinde alınan beyanları dikkate alınmıştır. Başvurucunun Aksaray'dan tüfek ile gelmesi ve A.Y.nin kısa mesafeden hayati bakımdan birincil bölgesi olan baş ve boyun kısmını hedef almasının A.Y.nin hayati tehlike oluşturacak şekilde yaralanmasına sebebiyet verdiği anlaşılmıştır. Yine Mahkemece başvurucunun A.Y.yi öldürme kararını vererek eylemi planladığı, bu planın üzerinden makul bir sürenin geçmiş olduğu ve bu kararından vazgeçmeyip fiilini gerçekleştirdiği değerlendirilmiştir.

19. Gerekçeli kararda; haksız tahrik hükümlerinin uygulanmamasına yönelik başvurucunun ekonomik durumunun kötü olması sebebiyle A.Y.ye ev ve araba aldığı ve A.Y.nin hesabına yüklü miktarda para gönderdiği şeklindeki savunmalarının hayatın olağan akışına aykırı olduğu değerlendirmesi yapılmıştır. Başvurucunun söz konusu değerlendirmeye karşı ayrı ve açık bir itirazının bulunmadığı da dikkate alınarak bu değerlendirmenin tek başına yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği kanaatine varılmıştır. Başvuruya konu yargılama sürecine bir bütün olarak bakıldığında başvurucuya delillere ilişkin iddia ve itirazlarını yargılamanın tüm aşamalarında ileri sürme imkânı verilerek yargılamaya aktif katılımının temin edildiği görülmüştür. Dosya kapsamındaki diğer deliller gözetildiğinde başvurucunun A.Y.ye ev almasına ve banka hesabına para transferi yapmasına ilişkin olarak delil toplanması talebinin reddedilmesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini

zedelemediği, usule ilişkin imkânlar konusunda iddia makamına nazaran başvurucunun dezavantajlı bir konuma düşmediği, dolayısıyla silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine yönelik bir ihlal olmadığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Savunma İçin Gerekli Zaman ve Kolaylıklara Sahip Olma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, iddia makamının esas hakkındaki mütalaasına karşı bir sonraki celseye kadar verilen beş günlük sürenin az olması sebebiyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

22. Anayasa Mahkemesi savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına ilişkin ilkeleri Ufuk Rifat Çobanoğlu kararında belirlemiştir. Buna göre suç isnadı altındaki kişiye savunma için yeterli zamanın yargılamayı adil olmaktan çıkarmayacak şekilde tanınması, yargılamanın makul bir sürede sonuçlandırılmasını olumsuz etkilememelidir. Diğer bir ifadeyle yargılama, savunma için gerekli zamana sahip olma hakkını zedeleyecek şekilde aceleye getirilmemeli; anılan hakkın gerçek anlamda kullanılmasını mümkün kılacak bir süratle sonuçlandırılmalıdır. Bunların yanında yargılama sürecindeki esaslı işlemlere karşı süre verilmemesi, başvurucunun savunmasını hazırlayıp mahkeme önünde dile getirebilmesi ve böylece yargılamaların sonucunu etkileyebilmesi noktasında iddia makamına nazaran dezavantajlı bir duruma düşmesine sebebiyet verebilir. Yargılama sürecinde ortaya çıkan ve mahkemenin kararını esaslı bir şekilde değiştirebilecek nitelikteki yeni durumlarda suç isnadı altındaki kişiye gerekli zaman ve kolaylıkların sağlanması icap eder (Ufuk Rifat Çobanoğlu [2. B.], B. No: 2014/6971, 1/2/2017, §§ 35-49).

23. Gerekli zaman yargılanan kişinin hakkındaki iddiaları öğrendikten sonra savunma için zorunlu hazırlıkları yapabileceği süreyi ifade etmektedir. Bu hak yönünden de somut olayın özelliklerinin belirleyiciliği büyük öneme sahiptir. Değerlendirme, yargılamanın bütünlüğü gözetilerek yapılmalıdır (Mahmut Deniz [1. B.], B. No: 2019/3512, 26/5/2021, § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Ufuk Rifat Çobanoğlu, §§ 43, 45).

24. Başvuru konusu olaya ilişkin yargılamada başvurucunun savunması Mahkemece ilk celse müdafiinin de hazır bulunması ile alınmıştır. Başvurucuya savunmasından önce ceza infaz kurumu aracılığı ile iddianameden bir suretin tebliğ edildiği belirtilmiş, iddianame ve ekleri okunmuş, yasal hakları hatırlatılmıştır. Ayrıca ilk celse esas hakkında mütalaa açıklanmış, başvurucu ve müdafiinin esas hakkında mütalaaya karşı beyanda bulunmak amacıyla süre talep etmesi üzerine Mahkemece süre talebi kabul edilerek 2/9/2020 tarihli celsede gelecek duruşmanın 7/9/2020 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucu celse arasında cezaevi aracılığıyla yazılı savunmalarını Mahkemeye sunmuştur. Ayrıca başvurucunun esas hakkında mütalaaya karşı savunması ikinci celse müdafiinin de hazır bulunmasıyla alınmıştır. Bununla birlikte başvurucu kanun yolu incelemesi aşamalarında da savunmalarını ileri sürme imkânı bulmuştur. Böylece başvurucunun savunma için zorunlu hazırlıkları yapabileceği süreye ve imkâna sahip olduğu, dava dosyasında yer alan ve mahkûmiyete esas alınan delillere karşı iddia ve itirazlarını ileri sürebildiği anlaşılmıştır.

25. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- başvurucunun savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı anlaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

27. Başvurucu ayrıca istinaf ve temyiz kanun yollarındaki incelemeler sonucu verilen kararların yeterli gerekçe içermediğini ileri sürmüştür. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) ve Yasemin Ekşi ([1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 53-59) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET KARAKAŞ

B. No: 2022/21240 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/21240

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KARAKAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/21240)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Mehmet KARAKAŞ

Vekili : Av. Şeyho SAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş akdi feshedilen başvurucunun açtığı işe iade davasında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, T.P.I.C. Limited Şirketinde (Şirket) log teknisyeni olarak çalışmaktayken Disiplin Kurulu kararı ile 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrasının iki numaralı bendinin (e) alt bendi gereği 19/2/2020 tarihinde iş akdi feshedilmiştir. Disiplin Kurulu kararında 31/7/2019 tarihinde Adıyaman Log Servisine ait otuz perfore gun borusunu hurdacıya satma girişiminde bulundukları ve iki yüz perfore gun borusunun eksik olduğunun tespit edildiği, olaya dair Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvurucu ve başvurucu ile benzer isim ve soy ismi taşıyan bir diğer çalışanın hakkında soruşturma başlatıldığı, soruşturmaya konu olan her iki kişinin de görevlerine son verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

3. Başvurucu, Adıyaman İş Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde işe iade davası açmıştır. Dava dilekçesinde üzerine atılı suçun asılsız olduğunu, işveren Şirketin kendisiyle aynı pozisyonda çalışan ve aynı ismi paylaşan başka bir işçiyle kendisini karıştırdığını, işlemediği bir suç

nedeniyle hakkında suç duyurusunda bulunarak iş akdini feshettiğini ileri sürmüş; Başsavcılık tarafından yürütülen soruşturma kapsamında tanık olarak ifadesine başvurulduğunu, hakkında açılmış bir soruşturma bulunmadığını belirtmiştir. İşveren Şirket; cevap dilekçesinde isim karışıklığının söz konusu olmadığını, başvurucu için de diğer çalışanı M.K. için de disiplin soruşturması neticesinde işten çıkarma kararı alındığını, bizzat başvurucu hakkında tanık beyanı bulunduğunu, feshin haklı nedene dayandığını belirterek disiplin soruşturmasına dair belgeleri ibraz etmiştir. Bu kapsamda dosyaya giren belgelerden bazıları şunlardır:

- M.K. disiplin soruşturmasında alınan beyanında olay günü sanayideki hurdacıya tarlası için lazım olan birkaç malzeme satın almak amacıyla gittiğini, araçtaki boruları gören hurdacının bunları satın almak için teklif sunduğunu ancak bunlar devletin malı diyerek kendisinin satmayı reddettiğini, alışveriş yapmadığı için de hurdacının kendisini şikâyet ettiğini ileri sürmüştür.

- Başvurucu; disiplin soruşturmasında alınan beyanında bir ekiple birlikte Lüleburgaz Log Atölyesinde görevlendirildiğini, görev bititğinde eve döndüğünde bölge sorumlusunun kendisini arayarak hurdacı ile yapılan alışverişi sorduğunu, olaya dair herhangi bir görgüsünün ve bilgisinin bulunmadığı ayrıca olay tarihinde anılan atölyede görevli olduğu yönünde kendisine malumat verdiğini belirtmiştir.

- Tanık olarak ifadesine başvurulan ve Adıyaman Log Atölyesinde saha uzmanı olarak çalışan A.B. ise yazılı beyanında başvurucu ile M.K.nın kendi aralarındaki konuşmalarına şahit olduğunu, her ikisinin de on beşer boruyu köylerine götürdüklerini, yirmi hurda boruyu da Adıyaman Sanayi Sitesi'ne götürerek sattıklarını söylediklerini ifade etmiştir.

- Ceza soruşturmasına ilişkin gönderilen belgelerde Şirketin bölge sorumlusu tarafından Şirket adına suç duyurusunda bulunulduğu; emniyetteki beyanında M.K. ile bir başka çalışanın ismini verdiği, Başsavcılık beyanında ise ilgili olaydan sadece M.K.yı sorumlu tuttuğu görülmektedir. İşveren Şirket, suç duyurusunda bulunduğu dilekçesinde hem başvurucuyu hem de M.K.yı ihbar etmiştir.

4. Mahkeme; yargılama sürecinde Başsavcılığa, Ceza Mahkemesi ile Sosyal Güvenlik Kurumuna müzekkere yazarak başvurucu ile ilgili bilgi ve belgeleri dava dosyasına getirtmiş, bilirkişi incelemesi yaptırmış, başvurucunun bildirdiği tanıklardan M.K.yı dinlemiş, 25/5/2021 tarihli kararı ile davanın kabulüne hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde Başsavcılık nezdinde yürütülen soruşturmanın ve devamında açılan ceza davasının M.K.ya ilişkin olduğunu, cezai takibatın hiçbir aşamasında başvurucunun adının geçmediğini belirterek başvurucunun 16/1/2010 tarihli eylemine ilişkin olarak elektrik enerjisi hakkında hırsızlık ve mühür bozma suçunu işlediğinden bahisle 6 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verildiğini, bu kararın 3/3/2011 tarihinde kesinleştiğini, bu eylemin davaya konu fesih sebebiyle bağlantısının bulunmadığını değerlendirmiştir. Feshe ve ceza soruşturmasına konu eylem nedeniyle başvurucuya atfedilebilecek somut delil sunulmadığını belirten Mahkeme, Şirketin feshin geçerli nedene dayandığını ispat edemediği kanaatine varmıştır.

5. İşveren Şirket tarafından karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. İstinaf dilekçesinde, yargılama sürecindeki iddialarını tekrarlayan işveren, olayın basit bir isim karışıklığından ibaret olmadığını belirterek A.B. isimli tanığın beyanına vurgu yapmış ve davanın reddi gerektiğini savunmuştur.

6. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından yapılan istinaf incelemesi neticesinde 30/12/2021 tarihli karar ile anılan kararın kaldırılmasına ve davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucu aleyhine elektrik enerjisi hakkında hırsızlık suçundan kamu davası açıldığı, yapılan yargılama sonucunda başvurucunun bahsi geçen suçu işlediğinin tespit edildiği ancak verilen cezanın nevi ve miktarı dikkate alınarak HAGB'ye hükmedildiği, bahsi geçen kararın gerekçesi ile tüm dosya kapsamına göre başvurucu ile işveren arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği kanaatine varılmıştır.

7. Başvurucu, nihai hükmü 31/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 22/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, yargılamanın adil bir şekilde yürütülmediğini, işlemediği bir suç nedeniyle sadece bir isim benzerliğinden ötürü iş akdinin sonlandırıldığını, bu kapsamda Bölge Adliye Mahkemesi tarafından iddia ve itirazları incelenmeksizin gerekçesiz bir karar ile davanın reddine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının, masumiyet karinesinin, hukuki dinlenilme hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvurucunun iddialarının gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Başvuruya konu olayda işveren tarafından başvurucu, başvurucu ile aynı pozisyonda çalışan ve isim benzerliği olan M.K.nın aynı maddi olaya istinaden hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı ve iş akitlerine son verildiği, işveren Şirketin şikâyetine rağmen sadece M.K. hakkında ceza soruşturması başlatıldığı ve ceza davası açıldığı, cezai süreçte ise başvurucunun sadece tanıklığına başvurulduğu görülmüştür. Mahkeme tarafından yapılan değerlendirmede bu husus dikkate alınarak davanın kabulüne hükmedilmiş, kararda başvurucu hakkında aleyhe somut delil olmadığı belirtilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ise iş akdinin sona erdiği tarihten çok önce başvurucu hakkında hükmedilen bir HAGB kararına dayanarak davayı reddetmiştir.

15. HAGB kararının Anayasa'nın 38. maddesi anlamında "hükmen sabit ol[ma]" sonucunu doğuran bir karar, diğer bir ifadeyle kesinleşmiş hüküm olmadığı açıktır. Denetimli serbestlik sürecinde açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanma şartları oluşmadığı takdirde ceza davasının düşmesine karar verilecektir. Dahası hakkında HAGB kararı verilen kişiler yönünden bu kararın hukuki sonuç doğurmayacağına ilişkin kanun hükmü bulunmaktadır [(4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (5) numaralı fıkrası)]. HAGB kararının hukuki sonuç doğurmaması herhangi idari tasarruf veya yargı kararının HAGB kararına doğrudan ve kategorik olarak dayandırılmamasını gerektirir. Diğer bir ifadeyle kişiler hakkında verilen HAGB kararlarının idari işlemlere veya yargı kararlarına esas alınması HAGB kararının hukuki bir sonucudur. İlgili kanun hükmü aslında anayasal olarak masumiyet karinesinin korunmasını destekleyen bir kuraldır. Hakkında HAGB verilen kişinin suç işlediğinin sabit olduğundan bahsedilemez. Sadece ceza mahkemesinin karara konu olguların gerçekleştiğine ilişkin kanaati henüz açıklanmadan askıda bekletilmektedir. Bu kanaat yargısal olarak denetlenmemiş bir kanaat olup ancak hüküm açıklandığında denetimi mümkün hâle gelmektedir (28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle artık itiraz makamlarınca fiilin sübutu yönündeki mahkeme kanaati denetlenebilecekse de olay tarihinde yürürlükte bulunan mevzuatın bu şekilde yorumlanmadığına ilişkin olarak bkz. Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022).

16. Anayasa Mahkemesi, benzer başvurularda derdest bir ceza davası veya soruşturmanın bulunmasının tek başına yeterli görüldüğü hâllerde özellikle de ilgili kişinin beraatine ya da ilgili kişi hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına veya HAGB'ye karar verildiği takdirde mahkemenin ilgili ve yeterli gerekçe gösterme yükümlülüğü çerçevesinde hareket ederek irtibat veya iltisakı gösterir delilleri tartışarak bir sonuca varması ve bunu da gerekçesinde göstermesi gerektiğini kabul etmiştir (Süleyman Duman ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/14039, 20/9/2023, § 29; Ceylan Nergiz [2. B.], B. No: 2021/50842, 5/6/2024, § 20).

17. Somut olayda HAGB kararının 3/3/2011 tarihinde kesinleştiği, başvurucunun iş akdinin ise 19/2/2020 tarihinde feshedildiği, dava dosyasına giren başka bir ceza soruşturması/kovuşturması bulunmadığı görülmüştür. Dosya bu kapsamda ele alındığında ise işverenin yargılamanın hiçbir aşamasında HAGB'ye konu eylemler nedeniyle iş akdini feshettiği yönünde bir beyanda bulunmadığı, fesih olgusunu tamamen 31/7/2019 tarihinde meydana gelen olaylara dayandırdığı ve bu doğrultuda yürütülen disiplin soruşturması neticesinde başvurucunun işine son verdiği görülmektedir. HAGB'ye konu eylemlerin iş akdinin feshinden yaklaşık on yıl önce vuku bulan bir olaya ilişkin olduğu, söz konusu olayın işçi-işveren arasındaki güven ilişkisini nasıl etkilediği hususunun ise işveren tarafından açıklanmadığı gibi gerekçeli kararda da tartışılmadığı, Bölge Adliye Mahkemesince bu hususların hiçbirine ilişkin değerlendirme yapılmaksızın HAGB'nin varlığına istinaden

davanın reddedildiği anlaşılmaktadır.

18. Öte yandan Mahkeme tarafından yapılan değerlendirmede başvurucunun disiplin soruşturması geçirmesine neden olan eylemlere ilişkin hakkında somut delil bulunmadığı kanaatine varıldığı, Bölge Adliye Mahkemesinin ise bu hususa ilişkin olarak bir değerlendirme yapmaksızın tüm dosya kapsamında başvurucu ile işveren arasındaki güven ilişkisinin sarsıldığı gerekçesiyle davayı reddettiği görülmektedir. Ceza soruşturması kapsamında başvurucu hakkında bir iddia yahut isnatta bulunulmadığı, disiplin soruşturmasında da A.B.nin beyanı dışında başkaca delil olmadığı, başvurucu ve M.K.nın savunmaları da gözetildiğinde başvurucunun iddialarının yargılamanın sonucuna etkili olabilecek nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.

19. Sonuç olarak yukarıda izah edilen hususlar da gözetildiğinde başvurucunun iddia ve itirazlarının uyuşmazlığın neticesi ile doğrudan ilgili olduğu değerlendirilerek anılan itirazların yargı mercileri tarafından incelenmesi, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekmektedir. Bu itibarla başvurucunun uyuşmazlığın sonucu ile ilgili iddialarının ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanmadığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 150.000 TL maddi ve 150.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesine (E.2021/1249, K.2021/2452) iletilmek üzere Adıyaman İş Mahkemesine (E.2020/259, K.2021/256) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MİTHAT GÜVEN

B. No: 2022/28526 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/28526

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MİTHAT GÜVEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/28526)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Mithat GÜVEN

Vekili : Av. Aslıhan BARIŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin taşınmazın rayiç bedeline göre belirlenmesi talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ise kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Mithat Güven'in 23/3/2022 tarihinde yapılan bireysel başvurudan sonra 14/10/2023 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların

neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALAATTİN GÜNER

B. No: 2022/29013 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/29013

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALAATTİN GÜNER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/29013)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Alaattin GÜNER

Vekili : Av. Mehmet ÇAVDAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de bulunmaktadır.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) medya örgütlenmesi aracılığıyla darbe çağrısı yaptığının ve medya şirketlerine ait mal varlıklarının usulsüz olarak devredildiğinin tespiti neticesinde soruşturma başlatılmıştır. Başsavcılık o tarihte Cihan Medya Dağıtım A.Ş. (Şirket) Yönetim Kurulu üyesi olan başvurucuyu da FETÖ/PDY üyesi olduğu şüphesiyle soruşturmaya dâhil etmiştir.

3. Soruşturma kapsamında başvurucunun ByLock kullanıcısı olup olmadığı, Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) hesabının bulunup bulunmadığı araştırılmış ve yine Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) hizmet dökümü alınmıştır. Diğer taraftan Şirkete ait ticaret sicil ve gayrimenkul kayıtları ile banka hesap hareketleri de temin edilmiştir.

4. Soruşturma dosyasına sunulan "Ön Bağımsız Denetim Raporu"nda altı farklı taşınmazın Feza Gazetecilik A.Ş. tarafından Şirkete satıldıktan kısa süre sonra bu taşınmazların satıcı Feza Gazetecilik A.Ş.ye kiralandığı, satış işlemlerinin Şirketin cari hesaplarında para bulunmasına rağmen çekle yapıldığı, bu durumun varlıkların elden çıkarılmasına yönelik hileli işlem olarak değerlendirildiği, Şirket tarafından alınan 30/12/2014 tarihli karar uyarınca değer tespiti yapılmaksızın hisse satışına karar verildiği belirtilmiştir. Raporda ayrıca kanuna aykırı şekilde kâr payı dağıtımı yapıldığı ve Şirketin faaliyetini sürdürmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmiştir.

5. SGK kayıtları incelendiğinde, başvurucunun Şirket bünyesinde 6/3/2007-17/3/2016 tarihleri arasında çalışma kaydının bulunduğu anlaşılmaktadır. Başvurucu 31/3/2015 tarihinde ise Şirketin Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiş ve dağıtımdan sorumlu genel müdür olarak görev yapmıştır.

6. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 29/7/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu, soruşturma aşamasındaki beyanlarında 2007-2016 yılları arasında Şirkette dağıtım işi yaptığını, Şirkette bulunan binde iki oranındaki hissesini 2015 yılında devrettiğini, Şirketin örgütle bağlantısını bilmediğini, denetim raporunda muvazaalı olduğu belirtilen işlemlerden haberinin olmadığını, 17/25 Aralık olaylarından sonra çalışmasını profesyonel iş olarak devam ettirdiğini ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca örgüt üyesi olmadığını ve örgütün gazeteye verdiği talimatlardan da haberinin bulunmadığını beyan etmiştir.

7. Başvurucu, İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) huzurundaki ifadesinde ise Şirketin mal varlığının yönetimi konusunda yetkisinin olmadığını ve darbe girişimine kadar örgüt liderinin sadece eğitim faaliyeti yaptığını düşündüğünü beyan etmiştir. Hâkimlik başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma şüphesiyle 4/8/2016 tarihinde tutuklanmasına karar vermiştir. Başvurucunun ByLock kullanıcı kaydının olmadığına ve Bank Asya hesabının bulunmadığına dair yazı cevapları da dosyaya gönderilmiştir.

8. Başsavcılık, başvurucunun anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçundan cezalandırılması talebiyle 10/4/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle Şirket bünyesinde çalışan ve yönetici olarak da görev yapan başvurucunun FETÖ/PDY'nin amaçları doğrultusunda medya gücünü kullanarak örgüt faaliyetlerini sürdürdüğü, usulsüz işlemlerle kayyım tedbirini engellemek amacıyla Şirketin mali yapısına müdahale ettiği, genel müdür olan başvurucunun bu işlemlerden haberdar olmamasının mümkün görülmediği belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

9. İddianamenin kabulü ile açılan dava, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 24/4/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucuya ait ByLock kullanıcı kaydı ile Bank Asya hesabının araştırılmasına ve yine başvurucunun duruşma günü hazır edilmesine karar verilmiştir.

10. Yargılama yedi celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede başvurucunun savunması müdafi huzurunda alınmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak 2007-2016 yılları arasında Şirkette dağıtım direktörü olarak çalıştığını, çalıştığı Şirketin dağıtılan yayınların içeriğiyle ilgisinin bulunmadığını, görevinin gazeteleri bireysel ve kurumsal okuyuculara ulaştırmak olduğunu, satın alma konusunda yetkisinin bulunmadığını, belge ve çeklere de imza atmadığını beyan etmiştir. Başvurucunun müdafi, başvurucunun savunmalarına ek olarak isnat edilen eylemlerin başvurucunun dağıtımdan sorumlu genel müdür olduğu 31/3/2015

tarihi öncesini kapsadığını beyan etmiş; iddianamede belirtilen tiraj hilesi iddiası ile şirketler arasındaki ilişkinin ortaya konulabilmesi amacıyla bilirkişi incelemesi yapılmasını talep etmiştir. Mahkeme, başvurucuyla ilgili olarak Bank Asya hesap kayıtları ile ByLock kullanıcı kaydının bulunup bulunmadığının araştırılması amacıyla celseyi ertelemiştir.

11. Devam eden üç celsede diğer sanıkların savunmaları alınmış, aynı zamanda Bank Asya ve ByLock kayıtlarına ilişkin yazı cevaplarının dönüşü beklenmiştir. Beşinci celsede başvurucu hakkında ByLock kaydına rastlanmadığına ve yine başvurucunun Bank Asya hesabının bulunmadığına dair yazı cevapları dosyaya gönderilmiştir. Cumhuriyet savcısı bu celsede sunmuş olduğu esas hakkındaki mütalaasında, başvurucunun 2007 yılında çalışmaya başladığı Şirkette 31/3/2015 tarihinde Yönetim Kurulu üyesi olduğu, Şirkete kayyım atanması tedbirinden önce yapılan muvazaalı taşınmaz devir ve kiralama işlemlerinden haberinin olduğu iddiasıyla silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir. Mahkeme, bu celsede ayrıca başvurucuya isnat edilen eylemler ile diğer sanıklara isnat edilen eylemler arasında fiili ve hukuki irtibat bulunmadığı gerekçesiyle başvurucu ve bir kısım sanık hakkındaki kovuşturmanın dosyadan tefrikine karar vermiştir.

12. Başvurucu; tefrik edilen dosya kapsamında son celsede yapmış olduğu savunmasında, çalıştığı Şirketin sadece gazete dağıtım işi yaptığını ve başka bir görevinin olmadığını beyan etmiştir. Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu işlediğini sabit kabul ederek 4 yıl 12 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme gerekçeli kararın tüm sanıklarla ilgili değerlendirme içeren kısmında, FETÖ/PDY güdümündeki Feza Gazetecilik A.Ş.nin cezai ve mali soruşturmaları etkisiz kılmak amacıyla bir kısım mal varlığını muvazaalı olarak Şirkete devrettiğini, devir sonrasında ise Şirketin bu taşınmazları Feza Gazetecilik A.Ş.ye düşük bedellerle kiraladığını kabul etmiştir. Gerekçeli kararın başvurucuyla ilgili değerlendirme içeren kısmı ise şu şekildedir:

"Sanığın [başvurucu] Cihan Medya Dağıtımda [Şirket] çalıştığı, 17/25 süreci sonrasında 31.3.2015 tarihinde Yönetim Kurulu üyeliğine seçildiği anlaşılmıştır.

Sanık savunmasında atılı suçlamaları reddetmiş ve özetle, iddianameye konu muvazaalı eylemlerde kendisinin bir katılımının olmadığı, zaten bu konularda imza yetkisinin de olmadığını beyan etmiştir.

Tüm dosya kapsamından sanığın muvazaalı işlemlere iştirak ettiğine ya da örgüt üyesi olduğuna dair somut, kesin ve her türlü şüpheden uzak delil elde edilememiştir. Ancak sanığın Cihan Medya Dağıtım A.Ş. de yönetim kurulu üyesi olarak görev yapması, bu göreve 31.3.2015 tarihinde seçilmesi, yönetim kuruluna seçildiği tarih itibariyle FETÖ yapılanmasının amaç ve hedefini bilebilecek durumda olması, çalışan statüsünden farklı olarak 17/25 sürecinden sonra FETÖ ile iltisaklı bir şirketin yönetiminde görev alması nedenleriyle sanığa atılı eylemin hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir. "

13. Başvurucu ve müdafi istinaf dilekçelerinde diğerlerinin yanı sıra gerekçeli kararın hukuki vasıflandırmayı içermediğini, deliller kısmında açıklanan belgelerin kişiselleştirilmediğini ve gerekçenin yeterli olmadığını belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) 13/2/2019 tarihinde kesin olarak esastan reddedilmiştir. Mahkeme, başvurucu hakkındaki kararla ilgili kesinleşme şerhi düzenlemiş ve infaz işlemlerinin yapılması amacıyla kararı Başsavcılığa

göndermiştir.

14. Başvurucu 25/10/2019 tarihinde Mahkemeye başvurarak 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun gereğince temyiz kanun yoluna başvurma imkânının tanındığı gerekçesiyle infazın durdurulmasını talep etmiştir. Mahkeme 30/10/2019 tarihli ek kararıyla başvurucu hakkındaki hükmün infazının durdurulmasına karar vermiştir.

15. Başvurucu, sunmuş olduğu temyiz dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra gerekçeli kararın esasa ilişkin savunmalarını karşılamadığını ve gerekçenin bireyselleştirilmediğini belirtmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararını 23/11/2021 tarihinde onamıştır.

16. Başvurucu, nihai hükmü 4/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu; Yönetim Kuruluna seçilmiş olmasının silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu ne şekilde oluşturduğuna, Yönetim Kurulunun hangi kararlarına katıldığına ve hangi eylemlerinin yardım suçu için delil kabul edildiğinin ortaya konulmasına ilişkin olarak aşamalarda ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili itiraz ve savunmalarına Mahkeme ve kanun yolu incelemesi aşamasında ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yargılama mercilerinin gerekçeli karar yükümlülüğünün yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı olarak yanıt vermesi gerektiği şeklinde anlaşılamayacağı, gerekçeli karardan davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğunun tespit edilebildiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formdaki şikâyetleriyle aynı doğrultuda açıklamalarda bulunmuştur.

21. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı çerçevesinde incelenmiştir.

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması

gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48; Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

24. Somut olayda, istinaf ve temyiz denetiminden geçerek kesinleşen gerekçeli karara göre başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan mahkûm olmasında Mahkeme "...sanığın Cihan Medya Dağıtım A.Ş. de yönetim kurulu üyesi olarak görev yapması, bu göreve 31.3.2015 tarihinde seçilmesi, yönetim kuruluna seçildiği tarih itibariyle FETÖ yapılanmasının amaç ve hedefini bilebilecek durumda olması[na]" dayanmıştır. Diğer taraftan Mahkeme, başvurucunun sabit kabul edilen söz konusu eylemlerinin silahlı terör örgütüne üye olma suçunu oluşturmama gerekçesini ise "...sanığın muvazaalı işlemlere iştirak ettiğine ya da örgüt üyesi olduğuna dair somut, kesin ve her türlü şüpheden uzak delil elde edilememesi" şeklinde açıklamıştır (bkz. § 12).

25. Başvurucu; yargılamanın tüm aşamalarında sunduğu savunmalarında, denetim raporunda muvazaalı olduğu belirtilen işlemlerden haberi olmadığını, taşınmaz ve araç satışlarıyla ilgisi bulunmadığını, söz konusu işlemlerde imzasının yer almadığını, şirket satın alma konusunda yetkisi bulunmadığını, Şirkette sadece binde iki oranında hissesi olduğunu, belge ve çeklere imza atmadığını ileri sürmüştür (bkz. §§ 6-10).

26. Yargıtay kararlarında; FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu tespit edilen Şirkette imza yetkisi bulunmayan ve dosyaya yansıyan başkaca eylemi de olmayan sanığın örgüte yardım etme kastıyla hareket ettiğinin kabul edilemeyeceği [bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2021/14607, K.2023/1438], örgüte müzahir derneğin yönetim kurulunda yer alma ve şirket ortaklığı dışında başkaca faaliyetin tespit edilememesi hâlinde suçun unsurlarının oluşmayacağı [bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 24/4/2024 tarihli ve E.2024/3420, K.2024/5628] ve yine sanığa güvenilerek bedelsiz olarak örgütle irtibatlı şirketin hissesinin devredildiği olay kapsamında ByLock kullanıcısı olmayan ve örgütsel bir konumu da tespit edilemeyen, örgütsel içeriği belirlenemeyen sohbetlere katılmak dışında bir faaliyeti de saptanamayan sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği [bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 23/9/2024 tarihli ve E.2023/14329, K.2024/10518] ifade edilmiştir.

27. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Ancak başvurucunun savunmasına ilişkin olarak Şirketi temsil ve imza yetkisinin bulunmadığına, taşınmaz ve araç devirleriyle ilgili kararlardan haberdar olmadığına dair sübuta, ceza hukukunun temel prensiplerine ve Yargıtay uygulamasına temas eden, kararın sonucunu

değiştirebilecek nitelikteki savunma ve itirazları hakkında gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak somut değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 12).

28. Son olarak Mahkemece bir taraftan başvurucunun Yönetim Kurulunda bulunduğu Şirketin kayyım tedbiri öncesinde gerçekleştirdiği belirtilen muvazaalı taşınmaz ve araç alım satımı gibi işlemlere katılmadığı kabul edilmesine rağmen diğer taraftan başvurucunun Şirketin Yönetim Kurulunda görev alması örgüte yardım olarak kabul edilmiştir. Bu durumda Mahkemenin başvurucunun Şirketin Yönetim Kurulunda görev alma statüsü dışında hangi eylemlerinin örgüte yardım kapsamında kabul edildiğini gerekçede tartışmasız bir şekilde ortaya koyduğu da söylenemeyecektir.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkına, hakkaniyete uygun yargılanma hakkına, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine, masumiyet karinesine, suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

31. Başvurucunun;

i. Müdafi ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşme yapılmaması nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği iddiasının müdafi ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşülememesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği dikkate alınarak Orhan Patarya ([GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021, § 61) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

ii. Örgütle irtibatlı şirkette çalışmasının mahkûmiyet kararında delil olarak kullanılması nedeniyle çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Serkan Acar ([1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 22-25) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle,

iii. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri, masumiyet karinesi ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/33, K.2018/78) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VAHDETTİN KAPLAN

B. No: 2022/36479 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/36479

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

VAHDETTİN KAPLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/36479)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Vahdettin KAPLAN

Vekili : Av. Mehmet İhsan AYTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma tazminatının ödenmemesi ve değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ise kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Vahdettin Kaplan'ın 30/3/2022 tarihinde yapılan bireysel başvurudan sonra 1/10/2024 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların

neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEYDA EROL VE ŞEYDA SUMRU EROL

B. No: 2022/36692 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/36692

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEYDA EROL VE ŞEYDA SUMRU EROL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/36692)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucular : 1. Şeyda EROL 2. Şeyda Sumru EROL

Vekili : Av. Sibel HASDEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen teknik yöntemlerle takip kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Ahmet Hakan Erol aleyhine 6284 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince teknik araç ve yöntemlerin (elektronik kelepçe) 1 ay süreyle uygulanmasına Manisa 1. Aile Mahkemesince 7/2/2022 tarihinde karar verilmiştir. Bu karara karşı yapılan itiraz Manisa 2. Aile Mahkemesince (itiraz mercii) 21/2/2022 tarihinde reddedilmiştir.

3. Başvurucu, nihai kararı 26/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 23/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvurucu Ahmet Hakan Erol bireysel başvurudan sonra 5/8/2023 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucunun mirasçıları, başvuruyu devam ettirmek istediklerini 16/5/2025 tarihli dilekçe ile bildirmiştir. 16/5/2025 tarihli dilekçe ile diğer mirasçı Lütfi Yiğit Erol'un yurt

dışında olduğu beyan edilerek vekâletnamesini sunmak için süre talep edilmiş ise de karar tarihine kadar geçen sürede adı geçene ait vekâletname sunulmamıştır. Bu nedenle vekâletnamesi sunulan mirasçılar başvurucu kabul edilerek başvuru incelenmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucular, esaslı iddialarının itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünün ekinde yer alan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yazısında teknik yöntemlerle takip kararının uygun bulunduğu ifade edilmiştir.

7. Başvurucular, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvurucuların adil yargılanma hakkı kapsamındaki şikâyetlerinin özünün gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine yönelik olduğu anlaşıldığından başvuru gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Salih Söylemezoğlu ([1. B.], B. No: 2013/3758, 6/1/2016) ve Erdal Türkmen ([2. B.], B. No: 2016/2100, 4/4/2019) kararlarında incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararlarda Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı gereği itiraz merciince başvurucunun beyan ve delillerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve karşılanması gerektiğini belirterek söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

11. Masumiyet karinesinin, şeref ve itibar hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarının gerekçeli karar hakkı bağlamında adil yargılanma hakkı yönünden ihlal sonucuna ulaşılması nedeniyle incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

14. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için ihlalin niteliği dikkate alınarak başvuruculara manevi zararları karşılığında net 7.500 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Manisa 2. Aile Mahkemesine (2022/29 D.İş, K.2022/29 D.İş) iletilmek üzere Manisa 1. Aile Mahkemesine (2022/140 D.İş, K.2022/145) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara net 7.500 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET VEHBİ DÜZ

B. No: 2022/40005 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/40005

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET VEHBİ DÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/40005)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportörler : Duygu BAKAY Ali KOZAN

Başvurucu : Mehmet Vehbi DÜZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açılan alacak davasında sonuca etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, alacak davasına ilişkin yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının, ceza yargılaması neticesinde verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı kanun yolunun kapalı olması nedeniyle de mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu; sosyal yardım ve inceleme görevlisi olarak Çınar Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (Kurum) bünyesinde 2004 yılında çalışmaya başlamış, en son Kurum müdürü olarak görev yapmaktayken hakkında başlatılan soruşturma kapsamında 16/11/2009 tarihinde gözaltına alınmış, 17/11/2009 tarihinde ise hem tutukluluğuna karar verilmiş hem de iş akdi sona erdirilmiştir.

A. Ceza Yargılamasına İlişkin Süreç

3. Çınar Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından yürütülen soruşturmada 9/3/2010 tarihinde tahliye edilen başvurucu ile kurum personeli olarak çalışan İ.B. ve A.Ö. hakkında resmî belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçundan iddianame hazırlanmıştır.

4. Başsavcılığın iddianame kapsamında ileri sürdüğü iddialar şu şekildedir:

- Para yardımı yapılan kişiler hakkında tutulan çizelgelerde yardım alan toplamda yetmiş kişinin isimlerinin karşısında aldıkları yardım miktarı ile imza ya da parmak izleri bulunduğu, yapılan kriminal incelemelerde parmak izleri ve imzaların büyük çoğunluğunun bu kişilere ait olmadığı, imzaların bir kısmının başvurucu ile İ.B. ve A.Ö. tarafından atıldığı, parmak izlerinin de yine İ.B. ve A.Ö.ye ait olduğu,

- Çizelgede adı olan kişilerin bir kısmının tanıklığı sırasında verdiği beyanlarında imzaların ya da parmak izlerinin kendilerine ait olmadığını, böyle bir yardım almadıklarını belirttikleri,

- Kayıtlarda inşaat yardımı yapıldığı gösterilen bir kısım kişilerin beyanlarında böyle bir yardım almadıklarını belirttikleri ayrıca mütevelli heyeti kararı olmadığı hâlde bir kısım kişilere yardım yapıldığının tespit edildiği.

5. Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) nezdinde görülen yargılamada 18/12/2013 tarihli karar ile başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik suçundan 10 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) ayrıca başvurucunun dolandırıcılık suçundan da 2 yıl 9 ay 10 gün hapis ve 20.820 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucu, HAGB kararına karşı itiraz etmiş ise de 13/10/2017 tarihli kararla itirazın reddine hükmedilmiştir. Başvurucu, dolandırıcılık suçu yönünden kurulan hükme karşı da temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay (kapatılan) 15. Ceza Dairesi tarafından yapılan incelemede sanıkların suç kastı ile hareket ettiklerine yönelik mahkûmiyetlerine yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin, inandırıcı delil bulunmadığı kanaatine varılmış; bu kapsamda beraat yerine mahkûmiyet kararı verilmesi bozma sebebi yapılmıştır.

7. Söz konusu kararın gerekçesinde mütevelli heyeti tarafından çeşitli tarihlerde alınan kararlar doğrultusunda çizelgelerde ismi yer alan ihtiyaç sahipleriyle ilgili yapılan incelemede bu kişilerin fakir ve yardıma muhtaç oldukları, Kaymakamlık tarafından bu şahıslara ev ziyareti yapılarak kişi başına 250 TL nakdi yardımda bulunulmasına ve nakdi yardımın da bu kişilere verilmek üzere mutemet olarak vakıf memuru sanık A.Ö.ye ödenmesine karar verildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda dosya içinde bulunan fotoğraflar incelendiğinde bir kısım ihtiyaç sahiplerine hane ziyaretleri yapıldığı ve kapalı zarf içinde para verilirken fotoğraflar çekildiği, bu kişilerin bir kısmının nakdi yardımı aldığını, bir kısmının ise hatırlayamadığını beyan ettiği tespit edilmiştir. İnşaat yardımıyla ilgili olarak yapılan değerlendirmede ise mütevelli heyeti tarafından belirlenen kişilere evlerinin bakım ve onarımı için inşaat malzemelerinin alınması yönünde karar alındığı, bu kapsamda alınan malzemelerin fatura karşılığı bedellerinin gönderilmesi için bankaya talimat verildiği ve şirket yetkilileri tarafından paranın çekildiği, listede adı geçen kişilerin de ifadelerinde bahsi geçen şekilde yardım aldıklarını beyan ettikleri belirtilmiştir.

8. Ceza Mahkemesi bozmaya uymak suretiyle dolandırıcılık suçu yönünden başvurucunun beraatine karar vermiş ve bu karar temyiz incelemesinden geçerek 2/4/2018 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, dolandırıcılık suçundan verilen beraat kararının sahtecilik suçu yönünden kurulan hükmün de bozulmasını gerektirdiğini zira her iki isnadın aynı maddi olaya dayandığını iddia ederek HAGB kararına karşı kanun yararına bozma talebinde bulunduğunu ancak talebinin reddedildiğini belirtmiştir.

B. İşçilik Alacakları Davasına İlişkin Süreç

10. Başvurucu, beraat kararının kesinleşmesinin akabinde Çınar Asliye Hukuk Mahkemesi (iş mahkemesi sıfatıyla) (Hukuk Mahkemesi) nezdinde işçilik alacaklarına ilişkin dava açmıştır. Dava dilekçesinde ceza yargılaması neticesinde beraat ettiğini belirten başvurucu, feshin haksız olduğunu ileri sürerek kıdem tazminatı ile ihbar tazminatının yanı sıra diğer alacak kalemlerinin tarafına ödenmesini talep etmiştir. Kurum ise cevap dilekçesinde başvurucunun Kuruma karşı dolandırıcılık suçunu işlediği şüphesiyle tutuklandığını, bunun üzerine iş akdinin 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi gereği feshedildiğini ifade etmiştir. Ayrıca tüm suçlar açısından beraat kararı verilmiş olması hâlinde bile bu durumun Hukuk Mahkemesini bağlamayacağı, başvurucunun gerçekleştirdiği eylemin işveren açısından güven sarsıcı nitelikte olduğu ileri sürülmüştür.

11. Hukuk Mahkemesi 26/2/2021 tarihli kararıyla davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucu hakkında yürütülen ceza yargılaması sürecine değinen Mahkeme; başvurucunun söz konusu eyleminin işverene karşı doğruluk ve bağlılık kurallarına aykırı bir davranış olduğunu, bu koşullar altında işverenden iş akdini objektif olarak sürdürmesinin beklenemeyeceğini belirterek haklı sebeple fesih yapıldığı kanaatine varmıştır.

12. Başvurucu, gerekçeli karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; sahtecilik suçundan verilen mahkûmiyet kararının hatalı olduğunu zira dolandırıcılıktan verilen beraat kararının esasen sahtecilik iddialarını da doğrudan ilgilendirdiğini ancak HAGB kararı verilmesi nedeniyle kanun yolu kapalı olduğu için bu şekliyle kesinleştiğini ileri sürmüştür.

13. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 3/3/2022 tarihli kararı ile istinaf talebinin esastan reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde bir kısmı ceza mahkemesi kararıyla sübut bulan başvurucunun hukuka aykırı eylemlerinin taraflar arasındaki güven ilişkisini temelinden çökertecek ağırlıkta olduğu, iş akdinin bu sebeple ve haklı nedenle feshedildiği kanaatine varmıştır.

14. Başvurucu, nihai kararı 10/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu; resmî belgede sahtecilik suçu ile dolandırıcılık suçlamalarının aynı eyleme dayandığını, bu kapsamda dolandırıcılıktan verilen beraat kararının esasen sahtecilik suçlamasına da tesir ettiğini fakat HAGB kararına karşı itiraz dışında gidilebilecek bir kanun yolu olmadığı için kararın kesinleştiğini ayrıca HAGB kararının hukuki bir sonucunun bulunmadığını ve hükme esas alınamayacağını belirtmiştir. Tutukluluk tedbiri ancak belli bir süreyi geçtikten sonra feshe konu olabilecekken somut olayda tutuklandığının ertesi günü işten çıkarıldığını ifade eden başvurucu, suç kastı ile hareket etmediğinin Yargıtay kararları ile ortaya konulduğu hâlde HAGB kararının feshe dayanak yapılmasının haksız ve keyfî olduğunu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri,

Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvuru gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

20. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

21. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de Yargıtay içtihadında kabul edildiği üzere şüphenin işçinin kişiliğinden kaynaklanması, bunun da ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekir (birçok sayıda karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956; 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararları). Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir (Delil Metin [2. B.], B. No: 2019/1419, 18/1/2023, § 32).

22. Bu itibarla şüphe feshi gerekçesiyle iş akdinin sonlandırıldığı davalarda özellikle işvereni fesih sonucuna götüren hususların aydınlatılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda şüpheye neden olan durum veya olayın/vakıanın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanması, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada mahkemelerce söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi keyfîliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir. Söz konusu kriterlerin -özellikle millî güvenlik ile ilgili hususlarda- esnek değerlendirilebileceği düşünülse dahi bu durumda da makul ve hakkaniyetli bir şekilde mevzunun ele alınması hem işçi yönünden hem işveren yönünden adil bir denge kurulması icap etmektedir (Delil Metin, § 35).

23. Ceza yargılamasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin başvurucunun sözleşmesinin feshedilmesine olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. Mahkeme tarafından ceza soruşturmasında yer alan verilerin sözleşmenin feshedilmesine olan etkisinin ortaya konulması gerekmektedir (Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 35).

24. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda Hukuk Mahkemesi kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır (Diren Taş, § 36).

25. Başvuruya konu olayda başvurucu hakkında müdür statüsünde çalıştığı Kuruma karşı resmî belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını işlediğinden bahisle ceza soruşturması başlatıldığı, akabinde bu duruma istinaden iş akdinin feshedildiği görülmektedir. Yürütülen ceza yargılaması neticesinde dolandırıcılık suçundan beraatine hükmedilen başvurucunun sahtecilik suçundan HAGB'ye karar verildiği anlaşılmıştır. Yargı makamlarının kararlarında ise ceza yargılaması süreci anlatılarak işçi ile işveren arasındaki güvenin bozulmasında eylemin niteliğinin dikkate alındığı görülmüştür. Ayrıca ceza yargılamasında yer alan olguların başvurucunun yapacağı göreve olumsuz etkisi irdelenmemiştir. Ancak eylemin niteliğine atıfta bulunulması yeterli olmayıp ceza yargılamasına konu olay ve olgular da yargı makamlarınca irdelenmelidir. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni masumiyet karinesi de gözetilmek suretiyle ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır.

26. Netice itibarıyla yargı makamlarının gerekçeli kararlarında, işveren yönünden başvurucu ile işveren arasındaki güven ilişkisinin sarsılmasına neden olan olay ve olgulara dair yeterli inceleme ve araştırma yapılmadığı, başvurucunun yargılamanın esasına tesir eder nitelikteki iddia ve itirazlarının incelenmediği ve bu iddiaların karşılanmadığı görülmüştür.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin

olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu; dolandırıcılık suçundan verilen beraat kararının sahtecilik suçlamasına da tesir ettiğini, HAGB kararına karşı itiraz dışında gidilebilecek bir kanun yolu olmadığı için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından kanun yararına bozma talebinde bulunduğunu ancak talebinin reddedildiğini belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

33. Başvurucunun şikâyetlerinin 13/10/2017 tarihli itirazın reddi kararı ile kesinleşen HAGB kararına ilişkin olduğu, itirazın reddine dair nihai kararın ise 24/10/2017 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edildiği tespit edilmiştir. Bu durumda başvurucunun tespit edilen öğrenme tarihinden itibaren otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 8/4/2022 tarihinde başvuru yaptığı anlaşılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

38. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Çınar Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/259, K.2021/57) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DERYA ARI AKÇA

B. No: 2022/50838 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/50838

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DERYA ARI AKÇA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/50838)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Derya ARI AKÇA

Vekili : Av. Venüs KIRANĞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yıllık izin alacağına ilişkin talebin zamanaşımı gerekçe gösterilerek reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, kararın gerekçesinin yetersiz olduğu nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Davadan Önceki Süreç

2. Başvurucu, işçi olarak çalışmaktayken iş akdini 15/12/2014 tarihinde feshetmiştir. Başvurucu, işverenler aleyhine aralarında muvazaalı ilişki olduğu iddiasıyla fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. maddesi gereğince 7/4/2016 tarihinde Zonguldak 2. İş Mahkemesinde (Mahkeme) belirsiz alacak davası açmıştır. Başvurucu; kıdem tazminatı, ücretli izin alacağı, ücret ve fark ücret alacağı talep etmiştir. Her bir alacak kalemi bakımından ayrı ayrı 1 TL'lik talepte bulunmuştur.

3. 20/9/2016 tarihli duruşmada davalılardan C.G. Şirketine tebliğ yapılamadığı gerekçesiyle ticaret sicil müdürlüğüne bu şirketin adresinin tespiti için müzekkere yazılmasına, ön

inceleme duruşmasının taraf teşkilinin sağlanmasından sonra yapılmasına karar verilmiştir. 13/12/2016 tarihli duruşmada ticaret sicil müdürlüğüne yazılan müzekkere cevabına göre davalı C.G. Şirketine kayyım atandığı tespit edilmiş ve tebligatların kayyıma yapılmasına karar verilmiştir.

4. 14/3/2017 tarihli duruşmada kayyımların adresinin tespit edilememesi nedeniyle tebligat çıkartılamadığı belirtilmiş ve kayyım adreslerinin Zonguldak Sulh Ceza Hâkimliğinden sorulmasına, ticaret sicil müdürlüğüne de şirketin aktif olup olmadığı ve ortaklarının kim olduğu hususunda müzekkere yazılmasına karar verilmiştir. Ayrıca diğer davalı üniversite hastanesinin cevap dilekçesinde bildirdiği ihbar olunan O. Şirketine de tebligat çıkartılmasına karar verilmiştir.

5. Zonguldak Sulh Ceza Hâkimliğinin 17/3/2017 tarihli yazı cevabında kayyım atanmasına ilişkin dosyalarda gizlilik kararı olduğu ve sadece isimden sorgulama yapılamadığı, Zonguldak Başsavcılığından bilgi sorulması gerektiğine işaret edilmiştir. 16/5/2017 tarihli duruşmada kayyımlarla ilgili olarak bu kez önceki ara karar gereğince Zonguldak Başsavcılığına müzekkere yazılmasına, başvurucuya da elden takip yetkisi verilmesine karar verilmiştir.

6. Başvurucu 25/5/2017 tarihli beyan dilekçesinde araştırmaları neticesinde savcılıkta kayyım atamasına ilişkin böyle bir kararın olmadığını bildirmiştir. Anılan dilekçede davalı C.G. Şirketinin ünvan değiştirdiği, yeni ünvanının C.E. olduğu, asliye ticaret mahkemesi kararı ile şirkete kayyım atandığı belirtilmiştir. 19/7/2017 tarihli duruşmada başvurucunun beyan dilekçesi uyarınca kayyımların adres ve bilgileri için ilgili asliye ticaret mahkemesine müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

7. 14/11/2017 tarihli duruşmada kayyımlara ayrı ayrı dava dilekçesi ve ekleri ile duruşma gününün tebliğ edilmesine ve ön inceleme duruşmasının bir sonraki celse yapılmasına karar verilmiştir. 19/12/2017 tarihli duruşmada kayyımlara çıkarılan tebligatların dönmediği tespit edilmiş ve müstemir yetkili hâkimin izinli olması nedeniyle dosyanın incelemeye alınmasına karar verilmiştir.

8. 28/12/2017 tarihinde davalı müflis C.E. Şirketi adına iflas idare memurluğu tarafından cevap dilekçesi sunulmuştur. 16/1/2018 tarihli duruşmada taraf teşkili sağlanmış ve ön inceleme duruşması yapılmıştır. 4/4/2018 tarihli duruşmada tanıklar dinlenmiş ve emsal işçi olup olmadığı ile ilgili diğer davalı Bülent Ecevit Üniversitesi Rektörlüğüne müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

9. 13/6/2018 tarihli duruşmada dosyanın hesap bilirkişisine gönderilmesine karar verilmiştir. 5/9/2018 tarihinde bilirkişi raporu dosyaya sunulmuştur. Bu rapora göre başvurucunun 13.504,32 TL kıdem tazminatı, 6.130,80 TL yıllık izin ücreti alacağı olduğu tespit edilmiştir. Ücret fark alacağının olmadığı belirlenmiştir.

10. 12/9/2018 tarihli duruşmada bilirkişi raporunun C.E. Şirketine tebliğine, başvurucu ve diğer davalı rektörlüğe ise bilirkişi raporuna karşı beyanda bulunmak üzere süre verilmesine karar verilmiştir. Başvurucu 13/9/2018 tarihli dilekçesi ile bilirkişi raporunu kabul etmediğini beyan etmiştir. 6/11/2018 tarihli duruşmada tarafların rapora itirazlarının reddine ve davalı C.E.nin mazeretinin son kez kabulüne karar verilmiştir.

11. 26/12/2018 tarihli duruşmada başvurucu; talebimiz gibi karar verilsin şeklinde beyanda bulunmuştur. Mahkeme, taleple bağlı kalarak 1 TL kıdem tazminatına, 1 TL yıllık izin ücretine hükmetmiş; fark ücret ve ücret talebi alacağının ise reddine karar vermiştir.

Mahkeme, ayrıca fazlaya ilişkin hakların saklı tutulmasına karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde, dava belirsiz alacak davası olarak açılmış ise de başvurucunun muvazaa iddiaları dikkate alınarak dava konusu alacakların davadan önce hesaplanması ve tespiti mümkün olmadığından başvurucunun hukuki yararı olduğu, bu nedenle davanın usulden reddedilmediği tespiti yapılmıştır.

12. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 4/12/2019 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Bu karar başvurucuya 20/12/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

13. Başvurucu bilirkişi raporunda tespit edilen kıdem tazminatı ve yıllık izin ücreti alacağı için 27/12/2019 tarihinde arabulucuya başvurmuş ancak anlaşma sağlanamamıştır. Başvurucu 5/6/2020 tarihinde hüküm altına alınmayan 13.503,32 TL kıdem tazminatı, 6.129,80 TL yıllık izin ücreti alacağı için dava açmıştır.

14. 15/10/2020 tarihli duruşmada Mahkeme, davalı şirket yönünden dava dilekçesi ve eklerinin ve duruşma gününün tebliğine karar vermiştir.

15. 24/12/2020 tarihli ön inceleme duruşmasında Mahkeme 13.503,32 TL kıdem tazminatına hükmetmiş, yıllık izin ücreti alacağının ise zamanaşımından reddine karar vermiştir. Mahkemenin yıllık izin ücreti alacağı ile ilgili olarak gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacının yıllık izin talebine ilişkin olarak; Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin eski bir çok kararında yıllık izin ücreti alacaklarının 818 sayılı Borçlar Kanunu döneminde doğmuş olması halinde 5 yıllık zamanaşımına tabi olduğu, iş sözleşmesinin feshi ile muaccel olup dönemsel bir nitelik taşımadığından 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu uygulaması yönünden ise 10 yıllık genel zamanaşımına tabi olduğu belirtilmiştir. Ancak Yargıtay 22. Hukuk ve 9. Hukuk Dairelerinin birleşmesinden sonra Eylül 2020 tarihinde yayımlanan görüşlerde ise eski ve yeni Borçlar Kanunu ayrımı yapılmaksızın ücret niteliği ağır basan yıllık izin alacaklarının 5 yıllık zamanaşımı süresine tabi olacağı açıklanmış, bu şekilde Daireler arasında oluşan görüş ayrılığı giderilmiştir. Somut olayda davacının iş akdinin 15/12/2014 tarihinde sona erdiği, iş bu davanın ise 05/06/2020 tarihinde açıldığı, feshin üzerinden 5 yıllık zamanaşımı süresi geçtiği, davalının cevap dilekçesine karşı süresinde ileri sürdüğü zamanaşımı defi dikkate alındığında dava konusu yıllık izin alacaklarının zamanaşımına uğradığı anlaşılmakla bu talebin reddine karar verilmiştir."

16. Başvurucu, karara karşı istinaf kanın yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 8/3/2022 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Kararın gerekçesinde; yıllık izin alacağı ile ilgili olarak iş akdinin fesih tarihi olan 15/12/2014 ile daha önce dava konusu edilmeyen kısım yönünden ek davanın açıldığı 5/6/2020 tarihi arasında izin ücreti yönünden beş yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu, arabuluculuğa başvuru tarihi olan 27/12/2019'da da zamanaşımı süresinin geçtiği, duran sürenin etkisinin bulunmadığı değerlendirmesi yapılmıştır.

17. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesine 28/4/2023 tarihinde kararın maddi hata ile verildiğine dair dilekçe sunmuştur. Bu dilekçede 25/10/2017 tarihinden önce işten ayrılanlar için yıllık izin ücreti ve tazminatlar bakımından zamanaşımı süresinin on yıl olduğunun

kanunlarda açık olduğu ileri sürülmüştür. Bölge Adliye Mahkemesi 3/5/2023 tarihli ek kararla talebi reddetmiştir.

18. Başvurucu, nihai kararı 29/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 27/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu 7/4/2016 tarihinde açtığı ilk dava yönünden alacak kalemleri ihtilaflı olduğu için bu davanın sonucunu beklemek zorunda kaldığını, bu davanın üç yıl sekiz ay sonra Bölge Adliye Mahkemesinden döndüğünü, dava açılırken zamanaşımı süresinin on yıl olduğunu ileri sürmüştür. Kararların dayanağının ilke kararları değil kanun olması gerektiğini, zamanaşımının on yıl yerine beş yıl uygulanmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Başvurucu; istinafta geçen süreler dikkate alındığında beş yıllık zamanaşımı süresinin zaten geçtiğini, davasını ilke kararının alınmasından önce açtığını, davanın açıldığı tarihte on yıllık zamanaşımı süresinin yürürlükte olduğunu, hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

22. Başvuru konusu olayda yıllık izin alacağı yönünden davanın zamanaşımı gerekçesiyle reddedilerek esasının incelenmemesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır. Hak arama özgürlüğüne yapılan bu müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara (kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama) uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Mahkeme gerekçesinde yıllık izin alacağının beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu değerlendirmesini yapmıştır. Bu değerlendirmenin kanuni dayanağı ise 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 147. maddesinin birinci fıkrasıdır. Dolayısıyla anılan kanun hükmü gözetildiğinde başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmüştür. Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu dolayısıyla müdahalenin meşru bir amacının bulunduğu da açıktır. Bununla birlikte mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Öncelikle elverişlilik ve gereklilik yönünden tartışılması gereken bir husus bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken husus müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

23. Eldeki olayda başvurucu ilk olarak kıdem tazminatı, ücretli izin alacağı, ücret ve fark ücret alacağı için her bir alacak kalemi bakımından ayrı ayrı 1 TL olmak üzere belirsiz alacak davası açmıştır. Bu davada alınan ve dosyaya 5/9/2018 tarihinde sunulan bilirkişi

raporunda başvurucunun 13.504,32 TL kıdem tazminatı, 6.130,80 TL yıllık izin ücreti alacağı olduğu tespit edilmiştir. Mahkeme taleple bağlı kalarak 1 TL kıdem tazminatına, 1 TL yıllık izin ücretine hükmetmiştir. Bu kararın kesinleşmesi üzerine başvurucu bakiye alacakları için bireysel başvuruya konu davayı açmıştır. Mahkeme 13.503,32 TL kıdem tazminatına hükmetmiş, yıllık izin ücreti alacağının ise zamanaşımından reddine karar vermiştir.

24. Başvurucu ilk dava yönünden alacak kalemleri ihtilaflı olduğu için bu davanın sonucunu beklemek zorunda kaldığını, bu davanın üç yıl sekiz ay sonra Bölge Adliye Mahkemesinden döndüğünü, zamanaşımı süresinin bu aşamada dolduğunu, dava açılırken zamanaşımı süresinin on yıl olduğunu ileri sürmüştür.

25. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 126. maddesinin üçüncü bendinde işçilerin ücretleri hakkındaki davalarda beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kanun yerine 1/7/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Kanun'da ise 818 sayılı mülga Kanun'un 126. maddesinin üçüncü bendine yer verilmemiştir. Bu sebeple Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, bir dönem içtihatlarında yıllık izin ücreti alacağının 6098 sayılı Kanun'un 146. maddesi gereğince on yıllık zamanaşımı süresine tabi olacağı değerlendirmesini yapmıştır (Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 3/10/2012 tarihli ve E.2010/22816, K.2012/32961 sayılı kararı). Yargıtay (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesi ise ücret niteliği ağır basan işçilik alacaklarında, 6098 sayılı Kanun'un 147. maddesinin birinci fıkrası uyarınca beş yıllık zamanaşımının uygulanabileceği değerlendirmesinde bulunmuştur (Yargıtay (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesinin 19/2/2020 tarihli ve E.2020/538, K.2020/2873 sayılı kararı). 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 15. maddesi ile 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'na eklenen ek 3. madde ile yıllık izin ücretinin beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu kesin bir biçimde hüküm altına alınmıştır. Bu madde ise 25/10/2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

26. Bireysel başvuruya konu uyuşmazlık ise 1/7/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Kanun ile 4857 sayılı Kanun'un 25/10/2017 tarihinde yürürlüğe giren ek 3. maddesi arasındaki dönemde feshedilen iş sözleşmelerinde, yıllık izin ücreti alacağı yönünden zamanaşımı süresinin beş yıl ya da on yıl olup olmayacağı hususunda toplanmaktadır.

27. Önceki paragrafta (bkz. § 25) işaret edildiği üzere Yargıtay 9. Hukuk Dairesi bu dönemde feshedilen iş sözleşmelerinde yıllık izin ücretleri yönünden on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı değerlendirmesini yapmaktaydı. Yargıtay (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesi ise beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği değerlendirmesini yapmıştır. Her iki dairenin birleşmesinden sonra ise Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 6098 sayılı Kanun'un 147. maddesinin gerekçesinde hizmet sözleşmesi hükümlerine göre çalışanların dönemsel edimler niteliğindeki ücret alacaklarının aynı maddenin birinci fıkrası kapsamına girmesi nedeniyle 818 sayılı mülga Kanun'un 126. maddesinin üçüncü bendindeki hükmün ayrıca düzenlenmesine gerek görülmediğine işaret etmiştir. Daha sonra 6098 sayılı Kanun'un 147. maddesinin birinci fıkrasına göre “Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler”in beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu tespitini yapmıştır. Buna göre yıllık izin ücreti alacağının dönemsel edim niteliğinde olduğu, söz konusu alacağa ait ücret hakkında da anılan hükmün uygulanması gerektiği sonucuna varmıştır (Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 16/2/2022 tarihli ve E.2022/887, K.2022/1856 sayılı kararı).

28. Yukarıda yapılan tespitler ışığında somut olaya bakıldığında başvurucunun iş akdini 15/12/2014 tarihinde feshettiği ve bireysel başvuruya konu dava kapsamındaki alacaklar

için beş yıllık süre geçtikten sonra 27/12/2019 tarihinde arabuluculuğa başvurduğu görülmüştür. Başvurucunun alacak kalemlerinin 5/9/2018 tarihinde dosyaya sunulan bilirkişi raporu ile belirlenebilir hâle geldiği, başvurucunun ise bu rapora göre değer artırım dilekçesi ile alacak kalemlerini artırabilecekken bunu yapmadığı da gözetildiğinde yapılan uygulamanın başvurucunun mahkemeye erişim hakkını zedelemediği anlaşılmıştır. Mahkemece ulaşılan sonucun hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bağlamında öngörülebilirlik sınırları içinde gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak açısından orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu; Mahkemenin gerekçesinde Yargıtay 9. ve 22. Hukuk Daireleri arasındaki görüş aykırılığına ve sonradan bu aykırılığın giderildiğine işaret ettiğini ancak bu konudaki ilkelerden bahsedilmediğini, bu nedenle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

32. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

33. Başvurucunun yıllık izin ücreti alacağına ilişkin talebi beş yıllık zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucu, bu kararın gerekçesiz olduğunu ileri sürmüştür.

34. Mahkeme gerekçesinde yıllık izin ücreti alacağının kaç yıllık zamanaşımına tabi olduğu hususunda Yargıtay 9. ve 22. Hukuk Daireleri arasındaki görüş farklılıklarına işaret etmiş ve bu dairelerin birleşmesinden sonra 2020 yılında yayımlanan karar ile eski ve yeni Borçlar Kanunu ayrımı yapılmaksızın ücret niteliği ağır basan yıllık izin alacaklarının beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olacağına, bu şekilde daireler arasında oluşan görüş ayrılığının giderildiğine değinilmiştir. Bu itibarla yapılan yargılama sonunda başvurucunun davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları ile dosya kapsamı dikkate alınarak

verilen kararda hükme ulaşılması için ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğu görüldüğünden gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığı anlaşılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

36. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesinden şikâyet etmiştir.

37. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TUBAL INTERNATIONAL RENTAL CARS TAŞ. İÇ VE DIŞ TİC. A.Ş.

B. No: 2022/56279 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/56279

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TUBAL INTERNATIONAL RENTAL CARS TAŞ. İÇ VE DIŞ TİC. A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/56279)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Tubal International Rental Cars Taş. İç ve Dış Tic. A.Ş.

Vekili : Av. Sadık BİLGİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, cezalı vergi tarhiyatına karşı açılan davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Öncesi Süreç

2. Başvurucu şirket, otomobillerin ve hafif motorlu kara taşıtlarının belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda perakende ticareti kapsamında faaliyet göstermektedir.

3. Başvuru formu eki belgelerin incelenmesinden A.T.nin başvurucu şirketi temsil ve ilzama yetkili Yönetim Kurulu başkanı olduğu görülmüştür. A.T. tarafından imzalanan ve başvurucu şirket tarafından Yenibosna Vergi Dairesi Müdürlüğüne (İdare) sunulan 18/3/2016 tarihli elektronik tebligat talep bildirimi dilekçesinde şirketin elektronik tebligat adresi s..@t..com.tr olarak belirtilmiştir.

4. Başvurucu şirket temsilcisi A.T. 27/11/2015 tarihli vekâletname ile şirket çalışanı S.G.ye elektronik tebligata ilişkin şifre talebinde bulunma ve bu taleple ilgili dilekçe ve formları

düzenleme, ayrıca elektronik tebligat şifrelerini teslim alma yetkisi vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Süreci

5. Başvurucu şirketin hesap ve işlemlerinde yapılan inceleme sonucunda bulunan matrah farkları üzerinden 2017 takvim yılına ilişkin vergi zıyaı cezalı katma değer vergisi tarhiyatları yapılmıştır.

6. İdare tarafından başvurucu şirket adına düzenlenen ihbarnameler, şirketin elektronik tebligat adresi olarak belirlediği s..@t..com.tr adresine 14/10/2020 tarihinde tebliğe çıkarılmış ve ilgili mevzuat gereği 19/10/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

7. Başvurucu şirket 10/2/2021 tarihinde İstanbul 5. Vergi Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Dava dilekçesinde; yapılan cezalı tarhiyatlara yönelik hiçbir tebligatın taraflarına ulaşmadığını, tebligatlardan 25/1/2021 tarihinde haberlerinin olması üzerine süresinde dava açtıklarını ileri sürmüştür. Başvurucu şirket ayrıca yapılan tebligatların 28/2/2018 tarihinde şirketle ilişiği kesilen S.G.nin şirkette çalıştığı dönemde kullandığı ve kendisine tahsis edilen, şifresi de sadece kendisinde bulunan s..@t..com.tr e-posta adresine gönderildiğini iddia etmiştir.

8. Mahkeme 19/3/2021 tarihli kararıyla davanın süre aşımı nedeniyle reddine hükmetmiştir. Gerekçeli kararda, davalı idarece ara kararına istinaden sunulan bilgi ve belgelerin incelenmesinden A.T.nin başvurucu şirketi temsil ve ilzama yetkili Yönetim Kurulu üyesi olduğunu, 18/3/2016 tarihli elektronik tebligat talep bildiriminin şirket yetkilisi A.T. tarafından imzalandığını ve kurum elektronik posta adresi olarak s..@t..com.tr adresinin bildirildiğini belirtmiştir. Mahkeme; bu tespitlerden hareketle dava konusu ihbarnamelerin 14/10/2020 tarihinde davalı idarece elektronik tebligat yolu ile gönderildiğini ve ilgili mevzuat gereği 19/10/2020 tarihinde başvurucu şirkete tebliğ edildiğini, bu sebeple vergi/ceza ihbarnamelerine karşı en geç 18/11/2020 tarihine kadar dava açılması gerektiğini vurgulamıştır. Mahkeme sonuç olarak belirttiği süreler geçirilerek 10/2/2021 tarihinde açılan davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenmesi olanağı bulunmadığını ifade etmiştir.

9. Başvurucu şirket, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Şirket istinaf dilekçesinde elektronik tebligat talep bildirimini şirket yetkilisi A.T.nin sunmadığını, bu konuda herhangi birine de özel vekâletname vermediğini, talep bildirimindeki imzanın A.T.ye ait olmadığını iddia etmiştir. Başvurucu şirket, ayrıca taraflarınca talep bildiriminde A.T. isminin altındaki imzanın A.T.nin imzası olup olmadığı hususunun tespiti amacıyla Ulusal Kriminal Büro isimli adli kriminal inceleme ve çözümleme kuruluşu vasıtasıyla teknik inceleme yaptırıldığını ileri sürmüştür. Başvurucu, adı geçen kuruluştan alınan ve imzanın çok kuvvetle muhtemel A.T.nin el ürünü olmadığı yönünde değerlendirme içeren 8/4/2021 tarihli adli belge analizi uzman mütalaasını istinaf dilekçesi ekine eklemiştir.

10. İstinaf talebini inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) istinaf başvurusunun reddine 30/6/2021 tarihinde temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

11. Başvurucu şirket, dava ve istinaf dilekçesindeki iddialarını yineleyerek anılan karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz başvurusunu inceleyen Danıştay Dördüncü Dairesi (Daire) 14/10/2021 tarihli kararı ile temyiz isteminin reddine ve Bölge İdare Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı 19/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 11/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu şirket; bireysel başvuruya konu ihbarnamelerden 25/1/2021 tarihinde haberdar olduğunu, şirket çalışanı S.G.nin şirketten 28/2/2018 tarihinde ayrıldığını, S.G.ye tebligat yapılması için vekâletname verilmediğini iddia etmiştir. Başvurucu şirket ayrıca şirket yetkilisi A.T.nin elektronik tebligat adresi almak için başvurusuna dair belgedeki imzanın kendi el ürünü olmadığına ilişkin adli belge analizi uzman mütalaasının mevcut olduğunu ancak bunun yargı merciilerince dikkate alınmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu şirket, Anayasa'nın 40. maddesine göre devletin işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorunda olduğunu ancak İdarece tebliğ edildiği belirtilen ihbarnamelere karşı başvurulabilecek idari ve yargısal yollar ile sürelerinin gösterilmediğini belirtmiş, sonuç olarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili olarak Gelir İdaresi Başkanlığından temin edilen görüş ve belgelerin başvurucunun şikâyetlerine yönelik yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetleri adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Başvurucunun açtığı davanın süresinde olmadığı gerekçesiyle Mahkemece reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

17. Somut olayda mahkemeye erişim hakkına davanın süre aşımı yönünden reddi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağa sahip olduğu ve sınırlamanın meşru amacının bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

18. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin

hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

19. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

20. Eldeki olayda değerlendirilmesi gereken mesele, başvurucunun açtığı davanın süre aşımı yönünden reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

21. Başvurucu şirket adına düzenlenen vergi ceza ihbarnamelerine karşı açtığı davada Mahkeme, davanın süre aşımı nedeniyle reddine hükmetmiştir. Mahkeme, ihbarnamelerin başvurucunun elektronik posta adresine iletilerek tebliğ edildiği 19/10/2020 tarihini dikkate almış ve bu tarihte tebliğ işleminin gerçekleştiğini kabul ederek gerekçesini oluşturmuştur.

22. Olayda başvurucu şirket, elektronik posta adresinin şirket yetkilisi tarafından oluşturulmadığını, imzasının taklit edildiğini ve elektronik posta adresinin yanlış olduğunu iddia etmekte ise de İdarece daha önce yapılan özel usulsüzlük cezalarının da aynı elektronik posta adresine iletildiği ve tebliğinin yapıldığı görülmüştür. Ayrıca başvurucu şirket, elektronik tebligat adresinin s..@t..com.tr dışında bir adres olduğu yönünde bir iddia da ileri sürmüş değildir.

23. Başvuruya konu vergi ceza ihbarnameleri, başvurucu şirket yetkilisi A.T.nin 18/3/2016 tarihli talep dilekçesi ile aktif hâle getirmiş olduğu elektronik tebligat hesabına 14/10/2020 tarihinde iletilmiş ve 19/10/2020 tarihinde de tebliğ edilmiştir.

24. Bu durumda dava açma süresinin hesaplanma usulünün, sürenin başlatılacağı tarihin belirlenmesiyle ilgili yorumun ve mevzuata dair değerlendirmenin öngörülemez nitelikte olmadığı ve başvurucunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak nitelikte katı bir yaklaşım içermediği sonucuna varılmıştır.

25. Bununla birlikte başvuru konusu olayda dava konusu işlemde yargı yolunun gösterilmemesinin dava yoluna başvurulmasını etkileyip etkilemediği de incelenmelidir.

26. Anayasa Mahkemesi, somut başvuruya benzer nitelikteki iddiaları Naci Beştepe ([1. B.], B. No: 2015/14665, 10/5/2018) kararında incelemiştir. Anılan karara konu olayda başvurucu, mahkeme kararında karara karşı gidilecek kanun yolunun gösterilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi; anılan başvuruda mahkeme kararında başvurulacak kanun yolunun ve süresinin belirtilmemesine karşın bu kapsamda başvurucuyu yanıltacak ya da yanlış yönlendirecek bir bilgiye de yer verilmediğini, karar düzeltme yolu ve başvuru yöntemini düzenleyen mevzuatın açık olduğunu vurgulayarak başvurucunun karar düzeltme yoluna başvurmasını zorlaştırıcı ya da engelleyici nitelikte olmadığı kanaatine ulaşmıştır (Naci Beştepe, § 22).

27. İncelenen olayda dava konusu edilen işlem vergi ve ceza ihbarnameleridir. Anılan işlemde başvurulacak kanun yolu ve süresi belirtilmemiştir. Bununla birlikte yukarıda ifade

edildiği üzere işlemde başvurucuyu yanıltacak, yanlış yönlendirecek şekilde herhangi bir muğlak bilgiye de yer verilmediği görülmüştür. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. ve 11. maddelerinde idari işlemlere ilişkin hangi hâllerde dava yoluna gidilebileceği belirtilmiş ve dava süreleri açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla dava yoluna başvuru yöntemini düzenleyen mevzuatın açık olduğu, idari işlemde kanun yoluna ve süresine ilişkin yanıltıcı bir bilgiye yer verilmediği birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun dava yoluna başvurmasını zorlaştırıcı ya da engelleyici nitelikte bir durumun da olmadığı sonucuna varılmıştır.

28. Buna göre başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu, dolayısıyla belirtilen şikâyet bağlamında mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı anlaşılmıştır.

29. Öte yandan başvurucunun Bölge İdare Mahkemesi ve Daire kararlarının gerekçesiz olduğu yönündeki iddiası kapsamında Mahkeme kararında tarafların davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışılmak suretiyle hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görülmüştür. Bölge İdare Mahkemesi ve Daire dosya içeriğinden, toplanan delillerden, hükmün dayandığı yasal ve hukuksal gerekçeden ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığından hareketle Mahkemenin ulaştığı kanaatin aksi yönünde bir neticeye varmamıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE ÇALIK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/58069 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/58069

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE ÇALIK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/58069)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Ayşe ÇALIK 2. Melahat CÜCE 3. Neziha ALAN 4. Selahattin ÇALIK 5. Türkan ÇALIK 6. Süleyman ÇALIK

Vekili : Av. Yasin GÜNHAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsili imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular, nihai hükmü 21/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 24/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararda

açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2019/441, K.2019/921) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İHSAN BAKAR

B. No: 2022/61996 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/61996

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İHSAN BAKAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/61996)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : İhsan BAKAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda radyo ve televizyondan yararlanma imkânı verilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olayların yaşandığı dönemde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan hükümlü olarak Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Başvurucu 5/6/2017 tarihinde uygulanan radyo ve televizyon kısıtlamasının kaldırılmasına yönelik başvurularına cevap verilmediği ve herhangi bir gözden geçirme yapılmadığı iddiasıyla sınırsız hak mahrumiyetine sebebiyet verdiğini iddia ettiği kısıtlamanın kaldırılması amacıyla Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliği, başvurucunun radyo ve televizyon imkânlarından faydalanma istemiyle geçmişte yaptığı şikâyetlerini ve verilen kararları gözönünde bulundurarak başvurucu hakkında idare ve gözlem kurulu kararı bulunmasının ve bu karara yönelik itirazının reddedilmesinin yeniden değerlendirme yapmaya engel teşkil etmediğini, başvurucunun tutuklu konumundan hükümlü hâline geçtiğini, tehlikeli tutuklu olarak kabul edilmesinden itibaren geçen sürenin ve ceza infaz kurumundaki koşulların değişip değişmediğinin değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda başvurucu hakkında uygulanan

radyo ve televizyon kısıtlamasının kaldırılıp kaldırılamayacağı ve bu imkânlardan faydalandırılıp faydalandırılamayacağı hususunda yeniden bir değerlendirme yapılmak üzere talep dilekçesinin Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Akabinde Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı (İdare ve Gözlem Kurulu) ceza dava dosyasındaki tespitlerden yola çıkarak başvurucunun tuğamiral rütbesinde görev yaptığını, 15 Temmuz darbe teşebbüsüne katılan kişiler arasında olduğunu, "yurtta sulh konseyi" tarafından verilen talimatlara uyduğunu, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) terör örgütünün askerî yapılanması içindeki hiyerarşik konumlandırma ve başvurucunun rütbesi gözönünde bulundurulduğunda örgüt mensuplarına kurum güvenliğini tehlikeye düşürebilecek talimat verebileceğini belirtmiştir. Devamında FETÖ/PDY tutuklularının yargılama sürecinde birbirleri aleyhine ifade verdikleri gözetildiğinde, karşılaştırılmalarının ve uzun süre bir arada bulundurulmalarının güvenlik zafiyetine sebebiyet verecek müessif olayların yaşanmasına neden olabileceği değerlendirmesinde bulunmuştur. Başvurucunun tutuklandıktan sonra terör örgütü mensubu olduğu isnadıyla Ceza İnfaz Kurumuna geldiği tarihten itibaren örgütsel tutum içinde olduğunu, örgütten ayrıldığına dair herhangi bir beyanının bulunmadığını, örgütlü tutuklularla irtibatının bulunduğunu belirten İdare ve Gözlem Kurulu, darbe girişiminin faillerinden biri olan başvurucunun işlemiş olduğu suçun mahiyeti, niteliği ve toplumda oluşturduğu infial ile bu suçtan verilen cezanın kesinleşmiş olması olgularını gözönünde bulundurarak başvurucuyu tehlikeli hükümlü olarak değerlendirmiş ve bu doğrultuda başvurucunun radyo, televizyon ve internet olanaklarının kısıtlanmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu; bu karar sonucu getirilen uygulamadaki maksadın güvenlik tedbiri olmadığı, ilave bir cezalandırma niteliği taşıdığı, yargı kararı uyarınca değerlendirme yapılmadığı, ciddi emare ve somut delil bulunmadığı iddiasıyla Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. Hâkimlik 19/4/2022 tarihinde başvurucunun şikâyetinin reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...hükümlünün Deniz Kuvvetleri Komutanlığında Tuğamiral olarak görev yaptığı sırada 15/07/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbeye teşebbüs eyleminde bulunduğuna dair iddialar sebebiyle Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs Etme suçundan yargılanarak ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırıldığı, işlediği suçun nitelik ve işleniş şekline bakıldığında toplum için ciddi bir tehlike oluşturduğu, ayrıca tutuklunun eskiden [amiral] rütbesine sahip asker olması ve şu an barındırılmakta olduğu kurumun yüksek güvenlikli ceza infaz kurumu olması nedeniyle kurum güvenlik ve düzenini ihlal edebilecek hareketlerde bulunabileceğine ceza infaz kurumunca verilen karara dayanılarak h[â]kimliğimizce kanaat getirilmiştir.

Açıklanan nedenlerle Anayasa ve Kanunlara uygun olarak düzenlenen ve ceza infaz kurumlarının iç işleyiş, düzen ve tertibine yönelik hazırlanan yukarıda belirtilen kanun ve yönetmelik maddeleri uyarınca tutuklunun idare ve gözlem kurulu kararıyla tehlikeli hükümlü sayıldığı, bu halin Anayasa, kanun ve yönetmelik düzenlemelerine aykırılık teşkil etmediği, şik[â]yet dilekçesinde belirtilen kısıtlılık hallerinin tehlikeli hükümlülük sıfatının doğal sonucu olduğu, hükümlü hakkında yapılan uygulamanın ceza infaz kurumu kurallarına uygun olduğu, mevzuata aykırı bir uygulamanın veya hukuka aykırılığın söz konusu olmadığı anlaşılmıştır."

6. İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz üzerine dosyayı inceleyen Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 6/5/2022 tarihinde İnfaz Hâkimliği kararının usul ve

kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazı kesin olarak reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 12/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyonca, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu "tehlikeli" statü iddiasıyla uygulanan hak mahrumiyeti uygulamalarının devamına karar verilebilmesi için koşulların değişip değişmediğine ilişkin değerlendirmelerin her birinin bir öncekine nazaran farklı gerekçeler ihtiva etmesi gerektiğini, genel geçer ifadelerle televizyon ve radyo kısıtlamasının sürdürülemeyeceğini, kurum bünyesindeki tutum ve davranışların dikkate alınması gerektiğini ancak bu yönde bir değerlendirmede bulunulmadığını belirtmiştir. Başvurucu "İşlenilen suçun niteliği ve işleniş biçiminin toplum için ciddi tehlike oluşturduğu" şeklindeki gerekçeyle getirilen kısıtlamanın süresiz, hukuk dışı ve keyfî bir hak mahrumiyetine sebebiyet verdiğini, şikâyet dilekçesinde belirtilen iddiaların ve daha önce yargı kararıyla ortaya konulan kriterlerin Hâkimlik tarafından dikkate alınmadığını, makul bir gerekçe ortaya konulmaksızın şikâyetinin reddedildiğini ifade etmiştir. Başvurucu amiral rütbesinde görev yapmış olması sebebiyle tehlikeli olarak değerlendirilmesinin ve beş yıla yakın bir süre aynı kısıtlamaya tabi tutulmasının ayrımcılık ve kötü muamele yasağı ile birlikte adil yargılanma hakkı ve gerekçeli karar hakkının ihlali anlamına geldiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun haberleşme hürriyetinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki iddialarını tekrar etmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında, tutuklu ve hükümlülerin radyo ve televizyon yayınlarından yararlanma taleplerinin reddedilmesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. Muhittin Pirinççioğlu [1. B.], B. No: 2014/4397, 21/9/2016, § 20; Erdener Demirel ve Feki Roni Temizyüz [2. B.], B. No: 2014/13310, 18/7/2018, § 19). Bu kapsamda bir ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun radyo ve televizyondan yararlanma imkânının engellenmesinin haber veya fikir alma özgürlüğü, dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucunun radyo ve televizyondan yararlanmasının engellenmesiyle ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahalenin dayanağı olarak gösterilen 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesinin (4) numaralı fıkrasının belirli ve öngörülebilir bir kural olup olmadığını Anayasa Mahkemesi İsmail Yiğit ([GK], B. No: 2021/57086, 31/7/2025) kararında değerlendirmiştir. Bu kararda Anayasa Mahkemesi, söz konusu Kanun hükmünde televizyon yayınlarından yararlanma imkânının tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu olan mahpuslar yönünden kısıtlanabileceğinin belirtilmesiyle yetinildiğini, ancak bu kısıtlamanın hangi durumlarda, ne sebeplerle, ne kadar süreyle ve nasıl uygulanabileceğine dair belirlilik

ve öngörülebilirlik sağlayacak herhangi bir kıstas ya da ölçüte yer verilmediğini belirtmiştir. Buna göre eldeki başvuruda anılan kararda yapılan değerlendirmeler ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

III. GİDERİM

15. Başvurucu, ihlalin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/2309, K.2022/2347) GÖNDERİLMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DURAN ÖZİNAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/62819 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/62819

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DURAN ÖZİNAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/62819)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Duran ÖZİNAL ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, mahkeme kararının icra edilmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak kararın icrası hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2022/80963 numaralı başvurunun konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2022/62819 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek

ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkı ile Bağlantılı Olarak Kararın İcrası Hakkının ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan

ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak kararın icrası hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda yer alan başvuru harçlarının belirtildiği şekilde, ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA TOSUN

B. No: 2022/63522 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/63522

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA TOSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/63522)

Karar Tarihi: 3/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 2/3/2026 - 33184

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Mustafa TOSUN

Vekili : Av. Ferhat Onur KOÇHAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbiri nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından silahlı terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma başlatılmış ve sorgusu yapılan başvurucu 31/12/2021 tarihinde atılı suçtan tutuklanmıştır. Soruşturma sonucunda düzenlenen iddianame Şanlıurfa 6. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından kabul edilerek başvurucunun yargılanmasına başlanmıştır.

3. Yargılama sonucunda Mahkeme 31/1/2022 tarihinde başvurucunun beraatine karar vermiştir. Kararla tahliye edilen başvurucuya 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince yurt dışına çıkmamak şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmıştır.

4. Başsavcılık tarafından beraat kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine başvurucu da söz konusu karara itiraz etmiş; itirazında, verilen tedbir kararının kanuni

şartlarının oluşmadığını ve hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından bu konuda bir değerlendirme yapılmamıştır.

5. Başvurucu, tedbir kararına 6/4/2022 ve 24/5/2022 tarihlerinde Mahkeme nezdinde tekrar itiraz etmiş; itiraz dilekçelerinde, tedbir kararının hukuka aykırı olduğunu vurgulayarak kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca uzun yıllardır Almanya'da ikamet ettiğini, çocukları ve torunlarının orada yaşadığını, tedbir nedeniyle onları görememesi nedeniyle ruhsal yönden yıprandığını ifade etmiştir. Bununla birlikte hayati risk taşıyan sağlık sorunları olduğunu, tedavisinin Almanya'da devam ettiğini, sürekli kullanması gereken ilaçlarını Almanya'ya gidemediği için temin edemediğini söylemiştir.

6. Mahkeme 7/4/2022 ve 26/5/2022 tarihlerinde itirazları ayrı ayrı reddetmiştir. Kararlarda, mevcut delil durumu ve ölçülülük ilkesini gözeterek anılan tedbir kararında isabetsizlik bulunmadığını, dosyanın istinaf aşamasında derdest olduğunu belirtmiştir. Başvurucu bu kararlara da benzer gerekçelerle (bkz. § 5) itiraz etmiştir. Şanlıurfa 7. Ağır Ceza Mahkemesi 13/4/2022 ve 2/6/2022 tarihlerinde Mahkeme kararlarında usul ve kanuna aykırı bir durum bulunmaması nedeniyle itirazları reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 6/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Öte yandan bireysel başvurudan sonra Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde başvurucu hakkındaki tedbir kararının 6/3/2023 tarihinde kaldırıldığı, Bölge Adliye Mahkemesinin 5/10/2023 tarihinde istinaf başvurularının reddine karar verdiği ve söz konusu karara itiraz edilmemesi üzerine başvurucu hakkındaki beraat kararının 21/10/2023 tarihinde kesinleştiği görülmüştür.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, hakkındaki yurt dışı yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuka aykırı olduğunu ifade ederek tedbirin kaldırılmasına yönelik itirazlarının gerekçesiz şekilde reddedildiğini, yıllardır Almanya'da yaşadığını, ailesinin orada ikamet ettiğini, tedbir kararı nedeniyle onları göremediğini belirtmiştir. Ayrıca ciddi sağlık sorunlarının olduğunu, tedavisine Almanya'da devam ettiğini, tedbir nedeniyle tedavilerinin aksadığını, sürekli kullandığı ilaçlara ulaşımının engellendiğini ifade ederek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuruya konu yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin esas olarak yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında kaldığı açıktır. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (4) No.lu Protokol'e Türkiye'nin taraf olmadığı hatırlatılarak anılan protokolde yer alan "Serbest dolaşım özgürlüğü"nün ortak koruma alanına girmediği açıklanmıştır (birçok karar arasından bkz. Mehmet Takımsu [2. B.], B. No: 2016/63712, 15/11/2018, §§ 78-80; Sebahat Tuncel [1. B.], B. No: 2012/1051,

20/2/2014, § 53; Fevzi Doğaner [1. B.], B. No: 2014/6453, 20/12/2017, § 14; Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 49). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında olmayan bazı hakların ortak koruma alanı içinde yer alan temel haklarla esaslı şekilde ilişkili olması durumunda ilgili haklarla bağlantı kurularak inceleme yapılmasının mümkün olduğunu da açıklamıştır (ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Özgür Sevgi Göral Birinci [2. B.], B. No: 2014/12112, 4/10/2017; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında bkz. Şengül Tükel [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, § 40).

13. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yağmur Erşan ([GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021) ve Onur Can Taştan kararlarında esasen seyahat özgürlüğü kapsamında kalan pasaport iptalinin, Latife Akyüz ([1. B.], B. No: 2016/50822, 7/9/2021) ve Hakkı Gök ([1. B.], B. No: 2017/33469, 3/11/2022) kararlarında ise yurt dışına çıkış yasağı öngören adli kontrol tedbirinin belirli şartların varlığı hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebileceğini kabul etmiştir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yağmur Erşan, §§ 39, 40, 47-51; Onur Can Taştan, §§ 39, 40, 47-51; Latife Akyüz, §§ 36-38; Hakkı Gök, §§ 31-33). Bu bağlamda söz konusu tedbirin de başvurucunun gelişimi ve sosyal, mesleki, ekonomik ve ailevi ilişkileri yönünden olumsuz etkilerinin ortaya konulması hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

14. Somut olayda başvurucunun ailesiyle Almanya'da ikamet ettiği ve ailesinin orada yaşadığı gözetildiğinde bilhassa başvurucu hakkında uygulanan yurt dışına çıkamama şeklindeki tedbirin başvurucunun ailevi, sosyal ve mesleki ilişkilerine olumsuz etkisi olduğunu kabul etmek gerekir. Anılan müdahalenin başvurucunun özel hayatını ciddi şekilde etkilemesi ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaşması nedeniyle başvurunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Latife Akyüz, § 38; Hakkı Gök, § 33; Hasan Hüseyin Güney [1. B.], B. No: 2019/32372, 23/5/2023, § 14).

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Ailesi başka bir ülkede yerleşik olan başvurucu hakkında yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanması özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır. Söz konusu müdahale 5271 sayılı Kanun'un 109. ve 110. maddelerine istinaden gerçekleştirilmiştir. Anılan normların hakkında beraat kararı verilen başvurucu yönünden uygulanması kanunilik ölçütünün karşılanması açısından yeterli güvenceleri karşılamamakla birlikte bu konu "demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük" kriteri açısından daha ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

17. Genel olarak adli kontrol, işlediği iddia olunan bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın tutuklama sebeplerinin varlığı hâlinde belirli yükümlülükler yüklenerek adli makam ve mercilerin denetimi ve kontrolü altına sokulmasıdır. Adli kontrol koruma tedbiri, tutuklamaya göre kişi özgürlüğünü daha az kısıtladığı ve sanık tutuklanmaksızın muhakemenin yapılabilmesini sağladığı için tutuklama yerine geçmek üzere ihdas edilmiştir. Böylelikle ilgili kişi, bütünüyle özgürlüğünden yoksun bırakılmaksızın denetim altında tutulabilmektedir. Tutuklamaya alternatif bir koruma tedbiri olan adli kontrol, bu özelliğiyle tutuklamaya ancak istisnai hâllerde başvurulması kuralının işlerlik kazanmasına katkıda bulunmakta; tutuklamanın son çare olma özelliğini ortaya koymaktadır (Hülya Kar [GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019, §§ 18, 50; ayrıca bkz. Latife Akyüz, § 46; Hakkı Gök, § 42).

18. Anayasa Mahkemesi mahkemelerin koruma tedbiri kararlarında lehte ve aleyhte ileri sürülen bütün delilleri incelemek ve temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahaleye katlanmayı gerektirecek nitelikte kamu yararını haklı kılan gerçek bir ihtiyacın varlığını göstermek zorunda olduklarını, süregelen koruma tedbirlerinin devamına ilişkin olarak verilen kararlarda da tedbirin devamını haklı kılan gerekçelerin gösterilmesi ve çatışan menfaatler arasında adil dengenin korunması gerektiğini ifade etmiştir (Hülya Kar, §§ 29, 30, 35; ayrıca bkz. Latife Akyüz, §§ 49-52, 56; Hakkı Gök, §§ 51, 52).

19. Anayasa Mahkemesi ayrıca Hülya Kar ve Latife Akyüz başvurularında başvuruya konu adli kontrol koruma tedbirinde olduğu gibi tüm koruma tedbirlerinin geçici olduğunu, herhangi bir tedbirin ilanihaye veya herhangi bir kriterden bağımsız olarak süreklilik arz eder biçimde uygulanmasının mümkün olmadığını vurgulamış; süregelen bir koruma tedbirinin durumun gerektirdiğinden daha uzun sürdüğünün anlaşıldığı durumlarda tedbir nedeniyle müdahale edilen anayasal hakların ihlalinin söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Anılan kararlar, tedbirin türü ve kapsamı konusunda yargı mercilerinin geniş takdir hakkının bulunduğunu ancak yürütülen bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında alınan koruma tedbiri ile hedeflenen amaca ulaşmak için hakların daha az sınırlanmasını sağlayacak alternatif yolların bulunup bulunmadığının da dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir (Hülya Kar, §§ 25-28, 44; Latife Akyüz, §§ 48-51, 58; Hakkı Gök, §§ 44-47, 54; Hasan Hüseyin Güney, § 17).

20. Yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine ve devamına karar verilirken kişinin yurt dışındaki ailevi, kişisel ve mesleki bağları ile kişiye isnat edilen suçun niteliği, delil durumu ve mahkûmiyet hâlinde alacağı cezanın ağırlığı birlikte değerlendirilerek adli kontrol tedbirinden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir denge kurulması ve bu durumun yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiği söylenebilir. Ayrıca yurt dışına çıkış yasağının belirsiz bir süre uzaması ve uzun süre uygulanması hâlinde öngörülen sınırlandırmanın özel hayata ve aile hayatına etkilerinin zamanla ağırlaşacağı ve her hâlde gözetilmesi gereken kamusal yarar ile bireyin kişisel yararı arasındaki dengenin bozulacağı da unutulmamalıdır (Hakkı Gök, §§ 50, 51; Yiğit Aksakoğlu (2) [2. B.], B. No: 2021/18350, 17/7/2025, § 19).

21. Somut olayda tutuklu olarak yargılanan başvurucunun üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçundan beraatiyle birlikte tahliyesine karar verilmiş ve hakkında yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmıştır. Devam eden yargılama sürecinde başvurucunun farklı tarihlerde yurt dışında ikamet ettiğini ve ailesinin orada yaşadığını belirterek tedbirin kaldırılmasını talep ettiği sabittir. Üstelik başvurucu, bu taleplerinde ciddi sağlık sorunları bulunduğunu ve tedavisinin Almanya'da devam ettiğini, kullanmakta olduğu ilaçları oradan temin ettiğini de özellikle belirtmiştir (bkz. § 5).

22. Mahkeme ise başvurucunun bu taleplerini reddetmiştir. Ancak bu ret kararlarında -başvurucunun yargılama konusu eylemlere ilişkin beyanlarının alındığı ve yargılama sonucunda beraat ettiği de gözetildiğinde- başka hangi delillerin toplanması gerektiği, tedbirin kovuşturmaya ne gibi bir faydası olacağı açıklanmamıştır. Bunun yanı sıra tedbir kararı ile tedbirin devamına ilişkin kararlarda başvurucunun Almanya'daki kişisel ve ailevi bağlarına yönelik itirazlarının gerektiği gibi tartışılmayarak genel, soyut ve tekrar içeren gerekçelerle taleplerinin reddedildiği görülmüştür (bkz. § 6).

23. Başvurucu, itirazlarını yargı makamlarına taşımış; buna karşın yargı makamları başvurucunun özel ve aile hayatına ilişkin ileri sürdüğü iddialara ve tedbirin gerekliliğine

ilişkin ilgili ve yeterli değerlendirmeler yapmaksızın başvurucunun taleplerini reddetmiştir. Tüm süreç birlikte değerlendirildiğinde yargı makamları tarafından başvurucunun ve ailesinin yaşadığı ülkedeki bağları ile isnat edilen suçun vasfı, delil durumu ve muhtemel sonuç cezanın ağırlığı gözetilerek -muhakemenin sağlıklı yürütülmesi ve başvurucunun yargılamaya katılarak savunma hakkını kullanması amaçlarıyla uygulanan- tedbirden beklenen kamusal menfaat ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir denge kurulduğu söylenemez. Ayrıca müdahale konusu tedbire alternatif olabilecek tedbirlerin hiçbir şekilde tartışılmadığı vurgulanmalıdır. Sonuç olarak yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır (benzer yöndeki bir değerlendirme için bkz. Hasan Hüseyin Güney, § 21).

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 400.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Bireysel başvurudan sonra başvurucu hakkında yurt dışına çıkış yasağının kaldırıldığı belirlendiğinden tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

27. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Şanlıurfa 6. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2022/1, K.2022/29), Şanlıurfa 7. Ağır Ceza Mahkemesine (2022/374 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM HALİL ŞEKER (3)

B. No: 2022/66152 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/66152

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM HALİL ŞEKER BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2022/66152)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : İbrahim Halil ŞEKER

Vekili : Av. Aydın IŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; hukuka aykırı şekilde tutukluluğun devamına karar verilmesi, tutukluluğun devamına ilişkin kararların tebliğ edilmemesi, tutukluluğun devamına ilişkin itirazların ve tahliye taleplerinin değerlendirilmemesi, tutukluluğun devamına ilişkin kararların yakınlara tebliğ edilmemesine dayanılarak açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. 26/4/2019 tarihinde E.S.nin öldürülmesi sonrası başlatılan soruşturma kapsamında başvurucu aynı gün gözaltına alınmış, 27/4/2019 tarihinde tutuklanmıştır.

3. 25/10/2019 tarihinde kabul edilen 6/10/2019 tarihli iddianameye göre başvurucunun cezalandırılması talep edilmiştir.

4. 21/2/2020 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiş, söz konusu karardan 24/2/2020 tarihinde haberdar olan başvurucu vekili karara aynı gün itiraz etmiştir. 28/2/2020 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar verilmiştir.

5. 27/5/2020 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiş, 4/6/2020 tarihinde başvurucu ve müdafiinin hazır olduğu duruşmada tutukluluğun devamına karar verilmiştir. Başvurucu vekili 27/5/2020 tarihli ve 4/6/2020 tarihli tutukluluk hâlinin devamına ilişkin kararlara 9/6/2020 tarihli iki ayrı dilekçeyle itiraz etmiştir. 17/6/2020 tarihinde tutukluluğun devamına ilişkin itirazlar kesin olarak reddedilmiştir.

6. 29/9/2020 tarihli tutukluluğa itirazın kesin olarak reddi kararından sonra başvurucu vekili tarafından 30/9/2020 tarihinde celse arasında dosyaya giren Adli Tıp Kurumu raporuna atıfla tahliye talebinde bulunulmuştur. Başvurucunun diğer vekili tarafından 2/10/2020 havale tarihli dilekçe ile ikinci kez tahliye talebinde bulunulmuştur. 9/10/2020 tarihinde başvurucu vekillerinin tahliye talebi kesin olarak reddedilmiştir.

7. 26/2/2021 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. 2/3/2021 tarihli ve başvurucu ile müdafiinin hazır bulunduğu duruşmada başvurucunun tekrar tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. 26/2/2021 ve 2/3/2021 tarihli tutukluluğun devamına ilişkin kararlara 5/3/2021 tarihli iki ayrı dilekçe ile itiraz edilmiştir. Söz konusu itirazlar 12/3/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

2020/658 Esas Sayılı Tazminat Davası

8. Başvurucu 27/5/2020 tarihinde verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın hukuka aykırı olduğunu, tutukluluğun devamına ilişkin kararın tebliğ edilmediğini, söz konusu karara yapılan itirazın incelenmediğini, tutukluluğa ilişkin Cumhuriyet savcısının görüşünden haberdar edilmediğini belirterek 30/10/2020 tarihinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca tazminat davası açmıştır.

9. Şanlıurfa 7. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından söz konusu dosyanın aralarında hukuki ve fiili irtibat bulunan aynı mahkemenin 2020/491 esas sayılı tazminat davası ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

2. 2020/659 Esas Sayılı Tazminat Davası

10. Başvurucu 30/9/2020 tarihinde yapılan tahliye talebine cevap verilmediğini belirterek 30/10/2020 tarihinde 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca tazminat davası açmıştır.

11. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından söz konusu dosyanın aralarında hukuki ve fiili irtibat bulunan aynı mahkemenin 2020/491 esas sayılı tazminat davası ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

3. 2021/186 Esas Sayılı Tazminat Davası

12. Başvurucu 26/2/2021 tarihinde verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın hukuka aykırı olduğunu, tutukluluğun devamına ilişkin kararın kendisine, müdafiine ya da yakınlarına tebliğ edilmediğini, söz konusu karara yapılan itirazın incelenmediğini belirterek 3/4/2021 tarihinde 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) ve (k) bentleri uyarınca tazminat davası açmıştır.

13. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından söz konusu dosyanın aralarında hukuki ve fiili irtibat bulunan aynı mahkemenin 2020/491 esas sayılı tazminat davası ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

4. 2020/491 Esas Sayılı Tazminat Davası

14. Başvurucu 21/2/2020 tarihinde verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın hukuka aykırı olduğunu, tutukluluğun devamına ilişkin kararın tebliğ edilmediğini, söz konusu karara yapılan itirazın incelenmediğini, Cumhuriyet savcısının tutukluluğa ilişkin görüşünden haberdar edilmediğini belirterek 5/10/2020 tarihinde 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca tazminat davası açmıştır.

15. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 23/6/2021 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...5271 sayılı CMK'nın tazminat istemenin koşulları başlığını taşıyan 142. maddesinde; ''Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde'' bulunulabileceği hükme bağlanmış ise de aynı Kanunun ''Tazminat istemi'' başlıklı 141. maddesi incelendiğinde, bir kısım tazminat nedenleri konusunda karar verilmesi için, davanın esasıyla ilgili bir karar verilmesi zorunluluğunun bulunmadığı dolayısıyla bu nedenlere dayalı istemlerde, davanın sonuçlanmasına gerek bulunmadığının yasal düzenlemeden anlaşıldığı, ancak Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 15.01.2018 tarih, 2017/8660 Esas 2018/355 Karar sayılı ilamında da vurgulandığı üzere; asıl davanın sonucuna bağlı veya asıl davada verilecek kararları etkileyici talepler yönünden mutlaka davanın esasıyla ilgili verilen karar veya hükmün kesinleşmesi[nin] zorunlu olduğu, bu kapsamda davacının tazminat talebinin dayanağı olan iddialarının asıl davada verilecek kararı etkileyecek nitelikte olup, davacı hakkında tazminat istemine konu koruma tedbiri uygulanmasına neden olan üzerine atılı kasten öldürme suçuna dair açılan ceza davasının Şanlıurfa 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 2019/763 esasında kayıtlı ve halen derdest olduğu dolayısı ile davacı hakkında verilmiş ve kesinleşmiş bir beraat hükmü bulunmadığı, yargılama sonucunda verilecek beraat kararının kesinleşmesi halinde yasal süresi içinde devlet aleyhine tazminat davası açılabileceği gözetilerek davanın bu nedenlerle reddine yönelik tüm dosya kapsamı itibarıyla aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur... [karar verildi.]"

16. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 16. Ceza Dairesi tarafından 19/4/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davasına ilişkin olarak, yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, Mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde oluşan inanç ve takdirine, hukuka uygun, yasal ve yeterli olarak açıklanan gerekçeye, kararda usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmamasına, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik bulunmamasına, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olmasına, davacının sosyal ve ekonomik durumu, üzerine atılı suçun niteliği, olayın cereyan tarzı, tazminat davasının kesinleştiği tarihe kadar davacının elde edeceği parasal değer ve benzeri hususlar dikkate alındığında incelenen dosya kapsamına göre; davacı vekilinin yerinde görülmeyen İSTİNAF BAŞVUR[U]SUNUN ESASTAN REDDİNE... [karar verildi.]"

17. Başvurucu, nihai hükmü 2/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

18. 13/5/2022 tarihinde başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmuştur. Ayrıca başvurucunun tahliye istemi reddedilerek tutukluluk hâlinin hükümle birlikte devamına

karar verilmiştir.

19. 23/5/2023 tarihinde Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi tarafından istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş, mahkûmiyet kararı Yargıtay 1. Ceza Dairesi tarafından 25/11/2024 tarihinde onanarak kesinleşmiştir.

20. Komisyonca adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

21. Başvurucu; hukuka aykırı şekilde tutukluluğun devamına karar verilmesi, tutukluluğun devamına ilişkin kararların tebliğ edilmemesi, tutukluluğun devamına ilişkin itirazların ve tahliye taleplerinin değerlendirilmemesi, tutukluluğun devamına ilişkin kararların yakınlarına tebliğ edilmemesine dayalı olarak açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

22. Başvurucunun iddialarının özünün tazminat talebinin hakkındaki yargılamanın derdest olduğundan bahisle reddedilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Ağır Ceza Mahkemesinin davanın reddine ilişkin gerekçesine yönelik şikâyetlerin öncelikle gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

25. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

26. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve

savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir. Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi hak ihlaline neden olabilecektir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri, §§ 35, 39).

27. Somut olayda Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun tazminat talebinin dayanağı olan iddialarının asıl davada verilecek kararı etkileyecek nitelikte olduğu, ceza davasının derdest olduğu, dolayısıyla başvurucu hakkında verilmiş ve kesinleşmiş bir beraat hükmü bulunmadığı, yargılama sonucunda verilecek beraat kararının kesinleşmesi hâlinde yasal süresi içinde devlet aleyhine tazminat davası açılabileceği ifade edilerek davanın reddine karar verilmiştir (bkz. § 15). Bu kapsamda öncelikle Ağır Ceza Mahkemesince sunulan gerekçede başvurucunun iddiaları yönünden ilgili ve yeterli yanıt bulunup bulunmadığının belirlenmesi gerekir.

28. Başvurucunun tazminat davasının temelini teşkil eden 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında yer alan birçok güvenceye karşılık oluşturacak şekilde tazminat talep etme nedenlerine yer verildiği görülmektedir. Anılan kanun maddesinde düzenlenen tazminat nedenlerinden hangilerinin Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında yer alan güvencelere karşılık geldiğinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Somut başvuruya ilişkin olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

- (a) bendinde yer alan "kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen" kişilerin Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında,

- (d) bendinde yer alan "kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen" kişilerin Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasında,

- (h) bendinde yer alan "yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen" kişilerin Anayasa'nın 19. maddesinin altıncı fıkrasında,

- (k) bendinde yer alan "yakalama, adli kontrol veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmayan" kişilerin Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasındaki güvencelerinin ihlal edildiğini söylemek mümkündür (A.A. [GK], B. No: 2017/34502, 21/10/2021, § 56).

29. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (d) ve (k) bendi dışında kalan "yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen" kişilerce iletilen şikâyetlere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi söz konusu şikâyetin Anayasa'nın 19. maddesinin altıncı fıkrası "Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir." hükmü kapsamında ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan değerlendirme sonrası ileri sürülen ihlal iddiasının Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin ortak koruma alanına girmediği anlaşılmakla konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Osman Karaca [2. B.], B. No: 2019/41752, 13/1/2021, §§ 76-80). Buna rağmen söz konusu şikâyetin Ağır Ceza Mahkemesi tarafından incelenmesi ve iddiaya ilişkin bir karar verilmesi önünde bir engel bulunmamaktadır.

30. Yargıtay 12. Ceza Dairesi kararlarında, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin birinci fıkrasındaki (a), (d), (g), (i), (j) ve (k) bentlerine dayanarak tazminat talebiyle ilgili olarak asıl davada hüküm verilmesinin veya verilen hükmün kesinleşmesinin beklenmesine gerek bulunmadığını zira bu hususa ilişkin tazminat taleplerinin asıl davanın sonucunu etkileyici veya asıl davanın sonucuna bağlı olmadığını belirtmiştir. Bu kapsamda Yargıtay gerekçeli kararda 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin birinci fıkrasındaki (a), (d), (g), (i), (j) ve (k) bentlerinde belirtilen koşulların oluşup oluşmadığına ilişkin her bir talep yönünden gerekçelendirme yapılmadan eksik araştırma ve değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm kurulmasını bozma gerekçesi olarak kabul etmektedir (Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 13/2/2025 tarihli ve E.2021/8774, K.2025/1575; 23/12/2024 tarihli ve E.2021/9227, K.2024/7910 sayılı kararları).

31. Başvurucu; hukuka aykırı şekilde tutukluluğun devamına karar verilmesine, tutukluluğun devamına ilişkin kararların tebliğ edilmemesine, tutukluluğun devamına ilişkin itirazlarının ve tahliye taleplerinin değerlendirilmemesine, tutukluluğun devamına ilişkin kararların yakınlarına tebliğ edilmemesine dayanarak 5271 sayılı Kanun kapsamında tazminat davası açmıştır. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun iddialarının asıl davada verilecek kararı etkileyecek nitelikte olduğu, ceza yargılamasının devam ettiği, dolayısıyla başvurucu hakkında verilmiş ve kesinleşmiş bir beraat hükmü bulunmadığı, yargılama sonucunda verilecek beraat kararının kesinleşmesi hâlinde yasal süresi içinde devlet aleyhine tazminat davası açılabileceği ifade edilerek davanın reddine karar verilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun ileri sürdüğü çok sayıdaki iddianın hangisinin asıl davada verilecek kararı etkileyecek nitelikte olduğu ve bu nedenle asıl davanın beklenmesi gerektiği açıkça belirtilmemiştir. Gerekçeli karar incelendiğinde de başvurucu tarafından açık ve somut bir şekilde ileri sürülen iddiaların ayrı ayrı değerlendirildiğinden ve bunların açık bir şekilde ele alınıp ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılandığından da bahsedilemez.

32. Sonuç olarak başvurucunun tazminat davasında açık ve somut bir şekilde ileri sürdüğü iddiaların Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ayrı ve açık olarak ele alınıp karşılanmadığı, söz konusu eksikliğin istinaf incelemesi sırasında da telafi edilmediği görülmüştür.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

34. Öte yandan yukarıda ulaşılan sonuca bağlı olarak başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasının incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

38. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden İNCELEME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa 7. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/491, K.2021/297) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMİN ŞEN

B. No: 2022/75787 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/75787

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMİN ŞEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/75787)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Emin ŞEN

Vekili : Av. Lezgin ÖZALP

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün hiyerarşik yapılanması içinde faaliyet gösteren kişilerin tespitine yönelik bir soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 3/6/2022 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. Başvurucunun 7/6/2022 tarihinde kollukta ifadesi alınmıştır. Başvurucuya;

i. Terör örgütü propagandası içerdiği iddia edilen sosyal medya paylaşımları,

ii. Terör örgütü lehine düzenlendiği iddia edilen toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile basın açıklamalarına katılımına ilişkin tespitler,

iii. Kayseri'de PKK/KCK terör örgütü tarafından çarşı iznine çıkan askerleri taşıyan halk otobüsüne düzenlenen saldırıya tepki gösteren M.K.ya gönderdiği mesajlar,

iv. Gizli tanık S15D28'in başvurucunun PKK'nın ideolojisine sıkı sıkıya bağlı olduğuna, terör

örgütüne bağlı gençlik yapılanmasındaki şahıslarla irtibata geçip örgüte üye kazandırdığına ve gençlere PKK ideolojisi doğrultusunda hareket etmeleri konusunda talimat verdiğine ilişkin ifadeleri okunmuştur.

5. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) sevk etmiştir.

6. 8/6/2022 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilmiştir. Silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı, suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması, kaçma ve delilleri karartma şüphesinin bulunması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun söz konusu karara itirazı Tekirdağ 4. Asliye Ceza Mahkemesi (Asliye Ceza Mahkemesi) tarafından 17/6/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Asliye Ceza Mahkemesi; başvurucunun savunması, tanık beyanları, arama tutanakları ve diğer belgelere göre şüphelinin atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesi bulunduğunu ifade etmiştir. Buna göre suçun niteliği, suç için öngörülen cezanın alt ve üst sınırı, isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesine göre katalog suçlardan olması, kaçma ve delilleri karartma şüphesi bulunduğu aktarılarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağına ilişkin kanaat ile verilen tutuklama kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirtmiştir.

8. Karar başvurucuya 21/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 21/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurucu 19/1/2023 tarihinde adli kontrol tedbiri uygulanarak tahliye edilmiştir.

10. Başsavcılık 19/1/2023 tarihli iddianame ile PKK/KCK'yla iltisaklı olduğunu değerlendirdiği HDK (Halkların Demokratik Kongresi) yapılanmasında yer alan başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açmıştır (HDK'ya ilişkin değerlendirmeler için bkz. Hasan Hergül [1. B.], B. No: 2022/75786, 26/2/2025, § 10; Sadet Fırat [2. B.], B. No: 2022/83245, 12/3/2025, § 10; Mercan Hantekin [2. B.], B. No: 2022/75790, 26/3/2025, § 10).

11. İddianamede PKK/KCK'nın HDK yapılanmasında yer aldığı ifade edilen başvurucuya yönelik olarak;

i. Terör örgütü propagandası içerdiği iddia edilen sosyal medya paylaşımlarına,

ii. Terör örgütü lehine düzenlendiği iddia edilen toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile basın açıklamalarına katılımına ilişkin tespitlere,

iii. Kayseri'de PKK/KCK terör örgütü tarafından çarşı iznine çıkan askerleri taşıyan halk otobüsüne düzenlenen saldırıya tepki gösteren M.K.ya gönderdiği mesajlara,

iv. Gizli tanık S15D28'in başvurucunun PKK/KCK yapılanmasındaki konumuna ve faaliyetlerine ilişkin beyanlara yer verilmiştir.

12. Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

13. Bireysel başvurunun incelenme tarihi itibarıyla yargılama Ağır Ceza Mahkemesi önünde derdesttir.

14. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

17. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

18. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

19. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından başvurucunun terör örgütü bünyesinde faaliyet gösterdiğine ve örgüte üye kazandırdığına ilişkin gizli tanık beyanı, sosyal medya paylaşımları, terör örgütü propagandasına dönüşen gösterilere ve basın açıklamalarına katıldığına ilişkin tespitler ve örgüt aleyhine paylaşım yapan M.K.ya gönderdiği mesajlar gözetilerek tutuklanmasına karar verilmiştir (bkz. § 4). Başvurucuya ifadesi sırasında da bildirilen söz konusu tespitlerin yanı sıra iddianamede yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden- çok sayıda beyan ve tespit (bkz. § 11) bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2. B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43).

20. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

21. Somut olayda Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 6).

22. Dolayısıyla somut olayın özel koşulları ile Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın

içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 60; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

23. Son olarak başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, § 151).

24. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklanması dikkate alındığında Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; Devran Duran, § 64).

25. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADİ ÖZDEMİR

B. No: 2022/75959 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/75959

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADİ ÖZDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/75959)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Sadi ÖZDEMİR

Vekili : Av. Bülent ÇOBAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütünün hiyerarşik yapılanması içinde faaliyet gösteren kişilerin tespitine yönelik bir soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 3/6/2022 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. 7/6/2022 tarihinde kollukta ifadesi alınan başvurucuya terör örgütü yapılanması olduğu iddia edilen Halkların Demokratik Kongresi (HDK) içinde faaliyet gösterdiğine ilişkin deliller sorulmuştur. Başvurucu, yapılan tespitleri ve suçlamaları kabul etmediğini belirtmiştir.

5. Başvurucu 8/6/2022 tarihli savcılık ifadesi sonrası Başsavcılık tarafından silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) sevk edilmiştir.

6. Başvurucunun 8/6/2022 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğince gerçekleştirilen sorgusunda HDK tarafından gerçekleştirilen toplantılara katılımına ilişkin savunması alınmıştır. Yapılan

sorgu sonunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilmiştir. Silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı, suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması, kaçma ve delilleri karartma şüphesinin bulunması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun söz konusu karara itirazı Tekirdağ 4. Asliye Ceza Mahkemesi (Asliye Ceza Mahkemesi) tarafından 17/6/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

8. Bu karar başvurucuya 26/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 19/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurucu 21/12/2022 tarihinde hakkında adli kontrol tedbiri uygulanmasına karar verilerek tahliye edilmiştir.

10. Başsavcılık 19/1/2023 tarihli iddianame ile PKK/KCK'yla ilişkili olduğunu değerlendirdiği HDK yapılanmasında yer alan başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açmıştır (HDK'ya ilişkin değerlendirmeler için bkz. Hasan Hergül [1. B.], B. No: 2022/75786, 26/2/2025, § 10; Sadet Fırat [2. B.], B. No: 2022/83245, 12/3/2025, § 10; Mercan Hantekin [2. B.], B. No: 2022/75790, 26/3/2025, § 10).

11. İddianamede, PKK/KCK'nın HDK yapılanmasında yer aldığı ifade edilen başvurucuya yönelik olarak;

i. Terör örgütü lehine düzenlendiği ve örgüt propagandasına dönüştüğü iddia edilen toplantı ve gösteri yürüyüşleri ile basın açıklamalarına katılımına ilişkin tespitlere,

ii. HDK tarafından düzenlenen toplantılara katılımına ilişkin tanık beyanlarına,

iii. HDK içindeki konumuna ilişkin arama sonrası ele geçirilen belgeler ve tutanaklara yer verilmiştir.

12. Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

13. Bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde dava derdesttir.

14. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

17. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

18. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

19. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından başvurucunun terör örgütü bünyesinde faaliyet gösterdiğine, HDK tarafından düzenlenen toplantılara katıldığına ilişkin tespitler gözetilerek başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir (bkz. §§ 4-6). Başvurucuya ifadesi sırasında da bildirilen söz konusu tespitlerin yanı sıra iddianamede yer verilen -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirleriyle uyumluluk arz eden- çok sayıda beyan ve tespit (bkz. § 11) bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2. B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43).

20. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

21. Somut olayda Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 6).

22. Dolayısıyla somut olayın özel koşulları ile Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 60; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

23. Son olarak başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, § 151).

24. Somut olayda başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklanması dikkate alındığında Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; Devran Duran, § 64).

25. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin

iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NUR ALPSEYMEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/76951 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/76951

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NUR ALPSEYMEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/76951)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Nur ALPSEYMEN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve bunun karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 2023/49590 numaralı bireysel başvuruda nihai kararın 23/3/2022 tarihinde öğrenildiği ancak tazminatın 8/5/2023 tarihinde ödendiği, 7/6/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu tespit edilmiştir. Diğer başvuruların ise başvurularda ileri sürülen tüm iddialar yönünden süresinde olduğu anlaşılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2024/45099, 2024/45106, 2023/38962, 2023/38973, 2023/39016 ve 2023/53711 numaralı başvurularda adli yardım taleplerinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir.

4. Başvurucu Seracettin Yıldırım'ın 18/10/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2022/76951 numaralı başvuru ile

birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu Seracettin Yıldırım Yönünden

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Seracettin Yıldırım başvuru tarihinden sonra 18/10/2025 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Seracettin Yıldırım yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Seracettin Yıldırım yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. 2023/49590 Numaralı Bireysel Başvuru Yönünden

8. Başvurucu, taşınmazına haksız şekilde el atıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle başvurucu tarafından açılan tazminat davasında ilk derece mahkemesi tarafından davanın kabulüne karar verilmiş, anılan karar 17/2/2022 tarihinde Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi evrak işlem kütüğü verilerine göre kararın başvurucu vekili tarafından 23/3/2022 tarihinde okunduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık başvurucunun, tarafına 8/5/2023 tarihinde ödeme yapılması üzerine 7/6/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

10. Başvurucunun taşınmazına kamulaştırmasız el atılması olgusunu nihai kararla öğrendiği açıktır. Dolayısıyla başvurucunun kamulaştırmasız el atma şikâyeti bakımından nihai kararı

öğrendiği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunması gerekir. Başvurucunun ise bu süreler geçtikten sonra bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak başvurucunun lehine hükmedilen tazminatın değer kaybına uğradığına yönelik şikâyeti bakımından ödeme üzerine başvuruda bulunması nedeniyle süresinde başvuru yaptığı ancak taşınmazına kamulaştırmasız el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyeti bakımından ise süresi içinde bireysel başvuruda bulunmadığı değerlendirilmiştir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Osman Deniz [2. B.], B. No: 2020/6982, 17/4/2024, §§ 2-5).

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Diğer Başvurular Yönünden

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat

talebinde bulunmuştur.

17. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurucu Seracettin Yıldırım yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden;

1. 2023/49590 numaralı bireysel başvuruda kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İZKA GAYRİMENKUL İNŞAAT A.Ş.

B. No: 2022/78594 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/78594

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İZKA GAYRİMENKUL İNŞAAT A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/78594)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : İzka Gayrimenkul İnşaat A.Ş.

Vekili : Av. Cem TOPALOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında

hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 13. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/134, K.2020/113) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MESUT TURAN

B. No: 2022/79129 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/79129

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MESUT TURAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/79129)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Mesut TURAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, istinaf dilekçesi hazırlamak için bilgisayar kullanma talebinin reddedilmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının, mahkeme kararlarının gerekçesiz olması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, infaz hâkimliğine yapılan şikâyet sürecinde alınan Cumhuriyet savcısı mütalaasının tebliğ edilmemesi/bildirilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

2. Başvurucu, Kocaeli 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünde (Kurum) tutuklu olarak bulunmaktayken 10/6/2022 tarihli dilekçe ile infaz hâkimliğine başvuru yapmıştır. Başvuru dilekçesinde Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçeli kararını 9/5/2022 tarihinde tebliğ aldığını, gerekçeli kararın 2.216 sayfa olduğunu bildirmiştir. Dilekçenin devamında gerekçeli kararı incelemek ve istinaf yolu başvurusu için Kurum tarafından kendisine 13/5/2022, 23/5/2022 ve 30/5/2022 tarihlerinde birer hafta günlük üç saat olacak şekilde bilgisayar tahsisi yapıldığını bildirmiştir. Başvurucu, bu sürelerin yeterli olmadığı ve sürelerin uzatılması gerektiği gerekçesiyle Kurumdan 2/6/2022 ve 8/6/2022 tarihlerinde talepte bulunduğunu, Kurumun ise cevap vermediğini ileri sürmüştür.

Başvurucu, istinaf başvurusu için sürenin kısıtlı olması nedeniyle infaz hâkimliğinden mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir.

3. Kocaeli 2. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 17/6/2022 tarihli kararı ile talebin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde başvurucuya yargılandığı mahkeme tarafından gönderilen evrakları incelemesi ve savunmasını hazırlayabilmesi için İdare ve Gözlem Kurulunun 12/5/2022, 23/5/2022, 30/5/2022 ve 10/6/2022 tarihli kararları gereği üçer saat bilgisayar kullanım imkânı sağlandığı, Kurum tarafından kullandırılan sürenin yeterli olduğu değerlendirmesi yapılmıştır. Başvurucu; bu karara karşı 27/6/2022 tarihli dilekçe ile itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde özetle yargılandığı davanın 208 celse sürdüğünü, 20.000 sayfa üzerinde Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi çözüm tutanaklarının olduğunu, gerekçeli kararın 2.216 sayfadan oluştuğunu, infaz hâkimliğinin dosya ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını, inceleme yapmadan karar verdiğini belirtmiştir. Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 4/7/2022 tarihli kararı ile kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, nihai hükmü 17/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 5/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Başvurucunun Savunma Hazırlamak Amacıyla Bilgisayar Kullanmayı Talep Ettiği Davayla İlgili Süreç

5. Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesinin 30/12/2020 tarihli ve E.2017/46, K.2020/475 sayılı kararı ile başvurucu hakkında anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan mahkûmiyet kararı verilmiştir. Başvurucunun bu karara karşı yapmış olduğu istinaf başvurusu Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesinin 26/9/2022 tarihli ve E.2022/488, K.2022/1194 sayılı kararı ile esastan reddedilmiştir. Bu karar, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/3/2024 tarihli ve E.2023/6441, K.2024/4088 sayılı kararı ile onanmıştır.

6. Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen davada başvurucunun müdafi ile temsil edildiği, savunma hakkını kullandığı ve istinaf kanun yoluna başvurduğu görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

A. Savunma İçin Gerekli Zaman ve Kolaylıklara Sahip Olma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, istinaf başvurusu için kendisine bilgisayar kullanımı hususunda yeterli süre verilmemesinin savunma hakkını kısıtladığını ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; İnfaz Hâkimliğine başvuru esnasında ceza yargılamasının henüz tamamlanmadığını, başvuru yollarının tüketilmediğini beyan etmiştir. Ayrıca başvurucunun bilgisayar kullanımına ilişkin taleplerinin kabul edildiğini ifade etmiştir. Somut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği iddiası konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede yapılan tespit ve değerlendirmelerin de dikkate alınması gerektiğini işaret etmiştir.

9. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda ileri sürdüğü şikâyetleri yinelemiştir.

10. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2)

numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

11. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle iç hukukta düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Erhan ÇAHA (3) ([2. B.], B. No: 2020/15324, 4/2/2025) kararında konuyu incelemiştir. Karara konu bireysel başvuruda, başvurucu savunma hazırlamak için bilgisayar kullanma talebinin reddedilmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Kararda Anayasa Mahkemesi; başvurucunun ihlale neden olduğunu belirttiği iddiasını itiraz, istinaf ve temyiz kanun yollarında ileri sürmediği ve böylece başvuru yollarını usulüne uygun tüketmediği sonucuna ulaşmıştır.

13. Somut olayda başvurucunun tarafı olduğu ceza davası kapsamında istinaf dilekçesi hazırlamak amacıyla bilgisayar kullanma talebi İnfaz Hâkimliğince, İdare ve Gözlem Kurulunun 12/5/2022, 23/5/2022, 30/5/2022 ve 10/6/2022 tarihli kararları gereği üçer saat bilgisayar kullanım imkânı sağlandığı, Kurum tarafından kullandırılan sürenin yeterli olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

14. Başvurucunun ihlale neden olduğunu belirttiği iddiasının ceza davasına ilişkin olarak istinaf dilekçesi hazırlama kapsamında bulunduğu, söz konusu bu iddianın doğrudan ceza davasıyla ilgili olduğu, ceza yargılamasında savunma ve delillerini sunma hakkı çerçevesinde bu iddianın değerlendirilebileceği anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun anılan iddiasını ceza yargılaması sürecinde ileri sürmesinin ve ceza yargılaması sonucunda verilecek karar üzerine bireysel başvuruda bulunma imkânının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla yukarıda belirtilen karardan ayrılmayı gerektirecek bir husus bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi kararlarının gerekçesiz olduğunu ileri sürmüştür.

17. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsamaktadır (daha geniş değerlendirme için bkz. Abdullah Topçu [1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75). Nitekim Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt vermesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak mahkemeler, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır. Bir

kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemeler, makul bir gerekçe ile yanıt vermelidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 35). Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt vermeyi gerektiren usul veya esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

18. Öte yandan istinaf/temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus istinaf/temyiz merciinin bir şekilde istinafta/temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, ilk derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Yasemin Ekşi, § 57).

19. Somut olayda başvurucunun tarafı olduğu ceza davası kapsamında istinaf dilekçesi hazırlamak amacıyla bilgisayar kullanma talebi İnfaz Hâkimliğince, İdare ve Gözlem Kurulunun 12/5/2022, 23/5/2022, 30/5/2022 ve 10/6/2022 tarihli kararları gereği üçer saat bilgisayar kullanım imkânı sağlandığı, Kurum tarafından kullandırılan sürenin yeterli olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi bu karara yapılan itirazı kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir.

20. Başvurucunun İnfaz Hâkimliğine başvurusu incelendiğinde Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçeli kararının 2.216 sayfa olduğuna ve kendisine 9/5/2022 tarihinde tebliğ edildiğine, Kurum tarafından 13/5/2022, 23/5/2022 ve 30/5/2022 tarihlerinde birer hafta günlük üç saat olacak şekilde bilgisayar tahsisi yapıldığına ancak bu sürelerin istinaf dilekçesi hazırlayabilmek için yeterli olmadığına işaret ettiği görülmüştür.

21. İnfaz Hâkimliğinin kararında başvurucuya tahsis edilen süreleri yeterli bulduğu, başvuru dilekçesi kapsamında talebin reddedilmesinin objektif ve kabul edilebilir nedenlerle açıklandığı, kararda ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğu anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu; İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi kararlarından önce savcılık mütalaasının kendisine tebliğ edilmediğini, karşı görüş imkânı verilmediğini, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

24. Anayasa Mahkemesi Selahattin Demirtaş (4) ([2. B.], B. No: 2017/27359, 10/6/2020) kararında, ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurucuya gönderilen mektupların sakıncalı bulunan kısımları okunmayacak şekilde karalanarak başvurucuya verilmesi üzerine infaz hâkimliğine yapılan şikâyette infaz hâkimliğince alınan Cumhuriyet savcılığı mütalaasının şikâyetçiye bildirilmemesinin anayasal önem taşımadığını, içeriğinde şikâyetçinin cevap vermesini gerektirmeyen ve daha önce ileri sürülmemiş yeni bir olgudan bahsedilmeyen durumlarda savcılık görüşünün şikâyetçiye bildirilmemesinin önemli bir zarara da neden olmadığını ifade etmiş; anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle başvurucunun Cumhuriyet savcılığı mütalaasının bildirilmemesine dayalı adil

yargılanma hakkının ihlal edildiğine dair iddiasının kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

25. Somut olayda İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi incelemesi sırasında alınan savcılık görüşlerinin bildirilmediği ileri sürülmüşse de başvuru formu ve eklerinde bu görüş yazısında başvurucunun cevap vermesini gerekli kılan ve daha önce haberdar olmadığı yeni bir olgunun bulunduğu dile getirilmemiştir. Ayrıca İnfaz Hâkimliği kararının savcılık görüşüne dayanılarak verildiği yönünde bir tespit de bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun iddiaları bakımından anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum mevcut değildir.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL GENÇ

B. No: 2022/92242 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/92242

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL GENÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/92242)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : İsmail GENÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyetin infaz hâkimliği tarafından reddedilmesi üzerine, bu karara karşı yapılan itirazın ağır ceza mahkemesi tarafından süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İzmir 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünde (Kurum) hükümlü olarak bulunmaktadır. Kurum Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından 17/6/2022 tarihli kararla kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söylemek veya davranışta bulunmak eylemi nedeniyle bir ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma disiplin cezası verilmiştir. Disiplin soruşturmasında tutulan tutanağa göre diğer hükümlü E.D. ile infaz memurları arasında ekmek dağıtımı sırasında dağıtılan ekmeğin niteliğine ilişkin tartışma çıkmıştır. Tartışmanın yatıştırılması için E.D. koğuşundan çıkarılmıştır. Bu esnada başvurucu butona basmış ve gelen infaz koruma memurlarına hitaben "E.D.' yi nereye götürdünüz ona işkence mi edeceksiniz? Eğer ondan hemen haber getirmezseniz bu cezaevini yakarım.", "Hani haber getirecektin, eğer hemen haber getirmezsen kendimi parçalarım, her yeri yakarım." şeklinde sözler sarf etmiştir. Başvurucu 10/6/2022 tarihli savunmasında E.D. ile memurlar arasındaki tartışma nedeniyle bilgi almak istediğini, hiç

kimseyi tehdit etmediğini, memurla arasında bir gerilim yaşanmadığını ileri sürmüştür.

3. Başvurucu 24/6/2022 tarihli dilekçesi ile disiplin kurulu kararına itiraz etmiştir. Dilekçesinde savunmasını mahkeme huzurunda yapmak istediğini belirtmiştir. Karşıyaka 1. İnfaz Hâkimliğinin (İnfaz Hâkimliği) 7/9/2022 tarihli duruşmasında başvurucu savunma yapmıştır. Savunmasında memurların E.D.yi tahrik ettiğini, hakarette bulunduğunu, bu konuda dilekçeler yazdığını, kullanmadığı kelimeleri sanki kendisi kullanmış gibi tutanak tutulduğunu ileri sürmüştür. Olay tarihinde kendisi ile memur arasında bir tartışma yaşanmadığını, bu durumun kamera kayıtları ile sabit olduğunu iddia etmiştir. Görevli memurun tanık olarak dinlenmesini istemiş ve beyanlarını doğrulayacağını ileri sürmüştür.

4. İnfaz Hâkimliğince 7/9/2022 tarihli kararla itirazın reddine ve cezanın onanmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde muhakkik raporu ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun atılı disiplin suçunu işlediğinin sabit olduğu belirtilmiştir. Bu karar başvurucuya 8/9/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu bu karara 9/9/2022 tarihli dilekçesi ile itiraz etmiştir. Dilekçenin altında Kurum 2. müdürünün 9/9/2022 tarihli havalesinin olduğu görülmüştür.

5. İnfaz Hâkimliği 12/9/2022 tarihinde Kuruma müzekkere yazmıştır. Bu müzekkerede başvurucunun dilekçesinin okunamadığı bildirilmiş ve dilekçenin okunaklı olarak gönderilmesi, bu hususun da başvurucuya tebliğ edilmesi istenmiştir. Bu müzekkere başvurucuya 15/9/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Kurum tarafından dilekçe 16/9/2022 tarihinde tekrar taranarak İnfaz Hâkimliğine gönderilmiştir. Başvurucu 19/9/2022 tarihli dilekçesi ile İnfaz Hâkimliğine birçok dilekçe yazdığını, hangi dilekçenin kastedildiğini anlayamadığını, Kurum tarafından da bilgi verilmediğini belirtmiş ve okunamadığı söylenen dilekçe hakkında kendisine bilgi verilmesini İnfaz Hâkimliğinden istemiştir. Başvurucu 22/9/2022 tarihinde bir itiraz dilekçesi daha göndermiştir. İnfaz Hâkimliği 23/9/2022 tarihinde dosyayı itirazı değerlendirmesi için Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi) göndermiştir.

6. Ağır Ceza Mahkemesi 26/9/2022 tarihli kararı ile itirazı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde İnfaz Hâkimliği kararının başvurucuya 8/9/2022 tarihinde tebliğ edildiği, başvurucunun yasal süre geçtikten sonra 22/9/2022 tarihinde itiraz ettiği, itirazın süresinde yapılmadığı değerlendirmesinde bulunmuştur.

7. Başvurucu, nihai hükmü 29/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra 10/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, duruşmada bizzat bulunmak istediği hâlde Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ile ifadesinin alındığını, duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini, yasal süre içinde itiraz ettiği hâlde Ağır Ceza Mahkemesi tarafından itirazının süreden reddedilerek savunma hakkının ihlal edildiğini, tanığının dinletilmediğini, kamera kayıtlarının incelenmediğini, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde bireysel başvurunun kabul edilebilirlik şartlarının

gözönüne alınması gerektiğine işaret edilmiştir. SEGBİS ve duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu yöndeki başvuruları açıkça dayanaktan yoksun bulduğuna dikkat çekilmiş ve buna yönelik emsal kararlar sunulmuştur. Mahkemeye erişim hakkı ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin kararlarına atıf yapılmıştır ayrıca silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarına işaret edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında dilekçesinin okunaklı olduğunu, kasten okunamayacak bir şekilde gönderildiğini beyan etmiş ve bireysel başvuru formundaki şikâyetlerini yinelemiştir.

11. Başvurucunun iddiaları mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

14. Öte yandan mahkemeye erişim hakkı ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanı sıra itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (Ali Atlı [1. B.], B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

15. Somut olayda itiraz başvurusunun esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmektedir. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

16. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

17. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56). Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önemlidir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

18. Kanunilik unsuru yönünden değerlendirme yapılırken yargı merciilerince müdahaleye imkân tanıyan kanun hükümlerinin yorumu ve bu hükümlerin olaya uygulanması bariz takdir hatası ya da açık bir keyfîlik içermediği sürece bu alanda bir inceleme yapılması

bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Ancak yargı merciilerinin müdahaleye imkân tanıyan kanun hükmünü açık bir biçimde hatalı yorumladıklarının ve uyguladıklarının tespiti hâlinde müdahalenin kanunilik temelinden yoksun olduğu sonucuna ulaşılabilir (Ramazan Atay [1. B.], B. No: 2017/26048, 29/1/2020, § 29).

19. Somut olayda Ağır Ceza Mahkemesi; başvurucunun itirazını, itirazın süresinde yapılmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

20. İnfaz Hâkimliği kararı başvurucuya 8/9/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu bu karara karşı 9/9/2022 tarihli dilekçesi ile itiraz etmiştir. Dilekçenin altında Kurum 2. müdürünün 9/9/2022 tarihli havalesinin olduğu görülmüştür. İnfaz Hâkimliği 12/9/2022 tarihinde Kuruma müzekkere yazmıştır. Bu müzekkerede başvurucunun dilekçesinin okunamadığı bildirilmiş ve dilekçenin okunaklı olarak gönderilmesi, bu hususun da başvurucuya tebliğ edilmesi istenmiştir. Bu müzekkere başvurucuya 15/9/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Kurum 16/9/2022 tarihinde dilekçeyi tekrar tarayarak İnfaz Hâkimliğine göndermiştir. Başvurucu 22/9/2022 tarihinde bir itiraz dilekçesi daha göndermiştir. İnfaz Hâkimliği anılan dilekçeyi 23/9/2022 tarihinde karara yapılan itirazı değerlendirmesi için Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir.

21. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan incelemede başvurucunun İnfaz Hâkimliği kararının kendisine tebliğinden bir gün sonra gönderdiği itiraz dilekçesinin okunaklı olmayacak şekilde Kurum tarafından İnfaz Hâkimliğine gönderildiği görülmüştür. Kurum tarafından da İnfaz Hâkimliğinin müzekkeresi üzerine aynı itiraz dilekçesi okunaklı olacak şekilde tekrar taranarak yeniden gönderilmiştir. Başvurucu da bu esnada kendisine de tebliğ edilen İnfaz Hâkimliği müzekkeresi nedeniyle yeniden bir itiraz dilekçesi daha göndermiştir.

22. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından süresinde gönderilen 9/9/2022 tarihli dilekçenin değil de İnfaz Hâkimliğinin müzekkeresi üzerine başvurucu tarafından yeniden yazılan 22/9/2022 tarihli dilekçenin dikkate alındığı görülmüştür.

23. Bu açıklamalar kapsamında başvurucunun İnfaz Hâkimliği kararına karşı süresinde itiraz dilekçesi sunduğu ancak Ağır Ceza Mahkemesinin bu dilekçeyi dikkate almayarak daha sonra sunulan itiraz dilekçesini gözönünde bulundurduğu, dolayısıyla kanunda öngörülen itiraz süresini hatalı uyguladığı, mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Öte yandan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurucunun diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu

ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2022/3660 D.İş) iletilmek üzere Karşıyaka 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/3097, K.2022/4136) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL GEDÜK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/93694 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/93694

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL GEDÜK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/93694)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucular : İsmail GEDÜK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (F) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız yakalama ve gözaltına alma işlemlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuştur.

3. Komisyon ekli listenin (B) sütununda yer alan bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2022/93694 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilerek incelenmesine, incelemenin 2022/93694 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

4. Komisyon ayrıca ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Başvurucular, haklarında mahkemelerce verilen beraat kararı veya Cumhuriyet başsavcılıklarınca verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar sonrası ceza muhakemesi sürecinde uygulanan gözaltı ve/veya tutuklama şeklindeki haksız koruma tedbirleri nedeniyle açtıkları tazminat davalarında mahkemelerce hükmedilen tazminat miktarlarının yetersiz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini karşılayıp karşılamadığının incelenmesi, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvuruculardan bir kısmı, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuş; başvuru formundaki iddiaları tekrarlamıştır.

6. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

7. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmiş kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle; yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme, tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (Gülseren Çıtak, §§ 36-38).

8. Somut başvuruda da ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemeler tarafından ihlal tespiti yapılmış ve bir miktar manevi tazminata hükmedilmiş olmakla başvuruda yapılacak inceleme hükmedilen tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

9. Ağır ceza mahkemelerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığını değerlendirirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

10. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın oluş şekli, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

11. Maddi zarar, zarara uğrayanın hâlen mevcut mal varlığı ile uygulanan koruma tedbiri olmasaydı bu mal varlığının olacağı durum arasındaki farktan ibarettir. Maddi zarar, mal varlığında meydana gelen fiilî azalma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de oluşabilir. Öte yandan ihlal ile zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. İhlal ile zarar arasındaki illiyet bağının açık olmaması, illiyet bağının belirsiz veya spekülatif olduğu hâllerde maddi tazminata hükmedilmeyecektir. Hükmedilecek tazminat miktarının her zaman maddi zarara eşit olması gerekmez. Başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilmesi de yeterli olabilir. Maddi tazminatın belirlenmesinde ağır ceza mahkemelerinin daha iyi konumda oldukları açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili mahkemelerin maddi tazminat konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz (O.O. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/64808, 23/10/2024, § 11).

12. Somut olayda ağır ceza mahkemelerinin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bazı başvuruculara maddi tazminat taleplerini reddetmesinin keyfî olduğu, açık ve bariz takdir hatası içerdiği söylenemeyecektir. Bazı başvuruculara ödenen maddi tazminat miktarının ise incelenen olayın koşullarında orantısız olmadığı görülmektedir.

13. Mahkemelerce hükmedilen manevi tazminat miktarının ise Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda ödenmesine hükmettiği ya da hükmedebileceği tazminat miktarına göre düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda hükmedeceği tazminat miktarları için bkz. aşağıdaki tablo).

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Bazı başvurucular ayrıca tazminat davalarının uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

16. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun

incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

18. Başvuruculardan bir kısmı, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın belirlenmesi gerekir (bkz. aşağıdaki tablo). Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddi ile kararın yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen Mahkemelere gönderilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde talep eden başvuruculaların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

F. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücreti ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

2016 yılı için -Bir gün gözaltı için asgari 300 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 15.000 TL, Ortalama: 40.000, Azami: 100.000 TL

2017 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 360 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 18.000 TL, Ortalama: 48.000 TL, Azami: 120.000 TL

2018 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 400 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 20.000 TL, Ortalama: 54.000 TL, Azami: 135.000 TL

2019 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 29.700 TL, Ortalama: 79.200 TL, Azami: 198.000 TL

2020-2021 yılları için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 30.000 TL, Ortalama: 80.000 TL, Azami: 200.000 TL

2022 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.350 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 67.500 TL, Ortalama: 180.000 TL, Azami: 450.000 TL

2023 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.800 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 90.000 TL, Ortalama: 240.000 TL, Azami: 600.000 TL

2024 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 2.970 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk

süresine göre Asgari: 148.500 TL, Ortalama: 396.000 TL, Azami: 990.000 TL

2025 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 3.330 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 166.500 TL, Ortalama: 444.000 TL, Azami: 1.110.000 TL

İSMET AKIN

B. No: 2022/103817 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/103817

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMET AKIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/103817)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : İsmet AKIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, nakil yoluyla ceza infaz kurumuna gelen başvurucunun yanında getirdiği süresiz yayının içeriği nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/11/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ile eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu; başvuru tarihinde devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, sayı ve nitelik bakımından vahim olan silah veya mermilerin satın alınması, taşınması, bulundurulması,

tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme, kişiyi yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle tasarlayarak öldürme suçlarından hükümlü olarak Sincan 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Sincan Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

6. Başvurucu, Sincan Ceza İnfaz Kurumuna 3/10/2021 tarihinde Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan (Kırıkkale Ceza İnfaz Kurumu) nakil yoluyla gelmiştir. Sincan Ceza İnfaz Kurumuna kabul edildikten sonra başvurucuya ait süresiz yayınları, Sincan Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı (Eğitim Kurulu) 1/4/2022 tarihinde incelemiştir. Eğitim Kurulu inceleme sonucunda "Soykırımın Cinsiyetçi Tecrübeleri Enfalden Kurtulan Kadınlar" adlı, yazarı Choman Hardi olan kitabın 10. sayfadan itibaren değiştirildiğini, 10. sayfadan sonra 19. sayfaya geçildiğini, 334. sayfasında 4/8/2019 tarihinin altında muhtemelen terör örgütü liderinin isminin karalanarak gizlenmeye çalışıldığını, hakkında yasaklama/toplatma kararı olan bir kitabın kapağının başka bir kitapla değiştirildiğini belirtmiştir. Yine kapağında "Kırda Yoksulluk ve Direniş" yazan kitabın içindekiler sayfasından sonra 11. sayfadan başlayarak "...imralı cezaevine götürüldüğümde beni ilk karşılayan kişi..." diye devam eden ve en son sayfa numarası 210 olan ve içeriğinden de anlaşılacağı üzere muhtemel yazarının terör örgütü lideri olduğu düşünülen kitabın kapağının değiştirildiğini ifade etmiştir. Son olarak "Alevilik Kızılbaşlık Tarihi" isimli kitabın 9. sayfasından sonra "1. Bölüm Demokratik Ekolojik ve Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigması" başlığı altında muhtemel yazarı terör örgütü lideri olan kapağı ve içeriği değiştirilmiş mahkemelerce toplatma/yasaklama kararı olan bir yayınla değiştirildiği tespit edilmiştir. Eğitim Kurulu; ayrıca süresiz yayın içeriğinden bazı alıntılar da yaparak dokümanlarda ceza infaz kurumunun disiplinini, düzenini ve güvenliğini tehlikeye düşüren ifadeler bulunduğu tespitiyle yayının başvurucuya verilmemesine karar vermiştir.

7. Eğitim Kurulu tarafından yapılan tespitler üzerine Sincan Ceza İnfaz Kurumu, başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır.

8. Disiplin soruşturması kapsamında başvurucu, alınan savunmasında ceza infaz kurumu görevlilerinin bilgisi, gözetimi ve onayı olmaksızın hiçbir eşyasını kuruma sokmadığını, bahse konu kitapların kapağını kendisinin değiştirmediğini, Diyarbakır D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundayken (Diyarbakır Ceza İnfaz Kurumu) değiştirilmiş olduğunu, Diyarbakır'dan Kırıkkale'ye naklen geldiği süreçte kitapları yanında getirdiğini, eğitim birimindeki görevlilerce yapılan incelemede kapağı değiştirilmiş kitaplar hakkında toplatma kararı olduğu belirtilerek kendisine verilmediğini ve depoya kaldırıldığını ifade etmiştir. Sincan Ceza İnfaz Kurumuna sevk edildiğinde ise depoda bulunan yasaklı olabilecek eşyaların da içinde yer aldığı (zımba vs.) tüm eşyalarla birlikte kitaplarının da gönderildiğini, bu kitapların gönderildiğinden disiplin soruşturmasıyla haberdar olduğunu, daha önce hakkında toplatma kararı olan kitapların ya sahibine verilmediğini ya da depoya kaldırıldığını, kapağı değiştirilen bir kitabın patlayıcı, delici, kesici veya öldürücü alet statüsünde görülmemesi gerektiğini belirtmiştir.

9. Başvurucunun beyanlarına istinaden disiplin soruşturması kapsamında Kırıkkale Ceza İnfaz Kurumuna müzekkere yazılarak başvurucunun odasında bulunan kitapların bilgisi sorulmuştur. Gelen cevabi yazıda, soruşturmaya konu kitapların odasına verilen kitaplar arasında olmadığı belirtilmiştir. 15/4/2022 tarihli muhakkik raporunda, başvurucunun savunmasının doğruluğu veya yanlışlığına dair herhangi bir somut delile ulaşılamaması ve "şüpheden sanık yararlanır ilkesi" uyarınca disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar

verilmesi teklif edilmiştir. Sincan Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca (Disiplin Kurulu), kuruma kabul edilecek yayınlarda aranacak nitelikler sayılarak kuruma sokulmaya çalışılan kitapların ilgili Yönerge'ye aykırı olduğu, Kırıkkale Ceza İnfaz Kurumunun soruşturmaya konu kitaplara yönelik -kitapların odasına verilen kitaplar arasında olmadığı- cevabının başvurucunun savunmasını desteklemediği, kitapların teslim edilmeyerek emanet eşya deposuna kaldırılması yönünde alınmış bir kurul kararının da daha önce iletilmemiş olduğu belirtilmiştir. Başvurucunun kitapların kapağını değiştirerek kurumu yanıltmaya çalıştığı, hakkında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (g) bendinde düzenlenen "Üçüncü fıkranın (g) bendinde belirtilenler dışında kalıp da Kanuna uygun olarak yasaklanmış bulunan her türlü eşya, araç, gereç veya malzemeyi ceza infaz kurumlarına sokmak, bulundurmak, kullanmak" eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle 5 gün hücreye koyma disiplin cezası verilmesine 18/4/2022 tarihinde karar verilmiştir.

10. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, başvurucunun şikâyetini 20/5/2022 tarihinde kabul etmiş ve Disiplin Kurulu kararının iptaline karar vermiştir. İnfaz Hâkimliğinin gerekçeli kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...her ne kadar ceza infaz kurumunca hükümlü/tutuklunun yukarıda belirtilen eylem nedeniyle hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş ise de, öncelikle sevk/nakil yoluyla kuruma gelen hükümlü/tutuklunun yanında getirdiği veya ardından kargo ile gönderilen yayının yasaklı olması nedeniyle suç örgütü eğitimi ve propagandası yapılması yönünden elverişli olabileceği ve kendisine teslim edilmemesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda dokümana, somut olayda da gerçekleştiği gibi idarece el konulması demokratik toplumda gerekli bir tedbirdir. Bununla birlikte şikâyet edenin başka kurumdan sevk edilirken kitaplarının ardından gönderildiğini beyan etmesi, kurumun ise disiplin soruşturması yaparken bu hususa değinmeksizin disiplin cezası vermesi yerinde görülmemiştir. Çünkü hükümlü/tutuklunun yasaklı olduğu iddia edilen yayını kuruma gizlice mi sokmaya çalıştığı ya da soktuğu, yoksa başka bir kurumdan sevk edildikten sonra yayının ardından mı gönderildiği Hakimliğimizce anlaşılamamıştır. Açıklanan nedenlerle bu aşamada yayının şikâyet edene teslim edilmemesi ile yetinilmesi gerekirken hukuki yanılgıya düşülerek yazılı şekilde disiplin cezası uygulanmasında isabet görülmemiş, açıklanan nedenlerle hükümlü/tutuklunun şikâyetinin kabulüne ve disiplin cezasının iptaline dair karar vermek gerekmiştir."

11. İnfaz Hâkimliği kararına karşı Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) itirazda bulunmuştur. Başsavcılık; uygun görülmesi hâlinde kararın Hâkimlik tarafından kaldırılmasını, uygun görülmemesi hâlinde incelenmek üzere ilgili merciye gönderilmesini talep etmiştir. İtirazın ilgili kısmı şöyledir:

"Ancak kitabın kapağının değiştirildiği, içeriği ile kapağının farklı olduğu, nakil olarak geldiği Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ilgili personelin kitabı yeterli derecede incelememesi ve herhangi bir işlem yapılmadan kuruma hükümlü ile birlikte gönderilse dahi, hükümlü lehine yorumlanamayacağı gibi aksine kitabın kapağı değiştirilerek yasak eşyayı cezaevine sokma kastını ortaya koyduğu göz önüne alındığında..."

12. İnfaz Hâkimliği, bahse konu itirazı incelenmek üzere kararı Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi/Mahkeme) göndermiştir. Mahkeme, başvurucunun

savunmalarına ve İnfaz Hâkimliğinin gerekçesine kararında yer vermiştir. Devamında, Başsavcılığın itirazının bulunduğunu belirtmiş ve itirazın sebep ve içeriğine kararda yer vermeksizin söz konusu itirazın yerinde olduğunu kabul ederek Hâkimlik kararının kaldırılmasına, başvurucunun Disiplin Kurulu kararına yaptığı şikâyetin 3/6/2022 tarihinde reddine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçeli kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; Cumhuriyet Savcısı [E.H.Ö.] tarafından sunulan itiraz dilekçesindeki gerekçeler yerinde görülmekle itirazın kabulü ile usul ve yasaya aykırı bulunan Ankara Batı 1. İnfaz Hakimliği'nin 20/05/2022 tarih ve 2022/2852 esas 2022/3190 karar sayılı kararının kaldırılmasına, tutuklu/hükümlü İsmet Akın tarafından Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığının 18/04/2022 tarihli ve 2022/55 karar sayılı kararına karşı yapılan şikâyetin/itirazın reddine..."

13. Karar 8/6/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş ve disiplin cezası kesinleşmiştir. Başvurucunun hücreye konulması yönünden sakınca olduğuna dair olumsuz bir durum görülmemesi üzerine -dosyada sağlık veya diğer yönlerden olumsuz bir tespite rastlanılmamıştır.- disiplin cezasının onaylanması amacıyla Sincan Ceza İnfaz Kurumunca İnfaz Hâkimliğine başvurulmuş; Hâkimlik 21/10/2022 tarihli kararla Disiplin Kurulu kararının onaylanmasına, hücreye koyma cezasının infazına başlanmasına karar vermiştir. Başvurucunun bu karara yaptığı itirazı değerlendiren Mahkeme, İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğuna, itirazın 8/11/2022 tarihinde kesin olarak reddine karar vermiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 22/11/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. 5275 sayılı Kanun'un "Hücreye koyma" başlıklı 44. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bir günden on güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

...

g) Üçüncü fıkranın (g) bendinde belirtilenler dışında kalıp da Kanuna uygun olarak yasaklanmış bulunan her türlü eşya, araç, gereç veya malzemeyi ceza infaz kurumlarına sokmak, bulundurmak, kullanmak.

...

(3) Onbir günden yirmi güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

...

g) Her türlü ateşli silâh, mermi, patlayıcı madde, kesici, delici, yaralayıcı, bereleyici alet, yakıcı, aşındırıcı, boğucu, bayıltıcı, kör edici gaz ve ecza, her türlü zehir ve uyuşturucu ilâç ve madde, cep telefonu, telsiz ve sair elektronik haberleşme aracını kuruma sokmak, bulundurmak, kullanmak.

..."

16. 5275 sayılı Kanun'un "Disiplin cezasını gerektiren eylemlerin tekrarı, disiplin cezalarının infazı ve kaldırılması" başlıklı 48. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"(3) Disiplin cezalarının infazı;

a) Hücreye koyma ve odaya kapatma cezasının infazına, infaz hâkiminin onayı ile başlanır. Hücreye koyma ve odaya kapatma cezasına ilişkin diğer hükümler saklı kalmak üzere, kesinleşen disiplin cezalarının infazına derhâl başlanır. Birden fazla disiplin cezası verilmiş olması hâlinde, bu cezalar kesinleşme tarihleri sırasına göre ayrı ayrı infaz edilir. Bir cezanın infazı tamamlanmadan diğerinin infazına başlanmaz.

b) Disiplin cezalarının tamamı infaz edilip kaldırılmadıkça koşullu salıverilme işlemi yapılmaz, ancak bu süre hakederek salıverme tarihini geçemez.

c) Hücreye koyma cezasına ilişkin disiplin cezalarının infazından önce ve infazı sırasında hükümlü, hekim tarafından muayene edilir. İlgilinin bu cezaya katlanamayacağı anlaşılırsa cezanın infazı sonraya bırakılır veya hekiminin belirleyeceği aralıklarla infaz edilir. Koşullu salıverilme tarihine kadar hükümlünün iyileşemeyeceğinin tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesi sağlık kurulu raporu ile saptanması hâlinde hücreye koyma cezası infaz edilmez; yerine 44 üncü maddenin ikinci fıkrasının uygulandığı hâllerde iki ay, üçüncü fıkrasının uygulandığı hâllerde dört ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası uygulanır. Raporlar infaz dosyasına konulur."

17. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun "İnfaz hâkimliklerinin görevleri" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İnfaz hâkimliklerinin görevleri şunlardır:

...

3. Hükümlü ve tutuklular hakkında alınan disiplin tedbirleri ve verilen disiplin cezalarının kanun, veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu iddiasıyla yapılan şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

..."

18. 4675 sayılı Kanun'un "İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararların kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu karar, işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabilir.

..."

19. 4675 sayılı Kanun'un "İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar" başlıklı 6. maddesinin -başvuru tarihindeki hâli olan- ilgili kısmı şöyledir:

"...Disiplin cezasına karşı yapılan şikâyet üzerine infaz hâkimi, hükümlü veya tutuklunun savunmasını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verir. ...

İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, verilen kararın veya yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir.

...

(Değişik beşinci fıkra:14/4/2020-7242/6 md.) İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren yedi gün içinde Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. Kanunlarda infaz hâkiminin onayına tabi olduğu belirtilen hususlarda da bu hüküm uygulanır.

..."

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 271. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(4) Merciin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir; ..."

21. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. ..."

22. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 3/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu; disiplin cezasına konu kitapların Kırıkkale Ceza İnfaz Kurumunun emanet deposunda bulunduğunu, Sincan Ceza İnfaz Kurumuna naklinden sonra kargo ile gönderildiğini, dolayısıyla ceza infaz kurumuna gizli yolla yasak eşya sokmadığını, uzun yıllar ceza infaz kurumunda bulunan ve yıpranan kitapların kapaklarının farklı kitap kapaklarıyla değiştirilebildiğini belirtmiştir. Bu nedenlerle hakkında verilen disiplin cezasının adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Son olarak 5 günlük hücre hapsi disiplin cezasının infaz edilmesinin tecrit anlamına geldiğini, zira cezanın infazı esnasında televizyon, gazete, mektup gibi iletişim araçlarından faydalanamadığını belirterek kötü muamele yasağının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

25. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda bir müdahalenin bulunup bulunmadığı, bulunduğu düşünüldüğü takdirde müdahalenin meşru bir amacı haiz olup olmadığı, şikâyete konu edilen işlemin belirtilen meşru amaç ile orantılı olup olmadığı, bu anlamda idare ve yargı mercileri kararlarının ilgili ve yeterli gerekçeler içerip içermediği hususları değerlendirilirken ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri ile yargı içtihatlarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucuya ait kitapların içeriği sebebiyle disiplin cezası verilmesine ilişkin iddialarının ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (benzer yönde bazı kararlar için bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 33; Gıyasettin Aydın (2) [1. B.], B. No: 2017/17252, 1/7/2020, § 26).

27. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınmalıdır (Taner Kurban [2. B.], B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19). Ayrıca otuz günlük sürenin başlangıcında kanun hükmü gereği öğrenme tarihi esas alınmalıdır (Mehmet Özcan [1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 20).

28. Bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Başvurunun süresinde yapılmış olması ise her aşamada dikkate alınması gereken usule ilişkin ön şartlardan biridir (Yasin Yaman, § 18).

29. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesinden sonra yasal süreler içerisinde bireysel başvuru yoluna başvurması gerekmektedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

30. Yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlüler hakkında verilen disiplin cezalarının hukuki denetimi ile bu cezaların infazının hukuki denetiminin birbirini takip eden iki aşamada gerçekleştirildiği açıktır. Buna göre ilk aşamada -eğer başvurulmuşsa- infaz hâkimliği, disiplin cezasının hukuka aykırı olduğu yönündeki şikâyeti ele almakta ve işlendiği iddia olunan eylem ile verilen cezanın hukuka uygun olup olmadığını denetlemektedir. İnfaz hâkimliğinin disiplin cezasının hukuka aykırı olmadığı yönünde karar vermesi ve bu kararın itiraz kanun yolundan geçerek -yahut itiraz kanun yoluna başvurulmaması üzerine- kesinleşmesi üzerine artık söz konusu cezanın kendisinin değil infazının hukuka uygun olup olmadığı gündeme gelebilmektedir. Disiplin cezasının infazına ilişkin ikinci aşamada yapılacak bu denetimde ise cezanın hukuka uygunluğu veya aykırılığı uyuşmazlığına bakılmamaktadır. Nitekim hücreye koyma disiplin cezasının infazının hukukiliğine ilişkin yapılacak yargısal denetimde, hakkında disiplin cezası verilen kişinin sağlık kontrollerine ilişkin mevzuatta öngörülen yükümlülüklerin -veya sair hususların- yerine getirilip getirilmediği inceleme konusu edilmektedir (bkz. § 13).

31. Bu durumda bireysel başvurudan önce tüketilmesi gereken yol ve buna bağlı olarak başvuru süresinin belirlenmesinde başvuruya konu edilen kararın disiplin cezasına mı yoksa bu cezanın infazına mı ilişkin olduğu önemli hâle gelmektedir. Zira yukarıda açıklandığı üzere disiplin cezası ile bu cezanın infazı hakkında yapılacak hukuki denetim safhaları zamansal olarak birbirini takip eden ancak birbirlerinden farklı iki hukuk yolunu

ilgilendirmekte, ayrıca bu yollarda incelenen uyuşmazlıkların konuları da farklılaşmaktadır. Dolayısıyla ceza infaz kurumlarında mahpuslara disiplin cezası verilmesinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasını içeren bireysel başvuruların disiplin cezasının hukuka aykırılığına ilişkin hukuk yolunu, cezanın infaz edilmesinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasını içeren başvuruların ise cezanın infazının onanmasına ilişkin hukuk yolunu tüketerek yapılması gerekir. Bireysel başvuru süresinin ise ilgili hukuk yolunda verilen nihai kararın öğrenilmesinden itibaren başlayacağı tabidir.

32. Somut olayda Sincan Ceza İnfaz Kurumunca verilen disiplin cezasının iptali amacıyla yargı yoluna başvurulmuş, Ağır Ceza Mahkemesi 3/6/2022 tarihli nihai kararıyla Disiplin Kurulu kararına yapılan şikâyetin reddine karar vermiştir (bkz. § 12). Başvurucu, bu kararı 8/6/2022 tarihinde tebellüğ ettikten sonra (bkz. § 13) bireysel başvuruda bulunmamıştır. Akabinde söz konusu disiplin cezasının infaz edilmesine karar verilmesi ve bu karara karşı yargı yollarının tüketilmesinden sonra başvurucu bireysel başvuru formunda hem disiplin cezasına hem de bu cezanın infazına ilişkin işlemler yönünden ayrı ayrı ihlal iddialarında bulunmuştur. Başvurucunun disiplin cezasına ilişkin yargı yollarını tüketip nihai kararı 8/6/2022 tarihinde tebellüğ ettikten sonra otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu süre geçirilerek 29/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

34. Öte yandan başvurucu hakkında verilen hücre hapsi cezasının onanarak infaz edilmesinin kötü muamele yasağını ihlal ettiği iddiasında da bulunmuştur. Bununla birlikte başvurucunun bu konudaki şikâyetinin tamamen disiplin cezasının doğal sonucu niteliğindeki iletişim araçlarından mahrumiyete ilişkin olduğu, bunun dışında bir iddia ileri sürmediği açıktır. Bu durumda başvurucunun kötü muamele yasağının ihlal edildiğine dair şikâyetinin kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

H.A.

B. No: 2022/108113 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/108113

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

H.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/108113)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : H.A.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, mahkeme kararında "şiddet uygulayan" ifadesinin kullanılması nedeniyle şeref ve itibar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine 6284 sayılı Kanun uyarınca önleyici tedbir kararı verilmesi talep edilmiştir. Kayseri 1. Aile Mahkemesi (Mahkeme) talebi kabul ederek 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca başvurucunun tedbir talep edene karşı şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama ve küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına; (c) bendi uyarınca korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmamasına; (f) bendi uyarınca başvurucunun tedbir talep edeni iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesine ve bu tedbirlerin üç ay süre ile uygulanmasına karar vermiştir. Kararda başvurucu hakkında "şiddet uygulayan" ifadesinin kullanıldığı görülmüştür. Başvurucu karara karşı itirazda bulunmuştur. Kayseri 2. Aile Mahkemesi (itiraz mercii) başvurucunun itirazının reddine kesin olarak karar vermiştir.

3. Başvurucu hakkında tedbire dayanak olan fiiller nedeniyle yürütülen soruşturma sonucunda kişilerin huzur ve sükununu bozma ve tehdit suçlarından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 18/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucu; itiraz mercii tarafından itirazlarının değerlendirilmeden, gerekçesiz olarak reddedildiğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, aynı zamanda kararda yeterli gerekçe olmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, eşitlik ilkesinin ve mahkemeye erişim hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiş ise de başvurucunun bu yöndeki şikâyetlerinin özünün gerekçeli karar hakkının ihlali iddiasına yönelik olduğu anlaşılmıştır.

7. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Salih Söylemezoğlu ([1. B.], B. No: 2013/3758, 6/1/2016) ve Erdal Türkmen ([2. B.], B. No: 2016/2100, 4/4/2019) kararlarında incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararlarda Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı gereği itiraz merciince başvurucunun beyan ve delillerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve karşılanması gerektiğini belirterek söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Şeref ve İtibar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; Mahkeme tarafından yapılan değerlendirmede masumiyet karinesinin dikkate alınmadığını, suçlu olduğu varsayımından hareket edildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda öncelikle başvurucunun bu şikâyetinin Anayasa'nın 17. maddesinde güvenceye bağlanan şeref ve itibar hakkı kapsamında mı, Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesi kapsamında mı inceleneceği açıklığa kavuşturulmalıdır.

13. Şeref ve itibar hakkı ile masumiyet karinesinin kapsamı bazı durumlarda örtüşebilmektedir. Zira her ikisinin de temel amaçlarından biri, bireyi başkaları tarafından kişilik haklarına yapılan ve yapılacak olan saldırılara karşı korumaktır. Bununla birlikte masumiyet karinesinin daha özel bir güvence niteliğinde olduğu söylenebilir. Masumiyet karinesi kamu otoritelerinin bir ceza yargılamasıyla bağlantılı olarak yaptıkları ve adil yargılanma hakkını zedeleyebilecek potansiyelde suçlayıcı fiil ve işlemlerine karşı kişinin korunmasını hedeflemektedir. Buna karşılık şeref ve itibar hakkı hem hakka müdahale edebilecek kişiler hem de ihlal oluşturabilecek fiillerin niteliği yönünden daha geniş bir kapsama sahiptir. Bu bağlamda şeref ve itibar hakkı sadece kamu otoritelerinin değil herkesin fiil ve işlemleriyle ihlal edilebilir bir hak niteliğindedir. Öte yandan şeref ve itibar hakkı, masumiyet karinesinden farklı olarak sadece suç isnadı mahiyetindeki işlem ve açıklamaları değil kişilik haklarına saldırı teşkil eden her türlü fiil ve işlemi kapsamaktadır (T.K. [2. B.], B. No: 2017/27041, 11/12/2019, § 24).

14. Masumiyet karinesinin medeni hak ve yükümlülükler kapsamında kalan bir yargılamada uygulanabilmesi için başvurucunun söz konusu medeni yargılama ile hakkında yürütülen veya sona eren ceza yargılaması arasında bağlantı bulunduğunu göstermesi gerekir. Medeni hak yargılamasında, ceza yargılamasında verilen kararın sonucunun dikkate alındığı ve değerlendirildiği veya ceza dosyasında yer alan delillerin irdelendiği ya da başvurucunun hakkındaki suçlamayı doğuran olaylara dahli ile ilgili irdelemelerde bulunulduğu veyahut başvurucunun muhtemel suçluluğuyla ilgili yorum yapıldığı hâllerde söz konusu bağlantının var olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte hukuk yargılaması ile ceza yargılaması arasındaki bağlantının varlığına işaret eden olguların tüketme yoluyla sayılmasının mümkün olmadığı, bunların kararların verildiği yargılamaların türüne ve içeriğine göre değişebileceği kabul edilmelidir. Ancak bağlantının varlığı değerlendirilirken kararda kullanılan dilin kritik önemde olacağı vurgulanmalıdır (S.M. [GK], B. No: 2016/6038, 20/6/2019, § 38).

15. Eldeki başvuruda ise başvuru dosyasında başvuru konusu kararın verildiği tedbir yargılaması kapsamında kalan fiillerle ilgili olarak başvurucu hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği görülmüştür. Dolayısıyla medeni hak ve yükümlülüğe ilişkin olan somut uyuşmazlık kapsamında verilen kararda kullanılan ifadenin masumiyet karinesi bağlamında incelenmesi mümkün görülmemiştir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. T.K., § 30).

16. Bu durumda başvurucunun masumiyet karinesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyeti şeref ve itibar hakkı kapsamında incelenmelidir (T.K., § 31).

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. 6284 sayılı Kanun'un terminolojisinde şiddetin suç kavramından daha geniş bir anlam içerdiği ve şiddet uygulayan kavramının şiddet uygulamasa da uygulama tehlikesi bulunan kişileri de kapsayan teknik bir tabir olduğu gözönüne alınsa dahi somut olayın koşullarında başvurucu hakkında şiddet uygulayan ifadesinin kullanılmasının başvurucunun kişilik haklarını zedeleyecek nitelikte olduğu ve şeref ve itibar hakkının korunmasına ilişkin olarak devletin pozitif yükümlülüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (T.K., § 45).

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucu, itiraz mercii tarafından kesin karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, kanun hükümlerine aykırı olarak tedbir karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de gerekçeli karar hakkı ve şeref ve itibar hakkı yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde bu aşamada anılan ihlal iddiaları yönünden inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Tedbir kararını veren yargı merciince yapılması gereken iş ise kararda geçen ve ihlal sonucunu doğuran ifadelerin -yeniden yargılama yapılmasına gerek kalmaksızın- düzeltilmesine hükmetmekten ibarettir. Bu nedenle kararın bir örneğinin söz konusu ibarelerin düzeltilmesine hükmedilmesi amacıyla ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir. Ayrıca eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için ihlalin niteliği dikkate alınarak manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 2. Aile Mahkemesine (E.2022/770 D. İş, K.2022/822) iletilmek üzere Kayseri 1. Aile Mahkemesine (E.2022/5891 D.İş, K.2022/5891 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

F. Mahkeme kararındaki ihlal sonucunu doğuran ifadelerin düzeltilmesi amacıyla kararın bir

örneğinin Kayseri 1. Aile Mahkemesine (E.2022/5891 D.İş, K.2022/5891 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucuya net 12.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

H. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADEM DEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/3984 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/3984

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADEM DEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/3984)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Adem DEMİR ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Komisyon 2024/26547 ve 2024/26549 numaralı başvurularda adli yardım taleplerinin kabulüne, ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/3984 numaralı başvuru ile birleştirilmesine ve incelemenin 2023/3984 numaralı başvuru üzerinden yürütülmesine karar vermiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B.

No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculların tazminat talebinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda yer alan başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.F. VE D.A.

B. No: 2023/11066 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/11066

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.F. VE D.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/11066)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucular : 1. E. F. 2. D. A.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2023/83919 numaralı başvurunun konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2023/11066 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Başvurucular, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddialarının itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Adalet Bakanlığı görüşünde, mevcut başvuruda başvurucuların temel hak ve

hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

6. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Salih Söylemezoğlu ([1. B.], B. No: 2013/3758, 6/1/2016) ve Erdal Türkmen ([2. B.], B. No: 2016/2100, 4/4/2019) kararlarında incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararlarda Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı gereği itiraz merciince başvurucunun beyan ve delillerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve karşılanması gerektiğini belirterek söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu E.F. mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de gerekçeli karar hakkı bağlamında adil yargılanma hakkı yönünden ihlal sonucuna ulaşılması nedeniyle söz konusu iddianın incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

12. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için ihlalin niteliği dikkate alınarak manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 7.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 3. Aile Mahkemesine (2023/35 D.İş, K.2023/40) iletilmek üzere İstanbul Anadolu 2. Aile Mahkemesine (2023/108 D.İş, K.2023/107) ve Zonguldak 1. Aile Mahkemesine (2023/973 D.İş, K.2023/972) iletilmek üzere Zonguldak 2. Aile Mahkemesine (2023/161 D.İş, K.2023/157) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara ayrı ayrı net 7.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

H. 1.480,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu E.F.ye, 2.220,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucu D.A.ya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE KEFELİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/18292 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/18292

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE KEFELİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/18292)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Ayşe KEFELİ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Cengizhan HATİPOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/18292 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri

belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harçlar ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MELİK GÜLER VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/30492 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/30492

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MELİK GÜLER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/30492)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Melik GÜLER ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve bunun karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/30492 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız

el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

9. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen başvuru harçlarının ekli listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin ekli listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ŞÜKRÜ ALPSAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/55370 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/55370

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ŞÜKRÜ ALPSAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/55370)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Ali Şükrü ALPSAR ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve bunun karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2023/55370 ve 2023/102404 numaralı bireysel başvurularda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden de yakınılmıştır.

4. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde 2023/102404 numaralı başvurudaki başvurucu Nevin Türkmen'in 29/11/2023 tarihinde yapılan bireysel başvurudan sonra 19/1/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Vefat eden başvurucunun mirasçıları Alparslan Türkmen ve Tuğçe Nur Türkmen'in hâlihazırda başvurucu oldukları ve aynı zamanda murisleri adına da başvuruya devam ettikleri yönünde beyanda bulundukları anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/55370 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 2023/55370 ve 2023/102404 Numaralı Bireysel Başvurularda Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum

bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

14. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. 2023/55370 ve 2023/102404 numaralı bireysel başvurulardaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harcının listede gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE, ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ADIHAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/61868 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/61868

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ADIHAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/61868)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Mehmet ADIHAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Komisyon 2023/61868 numaralı başvuru yönünden adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu S.K'nın 23/10/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen başvuruların konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/61868 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu S.K. Yönünden

5. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu S.K. başvuru tarihinden sonra 23/10/2025 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu S.K. yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurucu S.K. yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 2023/77537 numaralı başvuru yönünden kamuya açık belgelerde başvurucuların kimliğinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. Başvurucu S.K. yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

D. Diğer başvurucular yönünden;

1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının

tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

E. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

F. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harç ile (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMİT DEMİR

B. No: 2023/66732 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/66732

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMİT DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/66732)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Hamit DEMİR

Vekili : Av. Salih DEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, kamulaştırmasız el atma sebebiyle açılan davada aleyhe yargılama giderine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Hamit Demir'in 1/8/2023 tarihinde yapılan bireysel başvurudan sonra 5/3/2025 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır. Başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 20/3/2025 tarihli müzekkere gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkereye yönelik herhangi bir cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490,

31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AKİF BİLGİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/96719 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/96719

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AKİF BİLGİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/96719)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Akif BİLGİR ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve bunun karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların taraflarına ödenmesi üzerine veyahut hâlihazırda ödeme yapılmaması dolayısıyla bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların süresinde yapılan 2023/96719 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucu Teyhan Yenidir Yönünden

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilecek ve ilgilinin yargılama giderleri dışında 2.000 TL'den fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilecektir.

5. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılması bireysel başvuru alanında özel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

6. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29; Selman Kapan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/7302, 20/4/2016, § 50).

7. Başvurucu Teyhan Yenidir 29/8/2013 tarihinde vefat etmiştir. Buna rağmen Av. Murat Korkmaz 4/4/2024 tarihinde Teyhan Yenidir'in anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapmış, başvuru formunda da Teyhan Yenidir'in vefatından bahsetmemiştir.

8. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkasının bireysel başvuruda bulunma imkânı yoktur (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

9. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu Teyhan Yenidir yönünden vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun bu kısmının başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

10. Ayrıca Avukat Murat Korkmaz aleyhine 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucular, taşınmazlarına haksız şekilde el atıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Başvurucular, taraflarına ödeme yapılması üzerine veyahut ödemenin hâlen yapılmaması nedeniyle bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuruculara nihai kararları öğrendikleri

tarihler ve ödeme yapılan tarihler arasında önemli farklılıklar söz konusudur. Bu kapsamda başvuruculaların kamulaştırmasız el atma nedeniyle açtıkları tazminat davalarında verilen nihai kararların başvuruculaların vekilleri tarafından öğrenildiği tarihlere, başvuruculara ödeme yapılan tarihlere ve bireysel başvuruda bulunma tarihlerine bakılmalıdır. 2023/96719 numaralı bireysel başvuruda nihai karar başvurucular vekili tarafından 14/3/2023 tarihinde öğrenilmiş, başvuruculara 23/10/2023 tarihinde ödeme yapılmış ve başvurucular 10/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 2023/98905 numaralı bireysel başvuruda nihai karar başvurucular vekili tarafından 15/6/2023 tarihinde öğrenilmiş, başvuruculara 6/10/2023 tarihinde ödeme yapılmış ve başvurucular 19/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 2024/25552 numaralı bireysel başvuruda nihai karar 2/8/2023 tarihinde başvurucular vekili tarafından öğrenilmiş, başvuruculara 8/3/2024 tarihinde ödeme yapılmış ve başvurucular 4/4/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 2023/103413 numaralı bireysel başvuruda ise nihai karar başvurucular vekili tarafından 24/10/2023 tarihinde öğrenilmiş ancak başvurucular herhangi bir ödeme yapılmadığını belirterek 30/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Somut başvurularda başvuruculara taşınmazlarına kamulaştırmasız el atılması olgusunu nihai kararlarla öğrendikleri açıktır. Dolayısıyla başvuruculara kamulaştırmasız el atma şikâyetleri bakımından nihai kararları öğrendikleri tarihlerden itibaren en geç otuz gün içinde bireysel başvuru yapmaları gerekir. Başvuruculara ise bu süreler geçtikten sonra bireysel başvuruda bulundukları anlaşılmıştır. Sonuç olarak başvuruculara makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ve lehlerine hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratıldığına yönelik şikâyetleri bakımından ödeme üzerine veya ödenmeme dolayısıyla başvuru yapmaları nedeniyle süresinde başvuru yaptıkları ancak taşınmazlarına kamulaştırmasız el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri bakımından ise süresi içinde bireysel başvuruda bulunmadıkları değerlendirilmiştir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Osman Deniz [2. B.], B. No: 2020/6982, 17/4/2024, §§ 2-5).

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet

hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurunun başvurucu Teyhan Yenidir yönünden başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

C. Diğer başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer alan mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculların tazminat talebinin REDDİNE,

G. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca Avukat Murat Korkmaz'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Batman Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

I. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harçlar ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

J. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇETİN KARAMAN

B. No: 2023/99307 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/99307

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇETİN KARAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/99307)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Çetin KARAMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutukluluğun makul süreyi aşması ve tahliye ile tutukluluğun gözden geçirilmesi taleplerinin incelenmemesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması içinde yer aldığı iddiasıyla başvurucu hakkında soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu 10/9/2019 tarihinde gözaltına alınmış, 17/9/2019 tarihinde tutuklanmıştır.

4. Başsavcılık başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

5. Antalya 9. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianameyi kabul etmiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır. Başvurucu, yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmak suretiyle 4/2/2020 tarihinde tahliye edilmiştir.

6. Yargılamanın sonunda Mahkeme 1/12/2020 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

7. Dava temyiz kanun yolu aşamasında devam ederken Mahkeme, adli kontrol tedbirine uymadığı gerekçesiyle 23/6/2023 tarihinde başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir. Başvurucunun tutuklama kararına itirazı reddedilmiştir.

8. Başvurucu 16/10/2023 tarihinde Yargıtaya hitaben yazdığı dilekçeyle hakkında tahliye kararı verilmesini talep etmiştir.

9. Başvurucu, tahliye talebiyle ilgili bir karar verilmediğini belirterek 13/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Sürecin devamında mahkûmiyet hükmü Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/12/2024 tarihli kararıyla bozulmuştur.

11. Bozma kararı doğrultusunda dava Mahkemede yeniden görülmeye başlanmış ve 28/5/2025 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmak suretiyle başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

12. Bireysel başvurunun incelenme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

13. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

14. Başvurucu 23/6/2023 tarihinde başlayan tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 28/5/2025 tarihinde tahliye edilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tahliye ve Tutukluluğun Gözden Geçirilmesi Taleplerinin İncelenmediğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; hakkında verilen tutuklama kararına yaptığı itirazın reddedilmesinden sonra tutukluluğunun gözden geçirilmediğini, tahliye taleplerinin altı aydır incelenmediğini ve bu talepleriyle ilgili bir karar verilmediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa'nın 19. maddesinde her ne sebeple olursa olsun hürriyeti kısıtlanan kişinin durumu hakkında kısa sürede karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla tahliye taleplerinin incelenmemesi Anayasa'nın 19.

maddesinin sekizinci fıkrası bağlamındaki güvenceyle ilgilidir.

19. Somut olayda başvurucu, dosyanın Yargıtayda bulunduğu sırada yaptığı tahliye taleplerinin değerlendirilmediğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa Mahkemesi söz konusu şikâyeti incelediğinde -başvurucunun tutukluluk durumu devam ediyorsa- giderim olarak eğer başvurucunun itirazı henüz değerlendirilmemiş ise yargı merciince itirazın veya tahliye talebinin değerlendirilmesine ve tazminata hükmedebilecektir. Ancak başvurucunun şikâyetine konu itiraz ya da tahliye talebi değerlendirilmiş, başvurucu tahliye edilmiş ya da başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş ise Anayasa Mahkemesi giderim olarak ancak tazminata hükmedebilecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Salih Sönmez [2. B.], B. No: 2016/25431, 28/11/2018, §§ 164-177). Somut olayda başvurucu hakkında tahliye kararı verilmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi inceleme sonunda ihlal sonucuna varması hâlinde giderim olarak sadece tazminata hükmedebilecektir. Bu tespite bağlı olarak başvurucuya tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir başvuru yolunun mevcut olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

21. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (k) bendi yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama ve tutuklama işlemine karşı kanunda öngörülen başvuru imkânlarından yararlandırılmamaları durumunda maddi ve manevi her türlü zararlarının tazminini isteyebilmelerine imkân sağlamaktadır. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesi bireysel başvurunun ikincillik niteliği ile bağdaşmamaktadır (benzer yönde bkz. Semih Aydın [GK], B. No: 2023/104438, 23/1/2025, §§ 39-42; Ali Efendi Peksak (2) [2. B.], B. No: 2017/37727, 12/9/2019, §§ 55-67).

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tahliye ve tutukluluğun gözden geçirilmesi taleplerinin incelenmemesi dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FEHMİ HARSAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/104341 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/104341

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FEHMİ HARSAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/104341)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucular : Fehmi HARSAK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (F) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız yakalama ve gözaltına alma işlemlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tazminat miktarı belirlenirken ifade özgürlüğüne ve toplantı hakkına müdahale edildiğinin dikkate alınmaması nedeniyle ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuştur.

3. Komisyon ekli listenin (B) sütununda yer alan bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2023/104341 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilerek incelenmesine, incelemenin 2023/104341 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

4. Komisyon ayrıca ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen

başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Başvurucular, haklarında mahkemelerce verilen beraat kararı veya Cumhuriyet başsavcılıklarınca verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar sonrası ceza muhakemesi sürecinde uygulanan gözaltı ve/veya tutuklama şeklindeki haksız koruma tedbirleri nedeniyle açtıkları tazminat davalarında mahkemelerce hükmedilen tazminat miktarlarının yetersiz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini karşılayıp karşılamadığının incelenmesi, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucuların bir kısmı, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuş; başvuru formundaki iddiaları tekrarlamıştır.

6. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

7. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmiş kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle; yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme, tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (Gülseren Çıtak, §§ 36-38).

8. Somut başvuruda da ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemeler tarafından ihlal tespiti yapılmış ve bir miktar manevi tazminata hükmedilmiş olmakla başvuruda yapılacak inceleme hükmedilen tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

9. Ağır ceza mahkemelerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına

gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığını değerlendirirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

10. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın oluş şekli, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

11. Maddi zarar, zarara uğrayanın hâlen mevcut mal varlığı ile uygulanan koruma tedbiri olmasaydı bu mal varlığının olacağı durum arasındaki farktan ibarettir. Maddi zarar, mal varlığında meydana gelen fiilî azalma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de oluşabilir. Öte yandan ihlal ile zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. İhlal ile zarar arasındaki illiyet bağının açık olmaması, illiyet bağının belirsiz veya spekülatif olduğu hâllerde maddi tazminata hükmedilmeyecektir. Hükmedilecek tazminat miktarının her zaman maddi zarara eşit olması gerekmez. Başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilmesi de yeterli olabilir. Maddi tazminatın belirlenmesinde ağır ceza mahkemelerinin daha iyi konumda oldukları açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili mahkemelerin maddi tazminat konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz (O.O. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/64808, 23/10/2024, § 11).

12. Somut olayda ağır ceza mahkemelerinin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bazı başvuruculara maddi tazminat taleplerini reddetmesinin keyfî olduğu, açık ve bariz takdir hatası içerdiği söylenemeyecektir. Bazı başvuruculara ödenen maddi tazminat miktarının ise incelenen olayın koşullarında orantısız olmadığı görülmektedir.

13. Mahkemelerce hükmedilen manevi tazminat miktarının ise Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda ödenmesine hükmettiği ya da hükmedebileceği tazminat miktarına göre düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda hükmedeceği tazminat miktarları için bkz. aşağıdaki tablo).

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Bazı başvurucular ayrıca ifade özgürlüğü kapsamındaki eylemleri ile barışçıl bir etkinliğe katılmaları nedeniyle haklarında koruma tedbirine hükmedilmesinin belirtilen anayasal haklarını da ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Başvuruda hukuka aykırılığı kanun tarafından kabul edilmiş yakalama ve gözaltı tedbirleri nedeniyle başvurucular lehine ceza mahkemelerince manevi tazminata hükmedilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, olayın şartlarında ödenmesine hükmedilen miktarın tazminat hakkının özünü zayıflatacak kadar düşük olduğu gerekçesiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu durumda haksız koruma tedbirleri nedeniyle açılan tazminat davalarında tazminat miktarı belirlenirken başvurucuların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenme hakkına da müdahale edildiğinin gözetilip gözetilemeyeceği değerlendirilmelidir.

18. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasında -fıkrada sayılan diğer kişiler yanında- kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen ya da yakalama, gözaltı veya tutuklama tedbirine tabi tutulan kişilerden haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilenlerin manevi her türlü zararlarını devletten isteyebileceği belirtilmiştir. Buna göre kanun koyucu, koruma tedbirleri sonucu kişisel hakkın mahrumiyeti hâlinde açılacak manevi tazminat davasında duyulan üzüntünün giderimi için herhangi bir sınırlama öngörmemiştir. Dolayısıyla ilgili mahkeme, koruma tedbiri birden fazla hakkın ihlaline sebebiyet vermiş ise meydana gelen tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ile hak ihlali ve/veya ihlallerin ağırlığını dikkate alabilecek ve bunu hükmedeceği tazminat miktarına ilişkin takdirinde de gözetebilecektir. Nitekim Yargıtay da birçok kararında koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davalarında, ilgilinin sosyal ve ekonomik durumu, atılı suçun niteliği, uygulanan koruma tedbirinin süresi ile birlikte koruma tedbirine neden olan olayın cereyan tarzı ve benzeri hususların da manevi tazminatın tespitinde dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 13/6/2016 tarihli ve E.2016/5161, K.2016/9967; 25/4/2017 tarihli ve E.2016/1098, K.2017/3361; 18/6/2018 tarihli ve E.2018/2302, K.2018/6813; 8/4/2019 tarihli ve E.2019/1577, K.2019/4696 sayılı kararları; Siyami Hıdıroğlu, § 20).

19. Tüm bu açıklamalar bağlamında kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar ya da beraat kararı sonrasında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılan tazminat davasında ceza mahkemelerinin eldeki olayda uygulanan koruma tedbirinin başvurucuların ifade özgürlüğü ya da toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahale niteliğinde olup olmadığına yönelik bir değerlendirme yapması ve takdir edilecek tazminat miktarında bu durumu da gözetmesi gerekirken bu konuda hiçbir değerlendirme yapmadığı anlaşılmıştır (bir hakkın ihlal edildiğinin mahkemesince tespit edilmiş sayılabilmesi için söz konusu anayasal hakkın ihlal edildiğini mahkemenin kararında açıkça söylemesine gerek olmadığına ilişkin değerlendirme için bkz. Kıvanç Ersoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/7095, 12/1/2021, § 57; Fuat Akman [1. B.], B. No: 2021/10545, 18/10/2022, § 34). Söz konusu başvurucular hakkında yürütülen yargılamalarda ceza mahkemeleri gerekçelerinin ilgili ve yeterli olarak kabul edilmesi mümkün görülmemiştir (Yalçın Düzgün [GK], B. No: 2021/23140, 29/5/2024, §§ 24-25).

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 34. maddesinde teminat altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Bazı başvurucular ayrıca tazminat davalarının uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

24. Başvuruculardan bir kısmı, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculara iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın

belirlenmesi gerekir (bkz. aşağıdaki tablo). Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddi ile kararın yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen Mahkemelere gönderilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde talep eden başvuruculaların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İfade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 34. maddesinde teminat altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, ifade özgürlüğünün ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

F. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücreti ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

2016 yılı için -Bir gün gözaltı için asgari 300 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 15.000 TL, Ortalama: 40.000, Azami: 100.000 TL

2017 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 360 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 18.000 TL, Ortalama: 48.000 TL, Azami: 120.000 TL

2018 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 400 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 20.000 TL, Ortalama: 54.000 TL, Azami: 135.000 TL

2019 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 29.700 TL, Ortalama: 79.200 TL, Azami: 198.000 TL

2020-2021 yılları için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 30.000 TL, Ortalama: 80.000 TL, Azami: 200.000 TL

2022 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.350 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 67.500 TL, Ortalama: 180.000 TL, Azami: 450.000 TL

2023 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.800 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 90.000 TL, Ortalama: 240.000 TL, Azami: 600.000 TL

2024 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 2.970 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 148.500 TL, Ortalama: 396.000 TL, Azami: 990.000 TL

2025 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 3.330 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 166.500 TL, Ortalama: 444.000 TL, Azami: 1.110.000 TL

SERACETTİN KARADAĞI VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/42059 | Karar tarihi: 03.12.2025

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/42059

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERACETTİN KARADAĞI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/42059)

Karar Tarihi: 3/12/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucular : Seracettin KARADAĞI ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (F) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız yakalama ve gözaltına alma işlemlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tazminat miktarı belirlenirken ifade özgürlüğüne ve toplantı hakkına müdahale edildiğinin dikkate alınmaması nedeniyle ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuştur.

3. Komisyon ekli listenin (B) sütununda yer alan bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2024/42059 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilerek incelenmesine, incelemenin 2024/42059 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

4. Komisyon ayrıca ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen

başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Başvurucular, haklarında mahkemelerce verilen beraat kararı veya Cumhuriyet başsavcılıklarınca verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar sonrası soruşturma ve kovuşturma sürecinde uygulanan gözaltı ve/veya tutuklama şeklindeki haksız koruma tedbirleri nedeniyle açtıkları tazminat davalarında mahkemelerce hükmedilen tazminat miktarlarının yetersiz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini karşılayıp karşılamadığının incelenmesi, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucuların bir kısmı, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuş; başvuru formundaki iddiaları tekrarlamıştır.

6. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

7. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmiş kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle; yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme, tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (Gülseren Çıtak, §§ 36-38).

8. Somut başvuruda da ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemeler tarafından ihlal tespiti yapılmış ve bir miktar manevi tazminata hükmedilmiş olmakla başvuruda yapılacak inceleme hükmedilen tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

9. Ağır ceza mahkemelerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına

gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığını değerlendirirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

10. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın oluş şekli, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

11. Maddi zarar, zarara uğrayanın hâlen mevcut mal varlığı ile uygulanan koruma tedbiri olmasaydı bu mal varlığının olacağı durum arasındaki farktan ibarettir. Maddi zarar, mal varlığında meydana gelen fiilî azalma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de oluşabilir. Öte yandan ihlal ile zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. İhlal ile zarar arasındaki illiyet bağının açık olmaması, illiyet bağının belirsiz veya spekülatif olduğu hâllerde maddi tazminata hükmedilmeyecektir. Hükmedilecek tazminat miktarının her zaman maddi zarara eşit olması gerekmez. Başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilmesi de yeterli olabilir. Maddi tazminatın belirlenmesinde ağır ceza mahkemelerinin daha iyi konumda oldukları açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili mahkemelerin maddi tazminat konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz (O.O. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/64808, 23/10/2024, § 11).

12. Somut olayda ağır ceza mahkemelerinin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bazı başvuruculara maddi tazminat taleplerini reddetmesinin keyfî olduğu, açık ve bariz takdir hatası içerdiği söylenemeyecektir. Bazı başvuruculara ödenen maddi tazminat miktarının ise incelenen olayın koşullarında orantısız olmadığı görülmektedir.

13. Mahkemelerce hükmedilen manevi tazminat miktarının ise Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda ödenmesine hükmettiği ya da hükmedebileceği tazminat miktarına göre düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda hükmedeceği tazminat miktarları için bkz. aşağıdaki tablo).

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Bazı başvurucular ayrıca ifade özgürlüğü kapsamındaki eylemleri ile barışçıl bir etkinliğe katılmaları nedeniyle haklarında koruma tedbirine hükmedilmesinin belirtilen anayasal haklarını da ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Başvuruda hukuka aykırılığı kanun tarafından kabul edilmiş yakalama ve gözaltı tedbirleri nedeniyle başvurucular lehine ceza mahkemelerince manevi tazminata hükmedilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, olayın şartlarında ödenmesine hükmedilen miktarın tazminat hakkının özünü zayıflatacak kadar düşük olduğu gerekçesiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu durumda haksız koruma tedbirleri nedeniyle açılan tazminat davalarında tazminat miktarı belirlenirken başvurucuların ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenme hakkına da müdahale edildiğinin gözetilip gözetilemeyeceği değerlendirilmelidir.

18. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasında -fıkrada sayılan diğer kişiler yanında- kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen ya da yakalama, gözaltı veya tutuklama tedbirine tabi tutulan kişilerden haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilenlerin manevi her türlü zararlarını devletten isteyebileceği belirtilmiştir. Buna göre kanun koyucu, koruma tedbirleri sonucu kişisel hakkın mahrumiyeti hâlinde açılacak manevi tazminat davasında duyulan üzüntünün giderimi için herhangi bir sınırlama öngörmemiştir. Dolayısıyla ilgili mahkeme, koruma tedbiri birden fazla hakkın ihlaline sebebiyet vermiş ise meydana gelen tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ile hak ihlali ve/veya ihlallerin ağırlığını dikkate alabilecek ve bunu hükmedeceği tazminat miktarına ilişkin takdirinde de gözetebilecektir. Nitekim Yargıtay da birçok kararında koruma tedbiri nedeniyle açılan tazminat davalarında, ilgilinin sosyal ve ekonomik durumu, atılı suçun niteliği, uygulanan koruma tedbirinin süresi ile birlikte koruma tedbirine neden olan olayın cereyan tarzı ve benzeri hususların da manevi tazminatın tespitinde dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 13/6/2016 tarihli ve E.2016/5161, K.2016/9967; 25/4/2017 tarihli ve E.2016/1098, K.2017/3361; 18/6/2018 tarihli ve E.2018/2302, K.2018/6813; 8/4/2019 tarihli ve E.2019/1577, K.2019/4696 sayılı kararları; Siyami Hıdıroğlu, § 20).

19. Tüm bu açıklamalar bağlamında kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar ya da beraat kararı sonrasında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılan tazminat davasında ceza mahkemelerinin eldeki olayda uygulanan koruma tedbirinin başvurucuların ifade özgürlüğü ya da toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahale niteliğinde olup olmadığına yönelik bir değerlendirme yapması ve takdir edilecek tazminat miktarında bu durumu da gözetmesi gerekirken bu konuda hiçbir değerlendirme yapmadığı anlaşılmıştır (bir hakkın ihlal edildiğinin mahkemesince tespit edilmiş sayılabilmesi için söz konusu anayasal hakkın ihlal edildiğini mahkemenin kararında açıkça söylemesine gerek olmadığına ilişkin değerlendirme için bkz. Kıvanç Ersoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/7095, 12/1/2021, § 57; Fuat Akman [1. B.], B. No: 2021/10545, 18/10/2022, § 34). Söz konusu başvurucular hakkında yürütülen yargılamalarda ceza mahkemeleri gerekçelerinin ilgili ve yeterli olarak kabul edilmesi mümkün görülmemiştir (Yalçın Düzgün [GK], B. No: 2021/23140, 29/5/2024, §§ 24-25).

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Bazı başvurucular ayrıca tazminat davalarının uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

24. Başvuruculardan bir kısmı, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaın iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın

belirlenmesi gerekir (bkz. aşağıdaki tablo). Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddi ile kararın yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen Mahkemelere gönderilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde talep eden başvuruculaların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İfade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, ifade özgürlüğünün ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

F. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücreti ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

2016 yılı için -Bir gün gözaltı için asgari 300 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 15.000 TL, Ortalama: 40.000, Azami: 100.000 TL

2017 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 360 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 18.000 TL, Ortalama: 48.000 TL, Azami: 120.000 TL

2018 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 400 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 20.000 TL, Ortalama: 54.000 TL, Azami: 135.000 TL

2019 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 29.700 TL, Ortalama: 79.200 TL, Azami: 198.000 TL

2020-2021 yılları için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 30.000 TL, Ortalama: 80.000 TL, Azami: 200.000 TL

2022 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.350 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 67.500 TL, Ortalama: 180.000 TL, Azami: 450.000 TL

2023 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.800 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 90.000 TL, Ortalama: 240.000 TL, Azami: 600.000 TL

2024 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 2.970 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 148.500 TL, Ortalama: 396.000 TL, Azami: 990.000 TL

2025 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 3.330 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 166.500 TL, Ortalama: 444.000 TL, Azami: 1.110.000 TL

BAYZAR ÖKCÜ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/5459 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/5459

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYZAR ÖKCÜ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/5459)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Bayzar ÖKCÜ 2. Güzel PATAN 3. Meliha ÖKCÜ 4. Şahismail ÖKCÜ 5. Zekiye GÜRBEY

Vekilleri : Av. Zeynep DOĞAN AKARKEN Av. Hakan AKARKEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, mahkeme kararının icra edilmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular vekili nihai kararı 25/5/2018 tarihinde öğrenmiştir. Başvuru, yargılama süreci kesinleştikten sonra yargı kararının icra süreci devam ederken 11/2/2020 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Bayzar Ökcü Yönünden

2. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların

neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Bayzar Ökcü başvuru tarihinden sonra 13/5/2023 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Bayzar Ökcü yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan nedenlerle başvurucu Bayzar Ökcü açısından başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Başvurucu vekili nihai kararı 25/5/2018 tarihinde öğrenmiş olmasına rağmen kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyet otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 11/2/2020 tarihinde yapılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Ahmet Sağlam, [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 27; Erendiz Önal, [1. B.], B. No: 2014/1133, 30/6/2014, §§ 24-34).

2. Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado [GK] (B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan

başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Bayzar Ökcü tarafından yapılan başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. 1. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden mahkeme kararının icra edilmemesine ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER SEVİL

B. No: 2020/34574 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/34574

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER SEVİL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/34574)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Ömer SEVİL

Vekili : Av. Mirzan AY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının, uzun süren yargılama nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/10/2020 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği, bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, mülkiyeti kendisine ait olan ve Siirt'in Pervari Palamutlu köyünde yer alan 111 ada 15 parsel sayılı taşınmaza Siirt İl Özel İdaresi (İdare) tarafından yol yapım ve genişletme çalışması sırasında el atıldığından bahisle Pervari Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 14/1/2014 tarihinde kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davası açmıştır.

6. Mahkeme, taşınmaz mahallinde fen memuru ve ziraat bilirkişileri marifetiyle 12/2/2016 tarihinde keşif yapmıştır. 21/2/2016 tarihinde fen bilirkişisinin, 22/2/2016 tarihinde ise ziraat bilirkişilerinin hazırladığı raporlar Mahkemeye sunulmuştur. Raporlarda Siirt ili, Pervari ilçesi, Palamutlu köyü 111 ada 15 parselde toplam 2.010,96 m2 arazinin başvurucu adına kayıtlı olduğu, taşınmazın bir kısmından yol geçirildiği, el atılan kısmın 833,16 m2 olduğu, taşınmazın kuru tarım arazisi olup üzerinde fıstık bahçesi bulunduğu, taşınmazın el atılmayan bölümlerinde mahalli bilirkişilerin beyanlarında da sabit olduğu üzere 15-20 yaşlarında fıstık ağaçlarının tespit edildiği açıklanmıştır. Raporda el atılan taşınmazın değerinin 18.121,23 TL olduğu, ecrimisil bedelinin ise 4.125,42 TL olduğu tespit edilmiştir. İdare tarafından bilirkişi raporuna itiraz edilmiştir. İtiraz dilekçesinde; bilirkişi raporlarının bilimsellikten uzak hazırlandığı, taşınmazın m2 birim fiyatı ile ecrimisil hesaplanmasının hatalı olduğu belirtilmiştir.

7. Mahkeme 31/5/2016 tarihinde davanın kabulü ile 18.121,23 TL el atma tazminatına, 4.125,42 TL ecrimisil tazminatının dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte başvurucuya verilmesine karar vermiştir.

8. Davalı idare, Mahkeme kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Daire) 27/9/2017 tarihinde Mahkeme kararının bozulmasına karar vermiş, bozma ilamında üretim masraflarının brüt gelirin 1/3'i oranında alınması gerektiğini belirtmiştir.

9. Mahkeme 13/3/2018 tarihinde bozma kararına uyarak 28/6/2018 tarihinde ek bilirkişi raporu aldırmıştır. Raporda bozma ilamında belirtilen hususlar dikkate alınarak yapılan hesaplamalar sonucu el atılan taşınmazın değerinin 15.552,32 TL, ecrimisil bedelinin 2011 yılı için 832,04 TL, 2012 yılı için 896,98 TL, 2013 yılı için 878,41 TL ve 2014 yılı için 933,13 TL olmak üzere toplam 3.540,55 TL olacağı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

10. Mahkeme 17/12/2019 tarihli kararla davanın kısmen kabul, kısmen reddine karar vermiştir. Buna göre 15.552,32 TL el atma tazminatı ile 2011 yılı için 832.04 TL, 2012 yılı için 896,98 TL, 2013 yılı için 878,41 TL, 2014 yılı için 933,13 TL olmak üzere toplam 3.540,55 TL ecrimisil alacağının aynı yıl dönem sonundan itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Ayrıca 2.725 TL vekâlet ücretinin başvurucudan alınarak davalı İdareye verilmesine hükmetmiştir.

11. Mahkeme kararına karşı taraflar temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu, temyiz dilekçesinde bilirkişi raporunda üretim masraflarının brüt gelirin 1/3'ü oranında hesaplanması gerektiği yönünde resmî bilgi ve belgeye rastlanmadığını, aksine İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünün 2014 yılı resmî verilerine göre ürünlere ait birim maliyet fiyatlarının 1/3 oranında olmadığının belirtildiğini ifade etmiştir. Davalı İdare temyiz dilekçesinde başvurucunun men-i müdahale, ecrimisil ve kal talep etme hakkının olmadığını belirtmiştir.

12. Daire 30/9/2020 tarihinde Mahkeme kararının onanmasına karar vermiştir.

13. Nihai karar 13/10/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. İlgili hukuk için bkz. Şevket Karataş [GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018; Kübra Yıldız ve diğerleri [GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 4/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırma Dışında Tutulan Taşınmaz Kısımlarının Kamulaştırılmaması Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu; arazinin ortasından geçen yolun araziyi iki parçaya bölmesi suretiyle kalan kısımların değer kaybettiğini, kamulaştırma dışında kalan kısımların da kamulaştırılması gerektiğini, kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davasında tazminat bedelinin düşük belirlendiğini, bilirkişi raporunun hükme esas almaya değer nitelikte olmadığını iddia etmiştir.

17. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

18. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve genel mahkemeler önünde dayanılmayan iddialar Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet konusu edilemeyeceği gibi genel mahkemelere sunulmayan yeni bilgi ve belgeler de Anayasa Mahkemesine sunulamaz (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

19. Somut olayda başvurucunun taşınmazın ortasından geçen yolun araziyi ikiye böldüğü, böylelikle değer kaybı oluştuğu ve kalan kısmın da kamulaştırılması gerektiği şikâyetlerine ilişkin olarak temyiz kanun yoluna başvurmadığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Davasında Tazminatın Düşük Belirlenmesi Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, Daire tarafından soyut bir şekilde belirlenen oran esas alınarak hesaplanan tazminatın, kamulaştırmasız el atılan taşınmazın gerçek değerinin tespitini engellediğini ileri sürmüştür. Ayrıca başvurucu, Dairenin brüt gelir üzerinden neden 1/3 oranında indirim yapılması gerektiğine ilişkin bozma kararında herhangi bir gerekçe belirtmediğini ifade etmiştir.

2. Değerlendirme

22. Anayasa’nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine

ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün ve Müdahalenin Varlığı ile Türü

24. Başvuru konusu olayda el atılan taşınmaz tapuda başvurucu adına kayıtlıdır. Dolayısıyla mülkün varlığı hususunda bir tartışma yoktur. Başvurucuya ait taşınmazdan usulüne uygun kamulaştırma yapılmaksızın yol geçirilmesi mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmekle birlikte bu müdahalenin mülkten yoksun bırakmaya ilişkin ikinci kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

25. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

26. Anayasa’nın 13. ve 35. maddelerine göre mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

27. Anayasa Mahkemesi Şevket Karataş kararında kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Şevket Karataş, §§ 52, 53). Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında kamulaştırmanın taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesi şartıyla kullanılabilecek bir yetki olduğu hükme bağlanmıştır. Gerçek karşılığının ödenmesi Anayasa'nın 46. maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence mahiyetindedir. Dolayısıyla taşınmazın gerçek karşılığı ödenmeden yapılan kamulaştırma işlemleri Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasındaki gerçek karşılığın ödenmesi güvencesine aykırı olacaktır (Kübra Yıldız ve diğerleri, § 61).

29. Somut olayda başvurucu malik olduğu söz konusu taşınmaza davalı İdare tarafından usulüne uygun bir kamulaştırma yapılmadan el atıldığı ve taşınmazın bedelinin ödenmediği iddiasıyla İdare aleyhine tazminat davası açmıştır. Mahkeme davanın kısmen kabulüne karar vermişse de Daire, kararı bozmuştur. Daire, bozma kararında üretim masraflarının brüt gelirin 1/3'i oranında alınması gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme bozma ilamından sonra 18.121,23 TL olan tazminat tutarını 15.552,32 TL'ye, ecrimisil bedelini ise 4.125,42 TL'den 3.540,55 TL'ye indirmiştir.

30. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun

yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 46).

31. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkemenin bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koyması gerekir. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davalarında taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47) .

32. Daire, bozma kararında üretim giderlerinin brüt gelirin 1/3'ü oranında alınması gerektiğine karar vermiştir. Mahkeme de bozma ilamında işaret edilen orana göre üretim gideri hesabını yapmıştır. Bozma ilamında, anılan hesaplamaya ilişkin olarak ilgili taşınmaz özelinde bir tespit veya değerlendirmeye dayanan somut bir gerekçe bulunmamaktadır. Bunun yanında, dosyada üretim giderlerinin oranı hakkında resmî dairelerce hazırlanmış bilimsel veriye de rastlanmamıştır.

33. Sonuç olarak Mahkemenin üretim giderlerinin brüt gelirin 1/3'i oranından az olamayacağına yönelik bozma ilamının kabulünden hareket ederek önceden belirlenen tazminat bedelinden uzaklaşmasını yeterli ve ilgili gerekçeyle ortaya koymaksızın karar vermesi nedeniyle mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesi çerçevesinde ve Anayasa'nın 13. ile 35. maddelerinin gerektirdiği mülkiyet hakkının korunması gerekliliği ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvurucu aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Davasında Aleyhe Yargılama Giderine Hükmedilmesi Yönünden İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu, kamulaştırmasız el atmaya dayanan tazminat davasında aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız ve diğerleri kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucu aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi neticesinde kamulaştırmasız el atma davasında hüküm altına alınan tazminatın bedelinde önemli ölçüde azalma meydana gelmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Kübra Yıldız ve diğerleri, § 79). Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde

güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

37. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

38. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

39. Açıklanan gerekçelerle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

40. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

41. Mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davasında tazminatın düşük belirlenmesi ve aleyhe yargılama giderine hükmedilmesi yönünden başvuruda tespit edilen hak ihlallerinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

42. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne veya reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

43. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kamulaştırma dışında tutulan taşınmaz kısımlarının kamulaştırılmaması yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kamulaştırmasız el atma davasında tazminatın düşük belirlenmesi ve aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi yönlerinden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma davasında tazminatın düşük belirlenmesi ve aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi yönlerinden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Pervari Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/10, K.2019/519) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL SEV

B. No: 2021/12064 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/12064

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL SEV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/12064)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : İsmail SEV

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; yaşanan terör olayları nedeniyle 1990'lı yıllarda köyü terk etmek durumunda kaldığını, can ve mal güvenliği tehlikesi sebebiyle köyüne dönemediğini belirterek köyde bulunan malvarlığına ulaşamadığı ve malvarlığından yararlanamadığı için 30/5/2007 tarihi sonrasında oluştuğu ileri sürülen zararların 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca tazmini istemiyle Hakkâri Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına 6/12/2017 tarihinde başvurmuştur. Anılan başvurunun cevap verilmeyerek reddedilmesi üzerine bu işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

3. İdare Mahkemesi, işlemin iptaline karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi istinaf incelemesinde kararın 6/12/2016-6/12/2017 tarihleri arasındaki dönem için iptale ilişkin kısmında hukuka aykırılık bulunmadığını, 30/5/2007-6/12/2016 tarihleri arasındaki dönem için ise davanın reddine karar verilmesi gerekirken iptale ilişkin bu kısımda hukuki isabet

görülmediğini açıklamıştır.

4. Bireysel başvurudan sonra başvurucu 19/5/2022 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli Yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetlerine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ENGİN SARICI VE GÖKHAN HENDEN

B. No: 2021/15338 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/15338

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ENGİN SARICI VE GÖKHAN HENDEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/15338)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucular : 1. Engin SARICI 2. Gökhan HENDEN

Vekili : Av. Demet AVCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanun hükmünde kararname ile kapatılan eğitim kurumuna yapılan ödemenin iadesine yönelik talebin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Çağrı Özel Eğitim Yurt Hizmetleri A.Ş.ye ait Özel Çağrı İlkokulunda eğitim gören çocuklarının 2016-2017 eğitim öğretim dönemi için eğitim ücreti ödemiştir.

3. 22/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendiyle Özel Çağrı İlkokulunun bağlı olduğu şirkete ait eğitim kurumları, öğrenci yurtları ve pansiyonlar kapatılmıştır. Aynı maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca kapatılan eğitim kurumları, öğrenci yurtları ve pansiyonlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiştir.

4. Başvurucular 15/8/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde

Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca 7/10/2016 ve 12/10/2016 tarihlerinde Giresun Defterdarlığına verdikleri dilekçeyle ödedikleri eğitim öğretim ücretinin iadesini talep etmiştir. Giresun Valiliği Defterdarlık KHK İl Bürosu (İdare) 17/2/2020 ve 18/2/2020 tarihlerinde başvuruculara talebini reddetmiştir.

5. Başvurucular; İdarenin işleminin hukuka aykırı olduğunu, işlemin iptali ile kuruma yapılan ödemelerin okulun kapatıldığı tarihten itibaren işletilecek yasal faiziyle ödenmesi istemiyle Ordu 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) 2020/1352 ve 2020/1353 esasına kayıtlı ayrı ayrı dava açmıştır.

6. İdare Mahkemesince 17/7/2021 tarihinde davaların reddine karar verilmiştir.

7. Başvurucu Engin Sarıcı'nın açtığı davada verilen kararın gerekçesinde başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) aidiyeti, bu örgütle iltisakı veya irtibatı olduğundan 1/9/2016 tarihli ve 29818 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname (672 sayılı KHK) ile kamu görevinden çıkarıldığı, ayrıca FETÖ/PDY'ye üye olma suçlaması ile yapılan ceza yargılaması sonucunda hakkında mahkûmiyet kararı verildiği ve kararın ertelendiği belirtilmiştir.

8. Başvurucu Gökhan Henden'in açtığı davada verilen kararın gerekçesinde ise başvurucunun 672 sayılı KHK ile kamu görevinden çıkarıldığı, söz konusu işleme karşı açılan davanın da reddedildiği vurgulanmış; davanın değerinin istinaf sınırı altında kalması nedeniyle kararın kesin olduğu ifade edilmiştir.

9. Başvurucu Engin Sarıcı, İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Daire) 7/7/2021 tarihinde istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

10. Başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. 2021/46223 numaralı başvurunun 2021/15338 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucular, kamu görevinden çıkarılmalarının hukuka aykırılığından şikâyet etmiş ancak bu şikâyetlerini, bu gerekçeyle iade edilmeyen eğitim bedelleri kapsamında ifade etmiştir. Başvurucular esas itibarıyla kapatılan özel eğitim kurumuna ödedikleri eğitim bedelinin iade edilmemesi nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, dava konusu edilen işlemin mevzuat ve yerleşik içtihat kapsamında tesis edildiği ayrıca yapılacak incelemede Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda belirttiği iddialarını yinelemiştir.

14. Başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Başvuruya konu olayda başvurucuların okul kayıt ücreti olarak ödedikleri tutarın terör örgütüyle irtibatlı ve iltisaklı olmalarından bahisle iade edilmemesi tedbiri mülkiyet hakkına bir müdahale oluşturmuştur. Mülkten yoksun bırakma amacı olmayıp suçla mücadele kapsamında bir tedbir niteliğinde olan müdahale mülkün kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural kapsamında incelenmelidir.

17. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahale kanuna dayanmalı, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılmalıdır (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

18. Somut olayda başvurucuların 667 sayılı KHK kapsamında kapatılmadan önce özel eğitim öğretim kurumuna ödediği eğitim bedelinin iadesi talebi, mahkeme kararıyla reddedilmiştir. Mahkeme kararının gerekçesinde başvurucuların FETÖ/PDY'ye aidiyeti, bu örgütle iltisakı veya irtibatı olduğundan kamu görevinden çıkarıldıkları, ayrıca başvurucu Engin Sarıcı hakkında terör örgütüne üyelik suçu kapsamında yapılan ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet kararı verildiği ifade edilmiştir.

19. Anayasa Mahkemesi 26/10/2022 tarihli ve E.2018/85, K.2022/127 sayılı kararı ile 8/2/2018 tarihli ve 7091 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "…aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle…" ibaresinin iptaline karar vermiştir. Söz konusu kuralın kapsamına muvazaalı veya varlığı kuşkulu alacakların girmediği, üstelik idarenin hileli işlemlere dayandığını tespit ettiği alacaklar bakımından yeterli araçlarla donatıldığı görüldüğünden kural ile terör örgütüne aidiyeti, örgütle irtibatı veya iltisakı olanların alacaklarının ödenmesinin engellenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir (AYM, E.2018/85, K.2022/127, 26/10/2022, § 118). Anayasa Mahkemesi, salt alacaklısının terör örgütüyle irtibatlı veya iltisaklı olduğu değerlendirilerek hukuka uygunluğu konusunda kuşku bulunmayan bir alacağın ödenmemesinin bir hukuk devletinde meşru görülemeyeceğini açıklamıştır. Terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı oldukları somut olarak ortaya konulan kişilerle ilgili tedbir alınmasında devletin takdir yetkisi olmakla birlikte bu kişilerin özel hukuk ilişkileri çerçevesinde ifa ettikleri yükümlülüklerinden doğan alacaklarının ödenmemesine yönelik olarak yapılan düzenlemenin makul ve meşru tedbirler arasında olamayacağını kaydetmiştir. Bu hâliyle söz konusu kuralın kamu yararına yönelik meşru bir amaca dayandığının söylenemeyeceğini belirtmiş, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir (AYM, E.2018/85, K.2022/127, 26/10/2022, §§ 119, 120).

20. OHAL tedbirleri kapsamında kapatılan bir eğitim kurumuna yapılan ödemenin iadesi talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia Ebamüslüm Yıldız ([2. B.], B. No: 2019/677, 20/6/2023) başvurusunda incelenmiştir. Anılan başvuruda, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağı olan 7091 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "…aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle…" ibaresinin iptaline ilişkin norm denetimi kararında belirtilen ilkeler ve varılan

sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (Ebamüslüm Yıldız, §§ 27-31). Anayasa Mahkemesi yine OHAL kapsamında bir eğitim kurumuna ödediği kayıt ücretinin iadesi talebinin başvurucunun terör örgütüyle irtibatlı ve iltisaklı olduğu gerekçesiyle reddedilmesine dair başka bir şikâyeti Ünal Şenel ([1. B.], B. No: 2019/4445, 28/2/2024) başvurusunda incelemiştir. Söz konusu başvuruda, okul kayıt ücretinin iade edilmemesinin kanuni dayanağıyla ilgili olarak norm denetimindeki kamu yararına yönelik meşru bir amaca dayanmadığına ilişkin tespit ve söz konusu kuralın iptali dikkate alınarak başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiştir (Ünal Şenel, § 44). Bu kapsamda eldeki başvuru yönünden de yukarıda belirtilen kararlarda ulaşılan ilke ve sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, uğradıkları zararlarının giderilmesi ile manevi tazminat talep etmiştir.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.],B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculaların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ordu 1. İdare Mahkemesine (E.2020/1352, K. 2021/163 ve E.2020/1353 K.2021/162) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Başvuruculara 487,60 TL başvuru harcının AYRI AYRI, 40.000 TL vekâlet ücretinin

MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEDRİ DEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/17047 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/17047

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEDRİ DEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/17047)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucular : 1. Bedri DEMİR 2. Nusret ÖZKOYUNCU 3. Zeri KAYA

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvurular süresinde yapılmıştır.

2. Bireysel başvurudan sonra başvurucu Nusret Özkoyuncu 24/2/2023 tarihinde, başvurucu Zeri Kaya 24/10/2022 tarihinde, başvurucu Bedri Demir 9/4/2022 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2021/26272 ve 2021/17815 numaralı başvuruların 2021/17047 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

5. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490,

31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. Başvurunun ölüm nedeniyle İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucuların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAMİK DEMİR

B. No: 2021/19991 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/19991

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAMİK DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/19991)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Namik DEMİR

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Hakkâri'nin Şemdinli ilçesi, Ormancık köyünde ikamet etmekte iken yaşanan terör olayları nedeniyle 1990'lı yıllarda köyü terk etmek zorunda kalmış, can ve mal güvenliği tehlikesi sebebiyle köyüne geri dönemediğini belirtmiştir. Bu nedenle köyde bulunan mal varlığına ulaşamadığını ve mal varlığından yararlanamadığını ileri sürerek, 30/5/2007 tarihi sonrasında oluştuğu iddia edilen zararların, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca tazmini talebiyle Hakkâri Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına yaptığı 6/12/2017 tarihli başvuruya cevap verilmemek suretiyle zımnen reddedilmesi üzerine, bu işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

3. İdare Mahkemesi, işlemin iptaline karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi istinaf incelemesinde kararın 6/12/2016-6/12/2017 tarihleri arasındaki dönem için iptale ilişkin kısmında hukuka aykırılık bulunmadığını, 30/5/2007-6/12/2016 tarihleri arasındaki dönem

için ise davanın reddine karar verilmesi gerekirken iptale ilişkin bu kısımda hukuki isabet görülmediğini açıklamıştır.

4. Bireysel başvurudan sonra başvurucu 15/12/2022 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli Yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetlerine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ YAYLACIK

B. No: 2021/21644 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/21644

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ YAYLACIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/21644)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Fatma Gülbin ÖZTÜRK

Başvurucu : Ali YAYLACIK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, olağanüstü hâl döneminde terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olan başvurucunun doktora öğrenimine devam ettiği üniversite tarafından tutuklu olması sebebiyle doktora yeterlilik sınavına kabul edilmemesinin eğitim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

4. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. 1987 doğumlu olan başvurucu, doktora yeterlik sınavına katılma talebinde bulunduğu 6/7/2017 tarihinde Hatay T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Fetullahçı Terör

Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile ilgili terör suçlarından tutuklu olarak bulunmaktadır.

A. Arka Plan Bilgisi

7. Başvuru konusunu daha iyi anlayabilmek bakımından 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen askerî darbe teşebbüsü ve sonrasındaki gelişmeler hakkındaki bazı bilgileri hatırlatmak gerekmektedir.

8. Türkiye'de uzun yıllardır devam eden bir terör sorunu bulunmaktadır. Cumhuriyet tarihinin önemli bir bölümü, devletin örgütlü ve silahlı şiddet hareketlerini bastırma çabalarıyla geçmiştir. Son otuz beş yıl ağırlıklı olarak PKK ile mücadele edilmekle birlikte diğer bir kısım terör örgütlerinin (DHKP/C, TKP/ML, El Kaide, DAEŞ, Hizbullah gibi) de saldırılarına maruz kalınmış ve bu örgütlere yönelik olarak da mücadelede bulunulmuştur. 15 Temmuz 2016 tarihinde ise FETÖ/PDY isimli bir yapılanma tarafından gerçekleştirildiği belirtilen (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-25) askerî bir darbe teşebbüsü yaşanmıştır.

9. 15 Temmuz darbe teşebbüsü sırasında ve sonrasında ülke genelinde cumhuriyet başsavcılıklarının talimatı ile darbe girişimiyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile FETÖ/PDY ile bağlantılı olduğu değerlendirilen çok sayıda kişi hakkında soruşturma başlatılmıştır. Bu soruşturmalar kapsamında başta Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet ve yargı mensupları olmak üzere çok sayıda kamu görevlisi ve sivil kişi hakkında yakalama ve gözaltına alma tedbirleri uygulanmış; bu kişilerin önemli bir bölümü mahkeme kararıyla tutuklanmıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 51). Öte yandan tutukluların ve hükümlülerin güvenliğini ve muhafazasını sağlamakla görevli ceza infaz koruma memurlarının ve jandarma personelinin bir kısmı, ayrıca gerektiğinde tutukluların güvenliğinin sağlanmasında görevlendirilebilecek olan emniyet görevlilerinin önemli bir bölümü terör örgütleri ile olan ilgileri nedeniyle kamu görevinden çıkarılmış veya uzaklaştırılmıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 357). Öte yandan 15 Temmuz darbe teşebbüsü sonrasında ilan edilen olağanüstü hâl süresince Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun çıkardığı kanun hükmünde kararnameler (KHK) ile bazı genel ve soyut normlar ihdas edilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 55).

B. Başvuru Konusu Olay

10. Başvurucu, Mustafa Kemal Üniversitesi (Üniversite) Sosyal Bilimler Enstitüsünün Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitim Anabilim Dalı'nda doktora öğrencisi iken FETÖ/PDY üyeliği ve bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen muhtelif suçlar sebebi ile 21/10/2016 tarihinde tutuklanmıştır. Tutukluluğu devam ederken başvurucu 6/7/2017 tarihinde tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumu aracılığı ile doktora yeterlilik sınavına girmek için Üniversiteden talepte bulunmuştur. Başvurucunun bu istemi, Üniversite tarafından daha sonra 6/2/2018 tarihli ve 7083 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun ile kanunlaşan, 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 4. maddesi (bkz. § 17) gerekçe gösterilerek reddedilmiştir.

11. Başvurucu, hakkında tesis edilen işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde; Üniversite tarafından alınan kararın eğitim hakkını ihlal ettiğini ve Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen temel hakların sınırlama rejimine aykırı olduğunu

ileri sürmüştür. Hatay 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 28/12/2018 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme gerekçeli kararında; 667 sayılı KHK'nın 4. maddesi uyarınca terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar sebebiyle tutuklu veya hükümlü bulunan kişilerin olağanüstü hâl (OHAL) süresinde, ceza infaz kurumlarında kaldıkları süre boyunca, ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlara giremeyeceklerini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca aynı kural uyarınca bu kişilerin, örgün veya yaygın tüm eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından ceza infaz kurumu içinde veya dışında yapılan sınavlara da katılamayacaklarının açık olduğunu vurgulamıştır. Mahkeme, başvurucunun 21/10/2016 tarihinde tutuklandığını ve tutukluluk hâlinin devam ettiğini tespit etmiştir. Bu bağlamda, başvurucunun 2017 yılında yapılacak doktora yeterlilik sınavına girme talebinin reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır.

12. Karar, başvurucu tarafından istinaf edilmiştir. Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. Dava Dairesi (İstinaf Mercii) 4/2/2021 tarihinde başvurucunun istinaf isteminin kesin olarak reddine karar vermiştir.

13. Nihai karar başvurucuya 5/3/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

14. 7083 sayılı Kanun ile kanunlaşan 667 sayılı KHK'nın "Sınavlara ilişkin tedbirler" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar sebebiyle tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunanlar, olağanüstü halin devamı ve kurumda barındırıldıkları süre zarfında, ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlar ile örgün veya yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından ceza infaz kurumu içinde veya dışında yapılan ya da yaptırılan sınavlara giremezler."

15. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

"(3) Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak, Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebilir.

(4) Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir."

16. 20/3/2006 tarihli ve 2006/10218 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (Tüzük) 90. maddesinin (3), (4) ve (5) numaralı fıkraları şöyledir:

"(3) Kapalı ve açık kurumlar ile çocuk eğitim evlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar

bulunduramaz. Ancak, Bakanlığın uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın kuruma alınmasına izin verilebilir.

(4) Bu haklar, idare ve gözlem kurulu kararı ile tehlikeli hükümlü oldukları saptananlar veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

(5) İşlediği suçun nitelik ve işleniş biçimi göz önüne alındığında, toplum için ciddi bir tehlike oluşturan, kurumdaki tutum ve davranışlarıyla, suç işlemek amacıyla kurulan silâhlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülerin, idare ve gözlem kurulu kararıyla televizyon yayınlarını izlemesine ve bilgisayar ile internetten yararlanmasına izin verilmez."

17. 16/11/2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin "Kayıt dondurma, izinli sayılma ve kayıt silme" başlıklı 20. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"Mazeret sebebiyle kayıt dondurma: Eğitim ve öğretim için yurt dışına çıkmak durumunda olanlar ile refakat, doğal afet, tutukluluk, mahkûmiyet ve öğrencilerin bir defaya mahsus olmak üzere EYK kararı ile en çok iki yarıyıla kadar kayıtları dondurulur. İş nedeni ile yurt içinde yer değiştirenler veya yurt dışına çıkanlar bu haktan yararlanamazlar. Öngörülemeyen durumlar dışındaki kayıt dondurma başvurularının, akademik takvimde belirtilen süre içerisinde yapılması zorunludur. Mazeret nedeniyle kaydı dondurulan öğrenci, mazeretinin ortadan kalktığını bildirmesi halinde, kayıt dondurma işlemi EYK kararı ile iptal edilir ve kayıt yenileme hakkı verilir. Mazeret nedeniyle EYK kararı ile öğrenimine ara veren öğrenciler, mazeretli oldukları süre içinde derslere veya ders sınavlarına ya da tez sınavlarına giremez. Bu süre içinde girilen dersler, ders sınavları ve tez sınavları geçersiz sayılır."

18. 20/4/2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin "Yeterlik sınavı" kenar başlıklı 19. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Yeterlik sınavı, derslerini ve seminerini tamamlayan öğrencinin alanındaki temel konular ve kavramlar ile doktora çalışmasıyla ilgili bilimsel araştırma derinliğine sahip olup olmadığının ölçülmesidir. "

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

19. 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı soyut norm denetimi kararıyla 7083 sayılı Kanun'un 4. maddesinin Anayasa’nın 15. ve 42. maddelerine aykırılık iddiası incelenmiştir. Anılan kararın ilgili kısmı şöyledir:

"186. Dava konusu kuralda, terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar sebebiyle tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunanların olağanüstü hâlin devamı ve kurumda barındırıldıkları süre zarfında, ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlar ile örgün veya yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından ceza infaz kurumu içinde veya dışında yapılan ya da yaptırılan sınavlara giremeyecekleri hükme bağlanmıştır.

187. Kuralın, OHAL’in gerekli kıldığı durumla ilişkili olduğu ve bu uygulamanın yalnızca OHAL süresince geçerli olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Dolayısıyla kurala ilişkin Anayasa’ya uygunluk denetiminin OHAL’lerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlanmasını ve durdurulmasını düzenleyen Anayasa’nın 15. maddesi

kapsamında yapılması gerekir.

188. Anayasa’nın 'Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42. maddesinin ilk fıkrasında, 'Kimse, eğitim ve öğrenim haklarından yoksun bırakılamaz' denilerek eğitim ve öğretim hakkının genelliği ilkesi benimsenmiş, ikinci fıkrasında da öğrenim hakkının kapsamının kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

189. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında vurgulandığı üzere eğitim hakkı, yüksek öğretim seviyesini de kapsayan (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 28; İhsan Asutay, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 36) bu çerçevede belli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumlarına etkili biçimde erişimin sağlanmasını güvence altına alan (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 68) bir hak olmakla birlikte kamu otoritelerine bireyin eğitim ve öğretim almasını engellememe şeklinde negatif ödev yükleyen bir nitelik de barındırır (Adem Öğüt ve diğerleri, B. No: 2014/20527, 22/11/2017, § 44; Yüksel Baran, B. No: 2012/782, 26/6/2014, § 36).

190. Eğitim hakkı, Anayasa’da düzenleniş biçimiyle sosyal bir hak olarak devlete karşı ileri sürülebilir nitelikte bir temel haktır. Devlet, eğitim olanaklarının ve buna ilişkin altyapının sağlanması yükümlülüğü beraberinde, hiçbir ayrım yapmadan, herkesi eşit biçimde bu haktan yararlandırmak durumundadır. İlaveten eğitim hakkı kapsamında devletin, kendi dışında diğer bireyler tarafından da eğitim hakkının kullanılmasını engelleyen uygulamalara son verecek tedbirleri alma yönünde pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.

191. Eğitim hakkını düzenleyen Anayasa’nın 42. maddesinin ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlülere eğitim ve öğrenim faaliyeti imkânı sağlanması için bir düzenleme yapılmasını güvence altına aldığı söylenemez (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 71). Başka bir ifadeyle Anayasa’nın 42. maddesi devlete ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlülere eğitim öğrenim imkânı sağlanması yönünde pozitif bir yükümlülük yüklememiştir.

192. Bununla birlikte 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde ancak eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebileceği, eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabileceği, hükümlünün odasında bilgisayar bulunduramayacağı ancak Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebileceği, (4) numaralı fıkrasında ise bu hakların, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabileceği düzenlenmiştir. Anılan Kanun hükmünde yer verilen hususlar 20/3/2006 tarihli ve 2006/10218 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'te detaylandırılarak açıklanmıştır.

193. Anayasa’nın 42. maddesi; devlete ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlülere eğitim öğrenim imkânı sağlanması yönünde pozitif bir yükümlülük yüklememiş olmasına karşın 5275 sayılı Kanun’da ve ikincil mevzuatta yer verilen düzenlemeler çerçevesinde devlet, mahkûmların ceza infaz kurumunun olanakları çerçevesinde uzaktan eğitime devam edebilmesine imkân tanınabilmesini öngörmüştür (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 72). Bu kapsamda ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlülerin ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlar ile örgün veya yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan ya da yaptırılan sınavlara giremeyeceklerini

öngören kural, Anayasa'nın 42. maddesi çerçevesinde belli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumlarına erişimin sağlanması ve kamu otoritelerinin bireyin eğitim ve öğrenim almasını engellememe şeklindeki negatif ödevi bakımından incelenmelidir (benzer yönde bkz. (Mehmet Ali Eneze, B. No: 2017/35352, 23/5/2018, § 28).

194. Terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar sebebiyle tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunanların, OHAL'in devamı ve kurumda barındırıldıkları süre zarfında ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlar ile örgün veya yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından ceza infaz kurumu içinde veya dışında yapılan ya da yaptırılan sınavlara girememeleri, sınav yoluyla eğitime başlamaları imkânını ortadan kaldırdığından almak istedikleri eğitimden mahrum kalmalarına sebebiyet vermektedir. Bu açıdan bakıldığında iptali istenilen kuralın eğitim ve öğrenim hakkına sınırlama getirdiği açıktır.

195. Kişilerin eğitim hakkı OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden OHAL'lerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür.

196. Anılan hak, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında olmadığı gibi milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da değildir.

197. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü dönemlerde kişilerin eğitim hakkının kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması veya bunlar için Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus, yapılacak düzenlemelerde sınırsız bir takdir yetkisi tanındığı anlamına gelmemektedir. Anılan maddede OHAL'lerde durumun gerektirdiği ölçüde söz konusu düzenlemelerin yapılabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun kabul edilebilmesi için bunu aşan keyfî müdahalelere izin verilmemesi gerekir.

198. Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği üzere olağanüstü dönemlerde öngörülen tedbirin olağanüstü duruma neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olması gerekir. Bunun yanında getirilen sınırlama, durumun gerektirdiği oranı aşacak şekilde keyfî niteliğe dönüşmemelidir. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında ölçülülüğün tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm şartları değerlendirilmelidir. Bu çerçevede olağanüstü yönetim usulünün uygulanmasına neden olan tehdit veya tehlikeler, sınırlamaya konu hak ve özgürlüklerin niteliği ve tedbirin alındığı zaman gözönünde bulundurulmalıdır.

199. Bu çerçevede tutuklu ve hükümlülerin sınavlara girme imkânının kısıtlanmasına yönelik değerlendirmelerde tutuklu ve hükümlüler açısından ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal ve kaçınılmaz sonuçlarının olduğu unutulmamalıdır. Zira tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmaları, bu hakların tutuklu ve hükümlüler için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler kadar güvence altına alındığı anlamında değerlendirilmemelidir. Ceza infaz kurumlarının işlevi ve amacı kapsamında tutuklu ve hükümlülerin hakları ceza infaz kurumuna girmekle zaten sınırlanmıştır. Eğitim

hakkı için de aynı değerlendirme mümkündür (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 73).

200. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında bu konuya ilişkin vermiş olduğu Mehmet Ali Eneze (§ 48) kararında da, sınavlara girme bakımından suç temelinde bir kısıtlama yapıldığı, bu kısıtlamada esas alınan hususun ceza infaz kurumu disiplini ve güvenliği olduğu, ceza infaz kurumlarında güvenliğin ve disiplinin sağlanmasının sadece idare için değil mahkûmların güvenliği için de önemli olduğu, bu nedenle belirli suçlardan tutuklu veya hükümlü olanların veya disiplin açısından tehlikeli durumu olan tutuklu veya mahkûmların bazı faaliyetlere katılmasının engellenmesinin kabul edilebilir bir durum olduğu ifade edilmiştir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 80).

201. Ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlar ile örgün veya yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan ya da yaptırılan sınavların organizasyonu karmaşık bir faaliyet olduğu, darbe teşebbüsü sonrasında terör suçları kapsamında çok sayıda kişinin tutuklandığı ve mâhkum olduğu, tutukluların ve hükümlülerin güvenliğini ve muhafazasını sağlamakla görevli kamu görevlilerinin sayısının da önemli ölçüde azalmış olduğu hususları dikkate alındığında iptali istenilen kuralla eğitim hakkına yönelik sınırlamanın elverişlilik ve gereklilik kriterlerini taşımadığı söylenemez.

202. Bunun yanı sıra terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar sebebiyle tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunanlara yönelik sınavlara girme imkânının kısıtlanmasında yapılacak ölçülülük değerlendirmesinde, anılan kısıtlamanın sadece OHAL'in devamı ve ceza infaz kurumunda barınılan süre ile sınırlı olduğu dikkate alınmalıdır. Ayrıca iptali talep edilen kural ile öngörülen sınavlara girme imkânının ortadan kaldırılmasına yönelik tedbir doğrudan kişilerin öğrencilik statüsüne yönelik değildir. Bir başka deyişle kural, kişilerin devam eden öğrencilik statüsünün sonlandırılmasına yol açmamakta, esasen OHAL süresince ve ceza infaz kurumunda barındırıldıkları süre zarfında sınavlara girme imkânı ortadan kaldırılmaktadır. Dolayısıyla ceza infaz kurumunda güvenlik ve disiplinin sağlanması amacıyla yapıldığı anlaşılan kısıtlamanın orantılı olduğu sonucuna varılmıştır (Mehmet Ali Eneze, § 49).

203. Belirtilen hususlar gözönüne alındığında kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin eğitim hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği görülmektedir. Bu nedenle kuralın millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin eğitim hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

204. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 15. ve 42. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 4/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

21. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

22. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin

yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucu eğitim hakkının Anayasa'nın 42. maddesinde düzenlendiğini, ülkemizin tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 numaralı Protokolü'nün 2. maddesi ile koruma altına alındığını belirterek eğitim hakkına yönelik müdahalelerin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen sınırlama rejimine uygun olması gerektiğini doktora yeterlilik sınavına katılmasına izin verilmemesi sureti ile eğitim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

24. Bakanlık görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Esas bakımından sunulan görüşte ise eğitim hakkının kapsamı ve ceza infaz kurumlarında tutulan mahpusların eğitim hakkına getirilen sınırlamalara ilişkin Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına ve Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğünden temin edilen görüş ve belgelere yer vermiştir.

25. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında Bakanlığın OHAL döneminde doktora yeterlilik sınavına Üniversite tarafından kabul edilmemesine ilişkin değerlendirmede bulunduğunu, oysa başvurusunun bu konuya ilişkin olmadığını belirtmiştir. OHAL'in sona ermesinin ardından 9/10/2018 tarihinde ceza infaz kurumu aracılığıyla Üniversiteye doktora yeterlilik sınavına katılmak için yeniden başvurduğunu ifade eden başvurucu, talebinin ceza infaz kurumunda bulunması gerekçesiyle reddedildiğini dile getirmiştir. Bu işleme karşı açtığı iptal davasında Hatay İdare Mahkemesinin 5/7/2019 tarihli (E.2019/75, K.2019/541) kararıyla işlemi iptal ettiğini, Üniversitenin de bu karar üzerine 28/2/2020 tarihinde sınav yapılmasına karar verdiğini ancak söz konusu sınava katılamadığını belirtmiştir. Başvurucu, Üniversitenin 30/6/2020 tarihinde ikinci bir sınav tarihi belirlediğini ancak bu tarihin COVID-19 salgını dönemine denk geldiğini buna rağmen Üniversitenin yüz yüze sınav yapılmasında ısrar ettiğini ifade etmiştir. Ceza infaz kurumunda uygulanan karantina tedbirleri nedeniyle sınava götürülemediğini belirten başvurucu, ihlal iddiasının Üniversitenin yüz yüze sınavda ısrar etmesi ve infaz kurumu tedbirleri sebebiyle sınava katılamamasından kaynaklandığını ileri sürmüştür. Son olarak, Bakanlık görüşünde atıf yapılan içtihadın, üniversiteye devam etme, derslere katılım sağlama veya ceza infaz kurumunda bilgisayar ve internet kullanma taleplerine ilişkin olduğunu belirten başvurucu, bu içtihadın somut olayla bağlantısının bulunmadığını iddia etmiştir.

C. Değerlendirme

26. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."

1. İncelemenin Kapsamı Yönünden

27. Bireysel başvuru formu incelendiğinde, başvurunun esas itibarıyla Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında doktora öğrencisi iken FETÖ/PDY üyeliği suçlamasıyla tutuklu bulunan başvurucunun, OHAL döneminde doktora yeterlilik sınavına katılma talebinin reddedilmesi üzerine açtığı davanın reddine karar verilmesine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşılık başvurucu, Bakanlık görüşüne sunduğu beyanında ihlal iddiasının Üniversitenin

COVID-19 salgını döneminde yüz yüze sınav yapılmasında ısrar etmesi ve ceza infaz kurumu tarafından uygulanan karantina tedbirleri nedeniyle sınava götürülememesine dayandığını ileri sürerek, eldeki bireysel başvuruya konu olmayan yeni bir şikâyet ileri sürmüştür. Başvurucunun söz konusu yeni iddiası yönünden ayrıca bireysel başvuruda bulunma hakkının saklı olduğu hatırlatılmakla birlikte, Bakanlık görüşüne cevaben ileri sürülen bu iddiaların başvuru kapsamını genişletme ve değiştirme niteliğinde olduğu anlaşıldığından, bireysel başvuru incelemesinin bireysel başvuru formunda belirtilen iddialar ve başvuruya konu edilen nihai yargısal karar üzerinden yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

2. Başvuruyu İnceleme Usulü

28. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"Savaş, seferberlik (…) veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler (…) dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."

29. Anayasa, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Olağan dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimi, Anayasa’nın 13. maddesinde düzenlenmişken olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa’nın 15. maddesinde yer almaktadır (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 5)

30. Anayasa’nın 15. maddesine göre savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü durumlarda temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa’nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür. Ancak Anayasa’nın 15. maddesiyle bu hususta tanınan yetki de sınırsız değildir. Anayasa’nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükleri ihlal etmemesi ve durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekmektedir. Ayrıca bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmış; suç ve cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesinin bu hâllerde de geçerli olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 8; Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 185, 186).

31. OHAL yönetim usullerine başvurulmasındaki temel amaç, bu yönetim rejiminin uygulanmasına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesini sağlamaktır. Devletin veya toplumun varlığının ya da kamu düzeninin ağır tehdit veya tehlikeler altında bulunması nedeniyle olağanüstü yönetim usulünün uygulandığı dönemlerde söz konusu tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi için temel hak ve özgürlüklerin olağan döneme kıyasla daha fazla sınırlandırılması sonucunu doğuran tedbirler alınması gerekebilir. Bu nedenle Anayasa’nın 15. maddesinin uygulanabilmesi için kuralın OHAL'in gerekli kıldığı durumla

ilgisinin bulunması gerekir (AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 9).

32. Somut olayda başvurucunun doktora yeterlik sınavına katılma talebi, 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı OHAL KHK'sının 4. maddesi uyarınca reddedilmiştir. Anılan düzenleme, terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan kişilerin, olağanüstü hâl süresince ve ceza infaz kurumunda kaldıkları süre boyunca, örgün veya yaygın her türlü eğitim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından ceza infaz kurumu içinde veya dışında yapılan sınavlara katılamayacaklarını öngörmektedir.

33. Başvurucunun FETÖ/PDY terör örgütüne üyelik suçlamasıyla tutuklu olduğu görülmektedir. Bu nedenle başvurucunun durumunun, 667 sayılı KHK'nın 4. maddesinde belirtilen "terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar nedeniyle tutuklu veya hükümlü olma" kategorisine girdiği anlaşılmaktadır.

34. Başvurucu doktora düzeyinde eğitim görmekte olup, eğitim sürecinde doktora yeterlik sınavına katılması gerekirken, bu sınavın OHAL KHK'sı gerekçesiyle engellendiği görülmektedir. Doktora yeterlik sınavı, öğrencinin alanındaki temel konular ile doktora çalışmasına ilişkin bilimsel araştırma ve yöntem bilgisine ne ölçüde hâkim olduğunu değerlendirmeyi amaçlayan; yazılı ve sözlü aşamalardan oluşan yükseköğretime özgü resmî bir sınav niteliğindedir. İlgili mevzuatta da açıkça "sınav" olarak tanımlanan (bkz. § 21) bu süreç, doktora derecesinin alınabilmesi için zorunlu bir akademik eşiktir ve yükseköğretimin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

35. Bu kapsamda öncelikle eğitim hakkının OHAL döneminde dahi olsa dokunulması yasaklanmış temel haklar arasında yer almadığının belirtilmesi gerekir (AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, §§ 195-196). İkinci olarak sınava kabul etmeme işleminin OHAL döneminde gerçekleştiği, başvurucunun bu süreçte terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olduğu ve bu sebeple doktora yeterlik sınavına kabul edilmediği ve anılan işlemin 667 sayılı KHK hükmünün doğrudan uygulanması suretiyle gerçekleştirildiği görülmektedir. Diğer bir ifade ile müdahale, olağanüstü hâl rejiminin yürürlükte olduğu bir dönemde, olağanüstü hâl mevzuatına dayanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda 667 sayılı KHK'nın 4. maddesinin başvuru konusu olayda alternatifsiz bir şekilde doğrudan uygulandığı açık olduğundan incelemenin Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen sınırlama rejimi kapsamında yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (aynı yönde değerlendirme için bkz. AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, § 187).

3. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

a. Müdahalenin Varlığı

37. Eğitim, Anayasa tarafından doğrudan güvence altına alınmış bir haktır. Ayrıca eğitim, çok özel bir kamu hizmeti olarak sadece doğrudan faydaları olan bir hizmet değil geniş sosyal fonksiyonları da olan bir hizmettir. Demokratik bir toplumda insan haklarının sağlamlaşması ve devamı için eğitim hakkının vazgeçilmez ve temel bir katkısı olduğu da aşikârdır (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 66). Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında eğitim hakkının yükseköğrenim seviyesini de kapsadığına (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 28; İhsan Asutay

[2. B.], B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 36), belli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumlarına etkili bir biçimde erişimin sağlanmasını güvence altına aldığına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 68), kamu otoritelerine bireyin eğitim ve öğrenim almasını engellememe şeklinde bir negatif ödev yüklediğine (Adem Öğüt ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/20527, 22/11/2017, § 44; Yüksel Baran [2. B.], B. No: 2012/782, 26/6/2014, § 36) karar vermiştir.

38. Anayasa'nın 42. maddesi; devlete ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlülere eğitim öğrenim imkânı sağlanması yönünde pozitif bir yükümlülük yüklememiş olmasına karşın 5275 sayılı Kanun'da ve ikincil mevzuatta yer verilen düzenlemeler çerçevesinde devlet, mahkûmların ceza infaz kurumunun olanakları çerçevesinde uzaktan eğitime devam edebilmesine imkân tanınabilmesini öngörmüştür (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 72). Bu kapsamda ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlülerin ülke genelinde uygulanan merkezî sınavlar ile örgün veya yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan ya da yaptırılan sınavlara giremeyeceklerini öngören kural, Anayasa'nın 42. maddesi çerçevesinde belli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumlarına erişimin sağlanması ve kamu otoritelerinin bireyin eğitim ve öğrenim almasını engellememe şeklindeki negatif ödevi bakımından incelenmiştir (bkz. Mehmet Ali Eneze [1. B.], B. No: 2017/35352, 23/5/2018; Fatih Dokur [2. B.], B. No: 2017/32217, 24/5/2018)

39. Somut olayda başvurucu, doktora düzeyinde eğitim almakta olup öğreniminin doğal seyri içinde yer alan doktora yeterlik sınavına katılmak istemektedir. Doktora yeterlik sınavının, öğrencinin temel konular ve doktora çalışmasıyla ilgili bilimsel araştırma ve yöntem bilgisine ne ölçüde hâkim olduğunu değerlendiren, yazılı ve sözlü aşamalardan oluşan yükseköğretime özgü bir sınav olduğu ve doktora eğitiminin ilerleyebilmesi için bu sınavın başarıyla tamamlanması gerektiği anlaşılmaktadır.

40. Bu açıklamalar ışığında; başvurucunun terör örgütü üyeliği suçlaması kapsamında tutuklu olarak ceza infaz kurumunda bulunması sebebiyle, 667 sayılı OHAL KHK'sının 4. maddesi uyarınca doktora yeterlik sınavına katılmasına izin verilmemesinin, başvurucunun fiilen doktora öğrenimine devam edememesi sonucunu doğurmuş olduğu ve bu durumun eğitim hakkına müdahale teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

41. Eğitim hakkı; savaş, seferberlik ve OHAL gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında değildir. Dolayısıyla bu hak yönünden olağanüstü hâllerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür.

42. Ayrıca anılan hak, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında olmadığı gibi milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da değildir (AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, § 196) .

43. Bu doğrultuda başvurucunun eğitim hakkının ihlal edildiği iddiası incelenirken Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca başvuru konusu tedbirin OHAL'in gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilecektir.

i. Genel İlkeler

44. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın orantılı olmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, § 74, birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

45. Temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden bir tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı, ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208).

46. Diğer taraftan temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin de sağlanması gerekir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 209).

47. Kuşkusuz bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte bireysel başvuruya konu edildiğinde alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 210).

48. Tutuklu ve hükümlülerin sınavlara girme imkânının kısıtlanmasına yönelik değerlendirmelerde tutuklu ve hükümlüler açısından ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal ve kaçınılmaz sonuçlarının olduğu unutulmamalıdır. Zira tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmaları, bu hakların tutuklu ve hükümlüler için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler kadar güvence altına alındığı anlamında değerlendirilmemelidir. Ceza infaz kurumlarının işlevi ve amacı kapsamında tutuklu ve hükümlülerin hakları ceza infaz kurumuna girmekle zaten sınırlanmıştır. Eğitim hakkı için de aynı değerlendirme mümkündür (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 73).

ii. Somut Olaya İlişkin Değerlendirmeler

49. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında bu konuya ilişkin olarak verdiği Mehmet Ali Eneze ve Fatih Dokur kararlarında; terör suçlarından tutuklu ve hükümlü olan başvurucuların sınavlara katılma taleplerine ceza infaz kurumu tarafından izin verilmemesini eğitim hakkı bağlamında değerlendirmiştir. Anılan kararlarda, 15 Temmuz darbe teşebbüsü sonrasında ceza infaz kurumlarında görevli personel sayısında ciddi azalma yaşandığı ifade edilmiştir. Terör suçları nedeniyle tutuklu veya hükümlü olan kişilerin bir araya getirilmesinin infaz kurumlarının güvenliği açısından sakıncalı olabileceği gibi mahkûmların güvenliği için de önemli olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, söz konusu kişilerin sınavlara katılımının engellenmesinin kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında olduğu

vurgulanmıştır. Ayrıca kararlarda, Anayasa’nın 42. maddesinin devlete, ceza infaz kurumlarında bulunan kişilere eğitim imkânı sağlama konusunda pozitif bir yükümlülük yüklemediğine dikkat çekilerek, cezaevi personel eksikliği ve güvenlik riski gibi somut koşullar gözönünde bulundurulduğunda sınavlara katılma taleplerinin reddedilmesinin meşru ve makul bir sınırlama olduğu değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesi Mehmet Ali Eneze kararında ayrıca sınavlara girme yasağının yalnızca OHAL süresiyle sınırlı olması da dikkate alarak yapılan müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

50. Somut olayda Mehmet Ali Eneze ve Fatih Dokur kararlarından farklı olarak başvurucunun doktora yeterlik sınavına katılma isteminin 667 sayılı KHK'nın 4. maddesi kapsamında ceza infaz kurumu tarafından değil doğrudan Üniversite tarafından reddedildiği diğer bir ifade ile müdahalenin farklı bir kamusal mercii tarafından gerçekleştirildiği ve başvurucu tarafından bu işlemin iptali için bireysel başvuruya konu davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

51. Başvurucunun doktora yeterlik sınavına başvurduğu ve talebinin reddedildiği tarih itibari ile 15 Temmuz darbe teşebbüsü (§§ 11, 12) nedeniyle devletin milli güvenliğine yönelik ciddi tehdit gerekçesiyle OHAL ilan edildiği ve OHAL'in devam ettiği görülmektedir. Bu kapsamda başvurucunun eğitim hakkına Üniversite tarafından gerçekleştirilen müdahalenin -başvurucunun tutuklu bulunduğu suçun niteliği de dikkate alındığında- millî güvenlik meşru amacını gerçekleştirmek için elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

52. Ölçülülük incelemesi yönünden ise başvurucu hakkında uygulanan bu tedbirinin OHAL dönemi ile kısıtlı olduğu, söz konusu sınırlamanın sadece OHAL'in devamı ve ceza infaz kurumunda barınılan süre ile sınırlı olduğu dikkate alınmalıdır (AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, § 202). Bu kapsamda, OHAL tedbiri niteliğindeki bu düzenleme ile getirilen sınırlama başvurucunun sınava katılma imkânının belli bir süre ile ortadan kaldırmakta ise de başvurucunun öğrencilik statüsünde bir değişikliğe doğrudan sebebiyet vermemektedir. Nitekim, başvurucunun öğrencisi olduğu Üniversitenin Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin "Kayıt dondurma, izinli sayılma ve kayıt silme" başlıklı 20. maddesinde tutuklama hâlinde öğrencilere kayıt dondurma hakkı tanınmış olduğu da görülmektedir (§ 20). Bu kapsamda; anılan kısıtlamanın sadece OHAL'in devamı ve başvurucunun cezaevinde barındırıldığı süre ile sınırlı olduğu, başvurucunun öğrencilik statüsüne ilişkin bir değişiklik yaratmadığı ve başvurucunun olası bir hak kaybına sebebiyet vermemek adına kayıt dondurma gibi telafi edici mekanizmaları çalıştırabileceği gözetildiğinde doktora yeterlik sınavına katılmaya yönelik sınırlamanın ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edilmediğinin açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım

talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERT ÖZAŞKIN

B. No: 2021/31236 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/31236

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERT ÖZAŞKIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/31236)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Mert ÖZAŞKIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıkların sanık tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının, ceza davasında sanığın ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya uzaktan katılımının sağlanması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/6/2021 tarihinde yapılmıştır. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyon; başvurunun suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması, diğer hakların ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkı kapsamında duruşmada hazır bulunma ile tanık dinletme ve sorgulama haklarının ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Adli yardım talebinin Komisyon tarafından kabulü ile başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Konya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

7. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 2/1/2018 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliği suçunu işlediğine delil olarak S.Z. ve S.D. isimli tanıkların beyanı, bunun yanı sıra örgüt mensuplarının kaldığı evde ikamet etmesi gösterilmiştir.

8. İddianamenin kabulü ile Konya 10. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan davada dosya hakkında suçun işlendiği yerin Ankara olmasından bahisle yetkisizlik kararı verilmiştir. Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesi yetkisizlik kararı üzerine dosya hakkında 7/3/2018 tarihinde karşı yetkisizlik kararı vermiş, bunun üzerine yetki uyuşmazlığının çözümü için dosya Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesine gönderilmiştir. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesi 9/4/2018 tarihinde yargılamaya yetkili olan mahkemenin Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) olduğu yönünde karar vermiş ve dava Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından görülmeye başlanmıştır.

9. Mahkeme 2/5/2018 tarihinde düzenlenen Tensip Tutanağı'nda, başvurucunun savunmasının alınması için bulunduğu Akşehir T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna müzekkere yazılmasına ve başvurucunun duruşma gün ve saatinde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ortamında hazır edilmesine karar vermiştir. Ayrıca tanık S.D. ve S.Z.nin beyanlarının alınması için bulundukları yer Ağır Ceza Mahkemelerine talimat yazılmasına, diğer tanık M.A.nın SEGBİS ile hazır edilmesi için müzekkere yazılmasına, başvurucunun ByLock ve benzeri iletişim programlarını kullanıp kullanmadığının, kullanmış ise bilgi, konuşma, mesaj ve eposta dökümlerinin tespiti için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına müzekkere yazılmasına, başvurucudan ele geçirilen dijital materyallerin akıbetlerinin sorulmasına, duruşmanın 25/6/2018 tarihine bırakılmasına karar vermiştir.

10. Tanık S.D.nin 25/5/2018 tarihinde istinabe mahkemesince yapılan talimat duruşmasında beyanı alınırken başvurucu müdafii de hazır bulunmuştur. Tanık S.D. alınan beyanında özetle 2004 yılında ortaokul son sınıfta cemaatle tanıştığını, başvurucu ile cemaat içinde 2012 yılı Harp Okulu son sınıfta tanıştığını, cemaat içinde tanışmalarının kendilerine abilik yapan kişiler vasıtasıyla olduğunu, Piyade Okuluna birlikte girdiklerini ve 2012 yılının Ağustos ayında kendisi, S.Z., ve başvurucunun birlikte ev tutmaya karar verdiklerini, bu konuyu Piyade Okulunda onlarla ilgilenen "Ömer" isimli kişiye danıştıklarını, Ömer isimli kişinin bu konuda "Ev tutun." diye yüreklendirdiği için ev tutmaya karar verdiklerini, bu eve haftada bir ya da iki kere dinî konularda sohbet etmek amacıyla Ömer isimli abinin geldiğini, Ömer isimli kişinin sadece kendisi, S.Z. ve başvurucu ile bu dönem içinde görüştüğünü ve kendilerinden bu kişinin sorumlu olduğunu, ev sahibinin de aynı apartmanda olduğunu, ev ve evdeki eşyalar konusunda titiz birisi olduğunu ama gelen giden konusunda bir sorun yaşamadığını ifade etmiştir.

11. Tanık S.Z.nin 13/6/2018 tarihinde istinabe mahkemesince beyanı alınırken talimat duruşmasında başvurucu müdafii hazır bulunmuştur. Alınan beyanında özetle başvurucu ile

Ankara Harp Okulunda 2010-2012 döneminde aynı sınıfta okuduğunu, mezun olduktan sonra kendisi, S.D. ve başvurucunun Pendik'te eşyalı ev tutmaya karar verdiklerini, Eylül 2012-Mart 2013 tarihleri arasında beraber bu evde kaldıklarını, ev sahibinin de aynı binada oturduğunu, beraber kaldıkları süre içinde Ömer isimli şahsın ara ara evlerine geldiğini, Ömer geldiğinde namaz kıldıklarını, Fetullah Gülen'in kitaplarını ve Kur'an-ı Kerim okuduklarını ifade etmiştir.

12. Duruşmanın 25/6/2018 tarihli ilk oturumunda 2/1/2018 tarihli iddianamenin kabulü kararı, tanık S.D.nin ve S.Z.nin istinabe yolu ile alınan beyanı okunmuştur. Başvurucu 25/6/2018 tarihli ilk celseye SEGBİS vasıtasıyla katılmış, müdafii ise duruşma salonunda hazır bulunmuştur. Başvurucu savunmasında kendisine okunan tanık S.D. ve S.Z.nin beyanlarının gerçek dışı ve çelişkili olduğunu, kaldığı evi kendisinin kiraladığını, bahse konu evin örgüt evi olmadığını beyan ederek üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiştir. Aynı tarihli duruşmada SEGBİS ile hazır edilen tanık M.A.nın beyanlarında; 2017 yılı Mart ayında gözaltına alındığını, gözaltına alındığında baskı ve tehdit altında başvurucu ile ilgili ifade verdiğini, başvurucunun mahalle arkadaşı olduğunu, FETÖ/PDY ile ilgili irtibatlı olduğunu bilmediğini ifade etmiştir.

13. Duruşmanın 20/9/2018 tarihli ikinci oturumunda başvurucu SEGBİS vasıtasıyla hazır edilmiştir. İddia makamı, esas hakkında mütalaasında başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir.

14. Başvurucu, duruşmanın 5/11/2018 tarihli son oturumunda SEGBİS vasıtasıyla hazır edilmiştir. Başvurucu ve müdafii esas hakkında mütalaaya karşı savunmalarında -diğerlerinin yanı sıra- tanık beyanlarının hem kendi içinde hem de birbiri ile çelişkili olduğuna, suçun maddi ve manevi unsurunun oluşmadığına değinmişlerdir. Mahkeme başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliği suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun tanıklar S.D. ve S.Z.yi tanıdığı, aralarında husumet bulunmayan tanıkların ayrıntılı, samimi ve gerekçeli beyanları doğrultusunda başvurucunun inkârının üzerine atılı suçtan kurtulmaya yönelik olduğu, başvurucunun Kara Harp Okulundan mezun olduktan sonra teğmen rütbesinde İstanbul Tuzla Piyade Okulunda eğitim sırasında tanıklar S.D. ve S.Z. ile örgüt abilerinin isteği üzerine cemaat evinde kaldıkları, toplantılarda Fetullah Gülen'e ait kitap okuyup vaaz görüntüleri izledikleri, sohbet yaptıkları, himmet parası verdiği, başvurucunun olağanüstü bir gizlilikle Türk Silahlı Kuvvetlerine sızdığı, örgüt toplantılarının gizli olarak kullandıkları bir evde yapıldığı, bu toplantıların örgüt abilerinin gözetim ve denetiminde yapıldığı, bu hâliyle örgüt talimatlarına uyarak ve gizlilik unsuruna bağlı kalarak örgüte bağlılığını gösterdiği ve hücre yapılanması içinde bulunduğu tespitlerine yer vermiştir.

15. Başvurucu 6/11/2018 tarihinde mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu, duruşma talep ettiği gerekçeli istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- hakkında mahkûmiyete esas alınan tek delilin tanık S.D. ve S.Z.nin beyanları olduğunu, tanıkların soruşturma evresindeki ve kovuşturma evresindeki beyanlarının birbiriyle çelişkili olduğunu belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi 17/10/2019 tarihinde istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir.

16. Yargıtay 16. Ceza Dairesi 24/02/2021 tarihinde temyiz isteminin reddi ile hükmün onanmasına karar vermiştir. Kararda, zorunluluk nedeni gösterilmeden SEGBİS vasıtasıyla

savunma alındığının görüldüğünü ancak başvurucunun yargılamanın hiçbir aşamasında itiraz etmeyerek bu durumu zımnen kabul etmiş olması karşısında bu yöntemle savunma alınmasının, silahların eşitliği ve yargılama ilkesi çerçevesinde başvurucunun savunmasında zaafiyet yaratmadığı, yargılama sürecindeki usuli işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, hükme esas alınan tüm delillerin hukuka uygun olarak elde edildiğinin belirlendiği ifade edilmiştir. Başvurucu, gerekçeli temyiz dilekçelerinde -diğerlerinin yanı sıra- istinabe ile dinlenen tanıklar ile yüzleştirilmediğini belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

17. Başvurucu, nihai hükmü 8/6/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Anayasayı ihlal" başlıklı 309. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Cebir ve şiddet kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs edenler ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılırlar.

(2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.

..."

19. 5237 sayılı Kanun'un "Silâhlı örgüt" başlıklı 314. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

..."

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Sanığın savunma delillerinin toplanması istemi" başlıklı 177. maddesi şöyledir:

"(1) Sanık, tanık veya bilirkişinin davetini veya savunma delillerinin toplanmasını istediğinde, bunların ilişkin olduğu olayları göstermek suretiyle bu hususstaki dilekçesini duruşma gününden en az beş gün önce mahkeme başkanına veya hâkime verir.

(2) Bu dilekçe üzerine verilecek karar, kendisine derhâl bildirilir.

(3) Sanığın kabul edilen istemleri, Cumhuriyet savcısına da bildirilir."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tanık ve bilirkişinin naiple veya istinabe yoluyla dinlenilmeleri" başlıklı 180. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hastalık veya malûllük veya giderilmesi olanağı bulunmayan başka bir nedenle bir tanık veya bilirkişinin uzun ve önceden bilinmeyen bir zaman için duruşmada hazır bulunmasının olanaklı bulunmayacağı anlaşılırsa, mahkeme onun bir naiple veya istinabe yoluyla dinlenmesine karar verebilir.

(2) Bu hüküm, konutlarının yetkili mahkemenin yargı çevresi dışında bulunmasından dolayı

getirilmesi zor olan tanık ve bilirkişinin dinlenmesinde de uygulanır.

...

(5) Yukarıdaki fıkralar içeriğine göre tanık veya bilirkişinin aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak ifade alınır. Buna olanak verecek teknik donanımın kurulmasına ve kullanılmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte gösterilir."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Doğrudan soru yöneltme" başlıklı 201. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet savcısı, müdafii veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılmış diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Sanık ve katılan da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığı ile soru yöneltebilir. Yöneltilen soruya itiraz edildiğinde sorunun yöneltilmesinin gerekip gerekmediğine, mahkeme başkanı karar verir. Gerektiğinde ilgililer yeniden soru sorabilir."

23. 5271 sayılı Kanun'un "Delillerin ortaya konulması ve reddi" başlıklı 206. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet savcısı ile sanık veya müdafii birlikte rıza gösterirlerse, tanığın dinlenmesinden veya başka herhangi bir delilin ortaya konulmasından vazgeçilebilir."

24. 5271 sayılı Kanun'un "Duruşmada anlatılması zorunlu belge ve tutanaklar" başlıklı 209. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Naip veya istinabe yoluyla sorgusu yapılan sanığa ait sorgu tutanakları, naip veya istinabe yoluyla dinlenen tanığın ifade tutanakları ile muayene ve keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgeler ve diğer yazılar, adlî sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgeler, duruşmada anlatılır."

25. 5271 sayılı Kanun'un "Duruşmada okunmayacak belgeler" başlıklı 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise, bu tanık duruşmada mutlaka dinlenir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez."

26. 5271 sayılı Kanun'un "Delilleri takdir yetkisi" başlıklı 217. maddesi şöyledir:

"(1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir.

(2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi şöyledir:

"Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

(...)

d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), duruşmada hazır bulunmayan tanıkların beyanlarının delil olarak kullanılmasının yargılamanın adilliğini zedeleyip zedelemediğini tespit etmek amacıyla uyguladığı üç aşamalı teste ilişkin ilkeleri Faysal Pamuk/Türkiye (B. No:430/13, 18/1/2022) kararında istinabe yoluyla dinlenen tanıklar yönünden de tekrarlamıştır. Karara konu olayda silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilen başvurucu hakkındaki suçlayıcı anlatımları mahkûmiyet gerekçesinde büyük ölçüde delil olarak kullanılan tanıklar yer itibarıyla yetkili mahkemenin yargı çevresi dışında ikamet etmektedir. Mahkeme, bu tanıkların beyanlarını istinabe yoluyla almıştır. AİHM, tanıkların beyanlarının ikamet etmekte oldukları yer mahkemelerince istinabe yoluyla alınmasına ilişkin uygulamanın 5271 sayılı Kanun'un 180. maddesinden kaynaklandığını tespit ettikten sonra bu yöntemin tanıkların duruşmada hazır bulunmamasına geçerli bir neden teşkil edip etmediğini değerlendirmiştir (Faysal Pamuk/Türkiye, §§ 53-62). Buna göre yargılamayı yürüten mahkemece tanıkların duruşmada hazır edilmemelerine gerekçe olarak tanıkların farklı şehirlerde ikamet etmekte oldukları hususuna dayanılmasının esnek olmayan ve mekanik bir yaklaşım olduğuna dikkat çekmiştir. Nitekim AİHM'e göre bu uygulama tanıkların duruşmada hazır edilmemesi için geçerli nedenler olup olmadığı sorusunun bireysel değerlendirmesine engel olmakta ve tanıkların duruşmaya katılımını sağlamak için her türlü makul çabayı göstermeye yönelik görevlerinden derece mahkemelerini muaf tutuyor gibi görünmektedir (Faysal Pamuk/Türkiye, § 55).

29. AİHM, Faysal Pamuk/Türkiye kararında başvurucu hakkındaki tanık beyanlarının hükme ulaşılması noktasında belirleyici nitelikte delil olarak kabul edildiğini tespit ettikten sonra tanıkların duruşmada hazır edilmemeleri nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi eden dengeleyici güvencelerin mevcut olup olmadığını ele almıştır (Faysal Pamuk/Türkiye, §§ 59-62). Bu bağlamda yaptığı değerlendirmede AİHM; 5271 sayılı Kanun'un 180. maddesinin ikinci fıkrası, ikamet adresinin yargılamayı yürüten mahkemenin yargı çevresi dışında olmasından dolayı duruşmaya getirilmesi zor olan tanıklar hakkında olmasına rağmen yargılamayı yürüten mahkemenin kararında bu önemli gereklilik hususunda sessiz kaldığına dikkat çekmiştir. Benzer şekilde anılan Kanun'un 180. maddesinin beşinci fıkrasında, yargılamayı yürüten mahkemenin yargı çevresi dışında olan tanıkların görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle dinlenebilmeleri olanağının varlığı hâlinde bu yöntemin uygulanarak ifade alınabileceği öngörüldüğü hâlde yargılamayı yürüten mahkemenin bu yöntemi de dikkate almadığının altını çizmiştir. Öte yandan yargılamayı yürüten mahkemenin bu yöntemi kullanmasına engel teşkil eden herhangi bir gerekçe sunmadığını da vurgulamıştır. Bu nedenle AİHM, yargılamayı yürüten mahkemenin hazır bulunmayan tanıklardan delil elde etmek için alternatif tedbirleri araştırmadığı sonucuna varmıştır (Faysal Pamuk/Türkiye, §§ 63-67).

30. Tanık sorgulama hakkı yönünden ilgili uluslararası hukuk için ayrıca bkz. Abdulkerim Kahraman [2. B.], B. No: 2020/37267, 11/5/2023, §§ 27-28; Nurcan Gülabi [1. B.], B. No: 2015/15355, 23/5/2018, §§ 24-27.

31. Duruşmada hazır bulunma hakkı yönünden ilgili hukuk için bkz. Şehrivan Çoban [GK], B. No: 2017/22672, 6/2/2020, §§ 38-60.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Anayasa Mahkemesinin 4/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucu, mahkûmiyet kararına dayanak yapılan tek delil olan tanık S.D. ve S.Z.nin beyanının istinabe yoluyla alınması nedeniyle tanıklara soru sorma imkânı bulamadığını ve bu suretle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Bakanlık görüşünde; başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının öncelikle değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bakanlıkça ayrıca başvurucu müdafiinin her iki talimat duruşmasında hazır bulunduğu ve tanıklara soru yöneltme imkânına sahip olduğu açıklanmıştır. Başvurucuya 25/6/2018 tarihli celsede hakkında beyanda bulunan tanıkların talimatla alınan ifadeleri okunduğu ve bu beyanlara karşı varsa itiraz ve savunmalarını sunması istenildiği ve başvurucunun bu beyanlara karşı itiraz ve savunmalarını dile getirdiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki beyanlarını tekrar etmiştir.

2. Değerlendirme

35. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

37. Başvuru öncelikle kabul edilebilirlik yönünden tanık sorgulama hakkından feragat edilip edilmediği yönünden değerlendirilmelidir. Anayasa Mahkemesi, Selçuk Arslan ([GK], B. No: 2020/19752, 6/2/2025) kararında tanık sorgulama hakkından feragat ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi daha önce adil yargılanma hakkı güvencelerinden açık veya örtülü şekilde feragat edilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Buna göre Anayasa'nın herhangi bir maddesi, kişilerin tanık sorgulama hakkını da içeren adil yargılanma hakkının güvencelerinden feragat etmelerini yasaklayan bir hüküm içermemektedir (birçok karar arasından bkz. S.Ö. [GK], B. No: 2020/38783, 4/7/2024, § 15; Selçuk Arslan, § 61).

38. Anayasa Mahkemesi feragatin Anayasa'ya uygun kabul edilebilmesi için feragat iradesinin kesin olarak (tereddütsüz) ortaya konulması ve feragatin sonuçlarının kişi yönünden makul ve öngörülebilir olması gerekliliğini ifade etmiştir. Buna ek olarak asgari usul güvencelerinin sağlanmış olması, ayrıca adil yargılanma hakkından feragat edilmesini meşru olmaktan çıkaran üstün bir kamu yararının da bulunmaması gerekir (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Nurettin Balta [1. B.], B. No: 2016/10023, 28/12/2021, § 45). Örtülü feragatin hangi durumlarda Anayasa'ya uygun kabul edileceğine ilişkin ilkeler genel olarak Ansar Onat ([2. B.], B. No: 2019/14515, 15/6/2022) kararında belirtilmiştir. Buna göre örtülü feragatin geçerli olabilmesi için feragat eden tarafın söz konusu eylemlerinin

sonuçlarını makul olarak öngörebileceğinin ortaya konulması gerekir. Dolayısıyla yetkili yargı organları bu konuda varsayıma dayalı bir değerlendirme yapmamalıdır. Bununla birlikte adil yargılanma hakkı güvencelerinden feragat iradesi, bunu gösteren olguların bulunmasından veya suç isnadı altındaki kişinin tutum ve davranışlarından anlaşılabilir (Ansar Onat, § 21; Selçuk Arslan, § 62).

39. Feragatle ilgili Anayasa Mahkemesince benimsenen bu genel ilkeler her somut olayın kendi koşulları çerçevesinde değerlendirilerek bir sonuca ulaşılabilecektir. Bu kapsamda -her durumda- belli bir veriden hareketle ya da tanık sorgulamaya dair talebin sadece yargılamanın belli bir aşamasında ileri sürülmediği gerekçesiyle feragat sonucuna varılması uygun görünmemektedir. Özellikle feragatin kesin/tereddütsüz olması koşulunun somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği titizlikle incelenmelidir. Bu koşul yönünden mahkemelerin tanık sorgulama taleplerini hangi gerekçeyle reddettikleri büyük önem kazanmaktadır (Selçuk Arslan, § 63).

40. Türk hukukunda istinaf mahkemelerinin de tanık dinleme yetkisi bulunmaktadır. İlk derece mahkemesince mahkûm edilen kişilerin tanık sorgulama konusundaki taleplerini ilk kez istinaf mahkemesi önünde ileri sürdüğü durumlarda, feragat değerlendirmesi bağlamında istinaf mahkemesinin bu talebi ele alış şekli üzerinden bir inceleme yapılması gerekmektedir. İlk derece mahkemesinin tanık sorgulama taleplerini sanığa atfedilebilir bir kusura dayalı olarak ve makul sınırlar içinde reddettiği durumlar hariç olmak üzere, istinaf mahkemesinin sanığın tanık sorgulama konusundaki talebini hiç incelemediği ya da bu konudaki talebi gerekçesiz reddettiği durumlarda feragat sonucuna ulaşılmamalıdır. İstinaf mahkemesinin bu talebi karşıladığı durumlarda ise mahkemece sunulan gerekçe üzerinden bir değerlendirme yapılması gerekir (Selçuk Arslan, § 66).

41. Buna karşın, sanığın tanık dinleme yetkisine sahip olan ilk derece ve istinaf mahkemeleri önünde bu şikâyetini dile getirmeyip temyiz aşamasında bu talepte bulunduğu durumlarda -talebin ilk kez temyiz aşamasında ileri sürülmesini haklı kılan koşulların bulunduğu durumlar dışında- Yargıtay bu şikâyeti karşılamamış olsa dahi feragat sonucuna ulaşılması mümkün olabilir. Çünkü sanık, hukukun kendine sağladığı imkânlara rağmen bu talebini ilk kez tanık dinleme yetkisine sahip olan ilk derece mahkemesi ve istinaf mahkemesi önünde değil bu yetkiye sahip olmayan bir kanun yolu mercii (Yargıtay) önünde dile getirmiştir (Selçuk Arslan, § 67).

42. Somut olay incelendiğinde, mahkûmiyet kararına dayanak yapılan tek ve belirleyici delil olan tanık S.D. ve S.Z.nin beyanı istinabe yoluyla alınmıştır. Yargılama üç celse sürmüştür. Birinci celsede istinabe ile dinlenen tanık S.D. ve tanık S.Z.nin beyanları okunmuştur. Tanık beyanlarına karşı hem başvurucu sanık hem de müdafii detaylı açıklamalarda bulunmuştur (bkz. § 12). İkinci celsede sanık müdafii aynı binada üst katta ikamet eden karı-kocanın dinlenilmesini ve HTS kayıtlarının incelenmesini talep etmiştir. Üçüncü ve son celsede ise başvurucu ve müdafii esas hakkındaki mütalaaya karşı sundukları savunmalarda başvurucunun tanıklarla yüzleştirilmediğinden söz etmemişlerdir (bkz. § 14). Böylelikle başvurucu ve müdafii ilk derece yargılamasında tanıkların mahkeme huzurunda dinlenmesi ve tanık sorgulama hakkının kullanılması yönünde bir talepte bulunmamıştır. Dahası ceza muhakemesi hukukumuzda istinaf mahkemelerinin tanık dinleme yetkisi varken; 19/11/2018 tarihli ve 22 sayfadan oluşan istinaf başvurusunda da hükme esas alınan tek delil niteliğinde olan tanık beyanları hakkında detaylı değerlendirme yapılmış ancak dinlenmeleri hususunda bir talepte bulunulmamıştır (bkz. § 15). Bununla birlikte başvurucu temyiz dilekçesinde istinabe ile dinlenen tanıklar ile yüzleştirilmediğinden şikâyet ettiğini belirtmiştir.

43. Başvurucunun ve müdafiinin tanık dinleme yetkisine sahip olan ilk derece ve istinaf mahkemeleri önünde tanık sorgulayamama şikâyetini dile getirmeyip temyiz aşamasında bu talepte bulunduğu anlaşılmıştır. Eldeki uyuşmazlığın tüm bu özellikleri birlikte değerlendirildiğinde başvurucu ve müdafiinin tanıkların istinabe yoluyla dinlenilmesinin ne gibi sonuçlar doğuracağını makul bir şekilde öngörebilecek durumda oldukları, imkânları varken zamanında tanık sorgulama hakkını kullanmayı talep etmedikleri, feragatin gönüllü ve bilinçli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca söz konusu feragatin herhangi bir önemli kamu menfaatine de aykırı olduğu söylenemez. Böylelikle başvurucunun hukukun kendine sağladığı imkânlara rağmen bu talebini ilk kez tanık dinleme yetkisine sahip olan ilk derece mahkemesi ve istinaf mahkemesi önünde değil bu yetkiye sahip olmayan bir kanun yolu mercii (Yargıtay) önünde dile getirmesi tanık sorgulama hakkından zımnen feragat ettiği yönünde değerlendirilmiştir.

44. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tanık Dinletme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

45. Başvurucu, İstanbul'da tanık S.D.ve tanık S.Z. ile kiraladıkları evin üst katında oturan ev sahipleri olan E.O. ve G.O. adlı kişilerin tanık olarak ifadesinin alınması taleplerinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

46. Bakanlık görüşünde; tanık dinletme hakkına yönelik ayrı bir değerlendirme yapılmamış, başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının öncelikle değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını tekrar etmiştir.

2. Değerlendirme

47. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan tanık dinletme hakkı kapsamında incelenmiştir.

48. Anayasa Mahkemesi benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin birçok kararda tanık dinletme hakkıyla ilgili ilkeleri belirlemiştir.

49. Savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkı, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Tanıkların dinlenmek üzere çağrılmasının uygun olup olmadığının değerlendirmesi, kural olarak derece mahkemelerinin takdir yetkisi dâhilindedir. Ancak bu hak, sanığın lehine olan bütün tanıkların çağrılmasını ve dinlenmesini gerektirmez. Bu düzenlemenin esas amacı, sanığın aynı koşullar altında ve silahların eşitliği ilkesine uygun olarak tanık dinletme talebinde bulunabilmesinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla bir sanığın bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebini desteklemesi gerekmektedir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.],B. No: 2013/99, 20/3/2014, § 47; Ahmet Zeki Üçok [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 70)

50. Somut olayda başvurucu, tanık S.D. ve S.Z. ile birlikte kaldıkları eve sıklıkla gelen kişiler olsa idi ev sahiplerinin de bu duruma tanık olacağı yönündeki savunması yönünden ev sahipleri G.O. ve E.O.yu tanık olarak dinletmek istemiştir. Başvurucunun bu talebi

Mahkemece "dosyanın esasına katkı sağlamayacağı" gerekçesiyle reddetmiştir. Gerekçeli karar içeriğinden Mahkemenin esas olarak başvurucunun Kara Harp Okulundan tanıdığı ve başvurucu ile aynı evde kalan tanıklar S.D. ve S.Z.nin beyanlarını hükme esas aldığı anlaşılmıştır.

51. Sonuç olarak yargılamanın bütünü değerlendirildiğinde başvurucunun asker olması ve kendisi gibi asker olan tanıklarla aynı evde kalmış olması hususunu savunmalarında doğrulamış olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca başvurucunun aynı evde kalmış olduğu tanıkların beyanlarının mahkûmiyete esas alınması karşısında ev sahibi olan G.O. ve E.O. dinlenilmemesinin tanık dinletme hakkına yönelik bir ihlal oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

53. Başvurucu; duruşmada hazır bulunma hakkının hatırlatılmadığını, rızası alınmadan tüm duruşmalara SEGBİS aracılığıyla katılmak zorunda bırakıldığını ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, başvurucunun SEGBİS vasıtasıyla katıldığı duruşmalarda bizzat duruşmaya katılma yönünde bir talebinin olmadığı ve bu duruma itiraz etmediği ayrıca benzer şekilde celse arası bizzat katılma yönünde bir talebi olmadığı vurgulanmıştır.

2. Değerlendirme

54. Başvurucunun bu kısımdaki iddiaları adil yargılanma hakkı güvencelerinden biri olan duruşmada hazır bulunma hakkı kapsamında incelenmiştir.

55. Anayasa Mahkemesi, Şehrivan Çoban ile Emrah Yayla ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) kararlarında duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararlarda öncelikle kişilerin istemine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. Bu müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük yönünden inceleneceğini ifade etmiştir. Anılan kararlarda 5271 sayılı Kanun'un 196. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Şehrivan Çoban, §§ 72-104; Emrah Yayla, §§ 58-86).

56. Anılan kararlarda ölçülülük yönünden yapılan incelemede ise başvurucunun duruşmada hazır bulunma talebinin hangi zorlayıcı nedene dayalı olarak kabul edilmediğinin ortaya konulmaması ve başvurucunun SEGBİS yoluyla katıldığı celselerde esaslı işlemlerin yapılması nedeniyle müdahalenin gerekli olmadığı değerlendirilmiştir.

57. Diğer taraftan Anayasa'nın 36. maddesi veya diğer herhangi bir maddesi, kişilerin adil yargılanma hakkının güvencelerinden feragat etmelerini yasaklayan bir hüküm içermemektedir. Ne var ki adil yargılanma hakkının güvencelerinden feragat edilmesinin Anayasa'ya uygun olabilmesi için feragat iradesinin açık olmasının ve sonuçlarının kişi yönünden makul olarak öngörülebilir olmasının yanında asgari usul güvencelerinin de sağlanmış olması, ayrıca adil yargılanma hakkından feragat edilmesini meşru olmaktan çıkaran üstün bir kamu yararının bulunmaması gerekir (Nurettin Balta,§ 45).

58. Adil yargılanma hakkı güvencelerinden açık bir şekilde feragat edilebileceği gibi örtülü şekilde feragat edilmesi de mümkündür. Her iki durumda da feragatin tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olması ve aynı zamanda kamu yararına aykırılık taşımaması gerekir. Ayrıca örtülü feragatin geçerli olabilmesi için feragat eden tarafın söz konusu eylemlerinin sonuçlarını makul olarak öngörebileceğinin ortaya konulması gerekmektedir. Dolayısıyla yetkili yargı organlarının bu konuda varsayıma dayalı bir değerlendirme yapmamaları gerekir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Emrah Yayla, § 75). Bununla birlikte adil yargılanma hakkı güvencelerinden feragat iradesi, bunu gösteren olguların bulunmasından veya suç isnadı altındaki kişinin tutum ve davranışlarından anlaşılabilir.

59. Anayasa Mahkemesi, Ansar Onat kararında değerlendirdiği koşullar dâhilinde duruşmada hazır bulunma hakkından feragat edilmesi durumunda anılan hakka dair bir müdahalenin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu başvuruya konu olayda, celselere SEGBİS aracılığı ile katıldığı sırada başvurucunun bu duruma yönelik herhangi bir itiraz ileri sürmediği belirtilmiştir. Ayrıca duruşmaya uzaktan katılım sürecinde ses ve görüntü kalitesiyle ilgili sorun yaşandığına ilişkin bir iddia ve itiraza duruşma tutanakları ve başvuru formunda yer verilmediği vurgulanmıştır. Bu durumda başvurucunun doğrudan duruşmada hazır bulunma hakkından feragat ettiğine dair bir beyanı bulunmamakta ise de talebine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmalara katılmak zorunda bırakılmadığı açıklanmıştır. Anılan kararda, başvurucunun duruşmalara bizzat katılma talebini celse arasında Mahkemeye iletmemiş olması da dikkate alındığında söz konusu hakka ilişkin feragat etme iradesini zımnen ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca başvurucunun SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılımının sonuçlarını makul olarak öngörebilecek durumda olmadığına dair somut bir veri bulunmadığı gibi duruşmada hazır bulunma hakkından feragat ile ilgili asgari usul güvencelerinin kendisine sağlanmadığına yönelik bir iddiasının da başvuru formuna yansımadığı belirtilmiştir. Buna ek olarak başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkından feragat etme iradesini gösterdiğine ilişkin kabulü meşru olmaktan çıkaracak üstün bir kamu yararının mevcut olduğundan söz etmenin de -somut olayın koşullarında- mümkün gözükmediği, dolayısıyla başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkına bir müdahalede bulunulmadığı değerlendirilmiştir (Ansar Onat, § 23). Somut olayda da anılan kararlarda yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

60. Somut olayda duruşma hazırlığı işlemleri kapsamında Mahkemece düzenlenen Tensip Tutanağı'nda başvurucunun duruşmada SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesine karar verilmiştir. Mahkeme, duruşmanın SEGBİS aracılığıyla yapılacağı hususunu da içeren Tensip Tutanağı'nı başvurucuya tebliğ etmiştir. Yargılamanın 25/6/2018 tarihli ilk celsesinde başvurucu SEGBİS aracılığıyla duruşmada hazır edilmiş, müdafiinin de hazır bulunduğu bu celsede savunmasını yapmıştır. Mahkeme, bir sonraki celsede başvurucunun yine SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesine karar vermiştir. Başvurucu, duruşmanın 20/9/2018 tarihli ikinci celsesine SEGBİS aracılığıyla katılmış; bu celsede esas mütalaa sunulmuş, başvurucunun mütalaaya karşı beyanları alınmıştır. Başvurucu yargılamanın 5/11/2018 tarihli son celsesinde de SEGBİS aracılığıyla duruşmada hazır edilmiştir. Başvurucu tarafından, SEGBİS bağlantısında ses ve görüntü kalitesiyle ilgili sorun yaşandığına ilişkin bir iddia ve itiraza duruşma tutanakları ve başvuru formunda yer verilmemiştir. Ayrıca başvurucunun celsede veya celse aralarında duruşmalara bizzat katılmayı talep ettiğine dair bilgi ya da belge de bulunmadığı görülmüştür. Tüm bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde somut olayda yukarıda anılan kararlarda yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı

gerektiren bir durum bulunmadığı ve başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin feragat etme iradesini zımnen ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CENGİZ ÇAĞLAR AYYILDIZ

B. No: 2021/40443 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/40443

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CENGİZ ÇAĞLAR AYYILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/40443)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Cengiz Çağlar AYYILDIZ

Vekili : Av. Bayram Ali AYYILDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmünde başvurucunun karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Balıkesir'de serbest avukatlık yapmakta olan başvurucu hakkında boşanma aşamasında olduğu eşi D.A. tarafından başvurucunun çocuğun kaçırılması ve alıkonulması ile silahlı terör örgütüne üye olma suçlarını işlediği iddiasıyla 20/4/2016 tarihinde şikâyette bulunulmuştur.

3. Soruşturma kapsamında 2/8/2016 tarihinde ifade veren D.A. başvurucunun Fetullah Gülen Cemaatinin üyesi olduğunu, cemaat ile bağlantılı şirket ve derneklerin avukatlığını yaptığını, şikâyet tarihi itibarıyla sohbet ve toplantılara katılmaya devam ettiğini beyan etmiştir. Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğuna ilişkin soruşturmanın çocuğun kaçırılması ve alıkonulmasına ilişkin soruşturmadan ayrılmasına karar vermiştir.

4. Başsavcılık, ayırma kararı sonrasında FETÖ/PDY'nin Balıkesir avukat yapılanmasına yönelik olarak soruşturmayı genişletmiştir. Soruşturma işlemleri kapsamında başvurucuya ait Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtları, Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) hesap bilgileri, HTS kayıtları, başvurucunun üyesi bulunduğu dernek ve sendika üyelikleri ile başvurucunun ByLock kullanıcısı olup olmadığı hususları araştırılmıştır.

5. Başvurucu, FETÖ/PDY'ye üye olma şüphesiyle 15/2/2017 tarihinde gözaltına alınmıştır. Kolluk aşamasındaki ifadesinde örgütsel bir bağlantısının bulunmadığını, sohbetlere katılmadığını, avukatlığını yaptığı kurum ve şirketlerin FETÖ/PDY bağlantılarını bilmediğini beyan eden başvurucu, adli kontrol hükümleri uygulanmak suretiyle serbest bırakılmıştır.

6. Soruşturma doğrultusunda başvurucuya ait ByLock kullanıcı kaydı bulunmadığına dair rapor ile başvurucunun 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kapatılan Balıkesir Hukukçular Derneği (Dernek) üyeliğinin ve Yönetim Kurulu başkanlığının bulunduğuna, 2003-2006 yılları arasında çok sayıda yurt dışı çıkışının ve yine Bank Asya hesabının tespit edildiğine ilişkin evrak dosyaya gönderilmiştir. Başvurucu ile D.A.nın boşanmalarına ilişkin olarak Balıkesir 2. Aile Mahkemesi dosyasında ise tarafların 17/10/2017 tarihinde anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiği bildirilmiştir.

7. Başsavcılık ayrıca başvurucunun eşi olan D.A.nın yeniden ifadesine başvurmuştur. D.A. alınan beyanlarında başvurucunun örgütle irtibatlı derneğin başkanı olduğunu, dernek üyelerinin eşlerine yönelik düzenlenen sohbetlere kendisinin de katıldığını, katıldığı son sohbette Hükûmete yönelik beddua içeren kâğıtların dağıtılmaya başlandığını, kadın sohbet grubunun sorumlusunun D.D. olduğunu, D.D.nin eşi Ziya kod isimli Z.D.nin de erkeklere sohbet verdiğini ifade etmiştir. D.A. ayrıca 17/25 Aralık sürecinden sonra başvurucuya örgüte ait kurumların avukatlığının verildiğini, başvurucunun sosyal medya hesabından örgüt liderine ait fotoğrafı 2016 yılında paylaşması üzerine bir şirketin avukatlık sözleşmesini iptal ettiğini ifade etmiştir.

8. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 23/6/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle D.A.nın başvurucu hakkındaki örgütsel faaliyetlerine ilişkin anlatımları, başvurucunun yurt dışına giriş ve çıkış kayıtları, dernek üyeliğine ve başkanlığına dair bilgi formu, Bank Asya hesabında 2014 yılında gerçekleşen hesap hareketleri ile başvurucunun örgüt mensubu olduğuna ilişkin yapılan isimsiz ihbar çerçevesinde atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

9. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Balıkesir 3. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 5/7/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucu hakkında ByLock, Bank Asya ve dernek kayıtlarının araştırılmasına karar verilmiştir. Celse öncesinde başvurucunun KHK ile kapatılan Derneğin Yönetim Kurulu başkanı olduğunu gösteren kayıtlar dosyaya gönderilmiştir.

10. Yargılama altı celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak eski eşi D.A. ile aralarında husumet bulunması nedeniyle D.A.nın beyanlarına itibar edilemeyeceğini, üyesi olduğu Derneğin örgütsel bir faaliyetinin bulunmadığını, iftar ve etkinlikleri Dernek bünyesinde yaptıklarını, bireysel emeklilik birikimi için Bank Asyada sadece bir hesabının bulunduğunu ve talimat alarak işlem yapmadığını beyan etmiştir. Başvurucuyla birlikte yargılanan ve aynı celsede savunmalarını sunan diğer sanıkların beyanları ise şu şekildedir:

i. M.T.A. 2013 yılında dinî sohbetlerin yapıldığı eve gittiğinde sohbeti diğer sanık Z.D.nin verdiğini, sohbetlerin avukatlara özel yapılmadığını, 17/25 Aralık sürecinden sonra da bu sohbetlere katılmış olabileceğini, üyesi olduğu Derneğin örgütsel bağlantısı hakkında bilgisinin olmadığını, kendisinin başvurucu tarafından dernek saymanı olarak görevlendirildiğini ve cep telefonundaki ByLock programını Z.D.nin yüklediğini,

ii. Z.D.; D.A. ve eşi D.D. arasında husumet olduğundan D.A.nın beyanlarını kabul etmediğini, dinî sohbetlerin yapıldığı toplantılarda M.T.A.yı gördüğünü ve yine M.T.A.nın telefonuna dinî bilgiler göndermek amacıyla ByLock kurduğunu ancak ByLock'un gizli haberleşme programı olduğunu bilmediğini,

iii. D.D.; D.A.nın beyanlarını kabul etmediğini, sohbet hocalığı yapmadığını, cep telefonuna ByLock programını eşi Z.D.nin ayet ve hadis gibi dinî bilgilere ulaşabilmek için kurduğunu ifade etmiştir.

11. Mahkeme, birinci celseyi başvurucu hakkındaki Bank Asya ve ByLock kayıtlarının araştırılmasına karar vermek suretiyle ertelemiştir. İkinci celse öncesinde başvurucuya ait ByLock kullanıcı kaydı bulunmadığına ilişkin tutanak ve Bank Asya kayıtları dosyaya gönderilmiştir. Mahkeme, Bank Asya hesap hareketleri üzerinde bilirkişi incelemesi yapılması ve D.A.nın dinlenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir. 21/12/2017 tarihli bilirkişi raporunda, 26/9/2014 tarihinde 1.011,69 TL tutarlı yeni hesap açılışının gerçekleştirildiği, hesabın 2/2/2015 tarihine kadar vadeli hesap olarak işlem gördüğü ve hesap hareketlerinde FETÖ/PDY ile irtibatlı işlem tespit edilemediği belirtilmiştir.

12. Başvurucunun da hazır bulunduğu üçüncü celsede Mahkemece dinlenen tanık D.A.; eski eşi olan başvurucunun avukatlık stajını yaptığı 2009 yılından itibaren örgütün sohbet toplantılarına gitmeye başladığını, dernek başkanlığı yaptığını, kadınların katıldığı toplantılardaki sohbetleri sanık D.A.nın yaptığını, kendisinin katıldığı sohbetlere D.D. dışında sanık İ.Y.nin de katıldığını, Z.D.nin gerçek ismini kollukta öğrendiğini, Z.D.yi kod ismiyle bildiğini, M.T.A.nın Derneğin mali işlerine baktığını, örgütün götürdüğü otel gezisinde M.T.A.yı da gördüğünü, başvurucunun 2016 yılında sosyal medya hesabından örgüt liderine ait fotoğraf paylaştığını ve bu nedenle A. Gayrimenkul Şirketinin başvurucuyla olan avukatlık sözleşmesini feshettiğini, katıldığı bir sohbette ise D.D. tarafından dönemin hükûmet yetkilileri hakkında beddua içeren kâğıt dağıtıldığını beyan etmiştir. Tanık ayrıca talep üzerine duruşma salonunda bulunan Z.D.yi teşhis de etmiştir. Aynı celsede dinlenen tanık A.A. ise başvurucu dışındaki bir kısım sanığın da katıldığı, örgütün avukatlara yönelik yaptığı sohbetlere 2012 yılına kadar katıldığını ifade etmiştir. Mahkeme, üçüncü ve dördüncü celseyi diğer sanıklarla ilgili ara kararlarının yerine getirilmesinin beklenmesi amacıyla ertelemiştir.

13. Beşinci celsede Cumhuriyet savcısı tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebini içeren esas hakkındaki mütalaa sunulmuştur. Başvurucu yaptığı savunmasında tanık D.A. ile aralarında husumet bulunması nedeniyle beyanlarına itibar edilemeyeceğini, örgüt üyeliği suçunu işlediğini gösteren delil bulunmadığını, dernek üyeliği ve banka kayıtlarının suçun unsurunu oluşturmayacağını ileri sürmüştür. Mahkemece başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Gerekçeli kararın başvurucuyla ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Sanığın [başvurucu] avukat olarak görev yaptığı, sanığın Balıkesir İl Dernekler Müdürlüğünün 14/02/2017 tarihli yazısına göre örgütle bağlantılı olması nedeniyle 667

sayılı KHK ile kapatılan Balıkesir Hukukçular Derneğinin asıl üyesi olduğu, dernekte yönetim kurulu asıl üyesi ve yönetim kurulu başkanı olarak görev aldığı,

Bank Asya hesap hereketlerine ilişkin CD ve bilirkişi raporunun incelenmesinde; sanığın yukarıda izah edildiği üzere sanığın 06/01/2014 - 29/05/2015 tarihleri arasında hayatın olağan akışına aykırı olarak Asya Katılım Bankası'nın mali olarak durumunun raporlarla teyit edildiği üzere kötü olduğu bir dönemde 26/09/2014 tarihinde 1.011,69 TL tutarlı vadeli katılım hesapları açtırdığı, bu suretle örgüt liderinin talimatı doğrultusunda Bank Asya'ya destek mahiyetinde hesap hereketlerinin olduğunun anlaşıldığı,

Dinlenen tanıklardan [D.A.nın] beyanlarında eski eşi olan sanığın avukatlık stajını yaptığı dönemde [Ç.] Hukukçular Derneğine üye olduğunu, bu derneğe üye olduktan kısa bir süre örgüt liderine ait kitaplar okumaya başladığını, örgütle bağlantılı yayınları takip ettiğini, [Ç.] Hukukçular Derneği kapandıktan sonra örgüt mensupları tarafından kurulduğunu daha sonradan öğrendiğini Balıkesir Hukukçular Derneğine üye olduğu, yönetiminde yer aldığı, dernek merkezinde sohbet toplantılarının yaptıklarından kendisine bahsettiğini, 2012 ve 2014 yılları arasında evlerde sohbet yapıldığı, 2015 yılında avukat [B.A.A.nın] evlerine gelerek eski eşi olan sanıkla görüşmek istediğini söylediğini, eşinin evde olmaması nedeniyle içeriye davet ettiğini ve eşi gelene kadar bir müddet sohbet ettikleri esnada kendisine 'telefonla iletişime geçmemiz yasaklandı, o yüzden Cengiz ile yüz yüze görüşmek istedim' diye söylediğini, sanığın Balıkesir Hukukçular Derneği derneğine başkan olduktan sonra çeşitli zamanlarda avukat arkadaşları ile büro, ev ve dernekte toplantılar yapmaya başladıklarını, diğer sanıklardan [Z.D.yi] 'hocamız' diyerek kendisiyle tanıştırdığını, bir süre sonra eşinin dernek üyesi beylerin toplantılarının yanı sıra eşlerinin de zaman zaman toplandığını ve kendisinin de buna iştirak etmesini söylediğini, bunun üzerine bayanlar olarak bir kaç ev toplantısına katıldığını, sanığın 'facebook' hesabında 2016 yılında yayınladığı örgüt lideri Fetullah Gülen fotoğrafları yüzünden Balıkesir Merkez [Z.] Bankasının birlikte çalıştığı ipotek işleri yapan [A.] isimli şirketle sözleşmesini iptal ettiklerini duyduğunu belirterek sanığın başkanı olduğu derneğin merkezinde sohbet toplantılarının düzenlendiği ve örgütsel toplantılara katıldığı, eski eşi tanık [D.A.nın] da sohbet toplantılarına katılmasını istediği, örgütsel faaliyet ve organizasyonlarda bulunduğu, bu organizasyonların önde gelenlerinden olduğunun anlaşıldığı, sanığın bu şekilde eylemlerindeki çeşitlilik, süreklilik ve yoğunluk birlikte değerlendirildiğinde silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısı içinde yer aldığı, FETÖ/PDY terör örgütüne üye olmaktan eylemine uyan TCK'nın 314/2 maddesi gereğince cezalandırılması hususunda Mahkememizce tam bir vicdani kanaat hasıl olmuş[tur].

...

Yapılan yargılama sonunda; her ne kadar sanıklar Cengiz Çağlar Ayyıldız, ... atılı suçu kabul etmemişler ve dinlenen tanık [D.A.nın] beyanlarının soyut, dayanaktan yoksun beyanlar olduğu yönünde ifadelerde bulunmuş iseler de, tanığın beyanlarının diğer tanık [A.A.nın] beyanı ile sanıklar hakkında dosyaya gönderilen [N.D.] ve [G.A.nın] ifadeleriyle örtüştüğü gibi sanıklardan [M.T.A.nın] beyanlarıyla da örtüştüğü, sanıkları tanımayan bir kişinin örgüt yapılanması içerisindeki kişileri ayrıntılı olarak bilmesinin hayatın olağan akışına uymadığı... [kabul edilmiştir.] "

14. Başvurucu, mahkûmiyet kararına karşı sunmuş olduğu istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- terör örgütü suçunun unsurlarının oluşmadığını, husumeti bulunan tanık beyanı ve diğer delillerin yeterli delil sayılamayacağını belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi Bursa

Bölge Adliye Mahkemesi 27. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) 30/11/2018 tarihinde esastan reddedilmiştir.

15. Başvurucu; temyiz dilekçesinde delillerin mahkûmiyet için yeterli kabul edilemeyeceğini, mahkûmiyet kararını ortaya koyabilecek delillerin açıklanmadığını, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Yargıtay 16. Ceza Dairesi istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararını 28/4/2021 tarihinde onamıştır.

16. Başvurucu, nihai hükmü 7/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 17/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu, cezalandırılmasında delil olarak kabul edilen eylemlerinin yasal faaliyetler olduğunu, bu faaliyetlerin terör örgütüne üye olma suçunun delilleri olarak kabul edilmesi ve bu kapsamda yapılan değerlendirmelerin terör örgütüne üye olma kastının ortaya konulması yönünden hiçbir şekilde yeterli olmadığını, tanık ile aralarındaki husumete ilişkin itirazın kararda değerlendirilmediğini ileri sürmüş; bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun şikâyetlerinin kabul edilebilirliği hakkında inceleme yapılması gerektiği, isnat edilen terör örgütü üyesi olma suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesinin ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışında olduğu, Mahkemenin kararında başvurucunun iddiaları ile dosya kapsamındaki tüm delillerin incelenerek ayrıntılı bir değerlendirme yapıldığı, bu değerlendirmenin kanun koyucunun suç olarak belirlediği fiilin kapsamını suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, müdahalenin dayanağı olan hükmün özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü şikâyetleri yinelemiştir.

20. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla

birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

23. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

24. Somut olayda Mahkeme, başvurucunun örgütle irtibatı nedeniyle kapatılan Dernekte Yönetim Kurulu başkanı olarak görev yapma, 2014-2015 yıllarında Bank Asya hesabı açıp buraya para yatırma ve tanık D.A.nın beyanları doğrultusunda 2012-2014 yılları arasında sohbetlere katılma şeklindeki eylemlerinin anılan örgüte üye olma suçu açısından süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösterdiğini, bu suretle başvurucunun örgüt hiyerarşisi içine girdiğini değerlendirmiştir (bkz. § 13). Diğer yandan Mahkeme, başvurucunun suçlamaları inkâra yönelik savunmasına, tanık D.A.nın beyanının başvurucu ile birlikte yargılanan sanık ile tanığın beyanlarıyla uyumlu olması ve sanıkları tanımayan bir kişinin örgüt yapılanması içindeki kişileri ayrıntılı olarak bilmesinin hayatın olağan akışına uymadığını gözeterek itibar etmediğini vurgulamıştır. Başvurucu ise dernek üyeliği ve Bank Asya hesabının örgüt üyeliği suçu yönünden delil kabul edilemeyeceğini, Dernek bünyesinde örgütsel bir eylemde bulunmadığını, sohbetlere katılmadığını, boşandığı eşi olan tanık D.A.yla aralarında husumet bulunması nedeniyle tanığın beyanlarına itibar edilemeyeceğini ileri sürmüştür (bkz. §§ 10, 13).

25. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgütle iltisaklı Bank Asyaya örgüt liderinin talimatıyla ve terör örgütüne yardım etme kastıyla destek amaçlı para yatırdıklarına ilişkin kesin ve inandırıcı delil bulunmaması durumunda, mevcut şüphe sanık lehine değerlendirilmektedir [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/11/2024 tarihli ve E.2022/24737, K.2024/15026; 12/12/2024 tarihli ve E.2022/30656, K.2024/18046 ile 23/12/2024 tarihli ve E.2022/34231, K.2024/19255 sayılı kararları].

26. Anayasa Mahkemesi Mustafa Özterzi ([GK], B. No: 2016/14597, 31/10/2019) kararında örgütsel amaçlarla yapıldığını gösteren somut olgular ortaya konulmadığı sürece yalnızca FETÖ/PDY'ye aidiyeti veya örgütle iltisakı, irtibatı belirlenen sivil toplum örgütüne üye olunmasının örgütsel bir ilişki bakımından kuvvetli suç belirtisi olarak kabulünü mümkün görmemiştir (Mustafa Özterzi, §§ 105, 106; aynı yöndeki değerlendirmeler için ayrıca bkz. Mustafa Açay [1. B.], B. No: 2016/66638, 3/7/2019, § 61; İlker Deniz Yücel [2. B.], B. No: 2017/16589, 28/5/2019, § 86; Murat Aksoy [GK], B. No: 2016/30112, 2/5/2019, § 79; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018, § 146; mahkûmiyet kararı yönünden benzer değerlendirmeler için ayrıca bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, §§ 17, 18, 57).

27. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Ancak başvurucunun savunmaya ilişkin olarak Yönetim Kurulu başkanı olduğu Derneğin örgütsel bir faaliyetinin olmadığına, kendisinin de örgütsel bir eyleminin bulunmadığına, Bank Asya hesabını yatırım amacıyla açtığına, tanık D.A.yla aralarında Savcılık ve boşanma dosyasına

yansıyan husumetin bulunduğuna ve bu nedenle tanığın kendisini suçlayıcı beyanlarına itibar edilemeyeceğine dair sübuta, ceza hukukunun temel prensiplerine, Yargıtay uygulamasına ve Anayasa Mahkemesi kararlarına temas eden, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki savunma ve itirazları hakkında gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak somut değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 13).

28. Öte yandan somut olayda gerekçeli karara bakıldığında başvurucunun sendika yönetim kurulu başkanlığı kaydı, Bank Asya hesabında gerçekleşen artış miktarı ve husumet itirazında bulunulan tanık D.A.nın anlatımları dikkate alınarak mahkûmiyet sonucuna varıldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle Anayasa Mahkemesi kararlarında ve Yargıtay içtihadında yer verilen (bkz. §§ 22-26) ilkelerin herhangi bir şekilde kararda tartışılmadığı, bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvurucunun örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek banka hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı ve sendika faaliyetlerinin örgütsel bir özellik taşıyıp taşımadığı hususunun kararda yeterince değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Diğer taraftan tanık D.A.nın tarihsel ayrıntı içermeyen beyanları çerçevesinde başvurucunun örgütün nihai amacını bildiğinin ve terör örgütü hiyerarşisi içerisinde gerçekleştirilmiş örgütsel faaliyetlerinin varlığını ortaya koyduğunun yeterli gerekçeyle açıklanmadığı da görülmektedir. Yine istinaf ve temyiz incelemesi sırasında da bu eksikliğin telafi edilmediği anlaşılmıştır.

29. Buna göre başvurucu üzerine atılı suçu işlemediğine dair savunmasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Mahkemece bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

31. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer şikâyetlerine yönelik olarak kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Balıkesir 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/308, K.2018/352) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Anayasa Mahkemesi 2021/40443 esas sayılı dosyada, sayın çoğunluk Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. İhlal sonucuna suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği gerekçesiyle farklı gerekçeyle sonuca katılmaktayım.

2. Anayasa Mahkemesi (Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § ...) esas nolu kararında suçta ve cezada kanunilik ilgili ilkeleri ortaya koymuştur. Başvuruya

konu dosyada da sayın çoğunlukça 24. ve 28. Paragraflar arasındaki değerlendirmeler Bilal Celalettin Şaşmaz kararında ortaya konulan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlali sonucunu doğurmalıdır. Mahkememizin Bilal Celalettin Şaşmaz kararındaki ilkeler göz önüne alınarak suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği gerekçesiyle farklı gerekçeyle sonuca katılmaktayım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

YUSUF ERGEN

B. No: 2022/518 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/518

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF ERGEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/518)

Karar Tarihi: 4/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Duygu BAKAY

Başvurucu : Yusuf ERGEN

Vekili : Av. İsmail AKÇAOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vazife malulü sayılmama işlemine karşı açılan davada usule yönelik imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, 2000 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrinde şoför uzman çavuş olarak göreve başlamış; 15/1/2017 tarihinde Afganistan Türk Görev Kuvveti Komutanlığına geçici olarak görevlendirilmiştir. 11/3/2017 tarihinde nöbet sonrası yatağında istirahat ederken yataktan düşmesi sonucu acil servise götürülen başvurucu nörolojik muayene için Türkiye'ye gönderilmiş ve Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesine (GATA) sevk edilmiştir. GATA'da yapılan muayene neticesinde 22/3/2017 tarihli rapor ile senkop ve bayılma tanısı konularak başvurucunun Afganistan'da görev yapmasında nörolojik açıdan sakınca olmadığı kanaatine varılmıştır.

3. Başvurucu, Afganistan'da görevine devam ederken 21/6/2017 tarihinde tekrar bayılma ve kasılma şikâyetiyle acil servise kaldırılmış; burada yapılan muayene sonucunda epilepsi

tanısı konularak nöroloji uzmanının bulunmaması nedeniyle ileri tetkik ve tedavisi için Türkiye'ye sevk edilmiştir. GATA'da yapılan incelemelerde 7/7/2017 tarihli rapor ile başvurucuya "Lokalize (fokal)(kısmi) semptomatik epilepsi ve epileptik sendromlar, komplesk kısmi nöbetlerle birlikte" şeklinde tanı konulmuş ve "B/12 F3 TSK'da Görev Yapamaz. Silah Taşıma ve Bulundurmasında Tıbben Sakınca Vardır." yönünde karar verilmiştir.

4. GATA'dan alınan rapor üzerine Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Kurulunca (İdare) yapılan incelemede 27/10/2017 tarihli karar ile başvurucunun adi malul olduğuna karar verilmiş, malulen emekliye sevki ile 15/10/2017 tarihinden itibaren de kendisine maluliyet aylığı bağlanmıştır. Başvurucu 18/1/2018 tarihli dilekçesi ile maluliyetin görevi esnasında ve görevinin sebep ve tesiriyle meydana geldiğini ileri sürerek vazife malullüğü aylığı bağlanması talebiyle İdareye başvurmuştur. Bunun üzerine İdarece başvurucunun vazife malullüğü yönünden durumunun incelenmesine esas teşkil edecek bilgi ve belgeler toplanmış; Vazife Malullüğü Tespit Kurulunca 16/5/2018 tarihinde verilen karar ile de rahatsızlığının görevin sebep ve tesiriyle meydana gelmediği gerekçesiyle başvurucunun talebi reddedilmiştir.

5. Başvurucu, İdarenin cevabını beklemeden talebinin zımnen reddedildiği iddiası ile 11/5/2018 tarihinde Ankara 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde; sağlam raporu alarak görevine başladığını, sözleşme yenileme dönemlerinde de sağlam raporlarıyla görevine devam ettiğini belirten başvurucu, vazife malullüğü hususunda ispat yükünün kişide değil devlette olduğunu ileri sürmüş ve maddi haklarının geriye dönük olarak yasal faiziyle birlikte tarafına ödenmesini talep etmiştir. İdare ise cevap dilekçesinde dava konusu işlemin hukuka uygun olduğunu savunmuştur.

6. Mahkemece 7/12/2018 tarihli karar ile davanın kabulüne hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun sağlam raporu almak suretiyle uzman erbaş olarak göreve başladığı, sözleşme yenileme dönemlerinde de sağlıklı olduğu yönünde raporlar alarak görevine devam ettiği, Afganistan'da geçici olarak görev yaptığı dönemde rahatsızlanması üzerine oluşan maluliyetin vazifesinin sebep ve tesiriyle meydana geldiğinin kabulü gerektiği belirtilmiştir.

7. İdarece gerekçeli karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş ve dava dilekçesinde ileri sürülen hususlar tekrarlanmıştır. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından yapılan inceleme neticesinde 4/11/2021 tarihli karar ile istinaf talebinin kabulüne, gerekçeli kararın kaldırılmasına ve davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucuda ortaya çıkan epilepsi rahatsızlığının askerlik vazifesinin neden ve etkisiyle meydana geldiğine ilişkin olarak dosyada hiçbir bilgi ve belgenin bulunmadığı, söz konusu rahatsızlığın bünyesel olduğu gözönüne alındığında başvurucunun hastalığı ile görevi arasında somut bir illiyet bağı kurulmasının mümkün olmadığı belirtilmiş ve dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığına kanaat getirilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 10/12/2021 tarihinde öğrenmiş; 5/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonca başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının ise esas ve kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmek üzere Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; Bölge İdare Mahkemesince ortaya konulan değerlendirmenin eksik incelemeye dayandığını, gerekli araştırma yapılmadan karar verildiğini iddia etmiştir. Göreve başlarken, görevinin devamı süresince ve hatta Afganistan'a gitmeden önce herhangi bir rahatsızlığının bulunmadığını belirten başvurucu; bu kapsamda bölgesel faktörler ile sağlık raporları ve mesleki şartlar arasındaki illiyet bağına yönelik olarak hâkimin hukuki bilgisiyle bir kanaate varmasının mümkün olmadığını, dolayısıyla bilirkişi incelemesi yaptırılmadan davanın reddine karar verilmesinin gerekçeli karar hakkını, mülkiyet hakkını, eşitlik ilkesini ve sosyal güvenlik hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuru, silahların eşitliği ilkesi kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Mehmet Fidan [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

14. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır (Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 18).

15. Başvuruya konu olayda başvurucunun göreve başlarken ve görevinin devamı sırasında hiçbir rahatsızlığının olmadığı, epilepsi hastalığının Afganistan'da görevi sırasında meydana geldiği hususunda dava dosyası kapsamında herhangi bir tereddüt bulunmadığı görülmektedir. Uyuşmazlık, söz konusu rahatsızlığın ortaya çıkmasında başvurucunun ifa ettiği görevin herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır. Yargılama sürecine bakıldığında başvurucunun GATA'da aynı yıl içinde farklı tarihlerde iki kere muayene olduğu, bu kapsamda ilk verilen raporda sadece bayılma tanısı konularak mesleğine Afganistan'da devam edebileceği belirtildiği hâlde yaklaşık beş ay sonra verilen ikinci raporda başvurucuya epilepsi tanısı konularak askerliğe elverişli olmadığı kararı verildiği görülmektedir. Öte yandan dava dosyasına yansıdığı kadarıyla söz konusu raporlarda ilgili rahatsızlığın sebepleri üzerine bir inceleme yapılmadığı, rahatsızlığın ortaya çıkmasında görevin ve görev yeri şartlarının tartışılmadığı anlaşılmaktadır. Yargılama sürecinde de mahkemelerce herhangi bir bilirkişi incelemesi yaptırılmadan mevcut rahatsızlığın bünyesel olduğu kanaati ile davanın reddedildiği görülmüştür.

16. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevi, herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp

düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (Ahmet Korkmaz [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

17. Somut olayda başvurucunun temel iddiası daha önce herhangi bir rahatsızlığı bulunmadığı hâlde görevinin etkisi nedeniyle hastalandığıdır. Başvurucunun ileri sürdüğü hastalığının görevi sebebiyle gerçekleştiği yönündeki iddia Bölge İdare Mahkemesince 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ile tanınan imkân kullanılarak sağlık kurumlarından tıbbi rapor alınması suretiyle açıklığa kavuşturulması gereken bir olgudur. Zira başvurucunun mesleğini devam ettiremeyecek duruma gelmesinde görevinin etkisinin olup olmadığı hususu ancak uzman incelemesi ile tespit edilebilir.

18. Dolayısıyla tıbbi rapor olmadan başvurucunun iddiasını ispatlamasının mümkün olmayacağı dikkate alındığında başvurucunun iddiasını ispatlamada hayati öneme sahip olan bilirkişi raporu aldırma talebinin dikkate alınmadan dosyadaki mevcut raporlar çerçevesinde uyuşmazlığın sonuçlandırılmasının başvurucunun davalı İdareye nazaran zayıf bir konuma düşürülmesine yol açtığı ve bu durumun silahların eşitliği ilkesiyle çeliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucu ayrıca mülkiyet hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruda silahların eşitliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle bu aşamada dile getirilen haklar yönünden ayrıca inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 500.000 TL maddi tazminat, 1.000.000 TL de manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (E.2019/2670, K.2021/4478) iletilmek üzere Ankara 1. İdare Mahkemesine (E.2018/1098, K.2018/2760) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UMUT ORUÇ

B. No: 2022/3730 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/3730

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

UMUT ORUÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/3730)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Umut ORUÇ

Vekili : Av. Baver TAŞDELEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işe iade davasının arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamamasına ilişkin son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren süresinde açılmadığı için reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu nihai hükmü 9/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında yukarıda yer verilen otuz günlük süre kuralının (bkz. §12) bireysel başvurunun ön

şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağını belirtmiştir (Hüseyin Aşkan, § 20). Anılan kararda bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerinden biri olduğu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceği ifade edilmiştir (Hüseyin Aşkan, § 23).

4. Bu doğrultuda Hüseyin Aşkan kararında kullanıcıların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yaptıkları işlemlerin (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti hâlinde bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 26-29).

5. Bununla birlikte vekil ile işlemlerini takip ettiren başvurucular da UYAP üzerinden elektronik ortamda, haklarında sürdürülen yargılamalara ilişkin nihai kararın gerekçesine erişmenin mümkün hâle geldiği andan itibaren kararın gerekçesini kesin olarak öğrenme imkânına sahiptir. Dolayısıyla başvurucular UYAP üzerinden yapacakları incelemede nihai kararın gerekçesini vekillerinden önce öğrenebilmektedir. Buna göre söz konusu durumda da dosyadan suret alınması hâlinde olduğu gibi başvuruculara gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilmelidir. Zira başvurucular nihai karardan vekillerine nazaran daha erken bir tarihte haberdar olmuştur. Buna bağlı olarak nihai kararın öğrenilmesi nedeniyle bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlar. Nitekim ilgili usul kuralları uyarınca sürenin münhasıran tebliğden itibaren işlemeye başlayacağının kabul edildiği uygulamaların aksine bireysel başvuru yoluna özgü olarak başvuru süresi, ihlalin öğrenilmesi esasına bağlanmıştır (benzer yöndeki kararlar için bkz. Mehmet Özcan [1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 27; Hüseyin Aşkan, § 30; Ümran Özkan [GK], B. No: 2019/13338, 8/3/2023, § 43).

6. Somut olayda başvurucunun nihai kararı UYAP üzerinden 9/12/2021 tarihinde okuduğu ve otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 13/1/2022 tarihinde başvuru yaptığı anlaşılmıştır. Başvurucunun herhangi bir mazeret de bildirmediği görülmüştür.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL ERBİL

B. No: 2022/20556 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/20556

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL ERBİL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/20556)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Halil ERBİL

Vekili : Av. Alican USTAOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Nazilli Cumhuriyet Başsavcılığının 14/4/2021 tarihli iddianamesinin kabulü ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Nazilli 1. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülen yargılamada başvurucunun hazır bulunduğu 1/12/2021 tarihli celsede başvurucunun çocukların kullanıldığı müstehcen yayınları depolamak suçundan 2 yıl 6 ay hapis ve 5.000,00 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına istinaf kanun yolu açık olmak üzere karar verilmiştir. Kararda hüküm fıkrasında kanun yoluna ilişkin şu hususlara yer verilmiştir:

"... sanığın ve Cumhuriyet Savcısının huzurunda, mütalaaya uygun olarak verilen kararın huzurda bulunanlar yönünden tefhim, yokluğunda verilenler yönünden tebliğ tarihinden itibaren 7 (yedi) gün içerisinde mahkememize verilecek bir dilekçe ya da zabıt katibine yapılacak bir beyan üzerine tutanak tanzim ve hakimce tasdik olunmak suretiyle (hükümlü veya tutuklu olanların ise bulunduğu ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürüne beyanda bulunmak suretiyle veya bu hususta mahkememize gönderilmek üzere dilekçe vererek) İzmir Bölge Adliye Mahkemesine İSTİNAF KANUN YOLU açık olmak üzere karar verildi."

3. Başvurucu 3/12/2021 tarihli dilekçesi ile dosyanın bir suretinin tarafına verilmesini talep etmiştir. Başvurucu müdafii 9/12/2021 tarihinde süre tutum dilekçesi sunmuştur. Gerekçeli karar başvurucu müdafiine 10/12/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu müdafii 15/12/2021 tarihinde ise gerekçeli istinaf dilekçesi sunmuştur. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 15. Ceza Dairesi (Daire) 5/1/2022 tarihinde hükmün tefhiminden itibaren yasal süresi içerisinde başvuru yapılmadığından istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Anılan kararın gerekçesi şöyledir:

"... Sanık Halil Erbil'in yüzüne karşı kararın 01/12/2021 tarihinde tefhim edildiği, sanık müdafii tarafından 08/12/2021 tarihli istinaf dilekçesi sunulmuş ise de, söz konusu istinaf dilekçesinde 08/12/2021 tarihli Hakim havalesi olmadığı gibi uyaptan yapılan kontrolde evrak oluşturma tarihinin de 09/12/2021 olması ve de sanığın müdafiine 09/12/2021 tarihinde vekaletname verdiğinin anlaşılması karşısında, sanık müdafiisinin yasal süre geçtikten sonra 09/12/2021 tarihinde istinaf başvurusu yaptığı anlaşılmakla; ..."

4. Başvurucunun itirazı hakkında inceleme merci olan İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 16. Ceza Dairesi 28/1/2022 tarihli kararında, istinaf başvurusunun süresinde yapılmadığını ve mahkemelerce yapılan değerlendirmenin yerinde olduğunu belirterek itirazın reddine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

" ...İlk derece mahkemesince duruşmada hazır olan sanığa kısa kararın kanun yolu bildirimi de usulüne uygun şekilde yapılarak 01/12/2021 tarihinde tefhim edilmesine rağmen sanık müdafinin 7 günlük istinaf süresi geçtikten sonra 09/12/2021 Perşembe günü istinaf talebinde bulunması ve İzmir BAM 15. Ceza Dairesinin kararında gösterilen gerekçeye göre, sanık müdafisinin itirazı yerinde görülmediğinden, itirazının REDDİNE,."

5. Nihai karar 7/2/2022 tarihinde başvurucu müdafi tarafından Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden okunarak öğrenilmiş ve 16/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

6. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, kısa kararda gerekçenin tefhim edilmemesi hâlinde istinaf süresinin gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlaması gerektiğini belirterek adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal kararlara değinilerek ihlal iddiaları değerlendirilirken bu hususların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında, bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü iddialarını yinelemiştir. Ayrıca 1/6/2024 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 12/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun “İstinaf İstemi ve Süresi” başlıklı 273. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ve “temyiz istemi ve süresi” başlıklı 291. maddesinin yeniden düzenlendiğini ve bağlantılı maddelerde yapılan değişiklikler çerçevesinde artık kanun yoluna başvuru süresinin hükmün tefhiminden değil, hükmün tebliğinden itibaren başlatılmakta olduğunu belirtmiştir.

9. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı kapsamında

incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 273. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve birinci cümlesinde yer alan "istinaf isteminin…hükmün açıklanmasından itibaren…" yapılacağını düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı anayasallık denetimine tabi tutmuştur. Bu bağlamda, hükmün gerekçesiyle birlikte açıklanmadığı sadece hüküm sonucunun tefhim edildiği durumlarda, istinaf kanun yoluna başvuru süresini hükmün açıklanmasından itibaren başlatan ve kanun yoluna başvuracak tarafa öncelikle süre tutum dilekçesi, gerekçeli kararın tebliğinden sonra ise istinaf nedenlerini bildirir ikinci bir dilekçe sunma zorunluluğu öngören kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından zorunlu olmadığı, mahkemeye erişim hakkına gerekli olmayan bir sınırlama getirdiği belirtilmiştir. Kanun yoluna başvuru süresinin hükmün açıklanmasından başka bir ifadeyle tefhim tarihinden itibaren başlatılacaksa hükümde taraflara tefhim edilen kararın hüküm kısmına dayanak oluşturacak hukuki bir gerekçenin bulunması zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Kanun yoluna başvuru süresinin hükmün tefhimiyle başladığı durumlarda, hükmün gerekçesini bilmeyen tarafın istinaf kanun yoluna başvuru hakkını gereği gibi kullanabileceğinin söylenemeyeceği, başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurma hakkını gereği gibi kullanabilmesi için kararın hangi gerekçe ile verildiğini bilmesi gerektiğine değinilmiştir. Nitekim kanun yolunda ileri sürülecek istinaf sebeplerinin, hükmün yalnızca sonucuyla değil gerekçesiyle de ilgili olabileceği bu bakımdan ceza yargılamasında esaslı belgelerden olan ve hükmün maddi ve hukuki temelini oluşturan gerekçeyi içerir hükmün kanun yoluna başvuru hakkını kullanabilmesi için taraflara bildirilmesi gerekeceği sonucuna ulaşarak kuralın iptaline karar vermiştir (AYM, E.2022/144, K.2023/137, 26/7/2023, bkz. §§ 45, 50).

12. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Volkan Kurt ([G.K], B. No: 2019/42687, 8/3/2023) kararlarında mahkemeye erişim hakkı kapsamında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile benzer nitelikteki ihlal iddialarını medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılamalar yönünden incelediği Rüstem Gül ([2. B.], B. No: 2021/26038, 22/11/2023) kararında, gerekçesi açıklanmamış bir hükmün tefhim edilmiş sayılmayacağını, gerekçeli karar tebliğ ya da tefhim edilmeden kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği, dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği bu durumda kanun yolu merciinin somut olayın şartlarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesi kararının gerekçesini açıklamadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumunun öngörülemez nitelikte olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 41, 42). Somut başvuruda suç isnadı yönünden de anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Somut olayda Daire, 1/12/2021 tarihli celsede başvurucunun yüzüne karşı verilen (tefhim edilen) hükme karşı -yedi günlük- yasal süre geçtikten sonra istinaf sebeplerini gösterir dilekçe sunulduğu gerekçesiyle 5271 sayılı Kanun'un 273. maddesi uyarınca istinaf isteminin reddine karar vermiştir.

14. Bununla birlikte başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği, gerekçeli kararın da başvurucu müdafiine 10/12/2021 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin de başvurucuya ağır bir külfet yüklediği tespit edilmiştir. Bu durumda kanun yolu mercilerinin somut olayın koşullarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesi tarafından karar gerekçesi açıklanmadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumlarının öngörülemez nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Rüstem Gül ,§ 42). Somut başvuruda suç isnadı yönünden de anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Öte yandan olay tarihinde yürürlükte bulunan -7499 sayılı Kanun'la 5271 sayılı Kanun'da yapılan ve 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikler öncesinde- 5271 sayılı Kanun'un 273. maddesi uyarınca istinaf kanun yoluna başvurmak için istinaf talebinin hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün içinde yapılacağı belirtilmiştir. Ancak 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerle birlikte “hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün” ibaresi “hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvuruda mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetilerek gerekçeli karar hakkı ve özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına ilişkin diğer şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

21. Eldeki başvuruda ihlalin sonuçlarının giderilmesi bakımından yeniden yargılama

yapılması yeterli olduğundan başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucunun diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 15. Ceza Dairesine (E.2022/41, K.2022/6) iletilmek üzere Nazilli 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2021/686, K.2021/1403) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EMİN ELİNÇ

B. No: 2022/21715 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/21715

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EMİN ELİNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/21715)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Mehmet Emin ELİNÇ

Vekili : Av. Adar ADIBELLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargı kararının icra edilmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında oluşan zararları için Şırnak Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuş ve talebinin zımnen reddedilmesi üzerine Mardin 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 10/4/2018 tarihli kararla başvurucunun evinin, bahçe duvarlarının ve eşyalarının hasar görmesi nedeniyle uğradığı zararların tazmini talebi yönünden keşif ve bilirkişi incelemesi yapılarak karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle işlemin iptaline karar vermiştir. Kanun yoluna başvurulmadan karar kesinleşmiştir.

3. Başvurucu, iptal kararının Komisyon tarafından yerine getirilmediğini ileri sürerek 17/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Birinci Bölüm Birinci Komisyon tarafından 1/11/2023 tarihinde başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası kabul edilemez bulunmuş, kararın icrası hakkının ihlal edildiği

iddiası yönünden ise başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca başvurucunun adli yardım talebi kabul edilmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun uygulanmadığını ileri sürdüğü kararın gereklerinin yerine getirilip getirilmediği ve başvurucu hakkında mahkeme kararı gereğince yeni bir karar alınıp alınmadığı hususlarında Komisyondan bilgi istemiştir.

6. Komisyon tarafından gönderilen yazı ve eklerinde 29/4/2022 tarihli kararla başvurucuya 58.913 TL ödenmesine karar verildiği ancak başvurucunun bedeli kabul etmemesi nedeniyle 24/5/2022 tarihinde uyuşmazlık tutanağı imzalandığı belirtilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, Mahkemece iptal kararı verilmesine ve aradan geçen zamana rağmen Komisyon tarafından mahkeme kararının uygulanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Anayasa Mahkemesine bildirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile İçtüzük'ün 83. maddesinde başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvurunun reddedileceği öngörülmüştür.

9. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

10. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

11. Somut olayda başvurucu, Mahkemece verilen iptal kararının Komisyon tarafından uygulanmadığını ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur. Ancak yapılan yazışmalar neticesinde Komisyonun 29/4/2022 tarihli kararıyla 58.913 TL tutarın başvurucuya ödenmesine karar verildiği, başvurucunun söz konusu tutarı kabul etmemesi nedeniyle Komisyon ile 24/5/2022 tarihli uyuşmazlık tutanağı imzalandığı anlaşılmıştır. Başvurucu, gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemiştir.

12. Bireysel başvurunun yapılmasından sonraki süreçte Komisyonun mahkeme kararı gereğince başvurucu hakkında karar alması, kararın icra edilmediği iddiası kapsamında başvurucunun özellikle mağdur statüsünün değerlendirilmesi bağlamında kabul edilebilirlik incelemesi bakımından oldukça önemlidir. Buna karşılık başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde yukarıda belirtilen Komisyon kararına ve uyuşmazlık tutanağına ilişkin Anayasa Mahkemesine herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

13. Bu itibarla başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan unsurlar hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLBAHAR ÇINAR

B. No: 2022/36253 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/36253

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLBAHAR ÇINAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/36253)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Gülbahar ÇINAR

Vekili : Velat DUMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargı kararının icra edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, terör olaylarından dolayı köyünü terk etmek zorunda kalması sonrasında meydana gelen zararlarının 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında tazmini istemiyle Hakkâri Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Tazminat Komisyonu) başvurmuştur. Komisyon 15/11/2007 tarihli kararla başvurucunun talebini reddetmiştir.

3. Başvurucu, Tazminat Komisyonu kararının iptali istemiyle Van 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 28/7/2011 tarihli kararla dava konusu işlemin iptaline karar vermiş; kararda Tazminat Komisyonu tarafından usulüne uygun keşif ve bilirkişi incelemesi yapılarak başvurucunun gerçekten bir zararı olup olmadığı, olduğunun tespiti hâlinde miktarının belirlenmesi amacıyla gerekli araştırmanın yapılması, söz konusu yerde başvurucuya ait taşınmaz olup olmadığının tespit edilmesi, tespit edilirse taşınmaza ulaşılamaması nedeniyle uğradığı zararın ödenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

4. Tazminat Komisyonunun temyiz talebi Danıştay Onbeşinci Dairesinin 14/11/2012 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

5. Başvurucu 10/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Birinci Bölüm Birinci Komisyon tarafından 11/6/2024 tarihinde makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Bölüm tarafından değerlendirilmesi gerektiğine ve başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, mahkeme kararının Tazminat Komisyonuna tebliğ edilmesine rağmen aradan geçen zamanda kararın yerine getirilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu ile Tazminat Komisyonu arasında 9/11/2023 tarihinde imzalanan sulhname ile başvurucuya 151.760 TL'nin ödendiği, sulhnamede başvurucunun söz konusu olay ile ilgili olarak uğradığı zararın tamamının karşılandığının belirtildiği ifade edilmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında Bakanlık görüşünde sulhnamenin imzalandığı ileri sürülmüşse de 2011 yılında verilen mahkeme kararının bireysel başvurunun yapıldığı 2022 yılında hâlen uygulanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğinin tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun mahkemeye bildirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile İçtüzük'ün 83. maddesinde başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvurunun reddedileceği öngörülmüştür.

10. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

11. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

12. Somut olayda başvurucu, Mahkeme tarafından verilen iptal kararının Tazminat Komisyonu tarafından uygulanmadığını ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur. Ancak başvurucu ve Tazminat Komisyonu arasında 9/11/2023 tarihinde sulhname imzalandığı Bakanlık tarafından dosya kapsamında sunulan belgelerden anlaşılmıştır.

13. Mahkeme kararının uygulanmadığı şikâyetiyle yapılan bireysel başvurunun incelemesinin devam ettiği süreçte başvurucunun zararlarının karşılanmasına yönelik olarak Tazminat Komisyonu ile sulhname imzalaması özellikle başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bağlamında kabul edilebilirlik incelemesi bakımından oldukça önemlidir. Buna karşılık başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı şekilde sulhnameye ilişkin herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

14. Bu itibarla başvurucunun, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan unsurlar hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ MUNGAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/36437 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/36437

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ MUNGAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/36437

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucular : Ali Mungan ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Muhammed Neşet GİRASUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Komisyonca 2022/36437 ve 2022/61193 numaralı başvurularda mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası dışındaki iddialar kabul edilemez bulunmuş, başvurular mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası bakımından Bölüme sevk edilmiştir. Diğer başvuruların ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2022/61949 numaralı başvurunun başvurucusu T.K. başvuru tarihinden sonra vefat etmiş, mirasçıları başvuruya devam etmek istediklerini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. 2022/61193, 2022/61949 ve 2022/93135 numaralı başvuruların 2022/36437 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

5. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkı ile Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Osman Kızılcan ([GK], B. No: 2021/11655, 28/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, Zarar Tespit Komisyonuna başvuru süresine ilişkin yorumun zarar konusu olayın âdeta her yıl kesintiye uğrayarak tekrarlandığını kabul eden, aşırı şekilci ve başvurucunun 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ile getirilen tazminat imkânından yararlanmasını zorlaştırdığını değerlendirerek Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. 2022/93135 ve 2022/61949 numaralı başvurularda başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B.No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949,

21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda yer alan mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMİL BİLGİÇ

B. No: 2022/40109 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/40109

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMİL BİLGİÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/40109)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Cemil BİLGİÇ

Vekili : Av. Halil ÇETİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, istinaf başvurusundan vazgeçilmiş sayılmasına karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine tapu iptal ve tescil davası açılmıştır. Uşak 2. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) davanın kabulüne karar vermiştir.

3. Başvurucu adli yardım talepli olarak istinaf başvuru dilekçesi sunmuştur. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Daire) 27/1/2022 tarihli ara kararıyla başvurucunun adli yardım talebini itiraz kanun yolu açık olmak üzere reddetmiştir. Kararın gerekçesinde dosya kapsamı ve toplanan belgeler uyarınca adli yardımdan yararlanma şartlarının bulunmadığı belirtilmiştir. Başvurucu karara karşı itiraz etmemiştir.

4. Daire, istinaf harcının ve gider avansının tamamlanması için dosyanın Mahkemeye geri çevrilmesine karar vermiştir. Mahkeme; istinaf harcının ve gider avansının bir haftalık kesin süre içerisinde yatırılması, aksi takdirde istinaf isteminden vazgeçmiş sayılacağına dair başvurucuya ihtaratta bulunmuştur. Başvurucunun gerekli giderleri yatırmaması üzerine Mahkeme, ek kararla başvurucunun istinaf isteminden vazgeçmiş sayılmasına istinaf kanun

yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

5. Başvurucu, istinaf isteminden vazgeçilmiş sayılmasına ilişkin kararı 8/3/2022 tarihinde öğrenmiş ve 5/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; malları üzerinde tedbir olması nedeniyle adli yardım talep ettiğini, yatırması gereken harç miktarının çok yüksek olduğunu, harcı yatırmadığı gerekçesiyle Dairenin istinaf incelemesi yapmaktan kaçındığını ileri sürerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

9. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların öncelikle ilk derece mahkemesi ve kanun yolu mercileri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16). Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile bu mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemez (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

10. Somut olayda başvurucu Dairenin adli yardım talebinin reddine dair ara kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmadığından, Daire istinaf harcının ve gider avansının tamamlanması için dosyanın mahkemeye geri çevrilmesine karar vermiştir. Başvurucu, kendisine tebliğ edilen muhtıraya rağmen istinaf harcı ve gider avansını yatırmamıştır. Bunun sonucunda Mahkeme, başvurucunun istinaf başvurusundan vazgeçmiş sayılmasına istinaf kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmadan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Dolayısıyla anılan ihlal iddiasına ilişkin olarak başvurucunun kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yolunu usulüne uygun tüketmeden yaptığı bireysel başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincillik niteliği ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından, adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMAN GÜNEŞ

B. No: 2022/42158 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/42158

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN GÜNEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/42158)

Karar Tarihi: 4/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Osman GÜNEŞ

Vekili : Av. Bilge TOSUN BAŞLAMIŞLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacaklarına ilişkin açılan davada talebin artırılan kısmının zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun iş akdi 1/11/2006 tarihinde feshedilmiştir. Başvurucu 22/6/2011 tarihinde kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, fazla mesai ücreti, yıllık izin ücreti, ulusal bayram ve genel tatil ücreti, hafta tatili ücreti alacaklarının tazmini hususunda fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak dava açmıştır.

3. İskenderun İş Mahkemesi 24/5/2012 tarihli kararı ile yetkisizliğine ve dosyanın nöbetçi Ankara İş Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Başvurucu, 18/7/2012 tarihinde dosyanın yetkili iş mahkemesine gönderilmesini talep etmiştir.

4. Ankara 46. İş Mahkemesi (Mahkeme) davada 10/7/2013 tarihli kararla dosyanın süresinde yetkili mahkemeye gönderilmediği gerekçesiyle davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir. Başvurucu, bu kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 29/6/2020

tarihli kararı ile kararı bozmuştur. Gerekçesinde, dosyanın süresinde yetkili mahkemeye gönderilmesinin talep edildiğini belirtmiştir.

5. 7/4/2021 tarihli duruşmada Mahkeme, bozma ilamına uyulmasına ve dosyanın hesap bilirkişisine gönderilmesine karar vermiştir. 14/6/2021 tarihli bilirkişi raporunda başvurucunun 1.553,64 TL fazla mesai ücreti, 68,15 TL ulusal bayram ve tatil günleri, 661,66 TL hafta tatili alacağı olduğu hesaplanmıştır. İhbar tazminatı hesaplanmamıştır. Başvurucunun bir yıllık çalışma süresini doldurmadığı için kıdem tazminatını ve yıllık izin alacağını hak etmediği değerlendirmesi yapılmıştır.

6. 6/10/2021 tarihli duruşmada tarafların rapora itirazlarının değerlendirilmesi için dosyanın yeniden bilirkişiye gönderilmesine karar verilmiştir. 19/11/2021 tarihli ek raporda bir öncekinden farklı olarak ihbar tazminatı hesaplanmış ve başvurucunun 608,68 TL ihbar tazminatı alacağı olduğu tespit edilmiştir.

7. 8/12/2021 tarihli duruşmada tarafların rapora itirazlarının reddine ve başvurucuya ıslah yapması için bir haftalık süre verilmesine karar verilmiştir. Başvurucu 13/12/2021 tarihli ıslah dilekçesini sunmuştur. Taleplerini 19/11/2021 tarihli ek bilirkişi raporu doğrultusunda artırmıştır. Fazla mesai ücreti, ulusal bayram ve tatil günleri ücreti ve hafta tatili ücreti yönünden ise davanın belirsiz alacak davası olduğuna işaret etmiştir.

8. Mahkeme 7/2/2022 tarihli duruşmada davanın kısmen kabulüne miktar itibarıyla kesin olmak üzere karar vermiştir. Kıdem tazminatı ve yıllık izin ücreti alacaklarını tamamen reddetmiş, diğer alacak kalemleri yönünden ise 10 TL üzerinden davayı kabul etmiştir. Islahla artırılan kısımları ise zamanaşımı nedeniyle reddetmiştir. Mahkeme, gerekçesinde fesih tarihinin 1/11/2006 olduğu tespitini yapmış ve ıslahla artırılan talepler yönünden beş yıllık zamanaşımının dolduğu değerlendirmesinde bulunmuştur.

9. Başvurucu, nihai kararı 7/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 5/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; uzun süren yargılama nedeniyle alacaklarının zamanaşımına uğradığını, mahkeme kararının anlamsız hâle geldiğini, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Somut olayda bir kısım işçilik alacağının zamanaşımı nedeniyle reddedilerek uyuşmazlığın esası incelenmediğinden başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmüştür.

13. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 32. maddesinin son fıkrasında ücret alacaklarının beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

14. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple dava hakkının beş yıllık zamanaşımı koşuluyla sınırlandırılmasının meşru bir amaca yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

15. Ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik, öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını; gereklilik, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını; orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

16. Öncelikle elverişlilik ve gereklilik yönünden tartışılması gereken bir husus bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken husus, müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

17. Anayasa Mahkemesi; bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

18. Dava açmayı imkânsız kılacak ya da aşırı zorlaştıracak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvurma için belli sürelerin öngörülmesi hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve tek başına bu durum mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz [2. B.], B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Bu nedenle usul kurallarını uygularken mahkemelerin yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten ve kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

19. Başvuru konusu olayda başvurucunun iş akdi 1/11/2006 tarihinde sonlandırılmıştır. Başvurucu, fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak işçilik alacaklarına ilişkin olarak 22/6/2011 tarihinde dava açmıştır. İlk olarak Mahkemede görülen davada 24/5/2012 tarihinde yetkisizlik kararı verilmiştir. Yetkili mahkemede yapılan yargılamada ise 10/7/2013 tarihinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. Bu kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 29/6/2020 tarihli kararı ile mahkeme kararını bozmuş ve bozma sonrasında Mahkeme dosyanın esasını incelemeye başlamıştır. Yargılama süresince başvurucunun alacak taleplerine ilişkin olarak 14/6/2021 ve 6/10/2021 tarihli bilirkişi raporları alınmıştır. Başvurucu 13/12/2021 tarihinde bilirkişi raporunda belirlenen miktarları dikkate alarak alacak taleplerini artırdığını belirten ıslah ve talep artırım dilekçesi sunmuştur. Mahkeme; davalı tarafın zamanaşımı defini dikkate alarak ihbar tazminatı, fazla mesai ücreti, ulusal bayram ve tatil günleri ile hafta tatili ücreti alacaklarının artırılan kısımları yönünden başvurucunun talebini reddetmiştir.

20. Uyuşmazlığın işçilik alacağından kaynaklandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Davaya konu işçilik alacakları için zamanaşımı süresi beş yıl olarak öngörülmüştür.

21. Anayasa Mahkemesi, zararın tamamının yargılamanın başlangıcında bilinmesinin başvurucudan beklenemeyeceği durumlarda yani davaya konu zararın tespit edilmesinin belli bir uzmanlık gerektirmesi ve mahkemenin de bilirkişi incelemesiyle alacağın miktarını belirleyebildiği uyuşmazlıklarda zamanaşımı süresinin başlangıcının davanın açıldığı tarih dikkate alınarak davanın ıslah ile arttırılan kısmının reddedilmesinin başvurucuya ağır bir külfet yüklediğini kararlarında ifade etmiştir. Nitekim bu durumun başvurucunun bilirkişi raporuyla belirlenen tazminat tutarının tamamını talep edebilme imkânını ortadan kaldıran orantısız bir müdahale olduğunu da vurgulamıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Çetin Akboğa [GK] B. No: 2019/430, 23/3/2023; Hüseyin Berat Şengül [2. B.], B. No: 2019/22031, 10/7/2024, §§ 22-46).

22. Somut olayda başvurucunun iş akdinin feshi nedeniyle açtığı alacak davasında alacak miktarlarının davanın açıldığı tarihte belirli olmadığı, bu hususların yargılama sırasında olaya ilişkin alınan bilirkişi raporları neticesinde öğrenildiği görülmüştür. Nitekim uyuşmazlığa ilişkin iki ayrı bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Teknik hesaplama gerektiren uyuşmazlık konusu alacak miktarı belirlendikten sonra başvurucu talep artırım talebinde bulunmuş, dava konusu alacak talebini arttırmıştır. Birçok defa bilirkişi raporunun alındığı davada alacak kalemlerinin başvurucu tarafından bilinebilir olmamasına rağmen Mahkemenin arttırılan bir kısım alacak yönünden başvurucunun talebini zamanaşımı nedeniyle reddetmesi başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemiştir. Başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla karşılaştırıldığında orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi, Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti ve 11.691,49 TL maddi, 90.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda, tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Ankara 46. İş Mahkemesine (E.2021/435, K.2022/58) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TARIK GÜNEŞ

B. No: 2022/48771 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/48771

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TARIK GÜNEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/48771)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Tarık GÜNEŞ

Vekilleri : Av. Ali İhsan GÜVEN Av. Timur Emre YILMAZ Av. Umut YILMAZ Av. Metin GÜLLÜ Av. Ruken GÜVEN Av. Yusuf KARAARSLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/3/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Bireysel Başvuru Öncesi Süreç

4. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Avukat olan başvurucu, bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte İnsan Hakları Derneği (İHD) Muş Şubesinin başkanı olarak görev yapmaktadır.

6. Başvurucunun KCK sözleşmesiyle oluşturulan hukuk komitesi üyesi olduğu, haklarında adli işlem yapılan örgüt üyelerinin avukatlığını üstlenerek PKK/KCK terör örgütüyle aralarındaki haberleşmeyi sağladığı iddiasıyla hakkında Muş Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından soruşturma başlatılmıştır.

7. Soruşturma sonucunda Başsavcılık tarafından 28/3/2017 tarihinde dava açmaya yeterli delil elde edilememesi nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

8. Başvurucunun 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarında PKK/KCK silahlı terör örgütünün çağrısı üzerine birçok basın açıklamasına ve gösteri yürüyüşüne katıldığının, terör örgütü lehine rapor düzenleyerek kamuoyuna ilan ettiğinin ve örgüte müzahir internet sitelerinde örgütle ilişkisini gösterir haberlerin bulunduğunun tespit edilmesi üzerine başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yeniden soruşturma başlatılmıştır.

9. Bu soruşturma kapsamında 12/2/2022 tarihinde başvurucu yakalanarak gözaltına alınmıştır. Aynı gün kolluk görevlileri tarafından müdafii eşliğinde başvurucu ifade vermiştir. Başvurucuya ifadesi alınmadan önce isnat edilen eylemler (iddianamede ayrıntılarıyla belirtilen) açıklanmıştır. Başvurucu, üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiştir. Cumhuriyet savcısı tarafından 13/2/2022 tarihinde başvurucunun ifadesi müdafi katılımıyla alınmıştır. Başvurucu, kolluktaki ifadesine benzer şekilde, yüklenen suçları kabul etmemiştir. Başvurucu; ifadesinde ve sorgusunda söz konusu raporu İHD yöneticisi olarak hak ihlallerini tespit etmek amacıyla hazırladığını, avukat ve İHD başkanı olduğu için bu raporun hazırlanmasının istendiğini, örgütsel bir amacının bulunmadığını belirtmiştir. Gösteri yürüyüşleri ve basın açıklamalarına ise İHD yöneticisi olması nedeniyle katıldığını, birçoğuna gözlemci sıfatıyla gittiğini, bu katılımların örgütsel bir mahiyet taşımadığını, sosyal medya paylaşımlarını örgütsel saikle yapmadığını, bu paylaşımlarda bir suç unsuru bulunmadığını belirtmiştir. Terör örgütüne müzahir yayın organlarında adının geçmesinin ise iradesi dışında gerçekleştiğini, bu hususun atılı suç bakımından delil olmayacağını beyan etmiştir.

10. Başsavcılık 13/2/2022 tarihinde, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Muş Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir.

11. Muş Sulh Ceza Hâkimliği 13/2/2022 tarihinde başvurucunun sorgusunu yapmıştır. Başvurucu sorgusunda suçlamaları reddetmiştir. Yapılan sorgunun ardından başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar verilmiştir. Tutuklama kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Şüphelinin katıldığı farklı tarihlerdeki basın açıklaması ve gösteri yürüyüşü tespitleri ve bu tespitlerde yer alan içerikler, bu basın açıklaması ve gösteri yürüyüşlerinin süreklilik ve çeşitlilik içermesi, şüpheli tarafından güvenlik güçlerince etkisiz hale getirilen terör örgütü mensuplarının etkisiz hale getirilmesi akabinde düzenlenen rapor içeriği, muhtelif tarihlerde müzahir sitelerde adının geçtiği bir çok haberin bulunması, çözüm süreci diye adlandırılan süreç itibariyle sosyal medya üzerinden yapmış olduğu paylaşımlar birlikte değerlendirildiğinde; şüphelinin üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği konusunda, bu aşamada dosyadaki mevcut delil durumu itibariyle somut delillere dayalı kuvvetli suç şüphesinin var olduğu, atılı suçun vasıf ve mahiyeti, atılı suçun katalog suçlardan olduğu, CMK'nın 100. ve devamı maddesinde düzenlenen tutuklamanın şart ve

nedenlerinin tamamının gerçekleşmiş olduğu, şüpheliye isnat edilen suç için kanunda öngörülen cezanın alt ve üst sınırları sebebiyle şüphelinin alabileceği ceza miktarı dikkate alındığında tutuklama tedbirinin şu aşamada yerinde ve ölçülü olacağı, açıklanan nedenlerle adli kontrol hükümlerinin uygulanmasının yetersiz kalacağı kanaatine varılarak ... tutuklanmasına... [karar verildi.]"

12. Başvurucu 15/2/2022 tarihinde tutuklanma kararına itiraz etmiştir. Muş 3. Asliye Ceza Mahkemesi 16/2/2022 tarihinde itirazı reddetmiştir.

13. Başvurucu 15/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

14. Başsavcılık; başvurucu tutuklandıktan sonra, 14/2/2022 tarihinde Muş Sulh Ceza Hâkimliğinden ortaya çıkan yeni deliller nedeniyle önceki tarihte başvurucu hakkında verilen kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair kararın 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 172. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince kaldırılmasını talep etmiştir. Muş Sulh Ceza Hâkimliği aynı tarihte soruşturma dosyasındaki delillerin yeni delil niteliğinde olduğunu belirterek kovuşturmaya yer olmadığı kararını kaldırmıştır.

15. Başsavcılık 21/2/2022 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma ve terör örgütü propagandası yapma suçlarından cezalandırılması talebiyle başvurucu hakkında iddianame düzenlemiştir.

16. İddianamede Başsavcılık ilk olarak başvurucunun düzenlediği ve kamuoyuna açıkladığı raporla ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur. Başsavcılık, rapora konu olayla ilgili olarak 17/9/2015-18/9/2015 tarihinde Muş'un Varto ilçesi Kolan bölgesinde güvenlik güçlerinin PKK terör örgütüne yönelik gerçekleştirdiği operasyonun sonucunda bölgedeki birden fazla sığınağın imha edildiğini, iki örgüt mensubunun ölü, iki örgüt mensubunun yaralı olarak ele geçirildiğini, örgüt mensuplarınca kaçırılarak zorla alıkonulduğu tespit edilen bir şahsın kurtarıldığını, Kolan bölgesinde PKK terör örgütünün ölen mensuplarının gömüldüğü sözde şehitlik olan binanın mezarlara dokunulmadan Muş Valiliğince alınan karar gereği yıkıldığını, mezarlık çevresinde iki farklı noktada tespit edilen patlayıcı maddenin de yerinde imha edildiğini belirtmiştir. Ayrıca yıkılan binada çok sayıda silah, mühimmat, örgütsel bayrak/flama/posterler ve yaşam malzemesinin bulunduğunu vurgulamıştır. Başsavcılık çeşitli tarihlerde kolluk kuvvetlerince örgüt mensupları ve bu örgüt mensuplarıyla iş birliği yapan şahısların alınan ifadesinde, yıkılan yerin örgüt kampı olarak kullanıldığını, yeni katılımların toplanma yeri olduğunu, bu yerde örgüt mensuplarının mezarlarının bulunduğunu ve burada festival tarzı etkinlikler düzenlenerek yeni katılımların sağlandığını beyan ettiklerini ileri sürmüştür.

17. İddianamede; çok sayıda vakıf, dernek, sendika, temsilcilik, kooperatif, birlikten oluşan, kendilerini Muş Sivil Toplum Platformu (MSTP) olarak adlandıran ve içinde başvurucunun da yer aldığı grubun söz konusu mezarlığa gittiği ve burada yaptığı incelemeleri rapor hâline getirdiği, sonrasında bu raporu başvurucunun 4/10/2015 tarihinde Muş Barosu Lokalinde okuduğu belirtilmiştir. Söz konusu raporda şu değerlendirmelerde bulunulmuştur:

"1- Muş ili Varto ilçesi Kolan Bölgesinde uygulanan Özel Güvenlik Bölgesi ve Geçici Askeri Yasak Bölgelerinin başta yaşam hakkı olmak üzere birçok insani hakkı ortadan kaldıran uygulamalar oluşturacağından dolayı derhal kaldırılması gerekmektedir.

2- Heyetimiz sivilleri hedef alan ve yaşam hakkı ihlali başta olmak üzere ağır insan hakları ihlaline neden olan özellikle ibadet alanlarına ve mezarlara yönelik saldırıları kınamaktadır. Olayların bütün boyutları ile açığa çıkartılması amacıyla etkin bir soruşturma başlatılmasını talep etmektedir.

3- İşkence mağduru yurttaşlara işkence yapan kişiler hakkında derhal soruşturma başlatılmalı ve bu kişiler soruşturma süreci boyunca görevlerinden el çektirilmelidir.

4- Muş Valiliği tarafından bir zarar tespit komisyonu oluşturularak, olaylar sırasında yurttaşların yaşadığı maddi zararlar karşılanmalıdır.

5- Olası olayların önlenmesi için mülki amir ve yöneticiler; ilçedeki siyasi parti, sivil toplum örgütleri ve kanaat önderleri ile diyalog süreci geliştirmelidir.

6- Muş'un Varto ilçesindeki güvenlik güçlerinin vatandaş ile diyalogları ve rutin uygulamaları, 90'lı yıllardaki olağan üstü hal uygulamalarını hatırlattığından bu uygulamalara derhal son verilmesi gerekmektedir.

7- Heyetimiz genel olarak çatışmalı süreç ile birlikte yaşam hakkı başta olmak üzere artan hak ihlallerine dikkat çekmekte; geçici hükümeti ve PKK'yi, sivillerin yaşam hakkını tehlikeye atan her türlü şiddet içerikli eylemden geri durmaya, çatışmasızlığın yeniden sağlanıp, tarafları diyalog ve müzakereye dönmeye çağırmaktadır."

18. Ayrıca bu olayla ilgili olarak örgütsel yayınları dolayısıyla kapatılan ANF News isimli internet sitesinde 28/9/2015 tarihinde "Amed Halk İnisiyatifi: Halkımız saldırılara karşı ayaklanmalı", 19/9/2015 tarihinde "KONGRE GEL: Yarın geç olabilir; ne yapacaksak bugün yapalım", 18/9/2015 tarihinde "Askerler Varto'da şehitliğe yürümek isteyen halkı taradı" başlıklı talimat ve sahiplenme içerikli haberler olduğu belirtilmiştir.

19. Başsavcılık; bu raporda terör örgütünün barınma ve şehitlik olarak adlandırılan yapılarının dinî-sosyal yapılar olarak gösterildiğini, örgüte ait bayrak/amblem/simgelerin bulunduğu mezar taşlarının yıkılmasının mezar taşlarının tahrip edilmesi olarak nitelendirildiğini, güvenlik güçleriyle girmiş oldukları çatışmada sağ olarak ele geçirilen iki terör örgütü mensubunun PKK üyesi olarak adlandırılarak faaliyetlerinin meşru gösterilmek istendiğini ve bu örgüt mensuplarına güvenlik güçleri tarafından işkence yapıldığının tespit edildiği yönünde kara propaganda yapıldığını, bölgede bulunan köy sakinlerinin can güvenliğini sağlamak amacıyla operasyon yapılan bölgeye gitmelerini engellemek için alınan tedbirlerin köylülere kötü muamele olarak lanse edildiğini, özel güvenlik bölgesi ve geçici askerî yasak bölgelerinin kaldırılması istenerek güvenlik güçlerince yapılan operasyonların sekteye uğratılmasının amaçlandığını, "İlçedeki siyasi parti, sivil toplum örgütleri ve kanaat önderleriyle diyalog süreci geliştirmelidir." şeklinde beyan kullanılarak terör örgütü mensuplarıyla yaşanan çatışmaların Türkiye Cumhuriyeti devletiyle bölge halkı arasında gerçekleşmiş gibi gösterildiğini ileri sürmüştür.

20. İddianamede; başvurucunun Muş'ta katıldığı ve terör örgütü propagandasına dönüştüğü iddia edilen basın açıklamasına, gösteri yürüyüşü şeklindeki etkinliklere ve bu etkinliklerden bazılarına ilişkin terör örgütüne müzahir olduğu belirtilen medya organlarındaki sahiplenici veya talimat niteliğindeki haberlere yer verilmiştir. Bu kapsamda;

- 29/10/2013 tarihinde Muş'un Belediye meydanında basın açıklaması yapıldığı, basın açıklamasının içeriğinin PKK terör örgütü tutuklu/hükümlülerine yönelik ceza infaz kurumlarındaki baskı ve tecritlerin sona erdirilmesiyle ilgili olduğu, basın açıklaması

sırasında "Biji Berhudane Zındane (Yaşa Zindanda Direnenlere), Siyasi Tutsaklar Onurumuzdur, Kadına Uzanan Eller Kırılsın" şeklinde sloganlar atıldığı ve PKK terör örgütünden Kürt Özgürlük Hareketi, örgüt üyeliği suçundan tutuklu bulunan şahıslardan siyasi tutsaklar, Türkiye'nin doğu bölgesinden Kürdistan, terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'dan önder olarak bahsedildiği, bu basın açıklamasıyla ilgili olarak terör örgütünün güdümünde yayın yapan Fırat News isimli internet sitesinde "Tutsaklara Yönelik Saldırılar Bir Çok Kentte Protesto Edildi" başlıklı, yine aynı internet sitesinde "Göğsümüz sıkılarak taciz edildik" başlıklı haberlerin yer aldığı belirtilmiştir.

- 16/11/2013 tarihinde, Belediye meydanında Muş BDP İl Başkanlığı ve TUHAD-DER (Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği) Muş Şubesi tarafından düzenlenen "cezaevlerinde bulunan hasta hükümlülerin serbest bırakılması ve Abdullah Öcalan'a özgürlük" konulu basın açıklaması sırasında beş dakikalık oturma eyleminin gerçekleştiği, gösteride "Yaşasın Zindan Direnişi, Siyasi Tutsaklar Onurumuzdur, PKK Halktır Halk Burada, Kadına Uzanan Eller Kırılsın" şeklinde sloganların atıldığı, üzerinde Abdullah Öcalan'a ait poster ile "Özgür Önderlik, Özgür Dil, Özgür Kürdistan Şiarıyla Zafere Yürüyoruz Muş BDP İl Örgütü" şeklinde pankartların açıldığı, basın açıklaması içeriğinde "PKK terör örgütü değildir bir halk hareketidir, Türkiye ile Suriye arasındaki sınırları kabul etmiyoruz, PKK'nın terör örgütü listesinden çıkartılmasını istiyoruz." şeklinde açıklamaların yer aldığı, bu basın açıklamasıyla ilgili olarak terör örgütünün güdümünde yayın yapan ANF News isimli internet sitesinde 14/11/2013 tarihinde "Üçer:Tutsaklara yönelime halk isyanıyla karşılık veririz" başlıklı haberin yer aldığı ileri sürülmüştür.

- 15/3/2014 tarihinde Belediye meydanında ceza infaz kurumundaki hasta tutukluların durumunu protesto etmek amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "Askeri Yargı Kaldırılsın", "Cezaevlerinde Ölüm İstemiyoruz" şeklinde pankartların açıldığı belirtilmiştir.

- 18/4/2014 tarihinde Belediye meydanında ceza infaz kurumundaki hasta tutukluların durumunu protesto etmek amacıyla gösteri düzenlendiği belirtilmiştir.

- 10/6/2014 tarihinde, Muş Valiliği önünde Lice'de yapılmak istenen kalekol binasını protesto etmek amacıyla bir süredir Diyarbakır-Bingöl kara yolunu trafiğe kapatan PKK terör örgütü mensuplarına müdahale eden güvenlik güçleri ile çıkan çatışmada ölen iki kişiyle ilgili basın açıklaması yapıldığı, basın açıklaması sırasında "Akp Öldürme Yaşat-Barış İçin Adım At KESK Muş Şubeler Platformu" ve "Lice Direnişini Selamlıyoruz" yazılı pankartlar açıldığı, bu basın açıklamasıyla ilgili olarak Fırat News isimli internet sitesinde 8/6/2014 tarihinde "KCK:Lice şehitlerini her yerde sahiplenin", 9/6/2014 tarihinde "KCK: Devrimci halk serhildanları yükseltilmeli", "Halk inisiyatifi: Bütün kentleri direniş kalesine çevirelim", "YJA koordinasyonu: Her yer Lice, her yer serhildan olmalı" başlıklı haberlerin yer aldığı ileri sürülmüştür.

- 6/8/2014 tarihinde, İHD Muş Şubesi tarafından İŞİD'in Şengal'deki saldırılarını protesto etmek amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "Şengal Halkı Yalnız Değildir. İHD Muş Şubesi" şeklinde pankartın açıldığı, başvurucunun belirtilen pankartı tutan şahıslardan olduğu, gösteri esnasında "İŞİD Şaşırma Sabrımızı Taşırma, Biji Serok Apo (Yaşasın Başkan Apo), Şengal Halkı Yalnız Değildir, Biji Berhudane YPG (Yaşasın YPG Direnişi), Biji Berhudane PKK (Yaşasın PKK Direnişi)" şeklinde sloganların atıldığı, bu gösteriyle ilgili olarak terör örgütünün güdümünde yayın yapan Dicle Haber Ajansı (DİHA) isimli internet sitesinde 3/8/2014 tarihinde "Ezidiler HPG ve YPG'yi Şengal'i savunmaya çağırdı", "Herkes tüm gücüyle Şengal'e sahip çıkmalıdır", "Şengal'de katliamla karşı karşıya olan halk dağlara

sığınıyor", "Herkes tüm gücüyle Şengal'e sahip çıkmalıdır" başlıklı, 4/8/2014 tarihinde "Şengal direniş birlikleri kuruldu" başlıklı, 6/8/2014 tarihinde "Şengal'e yapılan saldırıları kınandı", "Şengal katliamı protestoları sürüyor" başlıklı, 7/8/2014 tarihinde "Şengal'e saldırı yürüyüşle kınandı" başlıklı haberlerin yer aldığı belirtilmiştir.

- 8/8/2014 tarihinde Muş KESK Şubeler Platformu tarafından "Şengal ve Gazze'deki Katliama Sessiz Kalma" konulu etkinlik düzenlendiği, etkinlik sırasında "İşid Kürdistandan Defol, Şengal Halkı Yalnız Değildir, Kürdistan İŞİD'e Mezar Olacak, Biji Berxuldane Kurdistan (Yaşasın Kürdistan Direnişi), Biji Berxuldane YPG (Yaşasın YPG Direnişi)" şeklinde sloganların atıldığı belirtilmiştir.

- 25/8/2014 tarihinde bir gösteri düzenlendiği, gösteri sırasında "Lice ve Varto'da Halka Yapılan Saldırıları Lanetliyoruz Muş DBP İl Örgütü" pankartının taşındığı ve "Lice Halkı Yalnız Değildir, Her Yer Lice Her Yer Direniş, Biji Berxwedan Lice (Yaşasın Lice Direnişi), Biji Serok Apo (Yaşasın Başkan Apo), Lice'de İsyan Var Öcalana Selam Var, Biji Berxwedan YPG (Yaşasın YPG Direnişi)" şeklinde sloganlar atıldığı, bu gösteriyle ilgili olarak Fırat News isimli internet sitesinde 21/8/2014 tarihinde "KCK'dan Lice Açıklaması: AKP Ateşle Oynuyor", "YDG/H ve YDGK:Lice Saldırısına Serhildanlarla Yanıt Verelim", "DBP'den Lice Tepkisi: Bu hareketi asla kabul etmeyeceğiz", "Halk Savunma Merkezinden Lice Açıklaması", "Komalen Ciwan'dan Lice Açıklaması", "Varto'da askerlerin saldırısında yakıt tankeri patladı" başlıklı haberlerin yer aldığı belirtilmiştir.

- 15/9/2014 tarihinde "anadilde eğitim" konulu gösteri düzenlendiği, gösteride "Em Perwerdeya Zımane Dayıke Dıxwazın (Biz Ana Dilde Eğitim İstiyoruz)-Jın Jıyan Zıman Azadi (Kadın Yaşam Dil Özgürlük), Beziman Jiyan Nabe (Dilsiz Yaşam Olmaz)" şeklinde sloganlar atıldığı, gösteride "Çocuklarımızı Bu Ülkenin Okullarına Göndermek İçimizden Gelmiyor", "Milli Eğitimi ve Okulları Boykot Ediyoruz, Çocuklarımızı 1 Hafta Okula Göndermiyoruz ", "Lice'de, Cizre'de, Gever'de, Muş'ta Kendi Okullarımızı Açar Eğitimi Kendi Ana Dilde Eğitimi Yaparız " şeklinde açıklamalarda bulunulduğu, bu gösteriyle ilgili olarak ANF News isimli internet sitesinde 12/9/2014 tarihinde "KCK: Anadilde eğitimi reddetme, bir halkı ölü sayma anlamına geliyor", "Anadilde eğitim lütuf değil bir haktır" şeklinde haberlerin yer aldığı belirtilmiştir.

- 9/10/2014 tarihinde "Kobani'deki İŞİD Saldırılarını Protesto Etmek" amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "Kobane Halkı Yalnız Değildir, Katil İşid İşbirlikçi Akp, Heryer Kobani Heryer Direniş, Katil İşid Kürdistandan Defol, Muş Halkı Uyama Onuruna Sahip Çık, Katil Devlet Hesap Verecek, Kobani İŞİD'e Mezar Olacak, Şehit Namırın (Şehitler Ölmez), Biji Berhudane YPG (Yaşasın YPG Direnişi), Biji Berhudane Kobane (Yaşasın Kobane Direnişi)" şeklinde sloganlar atıldığı ve "İşid Saldırıyor Kobane Direniyor, Dünya Zulmü İzliyor, Muş Emek Ve Demokrasi Platformu, KESK Muş Şubesi" şeklinde pankart açıldığı, bu gösteriyle ilgili olarak Fırat News isimli internet sitesinde 7/10/2014 tarihinde "KCK Milyonları Sokaklara Çağırdı" başlıklı, 9/10/2014 tarihinde "KCK: Milyonlar Sokaklardan Ve Mücadele Alanlarından Çekilmemeli" başlıklı haberlerin yer aldığı belirtilmiştir.

- 11/10/2014 tarihinde "Kobani'deki İŞİD Saldırılarını Protesto Etmek" amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "İŞİD Saldırıyor, Kobani Direniyor, Dünya Bu Zulmü İzliyor (Muş Emek Ve Demokrasi Platformu), Faşizme Karşı Omuz Omuza Direniyoruz (MED-DER)" şeklinde pankartların açıldığı, "AKP Halka Hesap Verecek, Biji Berhudane YPG (Yaşasın YPG Direnişi), Her yer Kobani Her yer Direniş, Katil İŞİD İşbirlikçi AKP, Gençlik Aponun Fedaisidir, Öcalan-Öcalan, Katil Polis Hesap Verecek, Kürdistan Faşizme Mezar Olacak, Biji

Serok Apo (Yaşasın Başkan Apo), Azadiye Kürdistan, YPG Vuruyor Kürdistanı Koruyor" şeklinde sloganların atıldığı, başvurucunun da yürüyüş esnasında "Yaşasın Ypg Direnişi" sloganına eşlik ettiği, bu gösteriyle ilgili olarak Fırat News isimli internet sitesinde 9/10/2014 tarihinde "KCK Milyonları Sokaklara Çağırdı", "KCK:Milyonlar Sokaklardan Ve Mücadele Alanlarından Çekilmemeli" başlıklı haberlerin yer aldığı ileri sürülmüştür.

- 1/11/2014 tarihinde "1 Kasım Kobane Günü" adıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "Muş Halkı Uyuma Onuruna Sahip Çık- Biji Berhodane YPG - Her Yer Kobani, Her Yer direniş-Katil Devlet Hesap Vereçek-Katil Devlet Hesap verecek-YPG-Biji Serok Apo- Direne Direne Kazanacağız-Be Serok Jiyan Nabe(Başkansız Yaşam Olmaz)- Şehit Namirin (Şehitler Ölmez)- Devletin İtleri Yıldıramaz Bizleri -PKK Burada Katil Polis Nerede" sloganlarının atıldığı ve "İşid Saldırıyor Kobane Direniyor Dünya Bu Zulmü İzliyor Muş Emek ve Demokrasi Platformu, MED-DER Muş Demokratik Öğrenci Derneği Gün Mazlumun Ayağa Kalktığı Gündür! Gün Kobani Şahsında Halkların Özgürleştiği Gündür! Kobane'ye Ses Ver, İnsanlığa Nefer Ver! 1 Kasım Dünya Kobane Günü" şeklinde pankartın açıldığı ve PKK marşının okunduğu, bu gösteriyle ilgili olarak ANF News isimli internet sitesinde 30/10/2014 tarihinde "DİDF: Kobane Halkıyla Dayanışmak İçin Alanlara" başlıklı, 29/10/2014 tarihinde "DÖKH kadınları 1 Kasım Kobane gününe çağırdı" başlıklı, 1/11/2014 tarihinde "Gündem 1 Kasım 2014" başlıklı haberlerin yer aldığı belirtilmiştir.

- 17/12/2014 tarihinde "Faşizme Karşı Omuz Omuza, Direne Direne Kazanacağız, Kürdistan Faşizme Mezar Olacak" şeklinde sloganlar atılan, katılımcılar tarafından "Yaşasın YPG Direnişi" şarkısı eşliğinde halay çekilen bir gösteri düzenlendiği belirtilmiştir.

- 5/2/2015 tarihinde İHD tarafından kamuoyunda "İç Güvenlik Yasası" olarak bilinen düzenlemeleri protesto konulu basın açıklaması yapıldığı, basın açıklamasında 6-7-8 Ekim olayları olarak bilinen şiddet eylemlerinin Kobani'ye destek için normal eylemlermiş gibi gösterilmeye çalışıldığı, bu basın açıklaması ile ilgili muş.gen.tr isimli internet sitesinde 5/2/2015 tarihinde "İHD'den iç güvenlik paketi açıklaması" başlıklı, ANF News isimli internet sitesinde 5/2/2015 tarihinde "Ülke polis devleti olacak" başlıklı, 6/3/2015 tarihinde "Karasu: Pratik olmadan sözlerin anlamı yok" başlıklı haberlerin yer aldığı belirtilmiştir.

- 20/2/2015 tarihinde, Muş Ceza İnfaz Kurumu önünde PKK terör örgütüne üye olduğu gerekçesiyle tutuklu/hükümlü olarak bulunmakta olan şahıslara destek vermek amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "Be Serok Jiyan Nabe (Başkansız Yaşam Olmaz)-Biji Serok Apo (Yaşasın Başkan Apo)- PKK Halktır Halk Burada-Kürdistan Faşizme Mezar Olacak-Biji Berhundane Zindane (Yaşasın Zindan Direnişi)-Siyasi Tutsaklar Onurumuzdur-Selam Selam İmralıya Bin Selam-İrademe Uzanan Eller Kırılsın-Baskılar Bizi Yıldıramaz-AKP'nin İtleri Yıldıramaz Bizleri-İçerde Dışarda Engelleri Parçala-Kadın Tutsaklar Onurumuzdur-Katil Devlet Kürdistan'dan Defol-Jin Jjiyan Azadi(Kadın Yaşam Özgürlük)-Akp Şaşırma Bizi Dağa Taşırma-Dişe Diş Kana Kan Seninleyiz Öcalan-Direne Direne Kazanacağız-Fedai Gençlik İşkenceyi Yenecek-Muş'un Ovası PKK Yuvası" şeklinde sloganların atıldığı ve gerilla marşının okunduğu belirtilmiştir.

- 28/3/2015 tarihinde başvurucunun MED-DER'in (Muş Demokratik Öğrenci Derneği) yeni binasının açılışına katıldığı, açık kaynaklardan yapılan araştırmalarda MED-DER'in PKK terör örgütünün gençlik yapılanması kapsamında kurulmuş bir dernek olduğu, faaliyetleri itibarıyla PKK/KCK terör örgütünün gençlik yapılanması olan DEM-GENÇ'e bağlı faaliyet gösterdiği, PKK/KCK terör örgütünün meşruiyetinin sağlanması amacıyla konser, gezi ve piknik şeklinde etkinlikler tertip ederek örgüt mensuplarıyla halkın bir araya getirilmesi ve

örgüte katılımların hedeflendiği etkinlikler organize ettiği, 31/10/2016 tarihli ve 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile PKK terör örgütüyle iltisakı nedeniyle kapatıldığı yönünde bilgiler elde edildiği belirtilmiştir.

- 2/4/2015 tarihinde İHD Muş Şubesi organizesinde PKK terör örgütü üyeliğinden tutuklu bulunan C.Ş. ve Ş.K. isimli şahısların serbest bırakılması amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "Hasta Tutsaklar Derhal Serbest Bırakılsın İnsan Hakları Derneği Muş Şubesi" şeklinde pankartların, "Zindanlar Öldürüyor, Hasta Tutsaklar Ölürse İnsanlık Ölür, Hasta Tutsaklar Pazarlık Konusu Edilemez, Cezaevi Kapısı Cehennem Kapısı Olmasın, Hasta Tutsaklar Ölüyor Devlet Sessiz Kalıyor, C.Ş.ye Özgürlük, Ş.K.ye özgürlük" şeklinde dövizlerin taşındığı, "Hasta Tutsaklar Onurumuzdur, Biji Berhendane Zindane (Yaşasın Zindan Direnişi)" şeklinde sloganların atıldığı, başvurucunun "Hasta Tutsaklar Onurumuzdur ve Biji Berxwadane Zindane (Yaşasın Zindanlardaki Direniş)" sloganlarına eşlik ettiği, gösteriyle ilgili olarak ANF News isimli internet sitesinde 21/3/2015 tarihinde "Hasta tutsaklar eylemi 39. Haftasında devam etti" başlıklı, DİHA isimli internet sitesinde 2/4/2015 tarihinde "Hasta Tutsak Ş. ve K.nin tahliyesi istendi" başlıklı haberlerin yer aldığı belirtilmiştir.

- 9/5/2015 tarihinde yine hasta mahkûmlarla ilgili gösteri düzenlendiği, gösteride "Ölümlere Sessiz Kalmayacağız, Ağır Hasta Mahpuslar Serbest Bırakılsın, İHD Muş Şubesi, C.Ş. ve Ş.K.ye Özgürlük" şeklinde pankartların açıldığı, "Direne Direne Kazanacağız, Hasta Mahkûmlar Onurumuzdur, Zindanlar Boşaltılsın Tutsaklara Özgürlük, Biji Berhudane Zindana (Yaşasın Zindan Direnişi), Susma Haykır Tutsaklara Özgürlük" şeklinde sloganların atıldığı, başvurucunun açılan pankartları getirdiği, "Ölümlere Sessiz Kalmayacağız, Ağır Hasta Mahpuslar Serbest Bırakılsın İHD Muş Şubesi" yazılı pankartı tuttuğu, basın açıklaması sonrasında mikrofonu alarak grubu oturma eylemine davet ettiği, oturma eylemi esnasında "Susma Haykır Tutsaklara Özgürlük, Biji Berhudane Zindane (Yaşasın Zindan Direnişi)" sloganlarına eşlik ettiği ileri sürülmüştür.

- 30/6/2015 tarihinde, DEM-GENÇ ve KJA organizesinde PKK/KCK terör örgütü adına 30/6/1996 tarihinde sekiz askerin şehit olduğu Tunceli'de gerçekleştirilen ilk canlı bomba eyleminin yıl dönümü olması sebebiyle bir etkinlik düzenlendiği, etkinlikte Abdullah Öcalan ile 1996 yılında intihar eylemini gerçekleştiren Zilan kod adlı örgüt mensubu Z.K.nın resminin bulunduğu ve üzerinde "Zilanların Önderliğinde Önderliğimizi Özgürleştirelim" yazılı pankartın açıldığı, "Biji Serok Apo(Yaşasın Başkan Apo)- Biji Berxudane Kobani(Yaşasın Kobani Direnişi)- Be Serok Jiyan Nabe(Başkansız Yaşam Olmaz)- Öcalansız Dünyayı Başınıza Yıkarız- Şehit Namırın(Şehitler Ölmez)- Biji Berxudane PKK (Yaşasın PKK Direnişi)- Biji Berxudane Apo(Yaşasın Apo Direnişi)- Selam Selam İmralıya Bin Selam Kürdistan IŞİD'e Mezar Olacak -Gençlik Aponun Fedaisidir" şeklinde sloganların atıldığı, etkinlikle ilgili ANF News isimli internet sitesinde 30/6/2015 tarihinde "TJKE:Zilan'ın bilinciyle mücadeleyi yükseltelim" başlıklı haberin yer aldığı belirtilmiştir.

- 17/8/2015 tarihinde, Varto ilçesinde güvenlik güçleri tarafından öldürülen terör örgütü üyesi Ekin Van kod adlı K.E.nin çıplak cesedinin sosyal medyada teşhir edilmesini protesto etmek amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "Kadına Uzanan Eller Kırılsın, Ekine Uzanan Eller Kırılsın, Şehit Namırın (Şehitler Ölmez), Biji Berhudane Jina (Yaşasın Kadın Direnişi), Ekin Yoldaş Onurumuzdur" şeklinde sloganların atıldığı, basın açıklaması içeriğinde Kürdistan, gerilla, hak arama yöntemi olarak silahın tercih edilmesi, "Bir tane değil binlerce 'özgürlük' diyen Ekin gibi kadınlar var." şeklinde ifadelerin bulunduğu, gösteriyle ilgili ANF

News isimli internet sitesinde 17/8/2015 tarihinde "YJA Star: Ekin Van'ın cenazesine yapılan saygısızlık cevapsız kalmayacak" başlıklı haberin yer aldığı belirtilmiştir.

- 15/12/2015 tarihinde, sokağa çıkma yasaklarını protesto etmek amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride PKK/KCK terör örgütü mensuplarına karşı yürütülen operasyonlardan dolayı ilan edilen sokağa çıkma yasaklarının hukuka aykırı olduğu, bunların birer abluka olduğu, sivillere yönelik yaşam hakkı ihlallerinin yapıldığı, Abdullah Öcalan'ın üzerindeki sözde tecritin bir an evvel kaldırılması, Sur, Cizre, Silopi, Nusaybin, Dargeçit'teki savaş uygulamalarına son verilmesi gerektiği yönünde basın açıklamasının başvurucu tarafından okunduğu belirtilmiştir.

- 26/6/2015 tarihinde, Kobani'deki saldırıları protesto amacıyla gösteri düzenlendiği, gösteride "Şehid Namırın (Şehitler Ölmez), İnsanlık Uyuma Onuruna Sahip Çık, katil İŞİD işbirlikçi AKP" şeklinde sloganların atıldığı ileri sürülmüştür.

- 7/10/2014 tarihinde, Varto ilçesinde 6-7-8 Ekim olaylarında ölen H.B. isimli şahsın otopsisi akabinde Varto ilçesine gönderilmesinden sonra kara yolları kavşağında toplanan grupta başvurucunun da bulunduğu belirtilmiştir.

21. İddianamede, başvurucunun isminin geçtiği ve fotoğrafının bulunduğu bazı haberlere de yer verilmiştir. Bu kapsamda;

- "Varto'daki Sokağa Çıkma Yasağı Bu Sabaha Karşı Bitti" başlıklı haberde İHD Muş şube başkanı olarak başvurucunun isminin geçtiği, PKK terör örgütü mensubu K.E.den gerilla olarak bahsedildiği, ayrıca bu örgüt mensubunun işkence yapılarak öldürüldüğü yönünde ifadelere yer verildiği, bu konuda başvurucu tarafından suç duyurusunda bulunulacağı belirtilmiştir.

- "Varto Raporu: Cenazeye İşkence İnfial Yarattı" başlığıyla PKK terör örgütüyle iltisakı dolayısıyla kapatılan DİHA'da yayımlanan haberde İHD Muş şube başkanı olarak başvurucunun isminin geçtiği, haber içeriğinde bu olayla ilgili bir rapor düzenlendiği ve bu raporda güvenlik güçleriyle girdiği çatışmanın sonucunda öldürülen PKK/KCK terör örgütü mensubu K.S.den gerilla olarak bahsedildiği, bu örgüt mensubunun katledildiği yönünde propaganda içerikli beyanlar bulunduğu belirtilmiştir.

- "Varto'da İncelemelerde Bulunan DTK Heyeti Halk Tepkili" başlığıyla agos.com.tr isimli sitede yayımlanan haberde İHD Muş şube başkanı olarak başvurucunun isminin geçtiği ve haberde başvurucunun K.S.den kadın gerilla olarak bahsettiği ileri sürülmüştür.

- Gimgim Haber isimli Facebook hesabında "Muş Sivil Toplum Platformu üyeleri Varto'da askerler tarafından yerle bir edilen... ile yıkılan cami ve cemevinin ruhsat problemi olmadığını açıkladı." şeklinde paylaşım yapıldığı, paylaşımda geçen raporun içeriğinde başvurucunun isminin bulunduğu, inceleme raporunu başvurucunun kamuoyuna açıkladığı, raporun içeriğinde örgüt mensuplarından HPG gerillası ve PKK'lı olarak bahsedildiği iddia edilmiştir.

- "Çözüm Süreci Zarar Görmesin, Muş Sivil Toplum Platformu (MSTP) Tarafından Cizre'de Yaşanan Olaylar ve Çözüm Süreci İle İlgili Basın Açıklaması Yapıldı" başlıklı haberde başvurucunun resmine yer verildiği, haberin içeriğinin PKK terör örgütü mensuplarına karşı Cizre'de yürütülen operasyonları protesto etmek için düzenlenmiş bir etkinlik ile ilgili olduğu, haberde Türkiye Cumhuriyeti'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden Kürdistan olarak bahsedildiği belirtilmiştir.

22. İddianamede, başvurucunun sosyal medya paylaşımlarına da yer verilmiştir. Bu kapsamda;

- Başvurucunun 2/1/2016 tarihinde güvenlik güçleri ile PKK terör örgütü arasındaki çatışmada öldürülen örgüt mensuplarının ailelerinin "devletimiz sağ olsun demesini bekliyorlar ciddi ciddi" şeklinde paylaşımda bulunduğu belirtilmiştir.

- 4/6/2014 tarihinde başvurucunun güvenlik güçlerinin PKK terör örgütüne karşı yürüttüğü operasyonlara yönelik "İmha zihniyeti insanlıktan çıkmanın belirtisidir" şeklinde paylaşımı yaptığı ileri sürülmüştür.

- 4/6/2014 tarihinde başvurucunun "Lice'deki anonslar Teslim ol, ailene yuvana kavuş yazılarını hatırlattı" şeklinde paylaşımda bulunduğu belirtilmiştir. Başsavcılık "Teslim ol, ailene yuvana kavuş." ifadelerinin güvenlik güçleri ile PKK terör örgütü arasında yaşanan çatışmalarda, güvenlik güçlerine karşı örgüt mensupları tarafından söylendiğini, başvurucunun bu suretle örgütsel eylemlere atıf yaptığını belirtmiştir.

- 4/6/2014 tarihinde başvurucunun "PKK Erbil'e konsolos gönderdi" şeklinde paylaşım yaptığı, bu paylaşımıyla PKK terör örgütünü legal bir yapılanma şeklinde göstermeye çalıştığı ileri sürülmüştür.

- 4/6/2014 tarihinde "Kürdistan ismi iade edilsin denmiş, kimden talep ediliyor. Taga bakılınca bahşedicilerden geçilmiyor" şeklinde paylaşımda bulunduğu, bu paylaşımda başvurucunun "Kürdistan" ifadesine yer verdiği, Kürdistan'ın PKK terör örgütünün Türkiye topraklarını da içine alan toprak parçalarını birleştirme hayali olduğu belirtilmiştir.

23. Başsavcılık sonuç olarak başvurucunun PKK terör örgütünün emir ve talimatlarıyla düzenlenen örgütsel mahiyette birçok basın açıklaması ve gösteri yürüyüşüne katıldığını, atılan sloganlara eşlik ettiğini, Kolan'daki olayla ilgili raporun hazırlanmasına iştirak ederek söz konusu raporu okuduğunu, bu şekilde PKK'nın emir ve talimatlarını yerine getirdiğini, terör örgütünün hiyerarşik yapısı dâhilinde çeşitlilik ve süreklilik oluşturacak nitelikte faaliyet yürüttüğünü, dolayısıyla terör örgütü üyeliği suçundan kamu davası açmaya yeterli şüphe oluşturacak delil bulunduğunu değerlendirmiştir.

24. Başsavcılık; başvurucunun 11/10/2014 tarihli gösteri yürüyüşünde "Yaşasın Ypg Direnişi" şeklindeki slogana eşlik edip Kolan bölgesindeki olayla ilgili rapor hazırlayarak, bunu kamuoyuna duyurarak ve sosyal medyada paylaşımlarda bulunarak terör örgütü propagandası yapma suçunu işlediğini ileri sürmüştür.

25. Muş 2. Ağır Ceza Mahkemesince 28/2/2022 tarihinde iddianamenin kabulüne karar verilmesiyle başvurucu hakkında kovuşturma evresi başlamıştır.

26. Muş 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 30/3/2022 tarihinde yapılan ilk duruşmada başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

27. Başsavcılık başvurucunun serbest bırakılması kararına itiraz etmiştir. Muş 1. Ağır Ceza Mahkemesi 8/4/2022 tarihinde Başsavcılığın itirazını reddetmiştir.

28. Muş 2. Ağır Ceza Mahkemesi 22/6/2022 tarihinde başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, terör örgütü propagandası suçundan beraatine karar vermiştir. Beraat kararında başvurucunun sosyal medya paylaşımlarının düşünce açıklamasından ibaret olduğu, paylaşımlarının herhangi birinde örgütü sembolize eder bir görüntü, fotoğraf ya da ses kaydının bulunmadığı, örgütün şiddet

içeren eylemlerini sahiplenir mahiyet arz etmediği yahut şiddet içeren bu eylemlerin güzellemesine dair herhangi bir ifade barındırmadığı belirtilmiştir.

29. Van Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 4/10/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

30. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla temyiz incelemesi devam etmektedir.

IV. İLGİLİ HUKUK

31. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Anayasa Mahkemesinin 4/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucu; terör örgütüne üye olma suçundan hakkında daha önce 2017 yılında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini, 2022 yılında aynı suçtan yeniden soruşturma açıldığını, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilen ve bu tarihten önceki eylemlerinin 2022 yılında yeniden başlatılan soruşturmaya dâhil edilemeyeceğini, hukuka aykırı bir soruşturma sonucunda tutuklandığını, kuvvetli suç şüphesine dayanak gösterilen eylemlerin İHD başkanı olarak katıldığı basın açıklamaları, gösteri yürüyüşleri, hazırladığı inceleme raporu ve sosyal medya paylaşımları gibi ifade ve toplanma özgürlüğü kapsamındaki hukuka uygun eylemler olduğunu, tutuklama kararının ilgili ve yeterli gerekçe ihtiva etmediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara ve derece mahkemelerinin gerekçelerine yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

35. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru dilekçesindeki iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

36. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

37. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği" başlıklı 19. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı

zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

40. Genel ilkeler için bkz. Gülser Yıldırım (2), §§ 110-124; Eren Erdem [1. B.], B. No: 2019/9120, 9/6/2020, §§ 131-137; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Anılan suç 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak düzenlenmiş ve bir yaptırıma (hapis cezasına) bağlanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

42. Öte yandan başvurucu, tutuklandığı suçtan daha önce hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini, bu kararın verildiği tarihe kadar olan eylemlerine dayalı olarak yeniden soruşturma başlatılıp tutuklanmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Bu iddia, tutuklamanın önünde kanuni bir engel bulunup bulunmadığı hususuyla bağlantılı görüldüğünden kanunilik kriteri çerçevesinde incelenmiştir.

43. 5271 sayılı Kanun’un 172. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak yeni delil elde edilmedikçe ve bu hususta sulh ceza hâkimliğince bir karar verilmedikçe aynı fiilden dolayı kamu davası açılamayacaktır. Ancak bu hüküm sulh ceza hâkimliğince bir karar verilmedikçe yeniden soruşturma başlatılması ve soruşturma kapsamında tutuklama kararı verilmesi önünde bir engel oluşturmamaktadır. Bu hükümde sadece kamu davasının açılamayacağı belirtilmektedir. Somut olayda Sulh Ceza Hâkimliğinin kararı başvurucunun tutuklanmasından sonra olsa da bu durum tutuklamanın kanuniliği bakımından bir sorun oluşturmamaktadır.

44. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

45. Başvurucu hakkında daha önce terör örgütüne üye olma suçundan kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir. Bu kovuşturmaya yer olmadığı kararına konu delillere dayalı olarak tekrar tutuklama kararı verilmesi hâlinde kuvvetli suç şüphesinin bulunduğundan bahsedilemeyecektir. Dolayısıyla kovuşturmaya yer olmadığı kararından sonra yeni delillerin

bulunup bulunmadığı kuvvetli belirti incelemesi bakımından önem taşımaktadır.

46. Somut olayda kovuşturmaya yer olmadığı kararı incelendiğinde başvurucuya KCK sözleşmesiyle oluşturulan hukuk komitesi üyesi olduğuna, haklarında adli işlem yapılan örgüt üyelerinin avukatlığını üstlenerek PKK/KCK terör örgütü ile aralarında haberleşmeyi sağladığına ilişkin isnatlarda bulunulduğu görülmektedir. Sonraki soruşturmada ise başvurucunun İHD başkanlığını yürüttüğü sırada düzenlediği bir rapora, sosyal medya paylaşımlarına, katıldığı gösterilere ve basın açıklamalarına, basın yayın organlarında adının geçtiği haberlere dayanılmıştır. Dolayısıyla sonraki soruşturmanın yeni delillere dayandığı görülmektedir. Nitekim başvurucunun tutuklanmasından bir gün sonra Sulh Ceza Hâkimliği yeni deliller bulunduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığı kararını kaldırmıştır. Bu durumda geriye bu delillerin suç işlendiğine dair kuvvetli belirti oluşturup oluşturmadığını belirlemek kalmaktadır.

47. Muş Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen tutuklama kararında; başvurucunun farklı tarihlerdeki basın açıklaması ve gösteri yürüyüşüne katılmasına, terör örgütü mensuplarının güvenlik güçlerince etkisiz hâle getirilmesinin akabinde başvurucunun düzenlediği rapora, terör örgütüne müzahir sitelerde başvurucunun adının geçtiği birçok haberin bulunmasına ve sosyal medya paylaşımlarına dayanılarak kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilmiştir.

48. Güvenlik güçlerince PKK terör örgütü mensuplarının cenazelerinin olduğu ve örgütün şehitlik olarak adlandırdığı alana yönelik gerçekleştirilen müdahale sonrasında bu olaya ilişkin rapor hazırlanmasına başvurucunun iştirak etmesi ve söz konusu raporu okuyarak kamuoyuna açıklaması tutuklama gerekçelerinden birini oluşturmaktadır. Söz konusu rapor incelendiğinde devlet yetkililerine yönelik sert eleştiriler, suçlayıcı ifadeler bulunsa bile raporda PKK terörünün övülmesi, terörizme destek gösterisi, şiddet kullanımına, silahlı direnişe ya da başkaldırıya doğrudan veya dolaylı teşvik olarak nitelendirilecek bir içerik bulunmamaktadır. Rapordaki ifadelerin ön yargılı ya da abartılı olması, gerçeği saptırması veya devlete yönelik suçlayıcı ifadeler içeriyor olması tek başına o ifadelerin suç işlendiğine dair kuvvetli belirti oluşturması için yeterli değildir. Ayrıca, raporun terör örgütünün talimatıyla hazırlandığına dair somut bir kanıt da sunulmamıştır.

49. Öte yandan başvurucunun katılmış olduğu bazı gösteri yürüyüşü ve basın açıklamaları da tutuklamanın gerekçesini oluşturmuştur. Başvurucunun katılmış olduğu gösteri yürüyüşleri ve basın açıklamalarının bir kısmının örgüte müzahir yayın kuruluşlarının çağrı içerikli haberleriyle uyumlu ve aynı tarihlerde oldukları bir kısmının da yine bu haber sitelerinde paylaşıldıkları belirtilmiş ise de başvurucuya atfedilen eylemlerin büyük çoğunluğunun salt bu toplantılarda yer almaktan ibaret olduğu görülmektedir. Bununla birlikte başvurucunun 6/8/2014 tarihli toplantıda "Şengal Halkı Yalnız Değildir İHD Muş Şubesi" şeklindeki pankartı tuttuğu, 11/10/2014 tarihinde IŞİD saldırılarına maruz kalan Kobani halkına destek amacıyla düzenlenen bir gösteride "Yaşasın YPG direnişi" sloganına eşlik ettiği, 2/4/2015 tarihinde hasta tutukluların serbest bırakılmasına ilişkin bir basın açıklamasını okuduğu, 9/5/2015 tarihli bir gösteride "Zulümlere Sessiz Kalmayacağız, Ağır Hasta Mahpuslar Serbest Bırakılsın İHD Muş Şubesi" yazılı pankartı tuttuğu, 15/12/2015 tarihinde sokağa çıkma yasaklarının hukuka aykırı ve birer abluka olduğu, sivillere yönelik yaşam hakkı ihlallerinin yapıldığı, Abdullah Öcalan'ın üzerindeki tecritin bir an evvel kaldırılması ve Sur, Cizre, Silopi, Nusaybin ile Dargeçit'teki operasyonlara son verilmesi gerektiği yönünde değerlendirmeler içeren basın açıklamasını okuduğu belirtilmiştir. Ancak başvurucunun bu gösterilerdeki eylemlerinin PKK terörünün övülmesi, terörizme destek

gösterisi, şiddet kullanımını, silahlı direnişi ya da başkaldırıyı doğrudan veya dolaylı teşvik olarak nitelendirilmesi mümkün görünmemektedir. Başvurucu; bu eylemleriyle şiddet yöntemlerini kullanmaya çağrı yapmadığı gibi bir saldırı failini de övmemiş, bir saldırının mağdurlarını aşağılamamış, terör örgütlerine kaynak yaratma ya da diğer benzer davranışlar için çağrı yapmamıştır.

50. "Yaşasın YPG direnişi" sloganına eşlik ettiği iddiası bakımından ise Anayasa Mahkemesinin Ahmet Aslan ([1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022) kararının dikkate alınması gerekir. Anayasa Mahkemesi bu kararda, 21/5/2015 tarihinden önce PYD-YPG'nin bir terör örgütü olduğunun kesinleşmiş yargı kararıyla tespit edilmediği, henüz bilinir hâle gelmediği, dolayısıyla -oluşumun bir terör örgütü olduğunu bildiği ortaya konulmadan- terör örgütü propagandası yapma suçundan cezalandırılmanın öngörülebilir olmadığı gerekçesiyle müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna varmıştır. Somut olayda da söz konusu slogan 21/5/2015 tarihinden önce 11/10/2014 tarihinde atılmıştır.

51. Öte yandan bu toplantıların bir kısmında şiddet çağrısı olarak görülebilecek bazı sloganlar atılmış ise de başvurucunun göstericiler tarafından atılan sloganların kaynağı olduğunu gösteren herhangi bir delil bulunmamaktadır. Söz konusu sloganların bizzat başvurucu tarafından atıldığı yönünde bir tespit de yoktur. Ayrıca başvurucunun slogan atmaları için göstericileri cesaretlendirdiği veya bu yönde talimat verdiği de tespit edilmemiştir. Bu gösterilerin barışçıl olmadığını veya gösteriye katılan kişilerin şiddet içeren eylemlerde bulunduklarını gösteren herhangi bir delil bulunduğu da ileri sürülmemiştir. Bu gösterilerin PKK'nın talimatı ile yapıldığına ilişkin varsayımı aşan (terör örgütüne müzahir haber sitelerindeki çağrı niteliğindeki haberlerden öğrenildiği varsayımı) bir delil gösterilmemiştir.

52. Başvurucunun sosyal medya paylaşımlarında ise daha sonra verilen beraat kararında da belirtildiği üzere terör örgütünü sembolize eder herhangi bir görüntü, fotoğraf ya da ses kaydının bulunmadığı, yapılan paylaşımların örgütün şiddet içeren eylemlerini sahiplenir mahiyet arz etmediği yahut şiddet içeren eylemlerin güzellemesine dair herhangi bir ifade barındırmadığı görülmektedir.

53. Terör örgütüne müzahir sitelerde adının geçtiği birçok haberin bulunması da başvurucunun tutuklanmasına dayanak olarak gösterilmiştir. Başvurucunun iradesi dışında gerçekleşen bu olayın neden suçlama konusu yapıldığı anlaşılamamıştır. Ancak iddianamede, isminin geçtiği haberlerde başvurucunun öldürülen bir terör örgütü üyesinden gerilla olarak bahsettiği belirtilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de vurguladığı üzere PKK üyelerinden gerilla olarak bahsedilmesi tek başına şiddete, silahlı direnişe veya başkaldırıya teşvik olarak yorumlanamaz (Belge/Türkiye, B. No: 50171/09, 6/12/2016, § 34).

54. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi söz konusu delillerin başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlemiş olabileceği yönünde kuvvetli belirti oluşturabileceğine ikna olmamıştır. Tüm bu hususlar gözetildiğinde tutuklama için gerekli olan suç işlendiğine dair kuvvetli belirtinin soruşturma mercileri tarafından ortaya konulamadığı kanaatine varılmıştır.

55. Bu sonuç karşısında tutuklama nedenlerinin bulunup bulunmadığına ve tutuklamanın ölçülü olup olmadığına ilişkin ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

56. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

VI. GİDERİM

57. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesi, tutukluluk hâlinin sonlandırılması, 100.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

58. Başvuruda, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Yargılandığı dava kapsamında başvurucu hakkında tahliye kararı verilmiş ve böylelikle başvurucunun tutukluluk statüsü sona ermiştir. Dolayısıyla hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

59. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya talebiyle bağlı kalınarak 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, maddi tazminat talebinin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Muş 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2022/86, K.2022/213) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Başvurucu, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkememiz çoğunluğu suç işlendiğine dair

kuvvetli belirtinin soruşturma makamlarınca yeterince ortaya konulamadığı gerekçesiyle ihlal sonucuna varmıştır. Kanaatimce başvurucunun tutuklanması için kuvvetli suç şüphesinin ve bir tutuklama nedeninin bulunduğundan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği sonucuna tutuklamanın ölçülü olmadığı yönünden farklı gerekçe ile katılmaktayız.

2. Başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken; sosyal medya paylaşımlarında 2/1/2016 tarihinde güvenlik güçleri ile PKK terör örgütü arasındaki çatışmada öldürülen örgüt mensuplarının ailelerinin "devletimiz sağ olsun demesini bekliyorlar ciddi ciddi" şeklinde paylaşımda bulunduğuna; 4/6/2014 tarihinde başvurucunun güvenlik güçlerinin PKK terör örgütüne karşı yürüttüğü operasyonlara yönelik "İmha zihniyeti insanlıktan çıkmanın belirtisidir" şeklinde paylaşım yapmasına; 4/6/2014 tarihinde başvurucunun "Lice'deki anonslar Teslim ol, ailene yuvana kavuş yazılarını hatırlattı" şeklinde paylaşımda bulunmasına; bu paylaşımın "Teslim ol, ailene yuvana kavuş." ifadelerinin güvenlik güçleri ile PKK terör örgütü arasında yaşanan çatışmalarda, güvenlik güçlerine karşı örgüt mensupları tarafından söylendiğinden başvurucunun bu suretle örgütsel eylemlere atıf yaptığına; 4/6/2014 tarihinde başvurucunun "PKK Erbil'e konsolos gönderdi" şeklindeki paylaşımıyla PKK terör örgütünü legal bir yapılanma şeklinde göstermeye çalışmasına; 4/6/2014 tarihinde "Kürdistan ismi iade edilsin denmiş, kimden talep ediliyor. Taga bakılınca bahşedicilerden geçilmiyor" şeklinde paylaşımıyla başvurucunun "Kürdistan" ifadesine yer verdiği, Kürdistan'ın PKK terör örgütünün Türkiye topraklarını da içine alan toprak parçalarını birleştirme hayali olduğuna değinilmiştir.

3. Tutuklama kararı verilirken ayrıca başvurucunun 11/10/2014 tarihli gösteri yürüyüşünde "Yaşasın Ypg Direnişi" şeklindeki slogana eşlik edip Kolan bölgesindeki olayla ilgili rapor hazırlayıp bunu kamuoyuna duyurmasına ve sosyal medyada paylaşımlarda bulunmasına; başvurucunun Muş'ta katıldığı ve terör örgütü propagandasına dönüşen basın açıklamasına, gösteri yürüyüşü şeklindeki etkinliklere ve bu etkinliklerden bazılarına ilişkin terör örgütüne müzahir olduğu belirtilen medya organlarındaki sahiplenici veya talimat niteliğindeki haberlere dair delillere dayanılmış ve anılan delillerin kuvvetli suç şüphesini oluşturduğu belirtilmiştir. Soruşturma dosyasındaki deliller birlikte dikkate alındığında soruşturma ve kovuşturma makamlarınca kuvvetli belirtinin ortaya konulmadığı söylenemez. Belirtilen nedenlerle somut olayda tutuklamanın ön koşulu olan kuvvetli belirtinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

4. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmede tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir. Somut olayda Sulh Ceza Hakimliğince başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine, delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

5. Son olarak başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da

belirlenmesi gerekmektedir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa’nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır. Tutuklamaya konu edilen basın açıklamaları, katılınan toplantılar ve sosyal medya paylaşımlarının 2016 tarihi ve öncesine ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu eylemleri konu alan soruşturma kapsamında ise başvurucu 12/2/2022 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmış; akabinde tutuklanmıştır. Dolayısıyla aradan geçen zaman sonunda soruşturma makamlarınca yeni bir delile de dayanılmadığı dikkate alındığında başvurucunun tutuklanmasının ölçülü olduğu söylenemeyecektir.

6. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve hakkının ihlal edildiğine dair sonuca farklı gerekçe ile katılıyoruz.

Üye İrfan FİDAN Üye Muhterem İNCE

HASAN HÜSEYİN ALGÜN

B. No: 2022/50367 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/50367

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN HÜSEYİN ALGÜN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/50367)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Hasan Hüseyin ALGÜN

Vekili : Av. Lütfullah GÜN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; icra takibi başlatabilmek için talep edilen adli yardımın reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ö.G.nin kendisini dolandırdığı, kredi çekip bu kişiye para gönderdiği iddiasıyla 18/1/2022 tarihinde Antalya Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyette bulunmuştur. Başvurucu, göndermiş olduğu bu paraların iadesi için başlatacağı icra takiplerinde harç ve masraflardan muaf tutulmak amacıyla 18/1/2022 tarihinde Antalya 2. İcra Hukuk Mahkemesinden (Mahkeme) adli yardım talebinde bulunmuştur.

3. Başvurucunun 18/1/2022 tarihli talep dilekçesi incelendiğinde Ö.G. tarafından dolandırıldığını ileri sürdüğü, bu kişiye gönderdiği paraları döküm hâlinde Mahkemeye sunduğu ve savcılığa şikâyette bulunduğunu bildirdiği görülmüştür. Başvurucu, bu sebeplerle icra takibinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığına işaret etmiştir. Talep dilekçesinin devamında başvurucunun fakirlik belgesini sunduğu ve üzerine kayıtlı mal varlığı olmadığına vurgu yaptığı anlaşılmıştır.

4. Mahkeme 27/1/2022 tarihli kararı ile başvurucunun adli yardım talebini reddetmiştir.

Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Adli yardımdan yararlanabilmenin ön koşulu yoksulluk ve davada haklılıktır.

Talep edenin Uyap üzerinden yapılan entegrasyon sorgusunda talep edenin üzerine kayıtlı tapu kaydı ve araç kaydının olmadığı, aktif SGK kaydının bulunmadığı görülmüş ise de talep edenin borçlu hakkında Antalya Cumhuriyet Basşsavcılığına 18/01/2022 tarihli dilekçesi ile dolandırıcılık suçlamasıyla şikayette bulunmuş olduğu borçlu hakkında dolandırıcılık suçunu işlediği iddiası ile açılmış bir dava bulunmadığı , talep dilekçesi ekinde ibraz edilen talep edenin banka döküm hareketleri ile borçluya çeşitli zamanlarda para havaleleri yapılmış olduğu , havalelerin ne amaçla yapıldıklarına dair ibraz edilen üzerinde açıklamalar bulunmadığı bu haliyle talep edenin açacakları icra takibindeki haklılık durumunu ispatlayamadığı kanaatine varılarak talebin reddine dair aşağıdaki karar verilmiştir."

5. Başvurucu, bu karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde özetle adli yardım talebi için haklılık durumunun kesin olarak ispatının gerekli olmadığını, suç duyurusunda bulunmasının ardından dokuz gün içinde soruşturmanın tamamlanarak dava açılmasının mümkün olmadığını, hesap hareketlerinden Ö.G.nin kendisine borçlu olduğunun ve dolandırıldığının açık olduğunun anlaşıldığını belirtmiştir.

6. Antalya 3. İcra Hukuk Mahkemesinin 11/3/2022 tarihli kararı ile itiraz reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde itiraza konu kararın usul ve yasaya aykırı bir yönü bulunmadığına işaret edilmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 25/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 7/4/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adli Yardım Talebi

8. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için yaklaşık ispat kuralının geçerli olduğunu, hesap hareketlerinden borçlunun kendisine borçlu olduğunun sabit olduğunu, Mahkemenin borçlu hakkında açılmış bir ceza davası olmadığına yönelik değerlendirmesinin de hatalı olduğunu, kişi hakkında suç duyurusunda bulunduklarını, dokuz gün içinde dava açılmasının mümkün olmadığını, şahıs ceza almasa bile bu kişinin kendisine borçlu olduğunun anlaşıldığını belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar, mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı; mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin, usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

13. Somut olayda başvurucunun icra takibi başlatmak için ödeme gücünden yoksun olduğu gerekçesiyle talep etmiş olduğu adli yardım talebinin reddedilmesinden dolayı mahkemeye erişim hakkına müdahale yapıldığı görülmektedir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

14. Mahkemenin adli yardım talebini reddetmesinin nedenini 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin (1) numaralı fıkrasına dayandırdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmektedir.

15. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle, bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvuruculara harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvurucunun harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 45).

16. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik; öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik; ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin

hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

17. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus elverişlilik kriteridir. Başvurucunun harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 50).

18. İkinci olarak müdahalenin gereklilik kriterini sağlayıp sağlamadığı incelenmelidir. Gereklilik, mahkemeye erişim hakkını en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Yargısal başvurularda ilgililerin harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtladığı tartışmasızdır. Bununla birlikte harç ve yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün doğduğu ana göre müdahalenin derecesi değişebilmektedir. İlgilinin daha yargılamanın başında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü tutulması ile yargılamanın sonunda yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesi arasında müdahalenin ağırlığı bakımından önemli farklılık bulunmaktadır. Yargılama giderlerinin dava şartı olarak öngörülmesinin davanın esası karara bağlandıktan sonra kişinin yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmasına nazaran mahkemeye erişim hakkına daha ağır bir müdahale teşkil edeceği kuşkusuzdur. Bu sebeple yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün yargılamanın sonuna ötelenmesinin hakka daha hafif bir müdahale teşkil etmesi sebebiyle tercihe şayan bir yöntem olduğu söylenebilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 51).

19. Dava açılırken veya yargılama sırasında taraflardan birine yükletilen harç ve diğer yargılama masraflarının miktarı, ilgilinin ödeme kabiliyeti ve kısıtlamanın getirildiği dava aşaması, mahkemeye erişim hakkı yönünden dikkate alınması gereken hususlardır. Bu açıdan somut olay şartlarında ölçülülük incelemesi yapılırken Mahkeme tarafından ödenmesi istenen harç ve yargılama giderlerinin başvurucuya aşırı bir külfet oluşturup oluşturmadığı, bu yükümlülüğün kaldırılmasının yolu olan adli yardımla ilgili verilen ret kararının gerekçesinin yeterliliğinin de değerlendirilmesi gerektiği açıktır (Emir Dönmez [1. B.], B. No: 2021/20059, 17/9/2024, § 46)

20. Somut olayda başvurucu, icra takibi başlatabilmek için adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebi, adli yardım talebinde haklılık durumunu ispatlayamadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

21. 6100 sayılı Kanun'un "Adli yardımdan faydalanacak kişiler" başlıklı 334. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, adli yardımdan faydalanılabilmesi için talep eden kimsenin ödeme gücünden yoksun olması ve talebinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması şartlarını taşıması gerektiğine işaret edilmiştir. Mahkeme gerekçesinde başvurucunun ödeme gücünden yoksun olduğunu tespit etmiştir. Ancak Mahkeme, başvurucunun icra takibindeki haklılık durumunu ispatlayamadığı değerlendirmesinde bulunmuştur. Buna gerekçe olarak da borçlu hakkında dolandırıcılık suçunu işlediği iddiası ile açılmış bir dava bulunmadığına ve talep dilekçesi ekinde sunulan banka dökümlerinde borçluya yapılan havalelerde açıklama olmadığına işaret etmiştir.

22. Başvuruya konu uyuşmazlıkta değerlendirilmesi gereken husus Mahkemenin başvurucunun icra takibindeki haklılık durumunu ispatlayamadığı şeklindeki yorumunun

orantılı olup olmadığıdır. Adli yardım taleplerindeki bu şartla ilgili olarak 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "haklı oldukları yolunda kanaat uyandırmak" ibaresi, 11/4/2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanun'un 22. maddesi ile "taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması" şeklinde değiştirilmiştir. Bu maddenin gerekçesinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, adli yardım talep eden kişinin haklılığı kriterinin aranmadığı bir sistemi tavsiye ettiğini ve adli yardım talebinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla kişilerin adli yardımdan yararlandırılması gerektiğine vurgu yaptığına işaret edilmiştir. Gerekçenin devamında maddede yapılan düzenlemeyle dava veya takibin açıkça dayanaktan yoksun bulunmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanılabilmesi sağlanarak adli yardımın kapsamının genişletildiği değerlendirmesi yapılmıştır.

23. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunurken gönderdiği paralara ilişkin banka dökümlerini sunmuş ve dolandırıldığına ilişkin iddiası ile ilgili olarak savcılığa şikâyette bulunduğunu bildirmiştir. Bir başka deyişle başvurucu icra takibine ilişkin olarak adli yardım talebinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığına ilişkin delillerini sunmuştur. Bu itibarla Mahkemenin, başvurucunun icra takibindeki haklılık durumunu ispatlayamadığı şeklindeki yorumunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahale yönünden gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak yönünden orantılı olduğu söylenemez. Dolayısıyla bu durumun başvurucu üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu ve yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 100.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Antalya 2. İcra Hukuk Mahkemesine (D.İş 2022/17, K.2022/31) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZGÜR ARAS

B. No: 2022/50991 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/50991

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGÜR ARAS BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/50991)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Özgür ARAS

Vekili : Av. Mahmut AYTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 2014 yılından itibaren Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (DİSKİ) bünyesinde hizmet alım sözleşmesi kapsamında iş gören şirketlerde belirli süreli iş sözleşmesi kapsamında sayaç okuma personeli olarak çalışmaktadır.

3. Başvurucu 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (696 sayılı KHK) 127. maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye (375 sayılı KHK) eklenen geçici 23. ve 24. maddesi kapsamında DİSKİ bünyesinde sürekli işçi kadrosuna atanmak için başvuruda bulunmuştur.

4. DİSKİ tarafından, Çermik Kaymakamlığının 4/10/2018 tarihli yazısında başvurucunun 2018 yılında PKK/KCK terör örgütünün mensubu bir kişinin cenazesine katıldığının belirtildiği gerekçesiyle başvurucunun iş sözleşmesinin sonlandırılması için bildirimde

bulunulmuştur. Bu kapsamda şirket tarafından başvurucunun iş sözleşmesi 12/10/2018 tarihinde feshedilmiştir.

5. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade talebiyle 15/11/2018 tarihinde Diyarbakır 3. İş Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme, başvurucunun iş sözleşmesinin 696 sayılı KHK kapsamında iş sözleşmesinin feshedildiği gerekçesiyle 1/7/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiştir.

6. Anılan kararın başvurucu tarafından istinaf edilmesi üzerine Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 17/3/2022 tarihinde istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun 2001 yılında taksirle ölüme neden olmak suçundan cezalandırılmasına karar verildiği, 1993 yılında devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik eylemlerde bulunmak, yasa dışı terör örgütünün sair üyesi olmak suçundan yargılandığı ve delil yetersizliğinden beraat ettiği ve başvurucunun kamusal platformda çalıştığı dikkate alınarak iş ilişkisinin devamının işverenden beklenemeyeceği ifade edilmiştir.

7. Başvurucu vekili, nihai hükmü 9/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon; başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve başvurucunun adli yardım talebinin kabul edilerek yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; terör örgütü mensubunun cenazesine katıldığına ilişkin tutanak gerekçe gösterilerek iş sözleşmesinin feshedildiğini, mahkemelerce tutanak tanıklarının ve kendisinin bu kapsamda gösterdiği tanıklarının dinlenmediğini, 1993 tarihli beraat kararı ve babasının ölümü ile sonuçlanan trafik kazasına ilişkin yargılama dosyası gerekçe gösterilerek deliller toplanmadan ve tartışılmadan hukuka aykırı olarak işe iade davasının reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucu bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü hususları yinelemiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurucunun anılan iddiaları özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesine yönelik işlem, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatını ciddi şekilde etkilediği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden başvuru özel hayata saygı hakkı yönünden

uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir (benzer şekildeki değerlendirmeler için bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Başvuruya konu edilen işlemin olağanüstü hâl ilanının sona ermesinin akabinde tesis edildiği anlaşıldığından Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan olağan döneme ilişkin güvence rejimi dikkate alınacaktır. Somut olayda başvurucunun mesleki hayatına yönelik müdahalenin, DİSKİ tarafından yapılan bildirim üzerine işveren şirket tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda DİSKİ'nin kamu gücü kullanan kuruluşlardan olduğu da dikkate alındığında başvurucunun iş sözleşmesinin feshinin kamu gücünün kullanımı olarak kabul edilmesi gerektiği kanaatine varıldığından somut başvuru devletin negatif yükümlülükleri bağlamında ele alınacaktır.

15. Güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle iş sözleşmelerinin feshedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalelerin kanuniliği, meşru amacı, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu ve ölçülülüğünün denetiminde gözetilmesi gereken genel ilkeler Anayasa Mahkemesi kararlarında ayrıntılı olarak açıklanmıştır (bkz. C.A. (3), §§ 103-118; Ayla Demir İşat, §§ 112-127).

16. Somut olaya konu olan müdahalenin 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinin (II) numaralı fıkrası çerçevesinde gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır (benzer yönde değerlendirme için bkz. C.A. (3), § 108; Ayla Demir İşat, § 117).

17. Özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil eden mesleğe ilişkin tedbirlerde millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunmasının, kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda somut olay özelinde başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelen müdahalenin söz konusu sınırlama nedenlerine dayandığı ve bu suretle meşru amaç unsurunu taşıdığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. C.A. (3), § 113; Ayla Demir İşat, § 122).

18. İşçilerin tabi oldukları iş sözleşmeleri gereğince tanımlı olan mesleklerini yapmalarının mutlak bir hak olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. İşverenlerin bünyesinde çalıştırdıkları işçilerin verimli şekilde iş görmeleri ve önceden saptanmış nesnel kurallara karşı sadakat göstermeleri konusunda beklenti içinde olmalarının haklı bir gerekliliğe dayandığını söylemek gerekir. Zira işin veriminin düşmesine veya işveren ile olan güven ilişkisinin ciddi şekilde zedelenmesine işçiden kaynaklanan nedenlerle yol açılan durumlarda işverenin menfaatinin etkileneceği açıktır. Dolayısıyla yasal düzenlemelerin ve işverenin belirlediği kurallar çerçevesinde devam eden iş ilişkisinin meşru nedenler ortaya çıktığında bozulması ve sona erdirilmesi olağan bir durumdur (C.A. (3), § 123; Ayla Demir İşat, § 131).

19. Bu tür durumlarda başvurulabilecek tedbirlerden olan iş sözleşmesinin feshedilmesi konusunda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı, iş ilişkisinin tek taraflı bir irade beyanıyla sonlandırılmasını yasaklamamaktadır. Ancak işveren tarafından hayata geçirilen iş ilişkisinin sona erdirilmesine ilişkin tedbirin zorunlu ve

başvurulabilecek en son çare olarak nitelendirilebilmesi için işçinin işverenin menfaatine ve beklentilerine aykırı davrandığının ortaya konulması gerekir. Başka bir deyişle işverenin menfaatine zarar vermeyen nedenlerin zorunlu ve son çare olarak başvurulmuş tedbirler olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Örneğin işçinin belli bir dünya görüşüne sahip olması veya belli gruplara sempatisinin bulunması tek başına işverenin menfaatini etkileyen bir durum olarak nitelendirilemez (C.A. (3), § 124; Ayla Demir İşat, § 132).

20. Öte yandan "işverenin menfaati" kavramı, bu işverenin kamu kurum ya da kuruluşlarından veya birtakım kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılan özel hukuk tüzel kişilerinden olması hâlinde geniş yorumlanabilir. Ancak işçi tarafından sadakat yükümlülüğünün ihlal edildiği, dolayısıyla işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak alınacak tedbirler bakımından basit bir şüphenin yeterli olmayacağı, bu durumun somut olgularla desteklenmesi gerektiği açıktır. Gerek işveren gerekse yargı organları tarafından açıklanan nedenlerin işveren ile işçi arasındaki güven ilişkisinin zedelendiğini ortaya koyacak ve ikna edecek yeterlilikte olması gerekir (C.A. (3), § 125; Ayla Demir İşat, § 133).

21. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenmese de Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere (benzer yöndeki Yargıtay kararları için bkz. C.A. (3), §§ 46-56; Ayla Demir İşat, §§ 52-62) şüphenin işçinin kişiliğinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir (Delil Metin [2. B.], B. No: 2019/1419, 18/1/2023, § 32).

22. Somut olaydaki feshin gerekçesi, terör örgütüyle irtibatlı veya iltisaklı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphe ve bu şüphe nedeniyle güven ilişkisinin ortadan kalkmasıdır. Bununla birlikte yargılamayı gerçekleştiren mahkemelerce başvurucunun eski tarihli taksirle adam öldürmek suçundan cezalandırılmasına ve terör suçundan delil yetersizliğinden beraatine karar verilmesine dayanıldığı anlaşılmaktadır. Ancak yargılama makamlarınca başvurucu hakkında çok eski tarihli mahkûmiyet ve beraat kararlarına dayanıldığı dikkate alındığında, anılan kararlarda yer alan hususlar bağlamında terör örgütüyle irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphenin başvurucunun çalıştığı pozisyon da dikkate alınmak suretiyle hangi sebeplerle ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin bireyselleştirilmiş ikna edici gerekçelerin ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Nuri Balca [2. B.], B. No: 2019/13732, 6/9/2023, §§ 8-23; Abdulhaluk Yavi [1. B.], B. No: 2019/17695, 6/3/2024, §§ 17-31).

23. Ayrıca somut olayda idarece ileri sürülmemesine rağmen Bölge Adliye Mahkemesince saptanan farklı bir gerekçeye -başvurucunun eski tarihli taksirle adam öldürmek suçundan cezalandırılmasına ve terör suçundan delil yetersizliğinden beraatine karar verilmesine- göre eylemlerin değerlendirilerek sebep ikamesi yapıldığı da gözardı edilemez. Anayasa Mahkemesi bu gibi durumlarda üst mahkemelerin yeni durumu taraflara bildirmesi, bu bağlamda görüş ve itirazları alarak çelişmeli yargılama ilkesine uygun hareket etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ancak mevcut başvuruda Bölge Adliye Mahkemesince anılan gereksinimlerin karşılanmadığı gözetildiğinde istinaf yargılamalarının çelişmeli yargılama ilkesine uygun yürütüldüğünü de şu hâlde kabul etmek mümkün olmamıştır (Koray Erdoğan [1. B.], B. No: 2013/1989, 10/3/2016, §§ 37-44).

24. Son olarak yargılama sürecinde iddialarının da (bkz. § 9) karşılanmadığı dikkate alındığında başvurucunun yargı makamları önünde delillerini sunmak suretiyle iddiada bulunma ve savunma hakkını tam olarak kullanabildiğinden de söz edilmesi mümkün görünmemektedir. Ayrıca nihai kararda başvurucunun hangi görevi ne kadar süredir ifa ettiğinden ve görevinin niteliğinden hareketle gerekçede belirtilen hususlar kapsamında başvurucudan duyulan şüphenin mevcut görevine ne gibi bir olumsuz etkisi olacağına ilişkin bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu kararda başvurucunun PKK/KCK terör örgütü ile bağlantısı olduğu için işverenle güven ilişkisinin bozulduğunu gösteren objektif, ciddi ve güçlü verlerin bulunduğuna ilişkin kişiselleştirilmiş ikna edici nedenlerin ortaya konulduğu söylenemeyecektir.

25. Bu itibarla terör örgütü ile irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda başvurucudan şüphe duyulmasını gerektiren ilgili ve yeterli gerekçenin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 3. İş Mahkemesine (E.2018/675, K. 2019/713) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDA BESTE SEZGİÇ

B. No: 2022/51755 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/51755

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDA BESTE SEZGİÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/51755)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Ayda Beste SEZGİÇ

Vekili : Av. Ahmet Serkan CENGİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurulardan 2022/51755 numaralı bireysel başvuru dosyasında Komisyon tarafından adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2023/23461 numaralı başvurunun 2022/51755 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. 2022/51755 Numaralı Bireysel Başvuru Dosyası Yönünden Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

8. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde

yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. 2022/51755 numaralı başvuru yönünden kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/594, K.2019/468) GÖNDERİLMESİNE,

D. 2.144,50 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.144,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MELİSA KUYUMCULUK MÜCEVHERAT SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/54500 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/54500

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MELİSA KUYUMCULUK MÜCEVHERAT SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/54500)

Karar Tarihi: 4/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 16/2/2026 - 33170

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Melisa Kuyumculuk Mücevherat San. ve Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Fatıma Zeynep ASİLTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Şirket, ihracat yapmakta olan bir vergi mükellefidir. Türkiye G. Bankası A.Ş. başvurucu Şirketin gümrük beyannamesi kapsamında gerçekleştirdiği 581.497,72 avro ihracat bedelini tahsilat süresi içinde yurda getirmediği gerekçesiyle Hocapaşa Vergi Dairesi Müdürlüğüne (Vergi Dairesi) 26/3/2021 tarihinde ihbarda bulunmuştur.

3. Vergi Dairesi, ihbar doğrultusunda yaptığı incelemeye istinaden düzenlediği 6/4/2021 tarihli yazıyla ihbara konu ihracat bedeline ilişkin hesabın kapatıldığını gösteren belgelerin doksan gün içinde sunulması gerektiğine, aksi takdirde Şirket hakkında 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun uyarınca işlem uygulanacağına dair Şirkete bildirimde bulunmuştur.

4. Başvurucu Şirketin yasal süresi içinde ihracat hesabını kapatmaması üzerine Vergi Dairesine ait 27/7/2021 tarihli yazıyla 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince ihracat bedellerinin tamamını süresinde yurda getirmediği belirtilerek başvurucu Şirket hakkında idari yaptırım uygulanması için İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) ihbarda bulunulmuştur.

5. Başsavcılık, yapılan ihbar üzerine başvurucu Şirkete ihracat hesaplarını kapatması için doksan gün süreli ihbarname gönderildiği ancak kabahat tarihi itibarıyla başvurucu Şirketin söz konusu hesabı kapatmadığı ve ihracat bedelinin tamamını yurda getirmediği gerekçesiyle 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesi gereğince 191.278 TL idari para cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu Şirket, idari yaptırım kararının 6/10/2021 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine anılan karara karşı İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) başvurmuştur. Başvuru dilekçesinde ihracat bedelini yurda getirmesine yönelik olarak doksan gün süre içeren Vergi Dairesine ait bildirimin usulüne uygun yapılmadığını, SMS yoluyla yapılan tebligatın geçersiz olduğunu, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 107/A maddesi uyarınca bildirimde bulunulmadığını, usulsüz tebligat nedeniyle ihbardan haberdar olamamalarına bağlı olarak da ihracat bedelini yurda getiremediklerini ileri sürmüştür. Başvurucu Şirket, ayrıca Başsavcılık tarafından yapılan tebligatın şirket yetkilisine yapılmadığını, kayıtlı elektronik posta adreslerinin olmadığını ve ihtirazi kayıtla ödemenin kabul edilmemesi nedeniyle de yasal haklarının kısıtlandığını belirtmiştir.

7. Başvuruyu inceleyen Sulh Ceza Hâkimliğince banka ve vergi kayıtları üzerinde inceleme yapılması için dosya, bilirkişiye verilmiştir. Başvurucu Şirket, itiraz sonrasındaki aşamada ihracat bedelini yurda getirdiğini ve ihracat hesabını kapattığına dair belgeleri Sulh Ceza Hâkimliğine ibraz ettiğini belirtmiştir. Dosyaya sunulan 22/12/2021 tarihli bilirkişi raporunda Şirketin ihracat bedeline ilişkin yükümlülüğünün 581.497,72 avro olduğu, ihracat bedelinin döviz alım belgesi veya ihracat bedeli kabul belgesi alınarak kapatılmadığı belirtilmiştir. Diğer taraftan idari para cezasının döviz satış kuru üzerinden hesaplanması gerektiği hâlde hatalı hesaplandığı ve başvurucu Şirkete uygulanabilecek idari para cezasının 158.964 TL olarak hesaplandığı ifade edilmiştir.

8. Sulh Ceza Hâkimliği, dosya üzerinden yaptığı inceleme neticesinde verdiği 16/2/2022 tarihli kararla başvurunun kısmen kabulüne ve idari para cezası miktarının 158.964 TL olarak düzeltilmesine karar vermiştir. Sulh Ceza Hâkimliği ayrıca yargılama giderlerinin başvurucu Şirket üzerinde bırakılmasına hükmetmiştir. Bilirkişi raporunda yer verilen değerlendirmeleri içeren gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Muteriz [başvurucu Şirket] vekilince sunulan dilekçe ile müvekkil muteriz şirket hakkında düzenlenen idari yaptırım kararın iptalini talep etmiş olmakla muteriz vekilinin sunduğu itiraz dilekçesi ve ekleri ile bilirkişi raporu içeriği incelendiğinde; kabahat işleyen adına tespit edilen kabahat ile ilgili bilirkişi rapor içeriği dikkate alındığında kabahat işleyen vekilinin itiraz gerekçelerinin kısmen yerinde olduğu, düzenlenen bilirkişi raporunun usul ve yasaya uygun olarak düzenlendiği anlaşılmakla dosya hakkında karar vermek gerektiği anlaşılmış olup, İTİRAZIN KISMEN KABULÜ ile aşağıdaki şekilde karar verilmesi gerekmiştir. "

9. Başvurucu Şirket, Sulh Ceza Hâkimliğinin kararına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra itirazın kısmen kabul edilmesine rağmen yargılama giderlerine hükmedilmediğini, ihracat bedelini yurda getirmesi için yapılan bildirim ve tebligatların

usule aykırı olduğunu, mesaj yoluyla yapılan tebligatın hukuka aykırı olduğunu ve doksan günlük süreden haberdar edilmedikleri için bedeli yurda getiremediğini ileri sürmüştür. İtirazı inceleyen İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliği 23/3/2022 tarihli kararıyla "...kararın usul ve yasaya uygun olduğu[nu]" belirterek yapılan itirazı kesin olarak reddetmiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 31/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 29/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan haklara ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; tebligatları Vergi Dairesi ve Başsavcılık tarafından usule uygun yapılmadığı için doksan günlük yasal sürenin başlamadığını, bildirimlerin yapılma şeklinin kanuna aykırı olduğunu, yükümlülüğü öğrenmesi sonrasında ihracat bedeli kabul belgesinde gösterilen bedelleri süresinde yurda getirdiğini ve buna bağlı olarak itirazlarının haksız olarak reddedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, bildirimlerin hukuka aykırı yapıldığına dair ileri sürdüğü esaslı iddiaların Sulh Ceza Hâkimliği ve itirazı inceleyen merci kararlarında değerlendirilmediğini ayrıca benzer durumlarda lehine olacak şekilde kararları ibraz etmesine karşın emsal kararların değerlendirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, kabul edilebilirlik şartlarının karşılandığının değerlendirilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesince daha önce verilen kararlarda da belirtildiği üzere başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Somut olayda ihracat bedellerinin tamamını süresinde yurda getirmediği gerekçesiyle başvurucu Şirket hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği başvuruya ilişkin yaptığı incelemede dosyadaki bilirkişi raporu doğrultusunda kabahatin unsurlarının oluştuğunu kabul etmiştir (bkz. § 8). Başvurucu Şirket ise ihracat bedelini yurda getirmesi için gönderilen ihbar ve tebligatların usulüne uygun şekilde yapılmadığını, kayıtlı elektronik posta adresi olmadığını, bedeli yurda getirmesi için yapılan bildirimden haberdar edildikten sonra ihracat bedellerini ödediklerini ileri sürmüştür (bkz. § 9).

19. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, ihracat bedelini yurda getirmesi için yapılan tebligat ve bildirimlerin hangi gerekçeyle usulüne uygun yapıldığının kabul edildiğinin açıklanmasıdır.

20. 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ihracat işlemlerinden doğan alacakların belirlenen doksan günlük süre içinde yurda getirilmemesinin karşılığı idari para cezası olarak gösterilmiştir. Anılan maddenin uygulanmasına ilişkin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ'in 4. maddesinde ise ilgili olarak 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı vergi dairesi başkanlığınca veya vergi dairesi müdürlüğünce ilgililere hesapların kapatılmasını sağlaması için doksan gün süreli ihtarname gönderileceği belirtilmiştir. Aynı madde metninde doksan günlük ihtar süresi sonunda hesabı kapatılmayanlar için Cumhuriyet Başsavcılıklarına yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunulacağı açıklanmıştır. Belirtilen yasal düzenlemelere göre ihracat bedelinin süresi içerisinde yurda getirilmemesi nedeniyle uygulanabilecek olan idari yaptırım kararının ön koşulu, doksan gün süreli ihtarnamenin muhataba bildirilmiş olmasıdır.

21. Somut olayda başvurucu Şirketin Vergi Dairesi tarafından yapılan bildirimin SMS yoluyla yapılması nedeniyle ihbarın içeriğinden haberdar olamadıklarına, Şirketlerine ait kayıtlı elektronik posta adresinin bulunmadığına, yine Başsavcılık tarafından yapılan tebligatın ise Şirketle ilişkili olmayan üçüncü kişiye yapıldığına yönelik itirazları çerçevesinde üzerine atılı kabahatleri işlemediğine dair iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Sulh Ceza Hâkimliğince bu durum, gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış; başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu bağlamda Sulh Ceza Hâkimliğinin kararında idari yaptırım kararının dayanağı olan ihbara ilişkin olarak başvurucunun kayıtlı elektronik posta adresine yapılan tebligatın Şirkete ulaşıp ulaşmadığına yönelik değerlendirme bulunmadığının da altı çizilmelidir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlik ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli yanıt vermediği görülmüştür. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2021/5413) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN AKTAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/60223 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/60223

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN AKTAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/60223)

Karar Tarihi: 4/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 12/2/2026 - 33166

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucular : 1. Ayhan AKTAŞ 2. Canan AKTAŞ 3. Muzaffer AKTAŞ 4. Necla AKTAŞ 5. Şirin AKTAŞ

Vekili : Av. Eren Fırat TUTAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tazminat davasında adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucular, geçirdikleri trafik kazası nedeniyle uğradıkları zararla ilgili olarak davalı sigorta şirketi aleyhine 15/9/2020 tarihinde maddi tazminat davası açmıştır. Erzurum Asliye Ticaret Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada başvurucular 12/5/2022 tarihinde harçları ve yargılama giderlerini ödeyemeyecekleri gerekçesiyle adli yardım talebinde bulunmuştur. Adli yardım talebi dilekçesinin ekinde başvurucu Muzaffer Aktaş'ın hükümlü olması nedeniyle kendisine vasi tayin edildiğine ilişkin sulh hukuk mahkemesi kararı ve yine bu başvurucu ile diğer başvurucular Şirin Aktaş ile Necla Aktaş'a ilişkin fakirlik belgesi sunulduğu görülmüştür. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede adli yardımın talep edildiği tarihte başvuruculardan Ayhan Aktaş'ın 6, Canan

Aktaş'ın ise 4 yaşında olduğu anlaşılmıştır.

3. Mahkeme 13/5/2022 tarihli ara kararı ile adli yardım talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Yapılan Uyap sorgulamasında tarafların UYAP üzerinden TAKBİS sorgularının yapıldığında bir kısım davacılar üzerinde taşınmazın bulunduğu, bir kısım davacıların ise 18 yaşından küçük olduğu ayrıca davacının kendisini özel bir vekil ile temsil ettirdiği de nazara alınarak davacı vekilinin adli yardım talebinin bir haftalık yasal süre içerisinde itiraz yolu açık olmak üzere REDDİNE, (iş bu kararın davacı vekiline tebliğine)"

4. Başvurucular, bu karara 13/5/2022 tarihinde itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde başvurucu Muzaffer Aktaş'ın hükümlü olduğunu, Şirin Aktaş ile Necla Aktaş'ın ise harç ve yargılama giderlerini ödeyebilecek maddi imkânları olmadığını, salt özel vekille temsil edilmiş olmanın adli yardım talebinin reddi gerekçesi olamayacağını ifade etmiştir.

5. Trabzon Asliye Ticaret Mahkemesinin 20/5/2022 tarihli kararıyla itiraz reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucuların üzerinde kayıtlı taşınmaz bulunduğu belirtilmiştir.

6. Başvurucular, nihai hükmü 20/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 3/6/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Yargılama Süreci

7. UYAP üzerinden yapılan incelemede 8/5/2023 tarihinde davanın kabulüne karar verildiği, bu kararın Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesinin 24/4/2025 tarihli kararı ile kaldırıldığı ve yargılamanın devam ettiği görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adli Yardım Talebi

8. Başvurucular, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduklarını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular; Muzaffer Aktaş'ın hükümlü olduğunu, diğer başvuruculların da maddi imkânı olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucular; davalarında haklı çıkmalarının kuvvetle muhtemel olduğunu, rapor neticesinde dava değerinin artırılması hâlinde gerekli harç ve giderlerin ödenmesinin dava sürecinde geçimlerini büyük oranda etkileyeceğini, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara

bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

13. Somut olayda başvuruculların açmış olduğu tazminat davasında adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına müdahale yapıldığı görülmektedir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

14. Mahkemenin adli yardım talebini reddetmesinin nedenini 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin (1) numaralı fıkrasına dayandırdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmektedir.

15. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvuruculların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvuruculların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 45).

16. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve

diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

17. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus elverişlilik kriteridir. Başvuruculların harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 50).

18. İkinci olarak müdahalenin gereklilik kriterini sağlayıp sağlamadığı incelenmelidir. Gereklilik, mahkemeye erişim hakkını en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Yargısal başvurularda ilgililerin harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtladığı tartışmasızdır. Bununla birlikte harç ve yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün doğduğu ana göre müdahalenin derecesi değişebilmektedir. İlgilinin daha yargılamanın başında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü tutulması ile yargılamanın sonunda yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesi arasında müdahalenin ağırlığı bakımından önemli farklılık bulunmaktadır. Yargılama giderlerinin dava şartı olarak öngörülmesinin davanın esası karara bağlandıktan sonra kişinin yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmasına nazaran mahkemeye erişim hakkına daha ağır bir müdahale teşkil edeceği kuşkusuzdur. Bu sebeple yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün yargılamanın sonuna ötelenmesinin hakka daha hafif bir müdahale teşkil etmesi sebebiyle tercihe şayan bir yöntem olduğu söylenebilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 51).

19. Bununla birlikte yargılama giderlerinin yargılamanın sonunda ödenmesinin harç yükümlülüğünü anlamsız hâle getirmesi riskini taşıdığının altı çizilmelidir. Harcın yargılamanın sonunda ödenmesi ile başında ödenmesi arasında gereksiz davaların açılmasından caydırma bakımından fark bulunmaktadır. Harcın yargılamanın sonucunda ödeneceği düşüncesi, kişinin gereksiz yere dava açma isteğini kırma özelliğini belli ölçüde zayıflatabilir. Bu husus gözetildiğinde kamu makamlarının harcın ödenmesinin yargılamanın sonuna ertelenmesi biçiminde bir aracı tercih etme yükümlülüğü altında oldukları söylenemez. Kanun koyucunun harç ödeme yükümlülüğünün doğduğu safhayı belirleme konusunda belli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir. Nitekim kanunda başvuru ve nispi karar harcının dörtte birinin peşin olarak, kalan kısmının ise yargılamanın sonunda ödenmesi öngörülmek suretiyle kamu yararı ile mahkemeye erişim hakkı arasında adil bir denge kurulmaya çalışılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 52).

20. Ne var ki mali imkânları elverişli olmayan kişilerin başvuru harcını ve nispi karar harcının dörtte birini ödeme gücünden yoksun olmaları söz konusu olabilir. Bu kişilerin sözü edilen harçları davanın başında ödeme yükümlülüğü altına sokulması mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Kanun koyucu ödeme gücü bulunmayan bu gibi kişilerin mahkemeye erişebilmelerini temin etmek için adli yardım mekanizması öngörmüştür. Buna göre mali gücü olmayan kişilerin bu durumlarını belgelendirmeleri ve davalarının açıkça temelsiz bulunmaması hâlinde yargılamanın sonuna kadar yargılama gideri ödemekten muaf tutulmaları öngörülmüştür. Ayrıca bu kişilerin yargılamanın sonucunda haksız bulunması sebebiyle yargılama giderinin aleyhlerine hükmedilmesi hâlinde yargılama giderlerini taksitle ödemelerine imkân sağlanmıştır. Son olarak haksız çıksalar bile aleyhlerine yargılama giderine hükmedilmesinin mağduriyetlerine neden olacağının açıkça anlaşılması hâlinde bu kişilerin yargılama gideri ödemekten tamamen muaf tutulmasına da hükmedilebilir. Tüm sayılan bu imkânlar mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi hafifleten araçlardır (Famiye Beğim ve

Mehmet Tahir Beğim, § 53).

21. Yargılama giderlerini ödeme gücünün bulunmadığını iddia eden kişilerin yargılama giderlerinden geçici olarak muaf tutulmalarına imkân tanıyan adli yardımdan faydalandırılmaları mahkemeye erişim hakkından yararlanılabilmesi için oldukça önemlidir. Ödeme gücü zayıf olan kişilerin yargılamanın sonuçlanmasından sonra yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmeleri gibi daha hafif bir müdahale aracı yerine yargılamanın başında harç ve diğer yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmaları en az zedeleyici aracın seçilmesi yükümlülüğünün ihlaline yol açabilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 54).

22. Somut olayda başvurucular, tazminat davası açmış ve bu davada adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvuruculara adli yardım talebi, bazı başvurucular adına kayıtlı taşınmazın bulunduğu, bazı başvuruculara ise on sekiz yaşından küçük olduğu, ayrıca kendilerini özel bir vekil ile temsil ettirdikleri gerekçesiyle reddedilmiştir. İtiraz makamı, bu karara yapılan itirazı bir kısım başvurucu üzerinde kayıtlı taşınmaz bulunduğu gerekçesiyle reddetmiştir.

23. Başvuruculara bir avukatla temsil edilmiş olmaları adli yardım talebinin reddi için tek başına yeterli bir gerekçe olamaz. Bu şekildeki kategorik yaklaşım ilgililerin gerçek mali durumlarının hesaba katılmasını önlemektedir. Başvuruculara sırf avukat tutmalarından hareketle -avukata ücret ödediklerine dair bir tespit de yapılmadan- mali güçlerinin yargılama giderlerini karşılayacak düzeyde olduğu sonucu çıkarılamaz. Mahkemenin bu yaklaşımı başvuruculara, fakirlik durumlarını kanıtlayarak kanunla tanınan yargılama giderlerini ödeme hususunda geçici muafiyetten yararlanma imkânından mahrum bırakmıştır.

24. Yargılama makamlarının bir kısım başvurucunun adına kayıtlı taşınmaz olduğu gerekçesi yönünden ise UYAP üzerinden yapılan incelemede yalnızca başvurucu Muzaffer Aktaş'ın adına kayıtlı çayır, tarla, kârgir ev, ahır niteliklerinde 17 adet taşınmaz olduğu görülmüştür. Diğer başvuruculara üzerinde ise kayıtlı taşınmaz olmadığı görülmüştür. Yargılama makamları, başvuruculara söz konusu tutarı ödemesi hâlinde geçimlerini önemli ölçüde güçleştireceği iddiasını desteklemek için ibraz ettiği belgelere itibar etmemiştir. Başvurucular, Muzaffer Aktaş'ın hükümlü olduğunu ve kendisine vasi atandığını dile getirmiştir. Mahkeme, başvurucu Muzaffer Aktaş'ın taşınmazları üzerinde tasarruf ehliyetinin kısıtlanıp kısıtlanmadığı hususunda bir araştırma yapmamış, başvuruculara adli yardımdan faydalanmasına engel olacak şekilde katı ve kategorik bir yorum yapmıştır. Bu şekildeki kategorik yaklaşım adli yardım kararı verilmesinde ilgililerin gerçek mali durumlarının dikkate alınmasını önlemektedir.

25. Somut olayın özelliği dikkate alındığında başvuruculara özel vekâletnameli vekille temsil edildiği ve bir başvurucunun adına kayıtlı taşınmaz olduğu gerekçesiyle başvuruculara adli yardım talebi reddedilerek dava açma imkânının ortadan kaldırılması suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin gereklilik kriterini taşıdığı Mahkemece gösterilememiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle başvuruculara Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve 50.000

TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Erzurum Asliye Ticaret Mahkemesi'ne (E.2025/240) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TEKİN

B. No: 2022/109600 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/109600

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/109600)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Mehmet TEKİN

Vekili : Av. Yavuz Selim BEYCİOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna

ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41). Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 60.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ

UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEYHMUS ÖZEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/55314 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/55314

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEYHMUS ÖZEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/55314)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Şeyhmus ÖZEN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/55314 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmiş ve inceleme 2023/55314 numaralı başvuru üzerinden yürütülmüştür. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız

el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen net 34.000 TL manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AZİZ ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/62122 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/62122

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AZİZ ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/62122)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Aziz ÖZTÜRK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2023/62122 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2023/62122 ve birleşen 2023/91572 numaralı bireysel başvuruda başvurucular harç ve masraflarını karşılama imkânları olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi başvuruculların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğunu belirterek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

10. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2023/62122 ve 2023/91572 numaralı başvurulardaki başvuruculardan adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma nedeniyle hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tablonun (H) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEVZAT BALKAYA

B. No: 2023/69407 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/69407

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEVZAT BALKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/69407)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Nevzat BALKAYA

Vekili : Av. Alper ALP

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ecrimisil tazminatı istemiyle açılan davada hatalı değerlendirme yapılması ve hükmedilen tazminat bedeline yönelik faizin yetersiz kalması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulamasında, başvurucu Nevzat Balkaya'nın 21/7/2023 tarihinde yapılan bireysel başvurudan sonra 13/11/2023 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 16/4/2025 tarihli müzekkere gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkereye yönelik herhangi bir cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Anayasa Mahkemesi, Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490,

31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SATILMIŞ DESTİRECİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/103560 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/103560

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SATILMIŞ DESTİRECİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/103560)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Satılmış DESTİRECİ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2023/103560 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Başvuru ile birleşen 2023/103624, 2023/103625, 2023/103699, 2024/4000, 2024/4010, 2024/7442 ve 2024/13073 numaralı bireysel başvurularda başvurucular, harç ve masraflarını karşılama imkânları olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

10. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının

gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2023/103624, 2023/103625, 2023/103699, 2024/4000, 2024/4010, 2024/7442 ve 2024/13073 numaralı başvurulardaki adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULAZİZ GÖRDÜ VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/856 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/856

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULAZİZ GÖRDÜ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/856)

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Abdulaziz GÖRDÜ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2024/856 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2024/16105 numaralı bireysel başvuruda aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesinden de yakınılmaktadır.

II. DEĞERLENDİRME

4. 2024/856 numaralı başvuruda, başvurucular harç ve masraflarını karşılama imkânının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne karar

verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğunu belirterek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğraması Yönünden İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Mülkiyet Hakkının 2024/16105 Numaralı Başvuruda Aleyhe Yargılama Giderine Hükmedilmesi Yönünden İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022), Mehmet Komutan ([1. B.], B. No: 2020/10899, 30/4/2024) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili ile kamulaştırmasız el atma davalarında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi ,başvurucular aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun’da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

15. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi ve 2024/16105 numaralı dosyada kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 2024/856 numaralı başvurudaki başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. 2024/16105 numaralı başvuruda aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

3. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının 2024/16105 numaralı başvuruda aleyhe yargılama giderlerine hükmedilmesi nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması ve 2024/16105 numaralı başvuruda aleyhe hükmedilen yargılama giderleri nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın ekli listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADİYE YEŞİL VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/25897 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/25897

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADİYE YEŞİL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/25897

Karar Tarihi: 4/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Sadiye YEŞİL ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların birleştirilmesine ve incelemenin 2024/25897 numaralı başvuru üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Birleşen 2024/43979 numaralı başvuruda, ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri, ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiş; bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Tüm başvurularda başvurucular tarafından genel itibarıyla ihlalin tespiti ve yeniden yargılamaya hükmedilmesi talebinde bulunulmuş; bir başvurudaki başvurucular tarafından ise maddi ve manevi tazminat talebine de yer verilmiştir.

7. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Birleşen 2024/43979 numaralı başvurudaki adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda yer alan başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER ŞERAN (2)

B. No: 2024/66096 | Karar tarihi: 04.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/66096

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER ŞERAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/66217)

Karar Tarihi: 19/11/2025

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Ömer ŞERAN

Vekili : Av. Sinem ARKAŞ KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, aynı maddi olaya dayanılmak suretiyle açılan başka davalarda verilen kararlardan aksi bir sonuca ulaşılarak davanın reddine karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/12/2024 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

5. Başvurucu, Diyarbakır Barosuna kayıtlı bir avukattır. Başvurucu ile D.E.P.S. A.Ş. (Şirket)

arasında avukatlık ücret sözleşmesi akdedilmiştir. Anılan sözleşmenin konusu Şirket alacaklarının tahsili amacıyla açılan icra takibi, buna bağlı davaların takibiyle ilgili olarak Şirket tarafından vekâlet akdi ile hizmet satın alınmasına, vekâlet akdi ile çalışacak avukatların hizmetlerine, sorumluluklarına, mali haklarına ve sözleşme şartlarına dair usul ve esasları belirlemektir.

6. Sözleşmenin 4.A maddesine göre taraflar, Şirket aleyhine ve lehine açılan icra takiplerinde icra takiplerinin avukat tarafından takip edilmesi nedeniyle belirlenen ücret dışında avukata herhangi bir ücret ödemesi yapılmayacağı konusunda mutabıktır; avukata dosya hitam olduğunda düzenleyeceği serbest meslek makbuzu karşılığında icra takiplerinde avukatlık asgari ücret tarifesi hükümleri uyarınca icra veya yargı mercilerince Şirket lehine hükmedilip karşı taraftan tahsil edilen avukatlık ücretlerinin tamamı ödenecektir. Avukata -avukatlık ücreti dışında- ilamsız icra takip dosyasının kendisine atanma tarihinden itibaren ilk dört ay içinde yapacağı anapara tahsilatı üzerinden yüzde 6, ikinci dört ay içinde yapacağı anapara tahsilatı üzerinden yüzde 4, üçüncü dört ay içinde yapacağı anapara tahsilatı üzerinden yüzde 2 oranında hesaplanacak prim dosyanın hitam olması hâlinde kesilecek serbest meslek makbuzu karşılığında ödenecektir.

7. Sözleşmenin 4.B maddesine göre Şirket avukata verdiği icra takipleri ile takibe bağlı ceza ve hukuk davalarında bulundukları safhada durdurmak, takside bağlamak, feragat, kabul ve sulh ile sonuçlandırmak, başka avukata vermek veya diğer avukatlarla birlikte gidip takip ettirmek yetkilerine sahiptir. Sözleşmenin 4.D maddesine göre avukatın sözleşmeyi feshetmesi ve işi bırakması, Şirketin sözleşmeyi herhangi bir sebeple feshetmesi veya dosyaları geri alması hâlinde avukat Şirketten vekâlet ücreti talebinde veya ne adla olursa olsun herhangi bir talepte bulunamayacaktır.

8. Başvurucu, sözleşme kapsamında kapanan icra dosyaları için 19/6/2014 tarihine kadar Şirkete dört serbest meslek makbuzu düzenleyerek vekâlet ücretini aldığını ancak bu tarihten sonra tahakkuk ettirilen vekâlet ücretlerinin haksız şekilde kendisine ödenmediğini, Siirt İcra Müdürlüğünün bazı dosyaları (E.2014/2815, E.2014/3246, E.2014/3368, E.2014/7524, E.2014/3205, E.2014/3410) tahsilat ile kapanmasına rağmen bu dosyalarda tahakkuk ettirilen vekâlet ücretlerinin ödenmediğini belirterek 18/8/2015 tarihli ihtarname ile haklı nedenle sözleşmeyi feshetmiş, akabinde sözleşmeyi haklı nedenle feshettiğinin tespitine ve fazlaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla yukarıda esas numaraları bildirilen altı dosyadan hak ettiği akdi vekâlet ücreti ve karşı taraf vekâlet ücreti için şimdilik 1.000 TL'nin 18/8/2015 tarihinden itibaren işletilecek ticari faizi ile birlikte tahsili istemiyle Diyarbakır 7. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Asliye Hukuk Mahkemesi) alacak davası açmıştır.

9. Asliye Hukuk Mahkemesi 27/5/2021 tarihinde konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Mahkeme, gerekçeli kararda davaya konu vekâlet ücreti alacaklarının ödendiğini belirtmiştir.

10. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu, istinaf dilekçesinde sözleşmenin haklı nedenle feshedildiğinin tespit edilmesini talep ettiğini, mahkeme tarafından bu talebi değerlendirilmeden uyuşmazlık konusunun yalnız vekâlet ilişkisinden kaynaklanan alacak davası olduğundan bahisle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesinin hukuka aykırı olduğunu açıklamıştır.

11. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 2/12/2022 tarihinde başvurucunun istinaf başvurusunun kabulü ile sözleşmenin haklı

sebeple feshedildiğinin tespitine, vekâlet ücreti alacaklarının yargılama safhasında ödenmesi nedeniyle bu talep yönünden esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına kesin olarak karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, gerekçeli kararda Siirt İcra Müdürlüğünün altı dosyasına (bkz. § 8) konu olan borçların dava dışı takip borçluları tarafından davalı Şirkete ödenmesi üzerine durumun e-posta yoluyla başvurucuya iletildiğini, bunun üzerine başvurucunun tahsil harçlarını icra dosyalarına 7/8/2014 ve 23/10/2014 tarihlerinde yatırdığını, dosyalarda 2/9/2014 ve 24/10/2014 tarihlerinde tahsil harcı/dosya kapatma bilgilerinin sisteme girildiğini, buna rağmen bu dosyaların vekâlet ücretlerinin ödenmemesi nedeniyle 18/8/2015 tarihli feshin haklı sebebe dayandığını açıklamıştır. Öte yandan Bölge Adliye Mahkemesi gerekçeli kararında sözleşmenin 4.D maddesini yorumlamış ve maddenin geçersiz olduğunu tespit etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesine göre 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin dördüncü fıkrasındaki kural gereği avukatın avukatlık asgari ücret tarifesinin altında ücret alamayacağına ilişkin kural emredici nitelikte olup sözleşmenin 4.D maddesinin emredici kurallara aykırı olarak düzenlenmesi nedeniyle sözleşme geçersizdir.

B. Başvuruya Konu İcra Takibine Yönelik İtirazın İptali Davası Süreci

12. Başvurucu, Şirket aleyhine Diyarbakır İcra Dairesinin E.2020/143130 sayılı dosyasında fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 969,40 TL üzerinden icra takibi başlatmıştır. Şirket takibe itiraz etmiş ve takip durmuştur. Başvurucu, duran takibe devam etmek için Şirket aleyhine Diyarbakır 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) itirazın iptali davası açmıştır.

13. Başvurucu, dava dilekçesinde sözleşme kapsamında 1.414 icra takibi başlattığını, sözleşmenin haklı nedenle feshedildiğinin Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararıyla sabit olduğunu, Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyasının celbi ile hesaplama için bilirkişiye tevdi edilmesi, mevcut davada itirazın iptaline ve icra inkar tazminatına karar verilmesi gerektiğini belirtmiş; öte yandan benzer mahiyette olan itirazın iptali davalarının kabulüne yönelik kararlar olduğunu Mahkemeye ibraz etmiştir. Şirket, cevap dilekçesinde borçlu A.C. hakkında hizmet aboneliği nedeniyle asıl alacak ve gecikme bedelinin tahsili amacıyla Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyası üzerinden takip başlatıldığını, başvurucunun bu takipte yükümlülüklerini yerine getirmediğini ve İcra Müdürlüğünün 26/10/2016 tarihinde süresinde haciz talebinde bulunulmadığından dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verdiğini, herhangi bir tahsilat yapılmadığını, bu sebeple başvurucunun vekâlet ücretini hak etmediğini savunmuştur. Şirket emsal gösterilen Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararının tahsilatla sona eren altı icra dosyasına yönelik olduğunu, başvurucuya tevdi edilen ve derdest tüm icra dosyaları bakımından emsal teşkil etmeyeceğini, her bir icra takibi yönünden başvurucunun vekâlet ücreti almaya hak kazanıp kazanmadığı bakımından mahkemelerce ayrıca değerlendirme yapılmasının zorunlu olduğunu açıklamıştır. Şirkete göre başvurucu sanki tüm dosyalarda tahsilat gerçekleşmiş gibi hareket etmekte ve 1.265 ayrı takip yaparak haksız çıkar elde etmeye çalışmaktadır.

14. Mahkeme 14/11/2024 tarihinde davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Mahkeme gerekçeli kararında öncelikle başvurucu tarafın fesih tarihi itibarıyla derdest olan dosyalar yönünden (henüz sonuçlanmamış/hitam etmemiş) vekâlet ücreti talep ettiğini ve bu çerçevede inceleme yapıldığını belirtmiştir. Mahkeme, sözleşme hukukuna yönelik temel ilkelere vurgu yapmış ve "Conventio est lex. (Anlaşma kanundur.)", "Consensus facit legem. (Akit kaideleri taraflar için kanun hükmündedir.)" ilkeleri uyarınca sözleşme hükümlerinin taraflar arasındaki uyuşmazlığa öncelikle uygulanması gerektiğini, sözleşmenin 4.D

maddesinin geçerli olduğunu, bu maddenin emredici hükümlere aykırılık taşımadığını, nitekim bu tür kayıtların geçerli kabul edildiğine yönelik kararlar da olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, kararına Yargıtay (Kapatılan) 13. Hukuk Dairesinin 5/6/2012 tarihli ve E.2012/8500, K.2012/14725 ve Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin 6/9/2024 tarihli ve E.2022/2775, K.2024/2082 sayılı kararlarını dayanak göstermiştir.

15. Başvurucu, nihai hükmü 10/12/2024 tarihinde öğrendikten sonra 13/12/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 19/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararına güvenerek pilot olmak üzere on icra takibi başlattığını, bu takiplerin sonunda açtığı davalarda mahkemelerin lehine verdiği kararlara güvenerek 1.050 dava açtığını, Diyarbakır 6. ve 8. Asliye Hukuk Mahkemelerine tevzi edilen 120 davanın kabul edildiğini, buna karşılık Diyarbakır 2. Asliye Hukuk Mahkemesine tevzi edilen dosyaların 68'inin reddedildiğini, iki davanın (E.2024/574 ve E.2024/604) ise kabul edildiğini belirtmiştir. Başvurucu; aynı olaya ilişkin bazı davaların lehine, büyük bir kısmının ise aleyhine sonuçlandığını, bu durumun hukuki belirlilik ve güvenlik ilkesini ihlal ettiğini belirterek gerekçeli karar hakkının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ve sürpriz karar yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, benzer nitelikteki davalarda farklı yönde kararlar verilmesine ilişkin olduğundan başvuru hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

19. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "adil yargılanma hakkı" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dâhil" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (AİHS) düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almaktır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54).

20. Adil yargılanma hakkı uyuşmazlıkların çözümlenmesinde hukuk devleti ilkesinin gözetilmesini gerektirir. Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanması ve uygulanmasında gözönünde bulundurulması zorunlu olan bir ilkedir.

21. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010; E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012). Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven

duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade eder (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013).

22. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı ve birden fazla biçimde yorumlanmasının mümkün olduğu durumlarda bunlardan hangisinin benimseneceği, yargı mercilerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda yargı mercilerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanıması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Anayasa Mahkemesinin kanunilik ilkesi bağlamındaki görevi, hukuk kurallarının birden fazla yorumunun hukuki belirliliği ve öngörülebilirliği etkileyip etkilemediğini tespit etmektir (Mehmet Arif Madenci [2. B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 81).

23. Özellikle aynı somut olay ve hukuksal durumdaki farklı kişilerce açılan davalarda birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşılması hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşebilir. Yargı mercilerinden anılan ilkelerin bir sonucu olarak kamuoyu nezdinde yargıya olan güveni muhafaza etme bakımından kararlarında belli bir istikrar sağlaması beklenir (Hakan Altıncan [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, § 48).

24. Mahkemelerin maddi olgularla ilgili değerlendirme ve nitelemeleri ile mutlak bir şekilde bağlı olmaları söz konusu olmayıp bunları değiştirmeleri de mümkündür. Ancak maddi olgularla ilgili değerlendirmelerin aynı olay kapsamındaki diğer uyuşmazlıklar yönünden kuvvetli delil teşkil edebileceği gözetildiğinde mahkemelerin daha önce ulaştıklarından farklı bir sonuca ulaşmaları durumunda bunun gerekçesini ikna edici şekilde ortaya koymaları kendilerinden beklenir (Özlem Terzioğlu [2. B.], B. No: 2014/19341, 21/11/2017, § 46).

25. Başvurucu, aynı maddi olaya ilişkin açtığı davaların bir kısmı kabul edilirken bir kısmının reddedilmesinden yakınmıştır. Başvurucu, açtığı 1.050 davanın farklı ilk derece mahkemelerine tevzi edildiğini ve farklı mahkemelerin birbirinin zıttı kararlar verdiğini belirtmiştir.

26. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi vekâlet ücreti alacaklarının tahsiline yönelik uyuşmazlıkta 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümleri ile 1136 sayılı Kanun hükümlerini birlikte değerlendirerek sonuca ulaşmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi kararında somut olaya ilişkin olarak öncelikle başvurucunun sözleşmeyi feshinin haklı sebebe dayandığını tespit etmiş, ikinci olarak sözleşmenin 4.D maddesini değerlendirerek emredici kurallara aykırı olarak düzenlenmesi nedeniyle geçerli kabul edilmesinin hukuken mümkün olmadığını belirtmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kararının fesih tarihi itibarıyla muaccel hâle gelen vekâlet ücreti alacakları bakımından değerlendirme içerdiği, buna karşılık henüz muaccel hâle gelmeyen vekâlet ücreti alacakları bakımından herhangi bir değerlendirme ve sonuç içermediği görülmüştür. Bu noktada Mahkemenin fesih tarihi itibarıyla henüz muaccel hâle gelmemiş vekâlet ücreti alacakları yönünden davayı reddetmesinin temelinde sözleşmenin 4.D maddesinin emredici kurallara aykırılık taşımadığını kabul etmesi yatmaktadır. Mahkeme bu sonuca ulaşırken sözleşme hukukuna ilişkin temel ilkeleri ve yargı kararlarını dayanak göstermiştir (bkz. § 14).

27. Öncelikle davanın kabulüne karar verilen iki dosyanın (E.2024/574 ve E.2024/604) maddi olay ve olgularının mevcut başvuruya konu davadaki ile farklı olduğunun altı

çizilmelidir. Mevcut başvuruda icra takibi tahsilat ile sonlandırılmamış olup derdesttir. Buna karşılık yukarıda esas numaraları verilen iki dosyanın temelini teşkil eden icra takiplerinde borcun haricen tahsil edildiği ve vekilin vekâlet ücreti almaya hak kazandığı mahkemenin gerekçeli kararında açıklanmıştır. Bu durumda Mahkemenin iki davada farklı sonuca ulaşmasını gerektiren maddi vaka ve olguların olduğu açıktır. Bireysel başvuruya konu Mahkeme kararının gerekçesinde yukarıda anılan farklılığa işaret edilerek bir sonuca ulaşılmıştır (bkz. § 14). Mahkemelerin maddi olay ve olguları farklı olan dosyalarda farklı kararlar vermesi hukuken doğal ve kabul edilebilir bir durumdur zira her bir dava, somut olayın özellikleri, delillerin kapsamı ve tarafların iddia ve savunmalarına göre değerlendirilir; bu nedenle aynı taraflar arasında dahi olsa farklı maddi ve hukuki nitelik taşıyan uyuşmazlıklarda farklı sonuçlara ulaşılması yargılamanın doğasından kaynaklanır.

28. Eldeki başvuruda Mahkemenin maddi olay ve olguları birbirinden farklı olan dosyalarda farklı kararlara ulaşmasının hakkaniyete uygun yargılama hakkının ihlali olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığı gibi Mahkemenin sözleşmenin 4.D maddesine ilişkin yaptığı değerlendirme sonucu anılan maddenin geçerli olduğuna yönelik yorumunun açıkça keyfîlik veya bariz takdir hatası içermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu değerlendirilmiştir.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu; aynı olayla ilgili olarak Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararı ve ilk derece mahkemesi kararları olmasına rağmen somut başvuruda hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri ihlal edilerek davanın reddine karar verilmesi nedeniyle vekâlet ücretine ulaşamadığını, yargılama giderlerini ve karşı vekâlet ücretini haksız yere ödemek zorunda kalacağından ciddi bir maddi kayıp yaşayacağını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

32. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

33. Meşru beklenti, objektif temelden uzak olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve AİHS'in ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen

mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

34. Eldeki başvuruda başvurucu, Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyası üzerinden vekil sıfatıyla takip başlatmış; takip kesinleşmiş ancak süresinde haciz talebinde bulunmadığından İcra Müdürlüğünün 26/10/2016 tarihli kararıyla dosya işlemden kaldırılmıştır. Başvurucu, sözleşmeyi haklı sebeplerle feshettiğinin Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile sabit olduğunu kabul ederek Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 takip dosyası nedeniyle vekâlet ücreti alacağının tahsili için Diyarbakır İcra Dairesinin E.2020/143130 sayılı dosyası üzerinden Şirket aleyhine ilamsız takip yapmıştır. Takibin itiraz üzerine durması sonrasında başvurucunun açtığı itirazın iptali davası kesin olarak reddedilmiştir. Bir başka ifadeyle başvurucunun Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyası nedeniyle vekâlet ücreti alacağına yönelik istemi Mahkemece kabul edilmemiştir. Bu itibarla başvurucunun Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı dosyası nedeniyle mülkiyet hakkının korumasında olan mevcut bir mülkünün bulunmadığı açıktır.

35. Mülkü olmadığı anlaşılan başvurucunun meşru beklentisinin bulunup bulunmadığı ortaya konulmalıdır. Bir beklentinin meşru olabilmesi için özellikle ulusal hukukta yerleşik içtihatlar gibi yeterli bir temeli olmalıdır. Başvurucunun beklentisinin hem hukuki dayanaklarını hem de somut olayda bu hukuki dayanakların gerçekleştiğini göstermesi gerekir. Ayrıca meşru beklentinin dayanağını gösterme yükümlülüğü, bir başka ifadeyle meşru beklentinin somut olayda gerçekleştiğinin ispat külfeti başvurucunun üzerindedir (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54).

36. Bu noktada değerlendirilmesi gereken husus başvurucunun vekâlet ücretinin kendisine ödenmesi gerektiği iddiasının kanuni düzenlemeler veya yargısal içtihatlarla desteklenip desteklenmediğidir. Başvurucu, sözleşmenin haklı nedenle feshedildiğinin Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararıyla tespit edildiğini, bu karara güvenerek açtığı bazı davaların lehe sonuçlandığını, bir kısım davanın ise aleyhe sonuçlandığını belirtmiş ve sözleşme gereğince vekâlet ücretinin kendisine ödenmesinin zorunlu olduğunu ileri sürmüştür.

37. Başvurucunun formda dile getirdiği Bölge Adliye Mahkemesinin 2/12/2022 tarihli kararı, başvurucunun Siirt İcra Müdürlüğünün altı dosyasına (bkz. § 11) ilişkin tüm yükümlülüklerini yerine getirerek dosyaların tahsilatla hitam etmiş olmasına karşılık vekâlet ücretinin zamanında ödenmediğinden bahisle sözleşmenin feshinin haklı sebebe dayandığını tespit eden bir karardır. Eldeki başvuruda başvurucu, Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı takibi nedeniyle vekâlet ücreti alacağı olduğunu iddia etmiştir. Başvurucunun Siirt İcra Müdürlüğünün E.2014/7336 sayılı takibi nedeniyle vekâlet ücreti alacağının kendisine ödenmesini gerektiren istikrarlı bir içtihada dayanan yargı kararı sunamadığı görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun meşru beklenti olarak nitelendirilmeye yetecek somutlukta bir mülkün varlığını ispat yükümlülüğünü yerine getirdiğinden söz edilemeyeceğinden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına ilişkin korumadan yararlandırılmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren mevcut mülkü ve korunmaya değer bir menfaatinin bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun bu

kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 19/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ASUMAN YILMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/20196 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20196

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASUMAN YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20196)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucular : Asuman YILMAZ ve diğerleri (bkz. ekli tablo)

Vekilleri : bkz. ekli listenin (F) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, üyesi oldukları sendikaların rehberlik öğretmenlerine ilişkin olarak aldığı kararlar üzerine nöbet görevini yerine getirmeyen kamu görevlilerinin disiplin cezalarıyla cezalandırılmaları nedeniyle sendika haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda rehberlik öğretmeni olup Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM SEN) veya Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM İŞ) üyesidirler.

A. Arka Plan Bilgisi

3. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları ile nöbet görevine ilişkin genel arka plan bilgisi için bkz. Osman Bayat ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/11319, 5/9/2024, §§ 5-10)

4. 16/12/1985 tarihli ve 2201 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinin "Rehber öğretmenlere verilemeyecek görevler" başlıklı 37. maddesinde rehber öğretmenlere yönetim işlerinde, disiplin kurullarında, nöbet hizmetlerinde ve imtihanlarda görev verilemeyeceği düzenlenmiştir.

5. 1985 tarihli mezkûr yönetmeliği yürürlükten kaldıran 17/4/2001 tarihli ve 24376 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Verilmeyecek görevler" başlıklı 55. maddesinde eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde görevli psikolojik danışmanlara yönetim, büro işleri, ders, nöbet ve sınav gibi rehberlik ve psikolojik danışma hizmet alanlarıyla ilişkisiz konularda görev verilemeyeceği düzenlenmiştir.

6. 2001 tarihli mezkûr yönetmeliği yürürlükten kaldıran 10/11/2017 tarihli ve 30236 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) "Rehberlik öğretmeninin görevleri" başlıklı 34. maddesinde rehberlik öğretmenlerinin sınavlarda görev alabileceği, belleticilik ve nöbet görevi yapacakları kuralına yer verilmiştir.

7. Buna göre 2017 yılında yürürlüğe giren Yönetmelik öncesinde rehberlik öğretmenlerine nöbet ve diğer bazı görevlerin verilmediği anlaşılmaktadır. Başvuruculardan bir kısmının üyesi olduğu EĞİTİM SEN söz konusu Yönetmelik yürürlüğe girdikten bir hafta sonra -17/11/2017 tarihinde- üyesi olan rehberlik öğretmenlerinin 20/11/2017 tarihinden başlamak üzere 2017-2018 öğretim yılında nöbet görevlerini yerine getirmemesi yönünde karar almıştır. Aynı sendikanın 26/2/2018 tarihli -öğretmenlerin nöbet görevine ilişkin başka kararların da alındığı- kararında rehberlik öğretmenlerinin 2017-2018 eğitim öğretim yılında nöbet tutmamalarına ilişkin kararı tekrarladığı görülmektedir.

8. Anılan kararların tarih sırasına göre ilgili kısımları şöyledir:

"10 Kasım 2017 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 'Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği' hem 'Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetinden' yararlanan öğrenciler hem de öğretmenler açısından önemli sorunlar yaratacaktır. Sorunlardan biri de ilgili yönetmeliğin 34. maddesinin ff bendidir. 34/ff maddesi Rehber öğretmenlerin sınavlarda görev alabileceğini, belleticilik ve nöbet görevini ise yapacağını düzenlemektedir. Bu madde ile rehber öğretmenlerin mesleki özelliklerine ve meslek ilkelerine aykırı şekilde yüklenen görevlerin eğitim ortamında çeşitli sorunlar yaratması kaçınılmazdır. Rehber öğretmen, öğrencinin gereksinim duyduğu anda ulaşması gereken nitelikte hizmet sunmaktadır. Bu nedenle Eğitim Sen üyesi rehber öğretmenler 2017 2018 öğretim yılında (20 Kasım 2017 tarihinden başlayarak), meslek ilkeleri ve öğrenci gereksinimleri dikkate alınmadan kendilerine verilen nöbet görevlerini yerine getirmeme kararı almıştır."

"...

4. Rehber öğretmenlerin, görev tanımına uygun olmayan işleri ve istekleri dışında yapılan görevlendirmeleri kabul etmeyerek, bu görevleri 2017-2018 Öğretim Yılı sonuna kadar yerine getirmemeleri kararı alınmıştır.

..."

9. Diğer başvuruculardan üyesi olduğu EĞİTİM İŞ ise 13/11/2017 tarihli kararıyla nöbet, belleticilik ve okul içi sınav görevi verilmesi hâlinde bu görevleri yerine getirmeyecekleri yönünde rehberlik öğretmenlerinin okul idarelerine dilekçe vermeleri ve bu doğrultuda görevleri yerine getirmemeleri yönünde karar almıştır. Sendikanın 3/9/2018 ve 2/9/2019 tarihli kararlarıyla aynı eylemi 2019-2020 eğitim öğretim yılında da sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

10. EĞİTİM İŞ Merkez Yönetim Kurulunun 13/11/2017 tarihli kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 10.11.2017 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin birçok hükmü hukuka aykırı olmakla beraber 34 madde (ff) fıkrasında yer alan 'sınavlarda görev alabilirler, belleticilik ve nöbet görevi yapar' hükmü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin temel felsefesine aykırlık teşkil etmektedir.

Bu alanda görevli rehberlik öğretmenleri; öğrencilerin gerek okul içi sınıf içi gerekse sosyal yaşamdaki, ailedeki sorunları ile ilgili yönlendirme, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti vermektedirler.

Bu nedenle nöbet görevlerinde yaşanacak sorunlarda karşı karşıya gelebileceği bir öğrenciye hizmet vermesi, güven kırılması yaşanacağından mümkün ve sağlıklı olmayacaktır.

Kaldı ki birçok öğrenciye danışmanlık ve rehberlik hizmeti teneffüslerde gerçekleştirildiğinden ya bu hizmetler ya da nöbet görevi aksayacaktır. Ayrıca hizmet almaya gelen bir veliye 'nöbetçiyim, teneffüsün bitmesini bekleyin' denilmesi mümkün olmayacaktır. Yani nöbet görevinin pratikte uygulanması mümkün değildir.

...

Tüm bu gerekçelerle üyelerimiz tarafından okul idarelerinden nöbet ,belleticilik ve okul öncesi sınav görevi verilmemesi yönünde dilekçe ile başvuru yapmalarına, buna rağmen belirtilen görevler verildiği takdirde bu görevlerin üyelerimiz tarafından 2017-2018 eğitim öğretim yılında yerine getirilmemesine karar verilmiştir."

11. 10/11/2017 tarihli ve 30236 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 14/8/2020 tarih ve 31213 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nin 26. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Hâlen yürürlükte olan yönetmelik ile rehberlik öğretmeni ve psikolojik danışmanlara nöbet görevi verilemeyeceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla rehberlik öğretmenlerine nöbet görevi verilmesi uygulamasının yaklaşık üç yıl sürdüğü, sendikaların eylem kararlarının da bu süre zarfında alındığı görülmektedir.

12. Öte yandan EĞİTİM SEN, rehber öğretmenlere nöbet görevi verilmesini öngören söz konusu düzenlemenin iptali talebiyle idari yargıda dava açmıştır. Bu dava Danıştayda derdestken dava konusu Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır (bkz. §11). Danıştay, Yönetmeliğin yürürlükten kaldırıldığı gerekçesiyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Bu karar, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca onanarak kesinleşmiştir.

B. Somut Olaylara İlişkin Bilgiler

13. Başvurucular söz konusu sendika kararlarına istinaden kendilerine nöbet görevi verilmemesini, verilmesi hâlinde bu görevlerini yerine getirmeyeceklerini okul idarelerine bildirmiştir. Başvuruculara nöbet görevlerini yerine getirmediklerinin tespit edilmesi üzerine haklarında disiplin soruşturmaları başlatılmıştır. Başvuruculara 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrası uyarınca çeşitli

disiplin cezaları (uyarma, kınama veya aylıktan kesme) ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Başvurucular, hakkında tesis edilen disiplin cezalarının iptali talebiyle dava açmıştır.

14. Başvurucuların açtıkları davalarda bazı idare mahkemeleri dava konusu işlemin iptaline bazıları ise davanın reddine karar vermiştir. Mahkemelerin davanın reddine ilişkin kararlarına karşı yapılan istinaf kanun yolu başvuruları reddedilirken işlemin iptali yönündeki mahkeme kararları kaldırılarak davanın reddine karar verilmiştir. Yargılama mercileri nihai olarak başvurucuların açtıkları davaların reddine karar vermiştir.

15. Yargılama mercilerinin davaların reddine ilişkin kararlarının gerekçeleri benzerdir. Kararlarda, usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan yönetmelikle rehberlik öğretmenlerinin nöbet tutacağının düzenlendiği, sendika kararlarının nöbet görevinin yerine getirilmemesinin mazereti olarak gösterilemeyeceği, söz konusu sendika kararlarının kamu görevlilerinin ortak menfaatlerini korumak şeklindeki sınırı aşarak mevzuat hükümlerinin eğitim öğretim dönemi boyunca uygulanmaması niteliği taşıdığı, yönetmelikle getirilen nöbet görevinin sendika kararıyla sürekli olarak işlevsiz kılınmasının sendikal faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği şeklindeki gerekçelerin bir kısmına veya tamamına yer verildiği görülmektedir.

16. Başvurular, muhtelif tarihlerde yapılmıştır. Ekli tablonun (B) sütununda numaraları belirtilen başvuruların konu yönünden irtibatı nedeniyle 2019/20196 numaralı başvuru ile birleştirilmesine ve incelemenin 2019/20196 numaralı başvuru üzerinden Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerçek Kişi Başvurucular Yönünden

17. Başvurucular özetle, üyesi oldukları sendikanın aldığı karar uyarınca gerçekleştirdiği eylem dolayısıyla disiplin cezası alması nedeniyle ifade özgürlüğünün ve örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Adalet Bakanlığı görüşünde; başvurucuların temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken kabul edilebilirlik hususları ile Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bazı başvurucular Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuşlardır. Bu beyan dilekçelerinde Bakanlık görüşünde temel iddialarının incelenmediği ileri sürülerek formdaki iddialar tekrar edilmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi, önceki kararlarında kamu görevlileri sendikalarının faaliyet alanlarına ilişkin oldukça geniş açıklamalarda bulunmuştur (Ahmet Parmaksız [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, §§ 50, 62; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022, §§ 26, 36). Başvurucular, başvuru konusu nöbet tutmama eylemleriyle idareyi baskı altına alarak rehberlik öğretmenlerinin nöbet görevi yapmalarına ilişkin düzenlemenin kaldırılması, nöbet tutmaktan muaf kılınmasını hedeflemiş ve bu eylemleri sendika kararı üzerine gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla anılan eylem çağrısının kamu görevlisinin çalışma hayatı ve bu bağlamda sendikaların çekirdek faaliyet alanı ile ilgili olduğu anlaşıldığından somut olaya konu müdahalelerin sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (sendikal hakların değerlendirme usulü ve mahiyeti için bkz. Ahmet Parmaksız, §§ 48-63; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy, §§ 24-34).

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucuların üyesi oldukları sendikaların kararlarını gerekçe göstererek nöbet tutmamaları üzerine disiplin cezasıyla cezalandırılmaları sendika hakkına bir müdahaledir. 657 sayılı Kanun'un 26. ve 125. maddelerinin müdahalelerin kanuni dayanağını oluşturduğu ve kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Başvurucuların nöbet görevini yerine getirmemeleri nedeniyle yapılan müdahalelerin kamu hizmetinin gereği gibi yerine getirilmesine yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı sonucuna varılmıştır. Sendika hakkına yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Tayfun Cengiz [2. B.], B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 55; Abidin Aydın Tüfekçi [1. B.], B. No: 2013/1315, 15/4/2015, § 52; Hikmet Aslan [2. B.], B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 50). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

21. Başvuruculların sendika faaliyetleri çerçevesinde nöbet tutmamak şeklindeki eylemine verilen disiplin cezasının demokratik toplumda gerekli olduğunun kabulü için disiplin cezası verilmesine ve buna dair açılan davanın derece mahkemelerince reddedilmesine ilişkin gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gereklidir (benzer yaklaşım için bkz. Tayfun Cengiz, § 57).

22. Anayasa Mahkemesi benzer nitelikteki Bahar Kılınç ([2. B.], B. No: 2020/23722, 26/3/2025) kararında, üyesi olunan sendikanın rehberlik öğretmenlerinin nöbet tutmaması yönündeki kararı üzerine nöbet görevini yerine getirmeyen rehberlik öğretmeninin disiplin cezası ile cezalandırılmasını sendika hakkı kapsamında incelenmiştir.

23. Anılan kararda öncelikle, sendika kararına dayanılarak yapılan toplu eylemin disiplin cezasına konu edilmesi durumunda daha önce olmayan nöbet görevinin kanun altı mevzuat değişikliğiyle rehber öğretmenlere verildiğinin hem idare hem de yargı makamlarınca yapacakları değerlendirmelerde gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Bahar Kılınç, § 53). Kararda, yargılama mercilerinin rehberlik öğretmenlerine nöbet tutma yükümlülüğü getiren yönetmelik kuralının işlemin hukuka uygunluğunun temeli olarak gördüğü ancak yargılama mercilerinin karar verdikleri tarihlerde ilgili yönetmelik hükmünün iptali talebiyle Danıştayda açılmış olan davanın derdest olduğu, kuralın hukuka aykırı bulunarak iptal edilebileceğinin değerlendirilmediği belirtilmiştir (Bahar Kılınç, § 54).

24. Bahar Kılınç kararında, 2017 yılının Kasım ayından önceki mevzuata göre nöbet tutmayan rehberlik öğretmenlerinin yönetmelik değişikliğinden sonra da nöbet tutmamasının eğitim öğretim faaliyetine nasıl bir olumsuz etkisi olduğuna ilişkin idari ve yargısal bir değerlendirme de yapılmadığı belirtilmiştir (Bahar Kılınç, § 56). Kararda, idare ve yargılama mercilerinin sadece kanun altı düzenlemeyle öngörülen görevi sürekli olarak yerine getirmediği tespitinde bulunulduğu, 2017 yılına kadar yürürlükte olan mevzuat uyarınca nöbet tutma görevi verilmeyen rehberlik öğretmenlerinin bu konuda nöbet tutmamaya ilişkin gerekçeleri yargılama mercilerince değerlendirilmediği belirtilerek başvurucunun sendikal hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığından ihlal sonucuna ulaşılmıştır (Bahar Kılınç, §§ 57-58).

25. Başvurucuların rehberlik öğretmeni olduğu, üyesi oldukları sendikaların eylem kararları uyarınca nöbet tutmadıkları, açtıkları davaların nöbet tutmama gerekçeleri değerlendirilmeden reddedildiği anlaşıldığından başvurularda Bahar Kılınç kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

26. Başvurucular diğer bazı anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Sendika hakkı şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurucuların diğer bazı haklarının ihlal edildiği iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Tüzel Kişi Başvurucu Yönünden

27. 2021/19830 numaralı başvuruda gerçek kişi başvurucu ile birlikte EĞİTİM SEN'in de başvurucu olduğu görülmektedir. Başvuru, münhasıran gerçek kişi başvurucuya disiplin cezası verilmesine ilişkindir. Somut olayda başvurucu sendikaya herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır. Buna ilave olarak başvuruda sendika tüzel kişiliğinin haklarını doğrudan etkileyen somut bir olgu ileri sürmemiştir. Dolayısıyla tüzel kişi başvurucunun ihlale konu edilen işlem nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkının doğrudan etkilendiği söylenemez. Buna göre başvurunun tüzel kişi başvurucu yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § § 39-47).

III. GİDERİM

28. Başvurucular ihlalin tespit edilmesini istemiş ve yeniden yargılama talebinde bulunmuşlardır. 2019/20196, 2020/14317, 2021/10128, 2021/23664 ve 2022/42232 numaralı başvurularda miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi talep edilmiştir. 2021/19830 numaralı başvuruda ise 5.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talep edilmiştir.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Ayrıca başvurucular, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2021/19830 numaralı başvuruda tüzel kişi başvurucu yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. 2019/20196, 2020/14317, 2021/10128, 2021/23664 ve 2022/42232 numaralı başvurularda başvuruculara net 34.000 TL, 2021/19830 numaralı başvuruda ise taleple bağlı kalınarak net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, maddi tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tablonun (D) sütununda gösterilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Ekli tablonun (E) sütununda belirtilen harç bedellerinin ve (G) sütununda yer alan vekâlet ücretlerinin tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZELDAL ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/373 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/373

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZELDAL ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/373)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucular : Zeldal ÖZDEMİR ve diğerleri (bkz. ekli tablonun (C) sütunu)

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işveren ile arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle başvurucuların iş sözleşmelerinin feshedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruya konu olayların meydana geldiği süreçteki olağanüstü hâl (OHAL) koşullarına, OHAL ilanına ve uygulanan tedbirlere ilişkin genel bilgiler için bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 10-18; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 10-18.

3. Bazı başvurucular Belediyeler veya kamu kurumları bünyesinde hizmet alım sözleşmesi kapsamında iş gören özel şirketlerde, bazı başvurucular Belediyelere ait şirketlerde, bazıları ise kamu gücü ayrıcalığını haiz idarelerde veya şirketlerde işçi statüsünde veya belirli/belirsiz süreli iş sözleşmesi kapsamında çalışmaktadır. Başvurucuların iş sözleşmeleri 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (667 sayılı KHK)

kapsamında terör örgütleri ile irtibat veya iltisak içinde olduğu yönünde yapılan bildirimler sonucunda çalıştıkları şirket veya idareler (İşveren) tarafından güven ilişkisinin zedelendiği gerekçesiyle feshedilmiştir.

4. Başvurucular, feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade talebiyle idare mahkemelerinde, iş mahkemelerinde veya asliye hukuk mahkemelerinde -iş mahkemesi sıfatıyla- (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkemelerce bazı başvurucular yönünden davanın kabulüne, bazıları yönünden davanın reddine karar verilmiştir. Davanın kabulüne ilişkin kararlara karşı yapılan başvurular, istinaf veya temyiz kanun yolunda kabul edilerek davanın reddine karar verilmiştir. Davanın reddine ilişkin kararlara yönelen istinaf veya temyiz başvuruları ise reddedilmiştir.

5. Davanın reddine ilişkin kararların gerekçelerinde; başvurucular veya başvurucuların aile bireyleri hakkındaki istihbari bilgilere, devam etmekte olan soruşturma veya kovuşturmalara, başvurucuların fesih tarihinden çok uzun süre öncesine ait mahkûmiyet kararlarına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararlarına yer verilmiştir. Kararlarda ayrıca bazı başvurucular hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar ile beraat kararlarına, 667 sayılı KHK ile kapatılan derneklerde üyelik kaydı bulunduğuna, Bank Asya hesap hareketlerinin bulunduğuna, disiplin soruşturma sonuçları ile teftiş raporlarına dayanılmıştır. Netice itibarıyla anılan kararlarda taraflar arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği ve feshin geçerli nedene dayandığı belirtilmiştir.

6. Başvurucular, haklarındaki nihai kararları öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ekli listenin (D) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne; (B) sütununda yer alan başvuruların 2020/373 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Bazı başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları

yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucular; sözleşmelerinin haksız olarak feshedilmesi nedeniyle çalışamaz hâle geldiklerini ve özel hayatlarının olumsuz etkilendiğini, taleplerinin dikkate alınmadığını, yürütülen yargılamaların adil olmadığını ileri sürerek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı, adil yargılanma hakkı ile birlikte birçok anayasal haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşlerinde, başvurucular tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesinin ve başvurulara konu olan kararların OHAL döneminde alınması nedeniyle inceleme esnasında Anayasa'nın 15. maddesinin dikkate alınmasının faydalı olacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede görüşte yer verilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da gözetilmesi gerektiği belirtilmiştir.

14. Bakanlık görüşüne cevap veren başvurucular, önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

15. Başvurucuların iş sözleşmesinin feshedilmesine yönelik işlem, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucuların özel hayatını ciddi şekilde etkilediği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden başvurular, özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. C.A. (3), §§ 97-101; Ayla Demir İşat, §§ 106-110).

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruları incelerken Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimini dikkate alacağını belirtmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 187-191). Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde alınan tedbirleri konu edinen somut başvuruda Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimi dikkate alınacaktır (Mustafa Önal [2. B.], B. No: 2018/9808, 9/2/2023, § 14).

18. Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak inceleme; müdahalenin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı, anılan maddenin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunup dokunmadığı, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği ve durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının tespitiyle sınırlı olacaktır (Ayla Demir İşat, § 146).

19. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Ayrıca somut olaydaki tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe aykırı olduğu da saptanmamıştır (Ayla Demir İşat, §§ 147, 148). Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca yapılacak son inceleme, müdahalenin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine

ilişkin olacaktır.

20. Başvuruculaların iş sözleşmelerinin feshedilmesine ilişkin tedbirin ve bu kapsamda yargılama makamlarınca sonuca bağlanan uyuşmazlığın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfî olmaması gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken elbette ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349).

21. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında vurgulandığı üzere işçi tarafından sadakat yükümlülüğünün ihlal edildiği, dolayısıyla işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak alınacak tedbirler bakımından basit bir şüphenin yeterli olmayacağı, bu durumun somut olgularla desteklenmesi gerektiği açıktır. Gerek işveren gerekse yargı organları tarafından açıklanan nedenlerin işveren ile işçi arasındaki güven ilişkisinin zedelendiğini ortaya koyacak ve ikna edecek yeterlilikte olması gerekir (C.A. (3), § 125; Ayla Demir İşat, § 133; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/263, 8/6/2023, § 16; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/336, 10/7/2024, § 22).

22. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenmese de Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere (benzer yönde Yargıtay kararları için bkz. C.A. (3), §§ 46-56; Ayla Demir İşat, §§ 52-62) şüphenin işçinin kişiliğinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir (Delil Metin [2. B.], B. No: 2019/1419, 18/1/2023, § 32; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri, § 17; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri, § 23).

23. Öte yandan 667 sayılı KHK dayanak alınarak uygulanan somut tedbirin başvurucular üzerinde doğuracağı etki de gözönüne alındığında özellikle yargılama sürecinde devletten beklenen yükümlülüklerin OHAL koşullarında da yerine getirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu anlamda takdir yetkisinin öngörülen sınırlar dâhilinde kullanılması ve nedenlerinin ikna edici şekilde ortaya konulması OHAL koşullarında da yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerdendir. Dolayısıyla terör örgütleriyle irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda çalışandan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin ikna edici gerekçeler ortaya konulmaması hâlinde alınan tedbirin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında da söz konusu yükümlülüklere uygun olmadığı değerlendirilebilecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ayla Demir İşat, § 161; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri, § 19; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri, § 24).

24. Özel hayata saygı hakkı, üçüncü kişiler tarafından da olsa hakkın öngördüğü güvencelere keyfî şekilde müdahale edilmesini yasaklamaktadır. Öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmesi, kişilerin kendilerinin ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfî olmaması, bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (Ayla Demir İşat, § 150). Öte yandan darbe teşebbüsü ve terör örgütlerinin özellikleri gözönüne alındığında devletin ve kişilerin güvenliği ile kamu düzeninin korunması amacıyla yasal düzenlemeler yapılmasının ve sakıncalı görülen kişilerin mesleklerinden uzaklaştırılmasına yönelik işlemler tesis edilmesinin gerçek bir ihtiyaçtan kaynaklandığı açıktır. Ancak söz konusu tedbirlerin

muhataplarının sakıncalı olduğu değerlendirilen kişilerden olması ve alınan tedbirlerin durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir (Ayla Demir İşat, § 159). Ayrıca belirtildiği üzere temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınması, kişilerin ölçüsüz veya keyfî müdahalelere karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerden yararlandırılması gerekir (Ayla Demir İşat, § 160; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri, § 18; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri, § 25).

25. Somut olaylardaki sözleşme fesihlerinin işveren beyanları, işlem gerekçeleri veya yargısal nitelemelere göre KHK kapsamında başvuruculaların terör örgütleri ile irtibatlı veya iltisaklı olduğu değerlendirilerek yapıldığı anlaşılmaktadır. Yargılama safahatında ise mahkemeler tarafından başvurucular veya başvuruculaların aile bireyleri hakkındaki istihbari bilgilere, başvurucular veya aile bireyleri hakkında devam etmekte olan soruşturma veya kovuşturmaların bulunduğuna, başvurucular hakkında verilmiş fesih tarihinden yıllar öncesine ait mahkûmiyet kararlarına, HAGB kararlarına, KHK ile kapatılan derneklerde üyelik kaydı bulunduğuna, Bank Asya hesap hareketlerinin bulunduğuna ve son olarak başvurucular hakkında verilmiş olan beraat ve kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara vurgu yapılmış, bu gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

26. Öncelikle belirtmek gerekir ki yargı mercilerinin kararlarında başvuruculaların hangi görevi ne kadar süredir ifa ettiğinden ve görevinin niteliğinden hareketle gerekçelerde belirtilen hususlar kapsamında başvuruculardan duyulan şüphenin mevcut görevlerine ne gibi bir olumsuz etkisi olacağına ilişkin ilgili ve yeterli gerekçeler ortaya konulmamıştır.

27. Öte yandan şüpheye neden olan durum ile işçi arasında kişisel bir bağlantının ortaya konulması, yargılamayı yapan mahkemelerce söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Bu gerekliliğe rağmen bazı başvurucular yönünden anılan mahkemeler, haklarında verilen beraat veya kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlardan veya işveren tarafından şüphenin gerekçesi olarak ileri sürülmeyen ilgisiz bir bilgiden veya ilgisiz bir olaya atıfla ulaşılan varsayımdan hareketle, belirtilen şekilde bir bağlantı kurmaksızın ve gerekçelendirme yapmaksızın davanın reddine karar vermiştir (beraat kararı yönünden bkz. Aydın Keser ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/37773, 20/6/2023, §§ 8-23; kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar yönünden bkz. Mehmet Çağrı Özaltın [2. B.], B. No: 2019/37417, 5/10/2023, §§ 12-20).

28. Diğer taraftan bazı başvurucular hakkında devam eden soruşturma veya kovuşturmalar nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. Vurgulamak gerekir ki derdest bir ceza davası veya soruşturmanın bulunmasının tek başına yeterli görüldüğü hâllerde özellikle de ilgili kişinin beraatine ya da ilgili kişi hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiği takdirde mahkemenin ilgili ve yeterli gerekçe gösterme yükümlülüğü çerçevesinde hareket ederek irtibat veya iltisakı gösterir delilleri tartışarak bir sonuca varması ve bunu da gerekçesinde göstermesi beklenir (Süleyman Duman ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/14039, 20/9/2023, § 29). Buna rağmen yargı mercilerince başvurucular hakkında devam eden soruşturma veya kovuşturmalarda elde edilmiş delillere ve bu delillerin fesih işlemine etkisine yönelik herhangi bir gerekçeye yer verilmeksizin, işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisini bozacak nitelikte bir şüphenin varlığı ortaya konulmaksızın salt soruşturma veya kovuşturmanın varlığından hareketle davanın reddine karar verildiği görülmektedir (devam eden soruşturma ve/veya kovuşturma yönünden bkz. F.G. [2. B.], B. No: 2019/14893, 20/9/2023, §§ 12-27; Sadullah Alphan [1. B.], B. No: 2022/42513, 20/3/2024, §§ 9-26).

29. Bir kısım başvurucular hakkında ise 667 sayılı KHK ile kapatılan derneklere üyelik kaydı da gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verilmiştir. Buna karşın yargısal makamlarca başvurucuların KHK ile kapatılan derneklere üyelik kaydının bulunduğu bilgisinin verilmesine rağmen aktif olarak dernek faaliyetlerine katılıp katılmadıkları, dernek üyeliğinin başvurucuların iş sözleşmesi kapsamında görev yapmasını neden olumsuz olarak etkilediği, hangi sebeplerle iş sözleşmesine devam edilemeyeceği gibi hususların belirtilmediği ve başvurucuların dernek üyeliği nedeniyle işveren nezdinde oluşan şüphenin ciddi ve objektifliğine dair bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır (KHK ile kapatılan dernek yönünden bkz. Gülhan İpek (2) [2. B.], B. No: 2021/4684, 14/2/2024, §§ 22-30).

30. Ayrıca bazı başvurucular hakkında, Bank Asyada hesabının bulunduğu yönündeki tespite ilişkin olarak da rutin bankacılık işlemleri dışında terör örgütünün talimatı üzerine hesap açılıp açılmadığı, önemli sayılabilecek bir mevduat artışı gibi mutat dışına çıkan bir hesap hareketinin olup olmadığı ya da başka bir örgütsel faaliyet çerçevesinde bir işlem yapılıp yapılmadığı veya feshi geçerli kılan başkaca bir nedenin bulunup bulunmadığı açıklığa kavuşturulmamıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Süleyman Duman ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/14039, 20/9/2023, § 30; Kamil Yılmaz [2. B.], B. No: 2019/9322, 12/3/2025, §§ 25-26). Bu kapsamda söz konusu gerekçeye dayanılan başvurucular özelindeki mutat hesap hareketlerinin nasıl olduğunun, mutat işlemin ne şekilde dışına çıkıldığının ve bu durumun ne suretle örgüte destek verme amacına dayandığının gösterilmediği, ilgililerin somut iddiaları irdelenerek yeterli gerekçelerle karşılanmadığı anlaşılmaktadır.

31. Son olarak bir kısım başvurucular hakkında ise çok eski tarihli mahkûmiyet kararları ile HAGB kararlarına dayanıldığı dikkate alındığında, anılan kararlarda yer alan hususlar bağlamında terör örgütleriyle irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda başvuruculardan duyulan şüphenin başvurucunun çalıştığı pozisyon da dikkate alınmak suretiyle hangi sebeplerle ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin bireyselleştirilmiş ikna edici gerekçelerin ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır (geçmiş tarihli mahkûmiyet kararı yönünden bkz. Nuri Balca [2. B.], B. No: 2019/13732, 6/9/2023, §§ 8-23; Abdulhaluk Yavi [1. B.], B. No: 2019/17695, 6/3/2024, §§ 17-31; HAGB kararı yönünden bkz. Kamil Yılmaz § 31).

32. Bu itibarla terör örgütleri ile irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda başvuruculardan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin kişiselleştirilmiş ikna edici gerekçeler ortaya konulmadan alınan tedbirin söz konusu yükümlülüklere uygun olmadığı değerlendirilmektedir. Açıklanan gerekçelerle başvurucular hakkında alınan ve Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkına etki eden tedbirin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının

gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne veya reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

D. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

E. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

F. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (Ç) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (D) sütunundaki harçların ve (F) sütunundaki vekâlet ücretlerinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

H.K. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/1490 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/1490

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

H.K. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/1490)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : H.K. ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu tarafından hükmedilen tazminatın yetersiz olması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı şikâyetiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

3. Anayasa Mahkemesi, başvuruculların 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'la kurulan İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna (Tazminat Komisyonu) başvurmaları gerektiğinden birleştirilen başvuruların tamamını kabul edilemez bulmuştur.

4. Bunun üzerine başvurucular, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin hak ettikleri tazminatlarının yasal faiziyle ödenmesi istemiyle muhtelif tarihlerde Tazminat Komisyonuna başvurmuştur. Tazminat Komisyonu, değişik tarihlerde verdiği kararlarda başvuruculların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir. Tazminat Komisyonu,

başvuruculara ayrı ayrı farklı miktarlarda tazminat ödenmesine karar vermiştir.

5. Başvurucular, karara karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) itirazda bulunmuştur. Başvurucular, itiraz dilekçesinde komisyonca takdir edilen tazminat tutarının Anayasa Mahkemesine yapılan emsal başvurular yönünden hükmedilen tazminat miktarıyla kıyaslandığında çok düşük olduğunu iddia etmiştir.

6. Bölge İdare Mahkemesi, başvurucuların itirazının reddine hükmetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi, karar gerekçesinde ödenmesine karar verilen tazminat miktarının davanın konusu, uyuşmazlığın niteliği ve şikâyete konu edilen yargılamanın süresi gözönünde bulundurulmak suretiyle makul sürenin aşımıyla orantılı olarak belirlendiği ve bu nedenle hakkaniyete ve Anayasa Mahkemesi ile AİHM içtihatlarına uygun olduğunu belirtmiştir.

7. Başvurucular, nihai hükümleri öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ekli listenin (D) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen başvurucuların ödeme gücünden yoksun oldukları anlaşıldığından adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucular, Anayasa Mahkemesinde bireysel başvuru aşamasında geçen sürenin de makul süre hesaplamasına dâhil edilmesi gerektiğini ve tazminat komisyonunca lehe vekâlet ücretine hükmedilmediğini iddia etmiştir. Başvurucular, ayrıca komisyonca takdir edilen tazminat tutarının Anayasa Mahkemesine yapılan emsal başvurular yönünden hükmedilen tazminat miktarıyla kıyaslandığında çok düşük olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Somut olayda temel mesele, başvurucuların taraf oldukları davaların makul sürede tamamlanmaması olduğundan başvuruya konu şikâyetlerin makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

12. Makul sürede yargılanma hakkı ihlali iddiasıyla 31/7/2018 tarihine kadar Anayasa Mahkemesine yapılan başvurular yönünden bir kanun yolu oluşturulmuş olup eldeki hukuk ve ceza yargılamalarına ilişkin başvurularda inceleme söz konusu kanun yolu olan Tazminat Komisyonu kararları ve bu karara karşı itirazı inceleyen Bölge İdare Mahkemesi kararlarına ilişkin olacaktır.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı

sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

15. Öte yandan şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması, ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması yalnız başına yeterli olmayıp bu yolun aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir (İlhan Gökhan [2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

16. Anayasa Mahkemesi içtihadında ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih, sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği; yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E. [2. B.], B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklarda ise yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

18. Ayrıca ceza ve medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41, 45; B.E., § 29).

19. Somut olayda anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar ile davanın niteliği ve uyuşmazlığın türü dikkate alındığında başvuruculların da taraf olduğu söz konusu cezai ve hukuki uyuşmazlıklara ilişkin yargılama sürelerinin makul olmadığı tartışmasızdır. Nitekim Tazminat Komisyonu da yargılama süresinin makul olmadığı tespitinde bulunmuştur. Başvuruya konu mesele, yargılama süresine göre belirlenen tazminat miktarının anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlara göre giderim sağlayıp sağlamadığı ile ilgilidir.

20. Somut olayda Tazminat Komisyonu tarafından yargılama süresine ilişkin olarak belirlenen tazminat miktarlarının makul sürenin aşımıyla orantılı olarak belirlenmediği, tazminat miktarının yetersiz olduğu, Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihadına uygun olmadığı sonucuna varılmıştır (benzer değerlendirme için bkz. Haluk Ercan ve Mürsel Ünlü [2. B.], B. No: 2020/6129, 17/6/2020; Burhan Çiçek [2. B.], B. No: 2019/18325, 21/7/2020).

21. Uyuşmazlığın niteliği, taraf sayısı, yargılamanın süresi gözönünde bulundurulduğunda makul sürede yargılanma hakkı ihlal edilen başvurucular için Tazminat Komisyonunca

öngörülen tazminat miktarının yeterli giderim sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ihlalin giderilmesi için ihdas edilen başvuru yolu olan Tazminat Komisyonunca hükmedilen tazminatın yetersiz olması suretiyle makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucuların makul sürede yargılanma hakkı yönünden varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre diğer ihlal iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucular, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen makul sürede yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Adli yardım talebinde bulunan ekli listenin (D) sütununda belirtilen başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvuruculardan kimliğinin gizli tutulması talebinde bulunanların talebinin KABULÜNE,

C. Makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapmak üzere ekli listenin (H) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ve (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretinin

listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ÇALIM VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/5665 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5665

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ÇALIM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5665)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Şehadet ÖZTÜRK

Başvurucular : 1. Ali ÇALIM 2. Elvan ÇALIM 3. Emre ÇALIM 4. Erkan ÇALIM 5. Ferdane ÇALIM 6. Sedat ÇALIM

Vekili : Av. Tahsin KOÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen terör saldırısı sonucu meydana gelen ölümden kaynaklanan zararların tazmini istemiyle açılan davada olayın idarenin kusuruyla meydana geldiğine ilişkin iddiaların değerlendirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının, davanın süre aşımı gerekçesiyle kısmen reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde biri belediye binası önünde, diğeri postane binasının yakınlarında olmak üzere bomba yüklü iki aracın infilak ettirilmesi suretiyle terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu 51 kişi yaşamını yitirmiş, 222 kişi yaralanmıştır. Başvurucu Elvan Çalım’ın eşi, başvurucular Emre Çalım ve Ali Çalım'ın babası ve diğer başvuruculaların kardeşi olan H.Ç. de terör saldırısı nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

A. Olaya İlişkin Olarak Bazı Kamu Görevlileri Hakkında Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Açılan Kamu Davasıyla İlgili Süreç

3. Yaşanan terör saldırısıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından düzenlenen 2/4/2014 tarihli ön inceleme raporunda Hatay Emniyet Müdürlüğüne olay öncesi konuyla ilgili çok sayıda ihbar geldiği, istihbarat birimleri tarafından araç plakası, şahıs isimleri gibi bilgilerin de belirtilmesi suretiyle Hatay Emniyetine bilgi sunulduğu, patlamanın meydana gelmesinde önlem almayan emniyet birimlerinin hizmet kusuru olduğu ve ilgililer hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. İlgili emniyet görevlileri ile mülki idare amirleri hakkında Hatay Valiliği tarafından soruşturma izni verilmesi üzerine Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 30/12/2014 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlemiş ve iddianamenin kabulü ile Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde 19/1/2015 tarihinde kamu davası açılmıştır. Başsavcılığın 7/1/2016 tarihinde aynı suça ilişkin olarak hazırladığı ikinci iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası ilk ceza davası ile birleştirilerek görülmüştür.

5. Eldeki bireysel başvuru yapıldığında derdest olan kamu davası, inceleme devam ederken neticelenmiştir. Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/6/2021 tarihli kararıyla, dönemin Hatay İl Emniyet Müdürü R.K., Hatay İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Müdürlüğü (TEM) Şube Müdürü N.E. ve Reyhanlı İlçe Emniyet Müdürü M.B.nin neticeten 8 ay 10 gün hapis cezası ile tecziyelerine ancak hükmedilen cezaların ertelenmesine karar verilmiştir. Kararda, gelen bir telefon ihbarı üzerine Millî İstihbarat Teşkilatınca (MİT) hazırlanan ve bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren 10/5/2013 tarihli ve 2013/32 sayılı eylem ihbarı notunun Hatay İl Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmesine, evrakın nöbetçi memur tarafından taranarak ilgili birimi olan TEM Şubesi ve İlçe Emniyet Müdürlüklerine POL-NET olarak isimlendirilen bilişim sistemi üzerinden gönderilmesine rağmen bu istihbari bilgiye emniyet görevlilerinin yeterli ilgiyi göstermediği, eyleme karşı yeterli tedbir almadığı ifade edilmiştir. Kararda ayrıca bu patlama olayı öncesinde 23/10/2012 tarihinden itibaren İl Emniyet Müdürlüğüne MİT tarafından bombalı eylemler ve eylemi gerçekleştirecek şahıslarla iltisaklarını içeren birçok istihbari bilgi iletildiği ancak bu bilgilerin yeterince değerlendirilmediği kabul edilmiştir. Anılan mahkûmiyet hükümleri istinaf incelemesinden geçerek 7/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Başvuruculaların Olaya İlişkin Olarak Açtığı Tam Yargı Davası

6. Başvurucu Elvan Çalım'ın 22/5/2013 tarihinde Hatay Valiliği Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zarar Tespit Komisyon Başkanlığına yaptığı başvuru üzerine 21/6/2013 tarihinde sulhname imzalanmış, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca H.Ç.nin mirasçılarına 25.849,95 TL tutarında maddi tazminat ödenmiştir.

7. Başvurucular 26/11/2013 tarihinde İçişleri Bakanlığına sundukları dilekçe ile yakınlarının ölümü nedeniyle uğradıkları maddi ve manevi zararların ödenmesi için talepte bulunmuştur. Talebin 12/12/2013 tarihli idari işlemle reddedilmesi üzerine başvurucular 20/1/2014 tarihinde 5233 sayılı Kanun hükümleri kapsamında idare ile imzalanan sulhnamenin iptali ile maddi ve manevi zararlarının ödenmesi talebiyle tam yargı davası açmış; dava dilekçesinde, sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığını, patlamanın ve ölümlerin yaşanmasında idarenin kusuru olduğunu, istihbarat bilgisi bulunmasına rağmen önlem alınmadığını ileri sürmüş ve 5233 sayılı Kanun'dan ayrı olarak kusur sorumluluğu temelinde dava açtıklarını vurgulamıştır.

8. Hatay İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) patlamaya ilişkin yürütülen ceza

yargılamasındaki bilgi ve belgeler başta olmak üzere olaya ilişkin delilleri toplamadan davayı neticelendirmiştir. İdare Mahkemesi 22/1/2015 tarihli kararında ilk olarak olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi) karşısında uyuşmazlığın maddi tazminat istemleri bakımından özel kanun olan 5233 sayılı Kanun kapsamında, manevi tazminat istemleri bakımından ise sosyal risk ilkesi kapsamında çözümleneceğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi bu değerlendirmesi kapsamında;

i. Sulhnamenin iptali ile Hatay Valiliğine yönelik maddi tazminat (destekten yoksun kalma tazminatı ile defin giderleri) isteminin sulhnamenin imzalandığı tarihten itibaren yasal dava açma süresi içinde dava açılması ya da 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi kapsamında idareye başvurulup dava açılması gerekirken bu süreler geçirildikten sonra açıldığı gerekçesiyle süre aşımı nedeniyle reddine,

ii. Hatay Valiliğine yönelik manevi tazminat isteminin 5233 sayılı Kanun'un terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler sonucu uğranılan maddi zararların tazminini öngördüğü, manevi zararların tazminini kapsamadığı gerekçesiyle reddine,

iii. İçişleri Bakanlığına yönelik maddi tazminat talebinin yasal düzenlemelere uygun olarak 5233 sayılı Kanun kapsamında komisyon tarafından incelenerek karara bağlanması nedeniyle bu kısmı aşan maddi tazminat isteminin İçişleri Bakanlığınca ödenmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle reddine,

iv. İçişleri Bakanlığına yönelik manevi tazminat istemi ise sosyal risk ilkesi uyarınca kabul edilerek toplam 145.000 TL manevi tazminatın başvuruculara ödenmesine karar verilmiştir.

9. Başvurucular ve İçişleri Bakanlığı karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucular; temyiz dilekçelerinde patlamanın meydana gelmesinde hizmet kusuru olduğunu, uyuşmazlığın 5233 sayılı Kanun uyarınca sosyal risk ilkesi esas alınarak değil 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi gereğince hizmet kusuru değerlendirmesi yapılarak çözülmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucular ayrıca sulhnamenin gabin koşullarında imzalandığı yönündeki iddialarının gerekçeli kararda değerlendirilmediğini ileri sürmüştür.

10. Danıştay Onuncu ve Onbeşinci Dairelerinden oluşan Müşterek Kurul temyiz incelemesi neticesinde İdare Mahkemesi kararının bozulmasına 14/11/2018 tarihinde karar vermiştir. Müşterek Kurul, anılan kararda öncelikle eylemlerin gerçekleşmesinde idarenin hizmet kusuru olduğunun yine idarenin kendi müfettişince hazırlanan ön inceleme raporu, Hatay Valiliği İl İdare Kurulunun soruşturma izni verilmesine ilişkin kararı, Başsavcılık tarafından hazırlanan iddianameler ve açılan ceza davası ile ortaya konulduğunu, bu nedenle söz konusu patlamalara istinaden açılan maddi ve manevi tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değil idarenin sorumluluğunun doğrudan ve asli nedeni olan hizmet kusuru ilkesi gereğince karşılanması gerektiğini açıklamıştır. Müşterek Kurul, gerekçesinde ayrıca patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda hizmet kusuru olduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının var olduğu hususları henüz net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağına işaret etmiştir.

11. Davalı idareler, Müşterek Kurul kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur. 10/4/2019 ve 11/4/2019 tarihli karar düzeltme dilekçelerinde başvuruculara maddi

zararlarının 5233 sayılı Kanun çerçevesinde sulhname imzalanmasını takiben ödendiği, olay nedeniyle bazı kamu görevlileri hakkında açılan ceza yargılamasının devam ettiği, idarenin hizmet kusurunu ortaya koyan kesin bir yargı kararı bulunmadığı ileri sürülmüştür.

12. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 19/10/2020 tarihinde yaptığı inceleme neticesinde karar düzeltme taleplerinin kabulüne, 14/11/2018 tarihli kararın kaldırılmasına ve İdare Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir. Söz konusu kararda İdare Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğuna ilişkin genel nitelikte bir açıklamaya yer verilerek 14/11/2018 tarihli Müşterek Kurul kararında belirtilen gerekçeler ve başvurucuların hizmet kusurunun varlığına ilişkin ileri sürdüğü iddialar yönünden bir değerlendirme yapılmamıştır.

13. Başvurucular, nihai kararı 31/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 18/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemelerinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucular, gerçekleşen terör eylemine dair riskten haberdar olan kamu makamlarının saldırıyı önlemek için gerekli önlemleri almaması nedeniyle yaşam hakkının, olaya ilişkin hazırlanan teftiş raporu ile bir kısım kamu görevlisi hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında yapılan tespitlerin idarenin ağır hizmet kusurunu ortaya koymasına rağmen İdare Mahkemesinin uyuşmazlığı sosyal risk kapsamında ele alması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yasal şartları oluşmadığı hâlde karar düzeltme taleplerinin kabulü ile kanunilik ilkesinin, benzer olaylara ilişkin olarak verilen farklı yargısal kararlar nedeniyle hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculara tazminat ödenmesine karar verilmesi nedeniyle mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalkmadığının irdelenmesi gerektiği ifade edilerek açılan tam yargı davası neticesinde idare mahkemesince sosyal risk ilkesi temel alınarak başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verildiği, dolayısıyla yaşam hakkının içerdiği pozitif yükümlülük kapsamında yargı sürecinin gerçekleşen zararın nedenlerini tespit etme ve zararı giderme bakımından etkili şekilde işleyip işlemediğinin incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

17. Başvuruculara bütün şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği, açtıkları tam yargı davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen herhangi bir açıklama yapılmadan idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşıldığına yöneliktir. Dolayısıyla başvurucular, yaşam hakkının usul boyutu yanında devletin kusuru nedeniyle gerçekleşen terör saldırısı sonucu yakınlarını kaybettiklerinden yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında yapılacak inceleme yaşam hakkının usul boyutuyla sınırlı olacaktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, İbrahim Kanbal [2. B.], B. No: 2019/6690, 16/3/2022, Bülent Köreği [1. B.], B. No: 2021/21941, 11/6/2024 ve Veysel Sevmez [2. B.], B. No: 2021/5650, 8/1/2025).

18. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 41-43). Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca başka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni tespit edilmeyen somut başvuruda açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartı yerine getirilmelidir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

20. Somut olaya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi olaya ilişkin yürütülen ceza yargılamasındaki bilgi ve belgeleri temin etmeden karar vermiştir. Anılan kararda (bkz. § 8) -aynen aktarılacak olursa- "dava dosyası incelendiğinde, olayın bir terör eylemi olduğunun anlaşılması (idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığının tespit edilmesi)" ifadeleri kullanılmış ancak idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığı yönündeki bu kanaate nasıl ulaşıldığına dair bir gerekçeye yer verilmemiştir. İdare Mahkemesi bu kabulden hareketle uyuşmazlığı, kusur sorumluluğuna ilişkin genel hükümler çerçevesinde değil 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesi kapsamında çözmüştür. Kararın onanmasına yönelik Danıştay kararında da (bkz. § 12) hizmet kusuruna ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiş -aynen aktarılacak olursa- "kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen nedenler... uygun bulunduğundan, karar düzeltme isteminin kabulü"ne karar verilerek bozma yönündeki temyiz ilamı kaldırılmış ve "...ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir." denilerek temyiz isteminin reddine karar verilmiştir. Oysa İdare Mahkemesi kararının bozulmasına yönelik karar düzeltme yolu ile kaldırılmış olan Danıştay kararında (bkz. § 10) gerekçelerine de yer verilmek suretiyle meydana gelen patlamalarda hizmet kusurunun bulunduğu belirtilmiş, maddi ve manevi tazminat isteminin hizmet kusuruna dayanılarak tazminat hukukunun genel ilkelerine göre değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

21. Mülkiye müfettişi tarafından hazırlanan ön inceleme raporundaki tespitler doğrultusunda verilen soruşturma izni üzerine ilgili emniyet personeli hakkında görevi ihmal suçundan kamu davası açılmıştır. İdare Mahkemesi nezdinde açılan tam yargı davasında ne bahsi geçen ceza yargılaması sürecinde elde edilen deliller ne de mülkiye müfettişi inceleme raporu irdelenmiştir. Yürütülen ceza yargılaması neticesinde terör olayında ihmalleri tespit edilen dönemin il emniyet müdürü ile TEM şube müdürü ve ilçe emniyet müdürünün hapis cezası ile tecziyelerine karar verilmiştir (bkz. § 6). Ceza yargılaması neticesinde ulaşılan sonuç bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgileri içeren istihbari bilgiye yeterli önem gösterilmediği ve eyleme karşı yeterli tedbir alınmadığı şeklindedir.

22. Başvuruculaların açtığı tam yargı davasında idarenin yaşam hakkını koruyucu tedbirler almamasına yani olayda yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine dayandıkları

gözetildiğinde uyuşmazlığın çözümü için gerekli delillerin toplanması ve başvurucunun anılan iddialarının karşılanması gerektiği açıktır. Bu nedenle yargısal makamların Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkat ve özende inceleme yapmadıkları sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucular, olayın meydana gelmesinde idarenin hizmet kusurunun bulunduğunun olay anında bilinmediğini, bu durumun olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması ile ortaya çıktığını, İdare Mahkemesinin bu hususu dikkate almadan maddi tazminat talebini Hatay Valiliği yönünden süre aşımı gerekçesiyle reddettiğini ve aleyhe vekâlet ücretine hükmettiğini beyan ederek adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

25. Olayın niteliği ve formdaki iddialar doğrultusunda inceleme adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden yapılmıştır.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

28. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

29. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen derece mahkemelerine aittir. Bireysel

başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili derece mahkemelerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

30. Somut olayda Hatay Valiliğine yöneltilen maddi tazminat talebinin süre aşımı nedeniyle reddedilmesinin başvuruculaların mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının incelenmesi gerekir.

31. Somut sürece bakıldığında mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağa sahip olduğu ve sınırlamanın meşru amacı bulunduğu anlaşılmıştır (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limitet Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52).

32. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

33. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

34. Eldeki başvuruya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi, meydana gelen ölüm nedeniyle uğranılan maddi zararın tazmini amacıyla 21/6/2013 tarihinde sulhname imzalandığı ve bu tarihten itibaren mevzuatta belirtilen süreler aşıldıktan sonra yapılan idari başvuru üzerine açılan davanın süresinde olmadığı gerekçesine yer vererek davayı reddetmiştir. Başvurucular, idarenin kusurlu olduğunu ve emniyet birimlerinin olayda ihmali bulunduğunu ceza davası ile öğrendiklerini belirterek idari başvuru süresinin başlangıç tarihi olarak bu tarihin esas alınmamasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

35. Öte yandan Müşterek Kurulun karar düzeltme yoluyla kaldırılan kararında (bkz. § 10) patlamaların meydana geldiği veya sulhnamenin imzalandığı tarihler itibarıyla olayda

hizmet kusuru olduğu ve davalı idarelerin faaliyeti ile olay arasında nedensellik bağının var olduğu hususları henüz net olarak bilinmediğinden 5233 sayılı Kanun'a göre sulhname imzalanarak ödeme yapılmasının hizmet kusuru nedeniyle genel ilkelere göre tazminat ödenmesine engel oluşturmayacağı belirtilmiştir. Ancak anılan kararın düzeltilmesine ve İdare Mahkemesi kararının düzeltilerek onanmasına yönelik Danıştay kararında (bkz. § 12) bu hususa ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği görülmüştür.

36. Anayasa Mahkemesince daha önce benzer nitelikte başvurularda da belirtildiği üzere idari eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında idarenin tazminle yükümlü tutulabilmesi için ortada idari eylem ve zarar olmalı, ayrıca zararla idari eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu eylemlerin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkarken bazen de çok sonra değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılamaları sonucu ortaya çıkabilmektedir (Leyla Bitik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24350, 16/3/2023, § 52).

37. İdariliğin veya meydana gelen zararın ya da aralarındaki illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut şartlar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılıp ölçülülük ilkesini zedeleyebilir. Bu nedenle eylemin idariliğinin veya yol açtığı zararın ya da illiyet bağının eylemden sonra anlaşıldığı veya ortaya konulabildiği durumlarda dava açma süresinin bu tarihlerden sonra başlayacağı kabul edilmektedir (çok sayıda karar arasından bkz. Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 55).

38. Somut olayda ölümün 11/5/2013 tarihinde meydana gelen terör saldırısı sonucu gerçekleştiği ve sulhnamenin 21/6/2013 tarihinde imzalandığı konularında tereddüt yoktur ancak olayda idarenin kusuru olması durumunun İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan inceleme, akabinde gerçekleşen soruşturma izni verilmesi işlemleri ve olayda ihmali/kusuru olduğu düşünülen emniyet görevlileri hakkında 19/1/2015 tarihinde açılan ceza davası ile ortaya çıktığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuruculların anılan süreçten önce ölüm olayına sebebiyet veren olguya dair ihmale, eylemsizliğe, dolayısıyla eylemin idariliğine ilişkin bir bilgiye ve veriye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuruculların, yakınlarının ölümüne neden olan terör saldırısında idarenin kusur doğurabilecek eylemsizliğini (önlem almama hâli) ve zararla idari eylemsizlik arasında illiyet bağı olduğunu ölüm olayıyla derhâl öğrendiğinden söz edilemez (benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değerlendirmesi için bkz. Kurşun/Türkiye, B. No: 22677/10, 30/10/2018, §§ 101-106).

39. Bu itibarla başvuruculların sulhnamenin imzalandığı 21/6/2013 tarihi esas alınarak, uğradıkları zararla ilgili idari başvuru yapmak suretiyle dava açmalarının beklenmesi başvuruculara orantısız bir külfet yüklemektedir.

40. Bu hâle göre İdare Mahkemesinin dava açma süresinin başlangıç tarihine ilişkin yorumunun başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olduğu ve bu yorumun başvuruculların mahkemeye erişim hakkını aşırı derecede güçleştirerek neredeyse imkânsız hâle getirdiği değerlendirilmiştir. Bu nedenle davanın süre aşımından kısmen reddedilmesi suretiyle başvuruculların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi

gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

42. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

43. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

44. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

45. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve toplam 1.800.000 TL maddi ve manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Bu kapsamda Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

47. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

48. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutu ve mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay İdare Mahkemesine (E.2014/78, K.2015/61) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B.D. (2)

B. No: 2021/11075 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/11075

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

B.D. BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/11075)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : B.D.

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; gözaltı ve tutuklama tedbiri nedeniyle uğranılan zararın tazmini için açılan davada hükmedilen miktarın yetersiz olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu; farklı dosyalardan hırsızlık, yağma, dolandırıcılık, tehdit, kasten yaralama, ev ve işyeri kurşunlama, uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, kasten öldürme suçlarından 12/4/2012 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Adana Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 16/4/2012 tarihinde başvurucunun suç işlemek amacıyla örgüt kurma, korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda silahla ateş etme, işyeri dokunulmazlığını ihlal etme, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama, insan ticareti yapma ve kasten öldürme suçlarından tutuklanması talep edilmiştir.

4. Aynı gün başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir.

5. Başvurucu hakkındaki insan ticareti yapma suçu yönünden tefrik edilen dosyada yapılan yargılamada Adana 9. Ağır Ceza Mahkemesi 2/4/2013 tarihinde başvurucunun tahliye edilmesine, 2/2/2016 tarihinde ise beraatine karar vermiştir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

6. Başvurucu 12/4/2012 tarihinde gözaltına alınarak tutuklandığını, 2/4/2013 tarihinde tahliye edildiğini belirtmiş, hakkında kurulan beraat kararının kesinleşmesi sonrası gözaltı ve tutuklama tedbirleri nedeniyle 18/3/2016 tarihinde 50.000 TL'si maddi, 100.000 TL'si manevi olmak üzere toplam 150.000 TL talepli tazminat davası açmıştır.

7. 21/6/2016 tarihinde Adana 10. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) başvurucunun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan düzenleme uyarınca açtığı tazminat davasının kısmen kabulüne karar vermiştir.

8. Başvurucu, Ağır Ceza Mahkemesinin davanın kısmen kabulüne ilişkin kararının Yargıtay nezdinde derdest olduğunu ifade ederek 3/3/2021 tarihinde başvuru yapmıştır.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

9. Yargıtay 8/2/2021 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir. Yargıtay, başvurucunun tutukluluğunun 6/9/2012 ile 2/4/2013 tarihleri arasında infaz gördüğünün anlaşılmasına rağmen tüm tutukluluk süresi için tazminata hükmedilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir.

10. Yeniden başlayan yargılamada 26/5/2021 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun davasının kısmen kabulüne karar vermiştir.

11. Yargıtay, eksik manevi tazminata hükmedilmesinin yanı sıra başvurucunun tutuklu kaldığı 6/9/2012 ile 2/4/2013 tarihleri arasındaki döneme ilişkin maddi tazminatın eksik olarak hesaplanması nedeniyle 28/2/2022 tarihinde kararın bozulmasına karar vermiştir.

12. Yeniden başlayan yargılamada 25/5/2022 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun davasının kısmen kabulüne karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"Uyap sisteminden alınan davacıya ait SGK dökümü göz önüne alındığında; davacının gözaltında ve tutuklulukta kaldığı süreye ilişkin olarak çalışma bakanlığı tarafından belirlenen davacının en az kazanılabileceği kabul edilen aylık ve günlük asgari ücret esas alınarak ve mahkememiz tarafından yapılan hesaplamada davacının 2012 ve 2013 yıllarında gözaltında ve tutuklulukta kalması nedeniyle oluşan günlük maddi gelir kaybı;

Davacının 06/09/2012-02/04/2013 tarihleri arasında tutuklu kaldığı döneme ilişkin olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 16 yaşından büyükler için belirlenen net asgari ücret miktarları üzerinden hesaplama sonucu 5.180,66 TL maddi zarara uğradığı kanaatine ulaşılmış olup, bu tazminata davacı vekilinin talebinde belirttiği üzere haksız yakalama tarihi olan 13/04/2012den itibaren yasal faiz işletilmesine;

...

5.180,66TL maddi tazminat, 8.500 TL manevi tazminatın haksız gözaltı tarihi (13/04/2012) nden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte maliye hazinesinden alınarak davacıya verilmesine, Fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE [karar verildi]..."

13. Yargıtay 13/2/2023 tarihinde manevi tazminat miktarının eksik belirlenmesi nedeniyle

Ağır Ceza Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

14. Yeniden başlayan yargılamada 28/4/2023 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun davasının kısmen kabulüne karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"1-Davacının maddi tazminat davasının KISMEN KABUL KISMEN REDDİ ile 5.180,66 TL maddi tazminatın gözaltı tarihi olan 13.04.2012 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı Hazineden alınarak DAVACIYA VERİLMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

2-Davacının manevi tazminat davasının KISMEN KABUL KISMEN REDDİ ile hak ve nesafet kuralları, davacının şahsi ve sosyal-ekonomik durumu gözönüne alınarak takdiren 20.000,00 TL manevi tazminatın gözaltı tarihi olan 13.04.2012 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı Hazineden alınarak DAVACIYA VERİLMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE... [karar verildi.]"

15. Yargıtay 7/10/2024 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir.

16. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu; hukuka aykırı gözaltı ve tutuklama tedbirlerine istinaden hükmedilen tazminatın yetersiz olması nedeniyle mülkiyet hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Şikâyetin özünün gözaltı ve tutuklama tedbiri nedeniyle uğranılan zararın tazminine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

20. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararında haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketildiğinin kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza

mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (Gülseren Çıtak, §§ 36-39).

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmayıp kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Somut olayda Yargıtay, başvurucu yönünden uygulanan koruma tedbirine ilişkin olarak yapılan hesaplama sonrası 5.180,66 TL'nin maddi tazminat olarak ödenmesine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle 28/2/2022 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir (bkz. § 12). Yapılan yargılama sonunda Ağır Ceza Mahkemesi başvurucuya 5.180,66 TL maddi tazminat ödenmesine karar vermiş, söz konusu karar Yargıtayın onama kararı sonrası kesinleşmiştir (bkz. §§ 14, 15). Yargı makamınca yapılan tespitler doğrultusunda ödenmesine hükmedilen maddi tazminat talebine ilişkin ulaşılan sonucun davanın koşullarında orantısız olduğu söylenemeyecektir.

23. Manevi tazminat talebine ilişkin olarak ise gözaltında ve tutuklulukta geçirilen süreler yönünden başvurucuya 20.000 TL manevi tazminatın gözaltı tarihi olan 13/4/2012 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine hükmedilmiş olup başvuruda yapılacak inceleme bu tazminat miktarının yeterliliğini belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

24. Yargı mercilerinin tazminat taleplerine yönelik somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat tutarı Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından belirli ölçüde düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığı değerlendirilirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

25. Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren yargı makamının karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın cereyan tarzı, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

26. Ödenmesine karar verilen tazminatın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarıyla aynı olması gerekmemekle birlikte somut olayın şartlarında 20.000 TL tutarındaki miktarın tazminat hakkının özünü zayıflatacak kadar düşük olduğu anlaşılmıştır (Anayasa Mahkemesinin gözaltı tedbirinin hukukiliği ile ilgili iddialarda bir günlük gözaltı süresi için hükmettiği tazminat miktarı nihai karar tarihi olan 2023 yılı için asgari 1.800 TL, ortalama 4.800 TL, azami 12.000 TL'dir. 2025 yılı için asgari tutar 3.330 TL'dir. Tutuklama tedbirinin hukukiliğiyle ilgili iddialarda ise hükmettiği

tazminat miktarı nihai karar tarihi olan 2023 yılı için asgari 90.000 TL, ortalama 240.000 TL, azami 600.000 TL'dir. 2025 yılı için asgari tutar 166.500 TL'dir). Buna göre başvurucuya ödenmesine hükmedilen tazminatın başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan esaslara aykırı bir durum söz konusu olmasına rağmen manevi zararını karşılamaktan uzak olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

28. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 50.000 TL maddi, 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Anılan anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın belirlenmesi gerekir. Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir.

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

32. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 10. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2023/119, K.2023/57) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CUMALİ AZİZOĞLU

B. No: 2021/12771 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/12771

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CUMALİ AZİZOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/12771)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : Cumali AZİZOĞLU

Vekili : Av. Hamza BARUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; araç satış sözleşmesinin iptali ve tazminat istemli davada, başvurucu adına kayıtlı araç üzerindeki ihtiyati tedbirin uzun süre devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Davacı tarafından Bakırköy 10. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan araç satış sözleşmesinin iptali ve tazminat istemli davada, başvurucu adına kayıtlı araç üzerine 27/3/2013 tarihinde ihtiyati tedbir konulmuştur. Yargılama sürecinde başvurucunun ihtiyati tedbir kararına karşı itirazları kabul görmemiştir.

3. Yargılama sonucunda aktif dava ehliyeti bulunmaması sebebiyle davanın usulden reddine karar verilmiştir. Bu hüküm istinaf edilmeksizin kesinleşmiştir.

4. Kararın kesinleşmesinin ardından başvurucuya ait araç üzerindeki ihtiyati tedbir 12/2/2021 tarihinde kaldırılmıştır. Başvurucu, 11/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 22/12/2023 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi

nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, aracı üzerindeki ihtiyati tedbir kararının uzun süre devam ettiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

8. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda mahkeme kararıyla 27/3/2013 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin 12/2/2021 tarihinde kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Yaklaşık sekiz yıl devam eden ihtiyati tedbirin süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi, 50.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebi ile bağlı kalınarak 50.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Bakırköy 10. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/136, K.2020/397) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE MAVIŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/18715 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/18715

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE MAVIŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/18715)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucular : 1. Ayşe MAVIŞ 2. Mehmet Zülfü MAVIŞ 3. Ümit MAVIŞ

Vekili : Av. Sedat ÇINAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, yargılama devam ederken 24/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuruya konu yargılama Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 1/6/2021 tarihli onama kararıyla kesinleşmek suretiyle sonlanmıştır. Komisyon 7/11/2023 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet

yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.],B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

3. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvuruculardan her biri, ihlalin tespiti ile 25.000 TL maddi ve 25.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

5. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 3. İş Mahkemesine (E.2020/110, K.2020/420) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculardan tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculardan Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

REYHAN SÜRMEN

B. No: 2021/19823 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/19823

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

REYHAN SÜRMEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/19823)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucu : Reyhan SÜRMEN

Vekili : Av. Bekir Yağız ÇALIŞKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tapu iptali ile tescil, olmadığı takdirde tazminat talebine ilişkin davada, davanın sonucuna etki edebilecek ıslah talebine ilişkin hüküm kurulmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, S.S. Kent Konut Yapı Kooperatifindeki E Blok 12 No.lu daire üyeliğinin kendisine devredildiğini ancak kooperatif kayıtlarında adının geçmediğini ileri sürerek anılan dairenin adına tahsis edildiğinin tespit ve tesciline; kabul edilmemesi hâlinde rayiç değerden (şimdilik kaydıyla) 10.000 TL'nin faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi istemiyle 8/2/2008 tarihinde İstanbul Anadolu 3. Asliye Ticaret Mahkemesinin E. 2008/107 sayılı dosyasıyla dava açmıştır.

3. Başvurucu, daha sonra E Blok 12 No.lu dairenin tapu kaydına göre maliki olan Y.E. tarafından üçüncü bir kişiye devir ve tescil ettirildiğini belirterek aynı kat ve metrekare bakımından muadili olan dairelerden birinin adına tesciline karar verilmesi talebiyle Kadıköy 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2011/84 sayılı dosyasıyla dava açmıştır. Diğer yandan başvurucu Y.E.nin mirasçılarının hileli ve muvazaalı biçimde Y.E. adına kayıtlı kırk

üç daireyi yolsuz olarak tescil ettirdiğini ileri sürerek bu dairelerden A Blok, 3. kat, 12 No.lu ve B Blok, 3. kat, 12 No.lu dairelerin tescilinin iptali ile bu dairelerden birinin adına tesciline karar verilmesi istemiyle Kadıköy 2. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2011/820 sayılı dosyasıyla dava açmıştır.

4. Anılan davalar İstanbul Anadolu 3. Asliye Ticaret Mahkemesinin (Mahkeme) E.2008/107 sayılı dosyasında birleştirilmiştir.

5. Mahkeme 1/10/2015 tarihli kararıyla davanın birleşen dosyalar yönünden husumet nedeniyle reddine, asıl dosya yönünden davanın kısmen kabulüyle 80.000 TL'nin dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline, davacının asıl davada fazlaya ilişkin taleplerinin reddine karar vermiştir.

6. Mahkeme; kararının gerekçesinde dava dosyasının kooperatif konusunda uzman avukat bilirkişi ile ekonomist ve inşaat mühendisinden oluşan bilirkişi heyetine tevdi edilerek rapor aldırıldığını, tarafların itirazları üzerine yine aynı kişilerden ek bilirkişi raporları aldırıldığını vurgulamıştır. Ayrıca bilirkişi raporuna göre dava konusu edilen E Blok 3. kat 12 No.lu dairenin dava tarihi itibarıyla arsa payı dâhil değerinin 80.000 TL olarak, daha sonra davaya konu edilen A Blok 3. kat 12 No.lu dairenin de dava tarihindeki değerinin arsa payı dâhil 80.000 TL olarak hesaplandığını belirtmiştir. Mahkeme, bilirkişi raporunda belirtilen gerekçelerle dairenin davacı adına tescil imkânı bulunmadığından inşaat bilirkişisinin dava tarihi itibarıyla belirlediği arsa payı dâhil 80.000 TL alacağın asıl dosya davalılarından dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte müştereken ve müteselsilen alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine karar vermiştir.

7. Mahkeme hükmü temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

8. Nihai kararı 21/4/2021 tarihinde öğrenen başvurucu 17/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, dava devam ederken mahkemeye sunulan dilekçe ile dava miktarının ıslah edildiğini ancak mahkeme hükmünde ıslah talebine ilişkin herhangi bir hüküm kurulmadığını belirterek mahkemeye erişim hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru formunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

10. Başvurucunun şikâyeti adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır.

Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

12. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması, bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararı gerekçelendirmesi bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

13. Somut olayda başvurucu; yapı kooperatifinden satın aldığını ileri sürdüğü dairenin adına tespit ve tescili, bu hususun kabul edilmemesi hâlinde rayiç değerden (şimdilik kaydıyla) 10.000 TL'nin faiziyle birlikte tahsili istemiyle 8/2/2008 tarihinde dava açmıştır.

14. Mahkemece esas incelemesi yapılan dosyada 7/4/2010 tarihinde alınan bilirkişi raporunda dava konusu edilen gayrimenkulün dava tarihindeki değeri 80.000 TL olarak tespit edilmiştir. Başvurucu 5/5/2014 tarihli dilekçesi ile talep ettiği alacak miktarını 180.000 TL'ye yükseltmiştir.

15. Yargılamanın 6/5/2014 tarihli 21. celsesinde başvurucunun ıslah dilekçesi okunmuş ve tutanağa geçirilmiştir. 18/12/2014 tarihli 22. celsede ıslah talebine konu daireye bu talebi doğrultusunda üçüncü şahıslara her türlü devri ile üzerinde şahsi ve ayni hak tesisinin önlenmesi yönünde ihtiyati tedbir konulmasına karar verilmiştir.

16. Yapılan yargılama sonucunda Mahkeme; dosyaya sunulan bilirkişi raporu doğrultusunda 80.000 TL alacağa ve fazlaya ilişkin taleplerin reddine karar vermiştir.

17. Somut olay değerlendirildiğinde başvurucunun dava dilekçesinde 10.000 TL alacak istemiyle açtığı davada daha sonra talep ettiği miktarı ıslah yoluyla 180.000 TL'ye yükselttiği, Mahkemenin davanın kısmen kabulüyle bilirkişi raporu doğrultusunda başvurucu lehine 80.000 TL alacağa hükmettiği görülmüştür. Bu durumda mahkeme hükmünün gerekçesinde ıslah talebine ayrıca ve açıkça yer verilmemekle birlikte zımnen ıslah talebinin kısmen kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda Mahkeme, dosyaya sunulan bilirkişi raporu, başvurucunun dava ve ıslah dilekçesindeki talepleri doğrultusunda bir değerlendirme yaparak davanın kısmen kabulüne karar vermiş olup Mahkemenin başvurucunun ileri sürdüğü temel iddiaları değerlendirmediği söylenemez.

18. Açıklanan gerekçelerle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesinden şikâyet etmiştir.

20. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile

yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu; uzun süren yargılama sürecinde davalıların icra edilebilir mal varlıklarını elden çıkardığını, dava konusu gayrimenkulün adına tesciline karar verilmemesi nedeniyle alacağına kavuşma imkânı kalmadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Anayasa'nın 35. maddesinde "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." hükmüne yer verilerek mülkiyet hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 5. maddesi ise insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu haklara müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa'nın 5. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde 35. maddesi uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere söz konusu temel hakların korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (AYM, E.2019/40, K.2020/40, 17/7/2020, § 37; E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, §§ 11-13).

24. Devletin pozitif yükümlülükleri nedeniyle mülkiyet hakkı bakımından koruyucu ve düzeltici bazı önlemler alması gerekir. Koruyucu önlemler mülkiyete müdahale edilmesini önleyici; düzeltici önlemler ise müdahalenin etkilerini giderici, diğer bir ifadeyle telafi edici yasal, idari ve fiilî tedbirleri kapsamaktadır. Mülkiyet hakkına müdahalenin malik üzerinde doğurduğu olumsuz sonuçların mümkünse eski hâle döndürülmesi, mümkün değilse malikin zarar ve kayıplarının telafi edilmesini sağlayan idari veya yargısal birtakım hukuki mekanizmaların oluşturulması devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir (Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, §§ 46, 48).

25. Bu kapsamda başvurucunun mülkiyet hakkını koruyacak ve yeterli güvenceler sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı incelenmelidir.

26. Dava konusunun yargılama sonuçlanıncaya kadar güvence altına alınabilmesi için çeşitli mekanizmalar hukuk sistemimizde bulunmaktadır. Nitekim 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 257. ve devamı maddelerinde düzenlenen ihtiyati haciz ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 389. ve devamı maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbir bu amaçlarla öngörülmüştür. Başvurucu, niçin bunlardan yararlanmadığına dair bir açıklamada bulunmamıştır. Dolayısıyla devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında başvurucunun mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin etkin ve yeterli güvencelerin olduğu görülmüştür. Sonuç olarak tüm bu hususlar birlikte gözetildiğinde mülkiyet hakkının korunmasına yönelik devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirildiği ve mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu

anlaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇINAR ERSOY VE SERPİL ERSOY

B. No: 2021/22933 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/22933

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇINAR ERSOY VE SERPİL ERSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/22933)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucular : 1. Çınar ERSOY 2. Serpil ERSOY

Vekili : Av. Mustafa Kemal TURAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırmasız el atılması ve kamulaştırmasız el atma tazminatı olarak hükmedilen bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular vekili nihai hükmü 2/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 1/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası bakımından kısmi kabul edilemezlik kararı verilmiş, başvurunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin kısmının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Şikâyeti Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015), İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) ile Şevket

Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle, başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma bedellerinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma bedellerinin enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 3.000.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda değer kaybı yönünden mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

7. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti yönünden ise başvuruda tespit edilen hak ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti yönünden ihlalin kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma şikâyeti yönünden ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının değer kaybı şikâyeti yönünden ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma şikâyeti yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının değer kaybı şikâyeti yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin değer kaybı yönünden mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 6. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/391, K.2019/449) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 34.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NURETTİN EKİNCİ

B. No: 2021/46563 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/46563

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURETTİN EKİNCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/46563)

Karar Tarihi: 9/12/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 28/1/2026 - 33151

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Nurettin EKİNCİ

Vekili : Av. Hüseyin YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, denizde ceset bulunması olayıyla ilgili olarak yürütülen soruşturmanın etkisizliği nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 10/6/2019 günü saat 11.15 sıralarında kolluk kuvvetlerine yapılan bir ihbarda, İzmir'in Karşıyaka ilçesinde bulunan vapur iskelesi civarında balık tutan kişilerin denizde bir ceset gördüğü bildirilmiştir. Deniz polisinin bot yardımı ile denizden çıkardığı erkek cesedinin üzerinden kimlik veya kimliği ispata yarar bir belge çıkmamıştır.

3. Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) olaya dair resen soruşturma işlemlerine başlamıştır. Soruşturmanın ilerleyen aşamalarında cesedin başvurucunun oğlu İ.E.ye ait olduğu anlaşılmıştır. İ.E.nin cesedini ilk fark edenlerden olan A.Y. kollukça alınan ifadesinde olay günü saat 09.00 sıralarında sahilde balık tutmaya başladığını, saat 11.00 sıralarında sahilde yürüyen bir çiftin uyarısı üzerine denizde bir ceset olduğunu fark ettiklerini ve polise haber verdiklerini, cesedi görmeden önce herhangi bir olaya şahit olmadığını beyan etmiştir. Yapılan ölü muayene işleminde haricî bir lezyona, ateşli silah veya kesici delici alet

yarasına veya boyun bölgesinde telem izine (ası ipinin boyunda bıraktığı iz) rastlanmamıştır. Ölü muayenesinde kesin ölüm sebebinin tespit edilememesi üzerine otopsi yapılmasına karar verilmiştir. Otopsi neticesinde kişinin kanında ve göz içi sıvısında alkol tespit edilemediği gibi vücutta adli tıp sistematiğinde kayıtlı maddelere de rastlanmamıştır. Ölümün suda boğulma sonucu meydana geldiği mütalaa edilmiştir. Yapılan parmak izi sorgulaması neticesinde cesedin başvurucunun olay tarihinde 18 yaşında olan oğlu İ.E. olduğu tespit edilmiştir.

4. Cesedin bulunduğu gün akşam saatlerinde polis merkezine başvuran T.Ş., İ.E.ye ait olduğunu söylediği bir cüzdanı içindekilerle birlikte kolluk personeline teslim etmiştir. Akabinde kollukça ifadesine başvurulan T.Ş. üniversite öğrencisi olduğunu, Karşıyaka Donanmacı Mahallesi'nde bir evde M.Ö.D., M.Ç.D., M.A.E. ve soyadını bilmediği M. ile ikamet ettiğini söylemiştir. T.Ş., İ.E.nin arkadaşı olduğunu, aynı üniversitede öğrenci olmaları dolayısıyla tanıştıklarını, İ.E.nin devamsızlık nedeniyle sınıfta kaldığı için yaz okuluna katılmayı düşündüğünü, esasen Mavişehir tarafında bir yurtta kalan ve Karşıyaka Osmanbey Parkı içinde bir kafede çalışan İ.E.nin ara sıra gelerek evlerinde kaldığını ifade etmiştir. 10/6/2019 günü gece 01.00 sıralarında kafede çalışmakta olan İ.E.yi telefonla aradığını, buluşmak üzere sözleştiklerini ve sahilde buluştuklarını, Osmanbey Parkı'nın karşısındaki çimlere oturduklarını, İ.E.nin pet şişeye koyduğu rakıyı içtiğini, 01.30 sıralarında kalkarak diğer arkadaşları ile ortak kullandığı eve geldiklerini söylemiştir. T.Ş.ye eve geldiklerinde evde sadece M.A.E. vardır ve saat 03.30'a kadar oturduktan sonra herkes yatmıştır. Sabah 08.00 sıralarında uyandığında İ.E.nin evden ayrıldığını fark etmiş ancak işe gittiğini düşünerek yokluğunu önemsememiştir. Saat 13.00 sıralarında evden çıkmış ve İ.E.nin çalıştığı kafeye gitmiştir. Kafedekilerin de İ.E.ye ulaşamadığını söylemeleri üzerine telaşlandığını ifade eden T.Ş., İ.E.yi cep telefonundan aramış ancak telefonun kapalı olduğunu görmüştür. T.Ş.nin beyanına göre İstanbul'da ikamet eden ortak arkadaşları C.G. kendisini aramış ve İ.E.nin babasının kötü bir haber alarak İzmir'e geldiğini duyduğunu söylemiştir. Haberlerde denizde bir erkek cesedi bulunduğunu duymaları üzerine arkadaşı E.B. ile bilgi almak için polis merkezine gelmiş ve İ.E.nin evde bıraktığı cüzdanını içindekilerle birlikte kolluk personeline teslim etmiştir. T.Ş.ye göre İ.E. biseksüel olup E.K. isminde bir sevgilisi vardır, olaydan birkaç gün öncesi itibarıyla geylerin ve biseksüellerin iletişim kurduğu bir internet sitesinde vakit geçiren İ.E. son günlerde neredeyse her gün bir pet şişe rakı içmektedir ancak yine T.Ş.ye göre intihar edecek birisi olmayan İ.E. olay gecesi de oldukça neşelidir.

5. T.Ş.nin ifadelerinde adı geçen ve aynı evde ikamet ettiklerini söylediği M.A.E.nin de aynı gün kollukta beyanları alınmıştır. Üniversite öğrencisi olduğunu söyleyen M.A.E. ifadesinde T.Ş.nin beyanlarını esas olarak teyit etmiştir. İ.E.nin biseksüel olup E.K. isminde bir sevgilisi olduğunu söyleyen M.A.E.ye göre olay gecesi 01.30 sıralarında evde yalnız iken T.Ş., İ.E.ve G.T. eve gelmiştir. On on beş dakika sohbet ettikten sonra yatan M.A.E. sabah uyandığında İ.E.yi görmemiş ancak İ.E.nin cüzdanının kıyafet dolabının rafında olduğunu fark etmiştir. Saat 15.00 sıralarında işe giden M.A.E. akşam saatlerinde C.G.nin mesajı ve sosyal medyada çıkan haberler sonucu İ.E.nin intihar etmiş olabileceğini düşünerek arkadaşları T.Ş., E.B. ve M.A.G. ile birlikte polis merkezine gelmiştir. M.A.E.ye göre intihar edecek biri olmayan İ.E. olay gecesi de oldukça neşelidir.

6. T.Ş.nin ve M.A.E.nin ifadelerinde İ.E.nin sevgilisi olarak adı geçen E.K.Ö. de aynı gece kendiliğinden polis merkezine başvurmuştur. Kollukça alınan beyanında biseksüel olduğunu ifade eden E.K.Ö., İ.E.nin sevgilisi olduğunu kabul etmiştir. Olay tarihinde 16 yaşında olan

ve lise öğrencisi olup annesi ile İzmir'de ikamet ettiğini ifade eden E.K.Ö., İ.E. ile internette tanışıp önce arkadaş, sonra sevgili olduklarını ancak cinsel ilişki yaşamadıklarını söylemiştir. E.K.Ö. 8/6/2019 günü İ.E. ile telefonda tartıştıklarını ve ayrıldıklarını, daha sonra kendisini görmediğini ancak olay günü olan 10/6/2019 tarihinde İ.E.nin kullandığı "spaces_god" kullanıcı isimli Instagram hesabından deniz kenarında çekilmiş ve yalnızca ayakları görünen bir fotoğrafı "Umarım soğuk değilsindir." notu ile paylaştığını ancak İ.E.nin intihar edeceğini düşünmediği için kimseye haber vermediğini ifade etmiştir. Ölüm olayını sosyal medyadan öğrendiğini belirten E.K.Ö. yüzme bilmeyen İ.E.nin intihar ettiğini düşündüğünü söylemiştir. Kolluk, E.K.Ö.nün ekran görüntüsünü aldığı ve İ.E.nin yaptığını söylediği sosyal medya paylaşımının fotoğrafını çekerek soruşturma dosyasına eklemiştir.

7. Başvurucu; kollukta alınan beyanında ailesinin İstanbul'da ikamet ettiğini, oğlu İ.E.nin ise üniversite öğrencisi olması sebebiyle İzmir'de yaşadığını, yaz okulu için olay zamanında İzmir'de olan İ.E.nin bir kafede çalıştığını, kolluğun araması neticesinde olaydan haberdar olduklarını, İ.E.nin en son 7/6/2019 günü annesi ile telefonda görüştüğünü, herhangi bir sorunu olmayan İ.E.nin intihar etmesini gerektirecek bir sebep olmadığını ifade etmiştir.

8. Olay yerinde yapılan incelemede Karşıyaka Anıtı'nda bulunan güvenlik kamera sisteminin olay yerini görebileceği değerlendirilerek Karşıyaka Belediyesinden kameraların 10/6/2019 günü 07.00 ile 11.30 saatleri arasını kapsayan görüntüleri celbedilmiştir. İki kolluk personelince tanzim edilen 23/6/2019 tarihli tutanakta celbedilen görüntülerin amatörce izlendiği ancak olaya ilişkin şüpheli bir duruma rastlanmadığı kaydedilmiştir.

9. Başsavcılık 6/9/2019 tarihinde ölüm olayında herhangi bir kimsenin kastı ve kusuru bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucu, karara itiraz etmiştir. Yaptığı inceleme neticesinde Karşıyaka 2. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 6/10/2019 tarihinde, otopsi raporu içeriği ile bilgisine başvurulan şahısların ifadeleri arasında çelişkiler olduğu gerekçesiyle soruşturmanın genişletilmesine karar vermiştir. Hâkimlik, aşağıdaki delillerin toplanmasını istemiştir:

- Bilgi sahibi sıfatıyla ifadelerine başvurulan kişilerin beyanlarında isimleri geçen kişiler ile İ.E.nin çalıştığı işyerinin sahibinin, ayrıca İ.E.nin son gece kaldığı evde ikamet eden kişilerin olay hakkında detaylı beyanlarının alınması

- İ.E.nin kullandığı ama babası adına kayıtlı olan 0...4296 numaralı telefonun HTS kayıtlarının celbedilerek telefonun en son nereden sinyal verdiğinin, ayrıca İ.E.nin kimlerle irtibata geçtiğinin tespit edilmesi, T.Ş.nin cep telefonuna ilişkin HTS kayıtlarının celbedilmesi

- Beyan sahiplerinin ifadelerinde geçen ve olay gecesi İ.E.nin kaldığı iddia edilen, Karşıyaka Donanmacı Mahallesi'nde bulunan evin yer aldığı sokağı ve binayı gören güvenlik kamerası ile güzergâh üzerindeki diğer kamera kayıtlarının araştırılarak olaya ilişkin veri olup olmadığının tespit edilmesi

- Bahsi geçen evde olay yeri ekipleri tarafından gerekli inceleme yapılarak varsa delillerin muhafaza altına alınması

10. Soruşturmanın genişletilmesi sonrasında tekrar beyanları alınan T.Ş., M.A.E. ve E.K.Ö. daha öncekilere benzer yönde beyanda bulunmuştur.

11. M.A.E.nin olay gecesi İ.E. ve T.Ş. ile birlikte eve geldiğini söylediği G.O. (evlenmeden önce G.T.) alınan beyanında İ.E. ile ölmeden bir gün önce Karşıyaka sahilinde görüştüğünü,

İ.E.nin sevgilisi olan E.K. ile ayrıldıkları için moralinin bozuk olduğunu ve sürekli alkol aldığını, artık değişmek istediğini, kadınlardan hoşlanmak istediğini söylediğini, saat 22.30 gibi ayrıldıklarını ve evine gittiğini ifade etmiştir. G.O., İ.E.nin ölümünden sonraki gün arkadaşı Ö.nün araması ile haberdar olduğunu söylemiştir. G.O.ye göre İ.E.nin intiharına sebep olabilecek ekonomik veya ailevi bir problemi yoktur, sadece son zamanlarda sevgilisi E.K. ile olan ayrılığından dolayı morali bozuktur.

12. T.Ş. ve M.A.E.nin İ.E.nin intihar etmiş olabileceğini kendilerine haber verdiğini söyledikleri C.N. alınan beyanında olayın yaşandığı dönemde İ.E. ile aynı sokak üzerinde bulunan kafelerde çalıştıklarını, tam tarihini hatırlamadığı bir gün İ.E. ile sohbet ederken İ.E.nin sevgilisi olarak bildiği E.K.nın geldiğini, bir süre sohbet ettiklerini, bu görüşmeden birkaç gün sonra E.K.nın aradığını, İ.E.ye ulaşamadığını söyleyip İ.E.nin Instagram hesabından paylaştığı fotoğrafın ekran görüntüsünü gönderdiğini, bunun üzerine İ.E.yi aradığını ancak ulaşamadığını, daha sonra ortak arkadaşları olan M.A.E.den İ.E.nin öldüğünü öğrendiğini söylemiştir.

13. T.Ş. ve M.A.E.nin sosyal medyada çıkan haberler sonucu İ.E.nin intihar etmiş olabileceğini düşünmeleri üzerine birlikte polis merkezine gittiklerini beyan ettikleri E.B. ve M.A.G. 10/6/2019 günü T.Ş. ile buluştuklarını, İ.E.yi aradıklarını ancak ulaşamadıklarını, akabinde sosyal medyada çıkan haberler sonucu İ.E.nin intihar etmiş olabileceğini düşünerek polis merkezine gittiklerini belirtmiştir.

14. T.Ş. ve M.A.E.nin ev arkadaşlığı yaptıklarını beyan ettikleri M.B., M.Ç.D. ve M.Ö.D. olay sırasında memleketlerinde ailelerinin yanlarında olduklarını, konu hakkında bilgilerinin olmadığını açıklamıştır. İ.E.nin çalıştığı kafenin sahibi olan S.Ü. olay hakkında bilgisi olmadığını, ölüm olayını sonraki gün İ.E.nin arkadaşlarından öğrendiğini ifade etmiştir. İ.E.nin cesedini denizde ilk fark edenlerden olan A.Y. soruşturmanın genişletilmesi kararı sonrası tekrar alınan ifadesinde olay günü saat 07.00 sıralarında sahilde balık tutmaya başladığını, saat 09.00 civarında sahilde yürüyen yaşlı bir çiftin uyarısı üzerine denizde bir ceset olduğunu fark ettiklerini, İ.E.yi denizden çıkarılırken ilk kez gördüğünü, denize girerken görmediğini beyan etmiştir.

15. Soruşturmanın genişletilmesi kararı doğrultusunda olay gecesi İ.E.nin kaldığı iddia edilen ve Karşıyaka Donanmacı Mahallesi'nde bulunan evin yer aldığı sokağı ve binayı gören güvenlik kamerası ile güzergâh üzerindeki diğer kamera kayıtları araştırılmıştır. Kolluk personelince düzenlenen 27/7/2020 tarihli tutanağa göre bitişikteki binada ve sokak üzerindeki bir okulda güvenlik kamerası bulunduğu ancak kameraların ilkinde beş, ikincisinde on beş gün kayıt saklanabildiği tespit edilmiştir.

16. Soruşturmanın genişletilmesi kararı doğrultusunda İ.E. ve T.Ş.nin kullandığı telefon hatlarının HTS kayıtları celbedilmiştir. HTS kayıtlarına göre İ.E.nin GSM hattı en son saat 08.38'de Karşıyaka Vapur İskelesi'nden sinyal vermiştir.

17. Her ne kadar soruşturmanın genişletilmesi kararında olay gecesi İ.E.nin kaldığı iddia edilen Karşıyaka Donanmacı Mahallesi'nde bulunan evde olay yeri ekipleri tarafından inceleme yapılarak varsa delillerin muhafaza altına alınması istenmiş ise de Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede bu yönde bir işlem yapıldığına veya yapılmadıysa neden yapılmadığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

18. Başsavcılık dosyayı 13/4/2021 tarihinde, soruşturmanın genişletilmesi kararı uyarınca belirtilen eksikliklerin giderildiğinden bahisle karar verilmek üzere Hâkimliğe göndermiştir.

Hâkimlik 14/4/2021 tarihinde, başvurucunun kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karara yaptığı itirazın reddine karar vermiş; kararda, dosya kapsamına göre verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda kanuna ve oluşa aykırılık ve usulsüzlük tespit edilemediğini ifade etmiştir.

19. Başvurucu, Hâkimlik kararını 20/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 11/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

20. Başvurucu, yapılan soruşturmanın etkisizliği nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre ölüm olayı sonrası bilgi sahibi sıfatı ile beyanlarına başvurulan kimselerin beyanları arasında bariz çelişkiler olmasına rağmen bunun üzerinde durulmamış, başkaca tanıkların bilgisine başvurulmamış, cesedin bulunduğu yer ile İ.E.nin işyeri ve son gece kaldığı belirlenen ev civarındaki güvenlik kameralarının kaydı olup olmadığı araştırılmamış, evde delil araştırılmasına da girişilmemiştir. Soruşturmanın genişletilmesi kararı sonrası beyanlarına başvurulan kimselerin ifadeleri üstünkörü alınmış, dahası geç kalındığı için güvenlik kamerası kayıtları silinmiştir. HTS kayıtlarının celbi ile baz istasyonu bilgisinden hareketle kimin/kimlerin hangi saatte İ.E.nin yanında olduğuna dair inceleme yapılmaması da bir başka eksikliktir. Adalet Bakanlığı görüşünde, etkin soruşturma yükümlülüğünün bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olduğu, soruşturma sürecinde delillerin toplandığı ve objektif bir değerlendirmeye dayalı bir kanaate varıldığı, başvurucunun soruşturmaya etkin katılımının sağlandığı bildirilmiştir.

21. Başvuru, yaşam hakkının usul boyutu kapsamında incelenmiştir.

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 52, 54; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

24. Ölüme kasten neden olunması veya ölümün saldırı sonucu meydana gelmesi hâlinde etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü ölüm olayı hakkında ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55). Bu tür soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamları resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeli, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütmeli, soruşturma veya sonuçları gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı ve ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmelidir (Serpil Kerimoğlu, §§ 57, 58; Salih Akkuş [1. B.], B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Bununla birlikte etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun

araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 56; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 98).

25. Somut olayda Başsavcılığın ölüm olayı hakkında kendiliğinden ve ivedilikle bir soruşturma başlattığı, bu soruşturmada başvurucunun delil toplanmasına ilişkin taleplerini dile getirebildiği, kovuşturmasızlık kararına itiraz edebildiği, soruşturmaya katılım konusunda herhangi bir engelle karşılaşmadığı, soruşturmanın makul denilebilecek bir sürede nihayete erdiği görülmüştür. Bu durumda üzerinde durulması gereken asıl mesele, ölüm olayını aydınlatabilecek, varsa sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek delillerin makul bir özenle tespit edilerek toplanıp toplanmadığıdır.

26. İ.E.nin cansız bedeni denizde bulunmuş olup ölü muayene ve otopsi işlemleri neticesinde İ.E.nin vücudunda haricî bir lezyona, ateşli silah veya kesici delici alet yarasına veya boyun bölgesinde telem izine rastlanmamış; ölümün suda boğulma sonucu meydana geldiği anlaşılmıştır. İ.E.nin kanında, idrarında ve göz içi sıvısında alkol tespit edilememiştir.

27. İ.E.nin cesedinin bulunduğu bölgede yer alan Karşıyaka Anıtı'ndaki güvenlik kamerasının olay yerini görebileceği değerlendirilerek 10/6/2019 günü 07.00 ile 11.30 saatleri arasını kapsayan görüntüler celbedilmiş ancak görüntüler kolluk personelince -tutanaktaki tabirle- amatörce izlenmiş, olaya ilişkin şüpheli bir duruma rastlanmadığı kaydedilmiştir. Ceset saat 11.00 sıralarında fark edilmiş ise de bir önceki gece yarısından itibaren görüntülerin celbi düşünülmediği gibi görüntülerin bilirkişi marifetiyle incelenmesi yoluna da gidilmemiştir. Hâlbuki celbedilen HTS kayıtlarına göre İ.E.nin GSM hattı en son saat 08.38'de Karşıyaka Vapur İskelesi'nde sinyal vermiştir. Yine soruşturmanın genişletilmesi kararı doğrultusunda İ.E.nin kullandığı GSM hattına dair HTS kayıtları celbedilmiş ancak kayıtlar üzerinde bilirkişi marifetiyle ya da soruşturma makamlarınca doğrudan bir inceleme, değerlendirme yapılmamıştır.

28. İ.E.yi en son görenler olduğu değerlendirilen T.Ş., M.A.E. ve G.O.nun (evlilik öncesi G.T.) beyanları arasındaki çelişkiler giderilmemiştir. G.O., İ.E. ile ölmeden bir gün önce Karşıyaka sahilinde görüştüğünü, saat 22.30 gibi ayrıldıklarını, eve gittiğini ifade etmiş iken M.A.E. olay gecesi 01.30 sıralarında evde yalnız olduğu sırada T.Ş.nin İ.E.ve G.O. ile eve geldiğini söylemiştir. Buna mukabil T.Ş. saat 01.00 sıralarında İ.E.yle sahilde buluştuklarını ve çimlerde oturduklarını, saat 01.30 sıralarında birlikte eve geldiklerini, evde sadece M.A.E.nin olduğunu iddia etmiştir.

29. Olay gecesi İ.E.nin kaldığı iddia edilen Karşıyaka Donanmacı Mahallesi'nde bulunan evin yer aldığı sokağı ve binayı gören güvenlik kamerası ile güzergâh üzerindeki diğer kameraların araştırılması düşünülmemiş; soruşturmanın genişletilmesi kararı sonrası yapılan kolluk araştırmasında ise bitişikteki binada ve sokak üzerindeki bir okulda güvenlik kamerası bulunduğu tespit edilmiş ancak kameraların ilkinde beş, ikincisinde on beş gün kayıt saklanabildiği oysa olayın üzerinden bir yıldan fazla süre geçtiği anlaşılmıştır.

30. Soruşturmanın genişletilmesine dair kararda açıkça belirtilmesine rağmen olay gecesi İ.E.nin kaldığı iddia edilen evde olay yeri ekipleri tarafından herhangi bir inceleme yapılmamıştır.

31. İ.E.nin sevgilisi olduğunu ikrar eden E.K.Ö. olay günü olan 10/6/2019'da İ.E.nin kullandığı spaces_god kullanıcı isimli Instagram hesabından deniz kenarında çekilmiş ve

yalnızca ayaklarının göründüğü bir fotoğrafı "Umarım soğuk değilsindir." notu ile paylaştığını ileri sürmüş ve paylaşımın ekran görüntüsünü kolluk personeline teslim etmiştir. Beyanı alınanlardan sadece C.N. beyanında E.K.nın kendisini aradığını ve İ.E.ye ulaşamadığını söyleyerek İ.E.nin Instagram hesabından paylaştığı fotoğrafın ekran görüntüsünü gönderdiğini ifade etmiştir. İ.E.nin "spaces_god" kullanıcı isimli Instagram hesabının kullanıcısı olup olmadığı ve bahsi geçen paylaşımın tam olarak saat kaçta yapıldığı araştırılmamış, diğer tanıklardan da sorulmamıştır.

32. Şüpheli ölüm vakalarında olay hakkında herhangi bir şey görmesi ya da duyması olası kişilerin hiç sorgulanmaması ya da çok geç sorgulanması, yürütülen soruşturmanın ölüm olayının nedenini veya sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır (Yavuz Durmuş ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6574, 16/12/2015, § 61). Olayın gerçekleştiği zamanda ve yerde ilk anda yürütülecek işlemler çok büyük önem arz etmektedir. Geçen zamanla birlikte kaçınılmaz şekilde delillerin kaybolması, tanıkların yer değiştirmesi ve yaşananları hatırlamalarının güçleşmesi gibi nedenlerle delil toplama ve olayın gerçekleşme şeklini belirlemenin giderek zorlaşacağı açıktır (Yavuz Durmuş ve diğerleri, § 62).

33. Şüpheli ölüm vakalarında bütün şüphelerin bertaraf edilmesi ve ölümün ne şekilde meydana geldiğinin kesin suretle tespit edilmesi her zaman mümkün olmayabilir. Ancak şüpheleri gidermek ve ihtimalleri bertaraf etmek noktasında gösterilebilecek azami çabanın devletin ölüm olaylarına ilişkin usule ilişkin yükümlülüğü kapsamında olduğunu söylemek makul bir yorum olacaktır. Somut olay benzeri vakalarda -özellikle intihar ihtimalini destekleyen kimi deliller ve emareler bulunmasına rağmen- olayı çevreleyen koşulların daha net olarak anlaşılmasını ve diğer ihtimallerin elenmesini sağlayabilecek, ulaşılabilir durumdaki delilleri makul bir özenle toplamak etkili soruşturma yükümlülüğünün gereğidir. Ölüm olayının ne suretle meydana geldiğini ortaya çıkarmaya matuf, ulaşılabilir tüm delillerin özenle ve süratle toplanması gerekir. Somut olayda otopsi raporuna göre İ.E.nin boğularak ölmesi ve kendisinin Instagram hesabından "Umarım soğuk değilsindir." notu ile paylaştığı iddia olunan, deniz kenarında çekilmiş ve yalnızca ayakların göründüğü fotoğraf intihar ihtimalini kuvvetlendirmekle birlikte İ.E.nin ölümünde başkasının/başkalarının kastı veya kusuru olabileceği yönündeki ihtimalleri tek başına elemeye yetmemektedir. Bahsi geçen paylaşımı gerçekten İ.E.nin yaptığı teyit edilmediği gibi intihar dışındaki ihtimalleri doğrudan eleyebilecek mahiyetteki delillerin (kamera kaydı gibi) bir kısmı toplanmasına rağmen layıkıyla incelenmemiş, diğer bir kısmına ise gecikildiği için ulaşılamamıştır. Bahsi geçen, ulaşılabilir durumdaki bu delillerin tamamının toplanmasına rağmen ölüm olayının nasıl meydana geldiğinin kesin olarak ortaya çıkarılamaması yine de mümkündür. Böylesi bir durumda soruşturma makamlarının toplanan delillerin suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturmaması nedeniyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığı sonucuna ulaşması mümkündür. Ancak bu ihtimalde artık devletin ölüm olaylarına ilişkin usule ilişkin yükümlülüğünü yerine getirdiğinin kabulü gerekir.

34. Sonuç olarak yukarıdaki paragraflarda (bkz. §§ 26-31) izah edilen eksiklikler ve gecikmeler dikkate alındığında somut olayda ölüm olayının nedenini aydınlatmak için gerekli adımların gecikmeksizin atıldığının söylenemeyeceği, sorumluların tespitine yarayabilecek tüm delillerin toplanması veya incelenmesi konusunda gerekli özenin gösterilmediği, soruşturma sürecinin Anayasa’nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde özenli bir inceleme içermediği sonucuna ulaşılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi

gerekir.

III. GİDERİM

36. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

37. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

38. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

39. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasının yeterli giderim sağlamayacağı anlaşıldığından ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında taleple bağlı kalınarak net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2019/10436) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NASRİ AYDIN

B. No: 2021/63276 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/63276

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NASRİ AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/63276)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucu : Nasri AYDIN

Vekili : Av. İbrahim ÇELİKER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak iş akdine son verilmesi üzerine açılan işe iade davasında adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruya konu olayların meydana geldiği süreçteki olağanüstü hâl (OHAL) koşullarına, OHAL ilanına ve uygulanan tedbirlere ilişkin genel bilgiler için bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 10-18; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 10-18.

A. İşe İade Davasına İlişkin Süreç

3. 1959 doğumlu olan başvurucu, Batman Belediyesine (Belediye) hizmet veren özel şirkette (Şirket) 9/10/2013 tarihinden itibaren işçi olarak çalışmakta iken Batman Valiliği OHAL Bürosunun başvurucunun terör örgütü ile iltisaklı olduğunu Belediyeye bildirmesi üzerine Belediye, iş akitlerinin feshedilmesini Şirketten istemiştir. Şirket, bu talep üzerine başvurucunun iş akdini 9/1/2017 tarihinde feshetmiştir.

4. Başvurucu, iş akdinin usulüne uygun olarak feshedilmediğini ve fesih için somut bir

olguya dayanılmadığını belirterek işe iade istemiyle Şirket ve Belediye aleyhine dava açmıştır.

5. Batman 2. İş Mahkemesi (Mahkeme) 1/6/2017 tarihli kararıyla davanın reddine hükmetmiştir. Mahkeme, kararında başvurucunun PKK terör örgütü yapılanması ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu gerekçesiyle 667 sayılı KHK'ya dayanılarak iş akdinin feshedildiği, aynı maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca da bu kişinin bir daha kamu hizmetinde çalıştırılmasının mümkün olmadığı gerekçesine yer vermiştir.

6. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi 28/9/2017 tarihli kararıyla istinaf isteminin reddine karar vermiştir. Hüküm temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, kesinleşen mahkeme hükmüne karşı bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2020 tarihli ve 2019/8306 sayılı kararı ile başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında mahkeme hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir: "Derece mahkemeleri, adil yargılanma hakkının bir unsuru olan mahkeme hakkı gereği asıl işverenin başvurucu hakkındaki değerlendirmesinin objektif ve makul dayanakları olup olmadığını, dolayısıyla geçerli feshin koşullarının oluşup oluşmadığını incelemeden asıl işverenin şüphesine bağlı kalarak sonuca varmıştır. Başka bir ifadeyle derece mahkemeleri yargısal fonksiyonun esasını oluşturan uyuşmazlığın içinde yer alan maddi ve hukuki sorunların bütünüyle ele alınması ve karara bağlanması işlevini yerine getirmemiş, gerçek anlamda bir yargısal faaliyet icra etmemiştir. Dolayısıyla hukuk düzeni tarafından başvuruculara tanınan feshe karşı yargı yolunun açık olması teorik olmaktan öteye geçememiştir. Bu durumda başvuruculara mahkeme haklarının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir.

8. Anayasa Mahkemesinin ihlal hükmü uyarınca yeniden yapılan yargılamada Mahkeme 12/3/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiş; kararın gerekçesinde, davacı hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçuyla Batman Cumhuriyet Başsavcılığının 2008/6232 sayılı dosyası ile yürütülen soruşturmada kamu davası açıldığını, (kapatılan) Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/582 sayılı dosyasında yapılan kovuşturma neticesinde terör örgütüne üye olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek örgüt adına suç işleme suçundan mahkûmiyet hükmü tesis edildiğini ve kararın Yargıtay onamasından geçerek 30/3/2010 tarihinde kesinleştiğini belirtmiştir. Mahkeme, söz konusu soruşturma ve kovuşturma dosyaları, feshe dayanak tevdi raporu ve İl Emniyet Müdürlüğü ile İl Jandarma Komutanlığı cevabi yazıları nazara alındığında işveren ile davacı arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği ve taraflar arasında sözleşmenin devamına engel teşkil edecek nitelikte şüphe oluştuğu, bu nedenle asıl işverenin fesih yönündeki talebinin ileride açılması muhtemel alacak davasında haklılığı tartışılmak üzere alt işveren yönünden fesih tarihi itibarıyla en azından geçerli sebep oluşturduğu, alt işveren şirket açısından feshin zorunlu hâle geldiği gerekçesiyle davanın reddine hükmetmiştir.

9. Başvurucu, karara karşı istinaf talebinde bulunmuş; Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi 5/11/2021 tarihli kararla istinaf başvurusunun esastan reddine hükmetmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 17/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 23/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından

yapılmasına karar vermiştir.

B. Ceza Soruşturmasına İlişkin Süreç

12. Başvurucu hakkında; silahlı terör örgütüne üye olma suçlamasıyla Batman Cumhuriyet Başsavcılığının 2008/6232 sayılı dosyası ile yürütülen soruşturmada kamu davası açılmış, (kapatılan) Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/5/2009 tarihli ve E.2008/582 sayılı dosyasında yapılan kovuşturma neticesinde atılı suç nedeniyle mahkûmiyet hükmü tesis edilmiş, anılan hüküm temyiz incelemesinden geçerek 10/3/2010 tarihinde kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucu; hakkında adli ya da idari soruşturma bulunmadığını, iş akdinin usul ve kanuna aykırı şekilde feshedildiğini, bu kapsamda açılan işe iade davasının hakkaniyete uygun bir şekilde yürütülmediğini belirtmiştir. Başvurucu, herhangi bir yasa dışı yapılanma ile irtibat ve iltisak hâlinde olmadığını, eski hükümlülerin çalıştırılması zorunluluğu karşısında bu hakkın kendisine tanınmadığını, fesih gerekçesi olarak gösterilen emniyet evrakının fesih işleminden sonra düzenlendiğini ve istihbari bilgiler ışığında bu bilgilerin doğruluğu teyit edilmeden işten çıkarıldığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca, fesih bildirimin kendisine tebliğ edilmediğini, sözlü olarak bilgilendirildiğini, somut bir gerekçe ortaya konulmaksızın keyfî şekilde işe iade davasının reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

18. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine

ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

19. Somut olayda işveren nezdinde 2013 yılından itibaren işçi statüsünde çalışmakta olan başvurucunun iş sözleşmesi, terör örgütü ile irtibatı/iltisakı bulunduğu şüphesiyle 2017 yılında feshedilmiştir. Başvurucu, iş akdinin geçerli bir nedene dayanılmadan feshedildiğini belirterek işveren aleyhine işe iade talebiyle dava açmış; dava dilekçesinde herhangi bir illegal yapılanma ile alakasının olmadığını, feshin usul ve yasaya aykırı olarak yapıldığını beyan etmiştir.

20. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de Yargıtay içtihadında kabul edildiği üzere şüphenin işçinin kişiliğinde bulunan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir (çok sayıda karar arasında bkz. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956 sayılı; 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararı). Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir (Delil Metin [2. B.], B. No: 2019/1419, 18/1/2023, § 32).

21. Bu itibarla, şüphe feshi gerekçesiyle iş akdinin sonlandırıldığı davalarda, özellikle işvereni fesih sonucuna götüren hususların aydınlatılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda şüpheye neden olan durum veya olayın/vakıanın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanması, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada mahkemelerce söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi, keyfîliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir. Söz konusu kriterlerin -özellikle millî güvenlik ile ilgili hususlarda- esnek değerlendirilebileceği düşünülse dahi bu durumda da makul ve hakkaniyetli bir şekilde mevzunun ele alınması, hem işçi hem işveren yönünden adil bir denge kurulması icap etmektedir (Delil Metin, § 35).

22. Aynı somut olaya ilişkin olarak ceza mahkemeleri ile hukuk mahkemeleri tarafından yapılan yargılama sonucu verilen kararların birbirleri yönünden mutlak surette bağlayıcı olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira bu durumda mahkemeler önlerine gelen uyuşmazlığı kendi açılarından ele almakta, ilgili mevzuat kapsamında farklı değerlendirme ve nitelendirmelere tabi tutmaktadır (Yonus Kıtır [2. B.], B. No: 2021/6590, 29/7/2025, § 19).

23. Somut olayda başvurucunun iş sözleşmesi, terör örgütü ile irtibatı bulunduğu şüphesiyle feshedilmiştir. Başvurucu, feshin geçersizliği ve işe iadesi talebiyle dava açmıştır. Mahkeme, başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 12/5/2009 tarihinde verilen mahkûmiyet hükmünü fesih için yeterli kabul etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de aynı gerekçeye dayanarak istinaf başvurusunu reddetmiştir.

24. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu

noktada gerekçeli karar hakkı, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç olarak işlev görmektedir. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedir (Kemal Yavuz [2. B.], B. No: 2019/793, 21/12/2022, § 39).

25. Mahkemelerce yapılan araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir, aynı zamanda gerekçenin makul olması şartı aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken, mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmada kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (Kemal Yavuz, § 40).

26. Yargıtay, şüphe feshi kapsamında açılacak davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağını belirtmiştir. Bu itibarla şüphe feshi kapsamında açılan işe iade davalarında taraflarca hazırlama ilkesi yerine istisnai nitelikteki kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanmaktadır. Yani derece mahkemelerinin tarafların ileri sürdüğü yahut ortaya koyduğu tespitlerden bağımsız olarak araştırma yapması, yine tarafların iddia ve itirazlarını bu kapsamda değerlendirerek bir sonuca varması gerekir. Bu kapsamda derece mahkemelerinden beklenen, öncelikle işveren kurumun niteliği ile sözleşmesi feshedilen işçinin hangi pozisyonda çalıştığı, işinin mahiyeti ve öneminin ne olduğu hususlarını belirlemesidir. Zira şüpheyi doğuran olay yahut durum, farklı pozisyonlarda çalışan kişiler yönünden farklı değerlendirme yapmayı gerektirebilir. Bunun yanı sıra şüphe feshini doğuran durum veya olayın/vakıa -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanmalı, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olmalıdır. Yine bu noktada derece mahkemelerince söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi keyfîliğin önüne geçebilmesi adına önemlidir. Söz konusu kriterlerin -özellikle millî güvenlik ile ilgili hususlarda- esnek değerlendirilebileceği düşünülse dahi bu durumda da makul ve hakkaniyetli bir şekilde mevzunun ele alınması, hem işçi yönünden hem işveren yönünden adil bir denge kurulması icap eder (A.F.H. [2. B.], B. No: 2018/37511, 11/1/2023, § 36).

27. Başvurucunun iş akdi, terör örgütü ile irtibatı olduğu şüphesiyle feshedilmiştir. Buna dayanak gösterilen yargılama 2008 yılında yapılmış ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 12/5/2009 tarihinde başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Başvurucu anılan mahkûmiyet hükmünden yaklaşık dört yıl sonra 9/10/2013 tarihinde iş sözleşmesi ile çalışmaya başlamış ve sözleşmesinin feshedildiği 9/1/2017 tarihine kadar alt işveren bünyesinde hizmet alım sözleşmeleri kapsamında çalışmaya devam etmiştir. Bu durumda başvuruya konu fesih tarihi (9/1/2017) itibarıyla başvurucunun terör örgütü ile bağlantısının ne olduğu ve nasıl tespit edildiğinin açıklanması gerekmekte, şüphe feshinin neden haklı olduğu hususu aydınlatılmalıdır. Ceza yargılamasında elde edilen delillerin başvurucu ile işveren arasındaki güven ilişkisine olan etkisini takdir etmek Anayasa Mahkemesinin değil derece mahkemelerinin görevidir.

28. Sonuç olarak başvurucu hakkında elde edilen bilginin iş akdinin feshini neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun Mahkemelerin gerekçelerinde yer almadığı görülmüştür.

Mahkemeler, Ağır Ceza Mahkemesindeki yargılamayı gözönünde bulundurarak başvurucunun neden terör örgütü ile irtibatlı bulunduğuna yönelik kendi değerlendirmesini ortaya koymalıdır. Öte yandan başvurucunun terör örgütüyle herhangi bir bağı bulunmaması nedeniyle iş akdinin haksız olarak feshedildiğine ilişkin iddiaları da açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN bu görüşe katılmamıştır.

30. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa Mahkemesi, Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvurularda uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi ile çalışma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu; ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına, 100.000 TL manevi ve 100.000 TL maddi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli Yardım Talebinin KABULÜNE

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Batman 2. İş Mahkemesine (E.2021/39, K.2021/81) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/12/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu; güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak iş akdine son verilmesi üzerine açılan işe iade davasında adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının edildiğini ileri sürmüştür.

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil

yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

3. Başvurucu, Batman Belediyesine (Belediye) hizmet veren özel şirkette (Şirket) 9/10/2013 tarihinden itibaren işçi olarak çalışmakta iken Batman Valiliği OHAL Bürosunun, başvurucunun terör örgütü ile iltisaklı olduğunu Belediyeye bildirmesi üzerine Belediye, iş akitlerinin feshedilmesini Şirketten istemiştir. Şirket, bu talep üzerine başvurucunun iş akdini 9/1/2017 tarihinde feshetmiştir.

4. Başvurucu, iş akdinin usulüne uygun olarak feshedilmediğini ve fesih için somut bir olguya dayanılmadığını belirterek işe iade istemiyle Şirket ve Belediye aleyhine dava açmıştır.

5. Batman 2. İş Mahkemesi (Mahkeme) 1/6/2017 tarihli kararıyla davanın reddine hükmetmiştir. Mahkeme, kararında başvurucunun PKK terör örgütü yapılanması ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu gerekçesiyle 667 sayılı KHK'ya dayanılarak iş akdinin feshedildiği, aynı maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca da bu kişinin bir daha kamu hizmetinde çalıştırılmasının mümkün olmadığı gerekçesine yer vermiştir.

6. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi 28/9/2017 tarihli kararıyla istinaf isteminin reddine karar vermiştir. Hüküm temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, kesinleşen mahkeme hükmüne karşı bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2020 tarihli ve 2019/8306 sayılı kararı ile başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında “mahkeme hakkının” ihlal edildiğine karar verilmiştir.

8. Anayasa Mahkemesinin ihlal hükmü uyarınca yeniden yapılan yargılamada Mahkeme 12/3/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiş; kararın gerekçesinde, davacı hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçuyla Batman Cumhuriyet Başsavcılığının 2008/6232 sayılı dosyası ile yürütülen soruşturmada kamu davası açıldığını, (kapatılan) Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/582 sayılı dosyasında yapılan kovuşturma neticesinde terör örgütüne üye olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek örgüt adına suç işleme suçundan mahkûmiyet hükmü tesis edildiğini ve kararın Yargıtay onamasından geçerek 30/3/2010 tarihinde kesinleştiğini belirtmiştir. Mahkeme, söz konusu soruşturma ve kovuşturma dosyaları, feshe dayanak tevdi raporu ve İl Emniyet Müdürlüğü ile İl Jandarma Komutanlığı cevabi yazıları nazara alındığında işveren ile davacı arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği ve taraflar arasında sözleşmenin devamına engel teşkil edecek nitelikte şüphe oluştuğu, bu nedenle asıl işverenin fesih yönündeki talebinin ileride açılması muhtemel alacak davasında haklılığı tartışılmak üzere alt işveren yönünden fesih tarihi itibarıyla en azından geçerli sebep oluşturduğu, alt işveren şirket açısından feshin zorunlu hâle geldiği gerekçesiyle davanın reddine hükmetmiştir.

9. Başvurucu, karara karşı istinaf talebinde bulunmuş; Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi 5/11/2021 tarihli kararla istinaf başvurusunun esastan reddine hükmetmiştir.

10. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararının, başvuru tarafından açılan işe iade davasının kabul edilmesi gerektiği yönünde verilmediği dikkatten kaçmamalıdır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin, bir yargılamada verilen kararının sonucundan ziyade, yargılama sürecinde adil yargılanma hakkının güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığı ile

sınırlı olarak inceleme yaptığı not edilmelidir. Somut olayda başvurucu hakkında verilen ilk karara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesince, gerçek anlamda yargısal bir faaliyet icra edilmediğine vurgu yapılarak "mahkeme hakkının" ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Anayasa Mahkemesi kararı üzerine yeniden yargılama yapan İş Mahkemesince; başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçuyla Batman Cumhuriyet Başsavcılığının 2008/6232 sayılı dosyası ile yürütülen soruşturmada kamu davası açıldığını, (kapatılan) Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/582 sayılı dosyasında yapılan kovuşturma neticesinde terör örgütüne üye olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek örgüt adına suç işleme suçundan mahkûmiyet hükmü tesis edildiğini ve kararın Yargıtay onamasından geçerek 30/3/2010 tarihinde kesinleştiği, söz konusu soruşturma ve kovuşturma dosyaları, feshe dayanak tevdi raporu ve İl Emniyet Müdürlüğü ile İl Jandarma Komutanlığı cevabi yazıları nazara alındığında işveren ile davacı arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği ve taraflar arasında sözleşmenin devamına engel teşkil edecek nitelikte şüphe oluştuğu, bu nedenle asıl işverenin fesih yönündeki talebinin ileride açılması muhtemel alacak davasında haklılığı tartışılmak üzere alt işveren yönünden fesih tarihi itibarıyla en azından geçerli sebep oluşturduğu, alt işveren şirket açısından feshin zorunlu hâle geldiği gerekçesiyle davanın reddine hükmedilmiştir.

11. Derece mahkemeleri, kendisine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değildir. Ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması halinde, mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir. Böyle bir durumda dahi, ileri sürülen iddiaların zımnen reddi yeterli olabilir (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Hiro Balani/İspanya, B. No. 18064/91, 9/12/1994).

12. Somut olayda, İş Mahkemesi tarafından tüm deliller değerlendirilerek ve tartışılarak, bu delillerin başvurucu ile işveren arasındaki güven ilişkisini zedelediği sonucuna varılmış ve işe iade davası reddedilmiştir. Mahkemece yapılan değerlendirmenin keyfi olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

13. Somut olayda başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme kararlarının gerekçesinde bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Mahkemenin yukarıda da belirtildiği üzere iddia ve savunmalar ile tüm delilleri inceleyerek ve değerlendirerek karar verdiği, kararın gerekçesiz olduğundan söz edilemeyeceği açıktır.

14. Açıklanan nedenlerle somut olay yönünden, başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği kanaatine vardığımdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN

TALHA ERFEN

B. No: 2021/63300 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/63300

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TALHA ERFEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/63300)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucu : Talha ERFEN

Vekili : Av. Ayşe BATUMLU KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vazife malulü sayılmama işlemine karşı açılan davada usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 17/4/1996 tarihi itibarıyla Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrinde muhafız uzman çavuş olarak görev yapmaktayken rahatsızlanması üzerine hastaneye sevk edilmiş ve Gülhane Askerî Tıp Akademisi (GATA) Haydarpaşa Eğitim Hastanesince düzenlenen 26/5/2003 tarihli sağlık raporunda başvurucu hakkında "Sağ L3-4, Sol L4-5 lomber disk hernisi ameliyatlısı" tanısıyla "TSK'da görev yapamaz." kararı alınmıştır. 15/8/2003 tarihi itibarıyla başvurucu 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 44. maddesi uyarınca adi malul hükümleri uygulanarak emekliye sevk edilmiştir.

3. Başvurucu, rahatsızlığının askerlik görevi nedeni ve etkisiyle meydana geldiğinden bahisle vazife malulü sayılması talebinde bulunmuş; talebinin 13/12/2018 tarihli işlem ile reddedilmesi üzerine Ankara 7. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır.

4. Mahkemece 28/6/2019 tarihli kararla davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde; Türk Silahlı Kuvvetleri emrinde uzman çavuş olarak görev yapmakta iken "lomber disk hernisi ameliyatlısı" tanısıyla "TSK'da görev yapamaz." kararına istinaden hakkında adi malullük hükümleri uygulanarak emekliye sevk edilen davacının rahatsızlığının vazifesinin nedeni ve etkisiyle oluşmadığı, vazifesinden kaynaklandığına ilişkin somut nedenler ortaya konulmadığı vurgulanarak davacının maluliyetinin 5434 sayılı Kanun'un 45. maddesi kapsamında değerlendirilmesine olanak bulunmadığı ifade edilmiştir.

5. Başvurucu; görevden önce hiçbir rahatsızlığı bulunmadığını, hastalığının görev koşulları nedeniyle oluştuğunu, bu durumun tıbbi bir inceleme ve uzman raporu ile ortaya çıkabileceği hâlde mahkemece bu yönde bir araştırma yapılmadığını ileri sürerek istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

6. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi 11/11/2021 tarihinde Mahkeme kararını hukuka uygun bularak istinaf talebini reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 8/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 27/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; askerlik hizmeti sırasında araç kontrol güvenlik elemanı olarak görev yaptığını, bu görevi sırasında ağır çelik başlık ve yelek giydiğini, ayrıca piyade tüfeği taşıyarak sekiz saat aralıksız ayakta araç kontrolleri yaptığını, askerlik öncesi herhangi bir sağlık sorununun bulunmadığını, rahatsızlığının bu görevin neden ve etkisiyle meydana geldiğini belirtmiştir. Başvurucu, anılan iddialarına ilişkin mahkemece tıbbi bilirkişi incelemesi yaptırılmadığını ve eksik şekilde yapılan inceleme sonucunda karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüş yazısında; konuyla ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ise başvurucunun rahatsızlığının vazifesinin etkisiyle meydana geldiğine dair tevsik edici bilgi ve belgelerin bulunmadığı ve bu nedenle rahatsızlığı ile görevi arasında illiyet bağı kurulamadığından vazife malullüğü hükümlerinin uygulanmadığı, vazife malullüğü hükümlerinin uygulanmaması işleminin yargı mercilerince hukuka uygun bulunduğunu belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, silahların eşitliği ilkesi kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde

dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Mehmet Fidan [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

13. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi, uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır (Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 18).

14. Başvuruya konu olayda ihtilaf, başvurucunun Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) bünyesinde görev yapamaz hâle gelmesine neden olan rahatsızlığının askerî görevin etkisi ile ortaya çıkıp çıkmadığı noktasındadır. Başvurucu, uzman çavuş olarak görev yaptığı dönemde görevi kapsamında taşıdığı ağırlıklar nedeniyle rahatsızlığının oluştuğunu ileri sürmüş; Mahkeme ise başvurucunun rahatsızlığının görevin ifası sırasında ve bu görevin etkisiyle meydana geldiğini kabule yeterli somut dayanak bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

15. Askerlik görevine başladığı tarihten önce başvurucunun görevini yapmasına engel bir durumun olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumun aksi yönünde bir tespitin bulunmadığı dikkate alındığında başvurucunun belindeki rahatsızlık nedeniyle malul hâle gelmesinin görevinden kaynaklandığı yolundaki iddiasının temelsiz olduğu söylenemez. Diğer yandan başvurucunun iddiasının temelsiz olmaması ispatlandığı anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla bu iddiaya dair daha güçlü ve ikna edici kanıtların varlığının aranması anlaşılabilir bir durumdur. Ancak başvurucunun bel rahatsızlığının oluşmasının askerî görevden kaynaklandığını kendi imkânlarıyla ispatlamasının güçlüğü de gözönünde bulundurulmalıdır.

16. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevi herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 68). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, tarafların öne sürdüğü ve esasa etkisi olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin, diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (Ahmet Korkmaz [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

17. Somut olayda başvurucunun temel iddiası, daha önce herhangi bir rahatsızlığı bulunmadığı hâlde görevinin etki ve tesiri nedeniyle hastalandığıdır. Başvurucu tarafından ileri sürülen hastalığının görevi sebebiyle gerçekleştiği yönündeki iddia Bölge İdare Mahkemesince 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu ile tanınan imkân kullanılarak sağlık kurumlarından tıbbi rapor alınması suretiyle açıklığa kavuşturulması gereken bir olgudur. Zira başvurucunun iş göremezlik derecesine varan durumunun görevinin etkisi ile oluşup oluşmadığı hususu ancak uzman incelemesi ile tespit edilebilir. Dolayısıyla başvurucunun yaşadığı sağlık sorunlarının askerlik görevinin koşulları nedeniyle oluştuğu yönündeki iddiasının ancak tıbbi bir incelemeyle ispatlanabilmesi mümkündür. Başvuruya konu olan hastalık, doğuştan olsa dahi başvurucunun iş göremezlik derecesine varan durumuna askerlik görevi koşullarının neden olup olmadığı hususunun bilirkişi incelemesi yaptırılması suretiyle Mahkeme tarafından açıklığa kavuşturulması gerekir. Ancak somut olayda bu kapsamda bir uzman incelemesine gerek görülmemiştir.

18. Başvurucunun toplatılmasını talep ettiği delil ancak devlet yardımıyla elde edilebilecek niteliktedir. Dolayısıyla başvurucuya kendisinin elde etme olanağı bulamadığı delilin aksini ortaya koyma hususunda makul imkânlar sunulmamıştır. Sonuç olarak başvurucu, usule ilişkin imkânlar noktasında davalı idareye nazaran dezavantajlı konuma düşürülmüştür. Bu koşullarda Mahkemenin izlediği yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, başvurucunun menfaatlerini koruyan güvenceler içermediği açıktır. Bu durum, yargılamanın bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkmasına neden olmuştur.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 400.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 7. İdare Mahkemesine (E.2018/2633, K.2019/1719) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.Ç.

B. No: 2022/11785 | Karar tarihi: 09.12.2025

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/11785

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.Ç. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/11785)

Karar Tarihi: 9/12/2025

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : A.Ç.

Vekili : Av. Süleyman Nail ABAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği tarihten sonra müşteki tarafından verilen şikâyetten vazgeçme dilekçesi doğrultusunda başlatılan yeniden yargılamada önceki kararın onaylanmasına karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Müşteki tarafından yapılan şikâyet üzerine başvurucu hakkında cinsel saldırı suçundan soruşturma başlatılmıştır. Müşteki, soruşturma kapsamında alınan beyanlarında başvurucunun kendisine sürekli mesaj gönderdiğini, odada kendisini öpmeye başladığını ve durumu ailesine anlattığını ifade etmiştir. Müşteki ayrıca başvurucuya ait cep telefonundan kendisine gönderilen "... Şöyle sana doyasıya sarılırdım, Yoksa bu soğukta sana sarılaaa sarılaa yatardım, Canımsın benim ... Direk ben yapıcam iğneyi" şeklindeki mesajlara ilişkin belgeyi de soruşturma dosyasına ibraz etmiştir.

3. Başvurucu ise sosyal sorumluluk projesi kapsamında mahalledeki gençlerle ilgilendiğini, mesajları müştekiye başka birinin atmış olabileceğini, odasındaki görüşmede müştekiye

normal bir şekilde sarıldığını ve müştekinin kendisine iftira attığını ileri sürmüştür. Soruşturma aşamasında bilgi sahibi olarak dinlenen D.S. müştekiyi aynı kursa gitmeleri nedeniyle tanıdığını, başvurucuyla ilk konuşmalarında başvurucunun müştekiyi öpmediğini söylediğini ancak daha sonrasında ise öptüğünü kabul ederek müştekinin şikâyetinden vazgeçmesi için kendisine yardımcı olmasını istediğini ifade etmiştir.

4. Başvurucu, cinsel saldırı suçunu işlediği şüphesiyle 8/6/2017 tarihinde gözaltına alınmış ve aynı tarihte tutuklanmıştır.

5. Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun cinsel saldırı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından cezalandırılması talebiyle 22/6/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle; başvurucunun işyerine gelmesi nedeniyle tanıdığı müştekiye "canım benim, öptüm, seni seviyorum" şeklinde mesajlar gönderdiği, daha sonra yanına çağırarak odasına girdiklerinde müştekiyi dudağından öptüğü ve vücuduna dokunmaya başladığı, müştekiye sarılarak gitmesine engel olduğu, başvurucunun müştekiye gönderdiği mesajların dosyaya sunulduğu ve tanık beyanından da suçun işlendiğinin anlaşıldığı belirtilerek başvurucunun cezalandırılması talep edilmiştir.

6. İddianame Bursa 21. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) kabul edilmiş ve 23/6/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Mahkemece Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- müşteki ve tanık beyanlarının alınması amacıyla işlem yapılmasına karar verilmiştir.

7. Yargılama beş celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu; savunmasında özet olarak müşteki ile odada sadece konuştuklarını, müştekinin kendisinden borç para istediğini ancak vermediğini, söz konusu mesajları ise D.S.nin yazdığını beyan etmiştir. Müşteki, önceki beyanları ile aynı doğrultuda anlatımda bulunmuştur. Aynı celsede dinlenen müştekinin babası İ.G. ve kardeşi Y.M.G. ise olay akşamı eve gelen müştekinin yaşadığı taciz olayını kendilerine anlattığını beyan etmiştir. Mahkeme tanık D.S.nin dinlenmesi amacıyla celseyi ertelemiştir.

8. İkinci celse öncesinde dilekçe sunan D.S. başvurucunun cep telefonundan müştekiye gönderilen mesajları kendisinin attığını, amacının şakalaşmak olduğunu ve başvurucunun müştekiye yönelik eylemlerini anlattığı ilk ifadesini ise korkudan verdiğini belirtmiştir. İkinci celse, D.S.nin İstinabe Mahkemesi tarafından dinlenmesi amacıyla ertelenmiştir. Üçüncü celse öncesinde İstinabe Mahkemesi tarafından dinlenen D.S. mesajları kendisinin gönderdiğini ve müştekinin başvurucudan istediği borcu başvurucunun vermemesi üzerine müştekinin bu şikâyeti yaptığını beyan etmiştir. Olay yerine ait kamera görüntüleriyle ilgili düzenlenen bilirkişi raporunda başvurucunun çıkış kapısında müştekinin başını okşadığı ve kapının açılmasıyla birlikte ayrı yönlere doğru ilerledikleri belirtilmiştir.

9. Mahkemece, başvurucunun cinsel saldırı suçunu işlediği sabit kabul edilerek cinsel saldırı suçundan 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan ise beraatine karar verilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararında başvurucu ile aralarında husumet bulunmayan müştekinin aşamalarda vermiş olduğu birbiri ile uyumlu beyanlarına itibar edildiği vurgulanmıştır. Mahkeme ayrıca müştekinin anlatımlarının duruşmada dinlenen tanıklar İ.G. ve Y.M.G.nin beyanlarıyla uyumlu olduğunu, kamera görüntülerinin bu beyanları desteklediğini ve yine başvurucunun çalıştığı kuruma yapılan şikâyet başvurusunun da hayatın doğal akışına uygun olduğunu açıklamıştır. Mesajların tanık D.S. tarafından gönderildiğine yönelik savunmayı da değerlendiren Mahkeme, mesajların gönderildiği zaman diliminin gece olması nedeniyle bu beyanlara itibar

edilmediğini açıklamıştır. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan verilen beraat kararının gerekçesi ise başvurucunun eylemlerinin cinsel saldırı suçunun gerçekleşebilmesi için gerekli olan olağan süreyi aşmaması olarak belirtilmiştir.

10. Başvurucu, karara karşı sunduğu istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- suçun işlendiğine yönelik şüpheyi aşan delil olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun istinaf talebi Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 7. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) 4/12/2018 tarihinde esastan reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

11. Mahkûmiyet kararının infazından sonraki aşamada müşteki Mahkemeye sunmuş olduğu 22/4/2021 tarihli dilekçesi ile dosyadaki mesajlaşmaların başvurucuya ait telefondan D.S. ile kendisi arasında yapıldığını, başvurucudan borç alamayınca sinirlenip başvurucunun kendisine saldırdığını söylediğini, desteklemek için de mesajları kullandığını ancak pişman olduğunu ve şikâyetinden vazgeçtiğini beyan etmiştir.

12. Mahkemece, müştekinin dilekçesinde belirttiği hususların 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında başvurucu lehine yargılamanın yenilenmesi nedeni olduğu kabul edilmiş ve 14/7/2021 tarihli Tensip Tutanağı ile yeniden yargılama talebinin kabulüne karar verilmiştir. Tensip Tutanağı'nda ayrıca müşteki ve tanık D.S.nin beyanlarının alınması amacıyla işlem yapılmasına karar verilmiştir.

13. Birinci celseye başvurucu ve müşteki ile tanık Y.M.G. katılmıştır. Başvurucu, mesajları kendisinin atmadığını tekrar etmiştir. Müşteki ise 22/4/2021 tarihli dilekçesinde belirttiği hususları tekrar etmiştir. Tanık Y.M.G. vermiş olduğu ilk beyanlarından sonra kardeşi olan müştekinin pişmanlık duyarak gerçeği kendisine anlattığını ifade etmiştir. Mahkeme, tanık D.S.nin beyanlarının yeniden alınmasının dosyaya yenilik katmayacağı gerekçesiyle tanık D.S.nin dinlenmesinden vazgeçilmesine karar vermiştir. Aynı celse Cumhuriyet savcısı önceki kararın onaylanmasına yönelik esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Başvurucu; müştekinin kendisine iftira attığını bizzat kabul ettiğini, kaldı ki cinsel saldırı suçunun şikâyete tabi olduğunu ve müştekinin de şikâyetten vazgeçtiğini beyan etmiştir.

14. Mahkeme 14/7/2021 tarihli kararıyla önceki hükmün onaylanmasına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi şu şekildedir:

"...Yargılama[nın] yenile[n]me[si] talebinin kabulü üzerine yapılan kovuşturmada sanığın [başvurucu] mahkememiz huzurundaki savunmasında üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini beyan ettiği, her ne kadar katılan yargılama yenileme talepli dilekçesi ve yargılama yenileme aşamasındaki beyanında sanığın üzerine atılı suçu işlemediğini, kendisine para vermemesi sonucu o şekilde beyanda bulunduğunu belirtmiş ise de, önceki yargılamada alınan beyanları, tanık beyanları ve tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, katılanın beyanlarına itibar edilmediği, sanığın üzerine atılı suçu işlediği sabit görülerek mahkememizin 05/07/2018 tarih 2017/588 Esas 2018/419 karar sayılı hükmünün onaylanmasına karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

15. Başvurucu; sunmuş olduğu istinaf dilekçesinde dinlenen tanığın savunmasını doğruladığını, müştekiye yönelik cinsel eyleminin bulunmadığını ve şikâyetten vazgeçme dilekçesinin dikkate alınmadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun istinaf talebi İstinaf Dairesi tarafından 14/12/2021 tarihinde esastan reddedilmiştir.

16. Başvurucu, nihai hükmü 28/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 24/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu, cinsel saldırı suçunun şikâyete tabi bir suç olduğunu, müştekinin yargılama esnasında şikâyetinden vazgeçtiğini, yeniden yargılama sürecinde şikâyet bulunmamasına rağmen ceza verildiğini ve bu durumun bariz takdir hatası olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle İçtüzükte belirtilen kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiğini, belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisinin esasen derece mahkemesine ait olduğunu, mevcut bir yargılamada sunulan delilin geçerli olup olmadığını ve delil sunma ve inceleme yöntemlerinin yasaya uygun olup olmadığını denetlemenin Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmadığını bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında önceki ihlal iddialarını tekrar etmiştir.

20. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Suç isnadına ilişkin uyuşmazlıklarda Anayasa Mahkemesi Nihat Akbulak ([GK], B. No: 2015/10131, 7/6/2018) kararıyla yargılamanın yenilenmesine karar verilmeden önceki aşamalarda başvurucunun suç isnadı altında olmadığı, dolayısıyla bu aşamalarda verilen kararların konu bakımından yetkisizlik nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında incelenemeyeceği sonucuna varmıştır (Nihat Akbulak, §§ 30-39). Diğer yandan Anayasa Mahkemesi, başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule değer olduğuna karar verdikten sonra duruşma açılması durumunda olduğu gibi suç isnadının esasının incelendiği bu tür yargılamaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsamına girdiğini kabul etmiştir (İnan Çoban [2. B.], B. No: 2014/15208, 19/12/2017, § 31).

22. Somut olayda başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinin Mahkemece kabul edilmesine bağlı olarak gerçekleştirilen -suç isnadı altında olduğu- duruşma neticesinde verilen karara yönelik olarak şikâyetlerini dile getirmektedir. Diğer bir ifadeyle şikâyetin mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra 5271 sayılı Kanun'un 320. maddesi uyarınca gerçekleştirilen delillerin toplanması aşamasına ilişkin olduğu, ihlal iddiasının başvurucunun suç isnadı altında olduğu bir aşamaya ilişkin olduğu ve dolayısıyla başvurunun bu kısmının adil yargılanma hakkı kapsamına girdiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Ceza muhakemesinin amacı, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Ancak bu amacın gerçekleştirilmesi için yapılan araştırma faaliyetleri sınırsız değildir. Maddi gerçeğin hukuka uygun bir şekilde ortaya çıkarılması, ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesi için gereklidir. Bu bakımdan ceza yargılamasında hukuka uygun yöntemlerle delil elde edilmesi, hukuk devletinin temel ilkelerinden sayılmaktadır. Bu kapsamda Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasında da kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulguların delil olarak kabul edilemeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır (Orhan Kılıç [GK], B.

No: 2014/4704, 1/2/2018, § 42).

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak hakkaniyete uygun yargılanma hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı düzenlenmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının hakkaniyete uygun yargılanma güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

25. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada sunulan delilin geçerli olup olmadığını veya delil sunma ve inceleme yöntemlerinin yasaya uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Anayasa Mahkemesinin görevi, başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığının değerlendirilmesidir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

26. İlke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır (Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

27. Somut olayda başvurucunun müştekiye yönelik gerçekleştirdiği kabul edilen cinsel saldırı eylemi nedeniyle Mahkemece verilen mahkûmiyet kararı istinaf incelemesinden geçmek suretiyle kesinleşmiştir (bkz. § 10). Müşteki, kararın kesinleştiği tarihten sonraki aşamada sunmuş olduğu dilekçesiyle kovuşturma aşamasında vermiş olduğu beyanlarından farklı bir olay ortaya koymak suretiyle başvurucu hakkındaki şikâyetinden vazgeçtiğini beyan etmiştir (bkz. § 11). Mahkeme, müşteki tarafından sunulan söz konusu dilekçeyi yeniden yargılanma talebi olarak değerlendirdikten sonra yeniden yargılama talebini kabule değer bulmuş ve duruşma açılmasına karar vermiştir. Tamamlanan duruşma neticesinde ise müştekinin beyanlarına itibar edilmediği gerekçesiyle önceki kararın onaylanmasına karar vermiştir (bkz. § 14).

28. Başvuru konusu olayda çözümlenmesi gereken temel mesele, ceza kararının kesinleştiği tarihten sonraki dönemde verilen şikâyetten vazgeçme dilekçesi doğrultusunda başlatılan yeniden yargılama aşamasında şikâyetten vazgeçmenin değerlendirilmemesinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal edip etmediğidir. Bu nedenle öncelikle şikâyetten vazgeçmenin zaman bakımından sınırı ile yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi hâlinde eski hükmün hukuki varlığını devam ettirip ettirmediği belirlenmelidir.

29. Şikâyet, işlenmiş bir suçtan dolayı soruşturmaya başlanmasının ve ceza davası açılmasının suçtan zarar görenin müracaatına bağlı tutulmasıdır. Şikâyetten vazgeçme ise süresi geçmemiş ya da henüz yapılmamış şikâyetin artık yapılmayacağının suçtan zarar

gören kişi ya da kanuni temsilcisi tarafından açıklanmasıdır. Şikâyetin ne zamana kadar geri alınabileceği diğer bir ifadeyle şikâyeti geri almanın zaman bakımından sınırı 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 73. maddesinin (4) numaralı fıkrasında "...hükmün kesinleşmesinden sonraki vazgeçme cezanın infazına engel olmaz." şeklinde ifade edilmiştir. Diğer taraftan 5271 sayılı Kanun'un 2. maddesinde kovuşturma kavramı, iddianamenin kabulüyle başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evre olarak tanımlanmıştır.

30. 5271 sayılı Kanun'un 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "Yeniden yapılacak duruşma sonucunda mahkeme, önceki hükmü onaylar veya hükmün iptali ile dava hakkında yeniden hüküm verir." şeklindeki düzenleme uyarınca önceki mahkûmiyet hükmü, mahkûmiyet kararının onaylanacağı ya da iptal edileceği aşamanın tamamlanmasına kadar geçerliliğini korumaktadır. Diğer bir deyişle yargılamanın yenilenmesi talebinin kabulü hâlinde dahi önceki hükmün ortadan kaldırılması sürecin sonunda değerlendirilecek bir husustur (benzer yöndeki karar için bkz. Erol Eşrefoğlu [GK], B. No: 2018/23111, 1/7/2021, § 68).

31. Yargıtay, ceza kararının kesinleşmesinin ardından katılanın ifadesini değiştirmesine bağlı olarak hükümlü müdafi tarafından yapılan yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule değer görülmesinden sonra önceki kararın onaylanmasına ilişkin hükmün temyizi üzerine yargılamanın yenilenmesine karar verilebilmesi için katılanın yeni ifadesinin başkaca yan ya da yeni delillerle desteklenmesinin gerektiğini belirtmiştir [bkz. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 29/5/2023 tarihli ve E.2022/5957, K.2023/3553 sayılı kararı]. Ayrıca Yargıtayın cinsel saldırı suçunun basit hâlinin soruşturulması ve kovuşturulmasının şikâyete bağlı olduğu ve 5237 sayılı Kanun'un 73. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca müştekinin şikâyetinden ancak sanık hakkındaki hüküm kesinleşmeden önce vazgeçebileceğine yönelik kararları da bulunmaktadır [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 28/12/2023 tarihli ve E.2023/11570, K.2023/9040; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 27/3/2013 tarihli ve E.2012/2471, K.2013/12609 sayılı kararlar].

32. Somut olayda müşteki, gerekçeli kararda açıklanan mesajlaşmaları -yeni bir olgu olarak- başvurucuya ait cep telefonundan tanık D.S.nin gönderdiğini ileri sürdükten sonra başvurucu hakkındaki şikâyetten vazgeçtiğini de beyan etmiştir. Mahkeme ise yargılamanın yenilenmesi talebini kabule değer gördükten sonra gerçekleştirdiği duruşma neticesinde önceki kararın onaylanmasına karar vermiştir.

33. Şikâyetten vazgeçme ancak kovuşturma aşamasında yapılabilecektir. Ceza kararının kesinleştiği tarihten sonra sunulan şikâyetten vazgeçme dilekçesine bağlı olarak yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule değer bulunmasıyla birlikte önceki hükmün ortadan kalktığı da söylenemeyecektir. Mahkemece bu aşamada duruşma açılmasının ve yargılama faaliyetlerinin yürütülmesinin amacı yeniden yargılamaya konu olayın ve delillerin araştırılması olduğundan, şikâyetten vazgeçmenin zaman bakımından sınırını ifade eden ve 5271 sayılı Kanun'un 2. maddesinde tanımlanan kovuşturma aşamasından da söz edilemeyecektir. Bu doğrultuda Mahkeme kararının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya keyfîlik içermediği, yargılama süreci de bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesi altında güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal

edilmediğine karar verilmesi gerekmektedir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA, 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.